

EMINENTISSIMI AC REVERENDISSIMI DOMINI

JOANNIS BAPTISTÆ
DE LVCA,
S. R. E. CARDINALIS, &c.

RELATIO
CURIAE ROMANAЕ,
IN QVA

Omnium Congregationum, Tribunalium
aliarumq; Iurisdictionum Vrbis Status ac Praxis di-
lucidè describitur.

OPUS PLVRIMVM VTILE, CVRIOSVM, OMNIBVS CANONICI
Juris peritis, tam Ecclesiasticis quam Regularibus, alijsque
stylum Romane Curie scire desiderantibus
pernecessarium.

Prodit nunc primū in Germania.

COLONIAE AGRIPPINÆ,

Sumptibus ARNOLDI METTERNICH, propè Augustinianos.
Anno M. DC. LXXXIII.

Cum Privilegio Sac. Cas. Majestatis.

I N D E X
A R G V M E N T O R V M
I N D I S C V R S I B V S.

- DISC. I.** Circa proemialia, super significatione scilicet vocabuli *Curia*; Et ex quibus Romana Curia constituatur; Et de aliis generalitatibus, ad materiam ejusdem Curiarum, & Curialium.
- II.** De Papa, circa ejus potestatem, ac personas, quas gerit.
- III.** De Electione Papæ; Ad quos pertineat; In qua persona cadere valeat; Et quomodo facienda sit, ut valida, & canonica dicatur; Et de potestate Collegii Cardinalium Sede vacante, vel plena; Et pluribus speciebus vacationis Sedis Papalis.
- IV.** Quomodo Papa suam jurisdictionem vel potestatem exerceat in omnibus ejus principatibus, vel personis, tam per se ipsum, quam per ejus Officiales, & Magistratus; Et quinam isti sint; Et præsertim de Legatis, & Nuntiis.
- V.** De Consistorio, & de causis, ac negotiis, quæ in eo tractari solent; Ac etiam de Collegio Cardinalium, ejusque jurisdictione, & prærogativis; Et de Congregatione consistoriali.
- VI.** De Cardinali Superintendentे generali, seu primo Ministro Papæ.
- VII.** De Secretario Status; Ac etiam de Secretario Brevium; Aliisq; Secretariis, qui Papæ assistunt in Palatio; Et de Collegio Secretariorum Apostolicorum.
- VIII.** De aliis Palatii Apostolici, & Papæ officialibus, & ministris; Et præsertim de ejusdem Palatii Præfecto; Et de Magistro; Et de Auditore Papæ, & aliis.
- IX.** De Datario, & aliis Datariae Officialibus.
- X.** De Cardinali Vicecancellario; Et de Cancellariæ Apostolicæ officialibus, eorumq; muncribus.

- DISC. XI.** De Cardinali Camerario, ejusque Officialibus, & Tribunali.
- XII.** De Cardinali Pœnitentiario; Et de Tribunali Pœnitentiariæ.
- XIII.** De Cardinali Vicario, ejusq; Tribunali.
- XIV.** De Sacra Congregatione, ac de Tribunali universalis Inquisitionis, vel Sancti Officii.
- XV.** De Sacra Congregatione Cardinalium S. Concilii Tridentini Interpretum.
- XVI.** De Sacra Congregatione super negotiis Episcoporum, & Regularium.
- XVII.** De Sacra Congregatione Iurisdictionis, & Immunitatis ecclesiasticæ.
- XVIII.** De Sacra Congregatione Rituum.
- XIX.** De Sacra Congregatione Indicis librorum.
- XX.** De Sacra Congregatione Fabricæ, ejusque Tribunalis.
- XXI.** De Sacra Congregatione Examinis Episcoporum.
- XXII.** De Congregatione Reformationis Regularium..
- XXIII.** De Congregatione propaganda Fidei, pluribusq; aliis ecclesiasticis, vel spiritualibus Congregationibus; putà, Ceremonialis, Indulgentiarum, Reliquiarum, & similiū; Et de Congregatione Consistoriali, remissivè.
- XXIV.** De Congregatione Visitationis Apostolicae.
- XXV.** De Congregatione super consultatione negotiorum Status Ecclesiastici, quæ Consulta dicitur.
- XXVI.** De Congregatione boni Regiminis..
- XXVII.** De Congregationibus Aquarum, Fontium, & Viarum; Et de plerisq; aliis, quæ regimen temporale Status Ecclesiastici concedunt, nempe Confinium, & Annonæ &c. & similibus.

DISC. XXVIII.

DISC. xxviii. *De Congregationibus Baronum, & Montium, ac etiam
Computerum.*

XXIX. *De Congregatione Visitationis Carceratorum.*

XXX. *De Tribunalis Signaturæ Papæ, quæ Gratiaæ dicitur.*

XXXI. *De Signatura Iustitiae, ejusq; stylis; Et de Prælatis, ex quibus
hoc Tribunal constituitur.*

XXXII. *De Tribunalis, seu Auditorio Roræ.*

XXXIII. *De Tribunalis Camerae Apostolicae.*

XXXIV. *De Auditore Cameræ, ejusq; Locum-tenentibus, & Tribu-
nali.*

XXXV. *De Thesaurario Generali, ejusq; Tribunalis.*

xxxvi. *De Gubernatore Vrbis, ejusq; Ministris, & Tribunalis.*

xxxvii. *De Senatore Vrbis, aliisq; officialibus fori Capitolini.*

xxxviii. *De Tribunalis Ædilium, seu Magistrorum Viarum, earumdem-
que viarum Præside.*

xlix. *De Agriculturæ Consulibus, & Tribunalis.*

xl. *De Præfectis Annonæ, & Græciæ; Ac etiam de Præsidibus Doha-
narum, Riparum, & Zecchæ.*

xli. *De Cardinalibus Archipresbyteris trium Basilicarum Patriarcha-
lium; Ac etiam de eorumdem Cardinalium jurisdictione in propriis
titulis.*

xlii. *De Cardinalibus Protectoribus pluriū piorum locorum; Et de
Iudicibus, qui per eos deputantur; Ac etiam de Protectoribus, & de
Generalibus Religionum.*

xliii. *De foro militari, sive de jurisdictione Generalis Ducis S. Roma-
næ Ecclesiæ; Ac etiam Ducis triremium; Et Custodis Arcis Adrianae,
vel S. Angeli; Et Commissarii armorum.*

xliv. *Dealiquibus Collegiis, quæ speciem jurisdictionis, ac facultatis
saltem voluntariae habent.*

DISC. XLV. De Oratoribus Regum, & Principum; ac Rerum-publicarum, & Civitatum.

XLVI. De Curialibus causidicis, nempe; De Advocatis; De Procuratoribus, vel causarum Patronis; De sollicitatoribus; Et aliis causarum, vel negotiorum actoribus; Istaque occasione agitur de Collegiis Advocatorum, & Procuratorum Consistorii; Et de Advocatis fisci & pauperum; De Procuratore fisci; De Commissario Cameræ; Et Procuratoribus pauperum.

Ac etiam de modo scribendi, vel consulendi, tam in facto, quam in jure, Et de modo orandi, sive informandi in voce.

XLVII. De Notariis; Et remissivè de aliis pertinentibus ad Curiam Romanam.

TENOR

TENOR. PRIVILEGII CAESAREI.

EOPOLDVS diuinā favente clementiā Electus Romano-
rum Imperator semper Augustus, ac Germanie, Hungarie, Bohe-
mia, Dalmacie, Croatiae, Sclavoniae &c. Rex, Archidux Austriae,
Dux Burgundia, Styrie, Carinthiae, Carniola & VVirtenberge,
comes Tyrolis &c. Agnoscamus & notum facimus tenore pre-
sentium uniuersis, quod cum Nobis ARNOLDVS METTERNICH, Ty-
pographus & Bibliopola Colonensis humillimè exposuerit, se in publicum rei
litterarie emolumenitum excudere, ac edere destinasse Reverendiss. Domini
JOANNIS BAPTISTÆ CARDINALIS DE LVCA Opera omnium
Doctorum votis expedita, vereri autem, ne deinceps alij lucrum quartus ex re
captantes, falcem suam in hanc messem mittentes, sperato, justoque laborum ac
impensarum fructu sese fraudent; dimisæ propterea supplicans, ut Priuilegio
Nostro Typographicisibi hac in parte consulere clementer dignaremur. Nos e-
iusmodi precibus & equitate nixia benigne censuerimus annuendum, prout hisce
annuimus. Idcirco omnibus & singulis Bibliopolis, Typographis, ac Biblio-
pegi, tum ceteris quibuscumque rem seu negotiationem librariam exercentibus,
serio & expresse, idque sub pena decem marcharum auripuri, mandamus &
præcipimus, ne eorum quifpiam presata Reverendiss. Domini Cardinalis de
Luca Opera preter antedictum Arnoldum Metternich, ejusque heredes intra
decennij spatium, à die infra scripto computandom, intra fines Sacri Romani
Imperi, Regnorumque ac Dominiorum Nostrorum hæreditariorum fines ap-
portare, vendere, vel distrahere audeat vel presumat. Si quis autem edi-
ctum hoc Nostrum transgredi, violare, aut contemnere deprehendatur, eum
non

non solum hujusmodi Libris perperam recusis, & apportatis, quos memoratus Arnoldus Metternich, ejusque heredes, ubicunque in-venerint, siue propria, siue Magistratus ibidem autoritate atque auxilio sibi vendicare poterunt, privandum, sed & pena decem marcharum auri puri, cuius semis dicto Metternich & heredibus, alter verò semis Fisco Nostro Imperiali, fraudis vindici, toties quoties contra factum fuerit, pendatur, omni spe venie sublatâ multandum decernimus, &c. prout in Originali Diplomate datum Vienne die decima octava mensis Januarij, Anno millesimo sexcentesimo octuagesimo tertio.

Signatum

Leopoldus

Vt Leopoldus Guillielmus Comes
in Kiniglegg.

Ad mandatum Sac. Cæs. Majestatis
proprium

Joannes Probst.

RELATIO

RELATIO ROMANA CURIAE FORENSIS, DISCURSUS PRIMVS,

Circa Proemialia, super significatione scilicet vocabuli *Curia*; Et ex quibus Romana Curia constituatur; Et de aliis generalitatibus, ad materiam ejusdem *Curiae*
& *Curialium*.

S T M M A R I V M.

- 1 Antiqua Curia Romana duplex erat, & qualu.
- 2 De derivatione hujus vocabuli Curie.
- 3 Quid vocabulum Curie sit peculiare Curiae Romane, non usitatum in alijs antiquis aulū Regis.
- 4 Moderna Curia Romana ecclesiastica est major antiqua temporis, & quare.
- 5 Curia Romana dicitur ille locus, in quo Papa residet.
- 6 Episcopus residere potest, atque tribunal habere in quacunque parte dicitur.
- 7 De pluribus personis quas Papa gerit, seu representat.
- 8 Etiam in iis, qua concernunt ditionem
- 9 semperalem ecclesiasticam, vel Episcopatum Romanum, dicitur curia Papa, atque officiales dicuntur Curiales.
- 10 In iis in quibus Papa disponit vel statuit tanquam Princeps temporalium, vel tanquam Episcopu Urbis non subintelligunt potestas papalis, nisi dicatur.
- 11 Curia Romana majora tractat negotia, quam quacunque alia Orbis Curia, & de ratione.
- 12 nomine Curialium quinam reniant.
- 13 De differentia inter Curiam Romanam, & alias circa Tribunalia, & Magistratura.
- 14 De pluribus Romanae Curie speciebus, & de qua specie in presenti agatur.
- 15 De ordine qui teneatur in hac relatione.

A

Ante-

RELATIO ROM. CURIÆ FORENSIS

Nitiqua Romana Curia, quæ totius penè Orbis in temporalibus, domina, triumphatrix, atque regulatrix erat, ex duplice specie seu loco constituebatur: Uno sciet, in quo Sacerdotes res divinas; Altero eti, in quo Senatus, ac populus, aliquæ Magistratus, publicas res humanas tractabant; Isto Curia vocabulo, derivationem habente à curis publicis, quæ in locis præfatis apud Deos, & apud homines, seu pro cælestibus ac terrestribus negotiis, pro salute & conservatione Reipublicæ gerebantur; ideoque Curia ita, Templum sanctitatis, ampliudinis, mentis, consilii publici, apud Orbis, auctorium, & portus omnium gentium à Cicerone in oratione pro Misme appellatur.

Romane autem Reipublicæ, vel Imperii, istud Curiae vocabulum esse peculiare, atque ab ea moderniorum Principum sedes residentialis illud mutuasse, nos docet illa, quæ omnium historiarum, antiquitate, ac fide mater est, ac magistra, sacra pagina veteris testamenti, dum de quamplurimis Regum ac Principum aulis agendo, in libris sive Regibus David & Salomonis, aliique Regibus Iuda vel Israël; Actam in Exodo, agendo de Regibus Ægypti, quando Abram illam aulam ingressus est; et quando Joseph supremam annoniam administrationem habuit; Et quando Moyses tot signa in virga dedit, pro dimissione opul; sive agendo de Regibus Assyriorum, & Medorum, in lib. Ester, & in lib. Iudith; Aut occasione agendi de Daniele; Sive lib. 1. Macabiorum, mentionem habendo de Alexandro Magno Macedone, aliisque ibi

enunciatis Regibus, ac in aliis locis istud Curiae vocabulum forte adhibuit non legitur.

Agendo vero de Republica Romanorum, eorumque potentia, resque multas benegestas enarrando, in eodem lib. Macab. occasione duplicitis fœderis inter eamdem Rerpublicam, ac Duces Machabæos, Judam, & Jonatham, hujus vocabuli mentio habetur, quod scilicet eorum respectivè Oraatores Roman missi, intraversus Curiam.

Quamvis autem, illa in temporalibus potenterissima, prophana Curia Romana, post Imperij translationem in Græciam, rotque barbarorum incursions evanuerit? Attamen 4 (ut S. Leo Papa admonet), tanquam per speciem phœnix, ex ejusdem Romanæ Civitatis cineribus, alia in spiritualibus, majoris potentia, majorisque existimationis, exorta est Romana Curia Christianæ Reipublicæ, ejusque capititis Summi Pontificis Domini nostri Jesu Christi unici, ac supremi Viearij, habentis totum mundum pro territorio, totumque humanum genus in spiritualibus, ac in temporalibus habito subiectum; Ad eò ut rectè adaptetur prophetia Osee, super longè majori gloria modernioris templi Hierosolymitanæ quod materialiter, inferius, magnisque depresso erat, quam antiquioris per Regem Salomonem constructi, cuius absque dubio longè sumptuosior structura materialis erat, in sensu scilicet allegorico, seu mystico, quod licet antiqua Romana Curia belligera, & triumphatrix, in temporalibus longè major esset; Attamen Moderna Christiana, seu cælestis, spiritualiter longè majoris potentia, & glorie censenda sit.

De ista vero Curia Romana Papæ, in præfenti agitur, quæ, sive in ipsa materiali Romana Civitate, sive in alia qualibet mundi parte sit, dum ibi Papa residet, suamque habet sedem, semper Romana dicitur; Talis

DISCURSUS I.

etenim , dicitur non ab hujus Civitatis praefixa localitate , sed ab origine , quod (sic) in ea B. Petrus , cathedralm , vel sedem constituit , ab Antiocheno Civitate illam transfendo , tanquam in loco , in quo totius Orbis temporalis dominatio sedem habebat , ut ibi hoc maius Imperium spirituale otinetur , atque (ut idem S. Leo Papa admonet) , ea Civitas , quæ omnium errorum , ac gentilium superstitionum mater , ac metropolis erat , pietatis , veræque Religionis , mater , ac metropolis efficeretur ; Cumque non ipsius Civitatis materialis , sed universalis ecclesiæ Catholice , ac Papæ curia sit , idcirco non materialiter , sed formaliter Curia Romana dicitur omnis locus in quo Papa resideat , atque de ea leges , quæ de Curia Romana agunt , intelligendæ veniunt . *de benef. disc. 3. & alibi ibid.*

Quemadmodum etenim , in singulis Episcopatibus habentis , ut denominationem acceperint ab ea Civitate , in qua creto Cathedralis facta est ac sedes Episcopalis initio constituta , adeò ut Episcopo in alio diœcesis quantumvis remoto loco residentiam , & Curiam seu Tribunal habente (ut ei licitum esse receptum est cum declaratiōnibus , quæ in proptiis sedibus recententur ; *de jurisd. disc. 22. & seqq. & in annot. ad S. C. T. & alibi.*) Non per hoc tamen Ecclesia titulus vel denominatio immutatur *disc. 2.4. de jurisd. & disc. 7. de præminent.* Ita si Pontifex , qui universum orbem habet pro diœcesi , vel territorio , in qualcumque Orbis parte resideat , ejus Curia primævum vocabulum non immutatur , indeque vulgare pròdiit dicterium , quod ubi Papa , ibi Roma .

Cum autem Papa , cuius Imperij Aula , seu Curia ista dicitur , quadruplicem pluries conciata gerat seu representet personam ;

Unam scilicet jam enunciatam Christi Vicarij generalis , & Epilcopi Ecclesie universitatis ; Alteram Patriarchæ occidentis ; Tertiam Epilcopi particularis romanæ Civitatis , quæ particularēm diœcésim restrictam habet , attento moderno statu , aequaliter intra ambitum quadraginta milliarium , qui sub districtus vocabulo explicari solet , habitualler autem , immò ad certos effectus , etiam actualiter , intra ambitum centum milliarium , ubi alibi juxta varias contingencias advertitur , *sub tit. de præminent. disc. 1. & in Miscellan. eccl. disc. 1. & tit. de regular. disc. 32.* Et quartam demum Imperatoris , vel Principis temporalis Urbis , illiusque Italie temporalis ditionis , quæ sub utriusque medietati , ac immediati Status ecclesiastici nomine explicatur ; Ac etiam Beneventane civitatis intra viscera Regni Neapolitani , quod de dicto Statu mediato , ratione directi dominij dicitur ; Nec non Avenionensis Civitatis , & Venaitini comitatus in Gallia .

Hinc proindè , quamvis Romana Curia illa propriè dicitur , quæ prima persona congruit ; Attamen istas quoque alias Curias inferiores complectitur , ob diversas personas formales quæ in una eadem quo persona materiali repræsentantur ; Idèque etiam in ijs , quæ particularēm Urbis Episcopatum , vel temporalem ditionem concernunt , Curia Romana dicitur , atque officiales vel ministri , quorum munus circa istas inferiores vel subalternas Curias tantum versatur , ablique aliqua participatione regimi nisi , vel administrationis Curia majoris , ac universalis , adhuc Papæ Curiales dicantur , atque leges , quæ de Curialibus agunt præfertiū super beneficiis reservationibus vel eorumdem Curialium privilegiis , & favoribus , inter quos illum frequentius praxis docet , qui ex Eugeniana Constitutione circa fæci competentiam re-

RELATIO ROM. CURIAE FORENSIS

sultat, ut istis quoque Curialibus convenienter.
 Pontificis vero quia, sicut dicta personae,
 vel respectivae Curiae, inter se diversae sint,
 diversamque speciem, seu naturam habeant,
 adeo ut in plurimis, in quibus, ut Princeps
 temporalis, vel ut Episcopus particularis
 statuit, Pontificiam auctoritatem interpo-
 luissile non censeatur, ut in suis sedibus, iuxta
 casuum contingentias pluries adverterit, sub-
 sis de dote disc. 22. & 143. & plures subit. &
 de judic. & infra in hac relatione sapient. Ad-
 huc tamen frequens est eorumdem mixtura,
 unde proprieas ut in singulorum Judicium
 ac Tribunalium sedibus particularibus infre-
 quis adverterit, pleraque hunc Tribunalium,
 quæ dictæ triplicis Curiae negotia peraguntur;
 Universali felicit Pontificis; Particularis,
 ac subalterna etiam ecclesiastica Episcopalis;
 Ac etiam prophana, seu temporalia ditio-
 nis secularis; Solumque ipsum negotio-
 rum qualitas, vel natura, hanc distinctionem
 docet.

Exinde vero manat, ut quoad forensia,
 seu civilia negotia, de quibus, non autem de
 politiciis, vel militariis, aut ceremonialibus,
 vel aulicis, meum est institutum, meaque
 sunt partes agendi, (ut fabrilia tantum agant
 fabri, neque futor ultra crepidam judiceret);
 Ita Romana Curia omnium aliarum foren-
 sium Curiarum mater, ac major totius christiani
 Orbis meritis dicenda est, longèque
 majora incomparabiliter peragit, ac decidit
 forensia negotia (cum longè tamen minori
 foco, ac sonitu vel apparatu, longèque bre-
 viori tempore) quam singula Tribunalia
 Urbis tractent, cum totius catholicici Orbis
 caulas ecclesiasticas vel spirituales univer-
 sitate agat; Ac etiam euclidem Orbis caulas
 temporales, vel prophana, quæ ratione ec-
 clesiasticae qualitatis personatum, ab omni-
 bus Episcopilibus, & ecclesiasticis Curiis

per appellationem ad eam trahuntur; Nec
 non cauas fori Episcopalis ipsius Urbis, ei-
 usque districtus; Ac etiam cauas laicales
 vel temporales universi Italici, & Gallici, ec-
 clesiastici Status temporalis, qui magnum
 constituit principatum, cum haec mixtura in
 alia Orbis Curia, vel Tribunalii non sit veri-
 ficabilis.

Curialium autem nomine, veniunt om-
 nes qui, opera, consilio, labore, aliisque mu-
 nere, Papæ interviunt, in Ecclesiæ universa-
 lis, ac particularis respectivæ, vel temporalis
 dominij regime, ac administratione, siveque
 ex pluriis generibus, vel ordinibus Curia-
 les constituantur? Primum etenim ordo, est
 Cardinalium; Secundus Praelatorum; Tertius
 aliorum Judicium, ac magistratum, quæ
 Praalatura non fulgeant; Quartus Advoca-
 torum; Quintus Procuratorum; Sextus sol-
 licitorum fori judicialis; Septimus sollicita-
 torum negotiorum Datatæ, & Cancellarie,
 qui Expeditores dicuntur; Octavus eorum
 qui negotia gratiosa, vel extrajudicialia pe-
 ragunt, sive etiam judicialium negotiorum
 aliquam habentes curam, apud Caſidicos
 assistunt, & qui Agentes vulgo dicuntur.
 Nonus Notariorum, aliotumque scriptori-
 um. Et decimus Aulicorum, qui Papæ, &
 Cardinalibus ac Praelatis in aula assidunt ac
 interviunt, & qui vulgo, ad differentiam alio-
 rum, Corteggiani dicuntur. De his de benefi-
 ciis etiam in supplementis ascensione reservatio-
 num. Appellacurum ratione reservationis ex
 causa curialitatis, de quibus omnibus ac sin-
 gulari diversis speciebus infra sub propriis
 ac particularibus rubricis distinctè agitur.

Ea vero differentia est inter Curiam Ro-
 manam, & alias secularium Principum Cu-
 rias, quod istarum plures, ex ipso Princepe
 tanquam capite, & ex Senatus, alioque
 Magistratibus, tamquam membris, efformati
 dicuntur

DISCURSUS I.

5

Sicut principatus pro solo actu vel exercitio potestatis , cuius habitus penes uniuscum populum , seu ipsam Rempublicam esse dicitur , aded ut omnes Magistratus , ipsam Rempublicam constituere seu representare dicantur Atque , cum debita proportione , aquae concurvant ad ipsius Reipublicas mysticum corpus efformandum , ipso Principe representante caput ; Aliis vero reliqua membra .

Nos sic vero est in Curia Romana , quæ tota constituti dicitur per solum Papam , qui non à populo , vel à Republica , sed à Deo immediatè , in iis quæ ad Ecclesiæ universalis regimen pertinent , potestatem metitur ; Ideoque hujus Curia Tribunibus , & magistratibus , nomen non congruit membrorum , quæ idem corpus cum capite aquæ efformare , sed potius nomen famulorum , vel ministrantium ei , qui unicus est dominus , ac pater familias , juxta majorum , vel minorum numerum qualitatem , ut in singulorum Magistratum relativa Rubricæ adseratur ; Quod scilicet , cum dominus , vel pater familias omnia per seipsum administrando valeat , ministros , & operarios adhibeat ; Ideoque male aliqui nostri practici supponunt unicum corpus , eius sic caput Papa , Cardinales autem membra ; V. s. in præs. in princ. oper. & alijs modernis Nisi juxta declarationes de quibus infra dist. 3.

Eadem Curia plures habet species ; Alia tenim forensis dicitur , quæ contentio vel gratiosa negotia per tramites iuri pertractat ac decidit ; alia politica , quæ utriusque ecclesiastici , & prophani principatus negotia cum prudentialibus , vel politicis regulis potius agit ; Tertia ceremonialis , circa ea , quæ cultum divinum , aliaque sacerdotalia , & vel Ecclesiastica munia concernunt;

Et quarta merè aulica , circa Aula temporalis ceremonias , ac titus .

De prima vero tantum specie , meæ sunt partes , meumque institutum agendi , pro fori , seu rerum forentium notitia , & instrutione , & alij qualiter de secunda super ijs quæ patiter præs forensi ac negotiorum directioni congrua sint ; Reliquæ autem , ceremonialium Magistris , sive ecclesiastico rum rituum professoriis , necnon politiciis , & aulicis relinquentur , ut omnis profusa respectivæ sphæra , ea tractent quæ ad propriam pertinent professionem , neque in alienam se ingentant ; Sive (ut juristi dicunt) quilibet in propriam , non autem in alienam messem , sicut imm trahit ; Ideoque obiter potius de aliis speciebus quandoque agi contingit .

Ordo autem , qui defupet tenetur , est ; Primo agendi de Papa , ejusque potestate , & electione ; Secundo de ejus Consistorio , ac etiam de Consistorii negotiis , & de Collegio Cardinalium ; Tertio de Officiis domesticis , vel palatinis , qui in Palatio Apostolico Papæ assistunt ; Quartu de quatuor primariis officiis cardinalitiis , nempe Vicecancellarii , Camerarii , Penitentiarii , & Vicarii ; Quinto de illis cardinalitiis Congregationibus , quæ regimen spirituale Ecclesiæ universalis , vel illud Episcopatus Urbis concernunt ; Sexto de illis pariter cardinalitiis Congregationibus , quæ concernunt regimen principatus temporalis ; Septimo de Tribunalibus collegiatis . Octavo de aliis Judicibus , & Tribunalibus non collegiatis ; Nono de Judicibus particularibus aliquatum Ecclesiasticorum , vel priorum locorum , aut collegiorum , vel artium ; Et decimo de Causidicis , alijsq; Curialibus . Atque post hæc , aliaque generalitates ad eum facientes annexuntur .

A. 3

Blud

Illud autem advertere placeat, quid inter singulas Congregationes, vel Tribunalia, seu Judices, ac alios, nullum adhibetur studium, vel diligentia localitatis, vel majoris,

aut minoris præminentiaz, sed ordo pro-
venit à casu, vel memoria, quæ prius unum,
quām alterum suggesserit.

DISCURSUS II.

De Papa, circa ejus potestatem, ac personas, quas gerit.

S V M M A R I V M .

- 1 De pluribus personis, quas papa gerit, vel
representat.
- 2 Quare de persona patriarchali hodie apud
forenses non agatur.
- 3 Ad quid etiam hodie ista persona videatur
considerabilis.
- 4 De Papa tanquam Episcopo Vrbis, & qua-
lius sit ejus districtus, vel diœcesis.
- 5 Qualis sit provincia Papa.
- 6 De districtu Vrbis, antiquo, & moderno.
- 7 A finibus temporalibus non interfuratur ad spi-
rituales, & è contraria.
- 8 Quantum se extendat jurisdictio Cardi-
nalis Vicarij.
- 9 Possunt stare simul, ut inferior prescribat
jurisdictionem in aliena diœcesi.
- 10 Ab assensu prelato iure Ordinarij non in-
fertur ad offensum Apostolicam.
- 11 Vrbis Vicarium ligatur Constitutionibus A-
postolicis, non autem Decretis sacrarum
Congregationum, & de alijs ad mate-
riam Papa tanquam Episcopi Vrbis;
- 12 Leges facte per Papam ut Principem sa-
cularem, habentur tanquam leges lai-
cales.
- 13 Quare plures questiones in materia ca-
dentes negligantur.

- 14 De causa, cui referri debeat temporale do-
minium Ecclesie, & Papa.
- 15 Princeps non potest facere aliquem sibi a-
qualem, & scindere coronam.
- 16 Quid in hoc Imperator minorum habeat
potestatem, quām habeant quidam alij
Principes.
- 17 Quare Papa habeat plenum dominium et-
iam in his quæ concessa sint per Principes
seculares.
- 18 Qua sit vera ratio, cui temporale domi-
nium Papa referri debeat.
- 19 Quid Papas sit Papa, & Rex.
- 20 An Papa facere possit infestationes, &
concessiones abusivas, vel preventivas.
- 21 De Bulla Pj V. de non interfundendo.
- 22 De ratione, ob quam juramentum dida
Bulle Pj V. magis afficiat.
- 23 Quid redditus, & preventus Principatus
temporalis diversam habeant rationem,
quām illi Pontificatus.
- 24 Quare in statu ecclesiastico clericis, &
persona eccl. lefis officia gabellis, & oneri-
bus laicibus subjiciantur.
- 25 Canonista magis quam Theologo potestatem
Papa ampliant.
- 26 De quib[us] circa potestatem Pape in pre-
senti agatur.
- 27 Papa est supra Concilium, & derogat Con-
cilior[um].

- 28 Quare requiratur eorum mentio specialis,
& quando.
- 29 Non potest convocari concilium sine au-
toritate Pape.
- 30 De Capitulis conclavis, an obligent Pa-
pam, qui cum se ipso non dispenset.
- 31 De gestis in Concilio Constantiens.
- 32 Quare Concilium apponat manu in depo-
sitione Pontificis.
- 33 De Primatu Petri, & unitate Pontificis,
& qualis fuerit potestas Pauli.
- 34 An Papa collere possit officia, beneficia, &
dignitates etiam sine cause cognitione.
- 35 De questione, an Papa habeat ius territo-
riale in toto mundo, tam in spirituali-
bus, quam in temporalibus, vel potius sit
jurisdictio in personis, & causis, in ter-
ritorio alieno latè.
- 36 De ratione, ob quam Principes facultates
volunt recognoscere litteras Apostolicas,
principiis exequutioni demandentur.
- 37 Quod Papa sit Ordinarius Ordinariorum,
eosque praventire valeat.
- 38 De ius, qua sibi Pontificia potestatis sunt re-
servata.
- 39 Ad solum Papam pertinet erigere Cathe-
dras, ac Dioceses, & territoria di-
videre.
- 40 Quales leges facere possit, vel qualib
legibus derogare.
- 41 Indicit Concilia generalia.
- 42 Creat Episcopos, & Cardinales, & alia
per universum orbem.
- 43 De aliis accidentaliter Pontificia potestati
referuntur.
- 44 De legibus Papalibus, an & quando obli-
gent, & an possint non recipi.
- 45 De aliis ad materiam.
- 46 De ius, qua concernunt voluntatem utendi
potestate.
- 47 Quando debeat sua potestate uti.
- 48 De communione ultimarum volunta-
tum.
- R**Enteo eo, qui absque dubio in jure
compatibilis est, pro respectuum di-
versitate, plurium personarum formalium
conclusu, in eadem persona materiali; ut in
precedenti discursu advertitur, plures in
Papa considerantur personæ distinctæ. U-
na scilicet Papæ, & Episcopi Ecclesiæ uni-
versalis; Alia Patriarchæ Occidentis; Tertia
Episcopi Romani; Et quarta Principis sa-
cularis status ecclesiastici; quatenus pertinet
ad secundam personam Patriarchæ, propter
occupationem ab infidelibus aliarum Or-
bis partium, quæ sub aliis, Constantinopo-
litano, Alexandino, Antiocheno, & Hie-
rotolymitanico Patriarchis cadebant, (unde
propterea schismatricorum licentia prodit,
in Ichnitate (e confovendi), cessant illæ fi-
niū, vel patriarchalis potestatis questio-
nes, quæ antiquioribus temporibus cade-
bant; Ideoque in hoc merè practico, ac fo-
rensi opere, inanis labor esset, ac extrâ pro-
positum, de illis agere; Unde meritò apud
Canonistas, praetertim recentiores, ista se-
cunda persona, vel jurisdictio Patriarchalis,
omnino negligi, solumque ad dictas tres a-
lias distinctione restringi solet.
- 3** Ubi autem particulares Apostolicæ Con-
stitutiones non obstante, illa praesertim re-
centior Pii IV; tunc ista persona Patriar-
chalis considerabilis esset, in ordine ad ju-
risdictionem, vel potestatem Collegii Cat-
inalium sede vacante, ut insitâ disc. 4, ad-
vertitur.
- 4** Quo verò ad tertiam personam Episcopi
particularis Urbis, de illa agitur infra, agen-
do de Tribunalis Cardinalis Vicarii, qui
istas partes nomine Papæ explicat; Solam-
que extrâ Vicarii jurisdictionem, romanete
videu-

RELATIO RÓM. CURIÆ FORENSIS

videtur ea, quæ concernunt ambitum, vel districtum antiquum centum milliarium, (stante moderno ejusdem districtus restrictione ad solum ambitum quadraginta milliarium,) id præsertim, ut infra dictum spatiu[m], nullus detur Metropolitanus. Tit. de preminens. disc. 1. & Missallan. Ecclesiast. disc. 1.

Quamvis etenim hoc centesimi milliaris circundarium, ultra dictum districtum quadragintam, sub nomine Provinciae Papaz, aliqui explicare soleant, quasi quod ita cum Episcopis intra eundem ambitum existentibus Metropolitani personam gerat, Et rōne tamen opinatio est, quoniam vere, ac proprie, sub nomine provinciae Papaz, veniunt illi Episcopatus, qui sint exempti à quocunque Metropolitanu[m], per universum Orbem sparsi, atque Apostolica Sedis immediate subjecti, adeò ut cum eis ipse Papa ob appellaciones, vel recursus, Metropolitanu[m] partes gerere dicatur, absque hac finium restrictione, quæ legi diocesanæ potius referenda est. Eod. disc. 1. de preminent.

Cum etenim moderna restrictio ad ambitum quadraginta milliarium, sit recens; (quod magis est,) præfinita per moderna Statuta Urbis, edita sub Gregorio XIII. ad tollendas antiquas controvrsias, quæ antiquitatem eadabant super eotundem Statutum Urbis extensione, ac operatione, que prætendebatur intrare solum in locis subjectis eisdem salis, & locatoci, ut præseruit in Regalium sede adverteretur; sub tit. de Regal. disc. 72. & 94. & de preminent. disc. 1. Receptum verè principium sit, quod à finibus temporalibus arguere non licet ad spiritualibus, vel econtra, ut in jurisdictionali materia, & alibi plures habentur Tit. de jurisdictione. disc. 1. cum plur. seq. Hinc proinde di-

cti moderni fines laicæ in temporalibus forte ob antiqui Romani Imperii dissolutionem, aliquæ temporalis dominationis crebras mutationes, immutati, vel præscripti, præjudicare non debent finibus spiritualibus, qui ab initio statuti sunt.

Et quamvis valde in contrarium urgeat praxis præfati Tribunalis Cardinalis Vicarii, quod scilicet ejus jurisdictio, ultra dictum ambitum se non extendit, in ea cumulativa cognitione caularum etiam in prima instantia, quam habet, cum Episcopis, vel Ordinariis localibus, ut infra in ipsius Rubrica particulati adverteretur; Non tamen exinde ad amissionem hujus territorii spiritualis infecti potest, quoniam non implicat, quod Papa consideratus tanquam Episcopus, sui Vicarii facultates intra hunc brevissimum ambitum restrinxerit; Eamdem vero jurisdictionem sine restrictione pro se retineretur, cum receptione sit, ut possit Episcopus, etiam nullum habere Vicarium.

Vel (& probabilius) rectè in iure datur, ut intra limites diocesis, vel territorii, inferior Prælatus jurisdictionem etiam generali, & ordinarii præscribat; Episcopus autem, & Diocesanus aliquos actus diocesanos adhuc retineat; Eod. disc. 1. & seqq. de jurisdictione. Et sic quod Episcopi locales, qui intra hunc districtum dantur, compatibiliter cum Episcopo Romano, contra istum, ejusque Vicarium alios actus præscripserint; extra vero præscriptionem remaneat illa prærogativa jurisdictionis in secunda instantia, privative ad quemcumque alium Metropolitanum, potius antiquo jure territoriali, vel diocesano, quam jure metropolitanico, vel pontificio.

Illud autem receptione est, ut illi actus, quos Papa vel p[er] le. ipsorum, vel per ejus Vicarium gerit, hanc personam representando,

DISCURSUS II.

rotando, subjaceant Apostolicis Constitutio-
nibus, aliisque obstatulis, ac prohibitioni-
bus, quibus generaliter alij Diœcésani, seu
locorum Ordinatij subjacent, quoties non
conset de diversa voluntate, Pontificiana
auctoritatem quoque interponendi, arque
obstantis derogandi; Unde propterea Si
(ex gr.)noꝝ fundationi Conventus, vel
Monasterij in Urbe, vel districtu alienus
tributari, ita satisfactum censebitur uni ex
requisitis consistenti in consensu Ordinatij;
Non tamen exinde inferri poterit, ut satis-
factum, censeatur alteri requisito beneplaci-
ti Apostolici, minusque derogatum, vel
dispensatum censeatur, Canonum, vel Apo-
stolicarum Constitutionum obstantis, cum
similibus, quibus eadem ratio congruat. Sub-
tit. de Regulari, disc. 23. & inf. disc. 24. agendo
de Tribunali Cardinali Vicarij.

Illud autem peculiare in ista persona E-
piscopi Urbis dignoscitur, ut ex speciali pro-
visione, non subjaceat decretis generalibus
Sacrarum Congregationum, illius præter-
tim, qua Episcoporum negotiis præposita
et, quibus alii locorum Ordinatij subjacent,
dum Papa hanc diœcésim, præsens admi-
nistrat per suum Vicarium, ac etiam in ple-
nitudo auctib⁹ per particularem S. Congre-
gationem, qua Apostolica Visitationis dici-
tur, ut advertitur infra disc. 13. & 24. in qui-
bus de ista Congregatione, &c de Tribunalis
Vicarii agitur; In reliquo autem hanc per-
sonam concernentibus, sufficit relatio ad
ea, qua inferiori habentur in dictis disc. 23.
& 24. in quibus de dicto Cardinali Vicario,
præfataque Apostolica Visitationis Con-
gregatione agitur.

Circa quartam personam Principis, ac
Domini temporalis status Ecclesiastici im-
mediati, ac mediati; Quoties de superius
enunciata voluntate non constat, interpo-

nendi scilicet etiam Pontificiam auctorita-
tem; tunc in papalibus legibus, ac ordinatio-
nibus præstatum temporale dominium, vel
regimen concernentibus, generaliter
procedunt omnia ea, quæ de jure statuta
sunt in quolibet Principe laico, super ex-
emptione, vel immunitate clericorum, alia-
rumque ecclesiasticarum personarum a for-
to, & legibus, ac oneribus laicalibus; Ideo
que omnes questiones deluper cadentes,
facti, ac voluntatis potius, quam juris di-
cuntur, an scilicet alteram Papalem, seu Apo-
stolicam auctoritatem interponere, &
commisere voluerit, ut in plerisque sedibus
frequenter advertitur, atque Aegidiana præ-
sertim Constitutioni quotidiana praxis do-
cessit; Unde propterea receptum est, ut actus
jurati etiam inter laicos, laicalibus legibus,
ac statutis non subjaceant, quamvis papali
confirmatione in unita sint, quoties confir-
mationis actus principatu, vel dominio
temporali sit referibilis. De hoc habetur tit.
de dote, disc. 22. & 143. tit. de judic. ad mate-
riam Aegidiana, & alibi plures.

Quatenus itaque pertinet ad hanc perso-
nam Principis, ac Domini temporalis, inter
scribentes plures subjectionis, vel potestatis
respectivæ disputantur questiones, cum con-
sueta opinionum varietate, inter diversos
Professores, Theologos scilicet, Canonistas,
& Legistas respectively, ac etiam inter illos
eiusdem professionis, sed diversarum regio-
num, ultra scilicet, & citra montes; Earum
autem reassumptio, ac formalis disputatio,
incongrua est huic operi, continentili solum
Curia Romana relationem, ac statum, pro
practica instructione fori externi, juxta opini-
ones, quæ in eadem Curia receptæ sint,
ideoque illa argumenta, quæ in contrarium
deduci solent scholatum, sive Academia-
rum pabulum in eadem Curia reputantur,

pro ingeniorum exercitio; sive fertunt fortum internum, de quo ad professorem forti externi agere non pertinet.

Potissima vero quæstio est, circa hujus dominii temporalis causam, vel originem, & ex qua de consequenti inferri solet ad alium dominium, vel superioritatem, quam penes Imperatorem adhuc superesse, nonnulli, ac præsertim ultramontani opinantur; Aliqui enim hoc tempore Ecclesiæ, & Papæ dominium referunt, adeò familiare donationi Constantini in Gratiani Decreto relatæ, in cap. Constantinw, 96. d finit. Alii concessionibus, ac respectivè donationibus diversorum Imperatorum, & Principum, præsertim Caroli Magni, Ludovici eius filii, Pipini, & Comitis Matilda; Alii vero, (& pro meo iudicio probabilius) voluntariae dedicationi populorum, qui per Romanum Imperatorem in Orientalibus partibus residentem, derelicti, atque ab incursionibus infidelium, & barbarorum, juxta Principis obligationem non defensi, sed ad barbarorum servitutis jugum redacti, per quod prius Imperium de facto abolitum erat, dum jugum excutientes, pristinæque libertati restituti, alterius Principis dominio, ac protectioni le dare potuerunt; Potissimum vero Summo Pontifici, qui, (ut habetur infra occasione quæstionis territorialis) tanquam Christi Vicarius, habituale dominium totius Orbis habebat.

Quæcumque vero opinio retineatur, etiam si prima, vel secunda, non exinde tamen resultat dicta consequentia, quam aliqui deducunt, & præsertim Germani, qui Imperiali potestati adulantur, quoniam juris propositiones, cum quibus ipsi procedunt, generaliter, ac in abstracto sunt vera, manifesta vero fallacia est in applicatione.

Verum siquidem est principium, tam in

feudali materia, quam alibi insinuatum, quod nemo potest facere sibi æqualem, quodque Imperatori, vel alteri Principi concedit facultas faciendi Civitatum infestationes, aliasque concessiones, dependenter tamen, cum retentione saltem alti dominii, ac illius majoris superioritatis, quæ vulgo souritudo dicitur, cum alias Imperium, seu corona, formalem, ac omnino modum scisuram pateretur, quod non licet; it, de feud. disc. 1. & 60, & tis. de dote, disc. 146, & alibi. Potissimum vero, & clarius id non licet Imperatori, dum est Princeps electivus, atque Imperium non habet ex propria acquisitione cum vi armorum, ut aliqui Reges, & Principes habent; ideoque ei non congruit titulus domini, ut sibi congruere prætendunt Principes per conquestiōnem, sed potius ille, mariti, vel primi ministri, & gubernatoris Reipublicæ, quæ est domina, & à qua potestatem trahit; & consequenter, in eo clarior est defectus potestatis donandi, ac dividendi pleno jure.

Adhuc tamen clarus est defectus applicationis in Papa, ob diversam peculiarem rationem, quæ aliis inferioribus etiam Ecclesiæ concessionatiis non congruit. ratione scilicet habitualis dominii totius Orbis, quod Christus Dominus ex ejus clara testimonia ad se traxit, ut latius infra in quæstione territoriali. Et consequenter, quando Imperator, vel alter Princeps, penes quem residet solum actuale Imperium temporale, reddat domino habituali; tunc iste, non ex concessione cedens, novum jus metiti dicitur, sed propter tanquam per remotionem obstatuli pleno jure, tam actuali, quam habituali, continuare; ad instar eorum, que habemus in refutatione feudi, vel emphyteusis, quæ domino directo fiat; sive illius concessionis, quam usufructuarius faciat pro prieta-

prietario, cum similibus in feudali sede insinuatis. Sub tit. de feud. disc. 60.

Ab ista vero difficultate magis exempta est, magisque plana remanet tertia opinio, & cui magis adhaerent docti, benèque versati Canonistæ; Aliæ siquidem opiniones magis vulgares, seu populares esse videntur. Sed quidquid sit, certum est in praxi, ac extra controversiam, ut hoc temporale dominium Papæ, & Ecclesiæ Romanae omnimodam habeat plenitudinem, ac independentiam; Quæstione remauente in eadem feudali materia peracta, in illis laicalibus concessionibus, quæ inferioribus Ecclesiæ factæ sunt, ut ibi advertitur, dicto disc. 60. de 22 feudis.

Altera est quæstio, An Papa illum considerando tanquam Principe temporealem, seu (ut iudeam canones dicunt) relati sub tit. de præminent. discursu 1. tanquam Regem diversum ab altera persona Summi Pontificis, in puncto iuris communis, præscindendo etiam à prohibitione, seu obstatculo Bullæ B. Pii V. de non infеudando, facere possit infеudationes, aliaive concessiones præventivas vel abusivas, quarum casus post ejus mortem contingat, de tempore successoris, quem ita supplantare videatur; atque plerique, & præsertim Ultramontani id negant, ex eadem superius insinuata ratione, quod agatur de Principe electivo, quodque diversa si suprema Pontificia potestas, que à quocumque humanae legis vinculo soluta est ab ista temporali, qua utitur Papa in istis concessionibus, cùm eas faciat non tanquam Pontifex, sed tanquam Princeps à Republica temporali electus.

Adhuc tamen Curia diversam sequitur opinionem, quod scilicet hæc ratio prohibite supplantationis successoris, Papam non affiliat; De hoc agitur sub tit. de Regal. disc. 3.

sub tit. de Emplyteus. disc. 1. & sub tit. de person. disc. 1. Verum tamen est, quod hodie ista quæstio cadit solùm in concessionibus officiorum, aliarumque rerum allodialium, vel indifferentiis, dum respectu infеudationum dicta Bulla Pii V. quæ in feudali materia pluries enunciata est, hujusmodi quæstionum occasionem luctulit. De hac Bulla Piana sub tit. de feud. disc. 1, & 4, & 6, as pluries.

Ista vero personarum distinctio, Principis scilicet merè temporalis contradistincti à Summo Pontifice, qui circa spiritualem, seu Pontificiam potestatem est idem, quales alii primi, nullum temporeale dominium aetuale habentes, magnum producere videatur argumentum ligaminis, difficultius dissolubilis, quod à prafata Piana constitutione de non infеudando, atque à reteratis jura mentis in conclavi, & extrâ super ejus observantia præstatis resultat, dum ita id redolere videtur quendam contractum qualificatum, seu conditionalem, per quem prophana Respublica per Collegium Cardinalem, tanquam per temporalem Senatum representata, in eum transfert prophanum principatum, diversum ab usu clavium, quæ per organum electorum, juxta Catholicæ fidei præcepta, ex operatione Spiritus Sancti, immediate recipit à Deo. Sicut enim si alter Princeps, vel privatus, per gratuitum, vel correspondivum contractum, tem suam mārē temporalem Papæ concedet, sub aliqua lege, vel conditione, ad cuius observantiam ipse cum juramento se obligaret, tunc omnis justitiae ratio exigeret, ut ad promissæ fidei observantiam teneri deberet; Ita pariter dicendum videtur in iis, quæ hoc temporeale dominium concernunt, diversum à clavium ullo, ac à merè pontificio munere, super quo

RELATIO ROM. CURIÆ FORENSIS

tameo nil firmatur, sed integrum locum veritati refinquendo, hæc obiter ac discursivè dicta sunt.

Hinc proinde manifesto laborant æquivo Moderti, & præfertim aliqui Morales, qui unam personam vel potestatem cum altera confundentes, per fortiter in utraque eadē adhibent rationes, vel terminos super potestate disponendi de officiis, ac redditibus, ac aliquas faciendi elargitiones conjunctis, dum alia sunt ea, quæ ad unum, & alia quæ ad alterum principiarum pertinent.

Et quamvis aliqui hanc diversitatem strident, ponderantes, ex illa scandalum potius concipere soleant, quando vident Ecclesiás, & Ecclesiasticos hujus temporalis Ecclesiás, pariformiter cum laicis, absque aliqua discretione, gabellis, absque vestigalibus, & oneribus laicalibus subjici, quasi quod Principi seculari, id non licet; attamen mixta alterus pontificia personæ, quæ in hoc adhiberi solet, aliquas habet peculiares rationes, in Regalium sede recentritas, ibique videndas. Sub iit. de Regal. dis. 55, & 56.

Demum quod primam, ac principalem personam nunc est pontificiam, per quam Christi generalis Vicarius, & Ecclesia universalis Episcopus, & caput visibile representatur; quamvis idem datum facultatum professores, cum magna opinionum varietate, præfertim inter Theologos & Canonistas, quorum primi magis restringunt, posteriores verò magis ampliant pontificiam potestatem, plures dispergunt quæstiones, quæ ex sequentibus principiis, vel propositionibus delumuntur; attamen eis neglectis, in hac instructiva relatione illæ intinuantur propositiones, quas Romana Curia receperit, ac practicè retinet, ac servat.

Primum siquidem, in adeo famigerata ma-

joris potestatis quæstione, quam præfertim Theologi in scholis, vel circulis frequenter disputare solent inter Papam, & Concilium generale, seu Oecumenicum; hodie extra controvæsiam in curia receptum est, quod Papa sit supra Concilium, atque conciliariis decretis derogare, vel dispensare possit; et a solùm Conciliorum generalium peculiari circumstancia admissa, ut non veniant sub derogatoriis generalibus quarumcumque obstantiarum, sed egeant speciali mentiones excepto Concilio Tridentino, quod venit sub derogatoriis generalibus. in annos. ad Concil. Trid. dis. 1.

Hujus autem specialis mentionis necessitas, non percurit defectum potestatis, vel formam præcism, sed solùm præsumptionem voluntatis, qua in dubio non præsumitur; ideoque, si ex verborum amplitudine, sive ex argumentis, vel factis circumstantiis constet de hac voluntate quamvis præsumpta, tunc ea debet attendi; ibid. & sub. dis. 1. & seqq. prout extra omnem dubium est, nullum posse dari legitimum Concilium generale absque auctoritate Papæ, ad quem munus convocandi Concilia generalia pertinet, nisi ipso volente alter indicet, sive indictionem factam approbet, atque confirmet.

Item in conclavi sedis vacantis per obitum Urbani VIII. in quo electus fuit Innocentius X. in forma extrajudiciali, apud ipsos meos Cardinales disputatum fuit de celebri puncto, per antiquiores etiam Canonistas, & Morales disputato, circa capitula, quæ in conclavi fieri solent, cuius jurata promissione de illis observandis, san felicet licet illa fieri valeant; Et quatenus sic, an ita sufficient novum Pontificem electum, ut non possit cum seipso dispensare, sequitur à juris iurandi obligatione absolvitur; In hoc au-

tem

tum non modica dignoscitur opinionum diversitas; Magis tamen recepta praxis docet negativam, ut scilicet ea non obligent Pontificem electum, & quatenus obligent, ut possit cum le ipso dispensare, nisi agatur de capitulis, quae concernant Ecclesie universitatis necessitatem, vel magnum profectionem. *Istam questionem bene disputas Cardinalis Brancasius in ejusdem. 3. pag 119. & seqq.*
ubi referuntur omnes eam disputantes.

Ut exempli gratia dici posse videtur de capitulis conclave, in quibus durante tertium schismate, exorto tempore Urbani VI., ob electionem Clem. VII. Antipape, mortuo eodem Urbano, ejusque successore Bonifacio IX., successivè electi fuerunt, Innocentius VII., & Gregorius XII., ambo hac lege jurejurando firmata, ut pro Ecclesiæ unitate inunda, etiam cum Pontificatus abdicatione, operam darent; Et cum legi quoque se adstrinxit Joannes XXII., alias XXIII., subscripta schedula in Concilio Constantiensi Quapropter, cum simul viventer dictus Gregorius XII., & Joannes XXII.; Atque eodem tempore Benedictus XII., dictus XIII. successor Clementis VII. Antipape, in Hispania, e gereret pro Pontifice, unde propterea Ecclesia in tres partes diu scissa esset; Hinc ut eidem tandem unio, & tranquillitas redderetur, per idem Concilium Constantiense, declaratum fuit deveniri posse ad novi Pontificis electionem; Non quidem deponendo Pontificem in ratione auctoritativa, sed in ratione declarativa, aperiendo scilicet quod nullus eorum bene occuparet Sedem papalem, eamque pro vacua habendo; At propterea a Collegio Cardinalium in numero viginti octo, qui tunc Constantia aderant, atque ab aliis viginti electoribus ex diversis nationibus ab ipso Concilio deputatis, electus fuit Martinus

V. isteque actus an fas praebuit aliquibus sustinendi opinionem, quod Concilium sit supra Papam, dum alios absque superioritate depositi non potuerint prefati pontifices Gregorius, Joannes, & Benedictus.

Verum non est argumentum, quodcludatur, quoniam ea non fuit auctoritativa depositio, ex proprio libito, seu ex eius facultate tanquam superioris, & domini, sed potius fuit declaratio eius quod inerat, quod scilicet Benedictus non esset legitimè electus, ac proinde respectu illius non cadit quaestio superioritatis Concilij, quia ipse non erat Papa, nec unquam fuit Papa; Alij vero duo, quia in Concilij judicium consenserant, affecti remanerent obligacione renunciandi, quam fecerant.

Sive potius dicendum est, quod tunct aliquia ad esset veri, ac legitimè Pontificis in certitudo, alioquin accederent iusta cause, ob quas ut reddeatur Ecclesie pax ad huiusmodi determinationes devenire oportuit. Verum super his integer locus veritati relinquitus, vel firmando.

Circa initia Pontificatus ejusdem Innocentii, per aliquos Theologos Ultramontanos excitata fuit, seu potius renovata quaestio, an potestas Pauli Apostoli coequalis, atque æquè principalis fuerit cum illa Petri, in Summo Pontificatu, seu in regimine Ecclesie universalis; Et partem affirmativam conati sunt defendere, per quamplures Sanctorum Patrum auctoritates malè intellectas, ut patet ex libro anonymi Auctoris Gallica lingua conscripto, qui in lucem prodit de anno 1635. Verum per Congregationem particularem, constitutam ex multis primi nominis Theologis, mature discussio articulo, dñs nata fuit ista opinio super coequali potestate, firmando Ecclesie primatum indivisi-

duum fuisse in sola persona Petri; Tum ex eo quod Christus, cum eo solo, in numero singulari, loquutus est dicens ibi *tibi dabo claves*; Et ibi *pascere oves meas*; Tum etiam ex rationibus, quae in aliis inferioribus Ecclesiis passim assignari solent, monstruositatis scilicet, ac respectivae absurditati, dandi duo capita in uno corpore, sive duos sponsos unius sponsorum, cum aliis fundamentis plene deducitis per eos, qui ista occasione, formales tractationes addiderunt de primatu Petri, & de unitate pontificatus, quodque propteret Paulus, ab ipso Petro assumptus fuerit, tanquam adjutor, seu Vicarius, cum ampla potestate, non autem, ut esset sibi aequalis, quod facere non poterat, ut potest contrarium iuri Divino, cui Papa derogare, vel dispensare non potest. *Diana, & de Bellu intrab, de pri-*
matu, scilicet unitate Petri, & alij.

34 Sub eodem Pontifice disputatum quoque fuit de potestate Papæ tollendi, etiam sine probatione causæ, Cardinalibus, & aliis quibuscumque dignitates, officia, & beneficia, quamvis secularia, quae de sui natura perpetua essent; Atque circa ea, quae concernunt forum externum, decilum fuit per Rotam affirmativæ, quamvis desuper decisione publicè edita non fuerit, dum ea, quae desuper Canonistæ, magis autem Theologi, disputare soleant, percipiunt potius forum internum, ut particulariter in Regalium ledadvertisitur. *de hoc agitur sub tit. de Regal. disc. 148.*

Item sub eodem Pontifice, occasione super preciosissimorum conventuum, sed monasteriorum Regularium, promulgata fuit quedam scriptura auctoris anonymi, super assumpto, quod potestas ac jurisdictio Papæ, etiam cum personis, vel in causis ecclesiasticis, extra suam temporalē ditionē, esset potestas in alieno territorio, hoc est in territorio Prin-

cipis secularis, ideoque sine istius placito illa exerceti non valeat, in ijs praesertim quæ consistunt in exequatione reali, ex regulis generalibus prohibentibus exercitu jurisdictonis etiam cum propriis subditis in territorio alieno sine consensu domini territorii. *de ista materia exercitū jurisdictiōnū in alieno territorio agitur de Jurisd. disc. 20, & in Mīscellān. eccl. pluries, Vcūm, valde mature examinato puncto per S. Congregationem universali Inquisitionis, hæc opinio expresse damnata fuit, atque declarata, non solum temporaria, sed etiam hæresi, vel schismati proxima, quoniam verius est ut jus Papæ sit territoriale, in toto mundo, qui dicitur eius diœcesis, quodque de conseqüenti, jus Episcoporum in qualibet diœcesi sit etiam territoriale, non autem in personis, & causis certis.*

Et quoniam in dicta anonyma scriptura incerti Auctoris, elaboratè quidem, ac ingeniosè, (cum aliqua tamen confusione) cum labant auctoritates, ac rationes, quæ diversos casus, diversosque effectus percipiunt; E converso autem idem fiebat in aliquibus, pariter nimium elaboratis, ac ingeniosis scripturis, quæ in Curia, & alibi editæ fuerunt super eius confutatione, juxta frequentiorem, modernum verè damnabilem stylum examinandi questiones generaliter, ac in abstracto, principaliter immorando in cumulo auctoritatum, absque debita casuum distinctione, ex qua resultat congrua applicatio, & sine qua perneccesse in aequivoce inciditur.

Cum mihi circa professionis initia, per aliquos ejusdem Congregationis Cardinales, injunctum esset onus examinandi dictas scripturas hinc inde, illatumque fundamenta referendi, atque meum votum proferendi, explendo illud munus, quod per Auditores vel studij adjutores in Curia explicati solebant;

Hinc

Hinc proinde in voto desuper edito, advertebā quod in ista questione, nimirum disputata, tam per Theologos, quam per Canonicas, ac Legistas, ac etiam per Rotam Romanam, occasione agendi de potestate Papæ derogandi concordatis; Omnino procedendum est cum distinctione plenum causum, quorum singuli diversas habent rationes, ideoque erroneum esse credebam, eamdem questionem examinare in abstracto, atque auctoritates quæ pro una vel altera opinione habentur, in confuso cumulate, ut in dictis scriptis siebat. *de ista questione agunt præterea alios referentes Dec. & Narr. in cap. novis de judic. Covarr. in reg. peccatum par. 2. h. 9. num. 7. Restaur. Gobald. de Imperatore quaest. 50. Molin. de just. & jur. tom. 1. quaest. 29. Dian. tom. 1. resol. 121 Marta de juris d. par. 1. c. 17. & seqq. Valase. de jure Regni Portugall. par. 1. h. 4. cum alijs per add. ad dec. 2. par. 3. rec.*

Tres itaque advertebā distinguidos esse casus, quorum; Primus est in temporali ditione Ecclesiæ, que sub nomine Status Ecclesiasticus explicatus; Alter in alienis principiatis, & dominis respectu clericorum, & personarum ecclesiastiarum utriusque cleri secularis, & regulatis, sive respectu secularium, in causis de sui natura ecclesiasticis, ac merci spiritualibus, ut ex. gr. sunt illæ fidei, vel matrimoniales, ac similes; Et tertius generalis; circa potestatem temporalem, etiam cum personis vel causis secularibus, & in rebus temporalibus.

Super primo casu, nulla cadit quaestio, dum Papa est etiam Princeps, unde propterea omnes scribentes, tam legistæ, & Canonistæ, quam Theologi concordant super libero ac plenario exercito jurisdictionis, & potestatis indefinite etiam cum personis, & causis secularibus; Quamvis enī aliqui (ut

superius insinuatū est), occasione agendi de quarta persona Principis secularis, quæ in Papa consideratur, excident difficultatem, super alto dominio, ac superioritate Imperatoris, Artanen ubi etiam hæc opinio (verè damanda, utpote nulli probabili fundamento innixa) ex abundantia admittenda eset, adhuc ista superioritas seu sovranitas, non impedit exercitum plenarij jurisdictionis, & potestatis, ac supremi principatus independenter ab ipsomet superiore, ut docet notoria praxis Regnorū, & principatuum, quæ obtinuerunt iure feudi regalis ac dignitatis, ab Ecclesia, vel ab Imperio.

Quo verò ad secundum causum jurisdictionis ac potestatis territorialis, cum personis vel in causis metu ecclesiasticis, ac spiritualibus, à laicali potestate omnino exemptis, adeo ut nulla competentera questione intrer; Duo erant praefati anonymi scriptoris fundamenta, ex quibus hoc jus territoriale negabat; Primo nempè ob incompatibilitatem dominij eiusdem rei in solidum penes duos eodem tempore, & consequenter cum territoriorum sit Imperatoris vel Regum & Principum respectively, illud non possit esse etiam penes Papam; Et secundo ob inconcussam ac generalem principatum proxim, & observantiam, quod litteræ, alizque provisiones Apostolicae, etiam super collatione beneficiorum ecclesiasticorum, vel super provisio Episcopatum, aliquis rebus indubitanter ecclesiasticis, exequioni non demandantur, nisi per Principem vel Dominum secularē exequitoratio concedatur.

Manifestum verò æquivoicum ista fundamenta continere observabam; Quatenus enim pertinet ad primum incompatibilitatis plenum dominorum in solidum; Ultra distinctionem, de qua in causa sequenti, domini-

nij actualis & habitualis? Ubi etiam procedendum esset cum opinione, quæ hanc distinctionem non admittit, sed plenum ac omnino modum dominium, seu jus territoriale, tam actu, quam habitu Principi facultati defert, ut infra? Adhuc tamen illa incompatibilitas non intrat, cum illa procedat ex eodem respectu, sive pro eodem effectu, secus autem pro respectuum diversitate, pro qua, recte dantur eodem tempore plures ejusdem rei domini, ut alibi pluries, & praeterea in materia feudali advertitur sub tit. de feudis. 6t, & seq. Ideoque stant benè simul, ut unus superior habeat dominium vel ius territorii pro uno respectu, vel genere jurisdictionis temporalis? Alter vero pro alio genere jurisdictionis spiritualis, ut notoria, & inconclusa praxis docet in Episcopis, aliisque Praelatis habentibus territorium, quod sub nomine ecclesie communiter explicari solet, cum libero exercitio jurisdictionis in causis ad forum ecclesiasticum spectantibus, independenter à potestate seculari, cum quo solum questiones occurrent, super competentię vel incompetentię, quando de illis causis agatur, quæ pretenduntur, ut ad laicalem potius, quam ad ecclesiasticum forum pertineant, unde propter ea stud fundamentum levissimum, verèque contemptibile videtur.

Tale quoque esse dicebam alterum deductum ex contraria praxi, vel obseruantia Principum secularium, non permittendi exequationem literarum, aliarumque provisionum Apostolicarum, absque ipsorum scientia, & consensu, quoniam, quidquid sit, an id jure, vel iniuria sequatur, (super quo 3. integer locus veritati relinquitur); Etiam illi, qui iure sibi posse sustinent, id non referunt negationi territorii, quodque Papa indigeat communicatione aliqua iudicatio-

nis, ac potestatis Principis secularis in causis ecclesiasticis ac spiritualibus, cum nullus ex catholicis scriptoribus id assertat, etiam ex ijs, qui Ecclesiastica potestati intensissimi, expressè damnati sunt ab Ecclesia, eorumque lectura est interdicta ut presertim est Salgas tractat de retentione Bullarum ac de Regia protestatione, & similes. Sed id refertur cuidam extrajudiciali notitiae de facto, quam expedit habere de omnibus ijs quæ in proprio dominio vel principatu continentur, ne sub hoc pallio vel praetextu publice quieti principatus, ac Republicæ regimini, & juribus, prajudicia generentur, & sic perquamdam speciem notitiae extrajudicialis de facto; Ad istam illius cognitionis, quam pro aliquarum regionum stylis Iudices seculares habere solent de clericatu, vel de usura, sive de matrimonio, ut audi facti, non autem juris, ac pro sola temporalitate, secū effectoribus temporalibus; qui incidenter, & consequentivè exinde resultant. sub tit. de jurisdictione. disc. 64.

Quinimodo in aliquibus principatibus, qui per Principem absentem reguntur per Vicarios, aliasque Magistratus, ut in Italia docet praxis Regnum Sicilie, Neapolis, & Sardineæ, & Ducatus Mediolani, etiam literæ, ac provisiones ipsiusmet Regis, exequationi non demandantur, nisi prævia hac notitia, & consensu, qui sub exequitoriationis termino explicari solet sub tit. de feud pluriis. Atque in ipsomet Statu Ecclesiastico, in illis provinciis, quæ per Cardinales Legatos reguntur, idem praxis docetur videtur.

Corridentibus itaque dictis fundamentis, nullum aliud suscepit, cui hoc assumptum inniti valeat, cum omnia, quæ desuper ponderari solent, percutiant tertium calum, circa temporalia ut infra, Et quidem proslus in congruum esset, ac irrationaliter, quod cum ad

ad Pontificem pertineat, singulariter, ac privative ad quenquecumque alium, territoria in spiritualibus, separare, unire, ac assignare, necnon Episcopos, aliosque Praelatos constitutere, qui territorium habeant, ut infra, ipse territorio carere debeat.

Item quia non verificantur divina utriusque Testamenti oracula Christo Domino convenientia, & ex eius persona Papæ tanquam eius vicegerenti in terris; Utin verteri Testamento aut possessionem suam terminos terra; Et in novo aut data est mibi omnia potestas in Caelo, & in terra; Et ibi quodcumque ligauerit vel solverit super terram, &c. quoniam si sola iurisdictione in personis pro certis causis data esset, sufficiebat illud oraculum pascere oves meas.

Objectum autem fieri solitum, quod Christus Dominus non curaverit Regnum terrestre, sed quod cœlesti congruant ea, quæ de eius Regno, ac dominatione in utroque Testamento habentur; Adaptabile videtur alteri casui potestatis temporalis, de qua infra, sed quoad istum potestatis spiritualis in personis, & causis ecclesiasticis, vel spiritualibus, nulla cadit ratio dubitandi, cum ista sint extrâ forum ac potestatem laicalem; Ideoque meritò hac opinio damnata fuit, cum reverâ, citrâ hæreticis, vel schismatis, negando ecclesiæ unitatem, eiusque caput visibile, à quo cetera membra dependentiam habeant, non sit sustentabilis; Aliás etenim esset dare, quod caput à membris, vel superior à subditis dependentiam habere deberet, cum inter Catholicos, quantum ad spiritualia pertinet, omnes Reges, & Principes Papæ subditi sint.

Quoverò ad tertium casum, potestatis scilicet Papalis in laicos extrâ temporealem Ecclesiæ ditionem, in aliorum Principum Imperiis, vel dominiis; Ille distinguitur in

duas caularum species? Aut enim agitur de illis, quæ concerunt finem spiritualem, ac supernaturalem, quia nempè agatur de rebus pertinentibus ad Fidem conservandam, vel præservandam, sive ad alia concernentia forum, ac salutem animatum, absque tamen consequentiis temporalibus; Et tunc ista species cadit sub secundo casu antecedenti caularum spiritualium, licet personæ sint secularis.

Aut verò de illis, quæ originem habentes, vel motivum à fide, vel spiritualitate, concerunt meram temporalitatem in consequentiis, sive in exequitionem; Vel quod etiam agatur de caulis, quæ citrâ dictum finem supernaturalem fidei concernant civile, vel politicum regnum Reipublicæ, quod in consequentiis influat etiam ad conservationem fidei, vel ad salutem animalium, ac extirpationem peccatorum, & scandalorum? Puta in depositionibus Principum, vel in adjudicationibus principatum, ac dominiorum magis uni, quam aleti, ac in bellorum compositionibus, vel prohibitionibus, cum similibus; Et tunc non levius quæstio est inter Civilistas, Canonistas, ac Theologos, quæ adhuc sub Judice pendet, sub dicta determinatione non cadens; An scilicet ea potestas, quæ Papæ defupert tribuitur, dicatur territorialis iure suo, quod in Orbe tanquam in eius territorio exerceat; Vel potius ipse gerat suam jurisdictionem in causis, declarando scilicet, vel decidendo quid de jure statutum sit, ac fieri debeat, ad effectum, ut populus, vel ipsa Res publica tanquam territorii, vel Principatus domina habitualis, judicatum exequatur cum potestate sua, adeudat potestas Papæ, sit judicii, non autem dominij.

Illi etenim Canonistæ, & Theologi, qui majorem Papæ potestatem tueruntur, ut scili-

RELATIO ROM. CURIAE FORENSIS

cet sit iure dominii, vel territorii, id credunt, statibus illis Evangelii verbis; *Et a te est mihi omnis potestas in celo, & in terra;* Ac etiam illis; *Cum exaltatus fuerit a terra, omnium trabam ad me ipsum,* ut ita penes Christum, ac successivè penes eius unicum Vicarium, qui plenarias eius vices in terris gerit, residet dominium etiam temporale, totius Orbis abdicatum à Romano Imperatore, alisque Principibus temporalibus gentilibus; Ita tamen, ut illud si habituale tantum, concessio Imperatori, alisque Principibus christianiæ domino actuali, sub lege, seu condicione recte administrationis, ob cujus defecatum ipse Dominus habicualis, illud ei auctorè valeat, & alteri concedere; Ad instar concessionis fudorum regalium veræ dignitatis, quod inter portet quidem in feudatio qmmodum impriuin, & potestatem, cum iure Principatus, absque eo quod Dominus directus, qui concessionem fecit, se ingrat, euinqù in dictæ potestatis exercitio impedit; Sed si feudatarius male se gerat, non solum circa ea que concernunt fidelitatem, sed etiam malam subditorum, ac feudi administrationem, tunc recte Dominus potest declarare caducitatem, ac feudum alteri concedere, juxta notoria exempla Regni Neapolitani, cum similibus.

Atquè ad id comprobandum, ponde
rant exempla, qua prædictum per Molnam
loco supra citato recensentur; Nempe circa
dismembrationem partis Imperii orientalis,
cum electione novi Imperii occidentis fa-
ctam per Leonem III.; Concessionem fa-
ctam per Gregor. V. Principibus Germaniaæ
juris eligendi Imperatorem subiectum or-
ueri accipendi confirmationem, & corona-
nam à Papa, cum certis præfinitis legibus,
& obligationibus; Nec non concessionem
factam per Zacchariam Regni Franchoru-
rum Pipino, prævia depositione Childerici;

Iunctis depositionibus factis Henrici IV.
Imperatoris per Gregorium VII., & Otho-
ni IV. per Innocentium III., cum aliis plu-
tibus similibus, inter quæ recens habemus
exemplum abdicationis Regni Navarræ à
Joanne, eiusqù uxore, cum eius concessio-
ne Regi Ferdinando Catholico nuncupato.
habetur sub tit. de premin. disc. 29.

Alij vero è converso, pro majori parte
Civilistæ, ac etiam aliqui Canonistæ, con-
trariam sequentes opinionem, id referunt;
Vel principaliter fini supernaturali fidei;
Vel referunt potestati judicij, non autem
domini, aut territorii; Vel, ut credunt Theolo-
gi, potestati, quam habet Papa disponen-
di de rebus temporalibus, omnium Christi-
anorum, non quidem directè, sed indirectè,
dimidiat in ordine ad bonum spirituale, &
salutem animantium.

Quidquid autem sit, de unius, vel alte-
rius opinione veritate, cui integer locus re-
linquitur, sub judicio eorum, ad quos perti-
ner, (et quæ ita obiter relata sint, nil delu-
per firmando); In eo tamen clarum consi-
stere dicebant æquivocum, quod ea, que
istum terriæ casu percutiunt, precedentia ap-
plicatur, sed male, ob lögè diversas rationes.

Quamvis item nonnulli Episcopi, aliisque
Prælati, ac Magistratus, ultra montes, quo-
rum aliquibus, ubi etiam schismatis macu-
la obiici non valeat, aliqua tamen proximi-
tas fortè congruere videtur, antiquas reti-
neant opiniones, super æqualitate eorum
potestatus in propria diœcesi cum Papa, qui
non possit citrè casus appellationis, ac recur-
sum, in eorum potestatis, ac jurisdictionis
exercitio se ingtere, eosqù impedit, quia
quod quilibet dicatur Pontifex in propria
diœcesi. Attamen, eodem themate retento,
conclusive scilicet inserviandi opiniones in
Curia jam firmas, ac receperas? Hæc opinio
pariter

pariter damnata est, atque receptum, quod 4. Papa tanquam Ordinarius Ordinarij, ruin, à quo omnis Episcoporum ordinatio iuris dictio immediate descendit, concutere potest cum quolibet Ordinario, tamen in judicialibus, avocando aliquas causas etiam in prima instantia, ut expresse determinatur à Concilio Tridentino, per quod questio omnino lopita videtur *sej. 1. 4 de reform. cap. 20. & in annotat. ibid.* Quam etiam conferendo officia, vel beneficia, quamvis etiam non adhuc Apostolicae reservationes, vel af- fectiones, atque ad liberam Episcoporum seu Ordinariorum collationem pertinente, quos prævenire potest; Licet nimis raro, ac non nisi ex magna causa id facere soleat, sed eius abstinentia, effectus est bene regulata voluntatis, ac laudabilis congruentia, non autem defectus potestans. *de benef. disc. 23.*

Multa item Papæ potestati singulariter reservata sunt, privative ad Episcopos, alias quæ Ordinarios, vel Prelatos, igitur solum pontificis potestatis, istaque sunt de dupli- ci specie? Alia etenim talia sunt naturaliter, & intrinsecè jure suo nativo ab ipsa primi- tiva Ecclesia inducta; Alia vero sunt acci- dentaliter talia, ob reservationes, quæ de eis per eorum Constitutiones, & de cœta Sum- morum Pontificum, vel per Concilia ge- neralia factæ sunt.

De prima specie sunt (exemplificative; 39 seu demonstrative), erectiones Ecclesiærum Cathedralium, vel Metropolitanum, ea- rumque dispensationes, divisiones, vel 4. uniones, quæ ad solum Papam pertinent. *sub tit. de jurisdict. disc. 1. & seqq. & substit. de pre- eminent. disc. 1. & seqq.*

Item potestas condendi leges, antiquis le- 40 gibis, & canonibus positivis contrarias, vel legi positivæ directe dependenti, aut legem divinam declarandi, seu interpretandi, cum huic dispiciendi potestas non competat;

Nec non generalia Concilia indicend; Item Episcopos creandi, seu confirmandi eos, qui ex consuetudine, vel Apostolica concessione à Principibus, vel à Capitulis nominati, vel eleciti, seu præsentati fuerint; Ac etiam creandi Cardinales, aliaquæ faciendo per universum Orbem, quæ Episcopis in propria diocesi tantum circa canonizationes Sanctorū, & indulgentias antiquitus non autem hodie concedebantur, cum similibus.

De altera vero specie sunt, reservationes beneficiorum ecclesiasticorum, ratione tem- potis, loci, personæ possessoris, vel qualitatis beneficii; Erectiones collegiarum juxta opinione, quam Curia Romana tenet, ac servat; Canonizationes Sanctorum, quæ ho- diè privativè ad Episcopos, etiam in propriis diocesibus, ad Summum Pontificem perti- nent; Ampliores concessiones indulgentia- rum; Dispensations matrimoniales super gradibus prohibitis, aliaquæ dispensationes super incapacitate ad ordines, vel beneficia, cum similibus, quæ non generaliter à tempo- re primitiva Ecclesiæ, sed specialiter diversis temporibus, per Sacros Canones, vel decreta Conciliorum, aut per Apostolicas Constitu- tiones Ordinariis locorum interdicta fue- runt, ac Pontifici reservata, juxta regionum varietatem, quod scilicet citra montes forte magis restricta est, Episcoporum auctoritas, quam ultra.

Super legibus Papalibus, quæstiones er- iam cadere solent, an scilicet, non acceptatio, vel non usus populorum, ab eorum obser- vantia excusat; Atque super hoc non modi- ca dignoscitur opinionum diversitas; Ali- quibus indefinite volentibus, quod cum potestas Papæ, non à populo, ut est illa Principeum fœclarum, sed à Deo immediate pendeat, idcirco necessarium non sit legum requisitum super populorum acceptatio-

multum invigilare solent, ac debent, multo
verò magis Summus Pontifex, qui debet
esse aliorum Principum norma, & exem-
plar.

Commutatio ultimarum voluntatum
Papæ specialiter reservata per aliquos credi-
tur, verum id à quicunque continet, quo-
niam rectè quidem papali potestati reserva-
ta est commutatio illarum voluntatum, quæ
pietatem concernant, & super quibus pote-

stas laicalis se ingerere non potest, minusque
potestas episcopalis, aliorumque inferiorum
collatorum; generaliter autem derogare, vel
dispensare fideicommissis, aliisque disposi-
tionibus temporalibus, ac indifferentibus,
ad quenquam supremum Principem in
suo principatu pertinet. De ista materia
commutacionis ultimarum voluntatum apud
Barat. dec. 8 p. 3, & dec. 408, p. 12. rec. in qui-
bus concordantes.

DISCURSUS III.

De Electione Papæ; Ad quos pertineat; In qua persona cadere
valeat; Et quomodo facienda sit, ut valida, & canonica dicatur; Et
de potestate Collegii Cardinalium Sede vacante, vel plena:
Et pluribus speciebus vacationis Sedis
Papalis.

S V M M A R I V M.

- 1 An Papa sibi eligat successorem, & fir-
matur negativa.
- 2 Ad quem pertineat ius eligendi Ponti-
ficem;
- 3 De stylo Religionum eligendi Generalem.
- 4 Quid de Hierosolymita Religione.
- 5 De restrictione electionis Pontificis ad Col-
legium Cardinalium, & de istorum
origine.
- 6 De eodem.
- 7 De jure, electio Episcopi spectat ad Capitulum.
- 8 Spectat ad Cardinales presentes collegia-
liter congregatores.
- 9 Totum ius Capituli etiam in paucis, vel
in uno esse, & consolidari potest.

- 10 Non existentes in sacrum, non habent vocem
in Capitulo, seu in dicta electione.
- 11 Electio facienda est in conclave, & quid si
precedat ante clausuram conclave mor-
tuo Pontifice.
- 12 De preeminentia & dignitate Cardinalium
sede vacante.
- 13 De ingressu, & clausura conclave.
- 14 Qui sine custodiis fixi, ac principales con-
clavi.
- 15 De Mareschallo, & quare familia Sabello-
rum hanc prærogativam habeat.
- 16 De personis, qua remanent in conclave cum
Cardinalibus.
- 17 Cardinalium absentium non fit solemnis
convocatio.
- 18 Non admittuntur absentes, id est ex con-
clave, ad votum per procuratorem.

- 19 Quomodo dent votum iuris firmi existentes in conciliu.
- 20 Non concludunt electionem, nisi due ex tribus partibus.
- 21 De forma huius electionis.
- 22 Qui sive eligibiles, & non solum Cardinales.
- 23 Quare electio cadere soleat in Cardinali.
- 24 De vacatione sedi per mortem, & quid fiat ista sequitur.
- 25 De aperiotione carcerum, & libertate carceratorum.
- 26 De vacatione sedi per renunciationem.
- 27 De vacatione ob crimen heresie, vel alii.
- 28 De jurisdictione, & potestate College cardinalium sede vacante.
- 29 De actibus concernentibus Episcopatum Vrbis, quod College gerat vice Capituli Cathedralis.
- 30 De propositione quod College Cardinalium constituit unum corpus cum Papa.
- 31 De eodem, & quod solus Papa est caput Ecclesiae sine mixtura alterius.
- 32 Dantur exempla inter adjutores voti consultivi, & voti decisivi.
- 33 Declaratur aequivocum procedentium cum termini aliorum Senatus.
- 34 De distinctione inter Imperatorem Romanum, & alios Principes.
- 35 Quando Papa electetur a consensu Collegij.
- 36 Quod corpus Ecclesia sit penes Ecclesiam universalem, & Concilium generale ad quos efficitur.
- 37 Qualis potestas ab Ecclesia sit transfusa in Collegeum Cardinalium.
- 38 An Collegeum cogat electum in Pontificem ad acceptandam electionem.
- 39 De potestate College in ijs, qua concernunt potestatem Patriarchalem.
- 40 De eadem potestate in concernentibus principatum temporalem.
- 41 Quomodo ea potestas, qua College competit sede vacante, sub eo exerceatur.

Inter problematicas questiones, quae per Theologos, praeterea in scholis, vel circuitis, disputari solent, ea dignoscitur, an Papasibi eligere, ac deputare valeat luccesorem, pluraque argumenta pro utraque affirmativa, & negativa lententia urguntur, quae per plures Scriptores recententur, & praeternum per modernos, qui de hac materia formiter agere professi sunt; Passerin. de electione Pontificis, quest. 4. & in alijs precedentibus. Practice autem ista questione idealis remanet, cum extra controversiam sit opinio negativa, utpote a continuata praxi comprobata, ab ipso B. Petro, usque ad praesens; Ea potissimum circumstantia defuper ponderari solita, quod cum ipse Petrus Clementem successorem sibi destinasset; Attamen illa primitiva Ecclesia, quamvis sub infidelium ac tyrannorum persecutionibus, in magna depressionis statu constituta esset, adhuc ex Spiritu Sancti afflata, alium electit Pontificem Linum, deindeque isto mortuo, Cletum, quibus ex electione, non autem ex Petri destinatione, Clemens succedit.

Quamvis autem universalis Ecclesia viduat pastor, ab ipsa etiam universalis Ecclesia eligi debuerit, attamen quia ob praefatas infidelium ac tyrannorum persecutions, publica & solemnia comitia generalia practicabili non erant; Ac etiam, qui conventus deputatorum ab universi Orbis Civitatis, vel Provinciis, nimium incommode, peraque impracticabilis, etiam de praesenti esset, diuturnamque sedis vacationem

nem causaret, multò magis attenta illorum temporum conditione; Hinc proinde rationabilis inolevit consuetudo, ab Ecclesiæ universalis implicito consenserit approbata, ut ejus nomine ac vice, à sola Ecclesia Romana, ex clero & populo fideliter constituta, ea fieret.

Idque etiam hodie cum exemplis ministris praxis docet, quod scilicet quamvis regulariter electio Generalis Prelati Religionis, ad istam universam, ex omnibus provinciis, ac mundi partibus in destinato loco in comitatu congregatam per provinciarum Discretos, ac Prelatos pertineat, ut frequentior praxis docet, atque in rerum regulatum Sedis advertitur; *tit. de Regular. disc. 2. & seqq.* Attamen, praesertim insignis, ac primaria Hierosolymitana Religio militaris, quæ vulgo Miltitana dicitur, diversam habet conuentudinem, quod scilicet sequitur vacatione Sedis Magistralis, absque aliqua comitiorum generalium coavocatione; Electio fit in continentia per solos Religiosos ad formam illocum stabilimentorum vocem activam habentes, qui in eo Conventu resident, ut ira quo magis celeriter fieri potest, electio novi Magni Magistri sequeatur.

Cum autem ita eu temporis, dilatata fide, fideliisque numero longè auctio pateretur post baptismum Constantini (ex quo tempore, cessatis persecutioibus, christianæ Religionis cultus publicus, ac liber, multumque favorabilis esse cœpit; *tit. de præminent. disc. 3.* adeò ut penè universus populus Christianus effectus esset,) ipsius populi laicarum concordia in Pontificis electione penè impracticabilis esset, magna que producere inconvenientia; hinc proinde rationabiliter activa electio resticta fuit ad solum clericum Romanum, qui eis in Capitulo.

lis Parochis, vel designatarum Ecclesiastum Praepolitis, & incardinatis Presbyteris, & clericis constitutus erat, quorum loco successerunt Cardinales, eorumque nuncupatio exinde manavit, ut inferius in particulari Collegii Cardinalium rubrica advertitur. *infra disc. 5.*

Itaque hodie receptissima consuetudo, à contentu Ecclesiæ universalis, multorum saeculorum i patro comprobata docet, ut electio Summi Pontificis ad solum Collegium Cardinalium pertineat, per quandam speciem illius electionis Episcopi, quæ de jure (seclusa contraria consuetudine) pertinet ad solum Capitulum Cathedralis, privativè ad reliquum ceterum, & populum diœcesis, quavis omnium Prelatus, ac Pastor sit eligendus. *tit. de præminent. disc. 2. & de Canon. & Capit. disc. 27 & 28.*

Juxta vero terminos generales sacrorum Canonum, hæc electio ad solos praesentes Cardinales, collegialiter, seu capitulariter congregatos, pertinet, adeò ut absentium, sive voluntaria, sive legitima sit absentia, nulla ratio habeatur, sed totum jus Collegii, seu Capituli, consolidatur in præsenibus, qui vocem habent, quatuorvis efflent paucioribus, dummodo ea quæ servanda sunt, serventur, eodem modo, quo generaliter in Capitulo, aliisque comitialibus conventibus est in jure statutum, ut etiam in duabus, vel in uno, jus Capituli consolidetur. *tit. de benef. disc. 23. & tit. de Canon. & Capit. disc. 27, & seq. in annot. ad Concil. Trid. plur. ritu.*

Unde propterea, etiam in Cardinalibus, pro hujusmodi electione facienda, procedit idem, quod generaliter in Capitulis, & Collegiis ecclesiasticis statutum est, ut non existentes in facili vocem non habeant in Capitulo. *In annot. ad Concil. Trid. disc. 20.* Est bene.

bene verum, quid in Cardinalibus forte; ; Cardinales, qui justè non impediti, reperiuntur in Uebe, processionaliter conclaves ingrediuntur, quod in destinata parte Palatii Apostolici propè eamdem Fasiliac esse solet, atque postquam iste solemnis ingressus est lequus, qui non de omnibus presentibus esse solet, cum nonnulli privatim terò ingrediantur.

In plerisque famen, juris communis regulz per Apostolicas Constitutiones super hac electione Pontificis alterata sunt, adeò ut ista electio aliquam peculiarem naturam habeat; Primum nempe circa restrictionem in conclavi clauso, extra quod electio celebranda non est; unde propterea, defuncto Pontifice, sunt pro eo novendiales exequiae, atque in singulis diebus, in quibus pro hujusmodi exequiis peragendis Cardinales non impediti in Basilica Vaticana conveniunt, ante earum celebrationem congregari solent in ejusdem Basilicæ sacrificia, ut Principum Oratores, ac etiam Officiales, & Magistratus audiant, aliasque congruas præbant provisiones super iis, ad quæ Collegii auctoritas (ut infra) se extendat, pro utriusque principatus regimine, ac etiam pro conclavis ordinatione; Atque in hoc novendiali spatio magis quam quovis alio tempore, elucet cardinalitia dignitas, non solum circa formam habitus, quia scilicet per Urbem incedunt cum roccetto dislocerto, & mozzetta, eo modo, quo in signum iuridictionis incedit Papa per universum Orbem, & Episcopus in propria diocesi, vel Cardinalis in propria Ecclesiæ titulari; verum etiam ob magna obsequia, quæ ab Oratoribus Regum, & Principum propriæ domui singulariter recipiunt, atque ubi collegialiter in dicta sacrificia sunt congregati, Oratores prædictos, alioz; Magnates genuflexos audiunt, nà Pontificis dignitatis imaginem representantes.

Decima verò die, post celebratam in eadem Basilica Missam de Spíitu sancto,

Cardinales, qui justè non impediti, reperiuntur in Uebe, processionaliter conclaves ingrediuntur, quod in destinata parte Palatii Apostolici propè eamdem Fasiliac esse solet, atque postquam iste solemnis ingressus est lequus, qui non de omnibus presentibus esse solet, cum nonnulli privatim terò ingrediantur.

Eisque existentibus in cellis, quæ per sortem ablique aliqua personarum acceptatione distribuuntur, per totam illam diem liber patet aditus Principum Oratoribus, ac Magnatibus, & Prälatis, aliisque omnibus, tam nobilibus, quam popularibus, conclave peragrandi, atque benevolos Cardinales in cellis visitandi, & prælatum Principum, & Rerum publicarum Oratores, & Magnates totum Collegium visitant, eisque obsequia præstant, atque felices faciunt adulatorias augurationes.

Omnibus vero de sero exclusis, præter eos, qui in conclavi cum Cardinalibus remanserunt, illud ad formam rigorosæ clausuri undique regdactum, clauditur per ejusdem conclavis custodes, qui duo sunt fixi, ac principales; Illi scilicet Prälati, qui ab eodem Collegio ante ingressum electus fuerit, qui conclavis gubernator dicitur; Et alter secularis, qui conclavis Marschallus nuncupatur; Itudque munus hereditario jure diuino tempore obtinuit, ac obremet ille, qui primam figuram facit, seu (ut dici solet) est caput nobilis ac perverste familie Sibellorum, & qui attento praesenti statu est Albani Princeps; Istaque adeo qualificata prærogativa fetur concessa in premium adeò proficiue inventionis Conclavis, quo mediante praxis non tribuit illas diuturnas, & scandalosas Sedis Apostolice vacationes, quas Chronicæ narrant; Alii verò custodes sunt Prälati, ac etiam respec-

Atque Conservatores Populi custodientes rotas, per quas virtualia, aliaque necessaria transmittuntur ad formam clausuræ monasteriorum Monialium; dictæque custodes per turnum deputari soliti singulis diebus, invigilant, ne Apostolicis Constitutionibus contraygniantur circa alloquitiones, vel litteratum transmissionem; dicti vero custodes principales retinuerunt claves portæ majoris, per quam habeatur ingressus, & egressus ad predicatorum Monasteriorum formam.

In Conclavi itaque sub clausura, ultè Cardinales, remanent regulariter duo cuiuslibet Cardinalis familiares, qui vulgo Conclavista nuncupantur, pro eorum servitio, solumq[ue] Cardinalibus senibus, vel infirmis, ac etiam iis, qui de Principum genere sint, indulgetur tertius familiaris, vel conclavista, ratione majoris servitii, quo indigere dognoscatur, atque ab ejusdem Collegi judicio, ac determinatione penderet an illi, qui tertiu[m] conclavistam petit, eo sit, necne dignus.

Ultè istos familiares, remanent quoque ali Officiales, vel ministri; nempe, duo magistri ceremoniarum; Sacrista Pontificis; Aliquis religiosus vir, qui tam Cardinalium, quam conclavistarum sacramentales confessiones audiat, eisque Postentitati Sacramentum ministret, ac etiam aliquas statutis temporibus faciat conciones; nec non aliqui Medici, Chirurgi, Pharmacopoliæ, & barbitonores, plurelque inferioris ministrantes, pro vilibus, & lordidis ministeriis necessariis, qui recentur in Constitutione 63. Pii IV. cum qua proceditur, & quos in parte registrant dicti modestui, Passerini. dict. tract. de elect. Pontif. quest. 11.

Et licet praxis doceat admissionem majoris numeri ministrantium, quam dicta Constitutione præcipiat; tamen id provenit, accessitate ita exigente, ob excretum nume-

rum Cardinalium sub Sixto V. ut infra disc. 5.

Cardinalium absentium solemnis convocatio facienda non est eo modo, quo de jure in aliis electionibus, & aëbus capitularibus fieri debet, Tit. de Canon. & Capit. disc. 27. quoniam ipsa subjecta materia convocationem præ le tert, dum, media. atibus celeribus cursumtionibus, vacatio Sedis intra breve tempus per universum Orbem Catholicum, notoria redditur, atque illi Cardinals, qui in Conclavi interveniente in animo habeant, cum nimia diligentia, & celeritate id peragunt, dum semper in eo admittuntur, quamvis post clausuram, ad Utrem accedant, quonies adhuc electio integrarit, tanque sunt casus, in quibus Cardinals etiam ultra Montes existentes id negligant.

Existentes autem extra conclave, quantvis in Urbe praesentes essent, atque ex quavis legitima causa impediti, votum non habent; minusque in hac electione admittitur illa facultas, qua de jure in aliis comitiis, vel Capitulis conceditur legitimè impeditis profundi votum per procuratorem, Dicit. tit. de Canon. & Cap. disc. 27, & 28. cum solum in ipsoconclavi existentibus, quibus non concedatur potestas se collegialiter congregandi in cappella, in qua scrutinia celebrantur, concedatur jus proferendi votum, non quidem per procuratorem, vel per substituti, sed per se ipsum, reponendo schedulam in quadam arcu clauſa, que per tres Cardinales singulis diebus deputari solitos, (scilicet Infirmarii nuncupantur,) asportatur ad celas infirmorum, atque in ipso loco scrutinii publicè aperitur, ipseque schedule inter alias praesentium reponuntur, & scrutationes fiunt, ut in Constitutionibus Gregor. XV. & Urbani VIII. forma prescribitur.

RELATIO ROM. CURIAE FORENSIS

In eo quoque, ista electio differt ab aliis,
atque in ea generales regulas juris alteratae
sunt, quod scilicet generaliter electio con-
cluditur a majori parte, que minorem suffo-
cat, seu ad se attrahit, perinde; ac si ab omnibus
facta esset; Major vero pars illa dicitur,
que comparatione omnium congregato-
rum votum habentium, excedat medietati-
tem, adeo ut sufficiat excessus in dimidio vo-
to, quod scilicet ex quindecim vocalibus, o-
quo sufficiant, ut in electionis peculiari sede
advertisit. *Diss. de Canon. & Capit. dist.*
24 *legg. & in annot. ad Concil. Trid. dist. 37.*
Secus vero est in Summi Pontificis electio-
ne, quoniam nonnisi duas ex tribus partibus,
non computato voto ipsius electi, eam con-
cludunt; Unde propterea, quando in scruti-
nio, vota ad amissum concludunt duas ter-
tias absque alio voto excedente, aperiri de-
bet schedulae ad effectum inspiciendi, an
ad sit votum electi, necne; sed si ad sit in
excessu, adeo ut quamvis adesse posse vo-
tum sui ipsius, adhuc electio conclusa rema-
neret, tunc nulla subest necessitas adhibendi
hanc diligentiam, neque attenduntur ea, que
in aliis electionibus de voto ipsius electi de-
jure habentur. *Eod. tit. de Canon. & capit.*
dist. 26.

Quatenus vero pertinet ad modum, an-
tiquitus ad terminos juris communis suffi-
ciebat, ut quilibet ex tribus modis adhibere-
tur, per acclamationem scilicet, per scruti-
num, & per compromissum, absque necessitate
servandi precisae formam scrutinij secre-
ti, unde propterea (ut chronicz, & diaria docen-
t) aliqua inconveniens, & forsan scandala
audiri solebant in conclavebus; & recenset.
idem Pafferin. dist. trah. cap. 23. Quate mo-
derna Constitutio Gregorii XV. clavis ex-
plicata, & in aliquibus suppleta per alteram
Urbani VIII, certainam prescriptum formam in

eisdem Constitutionibus quoque delinea-
tam; Ideoque cum in eis insipci valeat, inane
opus esset illam recensere; Conclusaque elec-
tione, eaque per electum acceptata, alii actus
sunt potius ceremoniales. *Pafferin. ubi
supra cap. 24.*

Quo vero ad electionem passivam, con-
tinuata triuni circiter seculorum observan-
tia, ab Urbano scilicet sexto circa, qui elec-
tus fuit in Stitu Archiepiscopi Barensis,
absque Cardinalitatis dignitate, docet, quod
semper electio sequuta est in persona Cardi-
nalium; Atque hinc vulgus credit, quod qui
non est Cardinalis, non sit eligibilis; Qui-
imodo in aliquibus libris aliqua circumstans
decreta id praescribent; verum erronea op-
pinatio est, quoniam generaliter quilibet
mentis compos, & fidelis, qui baresis ma-
cula non labore, seu non sit adeo notoriè
criminosus, ut scandalum toti mundo pro-
duceret, sit eligibilis; idque aliqui extendunt
etiam ad uxoratos, & ad caecos, ita tamen, ut
primo casu uxor professionem in monaste-
rio emittat, atque in altero, licet DD. agen-
do de capacitate cœci ad publica munera,
cum distinctione procedant, ut supervenient
ecclesiastica munera, vel officia jam adopta
non tollat, impedita verò, ne alia de novo af-
sequatur; Attrauen quatenus ad hanc elec-
tionem pertinet, si de facto illa sequeatur,
sufficiet debet. *de qualitatibus electi, aliis
relatis plenè Pafferin. dist. q. 30. & in specie
de cœco Paris de resignat lib. 5. q. 9. n. 45.*

Est bene vetum, quod ista videntur i-
deales questiones, cum non de facili huius-
modi casus sint contingibles; Atque exclu-
sionem dictæ restrictionis, cōprobat praxis
in omnibus ferè conclavebus, in quibus ali-
qua vota esse solent in personis, que cardinalia
dignitate non fulgeant, sed ratione Prela-
turae sicut virti nimium qualificati.

Dicit

Dicta vero diurna observantia , causi
potius referenda est ; Non absque tamen
23 prudenti, ac laudabili consilio, ad instar eo-
rum , qua ex aliquibus S. Congregationis
declarationibus habetur in materia electio-
nis Vicarii capitulatis sede vacante , quod
felicet commendabile potius reputatur, ut
ea cadat in persona de corpore , seu genio
eiusdem Capituli, quando in eo adiunt capa-
ces, & idonei; In annos. ad Conc. Trid. disc.
31. In illis enim, qui in Cardinalitia digni-
tate jam constituti sunt, pro frequentiori
contingentia supponenda est major peritia,
& experientia ; Tum ob munera in statu
praefaturae exerceti solita, tanquam præpa-
ratoria ad hujus dignitatis assequitionem ;
Tum etiam ob experientiam, ac negotio-
rum Sedis Apostolicæ nouitiam, occasione
tot sacrarum Congregationum Cardinali-
tiatum.

Sedis autem papalis vacatio , pluribus
modis contingere potest; Primum nempe, pro
communi , ac frequentiori contingentia,
24 per mortem naturalem Papæ, qua sequuta,
ejusque cadaveris per Cardinalem Camer-
arium, cum interventu Tribunalis Came-
riæ , facta recognitio per publicum in-
strumentum, frangitur annulus pectorarius
ab eodem Camerario , cui consignatur per
illum intimum familiarem, cuius fideli cu-
stodia Pontifex vivens, eum commiserat, ac
propterea mors publicatur, per sonum lugub-
rem majoris campanæ Capitolij. Istoque
sequuto toleratur quedam antiqua consue-
tudo, ut Conservatores populi Romani, qui
aliquam, (sicut valde superficialem) imagi-
nem iurisdictionis, cum omnimoda tamen
25 dependentia à S. Collegio, reasumunt, ape-
rianter carceres, atque carceratus libertatem
tribuant, non tamen liberationem; Penè ve-
rum est , quod respectu carceratorum pro

causis criminalibus, id pro frequentiori con-
tingentia non sequitur, sed solum in ijs, qui
pro levibus causis carcerati repetantur,
cum respectu carceratorum pro causis gra-
vibus, ex diligentia, & mandato Cardinalis
Superintendentis generalis, ac etiam Gober-
natoris Ubiis, aliorumque magistratum,
imminente Pontificis morte, illi transmitti-
tunt ad Arcem Hadrianam, ieu sancti An-
geli.

Alia species vacationis contingere potest
26 per omissionem seu renunciationem pon-
tificatus, quam ipse Pontifex ex eius libero,
ac determinato consensu faciat, ut fecit Cz-
lestinus quintus , quem Ecclesia tanquam
sanctum veneratur ; Verum huic usque istud
remanet exemplum singulare, adeo ut fre-
quentius in Imperatore, & in Regibus id
practicatum esse, historiæ doceant ? Quam-
vis enim ea tempore, quo prefata dimissio
sequuta est, non modica excitata fuerit que-
stio potestatis ; Eam tamen expressè deter-
minavit Bonifacius Octavus ejusdem Cz-
lestini immediatus successor, per eius Con-
stitutionem in corpore juris insertam, cum
qua DD. passim procedunt. Cap. 1. de renun-
ciat. in 6. Passerin. dico tract. quest. 8. num. 15.

Tertia species vacationis, (quam Deus
ex eius misericordia avertat), contingere po-
test ex crimine heresis, quod Papa incurrat,
vel ex alio simili, per quod magnum, ac no-
torium scandalum in toto Mundo genera-
tur, iuxta debitas magisque receptas decla-
rationes desuper traditis per decreta concil-
lia, vel Apostolica ; Sive per magis com-
munem , ac receptum canonistarum , ac
Theologorum senium, quibus in hoc rela-
tio habeatur, cum ad privatum scriptorem
non pertineat, super his judicium proferte-
agit Passerin, aliorum relator. dico tract.
quest. 32;

Quatenus vero perriner ad potestatem seu jurisdictionem Collegium Cardinalium sede Papali vacante; Alio deluper per quosdam Cardinales consultus sui occasione aliquarum disputationum, quae inter eosdem habita fuerant, in diuturno conclavi post mortem Clementis Noni, ad quatuor annes, & ultra protracto in quo Clementis X. electio sequuta fuit, quoniam licet per Constitutionem Gregor. X. in Concilio Lugdunensi, registratam in 6. Decretalium, in e. cum periculum 3. de elect. clarius vero per Constitutionem 63. Pii IV., (quae latius disponit,) statutum sit, ut Coilegium, nullam omnino potestatem, aut jurisdictionem habeat, tam in concernentibus gratiam, quam justitiam, idque rationabiliter, ad accelerandam electionem; Attamen cum in eisdem Constitutionibus limitatio continetur, ubi scilicet necessitas urgens, vel grande periculum imminet; Hinc proinde super hujus limitacionis applicatione seu verificatione, questiones cadere solent.

In hoc itaque dicebam mihi videti, quod in primis recurretum est ad observantiam, quae in omnibus ambiguis reputari solet optima interpres, ac interpretationum regina, tam in viventium, & mortientium privatis depositibus, quam etiam in legibus, & Statutis dec. 59. num. 12. par. 10 rec. & in omni materia sapientia. Ubi vero causus est omnino novus, ad ead. ut haec via deficeret; Tunc, dixi quod non de facili certa regulâ generalis cuiuscumque casui applicabiles de super statuti potest, cum totum penderat à particularibus circumstantiis, ex quibus judicandum est, an verisicutur, necne ratio dictae limitationis, quae prineipaliter attendi debet, potius quam cortex & figura verbo, cum juxta illas regulas seu terminos generales, quos habemus in illis provisionibus, quae

permittuntur Judicibus, etiam postquam eorum jurisdictione per appellationem vel recusationem, aut recusatum suspensa esset, cum similibus.

Ut autem facilius, vel respectivè difficultius, arbitrium super hac interpretatione interponatur; Dicebam quod refrendum est ad personarum diversitatem, seu pluralitatem discursu precedentis enunciata, quod scilicet; Aut agitur de negotiis pertinentibus ad Episcopalem, ac ordinariam jurisdictionem Papæ, non tanquam Papæ, sed tanquam Episcopi particularis Urbis, ejusque districtus; Et tunc latior fieri debet interpretatione, atque major videtur potestas, dum Coilegium Cardinalium, verè, & propriè (considerando istam personam) representare se, constituere videatur Capitulum Cathedrales, quod etiam vivente Episcopo, æquè principiabitur cum eo concurrit, ad efformandum mysticum corpus cathedralis cum, cuius Episcopus est capit, capitulares autem sunt reliqua membra, sive ipsum Capitulum est reliquum corpus, cum habiuali jurisdictione, cuius exercitium, torum esse solet penes Episcopum, vel partim penes unum, & partim penes alterum, juxta naturam actuum, vel observantiam; Defectoque capite, rotum exercitium, jure consolidationis, vel jure non decrescendi, remanet penes reliquum corpus, ut occasione jurisdictionis Capituli sede vacante, aut simultaneæ collationis beneficiorum sede plena, sive pro aliis praeminentiis, pluries alibi adverterit, substitut de preminent. & scilicet 17. & seqq. tit. de beneficiis, disc. 30. tit. de Canon. & Capit. disc. 24. & seqq. & in annot. ad Concl. Trid. disc. 31.

Arque in hoc ien' u, sive ista persona auctorita, sustentabile est assumpitum aliquorum antiquorum Canonistarum, cum quibus, pro consueto stylo, more ovium, vel avium, quod.

quod una volante, vel saltante aliis sequuntur; Aliqui moderniores inconsideratè procedunt, quod scilicet, Papa, & Collegium Cardinaleum, constituant unum corpus, cuius caput sit Papa, Collegium autem formet reliquias partes. *Vestr. & add. in præx. in princ. add. ad Oldr. cons. 63. Letter. de benef. part. 1. qua³. 8. cum alijs enunciatur it. de ju- 3 rist. disc. 34.*

Id etenim rectè procedit in hac persona Episcopi Urbis, ac etiam Patriarchæ occidentis, eodem modo quo Capitulum ecclesiæ Metropolitanæ, una cum Archiepiscopo, non solum efformat corpus cathedralicum propriæ Ecclesiæ, proprieque diœcesis, in qua Prälatus gerit personam Episcopi, & Ordinarii loci, sed etiam efformat corpus metropolitanum, cum jurisdictione suffraganeos, totaque provincia, in qua patet Capitulum sede vacante succedit.

Nullatenus vero dictum assumptum, verificabile est in altera persona Pontificia, quoniam mysticum, scilicet politicum corpus Ecclesiæ universalis, constitutur à Papa tanquam capite, & ab Ecclesiæ totius Orbis, efformante reliquum corpus, ad alios tamen effectus, non autem ad illum potest itis, vel exerciri usus clavium dum resister penes solum Pontificem, cui ingulauerit, ac immideat Christus dedit potestatem in persona Petri ut supra, disc. præed. insinuatur si deoque Collegium nullam habet jurisdictionem, nem vel potestatem nativam, ac habitualem que seduci valeat ad exercitium, sicut habet Capitulum Cathedralis, sed solum habet illam participationem huius consilii, & ad iurorum quam ipse Papa dare voluit; Eo modo, quo patres familias habent amplum patrimonium; quod per se ipsum administrare non potest, assumit aliquos servos, vel familiare, in eius adjutorium, ac participatio-

nem administrationis pro voto consultivo, non autem necessario & decisivo, atque jure ministerii potius quam jure condomini; Ideoque magna differentia est inter unum casum, & alterum,

Iuxta exemplum practicum, quod habemus in Religionibus, quod scilicet aliqui reguntur per distinctiorum generale constitutum ex Prälatore generali, tanquam capite, & ex distinctoribus, & consularibus, tanquam membris, coæquali jure efformantibus idem corpus Religionis, cum votu decisivo & necessario, adeò ut si Generalis abeat in unam sententiam; Distinctores autem pro majori parte abeant in alteram, ab istis concludi dicitur actus distinctorii sit, de Regular. pluries. E converso autem in aliis, putâ in Societate Iesu, Generalis est solus Prälatus, & caput, habet autem Socios, vel Assistentes in adjutores, & consiliarios, cum voto consultivo, quod potest non sequi.

Atque non descendendo à foro; Habetus in Curia practicum exemplum utriusque Signaturæ Gratæ, & Iustitiae, quoniam utrumque Tribunal parviter constitutum ex capite, & membris, duum in Signatura Gratæ præsider tanquam caput ipsam; Papa, & intervenient etiam duodecim sacerdotes Präiani, qui supponendi sunt periti rerum legalium, & foterium, pro causis decidendis; Et in illa Iustitiae, tanquam caput præsider Cardinalis Praefectus, cuius eodem intervenerint duodecim antiquiorum Prälatorum; Cum hac tamen clementia, quod in primo casu, vix omni est mette consultum, quod Papa potest nos petere, atque petendo potest non sequi, ut quotidiana praxis docet; In altero autem est necessarium, & decisivum, atque votum Präfeci venit in numero cum aliis, infra disc. 30. & 31. agendo, de bu tribunalibus utriusque Signaturæ.

In hoc autem versatur equivocum originatum à consueta simplicitate, vel ineptia Legis statum, procedentium cum solis Majorum traditionibus, eas in cæca fide sequendo, vel iranicibendo, absque debito discutendo, vel ratiocinio, quod scilicet considerant. Collegium tanquam Senatum, cum exemplo Moysis, & Romuli, ac etiam Romani Imperatoris, ita confundendo triticum cum palea, dictosque vel similes casus prophanos pariformiter tractando, non autem distinguendo diversas species.

Longè siquidem diversus est casus Imperatoris Romani, sicut in usque ad ea tempora, in quibus tyrcanicæ ac de facto, spreta auctoritate Senatus, & Populi, Sedes Imperialis, occupari cœpit, cum vi armorum, vel ex electione exercitus Prætorianorum, vel postquam effectus est principatus hereditarius, quoniam primævis temporibus, iurisdictio ac potestas erat penes Rempublicam, cuius nomine, ac vice, illam exercebat senatus, à quo, sive jure, sive ex injuria, loco Consulis, vel Dictatoris annalis, deputari cœpit Dictator perpetuus, qui assumpsit nomen Imperatoris (quod erat potius ministeriale, nempe Dux exercitus, longeque minùs quam illud Regis vel Principis), sed ipse in figura capitis erat unum ex membris politici corporis Reipublicæ, vel Senatus, eo modo quo (ex. gr.) est hodie perpetuus Dux Reipublicæ Venetæ, cum similibus.

Non sic est casus Moysis, & Romuli, quoniam Iesus à Deo electus fuit Dux populi, ipse vero pro eius adjutorio & consilio, ex ipso populo subditio, assumpsit septuaginta seniores, jure ministeriali potius, quam jure condomini; ita pariter Romulus postquam sub prætextu Religionis, vel inobedientiæ legum, occiso Reino fratre (pro regulati natura Imperii non patiendi locum,

vel æqualem) effectus fuit Rex, & Dominus, pro eius adjutorio, & consilio, in eadem ratione ministeriali, ex populo sibi subditio assumpsit centum seniores, quibus Patria nomen datum est; Eo modo quo Christus Dominus, in socios, & adjutores assumpsit Apostolos, jure ministerii, non autem coæqualis dominii cum seipso; Unde proprietate dixit, *non vos elegistis me, sed ego elegi vos* &c. Atque hodierna praxis docet hanc diversitatem, quod in aliquibus Regnis, corpus Regni, vel Reipublica æque principaliiter constitutur à Rege, tanquam capite, & à Senatu vel Parlamento tanquam reliquo corpore, cum voto decisivo, & necessario, sine quo Rex, bella indicere, vel fœderia intrare, aliaque graviora negotia pergere non potest; Ita aliis autem Regnis rex est Monarcha, & Dominus, habet autem Parliamentum, vel Consilium, aut Senatum, pro voto consultivo, ac jure ministerii, non autem Condominium; Et hic est casus Papæ, cum collegio, unde proprieas, seclusa etiam restrictione dictarum Apostolicarum Constitutionum, Collegium nullam habet participationem jure proprio in potestate pontificia, eo modo quo habet in potestate, vel jurisdictione Episcopali seu cathedralica, cum ecclesiasticum regimen universale sit vetere monarchicum.

Et licet praxis doceat, quod in aliquibus regnibus, eius potestas quodammodo restricta videatur à consensu Collegii ut (ex. gr.) habemus in Constitutione Pij V, denon in feundo, & in altera Sixti V, super usu pecunie existentis in Arce Sancti Angelii, cum similibus; Attamen (quidquid sit de qualitate, seu natura dictæ restrictionis, & an sit physica, & precisa; vel solida moralis, super quo locus veritati relinquitur); Attamen id duplice causa restitu potest; Vel sci-

licet vinculo juramenti per ipsam præstati, quod eius personam afficiat, juxta ea, quæ supra, disc. precedentem, habentur de capitulis conclavis; Vel quod hæc, & similia non pertinet ulum clavium, ac personam vel potestatem pontificiam, sed potius principatum temporalem, in quo diversa militat ratio, ut infra.

Quinimum, licet Ecclesiæ universalis, 36 quæ per Concilium generale repræsentanti solet, conveniat dictum attributum corporis, cuius Papa sit caput; Attamen id non procedit generaliter ad omnes effectus, sed solu[m] ad aliquos, puta vacante sede papali, eligendi novum Pontificem, cuius electorem, vel nominatorem dare oportet, & quæ potestas ab ipsa Ecclesiæ de consuetudine attributa fuit collegio Cardinalium; Unde propterea quando contingat vacatio adhuc durante Concilio generali, legitimè congregato, intare solet questio exercitata in Concilio Constantiensis, & sopia cum temperamento enunciata, disc. precedentem de qua meum non est agere.

Ac etiam residet alia potestas, non quidem deponendi in ratione auctoritativa, sed declarandi in ratione judicativa, an ille qui de facto sedens Papalem occupat, sit legitimus, necne; Ideoque non est exercere jurisdictionem cum Papa uti Papa, & cum ipsa dignitate, sed cum illa privata persona, & an si talis, quem se facit; Itamque potestatem consuetudo non communicavit Collegio Cardinalium, quod propterea ad id præcedere non potest, sine Concio, juxta eam sententiam, que probabilior videretur, de hoc stiam agit aliorum relator Paffarin. dicto tractat. quest. 6. & 31. relinquendo in his, & similibus locum veritati, cum ad privatum Doctorem non pertineat ea decidere.

Super hac eadem potestate Collegii, præ-

38 tertium in conclavi, questionem reassumunt dicti moderni de Pontificis electione tractantes. Idem Paffarin. dicto tract. dicta quest. 31. an Collegium iurisdictionem habeat cogendi Pontificem jam electum ad declarandum an acceptare velit electionem, de se factam; Atramen id non importat exercitium jurisdictionis, cum Pontifice, (ut aliqui aequivocando opinari videntur), sed potius importare videatur certificationem actus conclusionis, electionis, ex quo pender, an ille sit Pontifex, nec ne, dum pro hujusmodi conclusione seu perfectione, copulativè requiritur uterque consensus activus eligentium, saltim pro diuibus ex tribus partibus, ut supra; Et passus ex parte electi, ne alias res remaneat in incerto, Ideoque non est cogere Pontificem, sed personam privatam, ad declarandum an. velit esse Pontifex, atque assumere potestatem necne.

His autem stantibus, quod scilicet in his, quæ concernunt usum clavium, ac potestatem pontificiam, Collegium nullam habeat jurisdictionem, jure suo, eo modo quo habeat in jure Episcopali Uerbis, ut supra; Hinc motivabant, aliqui timorat[ur] conscientie Cardinales, quod malè Collegium se ingrebar, dando secretario Congregationis Concilii vel alteri Episcoporum & Regularium, seu Nuntiis aliquos ordines in concorrentibus potestatem ecclesiasticam, seu pontificiam, extra districtum Uerbis, ad quem se protendit potestas Episcopalis; Verum dictam, quod id ubi necessitas, vel justa causa ad predictarum Constitutionum praesertim exiget, recte fieri valeat ex potestate Patriarchali, intra partes sub hoc Patriarchatu sine dubio cadentes, atque ita tolli dicendum difficultatem.

Demum quo ad ea, quæ concernunt dominum, vel principatum temporale; Sive ipse

ipse referatur donationibus & concessionibus Constantini, auctorunque Imperatorum, & Principum iuxta enunciata, disc. precedens; Sive de dignatione populum, vel alteri cui cunctus titulus. Cum Papa consideretur tanquam Princeps temporalis, regulandus jure aliorum Princeps temporalium; Hinc sequitur ut habitualis potestas teneat penes Rerpublicam, cujus Princeps dicitur magistrus, vel primus minister & regulator; Et per consequens ut eo naturaliter, vel civiliter mortuo, ipsa rea assumat huc potestatis exercitium; Sed quoniam istud impossibile est explicari per universam Rerpublicam, omnesque populos; Hinc proinde, de generali Principatu in confuetudine, illud transsum est in aliquem Senatorum, vel in alium extum comitalem, qui sit totius Rerpublicae representativus; Eo modo quo (ex. gr.) in praxi Diffinitores, & alii Vocales congrega-

ti in Capitulo generali representant universam Religionem, illamque regunr; Idque adaptable est Collegio in comitis coadunatis pro electione Principis; Ideoq[ue] in hac parte eius potestas latius patet, quam ubi agatur de usu clavum.

In ijs autem casibus, in quibus respectivè, ut supra, iurisdictione vel potestas intrat duarib[us] exequiis ante ingressum conclave, negotia explicitur in congregationibus quotidie haberi soliti ut supra; In conclavi autem, ob Collegii continuas occupationes in binis scrutinis, quæ de mane & de sero fiunt pro futura electione, explicitur per tria Capita ordinum, quæ quotidiè per circulum deputantur, idque ritualia potius concernit; Aliaque ad hanc materiam insinuant dicti Moderni de hac electione tractantes cum ista non sit formalis tractatio, sed simplex relatio rerum magis practicabilium.

D I S C V R S V S IV.

Quomodo Papa suam jurisdictionem vel potestatem exerceat, in omnibus ejus principiatis, vel personis, tam per se ipsum, quam per ejus officiales, & Magistratus; Et quinam isti sint; Et præsertim de Legatis, & Nuntiis.

S V M M A R I V M .

- 1 Antiquitas Papæ solus suum munus explabat & quare.
- 2 De origine sive introductione Cardinalium.
- 3 De communicatione regiminis sancta Cardinalibus, & introductione Confessoriis.

- 4 De Vicario, alijsque Cardinalibus officiis Papæ, & de alijs officiis.
- 5 De eodem, & de distinctione officiialium in Curia, & extra.
- 6 De Confessorio Cardinalium.
- 7 Quis sint iudices, & officiales in Curia, & Congregatione Cardinalium.
- 8 De officiis, & tribunalibus tam Principatus temporali quam ecclesiasticis.
- 9 De

- 9 De Officialibus Palatii, seu particularibus.
- 10 Patriarcha, Archiepiscopi, & Episcopi sunt etiam Officiales Papa, & de ratione.
- 11 De Legatis de latere, eorumque jurisdictione, & potestate, ac praeventione.
- 12 De Legatis Ordinariis provinciarum statu ecclesiastici.
- 13 Auditor vel Locutio[n]ens generalis Legatis, quam potestatem habeat.
- 14 De potestate Legatorum Ordinariorum, & annullatione contra ius.
- 15 De Viceregato, ejusque potestate.
- 16 De Nuntiis Apostolicis, & Internuntiis, vel Collectorib[us].
- 17 De Gubernatoribus, & Praesidibus Civitatum, & provincialium statu ecclesiastici.
- 18 Quod isti sine magistratu facultates, sed eis quandoque communicatur jurisdictione cum clericis, & ecclesiasticis.
- 19 De occupationibus Papa in singulis diebus, & horis.
- 20 De bonis effectibus exinde resultantibus, bonoque civili regimine bujus principatus.
- 21 Quod bonum regimen proveniat ab integritate Officialium, & ministeriorum.
- 22 De gubernio tempore pestis.
- 23 Quando attendi debet potius causa virtutis, quam ipsa virtus, & quando contra.

Quamvis illa eadem potestas, ac jurisdictione, quam habet, & exercet hodie Papa, saltem juxta duas, vel tres distinctas ecclesiasticas personas, Episcopi scilicet Ecclesie universalis, & Patriarche Occidentis, ac etiam Episcopi particularis Urbis, esset

quoque penes illos primitiva Ecclesia Pontifices, qui in cryptis, & speluncis vitam ducere, ac pontificias partes occulte explore coacti erant; in summa etiam patupertate vivendo, atque carcerebus, & torquentis, ac martyrio subiecti; Attamen, cum ob gentilian ac tyraunorum perlequitiones, & oppresiones, exiguumque fidelium numerum, eorum munus circa mei spirituitalia, & sacramentalia, pro frequentiori exercitio consisteret, per epistolam solùm ab aliis mundi patrum Episcopis consulti super rebus ad fidem spectantibus, super sacre Scripturae interpretationem; Et quandoque (siccet raro & occulite) aliquod Episcoporum Concilium celebrantes; Hinc proinde, p[er] se ipsos, absque totum Officialium, ac Magistratum opera, vel adjutorio, dictas mete spirituales partes explicabant.

Excreto autem paulatim fidelium numero in Urbe, eadem tamen infidelium perlequitione adhuc durante, ut inter clericos, & ecclesiasticos ministros confusiones tollerentur, atque oves proprios, ac distinctos cognoscerent pastores, & e converso isti eas cognoscerent; Primo S. Dionysius 1. occasione divisionis universalis torius Orbis in dioceses, deindeque S. Pontifex Marcellus 1. plurimum Ecclesiarum, formatum potius, quam materialium in numero vingtiquinque distributionem fecit in Urbe sub nomine titulorum, dum tunc publicus usus, vel cultus Ecclesiarum consecratum non permittebatur usque ad tempora Constantini, sed in aliqua domo, vel cypria, occulte fideles ad sacrificia, aliaque divina peragenda congregabantur, ac propterea sicut ponit distributio regionum, vel contraratum, tanquam per speciem subalternum dicessum, ut fideles in ea contrata, vel in certis finibus viventes, statuam Ecclesiam

parochialem constituerent; Cumque excresciente fidelium numero, illi, qui tanquam parochi seu pastores præpositi fuerant, in omnibus supplere non possent; unde propter eam interiores clericos, & ministros, in adiutores assumere oportet; Hinc proinde ipsi principales clerici, seu parochi, fixè addicti seu incardinati, clerum representare cœperunt, atque Pontificem eligere, ita incardinatorum seu Cardinalium nomen seu vocabulum assumento.

Postquam vero, suscepto per Constanti-num Magnum baptismate, sub Pontificatu sancti Silvestri, tranquillitas Ecclesie fecuta est, materialium Ecclesiarum consecratarum usus publicus haberi cœpit, penèque universus Orbis fidem suscepit; Nec non (juxta unam opinionem) ex donatione Constantini, Pontifex temporalem principatum quoque adeptus est; Hinc excretis negotiis, & occupationibus, cum formaliter determinatio-ne causarum, eodem parochos, vel Cardinales, quos ut supra, prædecessores Pontifices in depresso persequitorum statu, socios & adiutores assumplerat pro Sacramento-rum, & dvinorum administratione, Pontifices successores, in hoc statu meliori, assumplerunt etiā in socios, & adiutores, seu consiliarios, pro causatum, ac negotiorum Ecclesie determinatione; unde propterea inva-luit usus Consistorii, id est congregatiōnis Papa cum Cardinalibus pro diebus negotiis expicandi; Adintra illius prophani Consistorii, quod Princeps, vel Imperator, cum Senatu constituebat; Incertumq; est in illis primis temporibus, an statutis diebus, vel solū quando necessitas vel opportunitas exigere, id sequeretur; Unde propterea relinquent locum veritati, super hoc primi-vo retum statu, de quo ad antiquioris potius autoritatis, vel eruditioris gratia, agere pes-

tinet, quam ad forentes; In posteriori tamen tempore, de quo Juristæ loquuntur, Vestr. & add. in prax. in principio, usus erat, quod bis in hebdomada fiebat Consistorium, in quo, in forma judicii, prævia discussione, per partium Advocatos, & Procuratores, omnes causæ, etiam contentiose inter privatos decidebantur, eo modo, quo de præsenti sit per Rotam, aliaque Tribunalis; De hī agitur infra disc. seq. & tit. de jurisdict. disc. 34, & in prima discept. Cardin. de Albio impræf. post eundem tit. de jurisdict. Atque propterea inolevit usus Advocatorum, & Procuratorum palatii seu Consistorialium, ne scilicet, cuique ignoto, ac non probato caufidico patet aditus ad causas, quæ in Consistorio Papæ, & Cardinalium tractabantur, ut infra in Procuratorum & Advocatorum Rubrica advertitur. Inf. in discurs. in quo agitur de Curialib.

Magis autem crescente existimatione astantis Pontificis, ac etiā Cardinalitia dignitate, graviora solū causæ tractari cœperunt in Consistorio, quod proinde se-mel tantum in hebdomada habeti cœpit, alias vero causas idem Pontifex cognolcebat, ac decidebat in capella, cum voto & inter-ventu ejus Cappellianorum, unde prodit Tribunal Rotæ, ut infra in ejus particulari rubrica habetur. Infra disc. 32.

Atque sicuti alia Ecclesiæ Cathedrales, & Metropolitanæ suos Officiales habebant fixos, quorum unus esset adiutor, seu Vicarius Episcopi in temporalibus, nempe Archidiaconus, & alter in spiritualibus, nempe Archipresbyter, ac etiā habent Cancellerium, & Oeconomum; De praemissis disc. 20. Ita Papa Episcopus Ecclesiæ universali, pro exercitu jurisdictionis temporalis, habebat in Vicarium Cardinalem Archidiaconum, & pro illo spiritualis Cardina-

Item Pœnitentiarium, nec non Cancellarium, qui tanquam Notarius vel Secretarius explicaret & Consistorii, & alia, quæ per Papam gerebantur; Ac etiam Cardinalem Camerarium, qui gereret eas partes, quas in inferioribus Ecclesiis gerit Oeconomus major, seu generalis mensis Episcopalis, unde propterea magna erat auctoritas Archidiaconi, & Pœnitentiarum; Verum luppensto postmodum officio, vel dignitate Archidiaconi, ejus auctoritas in temporalibus paulatim penè tota translit in Camerarium, cuius munus in magna parte hodie explicant Auditor Cameræ, & Gubernator Urbis, ac etiam Tribunal Cameræ, ac alia ipsiusmet hodierni Cameratii, & Thesaurii generalis, ut inferius in particularibus eorumdem Tribunalium rubricis insinuatur.

Attento vero præsentis temporis statu, (de quo ad rem agere pertinet); Retentaque plures insinuata distinctione personarum in Papa, nempe Summi Pontificis, & Principis temporalis Status ecclesiastici, ac etiam Episcopi particularis Urbis; Idem Papa duas habet species, officialium, ac ministrorum pro hujusmodi regimine, unam scilicet in Curia, & alteram extrâ; Et quamvis in plurisque Tribunalibus, vel officiis, dignoscatur personarum vel principatum distinctione, attamen in plurisque aliis ea non dignoscitur, sed promiscue negotia petractantur, ad omnes dictas personas respectivè pertinentia, ut in singulorum Tribunalium ac magistratum, vel officiorum particularibus rubricis advertitur.

Agendo itaque de illis Curia Romanæ, Papa præsente, omnium primum, ac majus, & supremum, quod omnia negotia omnium principatum, vel personarum habitus liter complectitur, est præfatus Consistorium Papæ, cum omnibus Cardinalibus;

licet actualiter, seu in exercitio aliqua tantum graviora negotia in eo tractentur, ut infra disc. seqn.

Post Consistorium verò sunt hodie nonnullæ Congregationes Cardinalium, quæ ignorâ fuerunt antiquis Scriptoribus, qui de Romane Curia præagiore profelli sunt, 7 ut potè postmodum erat, ex eodem Cardinalium Collegio vel cœtu constitutæ, quales sunt, Congregatio universalis Inquisitionis, qua sancti Officii vulgo dicitur; Concilii Tridentini; Episcoporum & Regulicularium; Consistorialis; Rituum Ecclesiasticorum; Immunitatis Ecclesiastice, Fabricæ sancti Petri; Indicis librorum; Consultæ, Aquarum, Confinium, & Viatum; Indulgenciarum, & Reliquiarum; Propagandæ fidei; Boni regiminis, Visitationis Apostolicæ, reformationis Regularium; Ac etiam quandoque illa Status, aliæque extraordinariae, & particulares, quæ per Papam particulariter, pro aliquibus negotiis deputati solent; Ultrâ multa Tribunalia mere forensia, quibus mediatis, idem Papa omnes causas, ad utrumque principatum, atque ad Episcopatum respectivè pertinentes cognoscit, ac decidit, ut infra.

Distinguendo autem eas Congregationes, vel Tribunalia, quæ peculiares sunt, sive distinctionæ singulorum principatum, ab iis, quæ sunt communia, seu promiscua; Quantenus pertinet ad personam Episcopi particularis Urbis, negotia hujus fori Episcopalis petractantur per Cardinalem Vicarium, aliosque hujus Tribunalis officiales, ac etiam per S. Congregationem Visitationis Apostolicæ.

Negotia vero pertinentia ad principatum tempore, absque mixtura alterius figuræ vel Episcopatus in Urbe, ejusque districtu, vel personæ Pontificie, tractâtur per

Tribunalia Gubernatoris & Senatoris, fori-
que Capitolini; Generaliter vero per univer-
sum Statum, sunt Congregationes consul-
tae, & boni regiminis, & Aquarum, Confini-
um, ac Viarum; Ac etiam in Urbe adsunt
aliqua Tribunalia particularia pro certo ge-
nere causarum, cum aliqua majori amplitu-
dine; Ut sum (ex. gr.) Gubernator Burgi, &
alia Tribunalia, quæ recensentur infra sub
Tribunali Cameræ; Ultra in his tunc penè
numerum Jūdicium particularium aliquarum
Ecclesiastarum, vel locorum piorum, vel
Collegiorum, & artium; Ut quoad forum
ecclesiasticum sunt Archipresbyteri trium
Basilicarum Patriarchalium, & Cardinales
titulares, in suis respectivè titulis; Et respectu
forti temporalis, sunt judices artium & col-
legiorum, seu ministeriorum.

Quo vero ad maiorem dignitatem ecclie-
siasticam, seu pontificiam, pro regimine Ec-
clesia universalis, sunt superius enunciata
Congregationes; Inquisitionis universalis;
Concilii Tridentini; Episcoporum, & Re-
gularium; Consistorialis; Rituum ecclesiasti-
corum; Immunitas ecclesiastica; Propa-
ganda fidei; Indicis librotum, & Indulgen-
tiarium, Fabricæ, & aliae, ut pote percutientes
negotia Ecclesiæ in universum.

Tribunalia vero magis contentiose, quæ
promisevè tractant causas, & negotia utri-
usque principatus, ecclesiastici & tempo-
ralis, ac etiam Episcopatus Urbis, pro in-
stantiarum diversitate respectivè, sunt illæ:
Utriusq; Signature Graue & Justinæ Ro-
re, Cameræ, Auditoris Cameræ, Thesaura-
riæ; Et Camerarii; Ac etiam quædam Tribu-
nalia pro regimine Urbis, quæ eamdem ha-
bent mixturam utriusque potestatis ecclesiasti-
cae, & temporalis, ex persona scilicet Epis-
copi, & Principis, ac etiam quandoq; extra
distictum, ex persona Pontificis, ob com-

municatas facultates eriam cum personis ec-
clesiasticis, ut est Tribunal Ædilium seu Ma-
gistrorum viarum; ac etiam sunt Praesidentes
Annonæ, Gracizæ, Zecchæ, Riparum, &
viarum, ac similes.

Habet item Papa plures particulares Of-
ficiales, ac ministros pro suis respectivè mu-
neribus, ac personis ut supra explicandis, ut
nempe sunt, Cardinalis superintendens ge-
neralis Status ecclesiastici, primusque, ac
magis intimus, & fiduciarius Papæ minis-
ter, qualis est ille, qui sive per veritatem, si-
ve per affectionem, Cardinalis nepos dicti-
tus, & qui apud vulgus Patronus nuncupatur;
Item Secretarius Status, Datarius, Se-
cretarius breviarium, Domesticus Auditor, &
Palati Præfectus; Et ejusdem Palati magis-
ter; Ac etiam sunt, Vicecancellarius, Recen-
tentarius major; Et Camerarius, quorum
singuli dependentes, ac subordinatos habent
officiales, & ministros, ideoque aliquani
constituunt speciem tribunalis; Ultra alios
ministros aulicos, qui non soli servitio per-
sonæ addicti sunt, sed etiam regimini dicto-
rum principatum, putat Secretarius litera-
rum, vel breviarium ad Principes Secretarius
memorialium, Electomynatus, Secretarius
castrorum, & similes.

De singulis autem dictis Magistratibus,
& Officialibus, vel Tribunalibus agendo,
insinuat, in quibus eorum manus ver-
satur, & quando eorum vivæ vocis oraculo
defeatitur.

Extra Curiam vero, spectata majoti, seu
principali persona Sunto: Pontificis, in con-
ciernebus regimini Ecclesiæ universalis;
Sub nomine Officialium, & adjutorum Pa-
pæ, iuxta unam opinionem, veriorem recep-
tam, ac in Curia (quam tamen, ut aliæ di-
ctum est, aliqui Ultramontani non de facili
admittunt) largè, seu mediate, recensentur;

Catho-

Catholici Patriarchæ Primates; Archiepiscopi; Et Episcopi, aliquæ inferiores Prelati, spiritualiæ seu quasi Episcopalem jurisdictionem habentes; Cum etenim Papa dicitur Episcopus Ecclesiæ universalis, ac Ordinarius Ordinariorum, habens universum mundum pro diœcesi, ut supra, disc. 2, advertitur; Hinc pernecesse danda est hæc subordinatio, quod scilicet alii Prelati, quamvis in pontificali dignitate, vel ordine constituti, censendi sint quidem pastores sibi cooperatorum gregum vel ovulum, ita pro meliori regimine distributorum, sed subordiati primo pastori, à quo, vel cum cuius auctoritate praepositi sunt, iuxta illam proportionem, quæ cadit inter Episcopum, & patochos vel plebanos singulorum, hæc tunc diœcessis; Si etenim hæc subordinatio non adesset, non potuisset Papa interdicere Episcopis, ac Prelatis provisiones beneficiorum, quæ sub Apostolicis reservationibus vel affectionibus cadunt, aliaque multa eis prohibere, sibique reservare, quæ inspecta jurisdictione nativa, & antiquiorum Canonum dispositione, sunt juris Episcopalis,

Magis proximè autem, magisque immediate, inspecta eadem persona pontifícia, eius vicarij seu officiales sunt; Primo loco extraordinarii Legati Apostolici, qui juxta modernam praxim, non nisi constituti in cardinalitia dignitate deputati solent, & qui de latere dicuntur, apud Reges, & magnos Principes pro bellis componendis, vel profedere adversus infideles, vel hæreticos, similibusque gravioribus negotiis; Antiquiori autem tempore historici docent, quod etiam non constitutis in cardinalitia dignitate, hoc munus demandari solebat.

Istorum Legatum exextraordinariotum, qui ut supra de latere dicuntur, magna esse solet auctoritas, ea sanæ certam ac unifor-

mem non habet regulam; Generaliter, etenim pro regula statu potest, ut eis in sibi commissa provincia, vel regione, competant omnes illæ facultates, quæ competit Episcopis in eorum diœcessibus; Cavalier. dec. 15. num. 2. Et ulterius Papa solet multas facultates eis communicare circa collationem beneficiorum reselectorum, & concessionem aliquarum dispensationum, aliarumque gratiarum & indulgentiarum, in magis, vel minus ampla forma, adeo ut hujusmodi Legati habeant formalem Datariam, eisque plures Prelati, tanquam officiales & ministri assignari soleant, & praesertim unus ex Rotæ Auditoribus, qui Datari, & consiliarii partes compleat, ut tanquam peritus, consenserit valeat, quemad pro Sedis Apostolicæ sufficio, concedi, vel respectivè denegari debant, atque ad hunc effectum eisdem etiam assignantur aliqui inferiores ministri veritati in Dataria, & Cancellaria Apostolica.

Item hujusmodi Legatorum in loco legationis magna est præminentia supra omnes Prelatos, ac etiam supra Cardinales, quamvis antiquiores, ac alias digniores; Ad instar illius Canonici qui gerendo munus Vicarii generali, vel officiali Episcopi, alijs Canonicos vel Dignitates majores præcedit; idque eo presente, ad ipsum pertinet pontificales solemnitates, vel præminentias explicare, tam circa præminentem electionem in throno elato, quam circa imparationem solemnis benedictionis populi, ac erectionem crucis, cum similibus, à quibus Episcopus in propria diœcesi abstinet. de his & alijs vobis de potestate legati verungit, cons. 42. sard. cons. 403. amb. in eodem casu an Legatus dispenset ab ordine subdiaconatur. & an dispensat contra ius Rot. dec. 17 i p. 50. rec. dec. 20. 7. num. 34. apud Poffi de subiecto. & apud Eich. dec. 381.

Altera est species Legatorum ordinariorum, qui pariter non nisi ex Cardinalium Collegio, iuxta hodiernam praxim, deputati solent, pro regimine vel supremo vicariatu aliquarum Provinciarum vel editionum Status Ecclesiastici; Ut attenta pariter hodierna praxi, sunt Legati, Avenionensis, Bononiensis, Ferratensis, Urbinate, & Aemilie seu Romandiæ; Quamvis in ista ultima provincia, legatio non sit fixa sicuti sunt aliae, dum nostra ætate, sub Urbano VIII. & Innocentio decimo, illa committi consuevit regimini Prælati sub nomine Præsidentis; Et quandoque (litteratè) in guberniis præsidialibus seu provincialibus; Marchia cujus Civitas residentialis est Maceratensis; Et Umbria cujus civitas residentialis est Perusina; Et Patrimonii cujus civitas residentialis, est Viterbiensis, Cardinalis Legatus deputati consuevit, prout temporum opportunitas exigeret.

Ista verò Legatorum species, percutit potius alteram personam Principis temporalis, dum eorum munus principaliter concernit regimen temporale ideoque censenduntur Præsides seu Vicarii provinciatum principatus temporalis; Eo modo, quo (ex. gr.) Rex Catholicus in Italia deputat Proreges vel Gubernatores, & Vicarios in principatus eius monarchie annexis; Veli: magis proximè), erant illi Præsides provinciatum Regni Neapolitani, qui sub nomine Protegum, & Vicariorum deputabantur, quando dictum Regnum proprium Regem ibi residentem habebat.

¶ Benè verum est, quod in hujusmodi Legatis verificatur illa eadem mixtura utriusque, regiae, & pontificie potestatis, que ut supra prædicatur in pluribus Tribunilibus, ac Magistratibus Curia, quod scilicet quamvis principaliter præponantur regiam ten-

porali juxta dicta exempla, adeò ut eorum Auditor generalis, qui est Judex ordinarius causarum ad eius forum pertinentium, dicatur potius Judex laicus, ut quandoque practicavi in Signatura; Attamen Papa, alias pontificiam personam induendo, plures eis communicat ecclesiasticas, seu spirituales facultates, maiores, vel minores, juxta temporum opportunitates, illos præfertim constitudo Judices appellationum, & recessum ab Ordinariis, aliisque Prælatis, cum eiisdem præminentissimis ecclesiasticis, de quibus supra, juxta diversam praxim seu observantiam, cui nimirum in hoc deferendum est.

Istorum verò Legatorum potestas magis restricta est, adeò ut, legibus canonicis vel civilibus derogare, vel dispensare non possint, neque illa concedere vel statuere, quæ sint eis contraria; Unde proprieata in casus contingentiæ pluries per Rotam deciduum fuit, ut Constitutiones Legatorum, seu localia Statuta cum eorum auctoritate confirmata, attendi non debeant in ijs, quæ de directo sunt contra jus; Nisi antiqua recepta consuetudo, pro ipsatum legationum diversis moribus, aliter suadeat. apud Bich. dicta decis. 381. dicta dec. 207. apud Peff. de subbastat. Dunez est. dec. 527. num. 4.

Hujusmodi Legatis, Alter officialis per Papam adjungi solet, in Prælatura statu constitutus, qui Vicelegatus nuncupatur, ilque ex quodam recepto usu, tanquam Legati Vicarius generalis, eisdem exercet facultates indefinitè, Legato absente, ut praxis docet in Vicelegato Avenionensi; dum ea legatio committi solet dicto Cardinali primo ministro, qui nepos dicitur, atque continuo residerit curia apud ipsum Papam, atque ipso Legato præidente, adhuc alias haber facultates juxta ejuslibet legationis præmixtæ.

praxim vel observantiam, cui deferendum est. *Gratian discept. 166. num. 1. dec. 73. p. 5.*
rec. num. 17. & tit. de donat. disc. 2.

Habet etiam Papa tanquam Papa, aliam speciem officialium, & magistratum extra Curiam, nempè Nuntios afflentes, apud Imperatorem, ac Reges, aliosque superemos Principes, Eisque, juxta pariter diversos stylos, vel temporum, ac rerum contingentias, iura seu facultates Legati conceduntur; Tam circa collationes aliquorum beneficiorum, ut præsertim occasione facultatum Nuntii Hispaniarum, conferendi beneficia non excedentia valorem 14. ducatorum, frequenter disputari contingit, *sub tis. de beneſ. pluris.* Quam etiam circa aliquas dispensationes, aliatique gratias; Ac etiam juxta diversos stylos, quibus deferendum est, sunt Judices appellations, & recursuum ab Ordinariis locorum; In ijs vero Regnis & principatibus, in quibus ipse Princeps non residet, sed eius Vicarius, vel alter supremus Magistratus, Papa deputat officiales sub nomine Collectorum vel internuntiorum seu Residentium, qui quamdam Nuntiorum imaginem habent, eisque facultates majores vel minores communicari solent juxta diversos stylos. *de Nuntiis Apol. 17. cum dicta distinctione tit. Miscellan. Ecclesiast. disc. 22. & 23.*

In principatu temporali, qui sub nomine Status ecclesiastici explicatur, deputat etiam Praesides & Gubernatores, qui magistratus merè sculentes reputantur, iisque pro frequentiori contingentiā, in Praelatura statu constituti sunt, exceptis parvis Civitatibus, & locis, in quibus deputantur simplifices togati cum illa subordinatione, de qua habetur infra, agendo de Tribunalis Consulta. *infra disc. 25.*

Aliquando tamen in casibus particula-

ribus eisdem Gubernatoribus communicari solent facultates procedendi etiam contra clericos, & personas ecclesiasticas, unde propterea dicta mixtura utriusque potestatis verificatur, ut etiam in Gubernatore Urbis praxis frequentur docet ut loco citato advertitur.

Ipsius autem Papæ, magna, &c continua gest occupatio, adeò ut nimis laboriosum, ac onerosum munus reputetur; Siquidem ultrà adob frequentes, & longas occupationes spirituales in cultu divino, in Capellis scilicet, & processionibus, aliisque functionibus hujusmodi Singulis diebus, ordinarias, & extraordinarias habet occupationes, que totam pend diem absorbent; Qualibet enim die, postquam missam celebravit, atque diuinum officium recitavit, audit Datarium pro beneficiorum provisionibus, aliisque negotiis pertinentibus ad Datarium de quibus infra in eius Rubrica, & supplicationes signat; Et expedito Datario, audit Secretarium brevium, aliaque expedit negotia pertinentia ad istam Secretariam, de qua pariter infra in eius Rubrica agitur, signando minutis; Itaque occupatio est continua singulo quoque mane, quando non sint dies solemnes in quibus Capellis, aliisque divinis vacandum sit.

Prout singulis diebus, post prandium, vel alia statuta hora, audit dictum Cardinalem superintendenter generalem tanquam primum, magisque fiduciarium miniaturum, arque cum eo de gravioribus negotiis agit, necnon Secretarium Status; Deindeque Secretarium memorialium, & Auditorem, domesticum aliosque audit Palatii officiales, pro negotiorum qualitate; Itaque occupationes sunt continua singulis diebus.

Discontinuae vero sunt; Die Luna de mane tenetur Consultorium, in quo ut in

Con-

RELATIO ROM. CURIAE FORENSIS

Consistorii rubrica lequenti , advertitur , Cardinales audit ; Ut etiam eos audire solet in aliis Cardinalituis Congregationibus de quibus infra; Die Martis, alternatim habetur Signatura Gratiae , & Congregatio examinans Episcoporum; Die Mercurii est audiencia generalis officialium , nemp; Gubernatoris Urbis, Auditoris Cametae, Thesaurarij Generalis; Senatoris Urbis; Vicegerentis; Secretariorum Congregationum ; Praefectorum annonae , & gracie , pluriusque aliorum officialium; pro negotiorum qualitate; Die Jovis , habetur coram eo Congregatio Inquisitionis universalis , quæ Sancti Officii dicitur; Die Veneris audit plures Orationes Principum, juxta eorum ordinem, ac distributionem; Die Sabbati audit quoque plures alios Principum , & Civitatum, oratores, nec non denud audit dictos officiales, vel eorum aliquos pro negotiorum urgentia; Et die Dominico , quando Cappellæ impedimentum non adlit, audit Episcopos venientes ad limina ac etiam Generales aliosque superiores Religionum; Atque in singulis diebus in ijs spatis, quæ super sint, privatas praestat audiencias; Ultra audiencias extraordinarias Oratorium Principum, Cardinalem, & officialium; Ac etiam ultra extraordinarias Congregationes, quæ coram eo habeti solent in aliquibus anni temporibus super Canonizationibus , vel Beatificationibus; Aut in negotiis pertinentibus ad Congregationem Propaganda fidei; Vel in negotiis Status , aut publicæ annonæ cum similibus; Et quandoque; juxta diversos Pontificum stylos (nimium quidem commendabilius), ex improviso coram eo evocari solent, Rota, Camera, Signatura Justitiae? Et alia Tribunalia, ut audit quomodo causa bene ex iudicetur, ac justitia ministretur, Ideoque (ut primitum est) occupatissi-

mum, & laboriosissimum est munus , quod exercetur, vel quod exerceri deberet. Mutantur autem quandoq; dies aliquantium enarratarum functionum , praesertim Consistorii, & Examini Episcoporum, ob impedimenta, quæ in conuenientiis diebus contingant, sive quod ita exigit negotiorum urgentia , ob quam Consistorium extraordinarium convocare congruat.

Atque ultra dictas occupationes , alias plures patitur , pro extraordinariis contingentiis, pro quibus, etiam singulis diebus, & horis , epistolas seu apodias certioratorias recipit à Cardinalibus , & ab Oratoribus Principum , ac etiam ab officialibus praedictis, & praesertim à Gubernatore Urbe immo aliqui nimium vigilantes Pontifices studere solent, atque tollunt esse, r. e. ab officialibus , & ministris circumveniantur , etiam à privatis civibus, vel à religiosis viris, ita per hujusmodi certioratorias literas vel apodias, occulto certiorati de ijs quæ contingunt; Ac etiam Procurarem fiscalem , & Barfellum, aliosque inferiores ministros, ut potest benè informatos ad audienciam administrare quandoque solent, quoniam Princeps omnialiter debet , quæ contingunt , quamvis plurium notitiam non habere , frequenter dissimilares expeditat.

Ex hac autem continua audiencia , & applicatione Pontificis per se ipsum ; Ac etiam ex eo quod sit Princeps, qui à statu privato, per gradus , ad illum apicem evectus est, ideoque benè informatus , valde proficiunt resultante effectus, atque reveta optimum est hujus principatus regimen civile, seu pacificum, non tamen in bellis, in quibus clericorum, & ecclesiasticorum nullæ , vel partum felices esse solent partes, ita forte ipso Christo Domino disponentes); Rarum siquidem fortè uice inueniuntur magna, ac metropoli-

DISCURSUS IV.

41

tice Civitates , quæ tot magnates ac nobiles , & potentes viros habeant , in quibus nulla audiatur pauperis , ac popularis oppressio , sed quod aequaliter , cuilibet jus suum tribuatur , atque à maximo ad minimum , æqualis sit justitia , & obedientia facina ; (Cum ea tamen circumspetione , quam ubique , ex quadam congruentia praxis docere videtur in Oratoribus Principum ut infra in eorum particulari rubrica advertitur) ; Atque per universum Statum ecclesiasticum , illum præsertim , qui immediatè regitur per Gubernatores , & Præsides , sub dictatione illius valde proficiat Congregationis , quæ Consulta dicitur , de qua infra in eius particulari Rubrica infra dicto disc . 25 . rectè verificatur id , quod sacra scriptura de temporibus Salomonis refert , quod . s . quilibet liberè vivat sub sicu sua & sub vite sua , (quod facit Deus ut semper conservetur , ut conservandum speratur , Pontificibus in hac vigilancia perseverantibus .)

Nimum quoque pro hoc optimo , ve-
re exemplati civili regime , prodet ex-
imia qualitas ministrorum , ac operariorum ,
ac præsertim Præsidum , & Gubernatorum
localium , qui præsidatus , & gubernia , non
affectionantur , neque emunt , ad lucrum , & dita-
tionem , ut justitiam vendant , vel ciuitatum
punitionem delinquentes cum pecunia re-
dimant , dum sunt viri nobiles , & divites in
Prælatura statu constituti , hujusmodi mu-
nera assumentes , & exercentes pro solo me-
rito , atque ut ita gradus sibi constituant ad
majora munera , primariaque dignitates ,
non autem ut in guberniis , cum ipsorum e-
molumentis , vivant , vel lugentur ; Quinimò
potius de proprio , magnas , & notabilis-
sumas ergando , non solum pro eorum
concedenti , & honorifica sustentatione , at-
que pro Principiis , & Magnatum splendi-

dis hospitationibus nomine Papa , eorum
sumptus ; Sed etiam quandoque notabiles
summas de proprio ergando in diligentissimis ,
ac delinquentibus ; Ut etiam in Curia in tot
Prælatis , qui munera & judicaturas exer-
cent , praxis docet , ut agendo præsertim de
Tribunalibus utriusque Signaturæ , ac Ro-
tz , & Camerae inferni advertiuntur ; Itaque
revera est in aliquibus principatibus petra
scandalorum , quod scilicet Judices , & Gu-
bernatores , ac Præsides , aliquæ officiales ,
munera , & officia affectionant , ad solum lu-
crum & ditationem , quod manifestam ha-
bet implicantium cum recta iustitia admini-
stratione , rectoque regimine Reipublicæ .

Præsertim vero , nostra ætate istam com-
parationem docuit casus pestis quæ aliquas
2^a Italæ partes adeo vexavit , dum in Urbe ,
quamvis nimium grassata esset , nullum pe-
nitus inconveniens visum , vel auditum est ,
tam circa omnium viæ etiam consuetam
affluentiam , liberumque commercium , ab-
que aliqua pretiorum alteratione , quam et-
iam circa infirmorum curationem , & mor-
tuorum sepulturam , de nocte , absque aliquo
clamore , vel tumultu , adeudit , in tam nota-
bili strage hujus divini belli , nec unum qui-
dem cadaver visum fuerit per Civitatem ;
Idque ex vigilancia Congregationis desuper
constituta , ex ijs Cardinalibus , qui occasio-
ne legationum , vel guberniorum , magnam
habebant peritiam in tegmine hujus tem-
potis calamitosi , occasione alterius belli di-
vini , quod alias Italia superiores partes
prius vexaverat ; Ac etiam , ob nimiam vigi-
lantiam , & assistentiam Prælatorum , qui de-
super deputati fuerant in lazareto & in sin-
gulis regionibus , & contra eis , dum non so-
lum exactissimam adhibebant personalem
operam , ac diligentiam , omnino gratuitam ,

F

absque

ablique minima, ne quidem imaginabili utilitate; Verum etiam erogabant notabiles summas de proprio ære, in eleemosynas, ac subventiones indigentium; Nemini quoque cooperante omnimoda exæstissimæ obedientiaz, in qua Magistri, atque primatii viri infirmos, ac plebeos vincebant; Ac etiam ob severam irremissibilem punitionem aliorum inferiorum operariorum, qui non bene in proprio munere se gererent; Et in summa, ut ab officialibus, ac regentibus absit frides, quarum mixtura nunquam bonum regimen Reipublicæ producere potest.

Et licet ab aliquibus dici soleat, quod istæ bona Praetoriorum operationes non ex virtute charitatis & justitiae, sed ab ambitione provenient; Eis tamen replicari potest, quod pro bono Reipublicæ gubernio, ac justitiae administratione effectus attendi debet, non autem causa, dum apud Deum, & in foro interno, ex sanctorum Partum, testimonio, non virtus, sed cœla virtutis attendi debet, sed apud homines, atque in foro externo, effectus, vel exercitium virtutis, non autem causa, desideratur.

D I S C V R S V S V.

De Consistorio, & de causis, ac negotiis, quæ in eo tractari solent; Ac etiam de Collegio Cardinalium, eorumque jurisdictione, & prærogativis; Et de Congregatione consistoriali.

S. V M M A R I V. M.

1. De vocabulo Consistorij quid significet.
2. De duplice specie Consistorij.
3. De Consistorio solemni publico.
4. De functionibus quas in eo faciant Advo-
cata consistoriales.
5. De Consistorio semipublico.
6. De Consistorio secreto, & qua die cele-
bretur.
7. De modo accessus ad consistorium.
8. De audiencia, quam papa praefat Cardi-
nalibus in consistorio.
9. De negotiis, quæ tractantur in consisto-
rio, & præsertim de promotione Cardi-
nalium.

10. Quando dicantur veri & perfecti Cardi-
nales.
11. De aliis solemnitatibus in promotione Car-
dinalium.
12. Que persona soleant ad hanc dignitatem
promoveri.
13. Quare Regulares aliquando promoveantur.
14. Et de eorumdem promotione ad Episcopa-
tum.
15. De provisione Ecclesiastarum Cathedralium,
& Metropolitanarum.
16. De Episcopatibus titularibus in partibus in-
fidelium. (Iuniorum)
17. De modo promotionis Episcoporum actuari-
18. Monasteria consistorialis providentur in-
consistorio.

19. De:

- 19 De traditione pallii.
- 20 De dimissione Episcopatum.
- 21 De creatione Legatorum Apostolicorum.
- 22 De novi erectionibus vel unionibus Cathedralium.
- 23 De quibus alius negotii in consistorio tractetur.
- 24 De Congregatione Statu.
- 25 De Congregatione consistoriali, & quae negotia tractentur.
- 26 De Cardinalium Collegio, jurisdictione, & praeminentia, & aliis Cardinalium iudicij & privilegiis.
- 27 De numero Cardinalium.
- 28 De sex Episcopatibus Cardinalitatis.
- 29 De illorum optione, & de decanatu Collegii.
- 30 An Cardinales Diaconi dent benedictionem.
- 31 De optione inter Cardinales.
- 32 De precedentiis, & praeminentia supra Prelatos.
- 33 De aliis privilegiis, & prerogativis.
- 34 De rotulo, seu distributionibus Cardinalium.
- 35 De presentia in Curia.

QUAMVIS istud Consistorii vocabulum, in latiori grammaticaliter significacione, cuiuslibet simplici adunantiae, vel congregatiōni congruere videatur, adeo ut in aliquibus partibus, Tribunalia adiūti collegiata, quæ istud nomen seu vocabulum adhuc retinent, ut praesertim in Regno Siciliæ praxis docet; Atque legaliter, attento praesertim jure civili novo, post Imperii translationem in Graciam, illi congruat adunantiae, quæ ex Principe, ejusque Consiliariis fiat; Cum consistorium propriè sit locus, in quo consultandi gratia, homines consultant, argu Consistoria di-

cuntur Palatia Augustalia; Attemus quid sit de vocabuli significatione, de qua ad Scholasticos potius, quam ad forenses, stictè, ac rigorosè inquirere pertinet; Ob communem Christianorum Principum usum, istud vocabulum singulariter illam significat adunantiam, seu congregationem, quæ per Papam, cum Collegio Cardinalium in forma Senatus in ejus Apostolico Palatio fit, adeo ut, quamvis aliae in eadem Romana Curia sequantur adunantiae per eundem Papam cum eodem Collegio, vel cum aliquis ejus parte, ut in Capellis pontificis, vel in aliquibus Congregationibus contingit, in illis praesertim Sancti officii, & Signature Gratiae, ac Examinis Episcoporum, & quandoque Rituall pro canonizatione Sanctorum; ac in aliis, non tamen istud, sed alia adhibent vocabula.

Duplex autem est Consistorii species; Aliud enim est extraordinarium, magisque solemne, quod, praeter Cardinales, alios admittit Prelatos, & ministros, ac etiam Principum Oratores, aliosque Magnates, qui in Papa folio assistant, quod publicum dicitur; Et quandoque cum pontificalibus parmentis, pro functionum diversa qualitate celebratur; Aliud vero est ordinarium, quod in forma minus solemni fit cum solo interventu Cardinalium pro negotiis perpetrandis, quod lecretum dicitur.

Prima species, solemnia, seu ceremonialis potius quam forensis, vel curialia concerit, ut contigit, quando prævio Consistorio secreto, in quo conclusa sit talicujus servi Dei canonizatio, servatis iis quæ infra, agendo de Rituall Congregatione insinuantur, aliud publicum, & solemne Consistorium fiat, cum interventu omnium Episcoporum praesentium in Curia, ac etiam Prothonotariorum Apostolicorum, ac Audit-

torum Rōez, & quorundam aliorum Praetatorum, quorum omnium tanquam per quandam imaginem Concilii generalis, votum exquiritur; Sive quando prævia creatione Cardinalum, in alio Consistorio secreto cum solitis ceremoniis, galerus cardinalitus eis conceditur; Aut quando Reges & Principes, vel eorum extraordinarii Oraatores, qui obedientia dicuntur, ad solemnen & publicam Papæ audienciam, pro obsequio, & obedientia admittuntur; Itaque species, ad Curiam ceremonialem potius, quam ad forensem pertinet; Solitamque aliqua forensis mixta in eo dignoscitur, quod in illis spatiis, in quibus, accendentibus novis Cardinalibus ad capellam pro solemni præstatione juramentū; Sive quod ob alias ceremonias contingat, ut Papa in folio officiis remaneat, ne otium in eo ne quidem temporis momento detur; Unus vel plures ex Consistorii Advocatis interim orare loeat pro canonizatione alicuius servi Dei, ejus virtutes, ac merita enarrando; Moderna verò est hæc introductio, orandi super meritis alicuius servi Dei, quoniam antiquitatem proponebantur in his spatiis cause concorrentes justiciam, & potissimum criminales; Quinimodo proponebantur casus idealis, & figurati valde horrendi ex testimonio *Gomesi* in compendio utriusque Signaturæ, quod inconveniens videbatur.

Ac etiam datur quadam species mixta, que sub semipublici Consistorii vocabulo explicari solet, quia nempe, partim sequatur cum solis Cardinalibus secrete, & partim publicè eum aliorum interventu; Sed patet ita species, ad ritualia potius, quam ad forensia pertinere videtur.

Quatenus itaque ad ordinarium secretum Consistoriorum pertinet (ut præcedenti discursu insinuatum est,) Illud antiquiori

tempore bis in hebdomada teneri solebat; Medio verò semel, p̄o brevioribus causis in forma contentioſa etiam cum interventu Procuratorum, & Advocateorū utriusque partis decidendi per Papam, cum voto Cardinalium; *Vestr. in præz. in principio. Log. de benef. lib. 1, quaest. 8.* Atque ex hujusmodi decisionibus aliqua pars canonum registratorum in quinque libris Decretalium est defumpta, alia verò ex decisionibus Rotar. *infra dist. 32.*

Hodie verò rarius illud habetur ad Papæ placitum, prout negotiorum urgencia exigat; Pro frequentiori autem praxi, bis in mente, atque ordinaria dies est illa feria fœcunda, vulgo lunæ de mani; Quamvis aliquando ob dictæ diei impedimentum, vel necessitate exigente in altera die, & quandoque etiam post prandium, seu de sero, (ut aliquando nostra azetas vidi,) cum totum pendeat à Papæ placito, ac arbitrio.

Præcedente itaque singulorum Cardinalium in Curia præsentium, die præcedenti per publicum Curiorem destinatæ Consistorii celebrationis notificatione, cum expressione diei, & horæ, in qua Sanctissimus sit interventus; In consueta Palatii aula magna, vel in alia Papæ placita, singuli Cardinales, cum solemni comitatu, & obsequio ad illud accedunt, more regio, adeo ut in hac functione, magis quam in aliis Romanæ Curæ Majestas elucere videatur, atque ita verificari id, quod antiqui Scriptores de prophætria triumphantis Romanæ Républicæ Senatoribus dicere solent, ut scilicet tot Reges reputari mereantur.

Postquam verò Cardinales in convenienti numero, statuta hora, in Aula congregati sunt, in scandone seu banco ligneo cappa magna, rochetto, & birretto induiti sedent; *Ego Papa ad suam consuetam sedem aliquantum*

ter elatam, sub throno, seu baldachino in habitu privato, cum rochetto scilicet, & mozetta, ac bireto pontificio accedit, ibique, donec omnium Cardinalium accessus sequatur, vel etiam eo sequuto, ad sui placentum, iuris adhuc apertis, adeo ut omnibus nobilibus, & qualificatis Vitis, ac Prelatis adiutoriis pateat, singulis Cardinalibus petentiibus privatam auriculariem audientiam præstat, super propriis, vel Principiis, aut amicorum, vel familiarium precibus, ac instantiis, aliusque negotiis; Atque in hac functione præsentim, Papa Majestas dignoscitur, quoniam, licet Cardinales, in praesentia Papæ sedent, in dicto banco cooptero capite, cum bireto cardinalio; attamen ubi singuli Papam ibi publicè alloquuntur, cotram costant capite discooperito, cum magno obsequio, ac reverentia, quamvis magnorum Principiū filii sint, vel Cardinales magna exstimationis, qui eundem Pontificem in minoribus in eorum famulatu, vel obsequio habuerint, ejusque promotores fuerint; Dictaque audientia, pro Papa placito expleta, omnes ab aula ejiciuntur, soli Cardinalibus cum Papa remanentibus, in proxima aula solam assistentibus, Collegii Secretario, & Clerico, aliisque ministris, ut precepit apparuant, ita tamen, ut Consistorio secreta audire non valeant.

Negotia verò, que hodie in Consistorio explicantur, forensēm, contentiosam formam amplius non habent, sed solam gratiosam, vel politicam, ut Principis supremum Senatum decet; Omnim autem primaria functio, reputatur illa nova creationis Cardinalium, id locum defunctorum; Atque (quidquid sit de antiquo stylo,) hodiernus est, quod Papa vel in Consistoriū initio, priusquam alia pertractentur negotia, vel frequentius in fine, dicit Cardinalibus quod

habent fratres, atque nominando illos, quo in Collegium cooptare velit, eos interrogat, quid ipsis videatur, eisque approbantibus, ac laudantibus, fit decretum promotionis, quez illico publicatur extra Consistorium per Curiam; Quandoque tamen exprimendo numerum eorum, qui promoveantur aliquorum nomina publicare non solet, sed ea (ut dicitur) reservat in pectore; Et quamvis illa quandcumque etiam extra actum Consistorii, aperire valeat; Quinimò ex integro Cardinalium promotionem ita facere, cum omnia pendeant à jure, vel formalitate positiva, dum ut disc. præcedenti advertitur, Cardinalium interventus & consensus est voluntarius, & confutivus; Attamen observantia hoc usque dedit, quod tam promotion, quam publicatio jam promotorum, nonnulli in Consistorio fieri consuevit, unde propterea hodie non audiuntur illæ questiones, quas apud nostros majores disputatas esse habemus de Cardinalibus occulte creatis. *Iaf. confi. 143, lib. 2, quæ resert Ciriac. contr. 312, numer. 33, & seqq.*

Sequuto vero dicto actu publicationis in Consistorio; Quamvis in alio publico Consistorio, præviis juramenti præstatione, aliisque solemnitatibus, Cardinalia insignia solemniter præbeantur, atque in alio Consistorio sequenti, ut vulgo dicuntur, eis osoperiantur, id est, quod habitantur ad votum proferendum; Attamen istæ lunt ceremoniae, vel solemnitates, quæ non percutiunt substantiam, vel perfectionem actus, quoniam sequuta promotione, ut supra, illi sunt veri, ac perfecti Cardinales, id eoque (quidquid alia dubitatum fuerit, vobis habent in conclavi in electione. Pontificis, omniisque alias Cardinalitatis iurisdictiones, & præminentias, ut moderna pra-

RELATIO ROM. CURIAE FORENSIS

Cis docuit, ultimæ promotionis Clementis Noni octo Cardinalium, in quorum numero fuit immediatus successor Pontifex Clemens Decimus, qui per dies in statu Cardinalitio, dictis solemnitatibus non adhibitis, sterit.

In hujusmodi autem promotionibus, pro temporum, vel rerum opportunitate, ac etiam quandoque, ad Imperatoris, & aliquorum Regum, vel Rempublicarum preces, ac instantias, assumuntur Praelati, aliisque qualificati, ac emeriti viti, ex omnibus Orbis Catholici nationibus, & frequentius illi, qui per gradus, publica Sedis Apostolicae munera exercuerint, illa praeteritum Nuncium, apud Reges, & Principes, dum hoc munus magnam præber politicorum & publicorum negotiorum peritiam, quæ in Cardinalibus nimium necessaria est, ut distinguendo Curialium classe inferius agendo de Causidicis advertitur *in eo disc. in quo agitur de Curialibus*. Ac etiam illi Episcopi, qui diu, ac laudabiliter, in sibi commissariis Ecclesiastrium regimine versati fuerint, aliique Curiae Officiales, & Magistratus, & præsertim ex majoribus; Collegiatis Tribunalibus Rotæ, & Cameræ; Atque quoad eas ignati vulgi obloquiones, quæ fieri solent super promotionibus eorum qui officia venalia possident, latè agitur alibi ubi videti potest *tit de Regal. disc. 2.*

Solent autem (ita etiam Apostolicis Constitutionibus monentibus) nullo dictorum publicorum munere unum exercitus præcedente, ad hanc dignitatem promoveti aliqui privati Regulares in cella reclusi, tanquam insignes Sacrae Theologiae professores; Non quidem principaliter ob hanc professionem, dum in ea habentur quoque Praelati, aliisque seculares togati peritissimi, atque huc primatio munierit magis apti, ut po-

tè majorem politicatum, & publicarum rerum experientiam habentes, sed ex bono, & commendabili fine, ita honorandi quoque clerum seu hierarchicum ordinem regularem, in Ecclesia Catholica valde proficiunt, atque ita cum hujus præmii spe, multos ad sacratum literarum studia alliciendo.

Atque ex eadem ratione, iudicem Regulares, ad Episcopatus commendabiliter propinoveri solet, quamvis illarum diocesum, in quibus procul ab hereticis, catholica fides paciticum statum habet, eorum regimen non valde opportunum reputari soleat, ob deficitem rerum secularium peritiam. Id autem desiderandum videretur, ut omnino inhabiles, ac indigni reputati debent illi religiosi, qui Episcopatum ambiant, ac affectant, quodque non petentes, in eorum Religionibus valde probati, ac commendati, ex officio promoveri deberent, ut B. Joannes Theutonicus dicere solebat; Atque P. Stephanus de Luca meus patruus ordinis minorum conventionalis Romanæ Sapientia Theologus nescio an ex proprio sensu, vel ex sanctorum Patrum traditione, hujusmodi religiosos qui Episcopatum petunt, atque ita inordinatè ambiant apostatas mentales appellabat.

Altera Conffitorialis functio est provisio Ecclesiastrium Patriarchalium, Metropolitanarum, & Cathedralium vacantium, de Praelato seu Pastore; Itaque provisio est de duplice specie; Una scilicet Ecclesiastrium titularium tantum absque residentia, & administratione, eo quia diœcesis de facto occupata sit ab Infidelibus, vel hereticis, aut schismatis; Et altera de Ecclesiis habentibus actualiē jurisdictionem, & administrationem in diœcesi catholica.

Prima species provisionum fit solo nutu, & placito Papæ, cum quamdam honoriſ-

cam

* eam præminentiam solum importare videatur, constitudo personam in ordine pontificali, absque aliquo pontificalium exercitio jure proprio, sed solum jure alieno; Unde propterea de consuetudine Curia receptum est, ut per hujusmodi provisiones, non resulterat vacatio aliarum Ecclesiarum vel beneficiorum incomparabilium, ut in promotis ad Episcopatus actuales absque dispensatione super retentione resultat, ut in beneficiali materia advertitur. *de pension. disc. 52. & 75.*

Ubi vero agitur de altera specie provisionum actualium, tunc prævia respectu Ecclesiarii Italiæ & Insularum adjacentium solemitate examinis, de qua infra in particulari sede Congregationis examinis Episcoporum infra disc. 21. Sive promovendus electus sit per Papam, sive per Capitulum; Aut nominatus per Principem respectivè pro regionum diversis usibus, coram Cardinali ad id per Papam deputato, per Norarium particulariter his actibus generaliter deputatum, efformatur processus, super vita, moribus, legitimis natalibus, etate, gradu, aliisque necessariis requisitis pro Episcopatu, ac etiam super statu Ecclesie; Istoque processu completo, idem Cardinals in primo Consistorio, facit Ecclesie, ac personæ providende præconizationem, tam otenens in ipso Consistorio, omnibus Cardinalibus audiencibus, quam cum memorialibus, sed brevibus informationibus antecedenti die transmissis per manus singulorum Cardinalium, super omnibus, quæ in processu continentur, ac justificata sunt, ad effectum ut in eo intermedio spatio usque ad alterum Consistorium, extrajudiciales informationes per Cardinales habeti valeant, super ijs quæ in contrarium eis obstat possint, arque de tempore prepositionis opponi; In se-

quenti vero Consistorio, idem Cardinals proponit Papæ illam personam electam, tanquam idoneam, ut eam Ecclesia viduata preficiat, atque nemine aliquid habeat in contrarium, Papa desuper in ipso Consistorio interponit decretum, ideoque ex tunc provisus dicitur Episcopus, atque obriner ea, quæ sunt jurisdictionis, non autem ea quæ sunt ordinis pontificalis, pro quibus necessaria est consecratio, que ritualia potius vel ceremonialia concernunt; Optimum quidem nimiumque commendabile est institutum, sed deideranda videtur aliqua melior eius praxis, quoniam, ut quandoque fert fama, sive veta, sive falsa, circa Papæ electionem intentionem, sequuntur hujusmodi electiones in personis parum dignis, quarum mali mores, vel alii defecit innotescant; Et tamen ex quodam usu, vel ex alia causa, nemo loquitur, adeo ut istud optimum, nimiumque proficuum institutum quando practicareret, ad formam redactum videatur.

Quandoque autem, ubi agatur de prævisione personarum, conspicue, ac notæ qualitatis, ipsamem Papa propositionem facit, atque illic (si nil opponatur) fit decretum, absque necessitate præconizationis.

Consistorialiter quoque providentur aliqua Monasteria regularia, quæ propter eas apud beneficialistas Consistorialia nucentur; *de benef. disc. 4.* Ac etiam coadjutoriae cum futura successione, tam Cathedralem, & Metropolitanum, quam dictorum Monasteriorum consistorialium. *de canon. & Capit. disc. 27. & de Regul. disc. 55.*

Atque ubi agatur de Ecclesiis Metropolitanis, vel de aliquibus Cathedralibus hanc prærogativam habentibus (ut in Italia sunt Episcopatus Papiensis, & Lucensis), quod scilicet eis congruat usus, pallij,

RELATIO ROM. CURIAE FORENSIS

tunc in altero immediato, vel mediano sub sequenti Consistorio, pallium conceditur, iplus provisum procuratore supplicante, atque pro eo orante uno ex Advocatis consistorialibus.

Cumque unum quodque solvi debeat eo modo quo ligatum est; Hinc proinde, ²⁰ provisum de aliqua Ecclesiâ Cathedrali, vel Metropolitanâ per dissimilacionem liberam, vel per translationem ad alteram liberati cupiat, id pariter in Consistorio sequitur, per quandam speciem dissolutionis hujus matrimonii spiritualis, prævio processu super justis causis, ex quibus hujusmodi dissolutione petatur.

Legatorum Apostolicorum, extraordinariorum ad Reges, & Principes, qui de latere dicuntur, ac etiam ordinariorum pro regime aliquarum Provinciarum Status Ecclesiastici juxta distinctionem de qua, *diss. precedenti*, deputationes in Consistorio pariter fiant.

Prout etiam novæ electiones Cathedra-²¹ lium, vel Metropolitanarum, cum dismembratione territorij, novæ Ecclesiæ assignandi, ab una vel pluribus adjacentibus diœcesibus, sive earundem Ecclesiarum uniones, vel divisiones in Consistorio sunt, atque cause consistoriales dicuntur, omnium vero hujusmodi actorum Secretarius est Cardinalis Vicecancellarius, ut in eius Rubrica advertitur, *de præminentia diss. 1. cum segg. & diss. 6. & infra diss. 10.*

Item in eodem Consistorio, Papa cum Cardinalibus agit de gravioribus Sedis Apostolicae, & Ecclesiæ universalis vel Principum, spiritualibus, ac temporalibus negotiis, juxta eorum qualitatem & circumstan-
tias; Cumque non semper expedit, de illis publicè coram omnibus Cardinalibus loqui, hinc isto casu, Papa pro eorumdem ne-

gotiorum consultatione ac direktione aliquorum Cardinalium particularē congregacionem deputare solet, quæ *statu* dicitur, itaque proinde nos est Congregatio fixa, & continua, sicuti sunt aliae, de quibus infra, sed in singulis occurrentiis particulariter deputati solet, variando in qualibet Cardinales, aliosque ministros pro negotiorum qualitate, vel tempore opportunitate.

Quia vero in plerisque ex dictis actibus consistorialibus, interessati oppositores adesse solent, adeo ut formam vel disputacionem contentiosam habere oporteat, eaque prudenter, ob majorem Consistorii maiestatem, ab eo (ut supra) exulavit; Hinc proinde erecta fuit particularis Congregatio, dictorum consistorialium negotiorum præparatoria, sive Consistorij consultrix, quæ proinde *Consistorialis*, nuncupatur, constituta ex aliquo competenti numero Cardinalium, ac etiam peritorum Prælatorum, cum proprio Secretario, qui juxta hodiernam observantiam, non est Prelatus, sed peritus togatus; Atque in ista Congregatione prius formite examinantur materie, Partibus opponentiis auditis in forma merita contentiosa, proportionata tamen stylo Congregationum cardinalitarum, circa formalitatem telicjudicarii; Præterim vero ubi agatur de Ecclesiarum unionibus vel divisionibus seu dismembrationibus, novisque electionibus, an scilicet vertificantur justæ causa vel requisita desuper necessaria, de quibus habetur particulariter actum in materia præminentia, ubi videri poterit, *de præminentia, ditto diss. 6.*

Ac etiam agitur de confirmatione electionis factæ de Prælato à Capitulo vel à Monasterio, an valida, & canonica sit; Sive de concessione coadjutoriæ, an justa causa, aliaque requisita concurvant; Aut de nominatione

natione vel jure nominandi prætenso per Principes vel Universitates, ad Cathedrales seu Metropolitanas, de quibus habetur particulariter actum in suis sedibus præfertum in materia electionis, vel coadjutoriorum, de Canon. & Capit. disc. 27. & 28. & de Regular. disc. 53.

Prout etiam in ista Congregatione, examinantur cause, ac requifita, sine quibus Episcopus admitti non debet nec solet ad dimissionem Ecclesie, atque ab eius vinculo solvi, quoniam quando agitur de eorumdem Episcoporum penali absolutione per viam privationis, tunc ad consultationem alterius Congregationis Episcoporum, id sequi solet.

Et in summa ista Congregatio Consistorialis, est ipsius Consistorii pars, seu membrum, aut eiusdem Consistorii Consultor, vel Assessor, adeo nonnihi de eius voto negotia consistorialia, quæ controvèrsiam pati valeant, explicitur.

In reliquis vero concernentibus ipsum Collegium Cardinalium, de ipsorum introductione, ac jurisdictione in universum, seu participatione in regime & administratione Ecclesie universalis, actum est supra, discr. 3. Ac etiam in materia jurisdictionali, ubi etiam latè, & ex professo habetur actum de singulorum Cardinalium jurisdictione, & præminentibus in eorum Ecclesiis titulibus, sive Archipresbyterorum in Ecclesiis patriarchalibus, de jurisdictione, disc. 34. & 35. & in disceptationibus Cardin. de Albicis ibidem registratis. Ac etiam in materia beneficiali habetur actum de indultis, quæ ipsis concedi solent pro collatione beneficiorum, Apostolicis reservationibus vel affectionibus non obstantibus. de benef. disc. 1. cum seqq.

In eadem jurisdictionali materia quoque

habetur actum de emptione familiarium, vel respectivo domorum Cardinalium, vel circa eorumdem Cardinalium forum de jurisdictione, disc. 67. 70. & 80. Atque in materia testamentorum, & ultimatum voluntatum habetur de indultis testandi, quibus Cardinales potiri solent sub tit. de testamen. disc. 6. & cum seqq. ideoque in præmissis, altisque locis, in quibus de Cardinalibus, eorumque præminentibus ecclie occasio præbuerit, videli poterit, cum eorum assumptio nimiam redoleat evagationem. Cobell. qui alios reserret de orig. Cardinalium.

Super antiquo numero Cardinalium, valde certarunt antiqui tam Juristi, quam Cronistæ. Vestr. in prax. in princ. Losser. de benef. lib. 1. quaest. 8. Cobell. ubi supra & in indultis disceptationibus Cardinalis de Albicis. Sed questionem substituit Constitutio Sixti V., per quam status est numerus septuaginta, sumpio exemplo à Moysi, ex quibus lex antiquiores constituti sunt in ordine Episcopali, atque sex actuales obtinent Episcopatus, quales sunt, Hostiensis, & Veltinerus, qui obtinentur à Decano, habente proinde prærogativam consecrandi, & coronandi Pontificem; Portuenis; Prænestinus; Sabinensis; Tusculanus; Et Albanensis.

Super his Episcopatibus, diversis temporibus, ac etiam nostra ætate quæstiones ortæ sunt, an ad instar aliorum Episcopatuum actualium, obligarent ad residentialm, fortius vero an essent, cum alio Episcopatu etiam actuali residentiali compatibilis; Atque pro compatibilitate, & non obligatione residentie retulatum fuit, talisque est præaxis, Cardinalis Brancatius dissertat. 2. & tit. de person. disc. 58. & 75.

Inter eos autem non dignoscitur ordo majoritatis, sed omnes sunt æquales, cum

G facul-

29 facultate seniorum , quando alter vacat, illum optandi , & relinquendi illum quem obtiner, excepto Hostiensi & Velerino, qui annexus est Decanatu, civili potius quam naturali; vidimus enim nostra ætate Cardinalem , qui juxta ordinem naturalem promotionis erat omnium antiquior, ac naturaliter Decanus , & tamen obiit in statu primi Presbyteri , ed quia vel ex defectu presentis, vel ex alio accidenti, non optavit Episcopatum ; Et de hac distinctione inter decanatum factum, vel civilem, & naturalem in Capitulo Cathedralis, vel Collegiate habetur in sua sede. *de Canon. & Capitul. disc. 15.*

30 Alter est ordo presbyteralis, constitutus ex quinquaginta Cardinalibus, qui presbyteri dicuntur; Et alter diaconalis constitutus ex quatuordecim Cardinalibus, qui dicuntur Diaconi; Atque in hoc posteriori ordine nostra pariter ætate questio orta est, an facultas in propria Ecclesia Cardinali diacono competat impariendi solemnem ac pontificalem benedictionem sub throno elato, pontificali more, atque affirmativa prodiit resolutio; Atque super hoc punctione, ac etiam super materia capellarum privatuarum Cardinalium eleganter ac eruditè scriptis, suosque labores postteriti tradidit insignis Cardinalis Episcopus Portuenis. *Dicitus Cardinalis Brancatus discr. 1. & 7.*

31 Inter omnes dictos ordines respectivè, five de uno ad alterum, datur optio, quia scilicet ille , qui ordinem Episcoporum ingressus est, juxta ordinem antianitatis, pro ejus arbitrio in proximo Consistorio post vacationem optare potest alium Episcopatum; Sive primus Presbyter optare ultimum Episcopatum vacante; Aut inter ipsos Presbyteros vel Diaconos respectivè meliorare titulos, aut ab ordine diaconali facere transi-

tum ad presbyteralem cum prærogativa sufficiens, occupando locum juxta ordinem antianitatis super alios, qui prius fuerint in ordine presbyterali, perinde ac si ab initio in eo constitutus essent; Dummodò tamen sint præsentes in eo Consistorio, cum absentes optandi jus non habeant, nisi Papa dispensatio accedat.

Super præcedentia, majoribusque præminentibus Cardinalium supra Patriarchas & Archiepiscopos vel Episcopos apud antiquiores quæstio fuit; *Cf. San. in catal. glor. mundi.* Hodie tamen sine dubio decisâ est, & practicata ad favorem Cardinalium, ed quia licet inferiores in ordine censeantur, maiores tamen & digniores censendi sunt ratione cuiusdam superioritatis ac jurisdictionis super eos tanquam supremi Senatores Papæ, quamdam participationem cum eo habentes in regimine Ecclesiarum universalium; Et ex qua ratione magnas quoque obtinent præminentias, & honorificos status cum Regibus, & Principibus, aliisque Magnatibus; *Litter. de benef. disc. quæst. 5. lib. 1.* Et de aliis ad eorum materiam videntur erit apud eos, qui formales tractationes defuper habete profecti sunt, cum haec pro informativa relatione sat videatur insuffiasse; Et de aliquibus Cardinalium exemptionibus in Regalium sede habetur. *De regulis disc. 55.*

Habet quoque Collegium, ad instar Capitulorum , & Collegiorum inferiorum, quadam massâ communem administrari solitam per Cardinalem , qui per turnum singulo quoque anno, vel biennio mutari solet, atque Camerarius appellatur, diversus tamen à Cardinali Camerario in officium de quo infra; Istaque massa continet emolumenta galeri cardinalitii, quæ sub vocabulo *retulsi* explicantur , atque à judicio Colle-

Collegii pendent majora vel minora emolumenta aliorum Officialium Curiae, dum ad Collegium pertinet facere gratias in toto vel in parte de aliquibus expeditionum emolumentis; Adinstar autem distributionum, de illis participant solum Cardinales, presentes in Curia, quales dicuntur ad hunc effectum illi, qui in duobus anni temporibus, Veris & Autumni, in Curia etiam per modicum tempus fuerint; Ideoque Cardinales, qui resident in proximis Episcopatibus, pro hac participatione bis in anno per paucos dies ad Urbem redeunt; Diversa etenim est illa prælentia, qua magis rigorose exigitur, ut eis aliquæ Regulæ Cancellarie seu privilegia suffragentur. De benef. disc. II.

DISCURSUS VI.

De Cardinali superintendente generali, seu primo
Ministro Papæ.

SUMMARIUM.

II. Et item Gubernator Principatus Fir-

mani.

1. De istius Cardinali introductione, ejusque munere.
2. Cui data proportione assimiletur.
3. De aliquibus officijs Regni Neapolitan.
4. De causa introductionis hujus ministri, & quae partes expletat.
5. De eodem, & qua persona ad hoc munus assumi soleant:
6. Quod in negotijs statutis vel Principatus temporalis ejus munus principaliter versetur.
7. In quibus seingerat respectu Pontificatus, & principatus ecclesiastici.
8. Præbet etiam audienciam Oratoribꝫ, & Officialibꝫ, ac aliis.
9. Habet viva vocis oraculum generale, & circa qua.
10. De facultate subscribendi nomine Papa per concessum.
11. Esse solet etiam Legatus statutus Avenionensis, & de istius Legationis negotiis, ejusque Vicelegato.

In ordine hierarchico Magistratum, & Officialium Papæ, & Curie, non reperiatur iste Officialis, vel Minister, ut potè pendens à confuetudine particulari cuiuslibet Pontificis, qui potest, & quandoque soleret illum non habere, ut nostra zetate in aliquibus Pontificatibus (saltem ad tempus) praxis docuit, adeò ut comparativè, seu cum debita proportione, huic ministro, seu Officiali, adaptari posse videantur termini Vicarii Generalis Episcopi, qui in ordine hierarchico antiquorum Canonum non representatur, quoniam, ut alibi insinuatur, *supra* disc. 4. & de preeminent. disc. 20. antiquitatis ea, quæ Episcopus per se ipsum explicare non poterat, explicabat per duos fixos Adjutores seu Vicarios, id munus habentes in dignitatem, per Archidiaconum scilicet temporalia, & per Archipresbyterum spiritualia; Sed quoniam causus frequenter dabat dissidentias, & inconvenientias inter Episco-

pum, & has Dignitates, quæ ut pote id obtinentes independenter ab Episcopo ex administratione perpetua & necessaria, atque non pendentes ab ejus nro, frequenter contra eum erigebant caput, idcirco paulatim inolevit consuetudo particularis aliquorum Episcoporum, quæ deinde effecta est generalis, quod scilicet Episcopus apud se haberet fiduciarium ministrum, qui ejus vice multa ad utramque iurisdictionem spectantia explicaret, atque ita iurisdictione seu potestas Archidiaconi, & Archipresbyteri evanuit, restrictaque est ad quædam ceremonialia, adeo ut hodierni quamdam solam imaginem antiquæ dignitatis obtinere videantur.

Idque in plerisque principatibus secularibus quoque contigisse docemur, quoniam (exemplificando in Regno Neapolitano tanquam principatu viciniori, & Italiae nobiliori, cuius aliqua major notitia à me habetur), antiquitus ille Rex omnia militaria, politica, & civilia negotia explicabat per septem officiales id habentes in dignitate, ut sunt, Comes stabilis, Judicarius, Cancellarius, Camerarius, Prothonotarius, Administratus maris, & Seneschallus; Verum ob eadem inconvenientia inolevit usus, quod istorum potestas, vel præminentia, ad nudas intitulationes, aliasque ceremonias, vel respectivæ ad aliquas modicas antiquæ potestatis reliquias redacta est, cum omnia quæ ab eis explicari solebant, explicarentur per Vicarium seu Proregem tanquam ministrum fiduciarium ad nutum amovibilem, & per alios inferiores ministros, & officiales; Quia immò, licet ipse Rex pro negotiis supremæ Cancelleriarum Regie, fixum & perpetuum deparet officiale, substitutum dicti Cancellarii, cui Secretarii Regni nomen trahuntur; Adhuc tamen aliqua potius forensia

negotia per hunc solum explicantur; Politica verò, & gratiosa, ac etiam aliqua forensia, & civilia, Vicarius seu Prorex explicat per ejus privatos, ac fiduciarios aulicos Secretarios ad ejus nutum deputatos, ac amovibiles; quorum unus Justitia pro negotiis civilibus; Alter verò belli, pro militatibus, vel politicis appellantur, cum similibus.

Ita dici posse videtur in hoc magno Principe, duos principatus, ac respectivè unum magnum præfatum administrante, juxta illam personarum pluralitatem, quæ alibi supra insinuata est, *supradic.* 2, quoniam post suppressam antiquam magnæ potestatis, & administrationis dignitatem Cardinalis Archidiaconi (qualis in primitiva Ecclesia fuit S. Laurentius, qui, ut ejus martyris acta docent, omnem temporalem administrationem illi depresso statu proportionata habebat), omnia negotia explicabantur, quoad præfatum Ut bis per Cardinalem Vicarium, & quoad utrumque principatum, ecclesiasticum & prophananum, per Cardinalem Penitentiarium, tanquam Vicarium in spiritualibus, & per Cardinalem Camerarium tanquam Vicarium & Oeconomum in temporalibus, ac per Cardinalem Cancellarium, seu Vicecancellarium, tanquam Secretarium; Verum ob eadē inconvenientia usus iovaluit, quod Papa pro fiduciariis negotiis, tenere caput privatum aulicum Secretarium, qualis est ille, qui hodie Secretarius Status appellatur, aliosque deputare ministros, & officiales, tanquam substitutos, & adjutores dictorum majorum officialium id habentium in dignitatem, nempe, Gubernatorem Urbis, Auditorem Cameræ, Thesaurarium, Secretarium Status, & alios Secretarios literarum ad Principes, & Brevium, aliosque similes, adeo ut quædam publica, & forensia negotia per dictos

dictos primarios Officiales vel Dignitates explicitentur, ut infra in singulorum magistratum vel officiorum particularibus rubricis, seu discursibus advertitur.

Sed quoniam sita omnium fere Principum in omnibus sacerulis praxi docente) quædam, si non praetira, moraliter tamen necessitas eos cogere videtur, habendi unum, vel plures ministros vel assistentes magis confidentes, quibus tutius eorum secreta pandere valeant, atque per eos magis fideles rerum informationes obtinere, aliaque explicare, quæ non expedit inferioribus ministris, & officialibus communicari, ut hodiernorum temporum, ac Principum praxis docet, in eo fiduciario ministro, cui principatus diversis moribus, privati, vel primi ministri, aut Secretarii homen datur; Omnique ævo servatum esse, docent Chronicæ, ac etiam ipsam sacra pagina veteris Testamenti, praetertim de Aman, &c. de Joseph, ac aliis; Hinc eadem necessitas ad idem impulit Papam, qui forte per omnibus magis indiger majoris fiducie ministerio, cum non proprii principatus tantum negotia tractet, (ut alii Principes faciunt), sed tanquam omnium Catholicorum Principum pater, qui æquali paterno amore trahere solet de negotiis omnium Principum, quorum aliqui inter se æmali esse solent; unde propterea magna circumspectio, magisque fiducia necessaria est; Hinc propteræ assumere consuevit personam secundum carnem magis conjunctam, cui Cardinalis nepotis vocabulum dati soleat; Atque ubi casus præbeat, quod Pontifex nullum habeat per agnationem vel cognationem coniunctum, tunc alium affinem, vel extraneum assumere solet, quem in propria cooperat familiariam, tique illam tribuit denominacionem, quam ipse in statu cardinalio ha-

bebat, dum experientia docuit, congruum esse, ut iste fiduciarius minister deputetur, unde propterea bonus quidem, & commendabilis est stylus in genere, quandoque tamen parum commendabilis esse solet, ob aliquam accidentia, quæ ex humana conditione vel fragilitate resultant.

Hujus primi ministri munus, iurisdictionale seu publicum, cum actuallius vicariae jurisdictionis, & potestatis etiam furens, principaliter veritatem circa regimen dominii seu principatus temporalis; Ideoque dicitur Superintendens generalis Status ecclesiastici; unde propterea subscriptit literas, aliasque provisiones, quæ nomine Papæ dantur, pro dicti principatus temporalis regimine, & administratione, tam per Secretarium Status, quam etiam per Congregationes Consultæ, & Boni Regiminis, & alias, quæ pro eodem temporali gubernio erectorunt, ut infra, in singulis Magistratum, & Congregationum Rubricis.

Bene verum, quod etiam (sicut ratus) seingerit circa ea, quæ majorem principatum ecclesiasticum, seu pontificium concernunt; Non quidem circa usum clavium, ac merè spiritualem administrationem, (ut exempli gratia) sunt collationes beneficiorum, provisiones Ecclesiistarum, & dispensationes, ac similia, cum hæc per organa Datarie, & Cancellerie, & Secretarie brevium, sive per illa Sacratum Congregationum explicitari soleant, sed circa ea, quæ concernunt politica, ac etiam aliqua civilia, cum Regibus & Principibus, eorumque Vicariis, & Magistratibus majoribus, ac etiam cum ipsius Apostolicæ Sedis Legatis & Nuntiis, aliisque ministris; Et quandoque etiam cum Episcopis, & Metropolitanis, pro Papæ placito, ac arbitrio.

RELATIO ROM. CURIAE FORENSIS

Prout etiam in Curia, Regum, & Princi-¹¹
pian Oratores, ac etiam eiusdem Curiae Of-
ficiales, & magistratus, qui statutis diebus
ad Papae audiencem admittuntur, illa ex-
pleta, huic primo ministro immediate, eius-
dem Papae oracula, & sensus, vel respecti-
vè, eorum preces, ac instantias communi-
cant; Ac etiam illi officiales, vel personæ pri-
vatæ, qui ad audiencem Papæ non admissi,
aliquid ab eo petant, vel ei communicare ve-
line, cum hoc primo, ac fiduciario ministro
tractant; Unde propterea contingit, quod à
Prelatis, & à nobilibus viris, etiam ordinis
magnatij, alijsque curialibus, & aulicis, in
horis audienceæ, magnum ei praestetur ob-
sequium, cum assistentia in aula exteriori,
quæ vulgo *anticamera* dicitur; Quod etiam
aliorum magnorum Regum & Principum
primis ministris, frequenter est commune.

In isto autem primo adeoque qualifica-
to ministro, extra questionem est vivæ vo-
cis oraculum generale, quod in aliis officia-
libus, & magistratibus est sub questione,
vel est restrictum ad pertinentia ad offici-
um tantum, ut infra in eorum singulis Ru-
bricis advertitur; Ijs tamen exceptis, quæ
regulariter per dicta organa, sive per supplica-
tiones Papæ manu signatas, explicari so-
lent, (quoniam stylo in hujusmodi rebus si-
nuum deferendum est); Unde propterea
quando ob infirmam valetudinem, vel ob
aliud impedimentum Papæ, hujusmodi ne-
gotia, pro confueto stylo explicati non pos-
tunt, tunc idem Ponutex, huic ministro, vel
alteri sibi benevitæ personæ, facultates com-
municant subscriptendi eius vice, ac nomine,
ut vulgo dicitur, *per concessum*, de quo agitur
infra in Rubrica Datarii.

Iste Cardinalis nepos, qui in Palatio A-
postolico apud Papam, cum secreto fidu-
ciatio ingressu, moratur, & assistit, pro fre-
quentiori ufo, obtinet etiam Apostolicana
legationem Status Avenionensis, & Comi-
tatus Venaisini in Gallia, eamque ibi exereet,
per Praelatum, eius substitutum, qui non ab
ipso, sed à Papæ deputatur, cui Vicelegati no-
men tribuitur, isque omnia jura, & faculta-
tes Legati ibi exercet, etiam in aliquorū
beneficiorū referendariorū collatione. sub-
tit. de benefic. disc. 27. ubi de ista collatio-

Ab eo tamen dantur appellationes, vel
recursus ad ipsum Legatum, qui proinde
per eius Auditorem, vel per se ipsum, aut
per alios particulares delegatos, causas ap-
pellationis cognoscit, earum aliquas gravi-
ores in Rota quoque committendo; Atque
ab aliquo moderno tempore, Congregatio
ex aliquibus Prelatis, & Curialibus erecta
est, quæ Avenionensis dicitur, pro illius prin-
cipatus negotiis melius pertractandis.

Obtinere quoque solet regimen, & ad-
ministrationem Principatus Firmiani, quem
parvifomer regit per Praelatum substitu-
tum, sub nomine Gubernatoris, cum appel-
lationibus, & recursibus ut supra, ob diver-
sus styllos; Aliaque obtiner munera, pro Pa-
pæ placito, ac maiori, vel minori benevolen-
tia vel fiducia, ex qua hujus ministri, major,
vel minor auctoritas pendet, ut om-
nium aliorum principatum
praxis docet.

* * *

DISC. VII.

DISCURSUS VII.

De Secretario Status; Ac etiam de Secretario Brevium; Aliisque Secretariis, qui Papæ assistunt in Palatio; Et de Collegio Secretariorum Apostolicorum.

S V M M A R I V M.

- 1 In quo consistat officium Secretarij Status.
- 2 Quibus personis illud conferri, seu committit soleat.
- 3 Quod ab hoc officio de facili fieri soleat transitus ad purpuram, ac etiam ad supremam thiaram, & dantur exempla.
- 4 De ratione cur id sequi soleat.
- 5 De hujus secretarij adjutoribw, & ministris, & praesertim de Secretario cistrorum.
- 6 Quare hoc officium non sit in ordine hierarchico Curia, & de Collegio Secretariorum.
- 7 De Secretario Brevium.
- 8 De negotiis, & gratiis, que expediuntur per banc secretariam, & per literas in forma brevis, & de alijs, que per bullas sub plumbo per Cancellarium.
- 9 Qua proprie dicuntur brevia, & de differentiis brevia, & bullas.
- 10 Reservationes, & affectiones apostolicae beneficiorum introduci capiunt in Gallia.
- 11 De alijs expeditionibus.
- 12 De brevibus Penitentiaria.
- 13 De brevibus de ciencia possessione nomine camera.
- 14 De brevibus commisionis causarum appellantis in partibus.

- 15 De minutis originalibus, & regestis brevium.
- 16 In quibus negotijs dicta diligentia non adhibeantur.
- 17 De emolumentis, que solvantur pro expeditione brevium.
- 18 De Secretario brevium seu literatum Principum.
- 19 De Secretario memorialium eiusque munere.
- 20 Memorialle seu rescriptum in eo contentum non tribuit jurisdictionem, & quae faciat operationes.

Officio Cardinalis Nepotis, de quo agitur disciprudenti, proximum est illud Secretari Status, quod in plerisque, cura eorum symbolizat, in eo praesertim quod non est in ordine hierarchico officialium, ac magistratum Papæ, & Romanae Curie, & tamen est summae confidentiae, & auctoritatis, mugnamque in Curia figuram facit, atque de facto, secundum locum occupate videtur, in ijs quæ concernunt politicam, ac etiam in parte civilem, utriusque Status administrationem, dum graviora negotia, magistris confidentiæ, cum Regibus, & Principibus, ac etiam cum Legatis, & Nuntiis Apostolicis, per hanc organum junctum cum altero Cardinalis Nepotis pertractantur; Et quandoque, etiam in civilibus, & ecclesiasticis.

ſiaſticiſ negotiis, Ordinariiſ locorum, vel Gubernatoriibus aliisque offiſcialibus & Magiſtratiſ Status eccleſiaſtici, oracula, & mandata Papæ explicantur.

Iſtudque offiſcium, utpote ſummae fiduciae, per novum Pontificem pro tempore creatum, committi ſolet eius majori fiduciario, vel viro, qui apud iſum fit magnæ exiſtimationis, quandoque in Cardinalitia dignitate conſtituto, ut noſtra ætate praxis docuit, in Innocentio X. & Clemente IX., qui Cardinalium opera in hoc munere uſi fuerunt, frequentius verò, qualificato Praetato, qui per Papam purpure proximè deſtitutus fuerit, ut currentis facili praxis docuit in omnibus aliis Pontificatiſ, etiam in actuali Clementi Decimi.

Cum ea circumſtantia, conſideratione digna, quod duo Secretarii Status, unus post alterum in ſtatu prælatorum ad hoc munus aſſumpti, eoque durante, brevi ſpatio temporis, ad purpuram eveſti, fuerunt immediati ſuccelfores Pontificum eos promoventium, nempe Alexander VII. qui à Nuntiatura Germanie inferiori evocatus, per Innocentium X. circa finem Pontificatus ad hoc munus, vacatum per mortem Cardinalis poſſeffotis, atque intra breve tempus cardinalitia dignitate donatus, eius immediatus ſuccellor fuit in Pontificatus; Et Clemens IX., qui post plura munia expleta, illud præſeruum Nuntii Apostolici apud Regem Catholicum, & Gubernatori Urbiſ ſede Papali vacante, per Alexandrum ad hoc munus evocatus, atque intra breve tempus Cardinalis creatus, eius immediatus ſuccellor fuit: Idque rationabiliter, quoniam cum hoc offiſcium committi ſoleat, niſi Praetato peritis, multumq[ue] expertis in negotiis Principum, (ut etiam prax s aktualis hujus Pontificatus docerit) qualificato Cardinali

Borromæo, S. Catoli ex fratre pronepote hoc munus explente, qui ad illud in ſtatu Prælatorum ab eadem Nuntiatura Regis Catholici evocatus fuit, cum prius quamplura alia munera exercuiffet, illud præſertim Nuntii Apostolici apud Helvetios, & alterum Gubernatori Urbiſ) ipſumque munus de per ſe magnam hujusmodi negotiorum peritiam inducat, & ſcholam præferat; Hinc merito quandoque ab eo ad supremam ſedem fit tranſitus.

Habet autem iſte Secretarius multos in hoc munere adjutores & ministros, quo tuum al. qui ſunt viti peritissimi in hoc munere Secretarii, ac etiam probatæ fidei, qui literas, ac iſtructions in negotiis gravioribus majoris confidentiæ ſcrubunt, quandoque ad dictamen iſpicio Secretarii, & quandoque ipso revidente, eorum minutias ſed literas præparatorias; Et aliqui ſunt nudi scriptores, vel transcriptores, in quibus boni charactens peritiam habentibus, nimium commendabilis, ac exiſtimanda eſt, in telleſtus eratiſties, vel imbecillitas, ut vel non percipient, vel memoria non retineantid, quod tranſcribunt, ita prudenter, & commendabiliter exigente hujusmodi negotiorum qualitate; Inter ministros autem, pri- mus ac majoris fiduciae, merito eſt ille, qui cifrarum interpretationi, ac rēſpectivē compositioni eſt præpotitus, cui Secretarii cifra- rum titulus vulgo tribuitur, atque nonnisi viti in hoc munere peritissimi ſummaque fiducie aſſumisſolent.

Nullam autem figuram in ordine hi- tierachico offiſcialium Curiae, facit iſte offiſcialis, ex eadem ratione, qua disc. præcedenti in Cardinali nepote, generali ſuperintenden- tie aſſignata eſt; Antiquior enim tempore, iſtud munus, omniaque alia, qua per alios Secretarios, & offiſciales, hodiē, ut inſiā ex-

EXCEP-

ercentur, explebantur per Cardinalem Vicecancellarium, qui erat Secretarius Papæ; Cumque ex crescentibus negotiis, plures ministros in adjurorium habereopportet, ut in hoc Secretario Status ut supra praxis docet; Hinc nimium commendabile inolevit institutum, erigendi Collegium viginti quatuor Secretariorum Apostolicorum, qui has partes explerent, & ex quo assumi solebant Secretarii, & consiliarii Legatorum, & Nuntiorum Apostolicorum ad reges, & aliosque magnos Principes, atque frequenter ipsum, eorum ex crescentibus meritis, ad ipsum Nuntiaturæ munus assumerbantur tanquam viti in politicis negotiis Principum, ac etiam in civilibus, ista occasione, versatissimi; Atque pro eorum congrua substantiatione, Pontifices aliquam participationem emolumenorum Secretaria brevium, & Cancellaria Apostolicæ, eis concederunt; Sed quoniam hujusmodi emolumenorum ratione, inolevit usus, qui pluribus aliis officiis effectus est quoque communis, ut in Regalium sede agendo de officiis venibibus, particulariter advertitur *sub tit. de Regal. disc. 2.* adeò ut in solo spatio meæ vitæ fœtensis, officiorum istius Collegii valor in duplo creverit; Hinc Pontifices prudenter, & commendabiliter expedire non judicarunt, hujusmodi emptoribus, tam ex defectu petitæ, quam fiducia, hujusmodi negotia committere, ideoque perii, leu evanuit adeò celebris, & commendabilis schola, Nuntiorum, & Consiliariorum aliorumque Sedis Apostolicæ ministrorum, qui ex isto Collegio manabant.

Idem contigit in Secretario brevium, quoniam istud officium de jure est penes hoc Collegium, quod proinde notabilem habet participationem illorum emolumenorum, quæ pto Brevium expeditione solvi

solent, pro eorum diversa qualitate, & taxa; Sed quoniam est officium, quod pariter exigit magnam peritiam Canonum, & Conciliorum, & Apostolicarum Constitutionum, nec non Sedi Apostolicae, & Curia stylorum, ne contingat concedi ea, quæ non debent, nec solent; Idcirco Pontificum Aylus est varius, quandoque scilicet assumendi unum ex eodem Collegio, in quo utraq[ue] qualitas prædicta peritiae ac fiducia verificetur (ut nostra ætate praxis docuit in pontificibus Urbani V II. & Innocentii X. in celebri Canonista, & peritissimo rerum ecclesiasticarum vito Maraldo, cuius aliqua vota, pro negotiis ptaestim consistoriis circumferri solent, dum prius in munere causarum Patroni, & postmodum celebris Advocati diu versatus, alius magnum Datari munus sub Paulo V. & Gregorio XV. exercuerat); Et quando in Collegio virum ad id aptum, vel Papæ gratum non adesse casus præbeat, tunc Alter assumi solet, sine tamen præjudicio Colegi circa participationem emolumenorum; Unde propterea quandoque Cardinali (qui etiam Secretarius Status erat & quandoque Auditori Papæ, vel alteri Prelati, hujus muneri exercitium committunt, seu committi consuevit; Et quandoque etiam per notabile tempus, nullo existente Secretario in capite, illud exerceri consuevit per eiudem Secretarie primum ministrum, vel adjutorem, qui substitutus appellatur, & qui frequentius est vir in hoc ministerio peritissimus, diuque versatus, probataeque fidei, ipsa vero Brevia per hunc substitutum cfrata, vel signata, subscribi consueverunt per unum ex Secretariis dicti Collegii, puta per Decanum, vel per alium turnam, pro eorum stylo, Nimium autem rata est hæc praxis.

Per organum hujus Secretarii Brevium expedituntur illæ literæ Apostolicæ , quæ dicuntur in forma brevis , signatae , cum alias insinuato adeò fiduciario annulo pectorale , *supra disc.*, 3. qui per ipsummet Pontificem , sive per magis intimum , probatæque fidei familiarem cum summa diligentia custoditur , istæque dicuntur literæ in forma Brevis , ad differentiam aliarum literarum , quæ sub plumbo expediuntur , per organum Cancellariæ , ut infra , istæque vocantur Bullæ , pro diversa negotiorum qualitate , quoniā per Cancellariam sub plumbo expediuntur literæ provisionum ecclesiistarum Metropolitarum , & Cathedralium , aliarumque dignitatum , & beneficiorum secularium , & aliquorum Regularium , ac etiam nonnullorum officiorum vacabilium , vel non vacabilium Romanæ Curie ; Prout etiam dispensationes matrimoniales , & beneplacita Apostolica super alienationibus , aliisque conventionibus bonorum , & juriū Ecclesiæ , quando valor excedat summam seu redditum decem ducatorum auctoritate camera , & aliqua dispensatione puta super bigamia , vel super publica irregularitate seu legitimis natalibus pro beneficiis , & dignitatibus , aut super pensionibus ecclesiasticis , cum similibus .

Per hanc verò Secretariatam , atque per has literas in diversa forma brevis expeditur dicta beneplacita super alienationibus bonorum Ecclesia infra dictam summam , decem ducatorum Camerae in redditu , necnon dispensationes super ætate , vel super intersticiis , aut super defectu natalium , promovendorum ad ordines , non autem ad dignitates , & beneficia , cum istæ dispensationes super defectu natalium vel ratione bigamia , aut alterius irregularitatis vel incapacitatis , ut supra , expediti soleant , patiter

per Cancellariam sub plumbo ; Nec non per hanc viam brevis expediuntur indulgentiæ , & aliae similes gratiæ .

Quam plures aliae gratiæ , etiam in Igvioribus , & primi ordinis negotiis conceduntur per hanc Secretariam , atque per istas literas , quæ dicuntur in forma brevis sub anulo Pectorale ; Nempe indulta , quæ conceduntur Regibus , & Principibus , & Cardinalibus , ac Legatis , & Nunciis Apostolicis , nec non Dignitates , vel tituli seculares , Principum , Ducum , & Marchionum , & Comitum , Ac magistratus & officia , tam ecclesiastica , quam secularia & tam civilia , quam militaria , nec non abolitiones delitorum , & aliae gratiæ , vel dispensationes ; Et in summa omnia ea , quæ per Papam concessa , ex regulis Cancellariæ , vel ex stylo , non exigunt necessitatem literarum sub plumbo per viam Cancellariæ .

Ad illud verò , per exterorū generaliter advertendum est , quod nomen , seu vocabulum brevium Apostolicorum , non convenit omnibus illis expeditionibus , quæ in membranis pellicieis , vel de corio , à Romana Curia expedituntur , sed solum illis litteris , quæ per hanc Secretariam expediuntur sub anulo Pectorale ; Aliud enim genus literarum Apostolicarum , quæ expediuntur per Cancellariam , non sub dicto anulo , sed sub plumbo seu sigillo plumbeo pendente ex cordulis , diversum habet nomen seu vocabulum , quoniā ad differentiam istorum brevium , Bulla nuncupantur , longeque ; diversam habent formam , tam circa species membranarum , quoniā pro brevibus in usu sunt membranae subtiles , & albæ , pro bullis autem membranae magis nigrae , & rudes seu grossæ , quam etiam in charactere , quoniā brevia inscribuntur in charactere latino , nitido , & eleganti , ac intelligibili ; In bullis autem

autem retineret antiquus stylus characteris gallici, ed quia in Gallia de tempore quo Sedes Apostolica residentiam habebat in Civitate Avenionensi, magis practicati cōcepunt reservationes, & affectiones Apostolicæ beneficiorum, cum expeditione bullarum, & cum solutione annatarum, aliorumque emolumentorum; Fuit etenim ista introductio Gallorum, ut de hac introductione latius infra in Cancellariæ rubrica advertitur. *diss. 10.*

Aliæ vero expeditiones Curiaz, quæ ratione qualitatis chartæ de corio, generaliter ab exteris in Curia non versatis, brevia Apostolica creduntur, & nuncupantur, (& utinam istam credulitatem ac nuncupationem non imprimenter illi mali caudisci, qui exteroros non informatos decipiunt, supponendo esse brevia Apostolica), sive monitoria Auditoris Cameraz, sive inhibitiones Rotæ, aliorumque Tribunalium, aut processus fulminati, & similes expeditiones Judicum & Tribunalium.

¹² Adhibetur etiam in Curia vocabulum brevium in illis expeditionibus, quas ut plurimum pro foro interno, ac etiam pro externo pro absolutionibus, à censuris, & ab aliquibus irregularitatibus, concedit Tribunal Pænitentiariæ, sed istæ expeditiones longè diversam habent formam, dversumque sigillum, adeò ut redoleant diversitatem notoriati *infra diss. 12.*

Etiam in provisionibus Cathedralium, & Metropolitanarum, vel dignitatum, & beneficiorum super quibus expediti solent, ac debent literæ sub plumbo per Cancellarium, expediti solent istæ literæ in forma brevis sub anulo pectorario, ad certum effigiam provisionalem, adipiscendi scilicet possessionem, etiam literis non expeditis, quia nempe expediunt, ex pluribus respectibus, pro

casuum qualitate, illarum expeditionem, per aliquod tempus differe; Eaque dicuntur brevia de capienda possessione nomine Camera, quæ tamen non existunt ab obligatione expediendi dictas alias literas, sed potius expressæ ad id obligant, sub decreto annullativo gratiæ, infra terminum sex mensium; De hujus vero termini initio vel decursu questiones in foro audiri solent, quoniam licet in verbis dicatur à die data præsentium, de stylo tamen, terminus currit à die pacificæ effectuationis, ut infra in hujusmodi Breviuum particulati rubrica advertitur. *infra in eo diss. in quo de executione litterarum Apostolicarum.*

Datur quoque, circa forensia contentio-
sa, quædam species brevium Apostolicorum, per organum cuiusdam officialis, qui Secretarius brevium dicitur, sed est officium venale, extra Palatum, & sine assistentiâ apud Papam, pro illis brevibus, seu literis, quas expedire oportet, pro commissionibus vel delegationibus causarum appellationis vel restitutionis in integrum quæ extra Curtiam, seu in partibus, diriguntur Episcopis vicinioribus, vel Judicibus synodalibus, aut aliis personis in ecclesiastica dignitate constitutis; Sed hujus officialis inspectio cadit potius sub Tribunal Signaturæ. *infra diss. 30. & 31.*

Cumque (ut præmissum est) per dictum Secretarium Brevium, majora, & graviora negotia Papalia expediantur, ipsaque brevia, aliud non habeant signum authenticæ, nisi subscriptionem Secretarii, & impressionem dicti sigilli pectoriorum in cera rubea, de facili delebili, vel amovibili; Hinc, pro certitudine expeditionis, bene prouidum est, non locum cum registratione in libris seu registris, diligenter tentis, & custoditis (ut etiam sit de aliis literis Cancellariz, sub plumbo) sed

cum minutis seu matricibus subscriptis manu ipsius Papae, quæ per Secretarium conservantur, pro eius indemnitate, ac etiam pro certificatione veritatis gratia, atque pariter suis statutis temporibus, in Archivio Apostolico diligenter custodiuntur; Illis forsitan gratiis vel brevibus exceptis, quæ concedantur super rebus consuetis, modicique momenti, adeò ut penè nemini negentur, undè propterea generalis commissio seu probata fides Secretarii, ac impressio dicti anni pectoriorum sufficiens evidetur; Ut (ex. gr.) sunt, brevia super dispensatione interstitiiorum pro suscipiendis sacris ordinibus in tribus diebus festiis, aut super dispensatione ætatis tredecim mensium ad suscipiendum ordines sacros, sive quedam species indulgentiarum, quæ sub certa forma omnibus conceduntur; Puta pro altari privilegiato in una die hebdomadæ, & in octava mortuorum; Aut pro indulgentiis plena, 1810 in una tantum solemnitate totius anni alicujus Ecclesie, cum similibus gratis, quæ sub certa, & generali formula inalterabili, cuique pertinet conceduntur, quoniam, cum fraudis seu falsitatis timor deluper verisimiliter non cadat, idcirco superflue videntur dictæ majores diligenter; Potissimum ob hujusmodi expeditionum multiplicitem, magnamque copiam, undè propterea, quando deliqueret aliquid speciale & alterativum formulæ consuetæ, tunc dictæ diligenter intrant, pro diversità negotiorum qualitate, diversisque stylis, quibus in his materiais deferendum est.

Circa vero emolumenta, quæ pro sustentatione officialium, & secretariorum ut supra, solvuntur, non de facili regula statui potest, bene tamen ad suum taxe determinatae, non alterabiles; Si quidem pro indulgentiis, aliisque spiritualibus, nihil penitus solvi-

tur, sed omnino gratis conceduntur, adeò ut Secretariat erogeret de proprio expensas membranatum, & Scriptorum; Solumque in aliquibus casibus extraordinarii solvi solet quoddam modicum determinatum emolumenatum, (sors pro dictarum expensatum refactione); Alia verò brevia suas habent taxas, quoniam (ex. gr.) pro dispensatione super interstitium solvuntur quatuor ducati de camera, & pro quibusdam aliis dispensationibus, vel pro beneplacito Apostolico super alienatione bonorum Ecclesie, cum similibus, solvuntur quinq; In aliis autem gravioribus negotiis, taxa est difformis, pro eorum qualitate sed nimium moderata.

Quantum verò unus ducatus cameræ importet, explicatur infra in rubrica Cancelleriae dist., 10 ad evitandum quo magis fieri potest earundem rerum repetitionem.

Alium habet Secretarium Papa, in Palatio sibi assistenter, qui officialis Aulæ potius, quam Curie, figuram facere videtur, & per cujus organum aliquæ consimiles litteræ in forma brevis, in pellicis membranis eodem latino idiomate inscribuntur, super literis scilicet responsis, vel invitativis, aut monitivis, quæ per Papam scribantur Regibus, & Principibus, sive Principum Vicariis, ac supremis magistratibus, vel aliquibus magnatibus, & nobilibus viris, seu magnis Prelatis, quibus Papa ita scribere soleat, cum stylis in hoc deferatur, istudque munus nil pertinet ad forensia.

Demum alium quoque Secretarium in palatio, & apud se assistenter Papa habet, qui pariter Aulæ potius, quam Curie officialis, figuram facit, isteque dicitur Secretarius memorialium, quia nempè memorialia, vel supplices libelli, qui Papæ porrigitur, per istum Secretarium statutis diebus & horis Papæ referuntur, per extensum, vel

vel in compendio, pro negotiorum qualitate, atque ejusdem Papæ oracula vel provisiones, in ejusdem supplicis libelli dorso per eum adnotantur, ad effectum, ut desuper expediantur brevia, vel alia provisiones, si ve quod, ubi agatur de negotiis forensibus in Curia, idem supplices libelli cum dicto rescripto ab ipso Secretario per ejus ministros dictantur, Judicibus, & Magistratis, ad quos negotia pertinent, cum ut plurimum sint rescripta excitativa ordinaria, vel delegata alias competentis jurisdictionis; Atque in Curia tanquam receptione circumfertur axioma, quod haec memorialia non tribuant jurisdictionem ei, qui non habent, dum jurisdictione communicati solet per commissiones, ut in Signature rubrica advertitur; Solumque de conuentu, pecunia memorialia, seu rescripta, aliqua tribuitur major facultas; Puta, quod Judex ordinarius, vel delegatus non teneatur pro exequutione judicati patere aliquibus inhibitionibus; quæ per debitores obtineri solent ad defatigandos creditores, ac impedirendam exequutionem, cum similibus; Aut habilitantur solent officiales, & administratores pictorum locorum, ut facere valeant ea, quæ ex eorumdem locorum Statutis, vel stylis facere non possunt; Et generaliter in iis, quæ respiciunt potius accidentalia, quam substantialia jurisdictionis, & potestatis, pro negotiorum qualitate, ac stylis.

DISCURSUS VIII.

De aliis Palatii Apostolici & Papæ officialibus, & ministris, Et præsertim de ejusdem Palatii Praefecto; Et de Magistro; Et de Auditore Papæ, & aliis.

S V M M A R I V M.

- 1 De Praefecto Palatij Apostolici, qui Major Domus dicitur.
- 2 Quale sit ejus munus, & cui personarum generi conferatur.
- 3 Est index omnium familiarium, & ministeriorum palatij.
- 4 Est etiam Gubernator Civitatis Tusculana, & Arxii Gandulphi, & qualis sit ejus jurisdictione.
- 5 De Magistro ejusdem Palatij, & de ejus munere.
- 6 Quod antiquitus tanquam Canonista quoque exerceret munus Auditorius.
- 7 De ejus loco, vel si satione in Capella.
- 8 De jurisdictione, & officio circa impressum librorum, ac prohibitionem.
- 9 De alijs ejus præminentibz, & prærogativis.
- 10 De Auditore domestico Pape, ejusque munere.
- 11 De eodem alibi remissione.
- 12 De alijs Palatij Officialibus, & præsertim de Praefecto cubiculi.

Praefectus Palatii Apostolici, est tanquam quidam Gubernator dicti Palatii & rector, ac provvisor familiæ Papæ, isteque ab aliquo moderno tempore, honestiori

H 3

voca-

Episcopi Ultbis, nuncupatus Magister S. Palatii, in sua origine probabiliter assumpsitus ad effectum, ut in rebus, quæ ad fidem pertinent, in privatis occurrentiis Papam informet, tanquam per speciem consultoris in his materiis; Eo modo, quo data proportione, tenent Theologum plures Archiepiscopi, & Episcopi, ac etiam Cardinales, potissimum antiquioribus temporibus, antequam sub Paulo III. erigeretur Congregatio Inquisitionis, vel sancti Officii, quæ hodie in iis, quæ pertinent ad Ecclesiam universalem, & Papam uti Papam, istas gerit partes, ut infra in ejus rubrica, *infra disc. 14.*

Istud autem officium dici mereretur magis publicum & curiale, quam aulicum, in ordine hierarchico Curia, ejusque Magistratum; Ideoq[ue] tam ratione antiquitatis, quam ratione dicti munieris, quod ante electionem praefata Congregationis exercerbat, valde considerabilis erat ejus auctoritas, illudque praesertim exercuit Sanctus Raimundus, qui de mandato Gregorii IX. fuit compilator quinque librorum decretalium; Ac propterea non Theologiae tantum, sed etiam Juris Canonici antiquitus eximus Professor erat, & per consequens etiam peritus in Jure Civili, dum vix dati potest bonus Canonista sine haec peritia, ut alibi adverteritur; *In annos. ad S.C.T. disc. 32. & tit. de jurisdict. in supplemento, & infra disc. 22, agenda de iudicis idea, occasione Tribunalis Rotæ.* Unde propterea commendabilis videbatur usus antiquus, quod alii qui Religiosi, ut huic muneri se aptos redderent, non solum Theologis, sed Canonum studiis aquæ principaliter vacarent, ut docent opera praefattam Cardinali de Turrecremata, qui fuit etiam hujus Ordinis Praedicatorum Professor; pluresque antiqui primi Ordinis

Canonistæ, ac nostri Preceptores fuerunt Monachi seu Regulares, & tamen magis Canonistæ, quam Theologi; Ideoq[ue] nimium probable est, quod idem Magister gereret eas partes, quas hodie gerit domesticus Auditor Papæ, dum antiquum cereum moniale, seu praxis capellæ pontificie, ante ejus reformationem sub Alexandro VII. docet, quod reputabatur tanquam unus ex Rotæ Auditorebus; Immò omnium major ac dignior, præter Decanum, sub quo, supra alios, quanvis antiquiores, sedebat; A tempore vero dictæ reformationis sequutæ sub praefato Alexandre septimo, per quam Rotæ Auditores Subdiaconi creati fuerunt, cum prærogativa rochetti; unde propterea ita decisæ remansit antiqua lis præcedentia inter Auditores Rotæ, & Clericos Cameræ, forsan ratione similitudini, vel hierarchici Ordinis, & ne inter indutos habitu Clericorum sæcularium interfecerant induti habitu regulari, juxta ea, quæ in materia præminentiatum, ac alibi habentur, *sub tit. de præminent. disc. 24.* nunc, sedet quidem cum Auditorebus Rotæ, sed post eorum ultimum.

Hodiernum autem munus hujus Magistri, principaliter consistere videtur in revisione operum seu librorum in Urbe, ac districtu imprimendorum, cum impressio prohibita sit sine prævia licentia Cardinalis Vicarii, seu ejus Vicesgerentis, quæ concedi solet sub conditione revisionis, & approbationis hujus Magistri, qui quandoque per se ipsum, vel per ejus socium hanc revisionem facit; & quandoque, ac frequentius, in libris legalibus, vel aliarum facultatum, quarum ipse, ejusque loci non sint professores, revisionem committit alicui probato professori, ad cuius relationem ipse licentiam impartitur, ut docet praxis adeo frequens librorum,

RELATIO ROM. CURIÆ FORENSIS

borum, qui in Urbe imprimuntur; Quin immoⁿ neque ista licentia sufficit, sed postquam liber est impressus, desideratur altera ejus licentia super publicatione, cuius occasione, per Impresorum tres ei traduntur e^t iudicem libri copie impressae una scilicet pro seipso, altera pro socio, & altera pro dicto Vicegerente.

Retinet quoque facultatem, quam forte solus exercebat ante erectionem dictæ Congregationis Inquisitionis, & alterius, quæ dicitur Indicis librorum prohibitorum, de qua etiam infra in sua sede, *infra disc. 19.* revindet scilicet (ubi velit) libros alibi impressos, qui in Urbe, ejusque districtu vendantur, seu legantur; Ac etiam concedendi licentias personis non suspectis, legendi libros prohibitos, ad aliquem bonum finem, ideoque ex ista etiam causa ante dictatum Congregationum erectionem, longè maiorem faciebat figuram; Atque in hujus Officialis praxi verificatur id, quod alibi advertitur; *Supra disc. 2. & de preminent. disc. 1.* quod scilicet diœcesis particularis Urbis extenditur ad centum milia^ria, dum ultra hodiernum districtum breviorem 40. milia^rium, intra dictum majorem ambitum in premisis suum officium exercet, aliasque habet prærogativas.

Adhuc tamen in hierarchia regulari, est officium magnæ existimationis; Tum ob præmissam juridictionem, & ob annexum munus fixi Consultoris dictæ Congregatioⁿis seu tribunalis Inquisitionis; Tum etiam, quia cùm ad præscriptum Apostolicum Constitutionum, ad decorandum clerum regularem, congruat aliquos Religiosos^z Cardinalium Collegio cooptare, iste repudiati solet gradus valde proximus huic dignitati, ut praxis plures probavit; Ac ultra præmissa, est etiam fixus, & continuus concio-

nator Palatii seu familiz Papæ in consuetis prædicationis temporibus, Adventus scilicet, & Quadragesimæ.

Officium Auditoris domestici Papæ, est de jure petiū aulicum, seu privatum, quam publicum, vel curiale, dum apud antiquos Prædictos, aliosque Doctores, mentionem facientes de Officialibus Papæ, & Curia^e, de hoc ministro non agitur, quoniam insensu aliquorum Auditorum Papæ est Auditor Cameræ, (sicet probabilior videatur sensus aliorum, quod Auditor Cameræ esset potius Auditor Camerati, ut in sua sede, *infra disc. 34.* Ista^sque partes privati Auditoris Papæ, antiquius probabiliter implebat dictus Magister S. Palatii, ut supra.

Istius autem Officialis munus, principali^riter consistit in adjuvando Pontificem in studiis, quando interveniat in Congregationibus, sive in aliis negotiis per se ipsum explicandis, in Consistorio vel in Aula, sive in Signatura gratiæ, eo modo, quo faciunt omnes Auditores Cardinalium, ac etiam Praelatorum; Atque ab aliquo moderno tempore, nostra zate, illi injuncta est cura se informandi de qualitatibus eorum, qui Papæ proponantur pro regimine Ecclesiæ Ca^hedralium, & Metropolitanarum.

In forensibus autem, juxta pariter modernam introductionem, ejus munus principaliter versati videtur in iis, quæ concerⁿunt recursum ad Signaturam Gratiae, ideoque de hoc agitur intra in dictæ Signaturæ rubrica particulari. *disc. 30.*

Alii vero aulici officiales, ut sunt Praefectus cubiculi, Pincerna, Dapifer, Eleemosynarius, & alii, nullam habent jurisdictionem, ac propterea nullam figuram faciunt in ordine hierachico Curia^e Romanæ; Benneⁿ vetum, quod ptimum praestitum munus

Pra-

Praefati cubiculi, esse solet magnæ existimationis, & quandoque exerceri per seniorum, nimirumque qualificatum Prælatum, qui transferit per gradus, & munera, etiam majora, ideoque mereatur dici proximus purpuræ, ad quam ab hoc munere transiit fieri frequens praxis docet; Ut præfatum nuper ea docuit in Clemente X. qui alteri Clementi immediato prædecessori potuit

plura etiam primaria munera laudabiliter exercita Episcopi Camerinensis. Nuntii Neapolis, Nuntii Collegii Cardinalium ad Principes Italiz; Et Secretarii Congregationis Episcoporum, & Regularium, ad hoc munus assumptus, fuit successor immediatus; Ideoque ad Curiam aulicam potius, quam ad forensem istorum, & aliorum officialium munera pertinent.

DISCURSUS IX.

De Datario, ac aliis Datariae Officialibus.

S V M M A R I V M.

- 1. De agentibus de hac materia Dataria, & de vocabulo Datarij.
- 2. Quale sit institutum Auctorū in universa hac relatione.
- 3. Quare expediatis antiquum statum scrutari, & scire.
- 4. In quo consistat aquirocum scriptorum, de quibus num. x.
- 5. In quo propriè consistat munus Datarij, & quod ipse non conscribat literas.
- 6. Qua sint negotia, que transiunt per Datariam.
- 7. Qua negotia antiquitas per Papam explicabantur.
- 8. Et per qua organa hodie dicta antiqua negotia transeant.
- 9. Quae concessiones siebant per Penitentiariam, & hodie fiunt per Datariam.
- 10. Multa negotia que expediuntur per Datariam, sunt moderna.
- 11. De origine, & introductione reservacionum, & afflictionum apostolicarum in beneficijs.

- 12. Quid per reservationes penè annibilata sit potestas Ordinariorum in collatione beneficiorum.
- 13. De quo tempore, & ubi caperint reservationes Apostolica beneficiorum.
- 14. De causa introductionis officij Datarij.
- 15. Gratia anterior pravalet, ac attendi debet. (tarj.
- 16. Quale item sit munus, vel officium Datarij.
- 17. De ethymologia vocabuli, vel nominis Dataris.
- 18. Quibus personis hoc Datarii munus injungatur, & præsertim Rota Auditoribus.
- 19. Cardinales non vocantur Datarii, sed Prodatarii.
- 20. De Subdatario, & per obitum.
- 21. De munere Datarii in preparando negotia Papa proponenda, & de signatura supplicationum.
- 22. De eodem Subdatario.
- 23. De data, que apponitur supplicationibus signatis.
- 24. De primo, & secundo revisore, aliquique officialibus, & quod disti aliqua cancellent.

- 25 Deregistratione que gratiam perficit.
- 26 Datarius potest lacerare supplicationes, signatos ante registrationem.
- 27 Sola supplicatio sine litera non sufficit & quando sicut.
- 28 Ex stylo Datarie, & Cancellaria desumuntur voluntas Papa, & regularuntur materia surreptionis.
- 29 Desyllis Datarie,
- 30 De conclusione quod in Papa non detur ignorantia juris, unde deriveret.
- 31 De controversiis forensibus, & contentiosis quae in Datarie habeantur.
- 32 Datarius declarat voluntatem Papæ.
- 33 Contraria assertiones Datarij non admittuntur probationes.
- 34 An credatur attestationibus Datarij post dimissum officium.
- 35 De transumptis literarum Apostolicarum, earumque forma biderna.
- 36 De gratijs que signantur in forma Concessum.

Modernus rerum Datarie scriptor, Mayden de stylo Datarie capitul. 1. & 2. agendo de hujus vocabuli Datarii, ethimologia, huiusque munieris antiquitate, seu introductione, & an antiquitus hic officialis diversus esset a Vicecancellario; Ad hanc diversitatem probandam, multa recentet antiqua diplomata Apostolica, in quorum subscriptionibus, ille Cardinalis, qui cancellarius, vel scriba munus gerebat, non semper Cancellarium se enunciat, sed quandoque bibliothecarium, & quandoque scrinianum, vel sub aliis titulis & nomenclationibus.

Quamvis autem meum non sit, istas, ut plurimum superflues, antiquitatis questiones assumere, dum institutionum directum solum est ad publicam utilitatem, ex solo motivo charitatis, praesertim erga exterros, ut

acturi negotia in Curia Romana, sciant quam viam aggressuris sint; Sive ut ab eadem Curia in partibus, expeditiones habentes, eorum speciem seu qualitatem agnoscant, atque a malis Curiis, vel crumenis iniquis tortoribus, non decipientur; Hinc propter ead, neglecta antiqui rerum status in-dagatione, pro dicto instructivo fine, congrua solum, ac sufficiens reputatur practica enarratio status praesentis; In hoc tamen, Datarij munere, vel Datarie Tribunalis (ut etiam in aliquibus aliis Tribunalibus) pro eodem instructivo fine, ac regulatione rerum praesentium, non incongruum est, aliquid super origine, vel antiquo statu perscrutari, ut ad meliorem officij, vel tribunalis cognitionem deveniatur.

Equivocum itaque videtur illud praefati Moderni scriptoris, ex dictis diversis antiquorum diplomatum subscriptionibus, in forte ad hoc munus Datarii, quoniam, quidquid sit de diversitate, inter antiqua munera, Archidiaconi, Cancellarij, Archiviarj, Scrinarij, Scribz, Bibliothecarij vel similijs Non tamen exindè inferri potest, ad antiquitatem hujus officij Datarij; Tum quia, attento antiquo statu, Curia Papæ, nullum ferre expediebat negotium, ex ijs, que hodie ad Datariam pertinent ut infra; Tum etiam quia, ex lectura Indulitorum Apostolicorum, aliorumque concessionum, que per litteras in forma bullarum, seu privilegiorum, concessa appareant, ad hoc munus datus inferri non potest.

Siquidem, attento etiam hodierno statu, ipsam nego-tia, que per organum Datarij à Papa explicantur, reducuntur ad dictam formam literarum Apostolicarum, per diversum organum Cancellariæ, cum subscriptionibus (pro negotiorum diversa qualitate) Vicecancellarij, aliorumque Cancellariæ officia-

officialium, non autem Datarij, eiusque officialium, quorum munus est solum circa supplicationes originales, in quibus gratia pet Papam concessa continet; Et ex quibus, postquam per omnia Datariæ organa, legitime transierunt, adeo ut perfectæ, & authenticæ matrices dici valeant, Vicecancellarius, eiusque officiales, literas solemnes, quæ bullæ vulgo dicuntur, conficiunt, tanquam per speciem illius publici instrumenti, quod in publicam formam probantem, à matrice, seu ab originali imbreviatura, in forma magis lata, & solemni, per notarium edactum sit, ut partibus tradatur, ad probationem & executionem, ita fingendo duos iudicium contractus, vel dispositionis Notarios diversos; Unum scilicet, ad quem pertinet rogatum vel stipulationem facere, in matrice, vel prothocollo; Et alterum ad quem pertineat, ex eadem matrice, vel prothocollo, publicum reassumere instrumentum in forma solemni; Et per consequens larum æquivocum est, ex antiquarum bullarum subscriptionibus, ad studi Datarij unus inferre.

Potissimum quia (ut præmissum fuit,) in his antiquioribus temporibus, quæ ab eodem Scriptore expenduntur, Papa forte nihil, vel parum, se ingerebat in illis negotiis, rea quæ penè totum Datarii munus hodiè resatur; Ut nempè sunt collationes beneficiorum reservatorum vel affectorum, Nec non reservationes penitentiarum super eisdem dispensationes matrimoniales, aliaeve spensiones, puta super natalibus, vel super irregularitate, aut super bigamia, vel super cætate, & similes; Ac etiam sunt Apostolæ beneplacita super alienationibus bonorum Ecclesiæ; Vel concessiones officiorum natiuum, & similia, quæ omnia moderna at, dictis antiquis temporibus incongrua,

quando Papa uti Papa, non autem uti Episcopus particularis Urbis, solum se ingerere videbatur in provisionibus Cathedralium, & Metropolitanarum, & aliquarum Monasterialium; Sive in novis earumdem Cathedralium, & metropolitanarum erectionibus; Aut in eorum, & aliquorum monasteriorum exemptionibus, à Metropolitanano, vel Ordinario respectivè, recipiendo sub immediata B. Petri, ac Sedis Apostolicae jurisdictione, & protectione; Aut in illis indultis, & privilegiis, quæ pro bono fine, ita illorum temporum conditione exigente, etiam circa spiritualia, Principibus laicis, vel Republicis, aliisque Universitatibus concedebantur; Et ex quibus deinde in abusum transeuntibus, tot eidem Sedì damna, & præjudicia irrepere; Atque super his, antiqua diplomata Apostolica circumferuntur.

Ista vero non sunt negotia Datariæ, neque per Datarij organum explicitantur; Si quidem, Cathedralium, & Metropolitanarum, & aliquorum monasteriorum provisiones, novæque erectiones, vel uniones, aut divisiones, vel concessiones pallij, expediuntur per viam Consistorij, Et sic per organum Vicecancellarii, à quo expediuntur literæ; Atque alia indulta, de quibus supradictis, hodie, vel pariter per Consistorium, & sic per organum Cancellarie, non autem Datariæ, vel per alterum organum Secretarii Brevium expediuntur, *discrepant.*

Moderna vero sunt, ferè omnia negotia, quæ ad Datariam pertinent; Siquidem præfatae dispensationes, tam matrimoniales, quam aliae (aliquibus gravissimis & insolitis casibus exceptis,) usque ad recentia tempora p.ij IV, adeo ut, unius tantum saeculi decursus accedit, concedebarunt per organum Penitentiarum, ut infra in eius particula-

lari rubrica advertitur; Idemque sequebatur in beneplacitis Apostolicis super alienatio-
ne honorum Ecclesie, vel in aliis Apostoli-
cis affensis seu confirmationibus. *infra
disc. 12.*

Collationes vero beneficiorem reservato-
rum, exceptis illis Urbis, quae a Papa con-
ferebantur tanquam Episcopo, & loci Or-
dinario, sunt recentes, ob resente usum re-
servationis, & affectionum Apostolicarum;
Magisque recentes sunt reservations
pensionum ecclesiasticarum super eisdem
beneficiis, vel super Cathedralibus, & Me-
tropolitanis, ac Monasteriis; Ac etiam mo-
dernus est usus venalium, vel gratuitarum
concessionum aliquorum officiorum Ro-
mane Curiae.

Quatenus enim ad beneficiorum reserva-
tiones, vel affectiones Apostolicas, & suc-
cessivè ad reservatorum collationem perti-
net; Juris communis, vel sacrorum Cano-
num dispositione attenta, omnia ecclesiasti-
ca beneficia, tam curata, quam non curata,
cujuscumque qualitatibus, etiam dignitatem
preferentia, quocumque tempore, in quo-
cumque loco, & ex cujuslibet possessoris
morte naturali, vel civili vident, pertinent
ad Episcopi, vel Ordinarii, in cuius diœcesi
vel territorio sita sint, nisi lex fundationis,
vel antiqua consuetudo, aut alter legitimus
titulus, alteri inferiori ac privato collatori
extraordinariam, seu accidentalem faculta-
tem tribuerit. *de benef. disc. 1. & seqq.* Adeo
ut Papa, præter provisionem Cathedra-
lium, & Metropolitanarum, & aliquarum
Monasterialium seu Collegiarum, cum
territorio separato per viam propriæ elec-
tionis, vel creationis, seu per viam confir-
mationis, electionis, vel nominationis, aliam
non haberet collationem beneficiorum, nisi
ordinariam ratione particularis Episcopatus

Urbis, vel aliam nimiam raram jure devo-
lutionis, tam ab Ordinario, quam a Metro-
politano; Paulatim vero ad preces ejus fa-
miliarium, aliorumve Aulicorum, vel Cu-
rialium, cupientium provideri de beneficiis
in propria diœcesi existentibus, inolevit u-
sus, quod Papa illos ordinariis collatoribus
commendaret, præsentim postquam irrepit
usus dandi Ecclesiæ Cathedrales, & Me-
tropolitanas, ac etiam Monasteriales, in
commendam Cardinalibus, & Prælatis, a-
liisque Romanam Curiam sequentibus, abs-
que onere residentia; Unde propterea dici
cuperunt provisiones ordinariae, ad com-
mendationem Papæ; Multumque rari erant
casus, in quibus Ordinario collatore incivili-
ter Papæ commendationem parvi faciente,
ipse uteretur ejus alibi insinuata potesta-
te, Ordinarii Ordinariorum, præveniendo
locales Ordinarios in collatione beneficio-
rum, aliquo exercitio ordinariae ju. isidio-
nis ac potestatis. *supra disc. 2.*

Ab hoc initio ortum duxerunt omnes
Apostolicæ reservations, & affectiones, per
quas, vel ratione temporis, vel ratione perso-
nae, aut ratione rei, seu qualitatibus beneficiorum,
aut ob accidentalem appositionem manu-
um Papæ, occasione resignationis, vel coad-
jutorie, præfata Ordinariorum jurisdictio
seu facultas, valde restricta est; Siquidem
translata Sede Apostolica in Galliam, in
Civitate Avignonensi circa annum 1324.
introduci caput reservatio personalis, & realis,
aliquorum scilicet nimium qualificato-
rum beneficiorum seu dignitatum, dum
prius vigebat localis eorum, quæ vacarent
in Curia Papæ, vel per mortem aliquorum
ejusdem Curiae qualificatorum Officialium;
Deindeque paulatim per regulas Can-
cellariae sequuntur sunt aliae reservations, illa
præsentum major magisque generalis tempo-
ris,

ris, & o^o scilicet mensium cuiuslibet anni; Idque de consequenti, vel introduxit, vel nimirum ampliavit reservationes pensionum ecclasticarum super eisdem beneficiis.

Cum itaque hujusmodi provisiones, non publicè in Consistorio, sed privatim in aula, per supplices libellos, aur per supplicationes manu Papæ signatas fierent; Causa autem præberet, quod idem Papa, ex negotiorum multiplicitate non vlsens omnia memoria retinere, eadem beneficia pluribus personis conficeret, unde propterea continua oriebantur iurgia, super temporis anterioritatē, quæ etiam in beneficialibus, atque in gratiarum concessionibus attendenda est, quod scilicet gratia anteriori posteriori præfertur; Buratt. & add. dec. 42. & pafim. Id cito quendam privatum potius, seu fiduciarium ministrum, tanquam per speciem Secretarii, ad id deputare congruum fuit, qui curam hujusmodi supplicationum, & expeditionum haberet, atque postquam Pa- pa, per ejus signaturam gratiam perfecit, ipse adnotaret tempus seu diem, ut ita dignosceretur, quæam essent gratiae anteriores, & quæ posteriores; Ac etiam (& fortius) ut ita convinci posset, an congruo tempore, gratia petita, & respectivè concessa esset, eò quia absque vetustissimi notitia mortis, beneficia adhuc non vacata, quando recens vacatio sperabatur, extorqueri solebant, ut etiam hodierna praxis quandoque docet.

Idemque minister, vel officialis qui hanc habebat curam, adnotandi scilicet datam temporis, tanquam terum beneficialium petitur; gerebat quoque munus Consiliarii, vel Auditori Papæ, ad effectum inspiciendi, eidemque consulendi, an illa vacatio caderet, nec ne, sub ejus reservationibus, ac provisione; Seu quomodo pro beneficiorum qualitate provisio facienda esset; Aut an o-

ratores, qui supplications porrigebant, es- sent digni, ac idonei, nec ne.

Exinde propterea prodidit hoc Datarii 17 nomen, seu vocabulum; Non quidem à verbo dare, quoniam non ipse, sed Papa dat beneficia, aliaque gratias, sed ab alio bar- baro, ac lingue latine Professoribus ignoto vocabulo Datare, quia scilicet adnotabat datum, quæ in Principum legibus, ac provisionibus, & gratiis, ab antiquo tempore adhiberi convevit, ut docet tenor plurium Imperialium Constitutionum in Codice, ac etiam docent Apostolica Constitutiones, a liaque diplomata etiam antiqua.

Dicitque circumstantia, circa quas Da- tarii munus versatur, præfertum Consiliarii, summiq[ue] fiduciarii Papæ causant, ut hoc munus Prælati nimirum qualificatis, atque in materia beneficiali bene versatis injungi solet; Illudque præfert quoque gradum, pro frequentiori contingenti purpu- te proximum; Atque pro nostræ zetatis, seu recordationis praxi, continuatus fuit stylus tex Pontificum, à Gregorio scilicet decimo quinto, ad regnante Clementem Decimum, quod Datarius assumptus fuerit ex Rotæ Auditorio; Sub Gregorio enim decimo quinto, hoc munus exercuit Merlinus, tali doctrinæ, qualēm ejus decisiones probant; & qui ob nimiam Pontificatus brevitetatem, ad majora non transiit; Sub Urbano VIII. successore, assumptus fuit Cavalerius, cujus decisionum quoque volumen habe- mus, qui purpuram assequutus est; Sub Inno- centio Decimo successore, fuit Datarius Cecchinius, pariter Auditor, brevi assumptus ad cardinalitiam dignitatem, in qua etiam continuavit in officio, Sub Alexando V II. successore, idem officium commendatum fuit Corrado, jam qualificato, & do&o Cardina- li, creato per Innocentium prædecessorem,

qui etiam per plures annos Rotæ Auditor fuerat; Idemque sequutum est sub Clemente IX succitore, in pariter qualificato & docto Cardinali *Ottobono*, qui Cortadi in promotione collega fuit, cuius decisionum volumen habemus; Atque sub Clemente X. regnante ac successore, ad hoc munus evocatus fuit in statu Auditoris Rotæ *Capitinis*, nunc pariter qualificatus & doctus *Cardinalis*, ac Urbis Vicarius, qui in ejusdem munere exercitio continuat.

Ea verò dignoscitur differentia inter Datariorum, qui sint in statu Praelaturæ, & eos, qui cardinalitatem dignitate jam polleant, quoniam isti posteriores, non Datarii, sed Pro-datarii vocantur, fortè quia non congruat exigimæ cardinalitatem dignitatí, assumere officium inferius, ac prælatitium, quod ita provisionaliter, seu jure cuiusdam commendationis, per Cardinalem administrari non incepserunt.

Ac etiam in eadem nostra ætate, seu recordatione, sub Urbano VIII. ab eodem Rotæ Auditorio, assumi vidimus ad munus Datarii Cardinalis Parbarini nepotis, in Legatione de latere ad Reges Catholicum, & Christianissimum, pro pace inter eos intenda, bellisque componendis, *Pamphilium*, qui Cardinalis etiam creatus, ejusdem Urbani successor fuit, sub nomine Innocentii X.

Habet item Datarius plures adjutores, & officiales, cum distributione inter eos munerum, ad eundem finem tendentium, ut ita occurratur fraudibus, quòdque adeo gravia negotia fidelerit, & bene administrentur, ex quibus duo primi, seu majores, unus vocatur *Subdatarius*, qui ex ordine Advocatorum vel Patronorum, in materia beneficiali bene, tam ihereticè, quam practicè peritus, assumus solet; Et alter vocatur *Procuratus*, assumi solitus ex ordine Procu-

ratorum, seu Expeditorum Datarie, in eadem beneficiali materia, aliisque Datarie negotiis, practicè, nimirum peritus; Istique habentes supplicationes, aliaque negotia inter se bene distributa, esse videntur quidam Assessores, vel consiliarii Datarii, qui cum eorum consilio, in congregationibus quotidie haberi solitis, auditis Parium, vel Expeditorum instantiis, & quandoque etiam contradictoriis, ac examinatis prætentorum qualitatibus, ita bene preparat negotia proponenda Pontifici, cui in audiencia, quam habet, singulis diebus non impeditis, proponit personas, quæ pro vacantiis beneficiis supplicant, eorum qualitates fidelerit refrendo, ut Papa inter plures eligeret; Itaque electione sequuta, eidem porrigitur supplicationes eorum, qui praelecti sunt, ac etiam alii, quæ sine hac discussione vel concursu porrigitur, super resignationibus vel coadjutoriis, aut dispensationibus, vel provisionibus officiorum, aliisque gratiis, quas Datarius constulat esse concessibilis, ac stylo non adversari, quas Papa manu sua signat, seu subscribit, huicque functioni assistere solet Subdatarius, qui Papæ in aliquibus operibus subscripti inservit tanquam primus Datarii minister bene informatus, & qui in casu infirmitatis, vel alterius impedimenti Datarii, dictas ejus vices, cum Papa expletet.

Unde propterea quandoque praxis docuit, quod per mortem, vel per dimissionem defecto Datario, Pontifex istum ministrum ad principale Datarii munus assumere conuevit, ut potè jam fiducianum, & jam informatum, ut pro nostra pariter recordatione praxis docuit in Urbano VIII. & Innocentio X.

Signatis supplicationibus manu Papæ, Datarius ad proprias regrediens mansiones, in eadem die, vel in altera, prout sibi, pro negotio-

gotiorum qualitate, opportunum videatur, ²⁵ sed datam adjicit, quam aliquando, ex supervenientis melioribus informationibus, negare solet, ac potest, unde propterea supplicatio, quanvis signata inanis remanet; Sequuntur vero data, supplications illorum negotiorum, pro quibus componenda solvatur; transiunt per manus illius, qui componenda officiales vel administrator sit, ne aliis illorum negotiorum expeditio sequi valeat, deindeque iste, ac aliae, in quibus haec officiales se non ingerit, per organum cuiusdam alterius officialis qui Missis dicitur, transiunt per manus aliorum duorum officialium, qui si hujusmodi negotiorum validè practici, ²⁶ & qui primo s. unus deindeque Alter omnes supplications revident, ideoque nunca pantur primus, & secundus Revisor, istique easdem supplications quamvis signatas, & datatas, in plerisque corrigit, ac reformant, clausulas addendo, vel minuendo, & pleraque etiam cancellando, seu interlineando, etiam ea, qua narrati debent pro validitate gratiae, sed pro stylo, incongruum reputatur enarrati in literis defuper expediendi; juxta easdem enunciatum tit. de benef. disc. 36. Et postquam per istos approbatæ, & correctæ sunt, transiunt ad manus alterius officialis, qui Registrator, seu magister registratorum dicitur, ilque eas bene recognitas, quod scilicet per manus ut supra transierint, distribuit registratoribus inferioribus, qui eas fideliciter registrant in libris, seu registris bene ordinatis que in te npora in Apostolico Archivio reponi solem; Alique adsunt officiales, & praelatum illi parvae datae, & quidam particularis revisor di pensionum matrimonialium, qui gerit eas partes in hoc gratiarum genere super revisione, ac reformatione supplicationum, quas generaliter dicti alii revidores gerunt.

Per hunc autem registrationis actum, sequi dicitur omnimoda gratiae perfectio, adeo ut jus quæsumum dicatur gratiato, non autem prius de benef. disc. 42. dum antequam ista perticiantur, gratia esse dicitur, potius in via, quam in termino; Ad instar eorum quæ habemus in materia testamentorum, donec sunt in via, non adhuc redacta ad ultimum terminum testandi, de testamen. disc. 13. cum seqq. dum non solum isti officiales, supplicationes jam signatas, & datatas, corrigerent, seu reformare possunt, addendo vel minuendo, & aliqua cassando, Verum etiam Datarius habet in facultatibus eas etiam pro lib. to lacerandi, vel alias retinendi, dicta tit. de benef. disc. 42. Sequutoque dicto registrationis actu perficiente, consignantur expeditoribus, ut per officiales de quibus disc. sequenti, expediantur literæ, quæ pro gratiae exequitione ac effectu, necessariæ sunt, & sine quibus, ex regula Cancellariae de non iudicando juxta formam supplicationis, ipsæ supplications, quamvis perfectæ, & registratæ, ut supra, non suffragantur; Aliquis casibus exceptis, in quibus id receptum sit, puta ubi agatur de exiguis beneficiis duorum ducatorum valorem non excedentibus, aut de pensionum cassationibus, sive de provisionibus aliquorum officiorum vacabilium minoris ordinis, juxta stylum, qui totum facit, atque Datarix, & Cancellariae regulator dicitur.

Unde propterea conclusionem habemus quod Dataria & Cancellaria dicuntur organa Papæ, atque ex earum stylis, ciuidem Papa voluntas metiri seu regulari solet in questionibus subreptionis vel obreptionis aut defectus intentionis. Mantic. decis. 214. Gregor. & add. decis. 150. decis. 115. par. 10. rec. & sapientia.

Quia autem & quales isti stylis sunt, non de facili

facile sub ista compendiosa relatione vide-
 29 cut explicabile, cum nimiam redoleret eva-
 ginationem, cum integrum exigat tractatum;
 De eis autem agunt dicti moderni scripto-
 res, qui de praxi, & stylo Datariae agere pro-
 fessi sunt, ac etiam alii qui praxim dispensa-
 tionum Apostolicarum pertractarunt, alii
 que beneficialistæ, apud quos videndum e-
 rit; Atque aliqua in rerum beneficialium vel
 pensionum adnotationibus insinuantur.
*Amayden de stylodataria, Corrad. in praxi dis-
 pensationum, Lotter., & Gonz. el. de benef. &
 subtit. de benef. & subtit. de pension. ac etiam
 subtit. de judic. agendo de exequitione litera-
 rum A. apostolicarum.*

Ex hoc officialium autem interventu, ac
 30 diligentius, manat ea recepta conclusio, quod
 in ijs quæ juris sunt, in Papa non datur igno-
 rantia, quodque concedendo ea quæ juri ad-
 versantur, ita implicitè illi derogare scè di
 pensate dicatur; Non quod in Papa, qui est
 homo, ut sunt alii, supponenda sit perfecta,
 & prompta totius juris scientia, quæ natura-
 liter est impossibilis, potissimè quia aliquan-
 do sunt Pontifices, in aliis quidem scientiis,
 & facultatibus versati, non tamen Juristæ;
 Sed ex ista ratione assilienter tot officialium,
 qui in suis respectivè materiis sunt peritissimi,
 quod generaliter cuicunque alteri Principi
 congruit.

Quamvis autem hoc Datariae Tribunal,
 31 gratiosum potius, quam contentiosum sit,
 dum gracia, quæ per Papam conceduntur
 per hoc organum explicantur; Adhuc tamen
 forma contentioſa frequenter in eo digno-
 scitur, non tamen cum formalī tela judicia-
 ria, sed in quadam forma summaria etiam
 cum interventu Advocatorum, & Procura-
 torum ore tenus, & in scriptis, prælettim su-
 per concerneatibus officiis Curiae, ac etiam
 in materiis beneficialibus, vel in dignoscen-

do, an suffragentur indulta concessa Cardi-
 naliibus, & aliis Prælatis; Vel an suffragetur,
 beneque facta sit acceptatio alternativa per
 Ordinarios, quæ sit per Datariū, unde
 propterē eius libro deferatur; Sive circa pil-
 cariorias imprestatōes certo modo, an con-
 cedentur, nec ne, ac super aliis, quæ con-
 cernant declarationes mentis Papæ, quam
 Datarius tanquam minister informatus, ei-
 usque organum declarat. *Buratt. dec. 883. in
 fin. dec. 115. num. 4. & seqq. par. 10. rec.*

Isque in suo munere tantæ fidēi ac auco-
 titatis reputatur, ut eius attestationibus, vel
 declarationibus, aliisque gestis adeò defera-
 tur, ut neque concedatur facultas probandi
 contrarium, *dec. 68 num. 8. & seqq. par. 5 rec.*
 In ijs tameu quæ aiserit vel declarat durante
 officio, non autem post illud expletum quan-
 do regulariter ei non differtur, nisi in casu
 34 quo pro facti qualitate, & circumstantijs,
 Rota, vel alter Judex, ex officio ictum inter-
 roget, ideoque regula desuper statui non po-
 test, cùm materia arbitratia sit. *Buratt. dec.
 835 num. 14. dec. 5. num. 12. p. 10. & rec. in-
 finiatus titul. de Regal. disc. 14.*

Prout neque regula statui potest circa
 stylos, dum in dies, pro casuum, & inconve-
 nientium contingentia per Constitutiones
 Apostolicas, vel per decreta varia fiunt pro-
 visiones, ut prælettim nostra ætate, sub In-
 nocentio Decimo, praxis docuit super so-
 lemnia:ibus adhibendis in transumptis litera-
 rum Apostolicarum, de quibus in benefi-
 ciali sede agitur, cum similibus, *de benef.*
disc. 76.

Quia vero nimis incommodum, ac tæ-
 diolum esset, ut Papa negotiorum tanta mul-
 titudine preslus, cogatur manu sua signare,
 ac singulatiter recognoscere omnes suppli-
 cationes etiam super illis gratis levioribus
 vel minotibus, quæ de stylo omnibus con-
 cedi

cedi solent, ac nemini denegari; Hinc proinde ad instar eorum, quæ superius agendo de Secretaria brevium insinuata sunt ex quædam generali delegatione ipsius Papæ Datione, eo ipso quod huic videatur, quod gratia concedi possit, vel debeat, supplications per eum, aliosque officiales, ac revisores ut supra recognitæ vel respectivè recognoscendæ pro negotiorum diversa qualitate, nomine Papæ signantur per quendam officialem in forma concessum, quod Icilius dicitur concessum per Dominum Papam tanquam per viam attestacionis, ut è converso supplications, que signantur per ipsummet Papam, habere diversam formam per verbum fiat ut persistat, ac juxta illam diversam subscriptionem

commissionum forensium, si fiat per viam Signaturæ Gratæ ac alteram Signaturæ justitiae ut in istorum Tribunalium particulari rubrica inferius advertitur.

Iste vero modus signandi commissiones per concessum, quandoque in gravioribus etiam gratis & negotiis, in quibus supplications signantur manu Papæ, practicari solet, quando Papa infirma valetudine, vel alio impedimento detentus id per se ipsum commodè explicare non potest. Atque dum hoc munus alicui Cardinali vel alteri nimis um qualificata fiduciarie personæ per ipsum Papam committi solet, neque de potestate dubitare fas est.

DISCURSUS X.

De Cardinali Vicecancellario; Et de Cancellariæ Apostolicæ officialibus, corumque muneribus,

S V M M A R I V M.

- 1 Quid istud officium sit antiquissimum, & de ratione.
- 2 De nomine seu vocabulo Vicecancellarii, & cur ita dicatur.
- 3 Quid sit officium magna exiftationis, & utilitatis.
- 4 Habet titulum fixum Sancti Laurentii in Damaso, & ibi annexum insigne Palatium.
- 5 Qua munera exercet, sive in quo ejus officium versetur.
- 6 Notabilia producit emolumenta, & que sint magis considerabilia.
- 7 De scedula consistorialibus super proviso-

- 8 In ejus Cancellaria Palatio efformantur etiam omnes Bullæ seu literæ Apostolicae.
- 9 De Officialibus Cancellaria, nempe de Regente, de Presidentibus parci, & alijs, corumque munere.
- 10 Ista officia sunt venalia, & de ratione remisi: y.
- 11 De introductione annatarum, & emolumenteriorum pro expeditionibꝫ literarum Apostolicarum.
- 12 De congregations Officialium, & expeditorum in Cancellaria.
- 13 In Palatio Cancellaria sunt disputationes publicæ Auditorum Rosa, & Advocatorum Consistorialium.

K

14 Quam

- 14 Quam Praesidentiam habeat Vicecancellarius Rota in auditorio.
- 15 De officiis Regentis Cancellaria circa commissiones causarum.
- 16 Officiales Cancellaria quam facultatem habeant adiendi in literis præter supplicationes.
- 17 An possint prærogare terminum expeditiōnū literarum.
- 18 Quod quādam emolumentorum asequitio pendeat ab arbitrio Collegij Cardinalium.
- 19 De ducetū auri, & de florenū remissione.
- 20 De taxū Cancellariae.
- 21 De taxū arbitrii, & variū.
- 22 Immantur obloquentes de solutione, qua siat pro dispensationibus.

ANequissimum, atque probabilitet omnium primum, in ipso initio prioritivæ Ecclesiæ dicendum videtur istud officium (neglecta tamen nominis seu vocabuli questione,) quoniam, si pro baptismatis, alisque divinis, ex tunc, sub asperis persequotionibus, plures clerici (ex quibus derivant Cardinales) *Supradic.* 3, & 4. pro adjutorio Papæ assumpti fuerunt, ac etiam Archidiaconus, pro alia qua temporali administratione; Nec non creati fuerunt septem Notarii, ut Martyrum acta scriberent; *infra in eo disc.* in quo agitur de Collegio Præbonianorū; Multò magis dicendum est, quod in ipso initio, ante ritorum officialium, seu ministrorum introductionem, ab ipsomet B. Petto adhibitus fuit Cancellarius pro scribendis epistolis, alisque Apostolicis munis, & decretis, ac etiam actis aliquorum Conciliorum, quorum usus cum ipsa Ecclesia natus fuit, ut acta Apologetorum, alisque factæ Historiæ, & epistole B. Petri nos docent.

Relinquendo autem locum veritati, super inutili nominis questione, super qua antiquitatis professores aded certant; Certum est, quod valde antiquum est istud, quod etiam hodie habemus, nomen, seu vocabulum Vicecancellarii, quodque istud officium fuerit cardinalium, dum etiam primi Canonistæ, & præsertim *Hofiensis*, qui pene coetaneus fuit ipsi Decretalium compilationi, super isto vocabulo questiones disputant, tanquam super re ignota, quod utique supponit, ut etiam tunc longam haberet antiquitatem, ob quam hominum memoria perierit, quare scilicet Vicecancellarius iste Officialis appellaretur, dum plura antiquiora Apostolica diplomata docent, quod prius Cancellarius appellaretur, atque hoc adiectum, seu verbum *Vice*, potius munus substituti ac inferioris ministeri redolere videatur.

In hoc autem apud anticos Scriptores variae leguntur simplicitates, quarum aliqua per moderniores, fabellæ appellantur; *Vestr. in præz. in cap. 4. p. 1. Amayden. de styllo Datariæ cap. 2.* Aliqui enim credant, (quorum antesignanus est *Hofiensis*) quod dicatur Vicecancellarius, ad differentiam Papæ, qui est primus Cancellarius Christi; Ali vero, (quorum prænatus est *Zabarella*) dicunt, quod suppressum fuerit nomen Cancellarii, ad deprimitam magnam auctoritatem, ac existimationem hujus officialis, qui contra Papam caput erigebat, pluraque ejus acta, & mandata scribere renuebat; Et alii moderniores, reassumendo diligenter partes Chronologistarum, dicunt, quod antiquius erat munus cardinalium, sub nomine, seu vocabulo Cancellarii; Postea vero quidam Pontifex, ut magistrū magis promptum, ac subordinatum haberet, illud constituit Prælato, vel simplici clero, ut illud exer-

exerceret tanquam substitutus, vel vicesgens, atque ita per seculum circiter continuatum fuit, deindeque restitutum Collegio Cardinalium seu cardinalitiae dignitati, continuatum fuit in eo ultimo vocabulo, quod tunc in usu erat.

His autem, ac similibus divinationibus, vel fabellis, ab aliis addi posse mihi videtur, deducta a præxi insinuata, *d sc. præcedent*, quam actualiter habemus in *Datario*, & quandoque in *Secretariato brevium*, vel alio simili munere, quod scilicet, quando exercetur per *Prælatum*, vel clericum, qui majori cardinalitiae dignitate prædictus non sit, appellatur *Datarius*; Quando vero per *Cardinalem*, dicitur *Prodatarius*; Ergo istud adjectum, quod partes vicarias denotat, non semper statum inferiorem importat, sed potius dignorem, *ut d. discurs. præced.* ponderatur.

Quidquid autem sit de istis, aliisque similibus indagationibus, quæ ad rem nostram inutiles reputati merentur; Ceterum est, quod tam inspecto muneris exercitio, quam emolumentorum utilitate, ac existimatione, inter Romanæ Curie officia fixa, & hierarchica, primum locum occupare videatur, idcoque aliquorum novissimum seculorum continua praxis docet, semper fuisse penes eos, qui dictum aliud extraordinarium primatum Curie officium *Cardinalis Nepos* obtinerent, vel exercebant, de tempore, quo casus vacationis per obitum possessoris contigit.

Magna siquidem est ejus prærogativa, non solum quia conspicuum habet fixura titulum insignis Ecclesiæ Collegiate, quæ S. Laurentii in Damaso dicitur, nimirumque commodam, & conspicuum habitationem, in insigni, verèque Regio Palatio, quod Cancellarie dicitur, in quo, tanquam in pa-

lacio publico, seu principatus, ipsa Cancellaria, tanquam per speciem magni Tribunali, statusibus tenetur, aliaeque publicæ (ut infra) peraguntur functiones.

Sed etiam quia primaria, & gravioea Sedis Apostolicæ negotia publica, & solemnia, qualia sunt acta consistorialia, in ipsis Consistoriorum rubrica insinuata, ac etiam alia strum Apostolicarum provisionum litteræ solemnes in forma bullarum sub antiquo sigillo plumbi, per ejus manus transcurrit; Adeo ut dicendus veniat (data proportione) Cancellarius Episcopi universalis, eo modo, quo in singulis diœcesibus quilibet Episcopus habet Notarium, seu Cancellarium majorem, qui acta synodalia, & judicialia, ac etiam pontificalia conscribit, & authenticat.

Atque hinc manat etiam (procurrentium temporum moribus) alia nimis existimationis circumstantia, notabilium scilicet emolumentorum, inter quæ illud reputatur valde considerable, quod ad ipsum, sive sit per quandam speciem turni, sive per aliam conventionem cum Papa, pertinere solet collatio aliquorum Cancellarie officiorum, etiam de majoribus, ac prælatitiis, quæ venalia sunt, ratione emolumentorum, valde que notabilem habent valorem.

Super actis igitur, ac decretis consistorialibus, & præterim, pro frequentiori, & quotidiana praxi, super illis, quæ in quolibet Consistorio fieri contingit, super provisionibus Ecclesiarum *Cathedralium*, & *Metropolitanarum*, ac Monasteriorum consistorialium; Et de consequenti, super reservationibus pensionum, quæ motu proprio per Papam, super eisdem Ecclesiis, vel Monasteriis fiant, pro personis tunc nominatis, vel imposterum ab ipso vel ab aliquo Principe nominandis; Per Cardinalem Vi-

ecancellorium, medianibus officialibus, ac ministris ad id deputatis, adnotantur decreta ultra scedula, quæ subscribitur per Cardinalem ponentem, & ex quibus tanquam ex matrice authentica, per Apostolicos scriptores, juxta eorum formulas, efformantur litteræ, quæ bullæ dicuntur sub plumbo, in ejusdem Vicecancellarii aula, seu palatio, quod Cancellariæ nomen seu vocabulum habet; Eodem modo, quo per ejusdem Cancellariæ scriptores, & officiales, alii efformantur litteræ super provisionibus aliorum beneficiorum, nec non super Apostolicis dispensationibus, aliisque gratis, & concessionibus, quæ sicut extra Consistorium, per organum Datatæ, & infinitatis in Rubrica praæcedenti.

Ut autem hujusmodi literarum expeditio bene sequatur, omnibusque fraudibus, & inconvenientibus, quod magis pro humana conditione fieri potest, occurrat, plures instituti fuerunt hujus Cancellariæ officiales quorum aliqui sunt majores Praetaliatram annexim habentes, quales sunt, omnium primum ille, qui dicitur Cancellarius Regens, ac etiam illi, qui dicuntur Praesidentes de duplice parco majori, ac minori, qui respectivè quoddam Collegium, seu Tribunal constituant, in quibus, collegialiter tanquam per speciem judicij, deciduntur dubia, quæ orni contingit super literarum formula, vel clausulis, & decretis in eis adjicendis; Ac etiam super emolumenterum solutionibus, aliisque contingentibus; Pluresque alii in magno numero adsunt officiales, quorum aliqui Summiſtæ; alii Scriptores; alii Secretarii; alii Plumbarotes; alii Equites; alii Cubicularii, & Scutiferi; alii Prothonotarii; alii Subdiaconi; & alii sub diversis vobulis nuncupantur.

Omnia vero ista officia sunt venalia,

quando Papæ, vel Vicecancellario respecti-
tore, non placeat eorum aliquod gratis, ali-
cui conjuncto, vel familiari, concedere, eo-
rumque aliqua annexum habent exercitium
per ipsosmes officiales, aliqua verò per eo-
rum substitutos, qui in eo ministerio sint pe-
riti; Venalitas autem non provenit ratione
administrationis, sed ratione participationis
annatarum, aliorumque emolumenterum,
qua pro literarum expeditionibus solvun-
tur, juxta hujusmodi officiorum venalium
relationem, quæ in Regalium sede habetur.
*De his officijs venalibus latè habetur sub tis.
de Regalib. disce. 2. qui videatur loco rela-
tionis.*

De annatarum verò, aliorumque emolu-
mentorum introductione, ac ratione, habe-
tur actum in fede rerum beneficialium, oc-
casione agendi de quindenniis, quæ loco an-
natum pro beneficiis unitis, penes manus
mortuas solvi debent. *Sub ist. de benef.
disce. 89.*

Tribus itaque cuiuslibet hebdomadæ fe-
riatis, ac non impeditis diebus, in præfati
palatii Cancellariæ aula magna, aliisque ad-
iacentibus ad id destinatis aulis, de mane
congregantur dicti Cancellariæ officiales,
Praetati, & non Pralati, in valde copioso
numero, quorum singuli, pro suorum col-
legiorum qualitate, vel eorumdem colle-
giorum Secretarii, aliquique ministri, quibus
capellanorum vocabulum de consuetudine
congruit, habent bancos, vel pulpitos distin-
ctos, in quibus literas subscriptiunt, vel regis-
trant, aliaque gerunt, quæ de stylo, vel ex
Apostolicis decretis in literarum expeditio-
ne gerenda sunt, ista occasione percipiendo
emolumenta, quæ ad eos pertinent; Et con-
sequenter, interveniunt etiam Cameræ, vel
ejusdem Cancellariæ Notarii, qui recipiunt
consensus, vel obligationes necessarias,

scil.

vel consuetas; Ac etiam interveniunt negotiorum Dataria procuratores, vel sollicitatores, qui expeditores, vel speditionerii nuncupantur, pro eorumdem literaturum expeditionibus; Et cum eis frequenter impluet principales provisi, vel eorum procuratores, seu negotiorum gestores, qui Agentes vulgo dicuntur, adeo ut species magni & qualificati Tribunalis efformari videantur.

In eadem quoque prima aula magna hu-
jus Palatii, quæ vulgo ad differentiam alia
rum interiorum aularum *Salæ* nuncupatur,
habentur etiam illæ publicæ disputationes,
quas cum interventu Collegij Cardina-
lium, plurimumq[ue] Praelatorum & Curia-
rum, ac eti[am] Aulicorum, & nobilium Vi-
torum, cum magna ceremoniali maiestate,
suntinent illi, qui Rotæ Auditorio, vel Ad-
vocatorum consistorialium Collegio sunt
cooptandi, ut in eorum particulari busru-
bris infra advertitur.

Atque in dicto Rotæ Auditorio iste Cardinalis Vicecancellarius quādam licet folium habitualem, ac remotam præsentiam habere videtur; tum ob istam functionem, ac alias, quæ coram eo, sive in ejus palatio, circa admissionem novi Auditoris funiuntur etiam, quia in singulorum annorum Rotalium fine, in die scilicet, in qua habetur ultima vel penultima Rota ante vacaciones generales æstivas, ipse Vicecancellarius prandium Rotæ Auditoribus in ejus Palatio, ac mensa præbet, ultra aliud prandium, quod eis tributur in Palatio Apostolico nomine Papæ, &c in quo eis eodem nomine præstatur quedam laborum recognitio seu torum centum auri, duplicatam portionem præstando Decano.

Regens item Cancellariæ, aliquam participationem quoque habere videatur in ne-

gotius Rotalibus, alisque forensibus caulis
commissariis, quoniam in singulis commis-
sionibus, que per itinare signaturam
respectivè signantur, ad ipsum pertinet
nomen Auditoris, vel Cardinalis, seu Pre-
lati respectivè, cui causa committitur ad-
dicere, atque ita cardinalitas, torales, ac præ-
laticias causas, inter hujusmodi Collegiorum
vel Ordinum personas distribuit.

Generaliter quoque notabilis est Vicecancellarii, ejusque Officialium potestas, dum pleraque in literatum Apostolicum extensione addere vel accommodare valent, quæ in supplicatione non continentur. Quoties tamen hujusmodi additiones vel reformatio[n]es non percuriant, ea substantia[li]a, quæ pendent a voluntate Papæ, sed clausulas, quæ de stylo adjici solent, live alia accidentalia, quæ ex quadam generali eisdem Papæ commissione implieita, apponenda virleantur pro meliori literatum extensione; His enim officialibus quoque congruit idem, quod disc. preced. insinuatum est de Dataria, quod scilicet Cancellaria est etiam organum Papæ, decr. 115. par. 10. rec. Bub. decis. 234, n. 10. & in loco proximè infra, juxta exemplum discursu precedenti insinuationi, nempe Notariorum, adjiciendi in extensione Instrumenti publici, quod partibus tradendum est, clausulas, cautelas, & formulas, quæ substantiam voluntatis contrahentium non alterent, quamvis in matrice seu originali imbrevia[ti]a non continentur, titul. de judicis, discurs. 26, 622.

Cumque in plenisque gratiis adjici soleat
decreta praeceps obligatorium ad expeditionem
literarum infra certum terminum,
puta lex mensium, sub pena nullitatis gra-
tia ipso jure incurrienda, ut praestitum pra-
xis docet, in brevibus de capienda posse

RELATIO ROM. CURIAE FORENSIS

sione nomine Cameræ, ac etiam in reservatione pensionis voluntariae beneficio pleno; Hinc, in isto præsterrim posteriori calu, occasio recens mihi præbuit disputare in Rotta, an Vicecancellarii, eiusque Cancellariæ officiales, facultatem habeant, istum terminum protorandi; Atque prodiit affirmativa resolutio; Tunc ex stylo; Tumetiam ex ratione, à qua idem stylus originatus videtur, quod scilicet hujusmodi decreta adiici solent in gratiam Annatarum, aliorumque Cancellariæ officialium, pro eorum emolumenis, quæ obtinunt ex causa onerosa, dum officia sunt venalia, & consequenter, ut non si forma præcisa pro solemnitate, sed pro interesse tertij, qui potest suo iuri cedere; Quamvis è converso non desint probabilia fundamenta in contrarium, *sit de pension. in 2. supplemento in Romana pensionis.*

Emolumentorum item, major, vel minor 1.2. a sequitio, præsterrim in gravibus, ac majoribus expeditionibus consistorialibus ecclesiasticis Metropolitanarum, & Cathedralium vel Monasteriorum, ut agendo de consistorio, & collegio Cardinalium supra insinuatum est; *disc. 5.*) magnam habet dependentiam à Collegio Cardinalium, in cuius facultate, vel arbitrio repositum est, an gratiola condonatio annatarum aliorumque emolumentorum, ex aliqua justa causa, in toto, vel in parte facienda sit, ut præsterrim praxis docet in expeditionibus Ecclesiastis ultra montes præsterrim Gallia, & Germania, aliarumque regionum, in quibus, hereticorum, vel schismaticorum, aut infidelium molestias, & jaqturas Ecclesiæ passæ sint, ob quas in aliquo paupertatis vel angustie statu sint constitutæ, idque hujusmodi gratiis, & condonationibus initium seu ansam dedit, quamvis cessata etiam causa, ex quodam stylo, prætendatur continuatio.

Quid verò importent ducati auti de Cameræ, in quibus Dataria, & Cancellaria, ac etiam Secretariæ brevium emolumenta solvantur, & quid importent floreni, sub quorum vocabulo, in libris Cameræ, ecclesiæ Cathedrales, & Metropolitana, & aliqua Monasteria, taxata repetiuntur in valore, in materia beneficiaria, ac alibi insinuantur, ubi videnti potest, *de benef. disc 5 & 8. & sit. de credito, disc. 14.* ideoque superflua digressio esset id repeterem.

Quamvis item, penè omnia emolumenta expeditionum, taxam uniformem habere videantur, à modernis scriptoribus de rebus Dataria insinuatam, *Amayden. de stylo Datarie.* Aliquæ tamen materiæ, seu gratie graves, & extraordinariæ, quæ arbitrariæ dicuntur, istam taxam non habent, sed ea est major vel minor, pro ipsiatur gratiarum vel personarum aut temporum qualitate, & ex aliis circumstantiis, ut præsterrim praxis docet in dispensationibus matrimonialibus in gradibus nimium proximis, super quibus tardò, & cum difficultate concedi solet, juxta ea quæ insinuantur per dictos scriptores praxis Dataria, ac alios scriptores praxis dispensationum. *Amayden. ubi supra, & Pirr. Corrad. in praxi dispensationum.*

Quamvis autem de hac solutione ignardum, vel iniquum vulgus, obloqui soleat, quasi quod constituenda non sit differentia, inter divites, & pauperes, vel inter nobiles, & ignobiles, scilicet magnates, & privatos, cum apud Deum, & in spiritualibus, non detur acceptio personarum, quodque si gratia est concedibilis, vel respectivè denegabilis, omnibus par formiter deneganda vel respectivè concedenda sit gratis, juxta naturam rerum spiritualium, non admittentium mixturam, vel commutationem temporalium, ut quod gratis acceptum est à Deo, gratis dari,

dari, vel dispensari debeat; Attamen, ignorantie, vel nequitie effectus, verè ista obloquio quinto est, cum hujusmodi emolumenta, prolaudabili stylo, nunquam, vel nimium tardò violari solito, in privatam alicujus utilitatem, non cedant, sed applicentur pijs operibus, illis præsentim, quæ fidei Catholice, & Ecclesie universalis conservationem, vel servitium concernant, ad versus infideles, vel hereticos, aut schismaticos, ita id exigendo, tanquam speciem mulctæ seu poenæ delicti à potentibus, non autem ab potentibus, cum quibus practicatur poena lutionis in corpore, mediante accessu ad Urbem, ac

personaliter etiam sordido, & mechanico servitio, in fabrica Ecclesiæ Sancti Petri, vel in alio simili opere pio, ita quoque cum hoc exemplo mulctæ personalis, vel pecuniarie respectivæ, alios terendo, vel coercendo, ut ab ista consuetudine contrahendi marronia cum conjugiis abstineant, ideoque re vera injusta obloquio est.

De aliis vero, istam Cancellariam concercentibus, ad Expeditores potius, & priores practicos pertinet, nimiaque digressio, forte naueativa esset, minutatim ea omnia recensere, eaque à stylo ut plurimum pendent, qui variati solet.

DISCURSUS XI.

De Cardinali Camerario, eiusque officialibus, & Tribunalii.

SYMMA RIVM.

- 1 DE origine, & antiqua potestate hujus Cardinalis Camerarij.
- 2 De officialibus, & ministris, quos habeat subordinatus.
- 3 De diminutione eius auctoritatis, & qualiter bodie sit.
- 4 In quibus causis se noningerat, dum eas cognoscunt A. C. & Gubernator Vrbis.
- 5 Quare dicti officiales sedent in Camera, & cum quo voto.
- 6 De præminenti Gubernatoriis Vrbis.
- 7 Quam præsidentiam habeat Camerarius in Tribunalii Camera.
- 8 De auctoritate in studio vel Sapientiaz & in jure doliорanti.
- 9 De potestate concedendi usum situum plausa Agonit, aliorumque publicorum loco-

rum Vrbis.

- 10 Quod sit officium magna existimationis apud populum Vrbis, & quare.
- 11 De auditore Camerarij, eiusque jurisdictione, & quod cognoscat causas fiscales seu Camerales, & Appalatorum.
- 12 De causis retractuum, ac viarum, & publici ornatus.
- 13 Cognoscit causas mercatorum, & camporum.
- 14 Item causas habreorum, & quas alias causas.
- 15 Proceditur in hoc tribunalii per viam minorij, & juxta proximam aliorum Tribunalium.
- 16 Recipit propinas, quod damnatur.
- 17 De quibus alijs causis cognoscat.
- 18 De auctoritate, & præminentia Camerarij sede vacante.

Quod

- 19 Quod quandoque iudicium officium soleat esse venale.
- 20 De ratione hujus venalitatis, qua in alijs officijs primarijs Cardinalijs non praetendatur.

Potest extinctam, alias magnaz potestatis, dignitatem Cardinalis Archidiaconi; Cum Papa, occupatus in cognitione cau-
sum consistorialium, ac etiam aliarum, quas in cappella, cum Cappellani cognoscet, vacare non posset administratione eius Cameræ, scilicet filii, & cognitioni cauſarum ſicca-
lium, quam cum aliquibus clericis habere solebat; Hinc ejusdem Cameræ administra-
tionem seu præſidentiam, una cum dictis clericis, commisit Cardinali, qui Camerarius proinde appellati conſuevit; Verum paula-
tum iste officialis, juxta rerum, ac temporum
contingentias, ob Papæ commiſſiones, anti-
quam Archidiaconi potestatem penè in om-
nibus reſumptis, præterim circa tempora-
le regimen immediatum Ubiſ, ac distri-
ctus; Ac etiam circa mediatum regimen di-
tioñis temporalis, ſed Status Ecclesiastici, in
cauſis appellationum, vel recurſum; Quin-
imo eius auſtoritatem extendere cepit, et-
iam in cognitione cauſarum prophana-
rum ſori ecclie ut in gradu appellarionis, vel
recurſus, ab Ordinariis locorum, & à Me-
tropolitaniſ, quas Papa in Consistorio, vel
reſpectivè in Cappella, cognoscere nolebat,
ut pote leviores, vel criminales, in quibus ipse
Camerarius, ſpeciem Vicarii Papæ getere vi-
debat; Cumque omnibus per le ipsum va-
care non posſit, hinc aliquos deputare coepit
adjutores, & officiales ſubordinatos, & præ-
fertim, pro cognitione cauſatum appella-
tum, vel recurſum ut ſupra, undique etiam
extra tempora- Eccleſia Ditionem, ve-
nientium, habebat Auditorem, qui dicebatur
Cameræ, id est hujus Cardinalis Camerarij

Auditor; Ac etiam pro immediato gubernio
temporali Urbis, iisque districtus, alium ha-
bebat ministrum ſeu adjutorem, cui, ad diſ-
ſerentiam Auditoris, dabatur nomen Vice-
camerarii, & Gubernatoris Urbis, quod ad-
huc hodie retinetur; Prout etiam, pro conſer-
vatione pecuniarum Cameræ, ac adminiſ-
tratione negotiorum eiusdem, ſive pro cog-
nitione aliquarum cauſarum cameralium
minorum, pro quibus, clericorum judicium,
ſeu votum exquirere non videbatur adēd
neceſſarium, alium habebat ministrum, cui
dabatur Thesaurarii nomen, quod etiam ho-
die, adhuc retinetur, aliosque habebat mini-
ſtros, & officiales; Quinimodo (ut nonnulla
diaria docent) iſte Camerarius, officium
quoque Datarii, quandoque exercere con-
ſuevit.

Verū et eadem forte ratione, ob quam,
ex alijs ſupra inſinuatim, dignitas Archidia-
coni ſuppreſſa fuit, hujus officialis auſtori-
tatis quoque paulatim diminui cepit, quo-
niā Pontifex manus appoluit in deputa-
tioni dicitorū officialium, nemp̄ Auditoris,
Gubernatoris, & Thelaurarii, qui utpo-
tē indepen- dientes à Camerario, tribunalia
propria efformate cœperunt, cum Papa im-
mediatē communicando ea, que in gravi-
tibus negotiis contingebant, adēd ut, à Ca-
merario nullam haberent dependentiam;
Atque hinc ſequutum eft ut traču tem-
potis, ejus auſtoritas reſtricta ſit ad quamidam
potius honorificam præſidentiam ſeu præ-
feturam Cameræ Apoſtolice, ſeu fisci utrius-
que Principatus ecclesiastici, & temporalis,
dum actualis administratio (juxta hodiernam
praxis) reſidet penes dictum Thesau-
rarium, & penes collegium, ſeu Tribunal
præfatorum clericorum, ut inſra in eorum
particularibus rubricis advertitur, inſra diſci-
pli. 33. &c 35.

Nulla-

Nullatenus verò se ingredit extra negotia
4 cameralia , seu fiscalia , nempe in causis in-
differentibus , civilibus , & criminalibus ,
primæ instantiæ Urbis & districtus , vel ul-
terioris instantiæ , utriusque principatus ,
dum illæ respectivè cognoscuntur per di-
ctos Auditorem , & Gubernatorem , qui
propterea quamvis non sint Judges com-
petentes dictarum causarum ad Cameram
Apostolicam pertinentium , adhuc tamen
eamdem retinunt , & continuant consuetu-
dinem sedendi in Camera , unâ cum Cleri-
cis , ut etiam facit Thesaurarius , cum voto
tamen consultivo tantum , quia felicet anti-
quitùs , tanquam ministri Camerarii inter-
veniebant ; Adinstar illius infra insinuandi
interventus hodierni , domestici Auditoris ,
Auditoris Cameræ , & alterius Auditoris
Thesaurarii in aliquibus Congregationibus ,
ut in suis respectivè particularibus Rubricis
advertisatur .

Quinimò , Gubernator retinet quoque
nuncupationem Vice-Camerarii , & tan-
quam talis , pluribus potitur honorificis
præminentis , tam in sessionibus , quam in
equitationibus Pontificis , cum præcedentia
non solum supra Prælatos , sed etiam supra
Principum Oratores , ac Pontificis nepotes ,
alioque Magnates , qui pollent præminen-
tia assistendi in folio Papæ ; Incendendo et-
iam per Urbem cum quadam pedestri familiâ
armata , quæ Allabarderiorum dicitur ,
tanquam per imaginem Principis , vel majoris
Magistratus ; Id enim huic muneti Vice-
Camerarii referit , ut infra in ejus particu-
lati rubrica habetur . Disc. 34.

Actualiter vero , Cardinalis Camerarius ,
7 vivente Pontifice , aliquas retinet prioris au-
toritatis , & jurisdictionis reliquias , tam
circa præsidentiam , ac intervenientem pro e-
jus libitu in Tribunalis Cameræ Apostolice ,

de quo infra , cuius caput & Præfectus est ;
unde propterea adinstar eorum , quæ Disc.
præcedenti insinuata sunt , de Vicecancellario
præbente statutis temporibus prandium
Rota Auditoribus , ita idem agit Cardinalis
Camerarius cum Clericis , aliquique Officiali-
bus , Tribunalis Cameræ , dum quibusdam
statutis temporibus , seu alibi juxta contin-
gentias , in ejusdem Cardinalis domo con-
gregari solet , pro aliquibus negotiis , quæ
indies administrantur , per unum ex codem
Collegio , quando de generalibus , vel gra-
vioribus determinationibus agatur ; Puta
(ex gr.) pro gracia Urbis , quam unus Ca-
meræ Clericus administrat , sub nomine
Præsidentis ; Vel circa taxara pretii carnium
diversiarum , quæ pro diversis respectivè
temporibus in usu sunt , aliorumque victua-
lium , quām facere congruat , seu alias pro-
visiones sumere super viis publicis , & fonti-
bus , aliisque sin i bus negotiis .

8 Habet eniam præfecturam gymnasii , seu
studii publici Urbis , quod sub nomine Sa-
pientiae , vulgo appellatur , sub administra-
tione Collegii Advocatorum Consistoria-
lium , habentium facultatem doctorandi in
utroque Jure , prout alia Collegia Theolo-
gorum , & Medicorum ejusdem Sapientiae ,
habent conferendi eundem gradum in di-
ctis aliis facultatibus , sed cun præsidentia
cujusdam Officialis , qui deputari solet pet
Camerarium , illeque solet esse Prælatus , at-
que pro moderna frequentiori praxi esse so-
let Rota Auditor , qui aliquam obtinet par-
ticipationem emolumentorum , quæ per do-
ctorandos deponuntur .

9 Prout etiam præfecturam , & auctorita-
tem habet concedendi , seu distribuendi q-
sum aliquorum situm , seu locorum publi-
cum Urbis pro venditione victualium , alia-
rumque rerum , & præserrim in magna pla-
tea

tea Agonis, non autem ad perpetuam occupationem, & usum privatum, cum id fiat per aliud organum, ut infra in rubrica *Ædilium*; In Discurs. in quo agitur de *Praefido*, & de *Magistr. viarum*. Aliasque retinet facultates, ac præminentias hujusmodi; Unde propter ea magnum contert numerum officiorum, ex quo sequitur, ut istud officium sit præ ceteris magis popularē, id est, quod ob dependentiam tot personarum, que ab eo obtinent hæc minora officia, alii quod emolummentum præbentia, est magna existimationis apud populum.

Quod vero ad exercitium forensis, vel i contentiis iuris dictoris, illud habetur per

Auditorem particularē, ad hoc deputari solitum, qui ut plurimum est *Praelatus*, sed quandoque etiam *Curiensis*, ac frequentius diversus ab illo domestico, seu aulico Auditore, quem quilibet Cardinalis habet, tanquam Consiliarium, seu studiorum adjutorem, pro negotiis consistorialibus, & sacra rum Congregationum, vel pro causis commissariis, aliquique occurrentiis; Proindeque iste, qui dicitur Auditor Camerarii seu Camerariatus, regit, ac representat Tribunal Camerarii, qui volens, ne prohibetur facere per se ipsam, id quod facit, per dictum Auditorem, sive aliquas causas particulariter committere aliis, tanquam per imaginem Episcopi, & Vicarii generalis.

Hoc autem Tribunal pariformiter cum altero ejus filiali Thesaurarii generalis, de quo infra in ejus particulari rubrica, dicuntur *Judices fisci Apostolici*, in prima instantia, dum Tribunal Cameræ est *Judex in secunda instantia*; Et per consequens, iuxta ea, que favore fisci in jure statuta sunt, cognoscit, non solum de causis, que sint inmediate cum fisco auctore, vel reo, (illis

exceptis, qua specialiter, ac privativè, per Apostolicas Constitutiones, illam præter tim Sixti V. commissæ sunt Thesaurario, ut (ex. gr.) sunt causæ spoliorum ecclesiasticorum, & locorum montium, & alia, de quibus infra in ejusdem Thesaurarii particulari rubrica,) sed etiam, ubi fiscus habeat intereste connexum, vel mediatum, ut sunt causæ appaltuum, dohanarum, & gabellarum, aliorumque publicorum vestigialium, ac iurium fiscalium seu regalium; Ac etiam (prius frequentins, hodie vero rariis, ob extentionem Congregationis boni Regimini) est *Judex caularum Communitatuum secularium Status ecclesiastici*.

Major verò cognitio hujus Tribunalis versati videtur partim absque alio adjuncto, & partim cum *Ædilibus Urbis*, qui vulgo Magistri viarum dicuntur, de quibus infra in sua particulari rubrica, super causis tetras & praetaliis, & coactivi, seu alterius ornatus Urbis, aut refectiois viatum ad prescriptum Constitutionis Gregorii XIII. De multis causis hujusmodi actu in hoc Tribunali sub tit. de servitut.

Item est *Judex competens in causis publicorum camporum seu bancheriorum, & horumque publicè negotiantium circa ipsam negotiationem*, quali quod fisci interest non deficere istorum publicam fidem; Ac etiam est *Judex competens Hebraeorum, eorumque universitatis, eo modo, quo est etiam Cardinalis Vicarius*, ut infra; Prout cognoscit de controversiis, que oriuntur super iuriū publicarum platearum vel situum, quem ipse Camerarius, ut supra, concedit, pro venditione virtualium, aliquique com moditatibus.

In hoc autem Tribunali proceditur etiam per viam monitorii, non autem libelli, sed eodem modo, quo in illo A. C. ac generali.

ter in aliis Tribunalibus Urbis, excepto fo-
to Capitolino; In eo autem dignoscitur vide-
tur patrum commendabilis usus, ac etiam in
Tribunali Thesaurarii, & in illo Vicarii,
quod cum sit Iudex primæ instantie, sive
delegatus ad certa genera, sive universita-
tem causarum, quod cum Ordinario frater-
nizat, habeat usum sportularum, seu propri-
tarum, que pro meo sensu, in illis præter-
tim Tribunalibus, que ab unico Judge re-
gantur, adeò ut non sint collegiata, dam-
nabiles videntur, pluriusque inconvenien-
tium productivæ.

De plerisque aliis causis quoque cognos-
cere solet; Vel ex stylo; Vel ex capitulis ap-
paltuum; Vel ex Apostolicis commissiōni-
bus, & præsertim in decimis Papalibus,
quandoque id praxis docet; *infinitus sub
tit. de benef. disc. 10.* Sive in aliis Constitutionum, vel Edicitorum contraventionibus,
ubi præsertim de iis agatur, que aliquam habeant connexionem, cum iuribus fiscalibus vel regalibus, sive cum publica anno-
na, vel gratia, ut quandoque praxis docet,
infinitus sub titul. de jurisdictione, disc. 85.
adeò ut non de facili omnino certa regula
deluper statui valeat.

Major autem hujus Cardinalis Camera-
rii authoritas dignoscitur sede Papali va-
cante, sive vacatione imminentे, quia nem-
pe Papa in mortis articulo sit constitutus,
cùn isto tempore representare dicatur ima-
ginem antiqui Camerarii, adeò magna au-
toritatis, quoniam ubi fama sit, quod Papa
sit graviter infirmus, atque in mortis arti-
culo constitutus, sibi denegari non potest
aditus, sive ingressus ad ipsius Papæ cubicu-
lum, ad effectum se certificandi, de vita, vel
de morte, pro iuribus & interesse Cameræ;
Apponendo etiam, quando velut in eo statu

jam imminentis mortis, custodes in palati-
o.

Sequuta vero morte Pontificis, coram ipso, & cum interventu Tribunalis Cameræ constituti ex Clericis, aliisque annexis, fit recognitio cadaveris, sibique consignatur annulus pectoralis, qui ab ipso publicè frangitur, adeò ut ejus usus amplius haberi non possit; Ac etiam suscipit gubernium, & administrationem Palatii Apostolici, quam distribuit inter Cameræ Clericos, quorum singuli sua habent ejusdem palatii officia; Puta; Unus circa aulam pontificiam; Alter circa atrium supellectilium, vulgo guardarobba; Alter circa cellam vinariam; Alter circa rem frumentariam, seu furnum; Alter circa stabulum; Alter circa vitidaria, cum similibus.

Ac etiam jus vel administrationem ha-
bet in constructione Conclavis, juxta for-
mam tamen à Collegio Cardinalium præ-
scriptam, plures deluper deputant officia-
les, & aliientes, cum pinguis emolu-
mentis unde propterea (ut præmissum est,) tam ob ista, quam ob alia superius enuncia-
ta officia, que concedit seu distribuit, istud
est munus magis popularē, seu apud popu-
lum majoris existimationis, & adherentiae,
(Quoties qui illud obtinet, generosè, ac ju-
diciosè exercere sciat,) Isteque Camerarius
pro tempore, quo durant novendiales
exequias pontificis, usque ad clausuram
conclavis, habitat in ipso Palatio Apolito-
co, atque per Uxem incedit more Princi-
pis, præcedentibus illis milibus Papæ, cu-
stodiis præpositis, nationis Helvetiorum, qui
vulgo Allabarderi, seu Suizzeri nuncupan-
tur, atq[ue] in hoc majestas officii dignoscitur,
quoniam adhibentur idem, qui Papæ infer-
viunt, cum eisdem armis, & vestibus, hoc est
cum aliqua moderatione circa numerum,

aded ut dignoscatur differentia, ab ea militum custodia, quam habet omnibus temporibus, etiam fede plena, Gubernator Urbis, tanquam ejus Vicarius, ut supra.

Quandoque autem istud officium, tanquam merè prophanum, seu temporale, ac ratione merè temporalium emolumenorum, pro Sedis, & Cameræ Apostolicae indigentis, consuevit esse venale, ut etiam nostra zetate, sub Gregorii XV. Pontificatu, praxis docuit; Recenitque eit memoria ejusdem praxis sub aliis Pontificibus, & praesertim sub p[ro]p[ter]issimo, & candidissimo Apostolici patr[on]onii administratore, B. Pio V. id practicatum fuit pro servitio Christianæ fidei, pro expensis scilicet classis navalis contra Turcas, per quam celeberrima victoria reportata fuit; Semper tamen cum personis in cardinalitia dignitate jam constitutis; Instaque venalitas, seu pretium non refertur munericis administrationi, sed emolumentis merè temporalibus, iuxta ea quæ generaliter agendo de venalitate clericatuum Cameræ, aliorumque officiorum Curiæ, con-

tra obloquionem ignari, vel maligni vulgi, latius deduceta habent in regalim sode occasione agendi de materia officiorum venalium. tit. de Regal. disc. 2.

Id autem practicari non solet in aliis pariter majoribus muneribus, Vicecancelarii, 20 P[re]c[on]tentiarii, & Vicarii, quamvis respectivè notabilia habeant annexa emolumenta, cùm sint officia principaliter ecclesiastica, & spiritu. Ia Papæ, tanquam Papæ, vel respectivè tanquam Episcopi Urbis; Istud vero officium principaliter est temporale seu prophandum Papæ, tanquam Principis temporalis, pro administratione Cameræ, seu fisci laicalis, quamvis accessoriè, & consequitivè aliqua quoque annexa sit administratio alterius fisci ecclesiastici seu Papalis; Ideoque longa differentia est inter istud officium, & dicta alia tria; Eademque properterea differentia dignoscitur inter Clericatus Cameræ, & Auditoratus Rotæ, & quare illa, & non ista officia sint venalia, dum ista quoque promptissimos inventirent emprotes pro pretio valde notabili.

D I S C V R S V S XII.

De Cardinali P[re]c[on]tentiario; Et de ejus Tribunalii P[re]c[on]tentiarie.

S V M M A R I V M.

- 1 De origine hujus officij.
- 2 De ejus antiqua potestate, & facultatibus.
- 3 De istius potestati magna moderatione.
- 4 De expeditionibus, qua prius fiebant per Datariam.

- 5 De hodierno statu, & facultatibus.
- 6 Et praesertim circa dispensationes matrimoniales, earumque emolumenta.
- 7 De emolumenti bursatibus.
- 8 De P[re]c[on]tentiaris audientibus confessiones sacramentales in tribus Basilicis.
- 9 De P[re]c[on]tentiaris domus Lanretana.

10 De

- 10 De expeditionibus vel brevibus Pénitentiaria.
- 11 De Pénitentiaria Congregatione, & de Regente, alijsque Officialibus majoribus.
- 12 De Procuratoribus, & Scriptoribus.
- 13 Expeditiones dantur gratiā omnīnd.
- 14 Officiales omnes predicti providentur etiam gratiā, & quomodo.
- 15 Super quibus dentur ab hoc Tribunali expeditions.
- 16 De absolutione ab excommunicatione Canonis etiam publica, venientium ad Vrbem.
- 17 Quando cum eis dispensetur super hoc accessu.
- 18 De dispensationibus ab irregularitate ex homicidio.
- 19 De revalidatione provisionum simoniacarum.
- 20 De facultatibus eligendi Confessariorum in religiosis utriusque sexus.
- 21 De concessione omnium expeditionum gratiā.

QUAMVIS apud antiquitatis Professores, cum consueta opinionum varietate, multum oblectura videatur hujus officii introductio, nimirum tamet probable videtur, ut ea quoque fuerit in Ecclesia primitiva, sub perfeccioneibus infidelium; cum etenim ex eis resulant, in iis, qui minus constantes essent, apostolice, aliave gravia peccata, quorum absolutio in respicientibus solius pontificia potestatis erat; Pontifex autem per seipsum hoc absolutionis munus cum injunctione pénitentiae salutaris, ob alias occupationes, solus explicare non posset; Hinc proinde ministerium, seu adjutorem in hoc munere quoque assumpisse, probabile est, ita istum Vi-

carium in spiritualibus deputando, eo modo, quo in temporalibus Archidiaconum, etiam circa ea tempora deputavit.

Quidquid autem si de ista, vel de aliis opinionibus, in quaestione, quæ in prædictis parum proficua est; illud certum est, quod hujus quoque officialis in spiritualibus, non solum interni, sed etiam externi fori, magna erat potestas; unde præterea, ut (agendo de Datario, ac de Secretario brevium supra advertitur,) magna pars illorum negotiorum, quæ per Datarianum, atque per hanc Secretariatum hodie expediuntur, tunc per hoc Pénitentiariæ Tribunal explicabantur, cum magno numero Procuratorum, & Scriptorum, aliorumque Officialium.

Ista vero potestas majorem habuit durationem, quam habuerit illa Camerarii, prope scilicet nostrorum parentum ætatem, dum sub Pontificatu Pii IV. imminente Concilio Tridentini perfectione, & publicatione, Pénitentiariæ facultates, super expeditionibus fori externi, magnam, penèque omnimodam reformationem passæ sunt. *Constit. 53. Pij IV.*

Siquidem ab eo prius concedebantur dispensationes matrimoniales, pro gradibus prohibitis, ac etiam aliae super legitimis natalibus, vel super ætate, aut super irregulatitudine, vel bigamia, aliisque defectibus; necnon concedebantur beneplacita Apostolica super alienationibus honorum Ecclesiæ, & alii, in quibus Apostolicæ Sedis placitum necessarium esset; ac etiam indulgentiae, aliæque gratiae, & expeditiones, vice ac nomine Papæ, quas recensent plures Auctores, qui ante hanc reformationem teriperunt, & præsertim illi, qui in tempore proximo, sub Pontificatu Pauli III. Romanae Curie præmix posteritati scriptam reliquerunt. *Vestr. in prædictis lib. 1, cap. 12.*

Hodierno vero statu attento, quatenus ad publicas, vel fori externi facultates, & expeditiones pertinet, ejus potestas penè annihilata est, dum solam aliquę modicā superfunt reliquiae, quodammodo potius ceremoniales, circa minores dispensationes matrimoniales, super remotionibus gradibus, quae expediuntur in Cancellaria Apostolica, per illos Procuratores Pénitentiariæ, quorum officium quoque ad instar aliorum, est venale, illaque modica emolumenta, quae pro hujusmodi dispensationibus solvuntur, destinata sunt sustentationi ipsius Pénitentiarii, ejusque ministrorum, & officialium, de quibus infra, qui regunt hoc Tribunal fori interni seu pénitentialis.

Notabilia tamen adhuc reputantur hujus officii emolumenta (quamvis comparativè ad statum antiquum, penè pro nihilo habeantur,) præterim ex eo, quod ultra participationem quotidianam dictorum emolumentorum provenientium ex hujusmodi expeditionibus, aliqua ex dictis venalibus officiis procuratorum, sunt ad ejus provisionem, atque singula notabilem habent valorem.

Quatenus itaque pertinet ad munus, in quo propriæ partes Cardinalis Pénitentiarii, ejusque ministrorum versantur; Illud (ut præmissum est,) restringitur ad absolutiones, ac dispensationes censuraturum, & irregularitatum, aliorumque Papæ referentorum, in foro interno; Isteisque muneri explicatio fit per duplum speciem ministrorum.

8 Uia est illorum sacerdotum, qui Sacramentum Pénitentiæ, prævia articulata confessione, ministrant in tribus patriarchalibus Basilicis Urbis, Isteisque sunt Religiosi certarum religiorum, ad hoc destinatarum,

qui Pénitentiarii vulgo nuncupantur, quibus idem Tribunal Pénitentiariæ, ex distinctionis emolumentis, vicuum, aliaque necessaria suppeditat, in domo propria Basilicæ respectivè proxima, in qua, sub obedientia, unius eorum, qui superior deputatur, regulari more, tanquam in claustris vivunt; Atque in pertinentibus ad hoc munus sunt subjecti Pénitentiario, ejusque visitationi, & correctioni; In iis vero, quae concernunt disciplinam regularem, sunt subjecti Prælato propriæ Religionis; Aliqua controversia remanente iure Pénitentiarii, & Superiori Religionis in actibus indifferenteribus, qui concernant vitam, & mores, quod diversam habet praxim, in singulis respectivè Religionibus.

In Lateranensi siquidem Basilica sunt ordinis Minorum oblatiervantium reformatorum; In Vaticana Societatis Jesu; Et in Liberiana, seu S. Mariz Majoris, ordinis Prædicatorum; Isteisque sedentes in confessionariis, in signum hujus potestatis, virginem in manibus tenent; Atque aliquibus portuntur prærogativis, præterim quod in solemnibus processionibus pontificiis, & potissimum in illa Corporis Christi, incedunt parati, cum planetis, post universum clerum lacerarem, & regularem, propè Episcopos; Atque ejusdem generis videntur Pénitentiarii almæ domus Laurentianæ, qui sunt Religious Societas Jesu, cum aliqua diversitate, vel controversia circa jurisdictionem Pénitentiarii, & respectivè Præpositi Generalis, aliorumque superiorum in eorum personis.

Aliæ species officialium, est illorum, qui regunt Pénitentiariam, per quandam speciem Tribunalis, audiendo scilicet supplicationes super petitis absolutionibus, & dispensationibus; Et super quibus, ubi concedantur,

dantur, literæ Apostolicæ, in forma brevis expedientur, sub diversa tamen forma, di- versoque sigillo, peculiari ab illa brevium pontificiorum, quæ dicuntur sub annulo pectoratoris.

Statutis enim diebus, sive pro arbitrio Cardinalis Penitentiarii, pro negotiorum urgentia, seu qualitate, in ejusdem Peniten- tiarii palatio, congregantur isti Officiales, nempe ille, qui aliorum major, dicitur Re- gens Penitentiarie, & qui videtur facere partes Vicarii generalis Penitentiarii, ha- bens facultatem concedendi aliquas absolu- lutiones, vel dispensationes, que negatione solent; unde propterea necessaria non est authoritas ipsius Summi Penitentiarii; At- quæ prævia discussione collegiali, cum aliis officiis suis consiliarius supplicationes signatur, vel rejiciuntur.

Regens autem esse solet unus ex Auditore- bus Rotæ; aliique officiales sunt, nempe, Sigillator brevium, & Summator, qui Prä- lati esse solent; Et alter Doctor in decretis, (qui Canonista nuncupatur), quandoque Prälatus, & quandoque simplex togatus; Atque ultra istos, assumitus unus Religio- sus sacrae Theologiae professor, qui Theo- logus Penitentiarie nuncupatur; unde pro- pterea cum istorum voto Penitentiarius determinatur, an, & qua absolutiones, vel dis- pensationes concebat possint, & quatenus possint, an debeant; Atque ubi potestatis dubium oriatur, ipsemet Penitentiarius, vel quandoque Regens, Papam adit, atque ab eo, tam oraculum, quam auctoritatem recipit.

Ultra istos officiales maiores, qui Tri- 12bunal constituant, atque de gratiæ conces- sione vel denegatione respondent; Adiutant alii officiales inferiores, nempe tres Procu- ratores, in hac materia bene periti, qui per-

turnum inter se distribuunt supplices libel- los, qui portiguntur sine nomine, sub ali- quo ligno, vel cifra, ut dignoscantur ab iis, qui negotia gerunt, ipsique Procuratores deluper effrontant (juxta Itylum Tribuna- lis) supplications efformatae solitas, quas in congregatione, ut lupia proponunt, cer- tiorantes officiales, an pro stylo Tribunalis supplicatio signati, vel rejici debat, sive cum quibus clausulis, vel restriictionibus muniri; Et postquam supplicatio signata est, alii officiales minores, qui scriptores dicun- tur, de commissione procuratorum, literas, vel brevia, juxta formam supplicationis scribunt, ut postmodum subscribantur, & claudantur, ac sigillentur oratoribus, vel eorum agentibus consignanda, gratis om- nino, abique alicuius emolumenti, seu mer- cedis solutione, dum omnes isti officiales menstruum habent determinatum salarium, consequendum ex dictis emolumentis ex- peditionum publicatum.

Omnia vero ista officia gratis confe- runtur, atque minora procuratorum, & scriptorum conferuntur per concursum pu- blicum, ad instar provisionis parochialium habendum coram Penitentiario, dictisque aliis officiis, ad effectum ut magis idonei assumantur, itaque minora solum confe- runtur per ipsum Penitentiarium, quo- niam licet etiam majora, ex motu proprio Pii V. super reformatione penitentiarie, ad ejus collationem, vel nominationem perti- neant, attamen Papa ea conferre solet pro- eius libito.

Negotia vero, quæ cum dictis brevibus ab hoc Tribunali explicantur, sunt Dispensa- tiones super occultis irregularitatibus, ex causa homicidii vel illegitimorum natalium, aut alterius defectus; Ac etiam revali- dationes matrimoniorum, habentium im- pedi-

pedimentum dirimens occultum, seu reva-
lidationes simoniacarum provisionum, be-
neficiarum, aliarumque provisionum, in
quibus simonica labes cadat, sive ab solu-
tione à censuris, præterim ab excommu-
nicatione majori incuria ob percussionem
clericis; istoque casu per hoc Tribunal
conceditur absolutio, etiam si negotium sit
publicum, atque excommunicatio judiciali-
ter declarata sit per publicos scedulares;
Quoties illi, qui eam contraxerunt, ad sa-
craecorum Canonum præscriptum, ad Urbem
accendant, quoniam obiecta absolutione fa-
ctamentali, ab uno ex dictis Penitentiariis
Basilicarum, super ea conceduntur literæ
pro foro externo; Et quando ex causa inimi-
citatrum aut ætatis, vel infirmæ valetudinis,
17 seu alterius justi impedimenti, censuratus
non possit accedere ad Urbem, concedi-
tur pariter per breve facultas Ordinario, ut
à probato Confessario, satisfacta parte of-
fensa, absolutionem in forma Ecclesiæ con-
sueta ei concedere valeat, istoque casu cog-
noscitur ab eadem Congregatione, an causa
impedimenti sit justa, necne.

In reliquis autem dantur solum absolu-
tiones, vel dispensatioes pro oculis, cum
in publicis concedantur per Datariam, vel
per Secretariam brevium; ac etiam in occul-
tis, ubi præterim agatur de dispensatione
irregularitatis ex causa homicidii voluntarii,
cum magna difficultate ea concedi solet,
post plures denegationes, atque non nisi ex
aliqua causa, qua ex curatione, vel commis-
sione digna sit in jam promotus; In pro-
movendis autem, qui status secularem as-
sumere possunt, nimis tardò, & non nisi ex
magna causa,

19 Ubique agatur de revalidationibus pro-
visionum beneficiale, vel spiritualium
ex labore simoniacæ, vel alia simili infectione,
demandari tolet restitutio fructuum, vel eo-
rum compositio cum Camera, vel cum alijs,
ad quos pertineant, cum alijs stylis, quos ni-
mis evagatorum esset reassumere.

Concedit item penitentiaria facultatem
in eadem forma brevis, Religiosis utriusque
sexus, ut jam approbatum Confessariorum
20 eius bene visum sibi eligere valeant pro abso-
lutione à reservatis, quæ timeant, etiam per
viam confessionis pandi Confessarii ordi-
narii, vel illis ejusdem Religionis, cum si-
milibus provisionibus, quæ forum inter-
num seu penitentialem concernant, sub di-
versis stylis, pro diversa negotiorum qua-
litate.

Omnis tamen expeditiones, (ut præ-
missum est,) conceduntur gratis, absque
aliqua solutione, nec quidem mercede dicitur
Procuratorum, & Scriptorum; Ideo-
que aliud solvendum non est, nisi aliquid
modicum correspondali, qui negotii curam
habuit pro solo labore personali, qui est va-
ratus, major, vel minor pro negotiorum qua-
litate, ac difficultate; Et ad quod adverti de-
bet, ne ab inquis Curialibus crumenarum
tortoribus, qui furibus, vel crassatoribus af-
filiari debent, decipiatur, cum assertio-
ne, quod expensas pro hujusmodi ex-
peditionibus facere oportet.

DISCURSUS XIII.

De Cardinali Vicario , ejusque Tribunali.

S V M M A R I V M .

- 1 De qualitate hujus officii.
- 2 In quo illud consistat , & quam jurisditionem habeat cum exemptis.
- 3 Quid in titulu Cardinalium.
- 4 De ratione jurisditionis etiam in iſtu.
- 5 Et diriguntur expeditiones apostolicae , & que.
- 6 Est index & Superior meretricum & Iudeorum.
- 7 De jurisdictione intra districtum.
- 8 De alia jurisdictione etiam cum non districtualibus.
- 9 Coram eo sit examen concurrentium in Urbe etiam extra districtum.
- 10 Non est visitator generalis Civitatis , & diocesis.
- 11 Neque habet collationem beneficiorum.
- 12 Beneficia Urbis sub qua reservatione cadant.
- 13 Praelegit in concurso ad parochiales.
- 14 De Vicere gerente , ejusque munere , & jurisdictione.
- 15 De cura , & custodia reliquiarum.
- 16 De ejus jurisdictione in impressione librorum.
- 17 Est Prelatus in ordine Episcopali.
- 18 De duobus Locis tenentibus , civili & criminali , & de Deputato Monasterium.
- 19 Quod id servetur in alijs Episcopatibus.
- 20 De alijs officialibus , & ministris inferioribus.

- 21 De Congregatione , qua per Vicarium , & jusque officiales teneatur.
- 22 De sylo hujus tribunalis.
- 23 Quod accipit propinat.
- 24 An conserat ordines non districtualibus.

Officium hoc , licet etiam antiquum sit , non tamen cardinalitum , neque perpetuum prius erat , ut de sui natura ; à multis seculis fuerunt alia tria officia , de quibus in præcedentibus actum est , quoniam alicui Episcopo ad nutrum amovibili , illud committi solebat , eo modo , quo hodierna praxis docet in Vicesgerente ; à seculo autem citrā , & plus , in dicto statu cardinaliti , & perpetui constitutum est , illudque est magnæ existimationis , eo modo , quo sunt prædicta alia , quoniam licet emolumens sit inferioris , adhuc tamen est notabile , ac etiam suppletur à prerogativa jurisdictionis penè universalis , quam exercet in Urbe , & districtu.

Siquidem est Vicarius generalis Papæ , non tanquam Papæ , sed tanquam Episcopi particularis Urbis , vel Ordinarii loci , qui per hunc Officiale representantur ; unde propere regit Curiam Episcopalem , cum ordinaria Episcopali jurisdictione , cum omnibus clericis , aliquaque personis ecclesiasticis non exceptis ; Ac etiam habet delegatam jurisdictionem à Concilio Tridentino , & Apostolicis Constitutionibus , cum Ecclesiis , & personis exceptis , regularibus , vel secularibus , in concernentibus curiam antimatum ,

RELATIO ROM. CURIAE FORENSIS

matum, & administrationem Sacramentorum, sive ecclesiasticam immunitatem, aliaque plura, quæ sub hac delegata Ordinarii juridictione veniunt, & praesertim cum monasteriis monialium exemptis (dum non exempta sub Ordinarii juridictione cœidunt); Aliquis paucis monasteriis, vel ecclesiis, seu p[ro]pt[er] locis exceptis, quæ alicius Cardinalis regimini, ac protectioni commissa sint per indultum particularē, quod ab hac delegata juridictione quoque eximiens, ut infra occasione agendi de Archipresbyteris Basilicarum, & de aliquibus Protectoribus advertitur.

Et quamvis in titulis cardinalitiis, in puncto juris, probabilior fortè videatur opinio (à contradictoribus ramen non immunis), ut illi ab hac juridictione delegata quoque exempti sint, ob præminentiam cardinalitatis dignitatis; ac etiam, quia quondam sp[ec]iem diœcesis vel territorii separati impropria, vel intellectualis constitutæ videntur; Ex particularibus tamen decretis, vel declarationibus pontificis, contrarium praxis docet; sub tit. de jurisdic. disc. 34. Ex eadem ratione, ob quam, etiam cum Ecclesiis, & personis exemptis, congrua est Ordinarii juridictio, ratione scilicet medi, seu occasione curæ populi, & cleri secularis, in ejus territorio viventis, sibiique commissi, ut in jurisdictionali materia, & alibi sepiùs advertitur. Sepiùs sub tit. de jurisdic. disc. 1. & seqq. & januis cellan. ecclesiast. ac etiam in adnot. ad S. C. T. lib. 14.

Hinc proinde Apostolica beneplacita, quæ in forma commissaria, vulgo si in epistole, super alienationibus bonorum Ecclesiæ, aliisque similibus conceduntur aut dispensationes maritimoniales, vel monitoria pro revelationibus habendis, & similia, aliisque expeditiones Apostolicæ, quæ Or-

dinario loci dirigi solent, in Urbē, Vicario diriguntur; Et in summa, gerit omnia, quæ quilibet Episcopus, vel Ordinarius gerit in sua diœcesi, etiam cum secularibus, in causis mixti fori, ac in aliis, in quibus forus episcopalis sit competens, vel protogabilis.

Istaque ratione est etiam Judex, & Superior ordinarius mereticum, aliarumque mulierum in honeste viventium, ad quas, statutis temporibus accessus prohibetur; Ac etiam personarū viventium extra gremium Ecclesiæ, ut in Urbe sunt Judæi.

Item quamvis intra Urbis districtum plures adhuc Episcopatus, & praesertim sex cardinalitatis, & alii; attamen, ut in praecedentibus, ac alibi insinuantur, in eodem districtu, tanquam in territorio, vel diœcesi Urbis, ordinariam, ac etiam delegatam Episcopalem jurisdictionem in prima instantia cumulativè cum eis haber, adeò ut intret preventio, quasi quodd isti Episcopi non sint sicut alii cum propria diœcesi, vel cum territorio, quod ab altero territorio divisum fit, sed tanquam coadjutores, vel Suffraganei istius adeò qualificati Episcopi Urbis intra ejus diœcесim. Supra discursu 2. & tit. de jurisdic. disc. 50. & de præminent. disc. 1.

Deberet de jure ista jurisdictione protendit ad latiorem antiquum Urbis districtum centrum milliarium, qui respectu hujus jurisdictionis spiritualis adhuc durat, dum moderna restrictio intra ambitum quadraginta milliarium, ex Statutis laicalibus provenit, atque temporalem potius jurisdictionem concernit; Latis proxime citatis, & tit. de Regal. disc. 72. & 94. ubi de hoc districtu. Verum contrarium praxis docet, ex conuentione, vel præscriptione quoad exercitium jurisdictionis hujus officialis, firmis tamen remanentibus a-

litis effectibus vel prerogativis districtuali-
bus.

Occasione autem exercendi Episcopalem jurisdictionem cum propriis diocesibus, plura sibi committuntur, etiam cum non subditis; Et praesertim, per Papam committi solet, ut faciat edita, seu precepta residenzia ijs, qui tale onus labentes, in Urbe morentur, quamvis extra districtum, ipsiusque Vicarii jurisdictionem.

Ac etiam coram eo, eiusque examinatibus, examinantur illi, de quorum idoneitate, Dataria vult certificari in collatione beneficiorum ecclesiasticorum in forma gratiosa; Sive ubi contingat, quod in concursibus ad parochiales, juxta formam Concilii Tridentini, per appellantes ab irrationabili judicio Ordinarii, fiat provocatio ad novum examen in Curia, juxta ea, quae in rerum parochialium sede habentur. *de hoc sub tit. de parroch. disc. 6, cum duobus seqq.*

Duo tamen huic Vicario per Papam commissa non sunt, sed ubi reservata; Primum nempe visitatio generalis ipsius Civitatis, & diocesis, vel districtus, quam pro eius placito facere solet per organum Congregationis particularis, quae Apostolicae Visitacionis dicitur, de qua infra in eius particulari rubrica *infra disc. & in qua etiam, item Vicarius intervenit; Ipleque, vel eius Vicesgerens, est etiam Jux, & ordinarius exequitor decretorum ejusd. Congregationis.*

Et secundò, in collatione beneficiorum Urbis, quam ipse Papa facit per organum Datariae; Idque est penè generale in omnibus Episcopatibus, quod scilicet, excepto casu diuturnæ absentia in remota regione, ut contingere solet in ijs Episcopis, qui Praelati vel Nuncii Apostolici munus suscipiunt ultra montes, Vicario generali non communicatur ista facultas conferendi be-

neficia, quæ non venit in mandato generali, sed indiger nota speciali.

Istam itaque collationem beneficiorum Urbis, Papa non facit uti Papa, sed tanquam ordinarius collator, nisi intrent Apostolicæ retervations personales, cum in his beneficiis, non intrent alia species retervationum, & præsertim localis, quoniam licet reservata sint omnia beneficia vacantia per obitum in Curia, vel infra duas dietas; Non ramen sub hac retervatione veniunt beneficia Urbis, quamvis in ea obitus professorum sequatur, dum alias esset, omnino annihilare jus ordinariæ collationis, non solum quo ad Papam, cuius respectu nil refert an uno, vel altero modo conferat, sed respectu tot inferiorum collatorum in eadem Urbe existentium, ut sunt Cardinales in eorum titulis, ac etiam Archipresbyteri trium Basilicarum Patriarchalium, & respectice earumdem Basilicarum aliarumque Ecclesiastum collegiarum Capitula.

Bene tamen in ipsis, intrat retervatio personalis; Puta ratione officiorum; Vel familiaritatis Papæ, seu Cardinalium; Aut ratione curialitatis; Ac etiam ratione vacationis apud sedem, quæ diversa dicitur à vacatione in Curia, ut in sua beneficiali materia haberetur. *tit. de benef. disc. 10.*

Adhuc tamen, in beneficiorum etiam provisione, Vicarius aliquam potestatem seu participationem habere videtur, ubi scilicet agatus de ecclesiis parochialibus, quæ juxta formam Concilii Tridentini, & Constitutionis Pij V. provideri debent per concursum, qui coram eo, tamquam ordinario haberi debet, ob præelectionem dignioris, quæ sibi competit, quod etiam verificatur in aliquibus vicariis perpetuis aliquarum collegiarum Urbis, quæ ex specialibus Apostolicis decretis, per concursum pro-
M. 2 videri

videri debent, quavis provisio fieri debeat per Datariam ad nominationem Cardinalis Titularis, vel Capituli, cum ad Vicarium, tanquam Ordinarium, declarare pertineat, quinam ex concurrentibus magis dignus reputari mereatur; unde propterea, spectato effectu, suum videtur jus conferendi hanc speciem beneficiorum, *Sub tit. de Pareb. in supplemento.*

Plures quoque adjutores, ac officiales Vicarius habet, ex quibus ejus Tribunal, seu Curia Episcopalis constitutus; Quorum primus est ille, qui dicitur Vicesgerens; Ille enim (singendo Cardinalem Vicarium tanquam Episcopum) gerere dicitur partes eius Vicarii generalis, tam circa exercitium jurisdictionis Episcopalis, ordinariae, & delegatae, in omnibus causis, civilibus, criminalibus, & mixtis ejus fori, quam etiam circa exercitium pontificalium, in collatione ordinum, in consecratione ecclesiarum, & altarium, & factorum vasorum, & in administratione Sacramenti Confirmationis, dum omnia haec munia exercet Vicarius per hunc ministrum majorem seu generalem.

Item ad eum pertinet cura, ac respectiva effosio, concessio, & authenticatione sacramentorum reliquarum existentium in cathacumbis, & cæmeteriis, quamvis etiam quedam Congregatio moderno tempore desuper erecta sit, de qua infra Dis. 23. Nec non concessio licentiarum, pro impressione librorum, que in Urbe facienda sit, vel extra per Autores in Urbe existentes, sive impressum eorum prohibitio, conjunctim cum Magistro Sacri Palati, ut superius, agendo de hoc officiali Palati Apostolici, *Suprà dis. 8.*

Atque hinc sequitur, quod hoc officium Vicesgerentis demandatur personæ constituta in ordine seu dignitate Episcopali.

Habet item Vicarius tres alios Vicarios

particulares; Unum scilicet pro cognitione causarum civilium, sub quatum genere, juxta communem usum loquendi, veniunt temporales, quam spirituales, quæ non sunt criminales, ut in judiciorum fede advertitur; *tit. de judic. disc. 1, & in alijs.* Isteque est etiam Praelatus Signaturæ, & quandoque etiam in ordine Episcopali constitutus. Et alterum pro cognitione causarum criminalium, qui solet esse togatus, istique *Lectu[n]tenentes* dicuntur; Et alterum Vicarium, pro regimine Monasteriorum Monialium, qui *Deputatus* dicitur.

Id autem non solum in Urbe, sed etiam in aliis amplis diocesibus practicati solet, ut præfertim docet praxis Archiepiscopatus Mediolanensis, quod scilicet adiungit isti Vicarii particulares, civilis, criminalis, & Monialium, ac etiam Vicarius generalis, qui cognoscit de omnibus, de quibus isti particularis cognoscere possunt.

Nec non more aliatum Curiarum Episcopalium habet Cancellarium, cui Secretarii nomen tribuitur, ad differentiam Notariorum astitantium; Ac etiam Barilellum, cum sua familia atmata; Non tamen habet particularem promotorem fiscalem, sed quia Advocatus, & Procurator Fiscales generales Papæ, ac etiam Advocatus, & Procurator generales pauperum, in isto quoque Tribunalis, has partes gerunt; Ideoque interveniunt in Congregatione, quæ in qualibet hebdomada, pro consueto usu, in die Lundi, Vicarius coram se ipso, in ejus palatio, cum interventu dictorum officiū habere solet, pro discussione causarum graviorum, aliorumque gravium negotiorum, in qua partes, earumque Advocati, & Procuratores audiuntur; Et quem stylum quoque tenent plures Episcopi, & Archi-Episcopi, & præfertim Archiepiscopus Neapolitanus.

Stylus

22 Stylus hujus Tribunalis videtur esse uni 23 Habetur etiam in hoc Tribunali idem formis cum illo Auditoris Cameræ procedendi per monitorium, & conficiendi alia acta; Aliqua verò styli differentia dignoscit videtur circa admissionem clericorum ad beneficium, capitul. Odardus, quod sci-
llet, quando de hoc agitur coram A. C. proceditur cum aliquo majori rigore, ratio-
ne obligationis cameralis, vel ob aliam cir-
cumstantiam; In hoc autem Tribunali Vi-
carii facilius illud admitti solet; De hoc sub
tit: de credito disc. 119, & seqq. & tit. de judic.
disc. 118, & seqq. cum aliquibus aliis diversi-
tibus levibus tamen, quas nimia digressio
cesserat minutatim reassumere.

24 Habetur etiam in hoc Tribunali idem pro meo sensu parum commendabilis stylus participationis penitentum, ac propinatarum, insinuatoris disc. prece^d.

Invaluerat etiam quædam consuetudo, quod Vicarius conferebat exercit in Urbe morantibus tonitram, aliosque ordines, etiam sine literis dimissorialibus proprii O-
ordinarii; Verum ab aliquo tempore, ob ple-
raque inconvenientia, quæ exinde resultare
praxis docuit; Videl est prohibitum,
vel nimum parcet, ac circum-
specie procedi-
tur.

DISCVRSVS XIV.

De Sacra Congregatione, ac de Tribunali universalis inquisicio-
nis, vel Sancti Officii;

SUMMARY.

- 1 De antiqua, & continua baresum vexa-
tione, quam Ecclesia passa est, & de
ratione, ob quam Deus id permisit, ac
permittat.
- 2 De introductione hujus Tribunalis, ac no-
minis Inquisitionis.
- 3 Quis fuerit primus Inquisitor.
- 4 De antiquis Officialibus Inquisitionis.
- 5 Episcopi sunt Inquisidores cumulative
cum Inquisitoribus localibus.
- 6 De creatione hujus Congregationis.
- 7 Ex quibus dicta Congregatio constet.
- 8 De Commissario Sancti Officii, & Affisse,
aliisque Officialibus.
- 9 De Consultoribus.

- 10 & 11 De prima Congregatione prepara-
toria, & secunda Cardinalium, &
tertia coram Papa, & quid in eis aga-
tur.
- 12 Ista Congregatio cognoscit quoque de li-
borum prohibitione.
- 13 De alijs causis indifferenteribus, quas ista
Congregatio cognoscit.
- 14 Quod Advocti non soleant se ingerere in
negotijs hujus Congregationis.
- 15 De ejusdem Congregationis stylis.

AD ipsosmet Apostolos, ac primos Di-
scipulos instituendos, suamque Ec-
clesiam imposuerunt omni tempore infor-
mandam, Christus Dominus, antequam ad
celos ascenderet, id prædictit, quod omni
M 3 punc

penè vero Ecclesia Catholica experta est, ut scilicet oportet hæreses esse, dum ista in ipsomet initio Apostolis, ac primis Discipulis adhuc viventibus, jam irreplerunt; Unde propterea Petri primi Pontificis ac Vicarii Christi auctoritate, ex iunc Concilia, pro fidei questionibus decidendis, ac hæresi extirpanda, celebrata fuere. Quodque summam quidem admirationem praebet, illud esse dignoscitur, quod apud ecclesiasticarum historiarum, ac annalium probatos Scriptores certunt, quam frequenter scilicet, ac varie fuerint hæreses in illis primis saeculis, in quibus sub gentilium ditis persecutionibus, in summa paupertate, ac depressione, sub continuis tormentis ac patibulis vivebatur; Id autem idem Dominus mysteriosè permisit, ad obturandum sancta ora obloquentium contra Romanam curiam, Romanosque Pontifices, quod scilicet eisdem Curæ virtus, depravataque mores, hæreses foveant, vel eis causam præbuerint, dum tunc ista somniata radice omnino cessante, illæ majores, magisque frequentes erant, præsertim in Africa, & in Asia, atque in orientalibus partibus nostræ Europæ, in quibus major hæresum origo, ac sedes fuit, ut Concilia, & ecclesiastica Chronicæ docent; Et tamen iunc Romanus Pontifex in antris & speluncis sub persecutionibus Romæ delitescens, ejus universalem supremam potestatem habituali, cum aliquibus literis monitoriis, vel decisiōniis, aut consolatoriis vix exercebat; Et postquam Deo placuit, post baptismum Constantini, Ecclesiaz tranquillitatem concedere, atque fidem per universum orbem ita dilatare, cum gentilitatis ac idolatria extirparō; Adhuc tamen in dictis orientalibus partibus iam exorta hæresis Ariana, sub ipsomet Constantino, atque in successivis proximis

temporibus, adēd dilatata fuit, ut nonnullos habeamus sanctos Patres ingemiscentes, quod totus mundus Arianus effectus esset; adēd ut Ecclesia Catholica majora fortissimam sit damna & præjudicia ab hæreticis, quam à gentilibus; Ideoq; manifesta ignorantia, vel malignitatis, ac nequitia effectus est assertio, ut aliquæ hæreses, modernis temporibus exortæ, seu verius antiquarum sub quadam diversâ superficie excitativa, ac innovativa, Romanæ Curia mortibus, vel alisperitibus referri debent, cum iste videatur effectus humanæ fragilitatis; Adinflat illius corruptionis, quam singulis penè saeculis, terra vel cœr, pro regionum diversa qualitate, quasi per circulum, pati solet; sive ex Dei judicii, que nobis occulta sunt.

2. Ad hæreses igitur jam natas extirpandas, sive ad occurrendum, ne aliæ orienerint, curativa, & præservativa remedia adhibendo, Romanus Pontifex, Ecclesiaz Catholica caput, & Episcopus, omni tempore, per seipsum, ejusque ministros, diligenter invigilare consuevit, varios adhibendo modos, prout temporum, vel contingentiatur ratio exigeret; In iis autem modernioribus temporibus, quorum certiorem memoriam, seu traditionem habemus; Cum in duodecimo saeculo, in nostrorum occidentalium partium aliquibus regionibus, ac etiam in ipsam Italia, que est Catholicæ Ecclesie sedes, præsertim vero in ea iustius Provincia regione, qua montibus magis proxima, apud antiquiores sub diversis Galliatum vocabulis appellabatur, nunc autem Lombardia, & Pedemontis nomen sortitur, hæresis laes irrepellit; hinc Sedes Apostolica, inter plures ministros, hujusque malis Medicos spirituales, quorum cura esset, de dicta hæresi infectos, vel de infectione periclitantes, inquirere, ut jam infirmos

firmos curarent, periclitantes autem præservarent, ad eò zelantem, ac proficuum operarium adhibuit S. P. Dominicus, Ordinis Prædicatorum Fundatorem, cui primò Inquisitoris nomen, seu titulum attributum esse, scriptum habemus, dum antiquiori tempore, alii idem munus exercentes, diversam fortem nuncupationem habebant; Atque ita post dictum Sanctum, alii ejus alumnis, dictique sui Ordinis Professoribus, idem munus committente, Sedes Apostolica confuevit, inter quos immediatus vel mediatus successor fuit Petrus Veronensis, qui ab hereticis pro fide catholica occisus, sanctorum Martirium catalogo merito per Ecclesiam adscriptus fuit; Atque ita isto Inquisitionis seu Inquisitoris nomine ubique dilatao, in Cuius Inquisitionis Tribunal per ipsimmet Pontificem, cum iiii ministris & adjutoribus, quos juxta oportunitates 4. illumere in tempora videbatur, regebatur; Et præsertim cum opera & cōsilio aliquorum ejusdem Ordinis alumnorum, quorum unum sub nomine Magistri Sacri Palatii tanquam consiliarium & assessorem habere confuevit, ut superius advertitur; *Suprà disc. 8.* Ac etiam aliud sub nomine Commissarii hujus Inquisitionis; deinde que unum ex Cardinalibus, pro ejus majori adjurorio desuper præfecit, cui propterea Præfecti Inquisitionis nomen, seu vocabulum tribuebatur; Singulatum verò dicendum, vel provinciarum inquisitionis ministris inferioribus, ac subordinatis idēm Inquisitoris nomen daci cœpit, qui cumulati-
vè cum Episcopis (qui semper fuerunt, ac sunt suarum d'œsculari nativi Inqui-
sidores, & Catholicæ fidei defensores,
& conservatores, idem munus exercent.

Cum autem circa initia decimi-quinti
æculi Lutherana heres, antiquioris Huf-

sitanæ, (aliqua mutata superficie) innovativa, in Germania exorta, & dilatata, aliquas Italiae partes quoque inficerat capisset; Hinc Pontifex Paulus III. istam Sacram universalis Inquisitionis Congregationem erexit, pro dicti Tribunalis S. Officii, vel Inquisitionis regimine, ac meliori, magisque au-
toritativa direccione; *Conf. 34. Paul. III.* Aliique successores Pontifices eam appro-
barunt, ac facultates respectivæ auxerunt.
*Conf. 74. Sixti V. Congregatione prima, ubi a-
lia Constitutiones recensentur.*

Constat itaque ista Congregatio ex ali-
quo considerabili numero Cardinalium,
quos in literis, ac experientia, fideique zelo,
magis aptos, Papa judicet, in majori, vel mi-
noru numero, pro iusdem Papæ placito;
Hisque adjuncti sunt plures Prałati, ac Reli-
giosi, ac etiam quandocunque clerici sacula-
res, qui Canonum, & Conciliorum, ac
factæ Theologæ peritissimi Consultores
appellantur, ultra ordinarios Officiales, qui
hoc Tribunal regunt, & administrant, in a-
ctuali jurisdictionis exercitio, ac processuum
formatione, teotunque examine, urbano,
vel rigoroso, quorum unus, qui Judicis or-
dinarii partes gerit, est ille, qui Commis-
sarius Sancti Officii dicitur, ejusdem Ordinis
S. Dominicæ Professor, ex dicta Provincia
Lombardæ, siue in Consilium, seu As-
sessori habitum unum dogmatum & Cano-
num Professorem Prałatum, vel clericum
secularem, qui Assessor dicitur, aliosque in-
fiores officiales & ministros, ut sunt Fi-
scalis, Notarii socii, & alii; Atque in-
ter præfatos Consultores regulares, qui
ex diversis religionibus assunt solent pro
Papæ libito, fixum locum occupant, alii
duo ejusdem Ordinis Professores, nem-
pe Magister generalis ejusdem Ordinis, &
Magister S. Palatii; Ac etiam alter Pro-
fessor

Reputatione Inquisitorum localium super aliquibus Cathedralibus, vel Metropolitanis Ecclesiis per Apostolicam Sedem reservatae fuerunt, ut in plerisque materiis advertitur super questionibus, quas forensi more in eadem Congregatione disputare milia occasio dedit. *De hū habetur tit. de servitut. disc. 24. titul. de locat. disc. 1. titul. de pension. disc. 34.*

¹⁴ De his autem Congregationis vel respectivae Tribunalis stylis in causarum cognitione, ac processuum efformatione, ipsorumque reorum laetæ Divinæ Majestatis punitione & abjuratione, vel rigoroso exa-

mine, meum non est agere, cum pro Curia styllo in Advocatorum, aliorumque Curialium rubrica insinuato, nunquam haec negotia tractaverim.

Illud autem certum ac indubitatum est, (quidquid ignarum vulgus indebet, & absque fundamento opinetur), quod stylus est nimirum placidus, ac benignus, omnique majori charitate, & circumspetione plenus, adeo ut non nisi magna urgente necessitate, & quando compertum sit, quod exactissime occultæ diligentie non proficiant, humiliter jussimodi negotia publicè pandantur.

DISCURSUS XV.

De Sacra Congregatione Cardinalium S. Concilii Tridentini Interpretum.

S V M M A R I V M.

- 1 De primava creatione hujus S. Congregationis per Pium IV.
- 2 De ampliatione per Sextum V.
- 3 Quid aliqui male loquantur, quod Congregatio se extendas ultra interpretationem.
- 4 De causa seu ratione dubiorum, qua ori- antur super intelligentia Decretorum Concilij Tridentini.
- 5 In quo propriè, ac principaliter versetur munus hujus Congregationis.
- 6 Quid facultas interpretandi sit singula- rius, & privativa, non autem exequendi.
- 7 De alijs, de quibus ista Congregatio agit, & prasertim super residentia.

- 8 De reductione missarum, vel susceptione novi oneris.
- 9 De restitutione in integrum adversus lapsum quinquennij pro reclamatione aduersus professionem.
- 10 Super dispensationibus ab irregularitate, & alijs impedimentis.
- 11 De materia matrimoniali.
- 12 Non cognoscit causas particulares conten- tiosas.
- 13 Quam cognitionem habeat in causis bene- fiscalibus unionum, & consuetaum.
- 14 De visitatione luminum facienda per E- piscopos, & de questionibz jurisdic- tionalibz.
- 15 Omnes expeditiones dantur gratis om- nino.

- 16 Ex quibus constituantur, & de mercede
Prefecti, & Secretarij.
17 In stylo, & an exequutionem praebeat suis
resolutionibus.

POstquam sub Pio IV. per ejus Constitutionem, Sacrum Concilium Tridentinum absolutum, atque confirmatum, & publicatum fuit; Idem Pontifex, ad aliquos inentes, pro ejusdem Concilii exequutione, & observantia, nulla interpretationis facta mentione, Congregationem deputavit aliquorum Cardinalium, illorum praesertim, qui in ipso Concilio intervenerant, ejusque mensis occasione discussionum habitarum in sessionibus bene concili erant; Unde propterea, circa ea initia, quamvis Congregatio, ut supra, super exequutione, & observantia tantum, non autem super interpretatione, deputata esset; Adhuc tamen aliqua oriente dubitate, istæ partes interpretanda quandoque (licet rarijs) assuebantur. *Habent in annos. ad Concil. Trid. lib. 14. disc. t.*

CUM autem Sextus V. ut celestis quamplura utriusque pontifici, ac prophani principatus negotia expedirentur, litiumque diuturni, & frequenter scandalosi anstractus tollerentur, per ejus Constitutionem, *Conf. 74.* quamplures Cardinalium Congregations exerent; Inter illas, istam, ac alteram Inquisitionis, vel Sancti Officii, jam erectas, quoque descriptis, eas confirmingando, atque aliquas etiam majores facultates eis tribuendo; huic praesertim illam interpretandi idem Concilium in iis, quæ concernunt reformationem, aliaque indifferenter, non autem fidei Catholicæ dogmata, cum in his interpretationem sibi, ejusque successoribus reservaverit; Unde propterea ista S. Congregatio fortissima est nomen, seu vocabulum

Congregationis Cardinalium S. Concilii Interpretum.

HIC censores, non bene callentes utramque facultatem, tam scilicet super interpretatione, quam etiatio antiquorem, super exequutione ac observantia, solam terum seu vocabulorum superficiem attendentes, (juxta frequentiorem consuetudinem hujusmodi generis hominum, qui nihil bene sciendo, cum aliqua superficiali tintura, omnium mundi terum seu negotiorum Judices, aliquorunque magistros ac censores se faciunt,) scandalum concipiunt, quod ista Congregatio casus particulates, in forma contentiosa disputandos, ac decidendos alsumat, quasi quod ejus partes essent solum præstanti oracula, in abstracto super aliquius decreti conciliaris interpretatione, quando pluriua intellectuum capax esset; Quod (ut alibi advertitur,) dicto disc. 1, in annot. ad Concil. quandoque sequi solet, ex ea potissimum causa, quod decreta extensa non fuerunt a perito Jurista forensi, qui haberet loquendi formulas juridicas, & magis significativas ab æquivocis magis alienas, sed à doctissimo quidem ac primario humanarum literarum Professore, qui elegantia & lemnos, vel Grammaticorum regulis obsequi volui; Dum (ut præmissum est,) antiquior ac originaria, ideoque magis propria est altera pars demandandi executionem, & observantiam Concilii.

BENè verum, quod juxta frequentiorem stylum, ejus principale institutum veletur in hac parte interpretandi, atque præstanti oracula in abstracto, super dubius, quæ prononciantur.

Ultra istas partes interpretandi, aliaque decernendi, quæ dicti Concilii observantiam concernunt; Et super qua pars interpretativa, alia Congregations le non intramittunt,

munitum; unde propterea ista facultas est privativa, altera vero exequutionis vel obliterantia, est cumularia cum aliis, & praferentim cum proxime sequenti Congregatione Episcoporum, & Regularium.

De plerisque peculiariter agit, quæ ab eodem Concilio etiam dependentiam habent; Puta, super Episcoporum, aliorumque beneficiariorum residentia, tam circa licentias super absentia, ex aliqua iusta causa, cum moderationibus tamen contentis in Apostolicis Constitutionibus, illa praesertim Utbani VIII. super residentia Episcoporum, in quarum moderationum casu eadem Congregatio per organum ejus Praefecti, vel Secretarii, pontificium oraculum exigere solet; Quam etiam super declarationibus, an & quando absentia sit licita, vel saltem excusabilis, tam ad effectum fructuum, quam respectivè distributionum quotidiarum, ac pro evitandis penis contra non residentes, à sacris Canonibus, & ab eodem Concilio inflictis; Unde propterea illi, qui ex causa studiorum, vel ex alia iusta causa, à residentia se excusabiles reddere volunt, ab ista Congregatione petunt licentiam, quæ ad tempus, cum nimia moderatione pro negotiorum qualitate, concedi solet, quandoque indulgendo etiam distributiones, pro frequentiori tamen stylo reservando rectiam partem favore interessentium. *Iste licentia inserviantur sub tit. de benef. pluriest & sub tit. de Canon. disc. 13. & alibi.*

Item cum locorum Ordinariis, post Concilii editionem, per Apostolica decreta prohibita sit Missarum reductio ex causa decrescentie fructuum, ac reddituum, pro earum celebratione destinatorum, ac etiam per ejusdem Congregationis decreta generalia, quæ de *celebratione Missarum* dicuntur, ob Apostolicam confirmationem in

Bullario quoque inserta, Conf. 43, Urban. 8. certa forma praescripta sit, super nova susceptione hujusmodi onerum in perpetuum, & praeterum super investimento pecuniarum in bona stabilia fructifera, prohibito investimento in censibus consignatibus; Idcirco, tam facultatem reducendi onera antiqua, quam aliam facultatem suscipiendo onera nova, præter dictorum decretorum formam, illa Congregatio concedit pro qualitate cauṣarum, seu pro motibus regionum.

Item, licet ab eodem Sexto particularis Congregatio super negotiis Regularium effecta fuerit, de qua in proxime sequenti discursu; Attamen, quando Regulares professi utriusque sexus, juxta formam à Concilio praescriptam, aduersus professionem reclamare velint post quinquennium; unde propterea necessaria sit specialis commissio Papæ, super restitutione in integrum adversus quinquennii lapsum, ista commissio concedi non solet Ordinatio, & superiori locali, nisi previa consultatione hujus S. Congregationis, cui desuper portrecta supplicationes diriguntur consulendæ; licet quandoque, sed nimium raro praxis docuerit, quod alteri Congregationi Regularium directe sint, ideoque in ea disputatur de causis restitutione in integrum dignis. *Nec n. 118. de regular. disc. 41.*

Idem sequitur in illis supplicationibus, que Papæ porrigitur pro dispensatione ab aliqua irregularitate publica, & praesertim ex causa homicidii voluntarii, quod scilicet supplicationes diriguntur hujus Congregationis consultationi; Quod etiam aliquando fit super illis dispensationibus matrimonialibus, quæ per Datatiam concedi non solent, & super alios arduis ac dubius gratiis vel negotiis practicatur.

De materia matrimoniali quoque in ista Congregatione frequenter agi solet, ut potest dependente a plerisque decretis Conciliariis, tam circa formam contrahendi, quam circa impedimenta resultantia, a vinculo consanguinitatis, vel affinitatis, aut ab altero publicae honestatis, sive a captu, cum similibus; Decidendo etiam casus particulares contentiosos; vel ex mutuo partium consensu, ubi praetertim questione restingatur ad folum punctum iuris; vel ad interpretationem decretorum Concilii; vel quoddam partium inopia ita exigat, ut item in judicialibus Tribunalibus, per tramites iuris, & cum tela judiciaria sustinere non valeant; vel quoddam ita Papa ex aliqua justa causa mandet, praetertim pro evitandis scandalis, que in hujusmodi controversiis orti solent, quando cum judicii tela, seu formalitate agantur. *Sub tit. de matrim. diffe. 1, & 3.*

Extra enim istos casus, tam in ista materia matrimoniali, quam in quibuscumque aliis, ad eisdem Sixtina Constitutionis praeceptum, generaliter Sacrae Congregationes, una partium reluctante, non agunt causas contentiosas, que processum formalem, cum probationibus hincide faciendis exigunt; ideoque ad Judices ordinarios istae causae ab eisdem Congregationibus remitti solent; Quod tamen quandoque non practicatur pro Congregationum arbitrio.

Prout in materia beneficiali, non le iugiter in cognitione causarum particularium inter contendentes de pertinentia beneficii; Benè tamen in ea frequenter agi solet de validitate unionum, que ex fonte decretorum conciliarium fiant prebendis canonicalibus, vel Ecclesiis parochialibus, aut seminario; Et quandoque Ordinatij, ante-

quam eas faciant, cautiùs agendo, ab eadem Congregatione oraculum petunt, ut ita firmior actus existat, quamvis neque ista causa sufficiens aliquando esse soleat; Ac etiam super validitatem concursus in parochialibus; *sub tit. de benef. disc. 4, & in alijs.* Et generaliter ita in quibuscumque aliis, que a conciliariis decretorum interpretatione vel observantia pendeant.

Eidem Congregationi quoque incumbit materia visitationis minimum, quam Episcopi ad praescriptum Constitutionis Sixti V. facere tenentur, istaque occasione referre statum Ecclesiarum; unde propterea, occasione responsionis, quam desuper reportant, monita eis dantur, super quibus prouidet debeant; Idque præbere solet occasionem decidendi questiones juridictionales cum Praelatis inferioribus super jurisdictione activa, vel cum exemptis super visitatione ac jurisdictione passiva, in concernentibus cutam animarum, & alia hujusmodi. *L. de huc tit. de iuris. diffe. 4, & seqq. & in Mischl. Eccl. & in annos. ad Consil. Trid.*

Generaliter autem, tam in ista, quam in quibuscumque aliis cardinalitiis Congregationibus, nulla pecuniarum, vel solutionibus emolumentorum mixta dignoscitur, sed omnes expeditiones dantur gratis omnino, adeo ut neque aliquid petere, vel recipere licet per inferiores ministros, & operarios, sub praetextu nudi laboris, vel operis personalis in scriptura; lolumque partium correspondalibus, qui negotiorum curiam habent, aliqua moderata merces seu recognitio laboris debita est pro negotiorum qualitate, ac pro expensis copistarum, sive pro honoratis Advocatorum, & Procuratorum, quando eorum operam adhibere qualitas negotii exigat.

In ista Congregatione nulla adest mixtura Praelatorum, uno excepto, qui Secre¹⁶tarii munus gerat, atque unus Cardinalis ejus habet Praefecturam pro subscriptione literatum, & decretorum, ipsiusq^z Congregationis cura, & directione; Atque huic Praefecto Sedes Apostolica pro recognitio- ne laboris solvi menstrua scuta centum au- ri, ex quibus ipse suppeditat aliquam ratam Secretario, pro mercede scribarum, & ope- rariorum infectorum, ac pro expensis char- tz, & atramenti, ut omnia gratis dentur; Istaque Congregatio qualibet hebdomada vel bis in mense pro negotiorum numero vel qualitate in die Sabbati hodie in Apo- stolico Palatio habetur, prius vero habeatur in domo Cardinalis antiquioris.

Quando super dubio quod proponitur,

alias prodierint resolutiones, cum ipsis pro- cedi solet, atque aliquando ab illo aliqua discussione rescribi, quod dentur resolutiones alias factae; Id autem non semper bene procedit, cum solum servandum sit in de- cretis, vel declarationibus generalibus, & in abstracto, quasi per viam legis, non autem in resolutionibus casuum particulatum, cum diversæ singulorum casuum circum- stantia diverlam exigere valeant resolutionem, ut alibi advertatur. *Disc. i, in annot. ad Consil. Trtd. lib. 14.*

Ejus autem resolutionibus vel decretis ipsa Congregatio exequutionem non pre- stat, neque in judicialibus se ingerit, sed ad Judices ordinarios, ac Tribunalia conten- tiosa ecclesiastica, & competentia id perti- nit. *dito Disc. i, ex Conf. 74.*

Sixti V.

DISCURSUS XVI.

De Sacra Congregatione super negotiis Episcoporum, & Regularium.

S V M M A R I V M.

1. De iustiss Congregationis erectione.
2. Quid decretu non deferatur, nisi in forma authenticâ.
3. De quibus negotiis in ea tractetur.
4. Qua de te necatur.
5. De stylo deputandî ponentem.
6. Non admittitur recusatio ex capite suspi- citionis, & quid ubi Cardinali habeat interisse.
7. Quomodo cognoscas causas.
8. De stylo seu modo recipiendi informacio- nes, & decendi.
9. De modo exequendis resolutiones.
10. Quomodo procedatur contra Episcopos.
11. De eodem, & de deputatione Vicarii Apo- stolicî.
12. De deputatione Vicarii sede vacante.
13. De potestate Capituli sede vacante.
14. De alijs ad materiam negotiorum, que aguntur in hac Congregatione.
15. De negotiis concernentibus monasteria- Monialium.

N 3

16 Quod

RELATIO ROM. CURIAE FORENSIS

- 16 Quod hac negotia dirigantur Episcopis, alijque locorum Ordinarijs, etiam in Monasterijs exceptis.
- 17 Quomodo cognoscantur, cause Regularium.
- 18 De eodem, & quod causa Regularium transienda sunt summarie, in forma extra-judiciale.
- 19 De styllo capendi informationes in negotijs, & recurribus Regularium.
- 20 Ad istam Congregationem privatim pertinentes nove erectiones, vel suppressiones Monasteriorum, & conventuum.
- 21 De congregazione reformationis Regularium.
- 22 Concedit ista Congregatio beneplacitum super alienacionibus.
- 23 De alijs negotijs hujus Congregationis.
- 24 De eodem, & quod cognoscat de negotijs pertinentibus ad alias Congregationes.
- 25 Adhibet regulas prudentiales, neque semper legibus se agnoscat subjectam.
- 26 Omnes expeditiones dantur gratis.

ISTA Congregatio per Sextum V., cum plerisque axis, per particularem constitutionem erecta est const. 74. Sixti V. Illaque solum Cardinalitia est, aliorum mixtum non habens, nisi unius Praelati, qui Secretarii munus gerat, à quo literæ & decretæ scribuntur, vel subscribuntur, cum subscriptione, & sigillo unitus ex Cardinalibus, qui Perfectus dicitur, & sine quibus copulativè subscriptionibus, ac sigillo, expeditiones authenticæ non dicuntur, quamvis agatur de decretis vel resolutionibus, que ab alium caularum occasione jam facta sint, & que coram inferioribus Judicibus ad probationem sive auctoritatem pro alicuius similis causis determinatione allegentur. quoniam, sive agatur de resolutionibus istius Congregationis,

quam illius Concilii, & aliarum, speciali decreto cautum est, ut non nisi ista forma muniz, authenticæ dicantur; Et per consequens extra Curiam deferendum non est attestationibus hujusmodi resolutionum, vel declarationum, quas aliqui, commendabiles quidem in sua sphera, pro publica commoditate, faciunt elaborati ac diligentes Collectores; In Curiaverò, ista solemnitas vel forma res alterius Partis, contra quam resolutiones allegentur, de illarum veritate certificare valent, ex registris, quæ diligenter conservantur in Apostolico Archivio, ut alibi etiam insinuatur. disc. t. in annet. ad Concil. Trid.

Duo diversa negotiorum genera peragit ista Congregatio, quæ propterea, quo ad negotia curialia fori ecclesiastici, quæ non concernunt fidem, sed ad Christianæ Reipublicæ regimē spirituale pertineant, videtur omnium major, ideoque, majorem habere solet numerum Cardinalium, ob majorem negotiorum multiplicitudinem.

Ea, quoties festorum impedimenta alijs non suadent, sine intermissione tenetur in feria sexta cuiuslibet hebdomadæ in Palatio Apostolico; De mense verò Martij, ex eo quod feria sexta est dies festivus vel magnæ devotionis, ob commemorationem passionis Domini Nostri, tenetur feria quinta, excepto tempore vacationum generalium æstivatum, quando aliquantò rarius tenet solet, juxta negotiorum majorem, vel minorēm multiplicitudinem, scilicet contingentiam.

Ubi agatur de contentiousis causis, que sub formalī disputationis trutina cadunt, stylus est hujus Congregationis, deputandi pro singularium caularum propositione aliquem Cardinalem, qui causam sibi commis- sim proponat, ad initia Tribunalum collegialum de quibus infra, iteque Ponens ap-

pellunt; Quod etiam in plerisque aliis Congregationibus practicatur, non autem in illa Concilio, in qua omnia negotia proponuntur per Secretarium, prævia tamen dubitionum, ac negotiorum, faltim graviorum descriptione in folio; quod per plures dies antea transmittitur per manus singulorum Cardinalium Congregationis.

Non admittuntur autem recusationes ex capite suspcionis, quod etiam in aliis Cardinalibus votate debentibus procedit; Quin immo si agatur de causa Ecclesie Cathedralis, vel Monasterialis, cuius aliquis ex Cardinalibus, qui in Congregatione interveniunt, sit Praefat, vel Commendatarius, aut Prosector, non inde tamen invitus à Congregatione excluditur ut pluries practicatum vidi; Estramen bene verum, quod frequentius discripsi Cardinales, aliquod interesse in eau-
sa habentes, sive scientes quod Pars eos ha-
beat suspectos, ex causa, ob quam de juris
rigore Judge recusati posset, sponte absti-
nent, atque hujusmodi dubitationi ansam
non præbent; Idque prudenter fit etiam pro
causa servitio, atque ad capendum illud ar-
bitrium, quod c. t. a. justitia præjudicium
cadere valeat, cum quandoque praxis docu-
erit, ut quò magis aliquis Cardinalis pro in-
teresse affectionis ratione protectionis in
Congregatione intervenire voluit, ut jura
illius Partis tueretur, ed magis, ab aliorum
constantí integritaté, actiorem suæ cumber-
tiam causa passa sit; Licet quandoque è con-
verso, ista prætentia prodelle confluverit,
juxta casuum contingentias; Commendabilius
tamen est, ut abstineant, ut libenter, ac
frequentier tam in his Congregationibus,
quam in aliis Tribunalibus sequi solet, etiam
in casibus, in quibus de stricta juris censura,
recusatio non intraret; Hinc proinde illa sus-
pcionis disputationes, quæ in aliquibus re-

gionibus, & Tribunalibus adeò frequenter
disputantur, pro calumniaz fomento ad cau-
fas æternandas, in Curia, nunquam, vel nimirum tardò audiuntur.

Distinguendo itaque negotia Episcopo-
rum ab illis Regularium; Quatenus pertinet
ad primam (speciem) Verè, & propriè hujus
Congregationis Institutum est, ex mente ere-
ctoris, ut summarie, ac in forma extrajudi-
ciali audiatur, subditorum recursus, vel
querelæ adversus oppressiones, & gravami-
na Episcoporum aliorumque Prælatorum,
ac Vicariorum, & officialium, non autem ut
peragantur causa privatæ contentiose, quæ
processum ac telam judiciariam exigunt in-
ter partes, quoniam istis non concordanti-
bus, sed una eorum reluctante, remitti de-
bet ad suos Judices ordinarios competen-
tes, ut frequentius praxis docet (licet aliquan-
do non oblet vetur.)

Habito igitur recursu per eos, qui se gra-
varos sentiant, per viam supplicis libelli in
& forma extrajudiciali; Stylos est quod scribi-
tur epistola familiaris subscripta a Præfecto,
& Secretario nomine Congregationis, Epis-
copo, vel alteri superiori, cum insertione co-
piæ libelli desuper porrecti, ut super conten-
tis in eo, Sacram Congregationem infor-
met; Habitque informatione, si ea fidelis
existat, adeò ut recurrentes in facto non dis-
cordent, unde propriezè questio reducatur
ad punetum iuris, tunc negotium proponi-
tur in S Congregatione, atque emanat resolu-
tio, pro cuius exequutione, vel observan-
tia, etiam per epistolæ familiares, illi Episco-
po, vel superiori directa, procedi solet; Et
quandoque, ubi causa qualitas id exigit, ex-
equatio committitur Metropolitano, scilicet vi-
ciniō, vel alteri Praefato, etiam in hac forma
extrajudiciali per epistolæ familiares; Sive
quilibet quandoque datum decretum in supradicta for-
ma

videtur,) tunc ipsa Congregatio, quatenus contingat, desuper per eundem deputatum eam certiorari, eidem restringit, ut pro toto tempore vacationis, ejus munus exerceat, cum universa iurisdictione, neglegat sibi fastis restrictionibus, quas improbat; Et aliquando eidem Vicario Capitulari aliquam ¹ 3 communicate solet facultatem, qua ipse caret, putat concedendi literas dimissoriales, ad ordines susceptiendos infra annum, cum similibus; Quod tamen nonnisi pro easibus, vel personis particularibus, & ex justa causa, & quandoque prævia informatione, concedi solet.

Er de plerisque aliis, de quibus in ista ¹⁴ Congregatione agi solet, actum habetur in instructivo discirku, de quo in *Miscellan. ecclesiast.*, ubi videre facilè est, cum alijs nimia esset digressio. titul. *Miscell. ecclesiast. disc. 1.*

Quamvis autem negotia concernentia regnum Monasteriorum Monialium jam ¹ fundatorum, sive eorumdem Monasteriorum novas fundationes, Regularium matrem potius concernant; atram sub ista Episcoporum potius cadere videntur, quamnam nimirum rara sunt quæstiones, quæ in hac Sacra Congregatione disputentur, inter Moniales, & viros regulares, sub quorum regimine ipsum monasterium sit (licet quandoque id casus praebeat, ut alibi advertitur in sua materia; *sub tit. de regular. disc. 2.4.* Sed omnia negotia, quæ ad Moniales pertinent, agi solent cum Episcopis, aliisque locorum Ordinariis; Vel quia ipsa Moniales, tanquam exemptæ in pugnat Ordinarii iurisdictionem circa visitationem, & alia, de quo etiam in S. Congregatione Concilii disputati solet; *de his quæst. sub tit. de iurisd. disc. 2.6. & seqq. & in annot. ad Concil. Trid. disc. 5.* Vel quia eadem Moniales

prætendant ab Ordinario gravari; Sive quodd præter antiquum, vel consuetum institutum, nimirum eas restringi, ac reformati prætendatur, cum similibus.

Eidem quoque Ordinatio restringere solet; vel circa vitam communem; vel circa numerum præfixum; aut circa receptionem plurium sororum, contra dispositionem clericorum Apostolorum; Sive circa receptionem corruptarum, cum præfinitione augmenti dotis; Nec non circa concessiōnem majoris vel minoris numeri conversarum, tam in communi quam aliquibus Monialibus in particulari; nec non super admissione puellarum gratia educationis; aut super concessione Confessoriorum extraordinariorum, quando Ordinarii denegerunt, cum similibus negotiis, quæ hoc Monialium regimen concernant, dum regulariter pertinente ad hoc organum.

Item per istud organum explicati solet beneplacitum Apostolicum, super novis foundationibus, prævia diligentis informatione, ac discussione requisiitorum, sed hæc & similia cum Episcopis, vel Ordinariis peragi solet, quibus etiam diriguntur literæ, vel provisiones, in controversiis, quæ oriantur inter ipsas Moniales in electione Abbatisse; Aut in ejusdem protogratione ultra triennium, quamvis agatur de Monasteriis exempti; Nisi particularis consuetudo contrarium suadeat, istamque necessitatem tollat, quia nempe respectu exemptorum, hoc munus pertinere soleat ad aliquem ecclesiasticum Praelatum, qui sit Nuntius vel Communiarius Apostolicus, cui rectè conformatio ejusdem fiducia, quæ habeatur de Ordinario, non autem de aliis inferioribus, sub quorum regimine sit monasterium, putat pro frequentiori contingenti de Regulariis. *dicto disc. 2.6. de Regular. & dicto disc. 2.6.*

in annot. ad Concil. Trid.

Qo vero ad alteram speciem negotio-
rum Regularium, non intrat superius insi-
nuata propositio, quæ intrat in negotiis E-
piscoporum vel secularium, quod scilicet
in privatibus causis contentiosis, cum processu
& ordine judicario peragendis, una parti-
um reluctante, ista Sacra Congregatio se
non ingrat, sed eas remittat ad suos Judi-
ces; Quoniam causas Regularium non fo-
lium publicas super regimine Religionis in
universum, sive inter unam Religionem, &
alteram, sed etiam privatas inter ipsos Reli-
giosos, super electionibus, officiis, & praela-
turiis, aut super praecedentibus, aliusque pre-
minentibus, ceterisque occurrentiis, genera-
liter hæc S. Congregatio cognoscit, & de-
terminat, sicut matè, & de plano, sola facti
veritate inspecta, quandoque cum extra-
dicialibus probationibus, vel cum sufficien-
tibus justificationibus, per scripturas, nullo
tamen adh. bito formalis processu, cum No-
tario, & cum tela judicaria, quoniam Se-
cretarius vel Cardinalis Ponens conservat
scripturas, & recipit informationes, ita
quodammodo faciendo etiam partes No-
tarii.

Meritò autem ac prudenter in causis Re-
gularium ita proceditur, quoniam non so-
lum ex dispositione dictæ Sixtinæ Constitu-
tionis, super hujus Congregationis erectio-
ne, sed etiam ex antiquorum Canonum, &
Canonistarum sensu receptum est, incon-
gruum esse claustralibus Religiosis, strepi-
tum fori, ideoq; eorum causæ cognosci non
debet in ordinatis Tribunalibus conten-
tiosis secularibus, sed intra ipsam Religio-
nem, atque per ejus superiores, absque fi-
gura judicii, & cum religiosa simplicitate; Si
vero agatur de recusibus à gravaminibus
ipsorum superiorum, in eadem extrajudicia-

li forma cognoscuntur; Vel per Cardinalem
Protectorum Religionis; Vel per istam
Congregationem, cum ita quoque intrà,
non autem extra ordinem cognosci dicantur.
Tit: de Regulari: dis: 1, & 22.

Stylus autem est, quod quemadmodum
in dicta alia specie negotiorum Episcopo-
rum & clericorum secularium & Monia-
lium, habito recursu per viam simplicis li-
belli extrajudicialis, scribitur Episcopo pro
informatione, eique transmittit tenor li-
belli porrecti; Ita in iis negotiis Regula-
rium rescribitur Procurator Generali Reli-
gionis, qui semper in Curia assilit, & quan-
doque eidem Generali pro informatione,
qua habita, si una Partium illam impugnet,
atque alteratam pretendat, alia capiuntur
informationes, & adhibentur diligentissime
pro veritate indaganda.

Ad istam quoque Congregationem pri-
vativè pertinet agere de novis fundationi-
bus monasteriorum, vel Conventuum, ac
decidere causas super oppositionibus alio-
rum Regularium, & quandoque etiam
clericorum secularium, nisi Papæ videatur
aliquam causam committere in Rota, vel
alteri Congregationi; *tit: de Regulari: dis: 29,*
et seqq. Prout etiam cognoscit super Con-
ventuum suppressione, quoniam licet satis
alia moderna Congregatio Cardinalium,
cum Secretario etiam Praelato super statu &
reformatione Regularium, ab Innocentio
X erecta, de cuius voto seu consilio, sequa-
ta fuit ejusdem Innocentii Constitutio su-
per suppressione parvorum Conventuum;
Attamen ista est Congregatio particularis,
super dicta reformatione in universum, quæ
compatibilis est cum ista ordinaria & gene-
rali, ejusque facultates non impedit.

Cumque ab Urbano VIII. revocata, vel
respectivè moderata fuerint amplæ facul-
tates,

ates, quas ex Apostolicis Constitutionibus habebant P̄xlati regulares super alienationib⁹ bonorum, & iurium alias cadentium sub prohibitione *Extravagantia Ambitione de reb. eccl. non alien.* unde propterea necessaria est solemnitas beneplaciti Apostolici; Idcirco, ne Religioſi, praesertim pauperes cogantur subire sumptus, qui desuper necessarii sunt pro expeditionibus Datazæ, vel Secretarie Brevium, istud beneplacitum concedi solet per organum istius Congregationis, ac etiam per illud alterius Congregationis Concilii; Idque aliquando in Monialibus etiam practicari solet, quando monasterii paupertas ita exigat.

Et in summa omnia petragit, quæ Religionum, ac Regularium bonum reginens, ac directionem concernunt; unde propter ea dicitur Congregatio occupatissima, atque in negotiorum multitudine omnium major, ob faciles recursus, querelas, & contentiones Regularium, qui non habentes necessitatem cogitandi ad propriæ personæ, ac familiæ viuum & vestitum, aliasque indigentias, se totos occupare solent in dissensionibus inter se ipsos, ita humana conditione vel infirmitate exigente, pro qua curanda, sufficiens medicamen adhuc non habemus. *De his habetur disc. 1. tit. ds Regular.*

Haber item ista Congregatio latas habentes agendi etiam de illis negotiis, quæ aliarum Congregationum peculiaria sunt; unde propterea (ut Urbanus VIII, dicere solebat) ista videtur Congregatio quodammodo universalis, exceptis causis, quæ directe fidei questiones concernant, sive formalem interpretationem Concilii Tridentini; In reliquis enim, licet adhuc dicta Congregatio Concilii, artamen de iis, quæ concernunt exequutionem, vel observantiam

eiusdem Concilii, ejusque decretorum cognoscit; Prout etiam, licet adhuc Congregatio Rituū, cuius peculiare munus est cognoscere ac decidere controversias super precedentibus, aliisque ecclesiasticis præminentibus, inter clericos ſeculares & regulares, ac etiam super iis, quæ prætendantur per laicos in functionibus ecclesiasticis; adhuc tamen ista Congregatio istas causas cognoscit; Ideoque privativa singularis cognitione dictæ Congregationis Rituū, versatur in præscribendo titus super divinis officiis, ac etiam super canonizatione Sanctorum. *infra disc. 18.*

Ac etiam licet adhuc particularis Congregatio super controversiis jurisdictionibus, ac super ecclesiastica immunitate, à qua denominationem seu vocabulum sortitur, de qua infra Disc. sequ. Adhuc tamen ista Congregatio, occasione agendi de negotiis, ad Episcopos & Ordinarios locorum pertinentibus, de hac negotiorum specie cognoscit, quando casus præbeat, ut ad eam recursus habeantur.

Et quamvis generaliter huiusmodi cardinalitia Congregationes, tanquam summi cognoscentes sibi commissa negotia, se gerant nomine Pape, potius more Principis, vel supremi Senatus, quam more Judicis vel Tribunalis contentiosi, ideoq; non subjaceant rigori regularum & propositionum iuris, eo modo quo contentioſa Tribunalia ſubjacent; Prae ceteris tamen ista Congregatio, quæ quoddam universale, ac politicum regimen utriusq; cleri ſecularis, & regularis, aliamque rerum ecclesiasticarum haberet, huic restrictioni non ſubjaceret, ſed cum regulis seu legibus prudentialibus pro negotiorum qualitate, vel temporum ac rerum contingentii procedere solet; Semper tamen, & in quibuscumq; quantumvis

gravibus negotiis , gratis omnino , etiam quoad scripturam , adeo ut Partes alio non graventur sumptu , nisi (ut aliis dictum est) illa recognitione laboris personalis , ac dili gentia correspondalium , qui negotiorum curam habeant; Et quandoque , quatenus negotii qualitas exigat , pro honorario Advocatorum & Procuratorum , ac pro expen-

sis copiste pro informationibus quae dentur ; Reliquum verò totum quod ad suggestionem Agentium & correspondalium à Partibus detur , furtum & illicita extortio est eorum , qui negotia peragunt , vel aliquorum reproborum interiorum ministeriorum mechanicorum , qui fidem ab eorum dominis habitam fraudent.

D I S C V R S V S X V I I .

De Sacra Congregatione Jurisdictionis , & Immunitatis Ecclesiasticae.

S V M M A R I V M .

- 1 De hujus Congregationis erectione.
- 2 Quinam in ea interveniant.
- 3 Prelati sunt relatores causarum , & processuum.
- 4 Quare habetur in ista Congregatione usus processuum , & de immunitate locali.
- 5 De immunitate personali , & de alia immunitate reali.
- 6 Mechanicum est videre processus.
- 7 Quando tenetur , & de quibus negotiis tractet.
- 8 An fuerit expediens eam erigere.
- 9 Quod stylus hujus S. Congregationis sit potius contrà delinquentes , qui ad immunitatem recurrent.
- 10 Unde proveniat quandoque rigor.
- 11 De remissione consunguentium sub lege ut non condemnentur ad panam ordinariam.
- 12 De styllo dandi omnes expeditiones gratis.
- 13 Et de alio styllo procedendi in forma extra-judicialis.

- 14 Cognoscit privatè de causis immunitatis , & Metropolitanus se non ingerit.
- 15 In quo propriè consilat manus hujus Congregationis , & quales causas remittat judicibus competentibus.
- 16 De alijs ad materiam remisit.

Moderata est ista Congregatio , utpote erecta circa initia Pontificatus Urbani VIII Incertum tamen est ; An vivæ voce oracula ; Vel per literas in forma brevi ; Aut per decretum consistoriale ; Sive etiam per Apostolicam Constitutionem , quæ in Bullario non sit impressa ; Ideoque super eius facultatibus , ac restrictionibus respectivè , discutiri non potest , eo modo , quo de facultatibus altiarum Congregationum , super quibus Constitutiones in Bullario habemus , facti potest.

Habent ista Congregatio , cum competenti numero Cardinalium , mixtuarum aliorum praulatorum pro Papæ arbitrio , ex quibus quatuor videntur fixi ; Unus nempe , qui Secretarius munus gerat ; Unus ex auctoribus

ditoribus; Vnus ex Clericis Cameræ, & Advocatus fiscalis; Alii verò sunt in majori, vel in minori numero, ut Papæ videatur etiam ex dictis Rotæ, & Cameræ Tribunalibus assūti soluti.

Isti verò Prælati, ut plutimum, sunt relatores causarum (qui in Curia Ponentes discuntur); Potissimum quia hujus Congregationis negotia frequenter secum ferunt processus voluminosos, qui per Ordinariis locorum, vel per alios judices, & magistratus de partibus transiuntur; Potissimum in causulis concereribus, ecclesiasticam immunitatem localem, ad effectum inspicendi qualitatem, ac probationem criminis, processibus exceptuatis per Constitutionem Gregorij XIV. Sive qualitatem loci capturar, super quo sit controversia, an sit immunitus nec ne; Aut super eiusdem capture modo, qui immunitatē excludat; Putat (ex gr.) quod captus in loco non immuni, violenter in eo actu, secum trahat capientem, qui cum detineat, adeò ut ad proximum locum immunem accedat, cum tunc non suffragari Immunitatem S. Congregatio respondere consuevit, cum similibus de istis causa immitatis localis in Miscellan. Ecclesiast. disc. 9, & seqq.

Prout etiam, processus, & acta de partibus, transmitti solet, in causis aliarum specimen immunitatis, personalis scilicet, & realis, quando ad ipsam Sacram Congregationem recursus habeatur per eos, qui praetendantur immunitatis vel jurisdictionis violatores, & tanquam tales ab Ordinariis, censuris innodati sint, sive ille comminetur, cum similibus, quoniam, cum Cardinales in tot Congregationibus, ac etiam in Consistoriis, & Cappellis Pontificis, aliquaque gravibus negotiis, præfertim cum Principiis Oratoribus occupati, vacare non

possint lecturæ processuum, qui quandoque voluminosi esse solent; Ac etiam quia indecens videtur Cardinalium majestati, cum id sapere videatur quid mechanicū, ut agendo de Advocatis seu Procuratoribus inferius in eorum Rubrica advertitur infra in disc. in quo agitur de Advocatis & procuratoribus. Idecirco Prælati si jungit, qui compendiose referant ea, quæ in processibus, &c in actis continentur ut servat quoque Congregatio Consulta de qua infra de his controversis super immunitate reali dicto Miscellan. Ecclesiast. disc. 2. & seqq. & sit. de regal. à disc. 50. ad 61. Et de immunitate personalis titul. de juris. à disc. 58. ad 68. & 92. & 94. & alijs & de judic. à disc. 3.

Teneri ea solet in Palatio Apostolico in die martis, bis in mente, nisi negotiorum contingentia aliter suadeat; Eaque solum sagit de negotiis concernentibus materiam jurisdictionis ecclesiasticæ, & ne illius exercitium Magistratus secularibus permitatur, ac etiam de materia dictæ triplicis immunitatis, localis, personalis, & realis, & de quibus speciebus, ac successivè de negotiis, in dicta Congregatione petractari solitis, in ecclesiastico Miscellano compendiose agitur. Ideoque ibi videri potest, ne eadem absque necessitate repeatantur, locis supra citat.

De his autem, insensibiliter, seu minus clamorosè, cognoscere solebat altera Congregatio Episcoporum, dèqua discursu proximo precedendi agitur; Eaque cum regulis prudentialibus, quas p[ro]t[er]e ceteris (commendab[iliter] quidem) adhibere solet, forsitan (ut alii qui opinantur) melius eadem negotia dirigebat, unde propterea adhuc sub judice, etiam apud bonos, ac zelantes ecclesiasticos, remanet quæstio, quæ verè problematica est, habens hinc inde probabilia argu-

RELATIO ROM. CURIAE FORENSIS

menta, an hujus Congregationis eretio ecclesiasticae immunitati ac jurisdictioni proficia, vel præjudicialis fuerit; *Instituatur etiam dicto dist. 2. Miscellan. ecclesiast. Potissimum, quia bonus quidem, sed fortè indiscretus, vel asper zelus aliquorum, qui circa initia eam regebant, aliqua produxit inconvenientia præjudicialia, atque asperitatis vel nimilium exactæ & exorbitantis defensionis, opinionem impressit apud sacerdotes (qua pro hodierna præxi verè erronea est) quoniam ut pro meæ diuturnæ forensi vitæ præxi, ingenuè testari possim, utrumque antiquum, seu primævum, & hodiernum stylum expertus, quid rectissima est intentio, ad restrictionem potius immunitatis præsertim localis propensa; Eatenus verò illum stylum adhibere oportet, qui rigorosus, vel asper reputatus à sacerdotibus, quatenus ipsi ad id cogant, vel provocent, quia nempe se Judices facere velint hujus materiæ, cuius, juxta regulas catholicæ fidei sunt incompetentes; Ideoque, ut pluries in ecclesiastico *Miscellaneo*, occasione agendi de dicta triplici immunitate, ac etiam in materia jurisdictionali adverteritur; *locu supræ citati.* Prout etiam in illa feudorum, *tit.* de feud. *disce. 60.* & in altera regalium, *locu supræ citati.* & alibi, vitium est in utroque extremo, superiorum Officialium, & Magistratum utriusque fori, adeò ut inconvenientia potius resultere ex modo, quam ex substantia.*

Potissimum vero, inter alia multa, hodierna Congregatio non laudat antiquum sensum circa immunitatem localem, in illis casibus, in quibus agatur de criminibus, que sub casibus exceptuatis, de stricto jure non cadant, sed scandalosa sint, publicaque quieti præjudicialia; unde propertea non possint consurgentes liberè tradi Curia se-

culari, minusque debeant relinquere libertate, sed potius ad extraordinariam poenam tritemum, tanquam per speciem detentionis, & custodie, pro publica quiete condemnari; Quoniam non est condemnatio, qua fiat per Judicem ecclesiasticum auctoritate sua de laico delinquentे, cum quo nullam habeat competentiam circa etimis punitionem, vel cognitionem, sed solum circa punctum immunitatis, an competit, nec ne; Sed est prudens & commendabile temperamentum, per quamdam speciem concordie cum Magistratibus secularibus, ut ita mediani viam eligendo, concorditer ipsi abstineant à poena ordinaria hujusmodi delinquentium, qui eis tradantur; Arque ita non violetur immunitas, publice autem quieti consulatur; *Agitur de hac stylo dicto Miscellan. Ecclesiast.* Verum condemnatio fiat per ipsos Magistratus secularis competentes, tanquam per speciem (ut præmissum est) prudentis, & commendabilis concordie; Verum Episcopi, aliisque ecclesiastici Superiores ad eam devenire non possunt inconsulta ista Congregatione, qua ad id devenire non solet, nisi factio verbo cum Papa, à quo oraculum accipit, dum nostræ xatis praxis docuit, quid Ordinatio delinquentes laicos transmittente ad Principis secularis tritemes, Magistratus secularis eos ita in loco non immuni repertos carceravit, atque ad poenam ordinariam ultimi suppli ci condonavit, sequito effectu.

In reliquis autem hujus Congregationis stylis est uniformis, ac aliatum; Tam circa omnimodam alienationem à feodi bus, atque ab emolumentorum aliqua solutione, pro expeditionibus, aliisque actis, que gratis omnino conceduntur, ac fiunt; Quam etiam, circa modum procedendi in forma extrajudiciali, ut de aliis Congregationibus

Con-

Conciliis, & Episcoporum supra dictum est, scribendo scilicet per epistolas familiares
 13 Ordinariis locorum, vel Nuntiis Apostoliciis, alisque ecclesiasticis Prælatis, ad quos pertinet, tam circa informationes super rebus, quam circa exequationem suorum decretorum, ac resolutionium.

Privativam cognitionem hujusmodi controversiarum habet, ad quoscumque alios competentes iudices, appellationum, vel recursuum; Ideoque per ejus decreta, Pontificis oraculo comprobata, inhibitum est Metropolitani, ac Nuntiis, alisque Judicibus appellationis, vel recursuum ab Ordinariis locorum, ne inhibitiones concedant, vel impedimenta præstent; Talisque videtur praxis inconclusa in specie immunitatis localis. *in finiatur etiam dicto disc. 2. Miscellan. Ecclesiast. & titul. de judic. disc. 3. & alibi.*

Secus autem in aliis duabus speciebus immunitatis personalis vel realis, quoniam 15 munus Congregationis propriæ, ac principaliiter versatur, in protectione, ac defensione ecclesiastica jurisdictionis, & immunitatis, & ne de facto illa usurpetur, vel respetivè violetur à Magistratibus, vel Communictatibus secularibus, aut à gabellarum, aliorumque laicalium onerum Appaltatoribus, & exactoribus, ita assidentiam, ac auctoritatem præstanto Ordinariis locorum, qui præsertim pro Italiaz moribus, in exiguis, ac pauperibus Ecclesiis, potentiali oppressioni secularium de facili subjacent; Secus autem ubi cessante hac oppressione de facto, prætendatur per tramites juris, quod illa causa, vel persona respectivè sit secula-

ris, non autem ecclesiastica, ideoque ad forum secularis pertineat, juxta eorumdem sacrorum Canonum dispositionem; Sive quod illa immunitas realis de jure compete-re non debet; Vel quatenus in substantia competat, ista non controvettatur, sed sola quæstio sit super modo, vel super quantitate, alisque accidentibus, quoniam ita cognitio non prohibetur, immò fieri debet coram ordinariis Judicibus competentibus, cùm immunitatis ecclesiastice substantiam, vel genus non percusat; Ideoque debent eis hujusmodi causæ remitti, ut in forma judicaria per tramites juris decidantur, eo modo, quo alia causæ privatæ contentiose peraguntur; Potissimum vero, quando oporteat facere probationes per testes, qui servatis servandis examinandi sint, stante in-finiato stylo, tam istius, quam aliarum Congregationum, gerendi potius partes Principis, vel supremi Magistratus, in forma extrajudiciali, quam illas Judicis, in forma contentiosa. De hū causis remissū ad suos iudices tit. de regal. disc. 50. cum plur. seqq. & agitur etiam in dicto Miscellan. Ecclesiast. disc. 2, & seqq.

Et de aliis adistam Congregationem pertinientibus videri poterit in enunciato Ecclesiastico. *Miscellan. ac etiam in materia jurisdictionali, & in illa regalium, occasione agenti de gabellis, & vetigibus, præsertim pro immunitate reali, &c. in loco supra relatū.*

* * *

DISCURSUS XVIII.

De Sacra Congregatione Rituum.

SUMMARIUM.

- 1 De iſſim Congregationis erectione, ejusque dupliſ specie.
- 2 De personis ex quibus ea conſtituitur;
- 3 Qua negotia in ea poragantur, diſtingui-
tur inter contentioſa & non conten-
tioſa.
- 4 Quanam ſint contentioſa.
- 5 De receptione alſcujuſ Sancti in Protec-
torum.
- 6 De queſtionib⁹ contentioſis, qua ſuper
iſis protectione caderे ſolent.
- 7 De queſtionib⁹ conſenſioſis praeminen-
tiarum inter Ecclesiasticos.
- 8 De alijs queſtionib⁹ ſimiſib⁹ cum ſecula-
rib⁹.
- 9 De ſtylo præcedendi in forma extrajudi-
ciali, omniaque faciendis gratiis.
- 10 Quod quandoque formatur proceſſu, &
adhibet quandam formam iudicialem.
- 11 In hiſ materiis praeminentiarum deſer-
tur conſuetudini, & quando.
- 12 An ceremoniali impediat conſuetudinem.
- 13 Quod ſoleant otiam iſle cauſe committi in
Rota, vel de eis voto.
- 14 De alia ſpecie Congregationis ſuper Ca-
nonizatione Sanctorum, & quinam in-
terveniant.
- 15 Adhibentur etiam Medici, & alii Profeſ-
ſores, & quare.
- 16 De Congregationibus, qua habentur co-
ram Papa, ac etiam de Conſiliariis, in
haſ Materia.

- 17 De aliis que hanc materiam conceruant
remiſiſt, & quare non omnes advo-
cati
haſ negotia perit adlent.
- 18 De ſtylo propinariuſ, aliorumque emolu-
mentorum in haſ materia.
- 19 De præcedencia inter Santos.

DUplex videtur iſta Congregatio . A Sixto V. cum aliis pluribus per eam
idem Constitutionem quoque erecta; Conf.
74. Sixti V. Una ſilicet ordinaria, pro Ri-
tibus ecclesiasticis, aut pro decadendis con-
troverſiis præcedentiarum, aliarumq; pre-
eminentiarum; Et altera extraordianaria, ſu-
per canonizatione Sanctorum, ſen beatifi-
catione, & cultu aliquorum ſervorum Dei,
dum diversus eſt perſonarum interuenitus,
ſeu partcipatio, in una, quam in altera, in
ordine ad Praelatos, aliaque perfonas, extra
illarum Cardinalium, qui paroſmiter in utra-
que interveniunt eo ipſo, quod ex oraculo
Pape, huic Congregationi Rituum in gene-
te adſcribuntur ; Quare de eis diſtincte, ut
decer, agendo.

Quatenus pertinet ad primam ſpeciem
Congregationis ordinariae; Ea ex ſolis Car-
dinalibus conſtituta non eſt, quoniam ul-
tra iſpolorum competentem numerum, qui
(prout in omnibus aliis Congregationibus)
non eſt determinatus, ſed major vel minor,
pro Papæ libito, interveniunt plures Praela-
ti, quorum unus eſt Secretarius, ac etiam al-
iqui Religiosi Theologiz professores, &
prie ceteris Magister S. Palatii, & Sacrifa-
Pape,

Pape, qui ambo sunt regulares, unus Ordinis Prædicatorum, & alter Eremitarum S. Augustini; Ac etiam unus vel plures magistrorum ceremoniarum Papæ.

In ista Congregatione, duo negotiorum, genera peraguntur; Unum scilicet contentiosorum inter Partes; Et alterum gratiosorum, seu pacificorum ex officio, vel ad supplicationem, in ijs quæ factos titus, & ceremonias, vel divinum cultum concernunt.

De hoc secundo genere sunt ea, quæ (ut supra) respiciunt cultum divinum, ac titus, & ceremonias ecclesiasticas, sine contradicitore vel tertii præjudicio; Puta super concessione facultatis celebrandi officium, vel missam, sub simplici, vel semiduplici, aut duplice rite alicuius Sancti, vel Beati; Aut celebrandi oœtavam, aliave similia faciendo, siue declarandi aliquod dubium ceremonialis, vel quibus diebus alicuius majoris solemnitatis, celebrati possit missa votiva alicuius Sancti in propria Ecclesia, vel ubi ad sit aliqua reliquia insignis, cum similibus; Nec non concedendi licentiam assumendi aliquem Sanctum in protectorem, cum facultatibus vel consequentiis, quæ exinde resultant, quando ista qualitas tutelaris canonizata sit ab hac Congregatione, & sine cuius licentia hodie id fieri non potest ex Apostolicis decretis.

Super hoc autem in specie, nostra ætate, in plerisque Italæ, ac Hispaniarum Civitatibus, iste punctus practicatus fuit in forma contentiosa, an scilicet, potius unus, quam alter Sanctus recipi deberet in protectorem; Sive an recipi posset ille, cui permisum sit, praefari culum tanquam Beato, sed adhuc non esset solemniter canonizatus; Et quamvis in plerisque alias Civitatibus, & locis, praxis hujusmodi quæstiones docuerit in forma contentiosa, præsertim vero in Civi-

tate Pamphilonensi; Attamen, frequentius, quam alibi id sequitur in Civitate Neapolitana, ubi, ob invianum illius Populi devotionem & ob religiosorum magnas æmulationes spirituales, hujusmodi quæstiones frequenter auditi confuerunt, tam circa, inclusionem unius, in exclusionem alterius, inter Ordines, vel Religiones, ex quibus illi servi Dei fuerint, quam etiam circa multiplicitatem, ad quæ òni Ordinatus, de eius consensu hujusmodi protectiones, & non alias concedi solent, excusati soleant, quod non ad esset amplius locus in insigni cappella Civitatis, in quo statuta reponi valeant, de ista cappella sub titul. de preminent, dist. 12. & tit. de Regular. disc. 20.

Quinimmò, etiam quo ad eos, qui jam recepti sîni in Protectores, frequentes (& quidem scandalose) controversiae audiri consueverunt, inter religiosos diversarum Religionum, super præcedentia statuarum, vel imaginum; Sive inter illos eiusdem Religionis originariorum, quæ in plures filiales, vel reformatio[n]es divisa sit, super habitu statutæ, vel imaginis illius Sancti, ut præsertim contigit de Sancto Antonio Patavino, an habere deberet capucium pyramidatum quo utuntur Capuccini, vel rotundum, seu quadratum, quo utuntur Conventuales, vel Observantes; Sive ad quos in publicis processionibus pertineat, illam statuam associare, & præsertim inter calceatos, & discalceatos Carmelitas, circa statuam S. Theresiæ, moderna praxis docuit, de hoc sub tit. de Regular. disc. ibidem, cum similibus æmulationibus, seu levitatibus Ideoque etiam pro zelo majestatis ac estimationis Civitatis, & populi, & pro servitio culius, ac devotionis, prudens, atque commendabile videretur consilium, ut forsitan per saeculum in his omnimodum silentium, ibi imponeretur.

Alterius generis contentiosi negotia sunt, quæstiones præcedentiarum, aliarumque præminentiarum, in processionibus, aliisque publicis functionibus, inter sacerdotes, & regulares; Vel respectivè inter utriusque Cleri diversa Capitula, vel monasteria, seu conventus; Aut inter ejusdem Capituli dignitates, vel Canonicos, aliquot clericos, & præfertim inter dignitates in Carthaginensi, vel Metropolitana, super jure faciendi primarias, & pontificales functiones, cum similibus.

Aut etiam super jure funerandi, vel celebrandi officium super cadavere in funere; Aut super jure prohibendi celebrationem eiusdem solemnitatis; Vel prohibendi jam celebrati solitam; Vel super jure prohibendi novas erectiones congregacionum, & confraternitatum; Nec non super modo assistendi Episcopo, vel alteri Praedato, eiq; occurrenti, vel associandi respectivè; Aut super usu pontificalium, quem habent nonnulli Prelati inferiores, præfertim regulares, & cum qua moderatione usi debeant, cum similibus controversiis, inter ecclesiasticos, de his sub tit. de preminent. serè per tot. & in Miscellan. ecclesiast. ac etiam tit. de regular. disc. 19.

Vel ubi agatur de controversiis præminentibus, inter ecclesiasticos & sacerdotes, vel respectivè inter ipsosmet sacerdotes, super præminentias & honorificis tractatibus, qui Principibus, vel Baronibus, aut Gubernatoribus, aliisque publicis Magistratibus, aut Patronis, vel aliis qualificatis viis sacerdotibus debeantur, vel respectivè congruant, throni scilicet elati seu baldacchini, vel sedis, aut scamni tit. de preminent. disc. 26, & 27, & tit. de jure patron. disc. 52, & alibi. Et in summa de omnibus qua concernunt ea, quæ Ecclesiarum cultum & ecclesiasticum ritum percuunt,

In omnibus tamen utriusque generis negotiis, idem adhibetur stylus, qui in aliis Congregationibus, est insinuatus, procedendi scilicet per viam summariaz ac extra-judicialis cognitionis, previis ejusdem extra-judicialibus informationibus, ab Ordinario loci, vel à superiori regulari respectivè; Omnesque expeditiones, & provisiones concedendi gratis omnino.

Bene verum, quod ista Congregatio, magis quam alia, aliquam Tribunalis contentiosi imaginem habere videtur, formando scilicet processus, cum examine testimoniis, in Curia, per Notarium, quo uti solet in causis, vel actis beatificationis, & canonizationis Sanctorum; Ac etiam concedendo remissoriam in partibus; Et super qua, ad instar ejus, quod quotidiana Rotæ praxis docet, formales disputationes habeti solent, per tramites juris, & cum ejusdem regulis, de quibus sub tit. de judic. in materia remissoriarum, & in altera compulsoriæ seu extradictionis scripturarum tit. de judic. 28, & 31. Id autem ex ea ratione provenit, quod cum in hac materia præminentiarum, consuetudini nimium defertendum sit, præfertim vero ubi ea sit immemorabilis, qua accedente, in jure admittitur, ut minus dignus, præcedat, magis dignum, majoresque habeat præminentias; Pro casibus tamen particularibus, non autem pro regula universalii, cum runc corruptela potius talis consuetudo dici mereatur; Hinc proinde, hujusmodi asserta consuetudinis probationes, etiam in ipsa sacra Congregatione facere oporteat, eod. tit. de preminent. à disc. 18, ad 22, & in Miscellan. Ecclesiast.

Prout etiam super hujusmodi consuetudinibus disputari, solent quæstiones juris, quando scilicet adversentur ceremoniali Romano, ratione clausularum contentarum, ia:

Sicut Constitutione Clementis VIII. eiusdem ceremonialis confirmatoria; quarum clausularum virtus, & operatio est, insicre quamcumque contrariam possessionem, vel observantiam, unde de consequenti tollitur vel impeditur consuetudo, inter cujus requisita illud possessionis est praecipuum, ac substantiale; Adhuc tamen hujusmodi clausularum obstaculum, evitari solet; Vel ratione non comprehensionis; Vel quia consuetudo sit potius interpretativa casus dubii; Aut quod jam introducta esset de tempore editionis ceremonialis. *sed sit de praeminent. & Miscellan. Ecclesiast. pluri-*

Dantur tamon frequentes casus, quod in hujusmodi causis contentiosis, in quibus formales probationes facere oportear, Pontifex demandet, ut cognoscantur de voto Rotæ in forma judicaria; Sive quod eas a vocet à Congregacione, atque committat in Rota, decidendas prout de jure; Id autem certam non habet regulam vel praxim, cum sit materia arbitria, pro facti qualitate, & circumstantiis regulari solita; Et quandoque Papa hoc arbitrium regulare solet cum voto Prælatorum Signaturæ Gratiae ad quam una Partium, quæ de judicio Congregationis conqueratur, recurrere solet, ut etiam quandoque praxis docet, in negotiis aliarum Congregationum Episcoporum, & Regulatum, vel Concilii, sive Immunitatis. *pluries dicto sit. de praeminent. & dicti Miscellan. Ecclesiast. & aliis.*

Quoverò ad aliam speciem Congregationis, quæ tractat solum negotia canonizationis, vel beatificationis servorum Dei; Illa constituitur, ex eisdem Cardinalibus, & Secretario aliquo Prælati, & officialibus vel Theologis de quibus supra; Verum alio-

rum quoque prælatorum, & Religiosorum, ac officialium superadditionem recipit, Promotoris scilicet Fidei, cuius officium, non ex necessitate, sed ex frequentiori usu, annexum esse solet officio Advocati fiscalis; Nec non intervenunt tres antiquiores, Rotæ Auditores, tanquam supponendi petiti Canonistæ, qui partes Assessorum ita gerere videntur; Ac etiam unus ex Prothonotariis participantibus, cui illa causa injuncta, seu distributa sit, siquidem isti Prothonotarii, circa initia primitivæ ecclesiæ, sub Clemente I. deputati fuerunt pro hoc munere scribendi acta Martyrum; Ac etiam adhibentur alii Theologi, qui Consultores, vel respectivè Qualificatores dicuntur, ut res tantæ importantiæ, tam super compilatione processuum, quam super discussione probationum, & alii, quæ contingunt, cum nimia maturitate, atque cum consilio quamplurimum peritissimorum virorum, in omnibus licentias, & facultatibus, examinentur.

Hinc proinde adhiberi quoque solent, pro consilio, probatissimi, ac periti medici, & philosophi, aliique professores, ad effectum discutiendi, an illæ operationes, quæ miraculis referuntur, dici mereantur supernaturales, vel provenire possint à potentia naturali, quamvis difficulti, & rara.

Postquam vero probationes, respectu beatificationis, vel respectivè canonizationis, bene, ac mature discussæ sunt, adeò ut negotium in pluribus Congregationibus bene præparatum sit, tunc super eo, magis solemnis Congregatio habetur coram ipso Papa, qui auditto voto Congregationis, decretem interponit, super beatificatione, vel super concessione cultus, ac similibus functionibus, præter canonizationem, sive adscriptionem catalogo Sanctorum, utpote

P. 2 obli-

obligatoriam de fide; Ideoque postquam i negotium examinatum est, etiam in ista magis solemini congregacione coram Papa, ex-minatur etiam in pleno Consistorio decreto, deindeque aliud habetur Consistoriorum magis solemne & publicum, in quo interveniunt omnes Archiepiscopi, & Episcopi, qui in Curia praesentes reperiantur, qui omnes votum proferunt, per quamdam imaginem Concilii.

Quales verò sint formulæ, quæ in hujusmodi processibus adhibeantur, & quid præcedere debeat, priusquam hujusmodi probationes admittantur, meum non est peragere, cùm ex quadam antiquo Curia stylo, ita exigente quoque natura seu qualitate hujusmodi negotiorum, quæ viros minus occupatos, eique penè in totum addicatos, exigere videtur, classici, & occupati Advocati non de facili in eis se ingerere soleant; 19 Ideoque dedecet, ut non bene versatus, in his se ingerat, potissimè quia liberculi particulares super decretis Apostolicis, vel S. Congregationis, aliisque formulis habentur, ubi facile est videre.

In ista verò negotiorum specie, quidam

8 habetur antiquus stylus singularis, qui in aliis Congregationibus non viget, quod scilicet Cardinalibus Congregationis, aliisque Officialibus, ac operariis, ratione magni laboris, qui desuper adhibendus est, in studio, ac revolutione valde voluminosorum progressu, super probationibus, solvuntur propinæ, seu sportulæ, aliaque emolumen-tas; Ideoque apud probos, ac zelantes viros, problematica est quæstio, an iste usus, quamvis antiquus, atque de stricta juris censura licitus, aboleri debeat, nec nè Multisque placet opinio affirmativa; ad tollendas occasiones obloquutionum vulgi ignari, vel maligni, ac temulorum Romanæ Curiae, dum ex dicto Apostoli, Sapientibus & insipientibus debitores sumus; De hoc autem meum non est agere, ideoque totum referatur judicio eorum, ad quos pertinet.

In nupertima verò quinque Sanctorum Canonizatione, per Clementem X. facta, etiam inter ipsos Sanctos, pro nostra capacitate, vel consolatione, præcedentie quæstio in ista Congregatione disputata fuit, de qua in Ecclesiastico Miscellaneo agitur. p. discurs. 40.

D I S C V R S V S X I X.

De Sacra Congregatione Indicis Librorum.

S V M M A R I V M.

- 1 Quid non sit vera propositio, quod moderno tempore libido scribendi creverit.
- 2 Sed quare id certificetur de falso.
- 3 Gracie prius literata, & Italia barbaræ;
- 4 In quæ in Italia partibus litera iniuncta babuerint.

5 Roma habuit leges à Gracia.

6 Deinde Graciæ epibus, bonis, ac literis postulavit.

7 De regressu litterarum, & artium in Graciæ, cum privatione Italia, aliasrumque adjacentium regionum.

Et de alio regressu in Italianam, aliasque regi-

gia-

- giones, cum privatione Gracia.
 9 Quod semper mundum fuerit, ac futurum
sit idem.
 10 Antiquus est Sedit Apostolica usus prohibi-
bendi libres.
 11 Qualis erat usus antiquus in hac materia.
 12 De cura, & officio Magistri Sacri Palati^y
in Urbe circa libros.
 13 Quando super hac materia Tribunal ere-
ctum sit.
 14 Quales libri prohiberi soleant, ac debe-
ant, etiam illi circa mores, & alia ex-
tra fidem, & de ratione.
 15 Quid parcer, & circumstidē in hoc proce-
di debat, & quare.
 16 De cessione Congregationis Indicis.
 17 Remanet tamen eadem potestas penes
Congregationem universalis inquisicio-
nis.
 18 Quinam interveniant in ista Congrega-
tione, & quid in ea agatur.
 19 Ordinarij locorum non concedunt licen-
tiam legendi libros prohibitos, & qui-
dent licentiam.
 20 Omnia sunt gratis, & extrajudicia-
liter.
 21 An ex bono sine liceat ligere libros prohibi-
tos sine licentia.
 22 De alijs questionibus in hac materia cum
Magistratibus facultatibus, cur non a-
gatur.

cap. 1. Atque de hoc in specie Cicero, alii-
que antiqui Scriptores, etiam conquerun-
tur; Et in nostra legali facultate compro-
bat adeo venerandum, ac necessarium Ju-
stiniani testimonium, quod leges, quae ex e-
jus compilatione, detractis glossis, vix unum
conficiunt volumen, tunc ultra duo millia
volumina constituebant. I. i, & 2, C. de re-
ter. jur. enuclean.

Attamen, regulando rerum cursum, tan-
quam per speciem novi Orbis, ab illis quin-
que, vel lex sacerulis, a quibus, excusso barbaro-
rum tertitius jugo, Italia, & Hispania, aliaeque nostra Europaꝝ communicabiles
partes, antiquas literas, & artes restituere
cœperunt, dicit̄a propositio verificatur; Non
quod humana conditio diversa fuerit, cùm
semper eadem exibuerit, ac futura sit; Sed
quia literarum cultura, quæ per plura sœcu-
la deserta fuerat, atque in oblivionem pend
abierat, paulatim reassumpta, quod magis
crevit, cōmajores produxit fructus, arque
indies producerit; Juxta naturale exemplum
terre, quæ antiquioribus temporibus ni-
mūdum felix & fœcunda, si diu absque cultu
deserta remaneat, atque ita spinis ac ve-
tribus repletatur, non nisi paulatim longo
temporis decursu, antiquæ amoenitati, ac
fertilitati restituitur; Sed postquam restitu-
ta est, majores producunt fructus, quām priū
faceret; Non quod terra non sit eadem, sive
quod priorem naturam immutaverit, sed
quia pro qualitate cultura majores vel mi-
nores fructus producit.

Idque in hac ingenii materia, tam in lite-
ris, quam in artibus, neglegētis antiquiori-
bus exemplis Chaldaeorum, Arabum, Æ-
gyptiorum, ac Judæorum, ac aliarum natio-
num; Atque more Legistarum, aliquotumque
humanarum literarum Professorum, id ex-
emplificando inter literas græcas, & latinas;

QUAMVIS (pro meo sensu) vera non sit
illa propositio, quæ nedum per vul-
garium, sed etiam per plurimum senatorium
ora volitar, ac circumferitur, quod scilicet
scribendi libido, ac successivæ librorum co-
pia, nostris temporibus nimium, ac in ex-
cessu creverit, cùm omni tempore, ex di-
cto Sapientis, eadem fuit humana condi-
tio, iudicemque mores, Solomon, lib. Ecclesi. iſſ.

Sive inter Græciam & Italiam; Ex Historiis
corum , aliquotusque Scriptorum communis
ac certo testimonio , Græcia literarum &
artium florida mater , & cultrix erat , omni-
umque nationum magistra ; Italia vero
barbara ac omnino inculta ; adeo ut pri-
mævis temporibus , ante Urbis Romæ adeo
fortunata , ac fatalem ædificationem , ali-
qua literaturam initia , in Apulia & Calabria
extremitatibus , tanquam in regionibus , quæ
Græcia magis adjacent ; In Syponitia sci-
licet , Tarentina , & Crotoneensi Civitatis-
bus , ab Archytis , & Pythagoris , ac aliis ha-
buerit .

Ipsaque Roma , post tertium suæ funda-
tionis saeculum , Regum dominatione ex-
pulla , atque in statu jam crescentis Reipu-
blice constituta , quamvis adhuc non adul-
ta , ab ipsa Græcia leges recipere coacta fuit .

Eadem vero Republica adulta , atque
robusta effæcta , Romanorum ac Italorum
potentia , ipsam Græciam prius opibus &
artibus , aliusque pretiosis & conspicuis re-
bus desertavit , eisque Italianam diravisse ; Dein-
deque literas quoque ad se traduxit , juxta
Rhodianæ Academiæ declamationem , quæ
audio Ciceronis in græcis literis perorante,
facta est ; Ideoque Italia effæcta fuit litera-
rum , ac artium secunda mater , aliorumque
Nationum magistra ; Græcia vero penè
inculta , ac barbara evaluit .

Verum (ita rerum vicissitudine exigente)
translata per Constantimum Imperiale Sede
ad Bizantinam Civitatem (quæ ita mutato
nomine , Constantinopolitana dicta est ,) ad
illam Græcia partem , Romanarum litera-
rum , & artium denud translatio seu restitu-
tio sequuta est ; Ipsaque Roma & Italia ,
alique occidentales provincie , ob tot
Barbarorum incusiones , qui literarum , ac
bonarum artium acceptimana , & capitalem

profitebantur iniuriam , omnino bat-
bare & inculce per plura secula remanen-
tunt .

Postea vero , per quamdam alternati-
vam , eadem Græcia per Barbaros , ac lite-
ratum infensos Turcas , occupata ; Ipsa Ita-
lia , alique adjacentes provincie , priori
literarum , bonarumque artium culture ,
paulatim restitutæ fuerunt , atque indies
magis restituntur , donec (quod Deus
sempiter avertat ,) ejusdem alternativæ , seu
vicissitudinis calus fiat ; Unde propterea ,
(ut quidam Sapiens bene dicere solebat ,)
Orbis terrarum semper fuit , ac futurus est
gudem , ab ea creatione , quam sacra literæ
veteris Testamenti nos docent , usque ad il-
lam destructionem , quam ex aliis sacris lite-
ris novi Testamenti , ex Christiana Religionis
professione constanter credimus , eadem
que humana conditio ; Mores autem , de
una in aliam pattem , vel nationem , pro e-
jusdem Orbis connaturali vicissitudine ,
transeunt ; juxta illud naturale exemplum ,
quod tradi solet de terra motu , qui per
partes probat , ut terra moveatur , & concu-
tiatur , & tamen illa in universum semper in
eadem firmitate permaneat .

Verificata igitur in hoc nostro mundo
communicabili præfata communi opinio-
ne , seu traditione , quod felicit modernis
temporibus scribendi libido , atque libro-
rum copia creverit , ob majorem præser-
tim facilitatem , quæ post artis imprimendi
novam inventionem , vel restitutionem se-
quuta est ; Cum in illis primis hujus resti-
tutionis temporibus , modicus esset Scriptorum
numerus , atque major esset Episco-
porum , aliorumque Praelatorum zelus &
vigilans ; Hinc proinde , quamvis ex antiquis
Sanctorum Patrum testimonio ,
præstaria Divi Hieronymi , antiquissimus
esset

asset Ecclesiaz Catholicaz, Sedisque Apostolicaz usus, super prohibitione usus, ac lecture illorum librorum, qui sanam doctrinam non continerent, dum omni tempore Catholica Fides, ejusque metropolitica Romana Ecclesia, hæresum tulitatio-
nes passa est, illam præsentim omnium magorem, quam vix aucta, ab Arieanorum
successoribus, ac fautoribus sensit; Attamen cum Episcopij, aliisque locales Prælati, rectè suum munus in hoc explerent, nulla subesse videbatur necessitas, Tribunal peculia-
re desuper ergendi, dum ipsemet Pontifex, per literas, ab Episcopis consultis, sive eos-
dem desuper monendo, ita rectè provide-
bat; Atque pro ejus particulari Episcopatu-
m Urbis, ac districtus, per sui Palatu Theolo-
gum, seu Magistrum, hoc munus particula-
re sufficienter explebat. *Supra disc. 8.*

Episcoporum vero, aliorumque Pra-
torum charitate frigilcente, præteritum au-
tem ex abuso negligendi residentiam, arque
obtinet plures Cathedrales, & Metro-
politanas Ecclesias in commendam, ad fo-
lam utilitatem, adiutiar simplicium bene-
ficiorū; exortaque Luiherana hæresi, &
à qua iniqua matre, aded iniquiores filii
prodierunt; erectaque superius insinuata
Congregatione Inquisitionis universalis, i-
sta invigilate cœpit, super prohibitione,
ac extirpatione librorum, qui sanam doctri-
nam non continerent, atque catholicæ fidei
dogmatibus, aut bonis moribus, naturali-
bus, vel ecclesiasticæ potestati, aut christia-
na pietati adversarentur, seu præjudiciales
esse possent.

Quamvis etenim ignatum vel iniquum
vulgus hanc prohibitionem ad solos li-
bros, qui fidei dogmata contineant, re-
stingere satagat, quasi quod ea, quæ mo-
rē, vel pietatem, sive ecclesiasticam por-

statem, seu libertatem concernunt, ad fi-
dem non pertineant; Profsus tamen erronea
est hæc opinio, quæ ignorantia vel malitia
filia dici meretur, quoniam ista sunt hære-
sum vel schismatum femina, vel radices,
aut preparationes; Ideoque prudentis me-
dici partes lunt, præservativæ magis, nè
morbus nascatur, vel crebat, incumbere,
atque ita futuro malo occurrere, quā ex-
pectare morbi jam execreti, ac dominantis
curationem, quæ non semper, vel non adeo
de facilis sequi potest.

Id autem, apud omnes, commendabile
reputatur, ut quod magis fieri potest, parce,
ac circumspetè in hac prohibitione pro-
cedatur, nè facilitas, vel frequentia, vil-
pendium cauet, aliaque producat inconve-
nientia eo modo quo in ecclesiasticis Cen-
sulis, canones, atque Concilia docent, ac
monent. *in annot. ad Concil. Trid. pluries.*

Cum autem, malo crescente, dictaque
Congregatione in gravioribus actualibus
negotiis Fidei magis occupata, ista materia
revisionis, ac prohibitionis librorum, for-
san non adeo diligenter, & accuratè agere-
tur; Hinc Sixtus V. in sapienti enunciata
multarum Congregationum erectione,
istam quoq[ue] Indicis librorum, tanquam
dictæ alterius Congregationis S. Officii in
hac parte, vicariam, scilicet adjutricem erexit
Conf. 74. Sixti V. Eadem primæva potestate,
penes ipsam matrem adhuc remanente, dum
ex eadem Dominicanæ Religione deputatus
fuit Secretarius, qui in omnibus Cardinali-
tatis Congregationibus magnus est minister
& operarius.

Constituitur, autem ista Congregatio,
ex competenti Cardinalium numero vario,
pro Pat[er] æplacito, habena ut supra, Secre-
tarium Religiosorum Ordinis Prædicatorum;
Acetiam in primarium, & fixum conful-
torum

torem habet præfatum Apostolici Palatij Magistrum, cuius antiquius in Curia singularis ista cura erat; Et ultius magnum quoque habet numerum, Theologæ, alia-
rumque literatum profissorum, qui fre-
quentius, omnes, vel pro majori parte, sunt
religiosi diversatum Religionum, sub nomi-
ne seu vocabulo Consultorum, quorum par-
tes sunt, diligenter revendendi, ac examinan-
di libros, quorum suspicio habeatur juxta
distributionem, qua per Secretarium eis fie-
ri solet, ad effectum referendi, & examinan-
di in plena Congregatione, qua statutam
diem non habet, sed pro negotiorum nu-
mero, vel urgentia, in aliquibus anni tempo-
ribus haberi solet, ita in ea determinando,
an liber debeat, necnè prohibetur; Interdicta
locorum Ordinariis, aliisque Praelatis facul-
tate concedendi licentiam legendi libros,
qui ab ipsa Congregatione, vel ab altera In-
quisitionis prohibiti fuerint, ideoque ad eas
privativæ ista facultas restricta est; Ac etiam
ad dictum Magistrum S. Palatii, cum ali-
quorum librorum exceptuacione, quam ip-
semet Congregationes patiuntur, dum ali-
quorum librorum respectu, ipsi Papæ, singulatè, ac privativæ ista potestas reservata
est; Præfato Apostolici Palatii Magistro, e-
jus primævam continuante auctoritatem
conjunctione cum Vicario seu eius Vicegerente,
revidendi per se ipsum vel per alios à
se deputatos, libros quin Urbe, & districtu
imprimendi sint, atque imprimendi faculta-
tem, necnon jam impressorum publicatio-
nem concedendi, ut superius in aliquorum
Palatii Apóstolici officialium rubrica adver-
titur. *diss. dicit. 8.*

Idemque hujus Congregationis est com-
mendabilis stylus, omnia gratis peragendi,
rigorosè prohibita Consultoribus ac Revi-
zoribus, cuiuscumque mercedis recognitio-

ne, etiam sub prætextu magni laboris, vel ex-
penſarum, quas facere oportet, pro eadem
revisione; Omnes etenim Sacratum Con-
gregationum opertati, præfertim istius, ac
alterius supradictaræ Sancti Officii, nec-
non Rituum, merè gratiæ sunt, laborum
mercedem, à Sede Apostolica, cum Episco-
paibus, vel Religiosis munieribus, pro eo-
rum qualitate, ac temporum oportunitate,
recipientes, omniaque explicantur in eadem
forma extrajudiciali & suuminiaria, nulla judi-
cialis tæla mixtura accedente, eodem modo
quo de aliis Congregationibus est dictum.

Super ista vero librorum prohibitorum
lecture scribentes, potissimum vero morales,
varias quæsitiones disputare solent, & præ-
fertim an, & quando, etiam absque superio-
rum licentia, ea licita sit spectato fine, vel
causa, quia nem̄ è ad bonum finem, arque
prò eiusdem Catholicæ fidei, vel sedis Apo-
stolice, aut ecclesiastice potestatis servitio,
vel defensione fiat; Meum vero non est, ju-
xta ea, quæ in omni materia, omnibusque la-
boribus utriusque idiomatis protestata sunt,
agere de ijs, quæ concernunt forum inter-
num, cuius judex est Deus, qui videt in cor-
de, sed solum de ijs, quæ in foro externo
judicant homines, qui vident in facie, non
autem in corde; Atque in hoc foto, recep-
tum est, illicitum esse sibi ipsi jus dicere, at-
que sub hoc prætextu superiorum præcepta
sperrnere, cum alias nimium lata via fraudi-
bus, ac legum, & prohibitionum, elusioni
locus fieret; Excusatione à penitentiis admitti so-
lita, ubi locorum, quæ prohibitioni causam
dederunt, cancellatio accedat, *de his ait Ver-
miglio. conf. 186,*

Prout, eisdem prohibentibus regulis pru-
dentialibus, quæ multa & præfertim in ju-
risdictionali materia, examine, ac decide-
re, prohibent, studiosè negligunt illæ
quæ-

quaestiones, quæ circa participationem, vel aliquibus discurrit Scriptor modernus in re-
dependentiam laicalis potestatis, super hac
prohibitione librorum disputari solent. De

DISCURSUS XX.

De Sacra Congregatione Fabricæ, ejusque
Tribunali.

S V M M A R I V M.

- 1 De erectione Tribunalis Fabricæ, & deputatione iudicis.
- 2 Dua sententia conformes habent vim trium.
- 3 De antiquis facultatibus, presertim circa invalidas alienationes bonorum Ecclesiæ.
- 4 De bodierno statu hujus Congregationis.
- 5 De duplice Congregatione generali, vel particulari.
- 6 Ad quid hodie restrictæ sint fabrica facultates.
- 7 Quod hac creatio dicenda sit possidit commendabilis, & de ratione.
- 8 Episcopi sunt legales exequutores piarum dispositionum.
- 9 Exequiæ ad sepius exequutores & visitatores.
- 10 De facultatibus Fabricæ circumiuers exequitoris piarum dispositionum.
- 11 De applicatione incertorum.
- 12 De casu insufficientia bonorum ad operis implementum.
- 13 De casu incapacitatis legali.
- 14 Testamenta, & ultima voluntates provenientes à jure positiyo, ideoque Princ

eps potest derogare, vel dispensare.

- 15 Quod Episcopus etiam de jure posse applicare alijs p̄ijs operib⁹ dispositiones in op⁹ p̄ijs definitum non applicabiles.
- 16 De ratione conclusionis.
- 17 De differentia inter derogationes, vel dispensationes Principum secularium, vel Papæ.
- 18 In quo consistat exorbitantia, qua prædicti solet.
- 19 De absurdis, & inconvenientibus in observantia legum.
- 20 De aliquibus exemplis exorbitantiarum, & quomodo incerta dispositiones intelligenda sunt, vel in casu insufficientia.
- 21 Quod estiam apud Gentiles commendabile esset supremas pias dispositiones impérii.
- 22 Quomodo intelligi debeant dispositiones favore incapacium.
- 23 De exorbitantib⁹ Commissariorum, & inferiorum ministrorum.
- 24 De negotijs, qua in hac duplice Congregatione tractentur.
- 25 De ordine, cum quo cognoscuntur causa contentiosa.

- 26 Legata regulariter sunt exequitiva.
 27 Quod aliquando ista causa sint Rotales,
     & quomodo.
 28 Fabrica habet privatiram, ubi ad sit mix-
     tura ejus interesse.
 29 Quando causa disputationur in Congrega-
     tione generali.
 30 Non tenet preceptum testatoris, quod fab-
     rica non posse se intronitare.
 31 Quando etiam favore Religiosorum inca-
     pacium dispositiones sustineantur.
 32 De decreto Alexandri VII. circa disposi-
     tiones incertas favore pauperum.
 33 De dispositionibus fiduciariis occultis, &
     ad aures Confessariorum, vel alterius.
 34 Ut intrent facultates ratione insufficien-
     tiae, requiratur munitione.
 35 De compositionibus super occultis disposi-
     tionibus, id est Fabrica ignotis.
 36 De hoc tribunali Fabrica in Regno Nea-
     politano, & quomodo regatur.

AD Principis Apostolorum Vaticanam Basilicam, penè collabentem, restau-
 randam; sive ad eam redigendam, in eam adeo magnificam, & sumptuosam struc-
 tam, quam hodie cernimus. Julius secundus quamplura concessit de Ecclesiæ thesauro
 dona spiritualia iis, qui pro dictæ Basilicæ fabrica elemosynas, ac oblationes face-
 rent, vel mitterent; Aliquos Commissarios
 citrâ, & ultrâ montes deputando; *Iul. II.*
Confit. 15. Atque Leo X. amplias concessit
 facultates ejusdem fabricæ Administrato-
 rum Collegio, exequendi pia legata, pia vœ
 dispositiones, atque ex eis aliquam partem
 ipsi fabricæ applicandi (quod aliquam inconvenientiam Catholice Ecclesiæ præju-
 dicium produxisse, aliqui dicunt); Verum
 Clemens VII. quamplures ex hijsmodi
 concessionibus moderando, pro meliori

ejusdem fabricæ cura & administratione
 numerosum Collegium sexaginta qualifica-
 torum virorum deputavit, cum pluribus fa-
 cultatibus, illa præsertim deputandi unum
 Judieem, ut fabricæ debitores cogere, at-
 que causas ad eam pertinentes summarie
 decidere valeat; *Confit. 3. Clem. VII.* At-
 que duas sententias ad favorem fabricæ e-
 manatas, vim trium habere postmodum
 induxit Pius V. *Confit. 95. Pij V.* Qui et-
 iam duas alias fabricæ, ejusque Collegii
 prædicti favore Constitutiones edidit super
 piarum dispositionum exequitione, & ali-
 cuius partis respectivæ applicatione; *Conf.*
96. & 97. Necnon per aliam Constitu-
 tionem, facultatem concessit, revidendi, ac re-
 scindendi quascumque bonorum ecclesiasti-
 corum alienationes male factas, carum-
 que retractatione sequuta, fructus decursos,
 & aliquam portionem fortis, fabricæ: pli-
 candi, cum ampla facultate hujusmodi cau-
 fas cognoscendi, ac etiam desuper transfig-
 gendi vel compонendi; *Conf. 98.* Atque
 Sixtus V. occasione concedendi quam-
 dam jurisdictionem, aliaque facultates di-
 ctæ Basilicæ Cardinalis Archipresbytero,
 huic superioritatem in dictæ fabricæ Colle-
 gium concessit, cum potestate reformati
 Officiales, & ministros, ac etiam cognoscendi
 causas, vel Judicem deputandi. *Conf.*
102. Sixti V.

Sub Clemente vero VIII. novus ac di-
 versus impressus est eti status, quoniam ad-
 finit illius erectionis plurium Cardinalitia-
 rum Congregationum, quam idem Sixtus
 prædecessor fecerat, istam fabricæ, ex Car-
 dinalium competenti numero, pro Papæ
 placito, Congregationem erexit, pluribus
 etiam, juxta hodiernam proxim, adjunctis
 Praelatis; nempe, Auditore Camera, The-
 saurario Generali; Uno ex Rotæ Auditori-
 bus;

bus; Et uno ex Clericis Camera, ac aliquibus aliis Prælatis, pro ejusdem Papæ atbatrio; Ultra ordinarios Officiales, qui Prælati vel respectivè togati esse solent, ut nempe sunt, Judge ordinarius, Oeconomus generalis, Secretarius Congregationis, & Ad vocatus; Itaque Congregatio certam non haber diem, sed pro negotiorum qualitate, ac urgenti haberi solet.

Hinc loquendo pro hodierna praxi, duz dici solent in Curia Fabricæ Congregatio nes; Una scilicet major, & Cardinalitia, cum Prælatorum mixtura, ut supra, cui Congregationis generalis nomen tribuitur, ad differentiam alterius minoris vel particu laris, quæ frequentius habeti solita est, con stituta ex dictis Officialibus, & ex antiquiore dictæ Congregationis majoris Car dinali, qui videtur ejus caput, seu Præfetus.

Reformata vero dicta facultate per Pi um V. concessa circa revisions, ac rescis siones alienationum bonorum ecclesiastico rum, omnique abolita applicatione emolumentorum, quæ ex indulgentiis, aliisque spiritualibus donis, juxta concessiones Julii II. & Leonis X. percipiebantur; Ad piorum legatorum, aliarumque piarum dispositio num exequutionem, ac respectivè applica tionem, Fabricæ facultates restictè vi dentur.

Quidquid autem sit de hujus Tribunalis, vel introductionis commendatione, sive illa censura, quam inferiorum ministrorum, & Commissariorum asperitates, vel facultatum quandoque indiscretus usus producere videntur; Id abstractè considerando, commendabile potius opus videtur, ut scilicet ita ingratihæredes, suorum auctoritura, ac benefactorum oblii, eorum pia vota exequantur, ac impleant.

Quemadmodum etenim, ex Juris com munis dispositione, hoc munus demandatum est Episcopis, qui piarum dispositio nium legales dicuntur exequutores, & curatores; tit. de testam disc. 24. Ita nil prohibet, ut eorum facultate firma manente, hic alter, forte majoris auctoritatis, & vigilantis, deus exequitor, dum quod majores adsunt vigiles, & exequutores, eò magis pia vota & opera adimplentur, ut ita quod unus neglige, vel non videat, alter videat ac suppleat; Adin stat eorum, quæ circa visitationem Monasteriorum Monialium, vel circa animarum curam, & Sacramentorum adminis trationem, circa superiorum, ac visitato rum multipliciter, in suis sedibus adver tuntur. tit. de jurisd. disc. 26. & tit. de Regular. & Miscell. Ecclesiast. & alibi sa pins.

Circa plura itaque hujus Congregatio nis, ejusque officialium munus versatur; Primo nempè circa dictum munus exequotis, & curatoris dispositionum, quæ ad opias causas factæ sint, ut suum sortiantur effectum, fructus decutios sibi applicando, ut istud fabricæ opus, loco illorum operum vel suffragiorum, quæ fieri debebant, ex ecclesiastici thesauri, plena potestate Apo stolica, succedat.

Secundò, ut exigat, sibiique applicet opias dispositiones incertas, sive ad incerta pia opera factas.

Tertiò, ut pariter exigat, sibiique applicet illa legata, quæ facta sint pro certo opere individuo, pro quo bona reli cta non sufficiant, ne alias cum indebi to hæreditis lucro, apud eum bona remaneant.

Et quartò, quod ubi Ecclesiæ, seu loca, aut personæ, quarum favore dispositio facta sit, ex instituto incapaces existant (utis

ex.gr.) sunt Capuccini, & Minores Observantes, ac etiam Jesuitæ quarti voti, eorumque Domus professæ, & similes, tunc Fabrica totam dispositionem sibi ipsi applicet, tivè cum quibundam compositionibus partem accipiat, & partim remittat, de istis fabrica facultatibus *sub tit. de testamen.* disc. 23, *sub tit. de fideicommiss.* disc. 108, *sub tit. de legat.* disc. 27, & *sub titul. de Regulari.* disc. 63, & alibi pluries.

Quamvis autem (loquendo in abstracto, aique per tramites juris), istæ facultates non contineant illam exorbitantiam, quanta communis hominum opinio credit, dum apud catholicæ fidei professores, de potestate Papæ nefas est dubitare; Tum ob usum amplius clavium à Christo Domino sibi concessuum; Tum etiam quia (ut in hac materia ultimarum voluntatum pluries advertitur *sub tit. de testam.* disc. 72, & *sub tit. de fideicommiss.* disc. 14, illarum subsistentia, vel necessaria observantia, non provenit à iure divino, vel naturali, cui dispensari, vel derogari non valeat, sed provenit à jure mercè positivo; Adeò ut in temporalibus, vel prophanis dispositionibus Principi seculari potestas detur, non solum illas cœmuntan di, sed etiam derogandi, & abrogandi; Ergò multo magis, in dispositionibus pijs, vel ecclesiasticis, id concedendum est Papæ, cuius absque dubio, longè major est potestas.

Tum clariss quoniā, si de jure, in casu incertitudinis, vel insufficientiae, aut incapacitatis, sed alterius impedimenti, ob quod pium opus à disponente volatum, præcisè impleti non possit, etiam Episcopo, vel alteri Ordinatio superiori ecclesiastico, datur ista facultas, applicandi illam dispositionem alijs operibus, vel ecclesiasticis usibus, pro ejus be-

neregulato arbitrio; Multò magis id est concedendum Papæ. *sub tit. de testament.* disc. 23.

Ex ea congrua ratione, pluries in eadem materia ultimarum voluntatum infinita *ed. tit. de testament.* disc. 58, quod scilicet substantia piatum dispositionum, consistit in genere piorum operum, sive in pietate erga Deum, pro animæ propriæ, vel suorum suffragio, & peccatorum remissione; Unius verò, vel alterius operis species, concernit potius modum, vel accidentia, quam substantiam; Ideoque magna differentia est, inter illas derogationes, vel dispensationes prophanaarum dispositionum, quas concedunt Princeps laiculares, & istas commutationes, vel applicationes, dum istæ non destruunt substantiam, ut illæ faciunt; Adeò ut, bene ad hanc reflectendo, apud viros literatos, ac alios, qui tem examinent, cum debito ratiocinio legali, id nullam redoleat exorbitantiam, vel alperitatem.

Adhuc tamen (cum paucis detur ita ratiocinari) major pars hominum fortè scandalum aliquod concipit; Idquæ prægenit potius, ex aspero, & indiscreto usu, vel intelligentia hujusmodi facultatum, provenire viderur, quam ex ipsis legibus, quæ illas concedunt; Ad instar eorum quæ in simili ponderantur circa bullam Baronum lib. 1, *de feudis,* quod scilicet, exorbitantia non sit in lege, quando ea praticetur discrecere, atque ad limites rationis, quæ probabilitè legislatorem movere potuit, sed consistat in indiscreta, & aliquando irrationabili intelligentia vel praxi, ut in omnibus alijs legibus, & provisionibus contingit.

Omnes etenim leges, vel saltim pro maiori frequentia, ex justo, ac rationabili mo-

19 vivo, sù fine, editæ sunt; Irrationabilitas autem, vel exorbitantia, resultat à mala praxi, sive ab ejus intelligentia, vel interpretatione literali, ad sonum verborum, pro dannabilissimo pragmatico abuso, ex quo omnia mundi mala proveniunt, non refertendo ad rationem, sù finem, qui à legislatore habitus fuit, præsupponendo (ut decet) eundem legislatorem, virum justum, &c rationabilem, non autem iustum, ac bestialem.

Quando etenim opera pia, per disponentem volita, verè sunt omnino incerta, & impracticabilia, tunc nil refert, an uni vel alteri pio operi bona relicta applicentur, cum sufficiat adimpleri piū votum in genere erga Deum; Sed quando revera sunt certa, atque tanquam talia, disponens ea demandare iustè crediderit; Incertitudo autem deducatur ex verborum rigorosa criticatione; Puta (exemplificando in eo casu qui nostra ètate aliquam non modicam, nec improbabilem dedit scandali occasio nem) quod demandante quodam Praelato qui erat etiam prius sacerdos, ut ejus divites, & æquè pīj hæredes, menstrua seu ta quinquaginta omni tempore in septem opera misericordia erogare deberent, ista reputata fuerit dispositio incerta, id eoque sors principalis hujus annuæ perpetuae præstationis, Fabricæ erogata sit.

Sive quod, testatore cupiente aliquod opus piū in ejus patria, pro illius subventione, vel honosificantia, quod frequentius, ex motivo naturali erga patiam potius, quam ex illo solo pietatis sequi solet; Puta pro constructione monasterij Monalium, aut pro erectione Ecclesiæ collegiatæ, cum similibus; Quod si illud opus ex bonis rebus perfici non possit, sive quod ex alio

impedimento opus non perficiatur, debeant bona ad hunc effectum relicta, applicari in fabricam Ecclesie in Urbe, quam nunquam testator cogitavit, vel contemplatus est; Si quidem pietatis, humanique discursus ratio, exigit quidem, ut non caducetur dispositio, neque illa inutilis remaneat, pro hæredis locupletatione, quodque pia voluntas impleti debeat, circa erogationem bonorum, qua disponens Deo, eiusque animæ applicavit; Id etenim etiam apud gentiles, pium & commendabile reputatum fuit, unde propterea in antiqua Romana Republica, Tribunal Epulonum creauit fuit; Verum erogatio fieri debeat in opera approximantia, atque in eadem patria, adedut li non præcise, saltim & quipollenter, impletur finis, vel effectus à disponente consideratus.

Prout si testator idiota, hujusmodi legarium subtilitatum ignarus, relinquat (ex.gr.) aliquam annuum, vel menstruum præstationem eius patriæ, vel alterius certi loci Capuccinis, vel Minoribus obseruantibus, ac similibus, qui ex eleemosynis vivunt, & quas ipse vivens subministrare solitus erat, tamquam per quandam speciem continuationis per successores post ejus mortem, de eo, quodipse faciebat in vita; Tunc, asperum, ac exorbitans reputari solet, ut ob religiosorum incapacitatem, Fabrica debeat relicta sibi applicare, quoniam substantia voluntatis ea esse videret, ut id practicari debeat, eo modo quo potest, & licet, ac etiam solet, ut scilicet, ita hæredes in hoc opere pietatis eleemosynaliter continuent; Negandæ quidem est ipsis religiosis actio in iudicio experibilis; Atque ubi hæredes negligant, rectè apponuntur manus, atque applicantur Fabræ, decurso angualitatem,

non autem applicanda est fors, ac destruendo radicem p[ro]p[ri]e operis, n[on]e in futurum sequatur, cum similibus exorbitantij.

Ea praeferunt, de qua in tecum Regulationi tenebatur, quod scilicet illa dispositio, quæ favore aliquorum Regulatuum, si 2^a aliquid onere valida esset, iniurialis reputata sit, atque Fabrice applicata, ob desideratam à disponente celebrationem aliquarum missarum, & anniversariorum, cum alijs casibus, quin in diversis respectivè materiis insinuantur, dicitur disc. 63, de testam. & in alijs locis ibi insinuat.

Hinc proinde, multi probi, ac zelantes dicunt, & bene quod leges, sunt quidem commendabiles, bonoque fine ædificia, ipsaque introducio in genere, indebet censuras 2^b patiatur, sed quod exorbitantia, & irrationalitas quandoque consistit in usu, vel praxi.

Majores autem exorbitantia, vel scanda la resultant ab illis inferioribus ministris, qui vulgo commissarij dicuntur, præsentim, ob 2^c facilem usum, vel abusum censoriarum, aded ut, ad instar eorum, que alibi de commissarijs Nunciorum, & Collectorū Apostolico rum insinuantur in *Miscell. Ecclesiast. lib. 14.*, more pyratarum, vel grassatorum, per diæceses, ac provincias curritore profligate, ad proprium luctum, & extortiones, absque eo quod ipsa p[ro]p[ri]a opera impleantur; Licer enim superiores, nimium juntas, benèque regulatas instructiones præbeant, adeo ut, theoria sit optima opimaque, & sancti superiorum intentio; Praxis tamen mala, & scandalosa est ob malitiam, & improbatatem inferiorum operatoriorum, ita humana conditione exigente; Quæ tamen omnia ita discursivè dicta sunt, ex bono animo, ac zelo erga Sedem Apostolicam, referendo id quod Alii dicunt, ut inconvenientibus occurritur, nihil deßu[er]t et firmando.

In utrasque igitur dictarum Congregatio num respective, ad instar Congregationis Rituum, de qua supra, de duobus negotiis scilicet, cum defunctorum hereditibus, vel alijs, 2^d ad quos pertineat, pro piarium dispositio num exequitione; Aut cum legatariis, qui incapaces pretendantur, sive quod alijs in eorum exclusionem intrent fabricæ Facultates; & de economicis, pro fabricæ gubernio, & administratione, ac meliori direktione, dispungendo etiam computa, & rationes ministrorum, & operatoriorum.

Quatenus itaque pertinet ad primum genus negotiorum, sive controversiarum in forma contentiosa; Stylus est pro negotiis Utbis, & status ecclesiastici, quod causæ in prima instantia cognoscuntur in forma contentiosa, & judicaria eo modo quo coram alijs judicibus ordinariis, per dictum Judicem, & quando hic esset suspectus, per unum ex praefatis Praetatis Congregationis, qui deputari solet à dicto Cardinali antiquiori, qui partes Praefecti gerere videtur; Atque ubi agatur de causis, que de jure sunt appellabiles ad utrumque effectum, idem servatur in secunda, & respectiva in ulteriori instantia, quando intraret, per deputationem unius ex dictis Praetatis, ac etiam quandoque unius ex Cardinalibus, servato in reliquis ordine juris seu processu judiciali; Quando vero causa sit de jure exequitiva, non admittens appellacionem, ad effectum suspensivum, ut prædictum regulariter sunt legata p[ro]p[ri]a, dum etiam prophana, iuxta veriorem opinionem Angelii, quæ in omnibus Curia[rum] Tribunalibus est recepta, sub tit. de legat. disc. 6, ac etiam sub tit. de judicij, & alibi. Quoties facti circumstantiae limitationem non suadeant (*excepta Rota*, quæ in reverentiam antiquitatis, adhuc persistit in sensu insequendi opinio nem

nem Alexandri); Multo verò magis ubi sint pia; Disputari solet, prius coram dicto Cardinali antiquiori, & in Congregatione particulari, & quando partes non acquiescant, in dicta Congregatione Cardinalitia (quæ ad differentiam, dicitur generalis) super modo committendī appellationem, etiam ad utrumque, vel potius ad unum tantum; Ad instar quotidianarum disputationum Signaturæ, ex motivo iustitiae, ob quam prætentis solent appellabiles, etiam illæ cauæ, quæ de earum natura sint exequitivæ.

27 Et aliquando, ubi agatur de causis gravibus, committuntur illi Rotæ Auditori; qui est de Congregatione, & quandoque etiam alterie jūdem Rota Auditori, etiam per plures instantias, unde propterea hæc dicitur cœla Rotalis, quo ad modum disputationi, quamvis reverè sit extra Rotam, stante stylo hujus Tribunalis, ut ipsi Auditores, etiam singulariter deputati, in causis nouis Rotalibus, nihil decidant, absque disputatione dubij in Rota, prævisque decisionibus, more cauilarum Rotalium. *infra dist. 32, ubi de Rota Auditorio.*

Iste autem ordo merè contentiosus, pro frequentiori contingentia, haberi solet in illis causis, quæ principaliter agantur, inter partes interessatas potius, quam cum sola Fabrica, quæ causam ad tuum Tribunal traxerit, ex dictis ejus facultatibus, & privilegijs, ubi mixtuarum sui juris vel interesse, ad instar fisci, cuius privilegia sortitur. Unde propterea habet privativam, cum facultate avocandi causas à quibuscumque Judicibus, & Tribunalibus, nisi Papa alter videatur in Signatura Gratiae, in qua frequenter istæ queritones remissionis cauilarum, disputant solent.

29 Quando etenim, non ad sit mixtura alterius Partis interessatæ, adeò ut causa sit inter-

Fabricam, & hæredem, vel alium, qui teneatur adimplere piam dispositionem, sive inter Fabricam, & cum, cuius favore dispositio facta sit, adeò ut principalis questio sit, an intrent, necne ejus facultates pro applicatione, tunc pro frequentiori contingentia, altera Pars exquirere solet votum Congregationis generalis, in qua, Iudex primæ, vel ultioris instantiæ, causam proponit, ut; Vel reportet resolutionem pro absolutoria, cum declaratione quod facultates non intrent; Vel quod emanet rescriptum admissionis ad aliquam honestam concordiam, qua solet esse finis frequentior hujusmodi controversialium, quando sunt cum sola Fabrica sine mixtura alterius interessati, ob stylum in huncinum benigne agendi, ut etiam superius enunciata Apostolicæ Constitutiones, innuant; Itaque ordo, etiam quandoque sequi solet in dicta Congregatione parva, seu particulari pro casuum qualitate, ac Partitione sensu, vel acquiescentia.

Facultates autem, in suis casibus intrant, neglecto quocumque disponentis præcepto, ut Fabrica in ejus dispositionibus se ingeneret non valeat; Quamvis etenim Rotæ, circa hujus sæculi initia deciderit, quod hoc præceptum esset validum & operativum, atque cum hoc sensu aliqui DD. procedant; Contrarium tamen, per istam Congregationem determinatum fuit, atque resolutio, Pontificio oraculo comprobata fuit, ideoque ista est praxis. *sub tit. de testam. dist. 43.*

Ex dictis autem Capitulis supra recentiis; Incapacitatis scilicet legatarij; Incertitudinis; Et insufficientiæ; Primum habet solum disputationes suis, an incapacitas adsit, necne, cum etiam in illis casibus, in quibus regula sit pro incapacitate, plures cadere solant limitationes, ut in rectum regularium sede advertitur & alibi. *sub tit. de Regular. disto.*

4ij. 63, & in annot. ad Concil. Trid. disc. 35.

Alterum caput incertitudinis, ab Alessandro VII., cui Pontificatus initio, magnumcepit restrictionem, respectu legatorum, quia fierent pauperibus in genere, dum isti sunt tempore certi, juxta dictum Evangelij, quod pauperes semper vobiscum habent; Vetus fabrica officialibus valde conquentibus, quod exinde magnum resultaret prejudicium, ac facultatum restriktio; Forteque magis efflagitauerit nimirum sumptuoso opere Theatri columnarum quod in eiusdem Basilicæ atrio seu platea ipse Pontifex assumpsit, peneque perfecit, quædam ejusdem Pontificis prodit moderatio, seu declaratio, quæ primam provisionem, penè ad nihilum redigit.

Atque circa istud caput incertitudinis;

33 Quando agatur de illis dispositionibus fiduciariis, quarum exequitio, retenus committatur, confessatio, vel alteri fiducatio, sub precepto, quod non teneatur alicui ejus voluntatem patet facere; Quamvis super hujusmodi dispositionibus, ut potè aliquando captiosis, & fraudulentis disputationes cadant, in sua sede examinatae; Attamen illas (commendabiliter quidem), ad tollendam omnem scandalum occasionem, Fabrica assumerem non solet; Belè tamen exigit ab eo fiducatio, jurata in declarationem, an sibi commissa opera, sint certa, vel incerta; Eoque declarante quod sint certa, abstinet, atque aliud non agit. sub tit. de testam. disc. 56, & sub tit. de Regular. disc. 63.

Et quoad tertium caput insufficientia;

Ad hoc, ut facultates intrent, procedere debet monatio heraldis, vel alterius, ad quem pertineat; Ex ea congrua ratione, quod potest ille dicere se velle supplere; Atque ubi altera pars interessata sit in causa, quæ dispositions implementum ejus favore perat, ne-

gando verificationem insufficientia, à qua pender, an facultates intrent, necne, iuncte aslumi solent disputationes questionis adeò inter DD. controversæ, an scilicet certa designatio, stet taxativè, vel demonstrativè, in suis sedibus non semel peracta sit. de legat. disc. 14, & in Miscellan. ecclesiast. disc. 30, & 33. Aliaque plura occurunt, quorum reassumptio numquam evagationem redoleret, ideoque præmissa, pro aliqua hujus Congregationis notitia adnotasse, videretur satis.

Sub altero item genere non contentioso negotiorum, quæ in utraque Congregatione tractantur, circa economicam administrationem ut supra; Cadunt quoque inspecções super compositionibus, quæ offertantur super pijs dispositionibus occultis, quarum scilicet notitia per Fabricam non habeatur, suppeditis nominibus, juxta eamdem praxim negotiorum fiscalium, seu cameralium an & quomodo admitti debeant.

Omnia hæc procedunt in Urbe, & in Stato Ecclesiastico; In Regno vero Neapolitano, in quo hoc Fabricæ Tribunal quoque receptum est, ac viget, Congregatio ista, directè le non ingerit in cognitione causarum contentiosarum, sed solum ibi deputat Judices, aliosque officiales inferiores; Verum Judices ita deputati, in causarum cognitione, ac decisione, (juxta concordata in ejusdem Tribunalis receptione seu admissione) non cognoscunt causas, nisi de voto aliquorum Assessorum secularium, qui deputantur per Regem, vel per ejus Vicarium, in omnibus tribus instantiis; Atque pro frequentiori praxi esse solent regij Consilij, illius Consilij quod S. Clara, seu Capuanæ dicitur; Sive alterius Consilij quod dicitur Collaterale; Aut Præsidentes Regiae Cameræ, de quorum numero fuit Roritus, qui in ejus decisionibus, de aliquibus hujus Tribunalis

huius causis agit; Locales vero seu dioce-
sani commissarij, pariter habere debent Al-
fessorem secularem per loci Communita-
tem nominandum; Ideoque respectu dicti
Regni, in his Congregationibus respectivè,
agitur solum de dicto genere negotiorum
non contentiosorum; Nempe de composi-
tionibus, ad quas partes aliquae contradicto-
re admitti cupiant, quando agatur de negoti-
tis gravibus, ad quae non se extendant fa-
cultates illius economi seu Commissarij
Generalis, (qui quandoque Praelatus, &
quandoque togatus esse solet,) dum haberet
in plerisque potestatem limitatam, inconsul-
ta Congregatione.

Quandoque tamen praxis me docuit,
quod per viam relationis, vel extrajudicia-
lis informationis, de causis ibi per omnes tres
instantias jam tractatis, in ista Congregatio-
ne disputatum fuit. *in casu de quo sit, de Regu-*
lar. disc. 25.

In origine item differunt istae Congrega-
tiones ut supra, quoniam particularis, seu mi-
nor, est antiqua, tanquam residuum illius
magno & numeroso Collegij quod Clemens
VII. instituit; Generalis autem, Cardinalitia,
& Prælatitia, ad instar ejus quod Sextus V.
prædecessor de tot alijs Congregationibus
fecit, recentius instituta fuit per Clementem
VIII. ut supra initio advertitur.

DISCURSUS XXI.

De Sacra Congregatione Examinis Episcoporum.

SUMMARY.

- 1 De Constitutione Gregorii XIV. super exa-
mine Episcoporum.
- 2 De Congregatione examinis, ejusque in-
troductione, & a quibus constituantur.
- 3 In qua professione fiat examen.
- 4 De modo examinandi.
- 5 De ratione hujus introductionis, & quod
fit commendabilis.
- 6 In contrarium quod non fit commenda-
bilis.
- 7 Quid per hoc examen non obtineatur finis.
- 8 De secunda opinione, de qua num. 6. &
quomodo illa procedat.
- 9 Quod in provisione Episcopatum ad-
hiberi debeant eadem diligentia, que
in Cardinalium creatione, & de ra-
tione.

- 10 Quod etiam in provisione parochialium
sola literatura non attendatur.
- 11 Datur exemplum electionis militum, &
electionis Dueis militiae.
- 12 De iudicio Authoris, & quomodo hoc exa-
men debeat practicari.
- 13 De eodem, & super quibus quaesta fieri
deberent.
- 14 De praxi, quando aliquis reprobetur, quia
nescierit respondere.
- 15 Quinam eximi soleant ab hoc examine.
- 16 Qualis debeat esse numerus examinando-
rum.
- 17 De stylo cum personis ordinis primariis
que ad Episcopatus promovantur.

CUM Gregorius XIV. (qui tanquam
Episcopus Cremonensis, ante purpu-
re assequutionem, in Concilio Tridentino
R intere-

interfuerat,) præfati Concilij sensum conscientius esset, circa diligentem inquisitionem eorum, qui ad Ecclesiæ Cathedrales, vel Metropolitanas essent promovendi; Hinc ad Summi Pontificatus apicem evenitus, Constitutionem desuper edidit, prescribendo formam in hac inquisitione ac examine; tam de doctrina, quam de vita, & moribus, habendo in Curia, vel respectivè extrâ Conf. 6. Gregor. XIV. Atque huic sensu inhærendo, Clem. VIII, immediatus successor, publicum, ac solemne examen, coram se ipso, & Cardinalem Congregatione habendum introduxit, ut ita secuta assumendi approbatione, alia fierent acta Consistorialia, superioris in Consistorij rubrica insinuata. *supradicti. 5.*

- Ita ergo introducta est ista Congregatio, quæ constat ex competenti Cardinalium numero ratio pro Papæ arbitrio, ac etiam, ex aliquibus Prælatis, & Religiosis, qui sunt Canonum, & Theologæ professores, istique examinatores dicuntur, quotum aliqui sunt fixi, nempe Rotæ Decanus, vel Vice-decanus; Vicegerens; Et Magister S. Palatij; Alij verò Prælati, vel religiosi assumuntur pro Papæ libito, d' stributis inter istos muneribus pro qualitate seu professione examinandorum in propria professione, canonum, seu decretorum, & Theologæ scholastice, vel respectivè moralis; Ad istam verò ultimam facultatem, pro frequenti praxi, examen hodie restrictum videtur, cum ipsorum examinandorum optioni remissum sit, unam vel alteram ex his facultatibus eligere.

Istud verò examen, fieri solet ad interrogacionem trium examinatorum, duorum scilicet inferioris ordinis, ut supra, & unius Cardinalis, pro eo tempore, quod Papæ placet; Quod scilicet introductus per Vicelge-

rentem ille, qui est examinandus, antè conspicuum Papæ, dictorumque Cardinalium, & aliorum examinatorum, genuflexus interrogatur super aliquibus dubijs, vel quæstis, eam facultatem conceruentibus; Atque peracto examine, exquiritur per Papam votum Congregationis, an ille approbari, vel reprobati moereatur, per quamdam speciem, seu imaginem illius examinis, quod, juxta formam præscriptam à Concilio Tridentino, haberi debet in provisione Parochialium. *sub tit. de paroch. disc. 37, & in annot. ad Concil. Trid. disc. 32.*

Problematica verò, atque adhuc sub Judice indecisa est questio inter viros sapientes, ac zelantes, an illa introductio, commendatione digna, sit nec non; Aliqui enim affirmativam tenent, ex rationibus in præfata Gregorianâ Constitutione assignatis, atque ut ita eorum, qui ad tantum munus assumendi sunt, experimentum fiat; Ducto etiam argumento à dicta forma introducta per Sacrum Concilium Tridentinum in provisione parochialium; Fortius verò, eoque magis in tam graviori provisione ejus, qui deputandus est parochus parochotum.

Alij verò inclinare videntur in negativam, quasi quod duplex ita interficitur injuria, iam ipsi Pontifici eligenti, quam Curiae Romanae, imò toti Italæ, literatum floridissimum, quod scilicet Itali, qui ad Episcopatus, & Archiepiscopatus assumendi sunt, atque per ipsum Papam eliguntur. (paucis exceptis Ecclesijs, quæ sive ad Principum nominationm) exponi debeant hunc examini, quodque ab eo exempti sunt illi aliatum Nationum ultra montes, qui ut plurimum per Principes sacerdotes, vel per Capitula eliguntur, seu nominantur; Fortius verò quia, non exinde obtineretur finis, vel intentum, ut scilicet idonei, ac habiles ad tantum munus.

munus assumantur, ideoque adesse videtur malum, absque compensatione boni, dum istud examen practicari solum videatur more scholatum, super aliquibus paucis interrogatarijs, ad breve tempus, & præteritum in theologia morali, ad quam illud pro frequentiori præxi, ut supra, restriictum videatur, eo modo quo, me per plures annos id practicante, etiam in parvis Civitatis, & locis, interrogari solent adolescentes, qui promovendi fini ad ordines minores vel factos respectivè; Aut illi qui approbandi sint ad sacramentum penitentiae ministrandum.

Id autem non præbet sufficiens experimentum, quoniam non videatur quid commune habeat, aliquam ostendere notitiam hujusmodi hodie faciliū & manualium propositionum moralium, quas etiam adolescentes in scholis addiscunt, recteque calent, cum regimine Ecclesiarum Cathedrallum, & Metropolitanarum, dum istud non consistit principaliter in actuali exercitio curia sacramentalis, vel administrationis sacramentorum, cum haec peragantur a parochis, alijsq; clericis, & operarijs, qui per examen super haec idoneitate, approbari solent; Sed consistit principaliter in exercitio curia jurisdictionalis, pro qua idoneitas literaturæ, in dicensibus præteritum ab heretica luce immunitibus, versatur circa notitiam Canonum, & Conciliorum; Imò neque ista theoreticè, vel scholasticè sufficit, sine forensi præxi ecclesiastica, in Sancis Congregationibus; alijsque Curia Romana Tribunalibus,

Et ulterius, ista videatur minor pars idoneitatis, que pro isto gravissimo munere est necessaria, dum ea commode suppleri potest per Vicarium Generalem peritum, vel per assessores, aliosque adjutores officiales; Sed punctus principalis consistit, in

probitate motum, & in exemplaritate vitæ, ac etiam in prudentia, eaque politica ecclesiastica, & pia, quæ vito ecclesiastico & Prelato conveniat, tam circa ministrorum, & operatorum electionem, quam circa motum correctionem in lubditiis, ac restitutio- nem, vel conservationem christianæ discipli- nae, & pietatis in clero & populo; Principaliiter autem in dexteritate, ac prudenter cum Principibus, & Magistris secularibus, circa concordem ecclesiasticam jurisdic- tionem, & immunitatem, ut eas quidem (ut decet) custodiat, & conservet quo magis pacificè fieri potest, non autem, ut, vel ex indiscreto zelo, vel turpis luci grata, aut ex imprudentia, ita in his se agat, ut exinde, eidem jurisdictioni, vel immunitati magna potius præjudicia resulant, ut frequens præxis docet, cum similibus politi- cis, ac prudentialibus partibus, quæ in ista specie principatus, atque in jurisdictione potius habituāli, & universali, quam actua- li per inferiores officiales & ministros ex- recenda, requiruntur, ideoque non videatur quale experimentum desumi valeat, ex eo quod in examine quis respondere sciat ad duo vel tria interrogatoria, quæ frequentius, circa res faciles, & notas, consiliter solent; Et quandoque præxis docet, ut bonæ respon- siones potius casui, vel cuidam præcedenti structioni, quæ per peritos fieri solet, referri mereantur, tanquam per speciem il- lius sapientissimi responst, quod dedit fa- tuus Parisiensis.

Hinc proindè illi, qui hanc posteriorem sequuntur opinionem, laudant quidem, imò necessarium putant examen, ad prefatae Gregorianæ Constitutionis præscriptum; Verum eis non satisficit istud solum mate- riale, ac momentaneum examen p̄o quadam formalitate circa literaturam, sed circa omnia alia præmissa.

Et licet ad ejusdem Constitutionis prescriptum fiat alterum examen consistoriale, attamen, ut in dicta Consistorii rubrica advertitur, istud videtur potius ceremoniale ad quandam formalitatem; ideoque desideraretur illud facti, id est, longa negotiorum ac mundi rerum experientia, occasione aliquum munerum inferiorum; Puta in Vicariatibus generalibus apud qualificatos & probatos Praelatos, quorum attestacionibus probabiliter deferendum sit; Aut in munere Auditoris, vel adjutoris studiorum per tempus notabile, alicujus docti, probataeque fidei Cardinalis; Vel in munere bene no*is* curialitatis tam circa doctrinam, quam circa vitam & mores, ac prudentiam; Et respectu Regularium, inquirere a superioribus Religionis eorum prudentiam, ac habitatem, in provincialibus vel in praetauris localibus, aliisque muneribus.

9. Istud vero dicunt, seu cupiunt oportunum examen, quod in provisione Episcopatum adhibendum est; illam habendo applicationem, quae regulariter, (paucis exceptis limitationibus) haberi solet in promotione Cardinalium, quae fieri non solet nisi de personis, quae per gradus, ac munera publica idoneitatem, ac notoriam fidem habeant; Quinim*o* quod major diligentia in provisione Episcopatum, & Archiepiscopatum adhibenda videatur, quoniam licet non in ratione ordinis, sed in ratione officii, ac administrationis, pro*h*odierna praxi, longe majus reputetur munus cardinalit*u*, quam Episcopale vel Archiepiscopale, ob superius in sua fede insinuatam participationem in administratione Ecclesiae universalis; Attamen, ob magnum Cardinalium numerum, & copiam virorum literatorum, sive bene expertorum in rebus politicis ac publicis, qui sunt in Sacro Collegio, non adeo praju-

dicialis videtur aliquorum ex eis modiea sufficientia, dum alii suppleare possunt; Neque Cardinales singulare munia habent, sed ut plurimum, plures eorum collegialiter Papae consultationes, aliaque negotia explicant; Secus verò est in Episcopis, & Archiepiscopis, quoniam eis singulariter diacones, & provinciae committuntur; Ideoque ab eorum prudentia, ac vita & moribus totum regimen pender; Ad istum autem esse cum non videtur quod referat, scire, vel non scire prompte respondere in eo tempore momento, aliquibus memoriar, vel ingenii quæstis, super iis, quorum viri impudentissimi, malèque morigerati, peritissimi esse possunt, dum pro frequentiori praxi, illi qui valde ingeniosi, ac studiosi sunt, prefatis defensibus, cumulativè, vel alternativè laborare solent.

Hinc habemus, quod etiam in longè minori cura & administratione parochiarum, circa dictam formam concursus, quae ad prescriptum Concilii Tridentini servanda est soli majori literaturæ, quamvis in gradu eminentiae deferti non debeat, quoddque mediocris, dummodò sufficiens literatura, juncta cum prudentia, & cum vita exemplaritate, aliisque partibus moralibus, prævalere debet magna literaturæ, quae aliis partibus destituta sit; dicit*o* dicito 37, de paroch. & in aliis ibi enunciatis, & in annos. ad Cencil. Tridentin. disc. 2. Multò igitur magis in Ecclesiis Cathedralibus, & Metropolitanis.

Magna etenim differentia dignoscitur inter bell*i* Duxes, & singulos milites eligendos; Ubi enim privatus miles adserendus est militiæ, fit ejus examen, vel experimentum materialiæ, an scilicet sciat emittere scelopum, & evaginare, ac exercere gladium, aliasque gerere partes, quae in privato milite

pugnaturo requiruntur, cum non oporteat assumere adolescentes, seu viros novos, adhuc in eo munere non expertos; Proclus autem vanum esset, & contemptibile, ut ex hoc eodem experimento, emissionis sclopi, vel evaginationis gladii, regulari deberet electio Ducus exercitus, vel militiae, cum non in ea patre, sed in prudentia, magna que peritia tui militaris, istud munus vestetur; ad eum frequens praxis doceat, quod insignes ac primari belli Duces ex infirma valetudine, vel ex aliis accidentibus, ad pugnam personalem omnino sint inhabiles. In militibus etenim privatis desideratur robur in brachis, & pedibus, aliisque partibus corporis; Robur autem Ducus & milistar in capite seu ingenio; Istaque est differentia inter Episcopos, & Archiepiscopos, & clericos inferiores, quibus solum exercitium divinorum, & Sacramentorum committendum est; Ideoque laudatur hoc examen circa literaturam, sed quod jure sive cum dicto alio examine potius facti, quam solennitas.

Isti sunt discursus, qui in hac problematica quæstione à sapientibus ac zelantibus viris fieri solent, quorum sola relatione contentus, meum despicer non profero iudicium, cum ad sæcularem virum, in via forensis strepitu versantem, atque contentiosi negoti peragenter, de his judicare non pertineat; Eodem tamen discursivo, non autem determinativo themata retento, hæc posterior opinio, cum insinuata moderatio, seu conciliativa distinctione, probabilior videtur; Ut scilicet fiat quidem istud solemne, ac ceremoniale examen, super idoneitate literarum, vel super partibus intellectus, ita hunc jam inductum stylum conservando; Sed quod prius, ac principaliter præcedat jam dictum alterum examen rigoroso-

sum, & accuratum, super alia insinuata idoneitate, dum processus consistorialis, juxta notoriam proxim ad nihilum servari, sed est mera formalitas; *Suprà dis. 5.* Quid vero ad istud examen, circa literaturam, cupente, quod Religiosi, non ingeniosi, ut se ipsos potius coram Pontifice examinarent, atque ad propriæ doctrinæ ostentationem, super quæstis scholasticis, vel super simplibus casibus conscientiæ, qui ut suprà congruent promovendis ad ordines, aut depontandis ad Sacramentorum administrationem, insisterent; Minusque Prälati Canonistæ, super Juris canonici scholasticis quæstionibus, aut super iis, quæ ad Judices pro causis contentiosis decidendas servarentur; Sed quod illi Cardinales, qui fuerunt Episcopi, aut quod bene versati sunt in Sacris Congregationibus Episcoporum, & Concilii, ac etiam Immunitatis, non per viam quæstitorum in abstracto, & more scholastico, sed per viam practicæ, & familiaris alloquitionis, ab eis exquirerent, quomodo te gererent in aliquibus casibus figurandis; Puta (ex gr.) circa ecclesiasticam jurisdictionem, vel immunitatem; Vel circa diœcesis visitationem, aut Ecclesiastum parochialium provisionem; Sive circa beneficiorum collationes; aut circa regimen monasteriorum Monialium; Vel super gravibus inimicitiis, aut motibus popularibus componendis vel scandidis; aut super tollendis abusibus circa matrimonium, vel super iis, quæ concernunt superstitiones, & forclegia, cum similibus, quæ concernant munus Episcopale; Et præsertim super iis, quæ constet quod à Concilio Tridentino in Episcopis magis desiderentur, non autem super iis, quæ simplibus clericis, vel scholatibus congruent, ut supra.

Et quamvis, ubi dignoscatur, quod hic

RETALIO ROM. CURIAE FORENSIS

teneretur stylus, tunc in isto genere versantur Instructores; Adhuc tamen notabilis profectus exinde resultaret, dum ita illi, qui examinandi sunt, bene instruerentur de decretis Concilii Tridentini, ac de aliis, quae peculiarter pertinent ad munus Episcopale.

Docet autem praxis (quamvis nimium rara) quod aliqui reprobantur; Verum quia aliquando contingit, quod virti peritissimi, ac notoritatis idoneitatis, ab illius magni Confessus maiestate reritis, intellectus offuscationem in eo actu patientur; Aded ut frequenter major sit timor literarum, quam imperitorum, (cum perulantia ut plurimum sit ignorantiae comes;) Hinc licet tunc ille, tanquam idoneus non approbetur, attamen admitti solet ad novum privatum examen coram aliquibus Cardinalibus, vel eorum aliquo, pro arbitrio Papæ.

Item aliquando idem Papa (& quidem commendabiliter,) aliquos qualificatos, & suotoriaeque idoneitatis Praetatos, qui ad Ecclesiis promoveantur, quia nempe in Nunziaturis, aliisque gravibus muneribus, vel in Judicaturis in Curia versati sint, in ejus conspectu pro examine presentatos (ut ita cum omnibus paritermitter id sequatur,) eos di-

mittit, et que non patitur, ut Examinatorum quæsus subjaceant.

Examinandorum numerus, juxta currentem praxim, esse non solet minor, quam trium, neque major quam quatuor; ideoque ubi num adiunt, taliter tres examinandi, non solet ista Congregatio convocari nisi aliter Papæ videatur, qui nempe agatur de aliqua conspicua persona promovenda, quam congruat singulariter absque alterorum mixtura admitti; Et cum qua solet nimium benignè & circumspectè procedi, eo modo, quo in praeditis qualificatis, ac etiam probate idoneitatibus Praetatis, practicatur; Ut praesertim nostra ætate, sub Urbano VIII. praxis docuit, in germano fratre Duci Mutinæ, promoto ad Ecclesiam Regensem, quam eo defuncto postea aliquo tempore administravit, etiam aded qualificatus Cardinalis Estensis alter eius frater, siquidem sufficiens reputari solet examen, quod hujusmodi perlonge illi consperat; Et si se presentet, atque se examinandos exponat; Super hoc tamen certa regula non habetur, cùcumque casui applicabilis, cùm totum resideat in Papæ arbitrio ex singulorum casuum circumstantiis regulando.

DISCVRSVS XXII.

De Congregatione Reformationis Regularium.

S V M M A R I V M.

1. De occasione erectionis hujus Congregationis.
2. De suppressione parvorum Conventuum.
3. De applicatione bonorum Convenientum suppressorum.

4. Quare ista Congregatio adhuc continetur, & que negotia tractet.
5. Quod expedit adesse Regulares in oppositis, & locis.
6. De quibus in ista Congregatione disputationi conserueris,

Modest-

Moderne & extraordinaria potius ista Congregatio est, cum ea, qua cleri regularis regimen ac directionem concernerat, commissa sine Congregationi Regulacium, qua unita est cum altera Episcoporum, ut superius in ejus particulari Rubrica advertitur. *Suprà disc. 16.*

Cum autem praxis doceatur, quod in parvis Conventibus, vel Monasteriis, disciplina regularis non bene servaretur; unde propriae quamplura resultarent inconvenientia, ipsis Religionibus, vel universo Ordini regnati prejudicia; Atque dicta Congregatio, ob negoriorum multiplicitatem, adeo vacare non posse, huic patrorum Monasteriorum vel Conventuum, ac etiam aliquarum patraruim a religioni, vel Congregationum reformationi (dum eadem ratio relaxationis disciplinae regularis, qua inter Religiosos ejusdemmer religionis vigeret in patribus Conventibus vel Monasteriis, proportionabiliter & comparative militat quoque in Religionibus in universo;) Hinc proinde sub Innocentio X. electa fuit ista Congregatio, ad instar aliarum, ex aliquo Cardinalium competenter numero constituta, cum mixta aliquorum Praelatorum, quorum unus est Secretarius; Atque per instantam Congregationem, habita diligenter informatione status, ac reddituum omnium Monasteriorum, & Conventuum, aliarumque domorum regularium, nec non aliquarum parvarum Religionum seu Congregationum, ad ejusdem Congregationis consultationem, prodii ejusdem Innocentii Constitutione, *Conf. 50, Innoc. X.* super suppressione omnium Monasteriorum, Conventum & Domorum, in quibus ad minus sex Religiosi condecenter sustentari non posseunt, subiectando Ordinatorm superitionis, & iurisdictioni illos Conventus, ac

Monasteria, vel Domos, in quibus non ad essent saltem 12. Religiosi, ad prescriptum Constitutionis Urbani VIII. *De his agitur sub tit. de regular. disc. 32.* Applicando hujusmodi Conventuum vel Monasteriorum suppressorum redditus & bona Ecclesiis parochialibus, vel seminarioribus, aliisque prius usibus, vel operibus, Ordinatiorum arbitrio, vel ad eorum relationem, per ipsam Congregationem.

Quamvis autem, edita dicta Constitutione, videatur quod finis, ob quem ista Congregatio erecta fuit, adimpletus esset, ideoque eam resolvi, vel cessare debere, aliquorum opinio esset; Attamen continuavit, & continuat (quamvis tamen raro habeatur,) ob contingencias circa idem; Vel scilicet, quod supplicantibus, praesertim populis & communitatibus, atque aliquam supplicationem offerentibus, seu ex alio justo motivo, ex pontificio oraculo, aliqui Conventus suppressi reintegrari solent, in illis praesertim exiguis oppidis, vel castris, in quibus ille Conventus Regularium esset unicus, cum expediatur, quod ultra patrochum, & clericos seculares, aliqui ad sint Regulares, qui ministrant quoque divina, & Sacraenta, illud praesertim paenitentie, ex rationibus, quae alias occasione nova fundationis Conventus in Regularium sede insinuantur; *disc. 31.* Sive est converso, quod expediat aliquem Conventum tunc non suppressum supprimere, ob inconvenientias, qua praxis doceat, ab ejus existentia resultare, cum similibus contingentiis, qua examinare expedit; Puta instantibus locorum Ordinatiorum, vel alii, ad quos pertinet, circa variationem applicationis bonorum, ac reddituum hujusmodi Convenitum suppressorum, quia nempe tempus doceat magis expedire, ut uni potius, quam alteri operi applicatio congruat.

Spes

6 Speciem Tribunalis contentiosi circa illa prima tempora suppressionis, ista Congregatio habuit (pro stylo tamen extrajudiciali & summario pluries insinuato aliarum Congregationum,) quod scilicet Communites vel locorum Domini, qui pro Conventum, vel Domorum regularium foundatione, bona elargiti fuerunt, prætentio-

nem excitarunt, ut tanquam ex cœstante causa, concessio evanescere debuisset; ac properet bona donata ad eos reverti; Verum exauditi non fuerunt, præterquam in casibus, in quibus expressum pactum resolutum assisteret, *tit. de donation. disc. 124 & seqq.*

D I S C V R S V S XXIII.

De Congregatione propagandæ Fidei, pluribusq; aliis ecclesiasticis, vel spiritualibus Congregationibus; putâ, Ceremonialis, Indulgentiarum, Reliquiarum, & similiūm; Et de Congregatione Confistoriali, remissivè.

S V M M A R I V M.

- 1 Quomodo antiquitùs hac materia propaganda vel conservanda fidei ageretur.
- 2 De eodem.
- 3 De introductione, & propagatione fidei in novo Orbe.
- 4 De erectione hujus Congregationis propaganda fidei.
- 5 De electione Collegii ejusdem propaganda fidei, ejusque instituto.
- 6 In quo consistat munus hujus Congregationis.
- 7 An, & qua controversias contentiosas trahit, & decidat inter Missionarios, & alios.
- 8 De aliis causis prophanis, quas cognoscit.
- 9 In qua die, & quando tenetur.
- 10 Quando aliquando fiat coram Papa, & quare.

11 Retinet typum pro impressione librorum in omnibus linguis.

12 De aliis Congregationibus, putâ Indulgentiarum, & Reliquiarum, & similiibus.

13 De Congregationibus, qua cessare solent, cessante causa.

14 De Congregatione Hierosolymitana Religionis.

15 De Congregatione Confistoriali remissivè.

Quemadmodum ab initio nascens Ecclesiaz, Summus Pontifex Romanus, ejusque Curia, semper studuit, ac invigilavit, super Catholicæ fidei conservatione, illam præservando, seu respectivè restituendo, adversus hereticam, vel schismatiscam labem, vel paganicam superstitionem; Non tamen, quindecim seculorum spatio, usque ad Pontificatum Pauli III, formale Tribunal collegiatum, seu Cardinalitia Coq;

Congregatio desuper erecta fuit; Sed ipse Pontifex, cum opera & adjutorio Episcoporum, aliorumque localium Inquisitorum, ac zelantium; & pitorum operatorium, eas pates explevit, iuxta seriem in universalis Inquisitionis, vel Sancti Officii Congregacionis relatione recensitam. *supradic. 14.*

Ita patiter, ab ipso initio, sub magis ditis, & crudelibus persequitionibus, tyrannorum, & infidelium, idem Pontifex, ejusque Curia, dicta fidei propagationi semper studuit, mediante pariter opera Episcoporum, & prædicatorum aliorumque operantium in vinea Domini; Cumque prælitem in XIV. seculo, novæ, seu nostræ memoriz ignotæ, per navigationem maris Oceani detectæ essent partes vel regiones, quæ sub vocabulo Indiarum, vel novi Orbis, sive sub quartæ partis orbis Americæ, nomine nuncupantur; Idem Pontifex sollicitus fuit eò transmittere plures missionarios, ex diversis Religionibus, undè propterea, ad instar ipsius primitivæ Ecclesiæ post Christi Ascensionem, in hac nova Muada parte, cum tot martyrum sanguine, Ecclesia plantata, & irrigata est, jam incipiens producere Paradisi Rosas, aliosque flores, quamvis Ecclesiæ judicio adhuc non detectos, sicuti prima Rosa jam detecta est.

Nostra vero ætate, sub Gregorio X V. eujusdam ppij, ac religiosi viti genetosâ dispositione, occasionem ad id præbente; Ad instar dictæ alterius Congregationis, quæ super jam exorta fidei confirmatione, & expurgatione, antecedenti saeculo erecta fuerat, ista Congregatio, ex Cardinalium competenti numero vario, aliarumque Praelatorum, ac inferioris ordinis officialium mixta, erecta fuit; Ex Secretario scilicet Praelato; Ex Assessore Sancti Officii; Ex uno Prothonotario Apostolico; Et aliquibus alijs Pre-

lates, eique Propagandæ Fidei nomen attributum; Deindeque sub Urbano VIII I. (Dei gratia) hoc pio, & commendabili opere numium crescente, ad instar Collegiorum, quæ pro Græcis, ac Germanis, & Anglis, aliosque nationibus, quæ hæretica, vel schismatica labi infestæ sint, & quæ sub Gregorio XIIII. aliosque Pontificibus eretatuere, cum magno, & conspicuo edificio, ad formam Insulæ, ad radices Pincij montis, erectum fuit Collegium, cui patiter idem genericum nomen, propagandas fidei attributum est, ut ibi educari, factisque literis, ac lana doctina catholica, imbuvi valeant adolescentes illarum pattium, qui ad catholicam fidem conversi fuerint, ad hoc ut in eisdem partibus idonei operarij & propagatores esse valeant; Ac etiam, ut missionarij, qui ab eisdem partibus tegredientes, Romanam Curiam adeunt, ut summum Pontificem, ipsamque Congregationem melius informare valeant, oportunaque suggestere media ejusdem propagationis, in præfato collegio habitationem, ac viatum, pro Congregationis arbitrio recipient.

Istius itaque Congregationis munus est, propagationis fidei operarios, quibus Missionariorum nomen tribuitur, dirigere, ac transmittere, & distribuere per regiones, ut ex personatum vel Religionum qualitate opportunum reputetur, eisdemque necessarios sumptus, ex ipsius operis peculio, à pitorum oblationibus confisato, aliosque ppij elemosynis, & subventionibus, suppeditare; Consulendo etiam Summo Pontifici seu propinendo, ut ex dictis Missionariis huic operi addicatis, aliquos præficiat, Episcopos, vel Archiepiscopos, ac respectivè provinciarum, vel regionum Vicarios Apostolicos; Unde propterea utramque economiam spiritualiæ & temporalem potius quam foren-

ses, seu jurisdictiones partes, ista Congregatio administrare videtur.

Adhuc tanq[ue], adimitat præterim Congregationis Regulatum, ab aliquo tempore, aliqua forensi, vel contentiose negotia peragere, ac decidere, cum eodem Congregationum summario, & extra judiciali stylo, confuerit; Vel scilicet, quia pro conueta humana conditione, seu fragilitate, etiam inter ipsosmet Missionarios, & Operarios dversarum Religionum, vel Institutorum, emulations, & questiones oriri soleant, quod ex epistolis Pauli, & ex Actibus Apostolorum, aliisque factis literis, edocemur in ipsa quoque primitiva, & nascenti Ecclesia contigisse; Sive quoddædem contentiosos, vel emulations orientur inter Missionarios, & Parochos, aliosque clericos nationales, qui pro fidei iam propagata cultura, & animarum cura, aliorumque divinorum ministratione deputati sint; Aut cum ea cum aliis Religionum superioribus, circa jurisdictionem ac directionem illorum cuiuslibet Religionis respectivè alumnorum, qui huic operi destinati, sive addicti sint; ideoque Congregationis potius subditi cendi veniunt.

Ac etiam (adinstar præfatorum Congregationis Sanctorum Officii) forentem prophanam cognitionem habet, civilium, criminalium, & mixtarum casuarum, ejusdem Congregationis, vel Collegii ministrorum & operatorum, seu que respiciant bona tempora lilia ejusdem operis vel collegii, ex quorum fructibus missionum sumptus, ut iupia ergoantur.

Determinatum autem diem non habet ista Congregatio, ut habeat aliaz superius recensitate, quæ pro currentium negotiorum discussione, ac determinatione erætæ sunt, sed pro negotiorum urgencia, & qualitate,

in die præfectum Lunæ, quando Confessio nrum non impedit, vel in altera lequenti Martis, singulis mensibus, & quandoque breviis, ea haberi solet, in eisdem collegiis suprà tecenstis ædibus; Atque, vel Secretario, qui est Prælatus, & in eisdem ædibus cum aliis inferioribus officialibus & ministris, tanquam fixus & continuus director habitationem habet; Vel ipsis Cardinalibus, juxta distributionem inter eos fieri solitam, refere. tibus negotia, tam contentiose ut supra, super quibus pluries ego de jure respondendi occasionem habui, quam etiam œconomica & prudentialia, pro operis profectu, ac bona administratione, oriuntur resolutiones, atque dantur oportuni ordines, & instruções; In aliquibus verò anni temporibus, ista Congregatio, coram ipso viceri Papa haberi solet, tam ut ipse certioratus remaneat de rerum statu, quam ut juxta. oportunitatem, cum ejus oraculo, illas communiceat facultates, arque impariatur gratias, ad quas ipsius Congregationis potestas non extendatur; Quod etiam extra hujusmodi Congregationes, ad relationem Secretarii, vel alicuius ex Cardinalibus ejusdem Congregationis, pro negotiorum urgencia & qualitate, sequi solet.

Istud itaque est institutum hujus Congregationis, quæ in eadem domo collegii typum diligenter suo sumptu tener pro impressione libretorum & scripturarum, quæ idem institutum propagationis, vel conservationis fidei concernant pro omnibus linguis, pro omnium nationum usu, & com moditate.

Quamplures aliae habentur in Curia Cardinals, Congregationes, cum Prælatorum, aliorumque operariorum mixta, ad præmissarum instar; putat, super Indulgentiis, & Reliquiis, quæ moderno tempore effecta,

recta est; Aut super ceremoniali, vel super Hispaniarum laminis, aliique similibus negotiis, Ecclesiam Catholicam in universum, sive pontificium regimen concernentibus, super quibus facilè non est certam statuere regulam, sive relationem date, cum indies pro negotiorum qualitate, ac terum contingentia, novæ Congregationes erigi, sive jam erectæ, expletis negotiis, earumque causa cessata, supprimi, vel terminari soleant, porro si quia istæ videntur extra propositum relationis Curiaz forensis.

13 Quando enim urgebant in Germania quædam graves scissure, super eis erecta fuit particularis Congregationis, quæ dicebatur Coloniz, & altera quæ dicebatur Palatina-

tus, qua postmodum forte cessarunt, ob cessationem ejus causæ, sum similibus.

Præsertim verò adest, quoad negotia particularia Congregatio competentis numeri Cardinalium pro negotiis Hierosolymitanæ Religionis, in universum, quod scilicet concernant regimen, & conservationem ipsius Religionis, non autem super causis privatis in concusso Commendatarum, & Dignitatum, vel super admissione ad habitum, cum de his agatur in Rota, & in Signatura Gratia. *Habetur infra disc. 30.*

Adest quoque Congregatio Consistorialis, cui particularis Sedes, vel Rubrica non tribuitur, dum occasione agendi de ipso Consistorio, de ista quoque ibi actum est. *Supra disc. 5.*

DISCURSUS XXIV.

De Congregatione Visitationis Apostolicae.

S V M M A R I V M.

- 1 *Circa quæ versentur partes Congregationis.*
- 2 *De obligatione Episcopi visitandi diœcésim.*
- 3 *De erectione hujus Congregationis, & ex quibus constitutatur.*
- 4 *V. Gerens est judex & executor decretorum hujus Congregationis.*
- 5 *Quoniam per istam Congregationem fiat visitatio Ecclesiarum Vrbis, & distri-*

Quamvis ista Congregatio ad instar præcedentium, ecclesiasticum, seu spirituale regimen quoque concernat; Non tamen, circa minus pontificium, pro Ecclesia universaliter versatur, sed explei illas partes, quæ Pape, tanquam Episcopo particu-

lati Urbis, ejusque districtus, incumbant, eodem modo, quo de Cardinali Vicario superiori dictum est. *Suprà disc. 13.*

Cum etenim, ad factorum Canonum, districtus verò Sacri Concilii Tridentini præscriptū, Episcopi debeant singulis annis, vel aliquibus statuis temporibus, sibi commissam diœcesin personaliter, ubi commodè fieri potest, visitare, sicut minus per Vicarium, vel alios idoneos viros ad id deputatos; *In anno 3, ad S. C. T. disc. 5, lib. 14.* Papæ verò, jam enarratae magna occupationes non permittant in hoc ejus particulari Episcopatu, istas adimplere partes, quæ sub ordinariis facultibus Vicarii non videntur comprehendens; Hinc, præsertim nostra ætate, sub Urbano VIII. pro hoc munere

S. & expli-

explicando, aliquorum prædecessorum vestigiis quoque inhærendo, erecta fuit Congregatio, ex aliquorum Cardinalium, aliorumque Prælatorum & operariorum competenti numero constituta, cui propterea Visitationis normen datum fuit, cùm circa id ejus munus veretur, visitandi scilicet Urbem, omnemque ejus Ecclesiæ, & Monasteria, piaque loca, eo modo quo Episcopi in singulis respectivè diœcésibus agunt; Fixum locum in eadem Congregatione habentibus, Vicario, ejusque Vicesgerente, qui est ordinarius Judex, vel exequitor decretorum, aliarumq; determinationum ejusdem Congregationis, quæ more aliarum, de quibus supra, paniter in forma extrajudiciali, & summaria, ac etiam gratis, pleraque contentiosa negotia tractat, ac decidit, ad ipsam visitationem pertinentia, sive persecutientia observantiam ejus decretorum; Quandoq; verò committitur V. Gerenti tanquam JUDICI ordinario, & executori decretorum e-jusdem Congregationis, ut in forma judiciaria, Partibus auditis, procedat; Sive ipse met, una Partium instantे tanquam Judex & exequitor, ut supra, id peragit.

Visitatio autem personalis, seu materialis Ecclesiarum, seu locorum ecclesiastico-rum, aut pitorum, explicabilis non est per ipsam Congregationem, cùm ea mox alia-

rum, juxta negotiorum qualitatem, vel ca-suum contingentiam, aliquibus anni tem-poribus habeatur, recipiendo relationes Vi-sitatorum particularium, qui ab eadē deputati sint, sive cosdem deputando, aliaque decreta, vel provisiones faciendo; Visitatio itaque localis sit in Urbe per unum ex Ca-rinalibus ejusdem Congregationis, cui ad-jungitur unus ex Prælatis juxta distributionem factam ab eadem Congregatione; Ille verò Ecclesiaturum distritus fieri solet per plures Prælatos ab eadem Congrega-tione distributos, atque ad id peragendum assumi solent illi Prælati, qui fuerunt Epi-scopi; deindeque dimisso Episcopatu mor-tantur in Curia; sive etiam Episcopi actu-les, qui occasione visitationis liminum, seu aliis in Curia ad aliquod tempus more-natur, tanquam in hoc munere versati; Ac ei-iam eidem Congregationi Pontifex remit-te re solet aliqua graviora negotia spectan-tia ad idem munus Episcopale; purè circa Mo-nasteria Monialium, & similia, quando vi-deatur quòd non sint negotia quæ expeditat pertractari in Tribunal Vicarii in forma judiciali, sed quòd potius cum regulis pru-dentialibus terminati debant ab ista Con-gregatione in forma extrajudiciali, super quo certa regula generalis dari non posset, cùm totum pendeat ab arbitrio Papæ.

D I S C V R S V S XXV.

De Congregatione super consultatione negotiorum status ecclesiastici, quæ Consulta dicitur..

S V M M A R I V M,

3. Qua sint Congregationes concernentes re-gimen Principatus temporalis,

2. De erectione hujus Congregationis Con-sulta, & ex quib; constitutur.
3. De munere Prælatorum, qui in ea inter-veniunt.

4. In quibus diebus habeatur.
5. Etiam tempore Sedis Papalis vacationis, & a quibus habeatur.
6. Circa qua versetur hujus Congregationis munus.
7. Quomodo ipsa consuli soleat ac debet per Gubernatores ac Praesides.
8. De aliquibus ejus constitutionibus, vel decretis.
9. Quare Recler non tradit materias criminales.
10. De causis civilibus quas cognoscit, & decidit.
11. De codem, & circa negotia politica.
12. Cognoscit etiam de questionibus confinum.
13. Audit recursus vassallorum adversus Baroness.
14. Quare in Statu Ecclesiastico non detur in Baronibus mala presumptio concusso-
15. Ei; tribunal seculare, & quomodo aliquando se ingerit cum ecclesiasticis.
16. Ad qualiter se extendant facultates, hujus Congregationis.
17. De hujus Congregationis Praefecto.
18. Quod omnia explicitur gratis.

Illa Congregationes, de quibus actum est supra, concertunt regimen spirituale, seu pontificium; Ecclesiae universalis, vel respetu particulae Urbis; Ista vero, & aliae sequentes antequam ad forensia Tribunalia deveniantur, respiciunt regimen temporale. Status ecclesiastici, ideoque dicuntur Tribunalia secularia, quamvis eorum aliquibus, specialiter per Papam, jure cuiusdam delegationis, communicaata esset aliqua potestas, eiam cum ecclesiasticis.

Erecta igitur fuit in pluries enunciata Constitutione Sixti V, Conf. 74, Sixti V, ista

Congregatio, que tamen diversam habet formam ab ea, que in dicta Constitutione legitur; Constituta signide, n est ex copioso numero Cardinalium, ad hoc, ut alij impeditis, nunquam defit aliquis eorum numeris competens, cum Secretario, qui est ut plurimum qualificatus Praelatus, studique reputatur munus, ex magis considerabilibus, adeo ut nostra xate, sub Innocentio XI, & Alexandro VII, duos ab eo munere ad purpuram electos viderimus; Ac etiam, ultra dictum Secretarium & Advocatum sibi, nec non Procuratorem generalem in criminalibus, qui Fiscalis Urbis per autonomiam dicitur, ad differentiam aliorum Procuratorum fiscalium inferiorum; Plures intervieneant Praelati, qui patimenter cum Cardinalibus votum habent decisum; Isti que frequentius esse solent isti, qui plura gubernia exercuerint, tanquam in eo munere versati; Atque illorum munus est idem quod insinuator est supra agendo de Congregatione Immunitatis ecclesiasticae, quod scilicet, cum ad illam Congregationem, per Gubernatores, ac Praesides transmitti solet voluminosi processus criminales, qui attende videndi, atque in plena Congregatione referendi sunt, neque id Cardinalibus congruat; Tum ob alias occupationes; Tum etiam ob majestatem dignitatis, ut in insinuator loco quoque advertitur; Hinc proinde, id commissum est Praelatis, inter quos distributae sunt Provinciae, sed gubernia respectivae, adeo ut quilibet se ingerat in negotiis pertinentibus ad sibi commissam provinciam, quae vulgo Ponencia dicitur.

Congregatur in Palatio Apostolico indificienter bis qualibet hebdomada, in fixis diebus martis, & venetiis de mane, quocumque impedimento non obstante, & quamvis in ea die magnam solemnitatem celebrata;

RELATIO ROM. CURIAE FORENSIS

te oporteat; duabus tantum, totius anni diebus exceptis, nempe feria sexta parafœeve, seu passionis Dom. & in ultima die carnis privij.

Quinimodo, singulariter ad omnes alias Congregationes Cardinalitias, neque intermititur de tempore Sedis Papalis vacantis, quando Cardinales reclusi sunt in conclave, quoniam teneunt per solos Praetatos & alios officiales supra, resolutiones verò in gravioribus negotijs, per Secretarium, participati solent (juxta stylum aliorum graviorum negotiorum) illis tribus Cardinalibus, qui ea die, vices totius Collegij expletant, & qui Capita ordinum dicuntur, ut supra agendo de Conclavi advertitur *supra disc. 4.*

Participiæ igitur partes hujus Congregationis sunt, non solum recipiendi recursus, & querelas subditorum adversus Gubernatores, & Praetides, eorumque Locumtenentes, ac Notarios, & Particellos, alioisque officiales; Tam durante officio, ne subditi graventur, vel opprimantur, sive adstringantur ad illa emolumenta, quæ de jure indebita sint; Quam etiam finito officio, super eorum sindicatibus, quando una Partium, à sindicatibus se gravatam credit, sive super modum dandi sindicatum.

Verum etiam, ac potissimum in eo, quod Gubernatores, ac Praetides, tenentur eam certiorare, & confulese de omnibus causis criminalibus gravibus, i quibus intrer poena ordinaria, vel etiam extraordinaria gravis, corporis afflictiva, tam vera contra prætentos, qui in fortis habeantur, quam ficta contra absentes in contumaciam; Qui nimò aliquando, & frequenter, ea consulitur (varib; recurrentibus) super ordine processus, & examini, super modo scilicet transmittenti monitorium inquisitus absentibus, & an poenæ, qua in eo cominantrur, proportionata sine delicto; Et respectu præsentium, super modo examinis rigorosus,

cum tormentis, & quæ species adhibenda sit, Porosissimè verò disputari solet de illa, quæ omnium major Vigilia dicitur, non nisi in atrocibus cadens.

Prout etiam circa viatica commissariorum, & officialium, an ab accusatis, vel ab accusatoribus, seu adherentibus solvi debant; Et in summa super ijs omnibus, quæ bonum gubernium, rectamque justitiae administrationem concernunt, ut subditorum oppressionibus, ac molestijs indebitis, tam in ære, quam in corpore occurratur,

Modus cutem consulendi est, quod Gubernatores, vel eorum Locumtenentes criminales, compilato processu, servatique ijs, quæ de jure, vel de stylo servanda sunt, transmittunt summarium processus; Secretario, seu Praetaro Provinciali, qui dicitur Pōnens ut supra, cum eorum vote; Atque ubi Partium recursus adsit, in causis præsertim gravibus, demandari quandoque solet transmissio totius processus; Relaroque voto in Congregatione, rescribitur, illud approbando, si ve pœnam minuendo, & quandoque etiam augendo, pro crimidiū qualitate.

Ideinque faciendum est, quando continget, ut deveniat ad manus Curia ille, qui jam condemnatus est in contumaciā, adēc ut alia non sint partes Judicis nisi in exequendo, facta recognitione personæ, quoniam licet bannum prodierit ex ejusdem Congregationis oraculo, & approbatione, adhuc tamen, illa confundenda est in exequitione; Itaq; solet esse frequētiores disputationes, ob nullitates processus contumacialis, cum quibus executio condēnationū evitari solet.

Hinc proinde, ad occurrentum his subterfugis, atque ad instruendum Locumtenentes criminales, qui ex imperitia, huiusmodi nullitates committere solent, ipsa Consulta edidit quædam decreta, sive instructiones, quæ

quæ circumferuntur impressæ, super modo citandi, aliaque acta oportuna gerendi. Super his autem, ac etiam super ejusdem Congregationis plerisque stylis particularibus, tam circa ordinatoria, quam etiam circa decessoria, (cum ista materia criminalis penè ubique ad leges ac stylos particulares locorum redacta videatur) meum non est agere, dum ex jam insinuatis in proelio, iudiciorum civiliū, & ecclesiasticū causarū occurrentiis, ac etiam genium, & quidam Curiaz stylus, prohibuerūt criminales causas agere.

Bene tamen in ista Congregatione frequenter disputavi graves causas civiles, per locutientes Civitatum, ac oppidorum, & locorum, bonum regimen politicum (dum de economico agat altera Congregatio Boni Regiminis, de qua dis. seq.), ubi sicut agatur de consilij, vel parlamentis pro confectione bustoli, ex quo extrahendi sunt magistratus; Aut ubi agatur de controversijs præminentibus, circa præcedentiam, aliquoquin a deus honorificos. Et in summa ista Congregatio invigilat super ijs omnibus, ex quibus, tumultus, vel inimicitiae, aut alia inconvenientia resurpare valeant, tanquam Tribunal. politicum, quod invigilar, non solum super punitione criminum iam patratum, sed etiam super præterervitane committantur, sive ne leuantur occasionses, & concussions tam ab adofficialibus, quam etiam a potentibus, ne minus potentes opprimant, vel concutiant. *de his questionibus sub tit. de præminent. dis. 30. & 31. & in supplemento eod. tit.*

Est quidem Tribunal vigilantissimum, nimiumque proficuum pro bono subditorum regimine, ac justitiae administratione in præmissis negotijs, quæ publicam quietem, illudq[ue] civile regim, quod de politico participat, concernant, cum in causis civilibus merci privatis, non se ingenerat, sed

intrent Judices appellationis; Nisi agatur de calibus causis, ex quibus scandala, & inconvenientia resultare possint, cum præjudicio publice quietis; Ut p[ro]p[ter]a (ex gr.) obrigatur de questione confinii, inter duo loca, aut inter duos Barones, cum similibus. Quamvis etenim adhuc Congregatio particularis confinium, ut infra; Quia tamen tardus haberi solet, adeòdus p[ro]p[ter]e ignota sit in Curiā, idcirco ista Congregatio, ex dicto motivo occurreret in inconvenientibus, quandoque manus apponit. *in questione qua habetur apud Pacchell. in tractat. de distanta cap. 11. & decis 34. post eundem.*

Audit etiam libenter, atque cum summa vigilancia, recursus & querelas vassallorum adverlus Barones & Domicellos, etiamque officiales; Quintiñd quandoque praxis me docuit, juxta pontificis, seu Cardinalis superintendenti generalis, genium, ac maiorem, vel minorem zelum, quod etiam ex officio inquirere solet super concussionibus vassallorum, qui recurrere vel reclamare non audeant; Ideoque ob hanc vigiliam, plures Rota responderet confuevit, quod ini-

¹⁴ Statu ecclesiastico, non intrat illa usurparionis, vel concussiois præsumptio, quæ in aliorum principiatus Baronibus cadere solet, ut alibi in suis ledibus advertitur. *tit. de feud. dis. 65. & alibi pluries.*

Dicitur istud Tribunal merè secularis, quod gerit vices Principis temporalis, idemque le non ingerit in causis, & personis ecclesiasticis; Bene verum, quod ubi in aliqua causa gravi laicorum, unius, vel plurium clericorum, vel aliarum ecclesiasticarum personarum, adhuc mixta, unde properet; Vel ratione connexionis, juxta regulas juris, tota causa remitti debet dignitori, foro ecclesiastico; Vel quod quolibet cognoscente suum subditum, ob cause dividui-

tatem , adhuc tamen unus processus possit alteri præjudicare ; Hinc per organum Secretarij vel Cardinalis suprarententis generalis , fieri solet verbum cum Sanctissimo , atque ab eo obtineri potestas committendi Gubernatori cognitionem causæ , etiam cum personis ecclesiasticis ; Potissimum quia licet hujusmodi Gubernatores , & Præsidet , spe &ato munere sint Magistratus seculares ; Attamen attenta qualitate personæ sunt clerici , & Prælati , quibus propere ista commissio non omnino , incongruit . tit. benef. disc. 72. & alibi .

Hujus Congregationis facultates se protrahunt ad universum Statum Ecclesiasticum immediatum , inclusa etiam Civitate Beneventana ; Excepta Urbe , in cuius causis se non ingerit , dum habet suum Gouvernorem , qui occurrentia negotia communica cum Papa ; Eo modo quo de alijs Congregationibus ecclesiasticis insinuatam est

supra , agendo de Cardinali Vicario ; Ac etiam se non ingerit in illis provincijs , vel civitatibus quæ habeant Cardinales Legatos ; In legationibus (scilicet Avenionensi ; Bononiensi ; Ferrarensi ; Urbinate) ; Et Æmilia , seu Romandiola .

Hujus autem Congregationis Præfetus est Cardinalis superindens generalis , de quo supra est actum supra disc. 6. ipseque subscriptis literas , & ordines , qui dantur Gubernatoribus , & Præsidibus , aliquique officialibus .

Omnia , pariter in ista Congregatione , gratis omnino explicantur , adedut magni , penèque incredibiles sint labores , quos ibi Prælati in dictorum processuum studio , & relatione , aliquique negotijs peragendis suppont , absque aliquo stipendo , vel emolumento , quod neque indirecè per viam numerum obtineatur , sed pro frequenter Regula candidissime , infinatur infra disc. 31.

DISCURSUS XXVI.

De Sacra Congregatione boni Regiminis.

S V M M A R I V M .

- 1 De bonis directionibus Sixti V. & Clem. VIII. in Statu Ecclesiastico .
- 2 De unctione hujus Congregationis , & ex quibus consit .
- 3 Quod ista sit filia alterius Congregationis consulta .
- 4 De mala consuetudine nobilium , & litteratorum vivendi super communitate .
- 5 Non possunt imponi gabska vel collecta sine licentia hujus Congregationis .
- 6 De solemnitatibus de jura requisitis in alienatione bonorum Communianis .

- 7 De quibus causis ista Congregatio cogitat .
- 8 Est tribunal laicale inspecta ejus originali natura , sed quod habet , etiam jurisdictionem Ecclesiastici , & quomodo .
- 9 Directione ob quam ecclesiastici in statu Ecclesia subjacent oneribus laicibus .
- 10 Cum quibus communiatibus , vel locis se non ingerat .
- 11 De Agentibus communiatum .
- 12 De alia Congregatione Levaminum .
- 13 De commentarijs super negotijs ad communias pertinentibus .

Pro bono regimine economico Communitatum, quatum regimen civile politicum, communissum est Congregationi Consultæ, ut dicitur precedentem, Clemens VIII., Sixti V. penè immediatus successor (ob nimium breves tres Pontifices intermedios) ejus vestigijis in plerisque inhærendo, atque bonas arbores politicas ab eo plantatas, accurate irrigando, & colendo; Unde propere solidas fecerunt radices, multoque produxerunt bonos fructus pro publica quiete, reisque justitiae administratione, ejusdemque justitiae debito timore, qui reverâ magis, quam benignitas pro hodiernis moribus, & fortè semper, est melior Reipublicæ gubernator, ac regulator); Istam instituit Congregationem, quæ juxta præsentem statutum, ad instar dictæ alterius Congregationis Consilij, constituitur ex competenti Cardinalium numero vario, cum Secretario Prælato, qui Communitatum major director ac regulator videtur, iupotè huic curæ penè torus addictus, cum aliquibus competentibus emolumentis pro sustentationis subsidio; Ac etiam ex pluribus utriusque Signaturæ Prælatis, qui causas, vel negotia Communitatuum, vel regionum inter eos distributarum proponunt in Congregatione, quæ pariter sub præfectura, seu præsidentia est Cardinalis superintendentis generalis, qui subscribit literas, & decreta, aliasque provisiones ab isto Secretario scriptas, eodem modo quo de Consulta dictum est, adedut ista dici valeat illius filia seu adjutrix, ex eo quod, cum illa, omnia communitatuum negotia à Sixto V. in ejus erectione sibi commissa, explicare non possit, idcirco sibi retentis ijs, quæ publicam quietem, ac regimen politicum, seu ethicum concernunt, huic alteni Congregationi, & economicum dimiserit.

Hujus itaq; Congregationis partes sunt, recognoscendi, singularum communitatuum statum, eisque præscribendi modum, sed formam economicæ administrationis, ut publica onera oportune supportentur, atque non fiant lumpius inutiles, minusqne privati potentes suffocent impotentes, istos, juxta frequentem usum & totus Orbis, gravando ad privatam utilitatem, cum collectis, Dum contributionibus ultra indigeniam, dum penè generalis consuetudo videtur vitorum nobilium, & literatorum, se nutriti cum pauperum ac miserabilium sanguine, occasione administrationis Communitatibus.

Quare non solum Magistratu ordinatio, penes quem resideret aequalis administratio, sed etiam Magistratu magis generali representanti universum populum, cui Consilij generalis vocabulum tribui soler, cum administratione habituali, prohibitum est, gabellas, & collectas, seu contributions indicere, absque hujus Congregationis participacione, ac licentia, quæ non nisi causa bene cognita, præviaque diligentie recognitione statutus Communitatibus, concedi solet, certam formam præscribendo.

Prout etiam, alienationes honorum statutum, vel æquipollentium, sive censuum impositions vel æris alieni contratio, Galivæ contractus, ex quibus perpetuum ac notabile resultat præjudicium, fieri non possunt, absque ejusdem Congregationis licentia, qua non nisi causa cognita, concedi solet, ita innovando juris communis dispositionem, circa Principis placitum, quod recensetur inter plures alias solemnitates, quæ in alienationibus honorum Civitatis requiruntur, illud præstanto per organismum hujus Congregationis. *tit. de alien. & contrab. prohib. dif. 23.*

Occasione autem solutionis collectatum, & contributionum, aliorumque onerum, stancisorum distinctione, seu diversa qualitate, inter ea, scilicet magis publica, quæ cum Principe supportantur, ideoque cameralia dicuntur, & alia, quæ magis de privato participant, & quæ dicuntur communiativa, pro illius populi particularibus usibus communiativis, ob notabilem eorum differentiam, quod scilicet quamplures cives, & incolæ, vel exteri, bona possidentes, præsertim verò ecclesiastici, ab una onerum specie sunt exempti, non autem ab altera; Hinc frequentes resultant questiones & controværie disputari solitæ in ista Congregatione, cum consueto tamen aliarum Congregationum pluries enunciato stylo, summi, & extrajudiciali, ad eum formulis, & contentiis Tribunalis speciem ita redoleat, tit. de Regal. disc. 48, 57, & 92, & tit. de Regular. disc. 26, & in supplemento ad tit. de Regal.

Eademque occasio produxit, quod quamvis, ad instar dictæ alterius Congregationis Consulæ, ista percutiat regimen temporale, unde propterè, spectata ejus origine, ac natura, secularis potius, quam ecclesiastici Tribunalis vel magistratus speciem redoleat; Attamen cum in hoc principatu (cujus supremus regulator utrumque gladium in manibus habet) ecclesiastici, pluribus subjaceant licalibus oneribus, à quibus in alijs principatibus, & ditionibus exempti sunt, ex illis congruis rationibus peculiaribus, quæ in Regalium fide insinuantur, occasione agendi de gabellis alijs que vestigialibus tit. de Regal. disc. 55, & 56, & 57. Hinc proinde Pontifex, aliquas facultates cum ecclesiastici circa iuriusmodi collectas, & contributiones ei communicasse caput, ad eum paulatim, ac insensibiliter,

ita quoddam Tribunal mixum, in hoc generi causarum effectum videatur.

Eodem tamen modo, quo de dicta alia Congregatione Consultæ dictum est, non se ingerit in communitate Urbis, quæ subnomina Cameræ populi Romani explicatur, dum ejus Administratores, qui Conservatores dicuntur, aliquæ officiales, quando opus est, immediatum habent Papæ oraculum; Minusque se ingerit in Civitatibus, vel provincijs, quæ per Cardinales Legatos reguntur, ut pariter de dicta alia Congregatione insinuantur; Quinimò per aliquos Barones, & domicellos prætenditur, quod in eorum locis, & castris, ista Clementina Constitutio usu recepta non sit, ideoque Communitates, ipsorum Baronum, non autem hujus Congregationis regimini ac directioni subjaceant; Verum id certa non recipit regulam, cum totum pendat à locorum particulari, & individua obseruantia.

Ut autem Communitatum negotia in Curia, tam apud istam Congregationem, quam apud alios Magistratus non negligantur, introductus fuit usus certi numeri Agentium Communitatum, cum distributione provinciarum, ut ita quilibet sciatis quales sint libi commissæ Communitates, quæ è converso patiter sciatis quis nam sit suorum negotiorum gestor, quem certiorate debeant, Certo statuto stipendio, ex earundem Communitatum, pro eorum qualitate, proportionata contributione suppeditando; Optima quidem est, & commendabilis introductio; Sed qui nullum in hoc mundo datur bonum, quod aliqui non subjaceat corruptioni; Idecèd quandoque praxis docet, quod istud munus, aliquibus minus idoneis, ad complacentiam collatum, potius us provideatur persona, quam offi-

officium, ab eis retineatur in forma beneficij simplicis, unde propterea singulae Communitates coguntur, alios habere particulares Agentes, seu negotiorum gestores; Pro frequentiori autem contingentia solent esse valde idonei ac diligentes, unde propterea referri solet fato habere magis vel minus idoneum, quod in omnibus mundi rebus contingit.

Pro earundem Communitatum, (salmi pro majori parte), nimis oppressarum, pro consueto effectu temporum quæ passa sunt tot calamitates utriusque belli divini & humani, ut nostra zitate universa Italia, immo universa Europa-experta est (et utinam magis infuturum non experietur); Clemens IX. cum magna applicatione, particularē Cardinalium, & Prælatorum, a liorumque peritorum virorum, Congregationem instituit, quæ Levaminum, appellata est; Verum, sive ob pontificatus brevi-

tatem; Sive quia naturaliter est impossibile validum ac robustum reddere illud corpus quod jam exangue, & emaciatum sit cum eisdem antiquis viribus proprijs, absq; nova illarum refectione, quinimmo cum novis evacuationibus, vel emulsionibus, Idcirco nullus hucusque effectus visus est, cum impossibile sit curare mortuum contractum, nisi cessat causa productiva ejusdem; Idque pender à Dei misericordia, restituendo licet pacem & tranquillitatem, à qua pender Communitatum restauratio.

Super hujus autem Clementinæ Constitutionis, ac hujus Congregationis praxi, commentaria ad id proficia, aliasque instruções edidit quidam modernus Urbeventanus, qui dictum munus unius ex Agentibus generalibus Communitatum aliquo notabilis tempore exercuit. *Cobell.*

*ad Bull. boni regi-
min.*

DISCURSUS XXVII.

De Congregationibus Aquarum, Fontium, & Viarum; Et de plurimis aliis, quæ regimen temporale Status Ecclesiastici concernunt, nempe Confinium, & Annonæ &c. & similibus.

S Y M M A R I V M.

1. De pluribus Congregationibus, quarum aliquæ non sunt in usu.
2. De illa Annone, & gracia.
3. De impressione camerali.
4. De Congregatione viarum, & pontium.
5. De Congregatione aquarum, etiamque materia.
6. De quibus non referat iurisperire in ista relatione, & de illius fine.

7. De Congregatione Confinium.

8. De altera reformationis Tribunalium.

Q Uamplures alias Congregationes, pro regimine principatus temporalis, in eadem Constitutione, ejus Conf. 74. Sextus V. crexit, quarum aliquæ non sunt in usu, & aliquæ si sunt, attamen adeò raro sunt, ne penè pro non extantibus videantur; Nempe classis maritimæ, seu tricennialum, dum istarum curam habent in Guria Thesaurarius.

T A

gen.

generalis, & quidam alii ministri Cameræ; prout pariter non extat Congregatio studiorum vel sapientiarum, cuius administratio nem, & curam haberet Collegium Advocatorum consistorialium, de quo agitur infra, agendo de Advocatis, & Procuratoribus, aliisque Curialibus; Congregatio vero Annona, quamvis extet, adhuc tamē quodammodo, pro non extanti, in Curia haberi videtur, præsertim quoad forensia, dum ea est sub regimine Praefecti, ut infra in ejus particulari Rubrica advertitur, *infra in d. discurſu, in quo agitur de varijs Praefidib⁹; ubi insinuantur forenses quereliones, quæ coram eo super audiuntia materia contingere solent; Idemque respectu Gracis Urbis, quæ regiuit etiam per Praesidem, de quo pariter habetur in dicta rubrica; ibidem.* Unde propteræ non usi penitiaz temporibus auditio solet hujus Congregationis nomen vel convocatio pro æconomicis potius, quam pro forensibus.

3 Prout etiam in usu non est Congregatio typi, seu impressionis cameralis, dum ad uitam ex appaltibus cameralibus, ea redacta est, pro lucro quod resultat à jure privativo imprimendi Constitutiones Apostolicas ac bannimenta, aliasque publicas provisiones, necnon Rotæ decisiones, & informationes, quæ pro causœ defensione dande sunt in Tribunalibus; unde propteræ, cum res redacta sit ad mercimonium, seu appaltum, pene corrupta est antiqua Vaticana, aded celebris impreßio.

Item aliqua major eorum, ad quos pertinet, applicatio ex zelo desideranda videtur circa impressionem Bullarii, ut scilicet bene distinguantur illæ Constitutiones, quæ respiciunt Principatum ecclesiasticum, seu regimen Ecclesiarum universalis, ab illis, quæ respiciunt Principatum temporalem, segré-

gando eas, quæ non sint in usu, vel moderata; Ac etiam non permittendo impressio nem aliquorum privilegiū particulatum, vel confirmationum aliquarum Constitutionum Religionum, cum similibus rebus, quæ isti operi nimium incongru sunt,

Congregatio vero viarum, & pontium, quamvis vigeat, nimium tamen raro fit, aded ut penè ignota in Curia videatur, cùm se non ingerat. Urbe, & districto, sed pro reliquo status Unde propteræ forenses controversiaz audiri solent in Tribunali Ædilium seu Magistrorum viarum, & coram earumdem viarum Praefide, qui iurisdictionem habet, & cognitionem hujusmodi causarum per universum statum extra districtum in prima instantia; In Urbe vero, & districto in secunda, & in gradu appellatio nis à præfatis Ædilibus; alia vero instantia pertinet ad Tribunal Cameræ, ut in dicto rum Ædilium, & Praefidis particulati rubrica inferius habetur, ibique enunciantur forenses controversiaz, quæ in ista materia cadere solent. *Infra in d. discurſu, in quo agitur de Praefidib⁹.*

Aquarum vero Congregatio, ex aliquibus Cardinalibus, & Prelatis, cum mixtura aliquorum peitorum, constituta est; illaque viget quidem, sed raro habetur, quemque adesse in Curia causant solūm continuæ controversiaz inter Bononienses, & Fertianenses, super diversione aquarum cuiusdam parvifluij seu torrentis, qui Rhenus dicitur, & qui ratione situs uni vel alteri territorio hyemali tempore, cum ejus inundationibus præjudicia causare soleat; Id que præsertim magis forte confovere videatur illam simulationem inter has duas Civitates, quæ penè generalis, & connaturalis est ubique, & præsertim in Italia, inter respectivæ magnas vel medianas, aut parcas civi-

ates adjacentes; Seclusa enim ista controveriarum occasione, quamvis in aliis partibus status ecclesiastici, & præsertim in ea, quæ Claranum dicitur, à quibus inundationes Tyberis Urbi, & agro Romano, adēd præjudiciales restitutæ solent, exdem controversiæ oriuntur; Attamen istud politicum seu prudentiale potius, quām forense negotiorum videtur; Forenes autem controversiæ, quæ inter privatos continentur, super usu, vel diversione aquarum, tractantur coram Judicibus vel in Tribunalibus ordinariis more aliarum privatissimum forenium questionum, ut in materia servitutum advertitur, ubi de quāpluribus causis concorrentibus hanc materiam aquarum. *tis. de servitut. disc. 52, cum sigg.*

Idemque dici potest de aliquibus aliis Congregationibus extraordinariis, vel ordinatis ignoris, quæ habeantur pro eodem regimine temporali; Unde proprieatè patrum, in modò nihil refert, eas diligenter inquirere vel referre; præsertim quia hujus relationis finis vel effectus est, instruere forenes, quibus in Romana Curia contingat, causas peragere, ut sciat earum proprias ac meliores vias, & ne à malis cauſidicis, vel negotiorum gestatoribus decipiatur; Ideoque dictas Congregationes, illaque Tribu-

nalia refert examinare, in quibus negotia forensia, vel respectivè gratiosa agantur.

Adest quoque quedam alia Congregatio, quæ Continuum dicitur, constituta ex uno Cardinali, & ex Thesaurario generali, & Advocato, & Commissario Camerae, cum mixtura aliquorum Praelatorum, pro Papæ arbitrio, pro decidendis illis controversiis, quæ inter Communitates, vel Baronies oriuntur solent super confiniis territoriorum; Nimiùm autem raro teneri solet, adēd ut penè ignota pariter videatur; Ea tamen speciem judicialis, & contentiosi Tribunalis habere videtur, disputando formiter cum Advocatis, & Procuratoribus in contraditorio, & cum compilatione processus, super probationibus hinc inde in illis controversiis, quæ (sicè raro) super ista confinium materia cadunt, ut quandoque practicavi.

Adest etiam quedam Congregatio super reformatione Tribunalium, ut omni xxvii Pontifices facere consueverunt; Ac præsertim, ultra antiquiores Constitutiones Alexandri VI. & aliorum, habemus recentiores Pii IV. & Pauli V. cum quibus Tribunalia reguntur; Sed quamvis plurimum annorum spatio de hac reformatione actum sit, & agatur, nihil tamen hoc usque conculsum est.

DISCURSUS XXVIII.

De Congregationibus Baronum, & Montium, ac etiam Computorum.

S Y M M A R I V M.

1. Congregationes Montium, & Baronum sunt diversæ, sed stratiuntur unitæ.	2. Ex quibus constituantur.
	3. An Auditor Thesaurarij habeat votum.
	4. De Congregatione Baronum, & quale sit

T 3

sigm

- ejus munus, & de quibus cognoscat, &
ubi tractetur de ejus materia.
- 5 De Congregatione Montium, & de qui-
bus cognoscit, & ubi tractetur de ejus
materia.
  - 6 De eisdem dissipationibus Congregationis
Baronum.
  - 7 Qua die teneantur.
  - 8 De Congregatione computorum.
  - 9 Ad quem ab ipsis Congregationibus ap-
pellentur.

Congregatio Baronum, & Montium;
Quamvis omnino diversæ sint, diver-
sotempore instituta, diversaque agant ne-
gotia; Attamen ad instar cardinalium Congregationum, Episcoporum, & Regu-
latum, pro unica vulgo haberi videntur,
eo quia ex eisdem personis constituta sunt,
eademque die, ac in eodem loco habentur,
atque utriusque materia negotia audiuntur,
& deciduntur.

Constituuntur etenim ex Thesaurario generali, qui est utriusque caput, seu Praefectus, & in cuius domo sunt, nec non ex aliquo numero vario (pro Papz arbitrio) Clericorum Cameræ, & ex Advocato filii, ac etiara ex Commissario Cameræ, & ex Auditore Thesaurarii, de quo sub Judice lis est, an habeat votum decisivum vel consultivum tantum; Curialibus peritis in di-
versas abeuntibus sententias, super retroacti
temporis praxi; Recens autem, & actualis
præfettere potius videntur, ut habeat quoque
votum decisivum, quod cum aliis nume-
randum sit, pro resolutione capienda.

Cum autem de Congregatione Baro-
num, erēcta pro exequitione, & observan-
tia Constitutionis Clementis VIII. contra
Barones, ut ad propria, vel eorum majorum
debita dissolvenda cogantur, fideicommissi-

sis, & investituris, aliisque juribus propriis
non obstantibus, & quæ Constituunt, vul-
go Buila Baronum appellatur, particulariter
ac plenè & cum sic sub materia feudali; Id
circò ibi de ejus Instituto, & praxi, ac de
questiōnibus cadentibus super eisdem
Bullæ interpretatione, facile est videre, ne
ad eo longa superflua repetitio fiat eorum,
que iam dicta sunt, ac promptè in dicta se-
de habentur. sub tit. de feud. disc. 73, &
seqq.

Quo verò ad alteram Congregationem
Montium, pro ipsorum reductione, ac na-
tura, & privilegiis pro libertate, seu com-
mercio, pariter accum habetur in sede Re-
galium, quoniam cùm sint jura cum Prin-
cipi, inter Regalia merito recensentur; in.
de Regal. disc. 23. & seqq. Verum quia
eorum rector seu curator est Thesaurarius
generalis, sine cuius licentia, in judiciali, vel
conventionali commercio, ac distractione
vel translatione de persona ad personam,
non sunt; Id circò super eorum translatione
vel pertinentia, aut super creditorum con-
cursu, & prælatione, sive super vinculorum
deletione, vel respectivè appositione, fre-
quentes in Curia audiuntur forenses con-
troversie, quæ in forma judiciali, per ipsum
Thesaurarium, vel ejus Auditorem, exami-
nantur, ac deciduntur; Verum aliquando
ubi agatur de casibus valde dubiis seu exces-
plaribus, ipse Thesaurarius exquirere solet
votum Congregationis, in qua proinde
cum Advocatis, & Procuratoribus, puncti
in questione cadentes, disputantur in for-
ma contentioi Tribunali; Atque in ista
Congregationibus habetur idem usus con-
tradicitorum; qui habetur in Tribuali
Auditoris Cameræ, & in quibusdam aliis
inferioribus Tribunalibus, vel coram Judi-
cibus particularibus, seu Commissariis, non
autem

auctem in Sacris Congregationibus , vel in primariis collegiatis Tribunalibus , utriusque Signaturae ac Rota , & Cameræ .

Frequenter autem disputationes cadunt super negotijs pertinentibus ad dictam Bullam Baronum ; Tam occasione plurim quæstionum , quæ contingunt super ejus interpretatione , ut supra ; Quam etiam super avocationibus pecuniacum , quæ creditoribus primò venientibus , ex pretio calstrorum , & bonorum Baronum ab eadem Congregatione soluta sunt , cum solita cautione de restituendo prioribus , & potioribus ; Ideoque ista Congregatio , quamvis more aliatum cardinalitatum , summariè , simpliciter , & de facto , more Principis potius quam Judicis procedat , absque necessitate levandi telam seu ordinem judicarium , cui Judices subjacent ead . tit . de feud . dise . 55 . Attamen speciem Tribunalis contentiosi , & judicialis præferre videtur cum proprium ac particularē habeat Notarium , ac tentias proferat , seu causas in forma judicaria disputer , ut latius in dicta sua peculiari sedet .

Non habet autem diem certam ac determinatam , sed a bistro Thesaurarii pro negotiis urgentia convocari solet ; Pro ordinaria vero seu frequentiori praxi habetur in die Martis .

Ceteram eodem Thesaurario , & in ejus domo alia , pro negotiorum contingentia , haberi solet similitudinaria Congregatio , pariter constituta ex aliquibus Camera Cle-
ricis , & ex prefatis , Advocato & Commis-
ario Camera , nec non ex duobus ejusdem
Camera ratiocinatoribus , qui vulgo Com-

putista nuncupantur ; Non tamen in ea intervenit praefatus Thesaurarii Auditor ; Atque ad instar praefatarum aliarum Congregationum Montium , & Baronum in forma contentiosa , & conitadictoria cum Advocatis , & Procuratoribus disputantur punti , seu questiones carentes in revisione ac solidatione computorum inter ministros camerales , & appaltatores sive administratores dohanarum , & gabellarum , aliquum que jurum , & appaltuum camerarium , super aliquibus partitis dati vel accepti ; Frequenter vero super defalschis vel remissionibus , aut refractionibus , quæ pro appaltatorum stylo prætendi solet ; Sive super rationibus quas reddunt Nuntii , & Collectores Apostolici , ac etiam ipsemet Thesaurarius generalis , sive Depositarius generalis Cameræ , juxta plures questiones , quæ habentur in regalium vel iurisdictionalium fidibus . sub tit . de Regal . & tit . de jurisd . pluries .

Ab hujus verò Congregationis computorum resolutionibus appellationes interpolantur ad Cameram , tanquam à sententiis vel decretis Thesaurarii Judicis primæ instantiæ , adè ut ad instar enunciata Congregationis Montium , Congregatio personam Afferri vel Consultoris Thesaurarii illagerere videatur ; Hæc autem appellatio nondatur à resolutionibus Congregationis Baronum , adversus quas alter non superest recursus , nisi ad Signaturam Papz . seu Gratiaz .

DISCURSUS XXIX.

De Congregatione Visitationis Carceratorum.

S V M M A R I V M.

- 1 De visitatione generali, que gratiosa dicitur carcerum, quando fit.
- 2 Quinam intervenient in visitatione carcerum Gubernatoris.
- 3 Et qui in illa carcerum Capitoli.
- 4 Quid agatur in hac visitatione quod carceratos criminales.
- 5 De charitate erga debitores carceratos, & de eiusdem charitatis abuso.
- 6 De visitatione ordinaria, & continua in qualibet hebdomada.
- 7 De inconvenientibus, que resultant in popularibus ob securitatem, quæ illis datur à privata punitione.
- 8 Quid expedire punire in corpore aliquos debitores decollatos, & aliquando etiam aliquos creditores fraudulentos.
- 9 De alimentis que per creditorem praeflantur sunt debitori carcerato.
- 10 Quid in Hebreis.
- 11 De alijs ad materiam pertinentibus remissive.

BIS in anno, imminentibus solemnitatibus, Nativitatis, & Resurrectionis Domini Nostrri JESU Christi, habetur visitatio generalis, que Gratiosa dicitur, illorum carcerum magis generalium, que esse solent communes omnibus Tribunalibus, sed pro majori contingentia dicuntur Gubernatoriis; ac peiusquam fieret transportatio ad lo-

cum, in quo nunc extant in via Julia, conspicuo ædificio constructo de mandato Innocentii X. dicebantur Turris nonæ, sub cuius vocabulo apud antiquiores Criministas, vel Practicos eorum mentio habetur; Ac etiam aliorum carcerum existentium in Capitolio; Atque in istis Congregationibus generalibus gratiosis; quatenus pertinet ad dictos carceres magis communes, & generales Gubernatoris, in quibus detineti solent illi, qui pro causis criminalibus, vel cibilibus carcerantur de mandato Auditoris Cameræ, aliorumque Judicium, & Tribunalium, interveniunt, istam Congregationem constituentes; Gubernator Ubiis; Auditor Cameræ; Praeses carcerum, qui est unus ex Clericis Cameræ, juxta distinctionem officiorum, que praefato Tribunalis Cameræ incumbunt, ut infetiis de ipso agendo advertitus; infra dis. 33. Nec non Advocatus fiscalis, & Procurator generalis fiscalis; Duo ex Locum tenentibus criminalibus Gubernatotis, Locum tenens Criminalis Auditoris Cameræ; Advocatus pauperum; Et duo Procuratores pauperum, unus scilicet deputatus à Papa, & alter à Congregatione Charitatis; Visitator carcerum scelerum; Commissarius remigum; Locomtenebris criminalis Vicarius; Ac etiam interveniunt duo Pralati, qui sunt Praefecti duarum piarum Congregationum, que vacant huic pio operi protectionis, ac subventionis, & liberationis carceratorum,

Con-

Congregationis scilicet, quæ dicitur charitatis; Et alterius, quæ dicitur Pietatis carceratorum; Cumque munus Procuratoris pauperum cum eximia charitate plurium annorum spatio exercuisset Scannarola; Auctor operis, cuius titulus est de visitatione carcerorum, isque ad Episcopatum Sydonensem in partibus, aliaque majora curia munia promotus fuisset; Adhuc tamen, ex nimia charitate eo id efflagitante, donec vixit, ex Pontificis mandato, in his Congregationibus, quinidem in visitatione currenti, sed ordinaria cujuslibet hebdomadæ interveniebat, atque in dicto munere Procuratoris pauperum deputari curavit ejus alumnnum Zuffum auctorem operis de legitimatis processus qui sui magistri in charitate, & diligentia imitator fuit.

In visitatione autem carcerum Capitolij, interveniunt plures ex praedictis personis, quæ sedentes ab uno latere, unum corpus seu unam classem constituant, nempe; Praeses carcerum; Dicti duo Pralati Charitatis, & Pietatis; Advocatus pauperum; Advocatus fiscalis; Procurator fiscalis generalis; Et dicti duo Procuratores pauperum; Non intervenit autem C. infra disc. 33. ob questionem praecedentie cum Senatore, sive ex alia causa, bene tamen intervenit ejus Auditor; Ab altero vero latere sedentes personæ constituentes ipsum forum Capitolinum, seu representantes Populum, nempe; Senator Urbis; Tres Conservatores; Duo Collaterales; Juxta criminalis; Procurator fiscalis Capitolij; Et praefati Commissarii carcerum, & remigium; Omnibus vero in capite praest Gubernator Urbis in figura potius Vicecamerarii, bunc ordinem visitationis utriusque generis carcerum describit Scannarola de visita carcer, pag. 78.

In his visitationibus generalibus gratio-

sis, aliqui carcerati criminales, quibus non obstat Pars offensa, pro delictis non gravibus & exceptis, solent relaxari sed liberati Civilibus autem aliquæ majores sunt habilitates, quæ ut infra, in visitatione ordinaria, & currenti fieri solent; Notabilis vero liberatio sequitur, ob eximiam charitatem, quam retrospective adhibent dictæ piz Confraternitates, concordando creditores, eisque de proprio solvendo debitum usque ad limites certæ summae; Istaque charitas ex alias insinuata propositione, quod in hoc Mundo, non datur bonum sine corruptione, an- sam præbet trandibus, & occultis furtis, quæ pro meo sensu severè puniti deberent, quod scilicet aliqui perdit homines, collusivè se fingunt debitores, & credito retrospective, atque circa tempora huic visitationi proxima, affectatur carceratio, ut ita ea pecunia extorqueatur; Et quamvis plutes adhibita sint, prudentes ac salutares provisiones, exactæque fiant diligentia per piros sodales, ut hujusmodi fraudibus occurratur, non tamen omnibus, ac omnino occurriri potest pro humana conditionis qualitate; Atque respectu carceratorum criminalium; si sunt jam condemnati ad tritemes, fit transmissio, & consignantur praefato Commissario remigium; Et quoad alios, demandatur Judicibus expeditio; Sive in eadem Congregatione deciduntur illa incidentia, quæ eamdem expeditionem impediabant, aliique oportunt fiant provisiones cum nimia vigilancia, ut carceratorum oppressionibus ac iniquitatibus vel fraudibus occurratur.

Ultra istas visitationes generales; Adebat alia visitatio continua in qualibet hebdomada, quæ in die Jovis de mane, vel in casu impedimenti, post prandium fit per Gubernatorem, & per Præsidem carcerum, & alios ex præmissis defensoribus; Istaq; visita-

tio ordinaria , magis privata , prodest quidem respectu carceratorum criminalium , qui vel ob causas non adeò graves , vel quia processus sint jam compilati , detineantur publicè cum aliis , ut vulgo dicitur *alla larga* , pro eorum expeditione ; Arque plures tunc summarie expedientur cum exilio ab Urbe , vel respectivè à statu ecclesiastico intra certum horarum , vel dictum terminum , aliae impeditamenta tolluntur , quæ expeditionem impeditent ; Quo verò ad illos carceratos pro causis gravioribus , qui adhuc detineantur in secreta , eorum visitatio fit semel in mense .

Major verò occupatio , seu visitationis effectus consistit in carceratis pro debitis , quotiam , cùm (ut præmissum est) non detinunt bonum sine aliqua parte mali , ob vigilantiam Papæ , eiusque officia lumen , super exacta administratione justitiae , à maximo ad minimum , adeò ut non detinat facultas potentibus , sibi ipsis jus dicendi cum privata auctoritate , cum minus potentibus ; unde propterea in eodem catino comedunt , vel bibunt agnus & lupus , producit malum petulantia , & fraudum , qua committuntur per plebeos , aliosque pertitos homines , qui habent genus ad fortia & ad rapinas , ut cum eis viciolum ac turpem vitam ducere valeant , territi tamen à rigoröa justitia , ita student truffas , contrahendo debita , ad quantum solutionem se agnoscent non imido neos ; Ideoque , ut alius advertitur , pro meo sensu , seu verius juxta illud juris , & præser tim Constitutionis B. Pii V. contra decotores , pro bono Reipublicæ gubernio , op portunum esset quandoque , ad aliorum terr orum , aliquos ex his debitöribus pro malitia qualitate præser tim recidivos , furtis vel tristem bus tradere ; Et quandoque etiam idem practicari cum illis creditoribus , qui

cum stocchis , & civantiis à illis familiis , & inexpertis , vel prodigie naturæ adolescentibus magnas extorquent obligationes ; Eis etiam conjungendo aliquos ex illis Notariis , & proxenetis , qui sunt hujusmodi impli citorum furtorum mediatores , & operarii .

Confer quoque hujusmodi truffas & fraudes , nimium benigna Romanæ Curiæ praxis , pietati quidem , ac etiam iuri inten sionis innixa , non tamen adeò de facili , ac generaliter practicanda , ut potè aliquorum malorum productiva , super suppeditatione scilicet alimentorum facienda per creditores carceratis debitöribus , qui propterea libenter eam hilarem vitam cum aliis ejusdem genii sociis , ibi cred totum expensis ducunt , atque semel liberati , student alia debita contrahere , ut idem sequatur ; unde propterea creditores duplex sentiunt damnum , duplumque jaçutram ; Et per consequens quando agatur de debitis , in quibus creditore in bona fide sit , & excusabilis cum hujusmodi debitöribus , quos aliqua insperata infortunia non exculant , sanctus est practicare aliquatum nationum antiquos rigores , qui apud Historicos legitantur , sive iuri communis axioma , quod qui non habet in aere , luit in corpore .

Cumque eadem Curia benignitas , ex eo proveniens , quod à Prælatis & viris ecclesiasticis constituta sit , determinaverit , ut eadem alimentorum obligatio Christianis creditori bus incumberet erga debitores Hebreos , quasi quoddisti dicantur cives , & de populo , atque potiri debeant privilegiis , ad favorib⁹ per leges vel stylos inductis , quamvis æquitatis motu habeantur ; de seru tute , dif. 70 Atque Urbanus VIII. id incon gruum reputare ; ideoque ipsorum Hebreworum Universitatem ad hoc onus obli gavit ; ita ut usq; dif. 6. Hinc proinde sunt

frequentes fraudes, & collusiones, ob quas Christiani creditores potius severè puniri deberent, quoniam præstigiis fundatarii mercatores, illis Hebreis, quos sciunt pauperes ac minus idoneos, pro alterato pretio, credunt merces à vetustate vel à tineis attritas, sub hac spe, quod Universitas, ne alienorum sumptum patiatur, quandoque magis expedire putat debitum solvere, vel alias cum creditore se concordate.

Frequentes autem oriri solent controversias jurisdictionales; Vel principaliter pro majori competencia fori; Vel incidenter pro validitate actionum, & præstigiis exequitionum, & iubilationum, inter dictum

Præsidem carcerum, & Judices ordinatio, à quibus relaxata fuerint mandata, quorum vigore carceratio sequuta sit, aliaque incidentia resultant, super quibus, magis vero, ac potissimum pro causis criminalibus, de quibus meum non est agere, ut potè extrah propriae sphæram, amplum edidit volumen supra enunciatus Scannarola, cui titulus est de visitatione carceratorum, ubi de plerique videti poterit, ad hanc materiam visitationis carcerum spectantibus, & de quibus ratiō qualificatio Advocatis in Curia agere occasio suppetit, cùm sint negotia Curiarium sphæræ minoris ac diversæ.

DISCURSUS XXX.

De Tribunal Signaturæ Papæ, quæ Gratia dicitur.

S V M M A R I V M.

- 1 De antiquo statu Signaturæ.
- 2 Quot, & quales erant Referendarij.
- 3 De antiquis eorum prærogativis.
- 4 Quod effet munus lucrosum.
- 5 Quid contineat Signatura gratie.
- 6 Quando fiat, & cum quorum Cardinalium interventu, & quomodo.
- 7 Quinam Prælati, & Officiales interveniant.
- 8 Quomodo commissiones proponantur.
- 9 Quomodo votentur, & quando.
- 10 An, & qui loquuntur ultra votantes.
- 11 Quot commissiones in totum proponantur.
- 12 De commissione Appellatione remota.
- 13 Ex qua causa id concedatur.
- 14 Clausula appellatione remota intelligitur de frivola.
- 15 De cumulatione petitoriū cum possessorio.

- 16 De commissione pro rejectione attentatorum.
- 17 De aperitione oris.
- 18 De eodem, & de duplicitate specie.
- 19 De sanatione censuum.
- 20 De sanatione aliquorum defectuum, & quando intret.
- 21 De sanatione defectuum judicialium, & præstigiis citationis.
- 22 De restituitione in integrum adversus rem judicatam.
- 23 De questionibus competentie fori, & de alijs ad hanc Signaturam.
- 24 Pape declarationi in signatura desertur.
- 25 De causis appellationum à Consilio Religionis Hierosolymitana.
- 26 Quare iste commissiones non signentur nisi per Signaturam gratie.
- 27 Declaratur, in quibus causis id procedat.

V. 2.

28 Dec.

- 28 De recurso ad Signaturam, & concessione supercessoria.
- 29 De modo informandi Signaturam gratia & Papam.
- 30 Adversus resolutiones non solet dari nova assentia.
- 31 De commissionibus gratiosis.
- 32 De commissionibus, quae signantur in Camera.
- 33 De modo rescribendi Iudici cum clausula arbitrio.
- 34 Quid id operetur.
- 35 De differentia inter rescripta Signatura gratia, & Justitia.
- 36 Quod sit opportunum habere frequenter Signaturas, & de ratione.
- 37 De Prefecto hujus Signatura.
- 38 In quibus Signatura Gratia se non ingrat.

Nimium longa, & inutilis digressio esset, recensere Tribunalium utriusque Signaturae introductionem, ac distinctionem, earumque antiquum stylum, seu praxim valde diversam, dum ex supra insinuat, praeterea agendo de Datario & Dataria, quamplura negotia gratiosa, vel quæ alias per organum Datarie, cum supplicationibus Papæ manu signatis nunc expediuntur, & non & quamplura alia ad regimen temporum orale pertinentia, quæ per organum Thesaurarii generalis, vel aliorum officiium explicantur, cum chirographis Papæ manu signatis, cadent sub hoc genere Signaturæ, praesertim Gratiae; Etiam ea, quæ explicantur in Consistorio per organum, seu ministerium Vicecancellarii.

Minusque habeatur usus simplicium Referendariorum in tam copioso & effrenato numero Praelatorum cuiuscumque generis personarum, ut de praesenti, forte lab

alicuius reformationis necessitate haberet, aded ut status prælatitius quodammodo velcere incipiat, & cum ea contradistinctio inter Praelatos votantes, & alios, qui ad differentiam dicuntur simplices Referendarii, quoniam aderant solùm illi, qui gerebant eas partes, quas hodie gerunt votantes in quodam præfinito, nimirumque moderato numero, qui neque ad hodiernum solorum Votantium ascendebat; Atque hinc sequebatur, quod in magna erat existimatione, magnisque potiebantur præminentissimi, & prærogativis, etiam supra Prothonotarios, ac Rotæ Auditores, & Camera Clericos; Et merito quidem, cum essent Papæ collaterales, ac immediati Consiliarii.

Item antiqui Scriptores præsupponunt, quod hoc munus notabilia præferret e-molumenta, licita & publica, ultra alia considerabilia, quæ producebant munera, quo utpote in esculentis, & poulentis consistentia, licita reputabantur; Gomes in compendio utriusque Signaturæ post questi. 16. in regul. de non judican. juxta form. supplications. Et tamen hodie istud munus Votantis utriusque Signaturæ, nullum penitus producit e-molumumentum, minusque forte existimationem considerabilem, nisi circa aliquod, tale quale litigantium, vel Curialium inferioris classis obsequium, pro aliqua benevolentia captanda, aded ut reputetur in Praelatis in fortunum, ad istud munus pervenire; Talis est rerum mundi vicissitudo, ac temporum immutatio.

Attento igitur hodierno statu (cum de antiquo, curiosus apud illorum temporum Scriptores de facili inspicere valeat,) Utriusque Signaturæ Tribunalia inter se distincta sunt, quorum unum dicitur Signatura Sanctissimi, seu Gratia, quod sonat in idem; Et alterum dicitur Signatura Justitia.

De primo autem in praesenti agitur, de altero autem disc. sequentis Atque quatenus ad illud pertinet, continet quandam publicam seu solemnem functionem, seu Congregationem, quam ipsomet Papa per quan- dam speciem parvi Consistorii in ejus palatiō tenet, pro discussione aliquarum pre- cum vel supplicationum, qua sibi porti- guntur, an scilicet, & quomodo eas signare, vel potius recipere debat; Siquidem, juxta consuetum Curie ordinem, qui ad Papae placitum est variabilis, eodem modo, quo de Consistorio dictum est, bis in mense, & sic alternatis hebdomadis, inter Consisto- rium, & hanc Signaturam, feria tertia, que Martis vulgo dicitur, de mane, in una ex aulis interioribus palatii, Papa sedet, quadam parva tabula ante ipsum posita, cum atramentario, alisque instrumentis oportuniis ad scribendum, & subscribendum, eique à duobus lateribus assistunt aliqui Cardinales in numero competenti pro ejus arbitrio huic Congregationi adscripti, sedentes in scabellis capite cooperio ad formam Con- sistorii; cum ea tamen differentia, quod in Consistorio assistunt eum habitu magis solemni, nempe cum cappa supra rochetum; In ista vero Congregatione, prout in aliis omnibus supra enunciatis, quae fiant coram Papa, assistunt cum consueto habitu, quo uti- tuntur incedendo per Urbem, nempe cum rochetto, mantelleta, & mozzetta, sine tanen pallio, quod in actis privatis defe- runt; Cardinales vero nullum profertur votum, nisi quatenus eorum aliqui per ipsum Papam interrogentur, quod nonquam, vel minime raro contingere solet, respectu il- lorum Cardinalium, qui non ratione officii interveniunt, sed solum ut praesentem assisten- tiā Papae pro ejus maiestate; Loqui autem solent ex officio, vel interrogati, illi Cardina-

les, qui in Signatura interveniant ratione officii; unde propterea eis incumbat certio- rare Papam de aliqua circumstantia in cau- sa, quæ pertineat ad ejus officium, vel Tri- bunal, ut(ex gr.) sunt Cardinales Vicarius, & Camerarius, praefectus Signaturae Justi- tiae; Ac etiam Praefecti Congregationum Cardinaliarum, de quibus supra, eodem modo quo habetur infra de illis Praelatis, qui ratione officiorum, vel Tribunalium, assistunt; Et est quoque Datarius, quando sit Cardinalis,

Post Cardinales stant, capite discooper- to, cum rocherto, mantelleta, & biretro in manibus, illi duodecim Praelati seniores, qui votantes dicuntur, tanquam Papae as- sessores, vel consiliarii, eorum votum prola- tur, quatenus Papae placeat ac videatur il- lud ex quo rete; Ac etiam assistunt, pariter stante, & capite discooperito, eodem praela- tuio habitu induiti, quamplures Officiales; nempe, Auditor Cameræ, & Thesaurarius, qui stant proximiiores Papae, post ejus se- dem, unus à dextris, & alter à sinistris; Item Datarius, si est Praelatus; Decanus Rotz, vel eo impedito, Prodecanus; Decanus Came- ræ, vel ejus loco Prodecanus; Vicegerens Vicarius; Unus Prothonotarius; Duo Lo- cumententes Auditoris Cameræ; Regens Cancellarie; Unus ex Abbreviatoribus de parco majori; Et Auditor Camerarii; Et in summa illi Praelati, qui sint in Curia Judices ordinatis; sive de aliquo Tribunal, ad effe- ctum, ut quando tractemur de causis, ad illud Tribunal pertinentibus, certiorare va- leant Papam, ejusque Assessores de cause statu, vel de motivis, ex quibus facta vel non facta sit aliqua provisio, adversus quam una Partium ad Papam recurrat.

Ultra istos Praelatos, assistunt plerique alii, nempe Auditor domesticus Papae, tan-

RELATIO ROM. CURIAE FORENSIS

quam ejus adjutor in causarum studio jam
ficto, beneque informatus, ut contingente
in relatione, vel discussione cause, aliqua fa-
cti dubitatione, possit ipsum Papam certio-
tare; Ac etiam interveniunt illi tres Praelati,
qui ad differentiam seniorum habentium,
votum qui propterea, ut supra, appellantur
Votantes, dicuntur simplices Referendarii,
qui causas vel commissiones proponere de-
bent; Prope etiam introducunt illi tres
Praelati, qui iuxta ordinem turni, propone-
re debent causas in proxima sequenti Sig-
natura, nullam peragentes functionem, sed
ad solum effectum, ut instruantur ad illam
functionem benè peragendam.

Singuli itaque dicti tres Praelati, juxta eo-
rum ordinem, approximantes tabulae, que
est ante sedem Papæ, eidem (ea qua decet
severentia, & humilitate), ordinatum, singu-
las sibi distributas, vel incumbentes com-
missiones proponunt, referendo quo bre-
vius fieri potest, latino eleganti, sed laconico
sermone, facti setiem, ac oratoris peti-
tionem, & oppositoris exceptiones, abique
tamen proprii voti prolationes; Hisque per-
actis, in qualibet commissione; Vel Papa,
nullum exquirendo votum rescribit de re-
jectione cum consueto verbo *nihil*; Vel de
signatura cum clausulis sibi benevisis, unde
propterea proceditur ad propositionem al-
terius commissionis; Aut quando ipsi pla-
ceat, desuper à dictis duodecim Praelatis
exquirit, votum, quod prius profertur à di-
cto Praelato, qui commissionem proposuit
(& qui propterè Ponens appellatur) deinde
que à præfatis duodecim Votantibus, in-
ter quos, mox Tribunalum collegitorum,
votorum discordia, vel disputationes, pro
causa discussione haberi solent, proferendo
pariter votum quod brevius fieri potest;
cum eodem eleganti, & laconico latino set-

more; Et postquam numeratis votis pro-
dierit resolutio à majori parte, tunc in arbitrio
Papæ est, illud votum sequi, vel non se-
qui, aut diverso modo rescribere; Sive tunc
non rescribendo, sibi reservare resolutio-
neni dandam in Camera, per organum Ad-
dictoris, dum istud est votum mere consul-
tum.

Et quando in singularum commissio-
num propositione, vel discussione, contra-
gat, ut aliquis ex dictis Cardinalibus qui in-
terveniunt, nomine sui Tribunalis, vel ad
Papæ interrogationem, vel ex officio ad sui
Tribunalis defensionem, sit alloquuntur,
id agit, perita prius venia, ac stando, &
capite discoperto, eodem modo quo ijdem
Cardinales, singulariter alloquuntur Pa-
pam in Consistorio; Si vero sunt praelati,
perita etiam venia, cum majori reverentia,
& obsequio, alloquuntur genuflexi.

In isto autem congettatu, proponuntur
in totum triginta commissiones; Decem
scilicet per quemlibet Praelatum, ex quibus
distributivè, quinque sunt super causis con-
tentiosis, altera Parte audita, & contradic-
te; Et quinque sunt super negotijs merè gra-
tiosis absque contradicto.

Ex genere contentiosarum sunt illæ pe-
titiones, super quibus, ob juris dispositio-
nem in contrarium, sive ob defectum pot-
estatis Magistratum, & Tribunalum, non
nisi Papa, tanquam supremus Princeps re-
scribere potest, ideoque ista propterè dicitur
audientia Principis; Puta, committendo
causam alias de sui natura appellabilem, cum
clausula *appellatione remota*, duin *nisi nisi*
ad Principem, ejusque luxuriam potestati-
tem pertinet, *appellationem* collete ac
dispensare legibus, quæ illam concedunt,
ideoque proponuntur, ac discutiuntur cau-
sa, ex quibus id concedendum sit, nec ne-
Quam.

Quamvis etenim in omnibus ijs, quæ à jure positivo pendent, atque directe non pertinent, jus divinum, vel naturale, ex magis recepto professorum fori extensiu, iuprema & absoluta sit Papæ potestas dispensandi, vel derogandi etiam hoc causa *supra dicta*, & *tit. de Regal. dict. 148.* Nihilominus id fieri non debet, nec solet, quando justa causa non accedit; Ideoque examinatur causa, & quæ justa reputantur, nemp; At & *causa* sanguinis conjunctio; Petentis paupertas; Magna causa pietas; Motivum sedandi inimicitiæ, vel occurrenti scandalis; Vel petentis gravis ætas, quando de juribus mere personalibus ac vitalijs agatur, ut in causis beneficialibus frequens praxis docet; Ideoque ipsi defensores decantare solent propositionem, quod appellatio est species defensionis, quæ tollenda non est; Id autem certam non haber regulam, cum ratione pendeat à Papæ libeto arbitrio, quod à singulorum casuum circumstantijs regulati sole.

Sunt item commissions appellationis, quæ porrigitur à Judicibus, vel tribunalibus, quibus causa ab eodem Papa commissa fuerit (ut supra) appellatione remota, quænam curia ista clausula intelligenda veniat de appellatione frivola, & quæ probabile iniustitia, vel gravaminis motivum non habeat *tit. de judicij in dict. in quo agitur de appellatione*, id est discutitur, an denou de appellatione rescribi debeat, & an ad uitrum que effectum, devolutivum, & suspensivum, vel potius ad solum devolutivum, non impedita interim exequitione, pro cauſarum qualitate, earumque circumstantijs, adeo ut pariter non detur certa regula.

Recurret etiam solet ad hoc Tribunal pro obtinendo cumulationem possessorij cum petitorio super quo pariter ducunt solet, an

accedat justa causa, sine qua regula est, ut id concedi non debet; Iultaque causa repudiari solet; Vel ipsius possessionis in biditas; Vel bonum jus nimium clarum petitoris; Vel diu intermissa, seu neglecta possessio; Aut ratio scandalorum, vel inconveniendum, cum similibus. *tit. de judicij agendo de ista cumulatione, & de judicij possessorij.* Prout etiam peti solet rescriptum pro tectione, vel suspensione purgationis attentatorum, vel spolijs in fine litis, ex aliqua justa causa, sine qua id est denegandum; Puta ratione paupertatis; Aut clari boni juris, adedut intret æquitas prohibativa inanis circuitus; Sive turbiditas attentatorum, quæ dolosa dici non valeat, atque à bono jure pendant, cum similibus. *cod. tit. de judicij agendo de attentatis, dict. 18.*

Pro frequentiori contingentiæ, ad hoc Tribunal recorsi solet, pro removendis obseculis, quæ præ beatant per clausulas prejudiciales in literis Apostolicis apponi solitas, ut sunt, clausula *sublata*, & decretum irritans; Sive quod de subreptione vel defensione intentionis, dari non valeat, dum per istas clausulas (ut Practici dicunt) clauduntur, atque ligantur manus, tam Judici, quam Parti, Ideoque recurrit pro obtinendo oris apertitionem.

Quamvis etenim de stricta juris censura, plerique dentur casus, in quibus ex hujusmodi clausulis, dictus effectus non resulteret; Vel scilicet, ex capite non comprehendentibus; Aut ob defectum intentionis, (quando enim de hoc cognosci prohibitum non sit); Adhuc tamen, pro frequentiori Rotæ, aliorumque Tribunalium stylo, dum Papa est praesens, atque facilis est recurvus ad eum, ob quamdam reverentiam, Tribunalia abstinent, atque remittunt Partes ad Sanctissimum. *cod. tit. de judicij dict. 20.*

Duplicis autem generis sunt hujusmodi petitiones; Aliæ siquidem sunt , quæ fiunt pro sola aperiſione oris adversarii clausulas prædictas, ad efficiendum obtinendi habilitationem impugnandi, prout de jure ea , quæ contineantur in literis habentibus istas clausulas, ipsius gratiæ , vel proy sionis substantia intacta remanente, quatenus alias de jure valida sit ; Atque huic petitioni nimium de facili anni solet , cum ita non tollatus jus alteri Parti quæsitum.

Aliæ vero sunt petitiones reductionis ipsius gratiæ , vel provisionis, ad terminos juris, eam de medio tollendo, ac si non emanasset, adeo ut tangatur gratiæ principalis substantia , atque ita tollatur jus per eam quæsitum alteri Parti; Et tunc magis circumspetè , ac mature proceditur , atque non nisi ex magna, nimiumque justa causa id concedi solet, ideoque magna dignoscitur differentia inter unam petitionem, & alteram. *ibidem.*

De pluribus etiam in hoc Tribunal agitur, super quibus non-nisi supremi Principis potestas est rescribendi; Puta circa sanationes aliquorum defectuum vel nullitatum, quas partantur contractus; Ut præsertim, pro frequentiori praxi, contingit in censibus, qui contracti sint , non servata forma præscripta per Constitutionem Pij V. , unde propterè recuti solet pro sanatione, quæ pro frequentiori stylo conceditur, cum clausula *constito de vero credito;* Quoties tamen defectus proveniat ab omissione hujus for. 21 mæ de novo introductæ; Secus autem ubi ex infectione usuraria, vel ex alio substantiali defectu proveniente ex intrinseca natura contractus, ut latius in ejus particulati sede, ubi de pluribus ad materiam hujus sanationis, ejusque effectibus , illo præsertim retroactionis pro fructibus medijs temporis; Et ubi res non sit integra , quia nemp̄ per se-

tentiam census declaratus fuerit invalidus, an hæc sanatio concedi debeat , nec-ne. *tit.*
decensib. disc. 3.

Item pleaque aliæ sanationes defectuum accidentalium concedi solent; Puta , in actibus extrajudicialibus illis archivationes instrumentorum vel apocarum, quæ ad formam aliecujs Constitutionis, vel Statuti facta non sit, cum similibus; Sed quoniam, ut plurimum, Caſidici merè practici, omnia scientes per traditionem, non de facili investigant principia; Hinc propterè sequitur, quod capiendo generaliter istum terminum sanationis, in omni materia, petere quoque solent sanationem illorum contractuum, qui per minores , vel per mulieres aut filios familias, & similes initi sint, non servata forma legum municipalium seu Statutorum, adeò frequentium in Italia , unde propterè declarantur nulli ipso jure, nullamque actionem vel obligationem patiunt ex deductis in sua peculiari materia tit. de alienat. & contrah. prohib. pluris. Verum in facti continentia , pluries hanc petitionem reiçi obtinui, quoniam ista nullitas provenire potius dicitur à naturali , vel substantiali defectu consensu, quem lex ita præsumit, ideoque esset dispenseare super defectu naturali , & circa substantialia consensus faciendo debitorem eum , qui non sit; Et consequenter termini sunt valde diversi.

De sanationibus quoque aliquarum nullitatum in processibus , & actibus judicialibus agi solet ; Et præsertim nullitas quæ proveniat ex defectu citationis, circa quam procedi solet cum eadem distinctione, quod scilicet; Aut defectus est naturalis , & de facto , quia nemp̄ nullatenus Pars citata sit; Et tunc sanatio non concedatur, cum sit defectus iuri naturali; Aut defectus est in accidentalibus tantum , quia nemp̄ cita-

tio verè ac naturaliter adsit, sed non servata quædam forma vel solemnitas à lege com-
muni , vel municipal i, sive à stylo inducta; Aut quod agatur de incidentibus, & tunc id concedatur, ita temperando potius quem-
dam indiscretum legis positivæ rigorem, qui litigantium calumnias frequenter confovere solet; Ideoque non est materia, que certam recipiat regulam, cum totum pendeat ab arbitrio ex facti circumstantijs regulan-
dos. *sit de fidei. disc. 9.*

Illa restitutio in integrum adversus rem judicatam, vel tres conformes, sive adversus aliud obstaculum, quæ de jure vel stylo per Judices & Tribunalia concedi non potest, vel non solet, in hac Signatura quoque peti solet, atque varie rescribitur, modò con-
cedendo, modò denegando pro facti qualita-
te, & circumstantijs.

Quare ad istum praesertim effectum, ac ad alios supraenunciatos, & præcipue ad il-
lum aperitionis oris, vel alterius habilitatio-
nis, instituendi, vel instaurandi item, quæ alias absque Principis rescripto silere debe-
ret, inolevit commendabilis stylus disputan-
di: formiter de meritis negotiis principalis, ut
dici solet, pro gusto, ad effectum scilicet digni-
scendi, an orator bonum jus soveat, vel
saltim ejus vehementem fumum pœbeat;
²⁴ Ex ea congrua ratione, quod partes Princi-
pis sunt relectare lites, aut illis occurrere, ne
orientur, quando ratio oppræsse justitiae ali-
ter non suadeat; Idedque de ista gustare debet.

Super competentia foti, de qua pro Tri-
bunalium, & Judicum qualitate Signatura
23 Justitiae cognooscere non potest, in hac Signa-
tura Gratia agitur, praesertim circa avoca-
tiones causarum à Sacris Congregationi-
bus, ut remittantur ad Judices ordinarios,
velè contra, ut cauæ alii Congregatiou-

remitti debeant; Sive ubi agatur de illis Ju-
dicibus vel Tribunalibus, quæ non subja-
cent dictæ Signatura Justitiae; U[er]o (ex. gr.)
sunt Tribunalia Cameræ, & Camerarij, ac
Thefaurarij, aliquotumque Praesidum, & offi-
cialium Cameralium, ac etiam Tribunal Fa-
bricæ; Atque sunt Archipresbyteri Basilica-
rum, & quamplures Protectores, vel Judices
particulares prævilegiati; Ac etiam Cardina-
les, quibus porrigitur solum commissiones
signatae manu Papæ; Et generaliter omnes
illi Judices, qui jurisdictionem metiantur ex
eadem specie, seu qualitate commissionis Si-
gnatae manu Papæ.

Prout etiam circa facultates, ut procedi
valeat ad subhastationem illorum bono-
rum, ad quæ creditor in remedio salviani
immissus fuerit, quando bona sint talia
quod infra decennium satisheri non valeat
de ejus credito; Aut ubi agatur de unione
plurium causarum coram uno, illas ab alijs
Judicibus avocando; Et in summa superijs
omnibus, in quibus Judices otdinari, &
Tribunalia providere non possunt, adeòut
de jure, vel de stylo necessaria sit potestas.
Principis.

Super declaratione quoque aliquatum
Apostolicarum Constitutionum, vel alia-
rum provisionum, vel decretorum Aposto-
licorum, recutti solet ad hanc Signaturam,
aque super hoc formiter relectri non solet
super commissionibus, sed orerens Papa
respondet, unde propterea recepta conclu-
sio est, quod declarationibus, qua per Pa-
pan ore ieiunis fiant in plena Signatura Gra-
tie, deferendum venit, eam sine aliqua icti-
ptura, cum sit species notorij, *sit de fidei. om-
miss. disc. 155, & sit de Regular. disc. 32, & alibi
sepius.*

Generaliter quoque in hec Tribunalia si-
gnantur, ex quodam recepto stylo omnes
com-

commissiones, qua concernant causas Hierosolymitanæ Religionis; Velsicet inter ipsam Religionem, & illos, qui per eam reje-
cti, prætendendo se gravatos, appellant ad Papam ejusque Curiam Romanam, atque petant committi causam appellationis, vel restitutoris in integrum in Rota, vel in alio-
Tribunalis tit. de preminent. disc. 32, & seqq.
Sive ubi aliquis professus, post quinquennium reclamare velit adversus professionem, unde propterea ad præscriptum Consilij Tridentini indiget restitutoris in integrum, quoniam in alijs Religionibus (ut superius agendo de Congregatione Concilij adver-
titur) hujusmodi commissiones dirigi solent dicitur Congregationi Concilij, ejusque con-
sultationi absque alia discussione eorum Pa-
pa, ejusque Signatura, secus autem in ista²⁷ Religione. tit. de Regular. disc. 45.

Auc ubi agatur etiam de causis, & con-
troversijs particularibus inter ipsos milites,
vel cappellanos, sive servientes, contendentes de illis commendis, & dignitaribus, ra-
tione antianitatis, vel benemeritæ, juxta ea, quæ in rerum beneficialium sede insinuantur, cum similibus. tit. de benef. disc. 68, &
69, & in supplemento.

Istius styli introductio sequuta fuit ex eo,
26 quod per privilegia huic Religioni con-
cessa præscripti est appellationum ordo,
quod scilicet à Consilio Ordinarii tanquam
Judice primæ instantiæ, appellandum est ad
Consilium Completum, & ab isto ad Capitu-
lum generale, neque ulterior deretur appella-
tio, unde propterea anti quorūbus tempori-
bus ista Religio prætendebat, quod ita, ne-
que appellati posset ad Papam, ejusque Cu-
riam, sed causa egredi non possent religio-
nem; Verū hodie firmiter receptum est,
28 ut ista prohibitiō intelligenda veniat dealijs
superioribus, & Judicibus appellationum,

non autem de ipso Papa, cum hac appellatio nunquam sublata censenda sit dicta sita de præminent. disc. 32, & seqq. & tit. de judic. in Rubrica appellationum, disc. 37. Adhuc ta-
men quæstiones supersunt super ista, gra-
dualitate, vel ordine, & an hoc appellatio-
interponi possit omisso medio; Atque pra-
xis rationabiliter recepit, ut negligatur ultimi-
num medium Capituli generalis, ob ejus incertitudinem, ac notabilem distanciam,
cum hujusmodi cause pro majori parte
sint personales, & super iuribus vitalitatis;
Non solet autem negligi primum medium
Consilij Completi, quamvis aliquando ex-
causa, etiam omisso isto medio, concedi so-
leat commissio in Rota, ut alibi advertitur.
disc. 34. de preminent:

Id autem procedit in causis, quæ con-
cernunt ipsam Religionem ejusque profes-
sores, adeodat Magni Magister, ejusque Con-
silium respectivè processerit tanquam ejus-
dem Religionis Generalis, & Praestutus, at-
que in istis, non solus in Signatura disputa-
ti soleat de omissione medijs ut supra; Verū
etiam de modo rescribendi, & an ad utrum-
que effectum suspensivum, & devolutivum,
vel ad devolutivum tantum rescribendum
sit, stantibus ejusdem Religionis Statutis,
suspensivam appellationem denegantibus,
ubi ptxcertim agatur de dignitatibus, quæ
aliquam annexam habeant administratio-
nem; Secus autem ubi procedat M. Magis-
ter tanquam Præcepis secularis, cum hujus-
modi causa ad Curiam devolvantur. tit. de
benef. in supplemento, & tit. de judic. in Rubri-
ca appellationum disc. 37, & tit. de juris. disc.
69, & in supplemento.

Quatenus verò pertinet ad hujus Tribu-
nali preparatoria, leæ ordinatoria; Illi qui
ad Papam in Signatura recurrere inten-
dunt, in hujusmodi causis contentiosis, &

28 præserium, ad effectum impediendi exequitionem, vel ulteriore causæ progressionem, recurrunt ad præsumum Papæ Auditorem domesticum, à quo petunt sibi decerni locum inter dictas quindecim commissiones, atque interim mandati supercederis; Idque concedi, vel denegari solet, pro qualitate caularum, ac pro Pontificum, eorumque Auditorum vario styllo, ideoque certa & uniformis regula desuper statuta non est; Pendente autem hoc recusatu, est supradendum, scilicet abstinentia in reversionem, atque alias gesta reputantur attentata usque ad primam Signaturam. *dicto isti de judic. disc. 18, ad materiam attentatum.*

Cumque ista Congregatio teneri soleat die martis, idcirco Papa, die dominico de mane, & quandoque ante, pro vario Pontificum styllo, dicere solet se velle eam tenere, unde propterea eadem die dominica informantur Prælati votantes, ad effectum ut intermedio die Lunæ, caularum studio vacare valeant; Die vero lunæ, pro antiquo, & consueto styllo, informantur solet ipse Papa, quamvis aliquando, pro eodem vario Pontificum styllo, informantur etiam die dominico; Unde propterea in aula consueta audiuntur, sedendo, audit Advocatos, & Procuratores, qui informant genus xii; Secluso autem isto reverentiali obsequio, fit informatio cum omni libertate, eo more quo informantur omnes alij Iudiciorum, ipsique Papæ benignissime, & familiariter motivanti replicatur, atque generaliter dicitur, prout cum alijs Iudicibus fit; Singulariter autem quilibet defensores pro sua causa id agunt sine forma contradictionis, juxta stylum informandi Rotam, & Cameram, vel Congregationes Cardinalium, aliaque Tribunalia.

Istius Signaturæ stylus est, quod adversus resolutionem jam factam non conceditur nova audiencia, ut facit Signatura justitia, atque de hoc styllo testantur etiam antiqui scriptores *Gomis in compend. Signatura ad regul. de non judicando post quest. 16.* Licet aliquando pro Papæ arbitrio, à quo totum penderit, soleat hæc audiencia concedi; Et hæc quoad commissiones vel causas contentiosas.

Aliæ vero quindecim commissiones, hoc est quinque, que per quolibet Prælatum proponuntur, sunt gratiosæ, idest quod nullum habent contradictorium; Ut (exempli gratia) lunt, Commutationes ultimarum voluntatum; Relaxationes aliquorum onerum; Applicationes subsidiorum dotalium, quæ præstati debent pauperibus pueris, ad favorem conjunciarum testatoris, in aliqua majori summa, cum similibus, in quibus non cadit regula, cum totum penderit à Papæ arbitrio, neque desuper pro frequentiori styllo votum Prælatorum exquiri solet.

Super præmissis negotijs, tam contentiosis, quam gratiosis, per Papam, extra hanc solemmern Congregationem, signantur commissiones, vel supplications in Camera, eo modo quo signantur, quotidie tot supplications negotiorum Datariarum; Verum ad plenam Signaturam remitti solent illæ commissiones, que probabilem habeant dubitatem, an signari debeant, necne, super modo signandi, vel describendi, sedebut congrua reputetur earum formalis discussio in publica, & plena Signatura, cum voto dictorum Prælatorum.

Quinimodo frequenter, neque ista dispensatio sufficiens reputari solet, unde propterea, non concedendo, neque negando id quod petitur, id remitti solet Tribunalis, vel Judicii appellationis, cum illis clausulis

de quibus agitur magis distinctè, *diss. seg. a-*
gendo de Signatura Justitiae ad evitandam
eorumdem superfluum repetitionem.

Prò qualitate verò negotiorum spectantium ad istam Signaturam Gratiae, circa concessionem aperitionis otis, vel restitutio-
 nis in integrum, sive cumulationis possesso-
 rij cum petitorio, aut rejectionis vel suspensionis
 attentatorum, vel super sanationib-
 sua, retribui solet, cum clausula *arbitrio*, id-
 est quod Tribunal, cui causa principaliter
 committitur, vel in quo jam introducta sit,
 ac pendeat, videat, an id quod petitur sit
 concedendum, necne, unde propterea, ut
 tot Rotæ decisiones comprobant, adeò fre-
 quenter in eo Tribunalis disputari solet, an
 intrar arbitriū, necne.

Quamvis autem istum retribuendi mo-
 rem habeat quoque Signatura Justitiae, at-
 que generalis sit propositio quod arbitrium
 regularet à jure, ideoque illud interponen-
 dum sit, quatenus ita ex iuri dispositione,
 vel intentione justitiae exigat; Atque gene-
 ratica etiam sit altera propositio circa istius
 clausulæ operationem, quod scilicet aliquid
 relaxet de rigore juris, atque aliquam ape-
 riat viro non scriptæ aequitatem, qua alia
 non intraret, ut Principis retributum ali-
 quam faciat operationem, & non remaneat
 omnino inane.

Adhuc tamen notabilis dignoscitur diffe-
 rentia, inter unus, ac alterius Signaturas re-
 scripta, quoniam illa Justitiae, magis strictæ,
 & rigorosè intelligenda veniunt prout de
 jure; Ita verò Signatura Gratiae magis lar-
 gè, & cum aliqua majori relaxatione rigoris,
 vel obstatuli legalis.

Credunt aliqui & praestitum Aulæ sequa-
 ges, vel professores illius literaturæ, vel fa-
 cultatis, quæ politica dici solet, quod ista
 functio, scilicet Congregatio sit ianis, & lig-

perflua, quemadmodum occupet Pontificis
 per triduum; In audiencia scilicet, in studio,
 & in explicatione functionis, ut supra, cum
 sit Summo Pontifici tempus adeò præcio-
 sum pro alijs gravioribus negotijs, quæ ur-
 gent; Quemadmodum enim tot aliae sup-
 plications vel negotia per organum Data-
 rij, & Secretarij Brevium, seu etiam Audit-
 oris domestici signantur, in Camera, ita i-
 dem de istis fieri posse; Unde propterea (ut
 quadam moderna recens praxis docet), ista
 Signatura non adeò frequenter habeti con-
 suvit.

Verum ista forte videtur erronea opini-
 atio eorum, qui discurrent rerum superficiem,
 reflectendo ad solam signaturam hu-
 bulmodi commissionum vel supplicatio-
 num, non autem ad magnas nimisunque
 proficias consequentias exinde resultantes;
 Tum ob consolationem, ac satisfactionem
 litigantium, qui se gravatos, vel oppresos
 credunt, habendi hunc recursum ad supremum
 Principem qui ita publicè, ac solemni-
 ter, eorum iura audiat, & examinerit; Tum
 etiam (fortius) quoniam istud est om-
 nium Judiciorum, & Officialium magnum
 frumentum, ad justitiam bene administrandam,
 abaque bene gerendum, quæ proprio mu-
 neri incumbunt, dum ita sciente & frequen-
 ter expositos esse adeò publico sindicatu-
 m, in quo de eorum gestis rationem reddere de-
 bent coram Principe in adeò solemni cœtu
 Cardinalium ac Praetitorum aliorumque
 officialium ut supra; Ac etiam ob multas
 informationes, quas prudens, & oculatus
 Princeps reportare potest, ac solet à Curialibus
 & ab ipsiismet Partibus interessatis occa-
 sione recipiendi singulares, & quodammodo
 auricularies informationes, absque a-
 licuius assistentia, adeò ut libere dici valere
 quidlibet videatur; Potissimum quia cu uno &

quatuor

quandoque etiam cum duobus Curialibus defensoribus, admissi soleat ad audienciam ipsa Pars interessata, quæ magis liberæ, seu minus circumspicte exponat gravamina, quæ sibi, & aliis ab eo Tribunal vel officiali inferri credat; Ideoque est optima & opportuna janua, per quam licitus reddatur ingressus veritati, quæ nimil tam illud habet in aulis Principum, optimumque ac nimium commendabile dicendum est institutum, quod magis frequentari deberet, non in sola ratione explicandi illa negotia, quæ omnia, vel pro majori parte commode explicati possent in camera, sed pro dicto alio etiam politico fine regiminis publici utrisque principatus.

Habet ista Congregatio, vel Signatura ³⁷ Cardinalem Praefectum, ad effectum; Verum retineatur stylus temporis antiqui; sed videtur Praefectura potius ceremonialis, ³⁹ cum nunquam, vel nimil tam cardinalis Praefectus se ingerat in hujusmodi negotiis, quæ, ut supra, explicantur, vel in plena Sig-

natura coram Papa, vel per organum ejus domestici Auditotis, cuius munus maiores vel minores habet occupationes, pro genio, vel stylo personæ, quæ officium occupat.

De regulati verò natura hujus Tribunalis est, le non ingerere in causis indifferentibus, in quibus manus apposuit, vel apponere potest Signatura Iustitiae; Minusque in iis, quæ de jure competant, sive per ordinarios Judices concedi, vel explicari possunt; sed solum in iis, quæ indigent suprema, & extraordinaria Principis potestate; Unde propreterà quando contingat, ut hujusmodi petitiones fiant, ianc prudenter, ac fundatè emanare solet tescipitum, quod orator utatur suo iure, sive quod suos Judices, & Magistratus adeat competentes; Et merito quidem, ex juris propositione, quod ubi suppeditant temedia ordinaria, & juridica, concedi non debent extraordinaria, quæ à Principiis supra pendent potestate, cum hac merito subsidiaria censenda veniat,

DISCURSUS XXXI.

De Signatura Iustitiae, ejusque stylis; Et de Prælatis, ex quibus hoc Tribunal constituitur.

S V M M A R I V M.

1. Ad quid crellum sit hoc Tribunal:
2. Qua de te nentur.
3. De l'otantibus, & de differentiis rotiuniis,
    & alterius Signaturæ.
4. De voto, & potestate Praefecti.
5. De nova audiencia, & de deposito facien-
    do.

6. De eadem potestate Praefecti circuquaque
    natur.
7. Date visore commissionum ejusque officiali,
    & de commissionibus sub bancis in can-
    sis appellabilibus.
8. De auditore Praefecti Signatura, ejusque
    munere.
9. Quid facere debet appellans pro causa
    propositione in Signatura.

- 10 Quomodo informetur Signatura.
 11 Qualis sit numerus causarum seu commissariorum.
 12 Qui interveniant in Signatura ultra votantes, & Referendarios.
 13 Ad quid sit intervenitus Regentis Cancelleriam.
 14 De modo proponendi, & votandi, & quando resolutio conclusa dicatur.
 15 De magnolabore iurorum Prelatorum.
 16 Quod iudicia plura simul iuris sunt meliora, quam singularia, licet virorum magis doctorum.
 17 De eodem magno labore Prelatorum sine stipendio.
 18 De stipendio Praefetti, eiusque expensis.
 19 Datur parabola, scilicet Curie, circa ordinem eralatorum.
 20 Qui Prælati interveniant in Signatura.
 21 De diversis modis obtinendi Prælaturam.
 22 De loco Referendariorum in Cappella.
 23 De alijs curialibus.
 24 De differentia Votantium Signatura iustitiae, & Signatura Gracie.
 25 Quando appellatio admittatur etiam in causis executivis.
 26 Signatura committente causam appellationis simpliciter si retrocallio, & intentant attentata.
 27 De rejectione omnimoda commissariorum etiam ad effectum devolutivum, & quando.
 28 Et quando de laceratione commissariorum.
 29 De duobus modis describendi cum preservazione exequitionis, & de differentia inter eos, seu inter clausulas.
 30 De clausula translativa si quid exequendum, ejusque operatione.
 31 De clausula cum facultate manutenerendi vel de clausula constituta.
 32 De clausula arbitrio.
 33 An ista clausula suspensiva, vel translativa habeant oculos retro atque inserviant exequitionem jam factam.
 34 De clausula ad legitimam, vel ad ulceritatem.
 35 De commissariis reformatoriis, vel de prainsertis.
 36 De modo describendi iudicibus ore tenus ne moderentur inhibitionem seu alias provideant.
 37 De rescripto mixto commendando scilicet causam appellationis in parte, & in parte cum clausula preservativa, dantur exempla.
 38 De circumstetione, vel alia provisione ut sententia absolutorianon cause vulnerationem.
 39 De communicatione facultatum A. C. quid operetur.
 40 Quod de facilis colli debet sententiis absolutoriis operatio vulnerationis.
 41 Laudatur stylus evitandi has formalitates.
 42 De abbreviatione termini ad prosequendam appellationem.
 43 Commendatur stylus rectiendi nullitates.
 44 De rescriptis, vel mandatis, qua dantur ore tenus iudicibus.
 45 De provisionibus cum seguro, vel simili.
 46 Quando causa dicatur turbida, ut rescribatur de clausula translativa, & de styllo tribunalis.
 47 In dubio, an sit rescribendum de clausula preservativa, vel potius de translativa exequitionis.
 48 De fori, vel iudicis competentia.
 49 De recusatione iudicium ex causa suspiciorum, & quare in Curia ista questiones sint rarae.

- 50 De causis criminalibus, coram quo cognoscatur.
- 51 Temporis antiquitas considerari solet pro commissione etiam ad suspensivum.
- 52 Et ubi concurrat sedis plurium iudicium inde.
- 53 Quid ista Prelatura Signatura non praebat emolumenitum, neque frequenter premia.
- 54 De Iudicibus, & Tribunalibus, quoniam non subjaceant Signatura Iustitia.
- 55 De precedentiis inter hos Prelatos, & Generales Religionum.

Generaliter, pro omnibus citiusque Pontifici, & temporalis Principatus, ac etiam particularis Episcopatus Urbis, causis, & negotiis, tam spiritualibus, quam prophanicis, pro quibus Principatus adire oporteat, ad effectum committendi causas appellationis, vel restitutionis in integrum, sive decidenti controversias, super fortia competentia, illis causis, & negotiis exceptis, quae praecedenti discursu insinuatum est pertinere ad Signaturam Gratiae, ut etiam infra advertitur, agendo de illis Tribunalibus vel Magistris, quibus specialiter haec exceptio competit. Erectum est hoc Tribunal, quod vice ac nomine Papae regitur per Cardinalem ejus Praefectum, in eius domo qualibet feria quinta, seu die Jovis, non legitime impedita, & quando haec dies impedita sit, in alia, excepto tempore astivo, in quo minus frequenter, ac alternatis hebdomadis, vel tertiis, pro negotiorum contingentia, habetur, cum interventu omnium Prelatorum, qui utriusque Signaturae dicuntur, pro signandi: commissibus, prævia discussione, an, & quomodo signari debeant.

Iudeum tamen est stylus, qui disc. præcedens.

insinuatus habetur occasione alterius Signaturae Gratiae, quod scilicet, ex Prelatis referendari, duodecim seniores, juxta prælatutam antianitatem, suum præbeant votum; Cum hac differentia inter illam Signaturam Iustitiae, & alteram Gratiae, quod in ista votum dictorum Prelatorum non est solùm consultivum, ut in illa, sed arctativum, ut Praefectus teneatur illud sequi, adeò ut præfrequentiori contingentia, ipse non soleat ejus votum profere, nisi quando, ob votum scissuram, & inaequitatem, nulla capi valeat resolutio, quam suum votum cum aliqua præponderantia concludat; Ideoque ubi resolutio jam pro majori parte conclusa sit, nil refert, an ipse diversum habeat sensum, quem proinde prudenter explicare non solet; Benè tamen ejus exercititia operativa est, quando videat causam non esse bene discussam, seu quod aliqua vota debitam non habeant maturitatem, demandandi dilationem resolutonis ad alteram Congregationem pro maturiori examinatione, & resolutione sive adversus jam captam resolutionem concedere novam audienciam, quæ pro frequentiori stylo, pro prima vice negari non solet, & quandoque etiam pluries concedi pro causarum qualitate, seu pro diversis circumstantiis; ideoque desuper regula certa, & generalis statui non potest.

Benè verum, quod cum nova audience frequenti peti solet, ad impediendam seu protractionem executionem, seu causatum, cum alterius partis præjudicio, pro expensis, quas pati oportet in causa repropositione pro honorario Causidici, & pro mercede Copistæ, quæ expensæ ex quodam antiquo Curie stylo, estimationem habent in liris quatuor monetae, quamvis severa soleant esse longæ majores, ubi præsentatione.

tertium agatur de causis gravibus, in quibus, ultra causæ Patronum, adhibeantur etiam opera Advocatorum; Idceterò illa pars, quæ iterum audi cupit, tenetus facere depositum hujus summae, ad effectum, ut in casu succumbentia; quodque persistatur in jam decisis, illud liberetur alteri Parti pro refractione dictarum expensarum; Verum de facto iste effectus non sequitur, quoniam ex frequentiori, voluntatio tamen, non autem necessario stylo, id cedit in emolumentum causæ Patroni, tanquam præmium confitmatæ victoriae, isto stylo aliquam fortè habente probabilitatem, recompensam pluriū laborum, quos causatum Patroni sine mercade, vel honorario facere solent.

Ad Præfectum itaque pertinet, novam audentiam ut supra concedere, ac etiam decernere, quænam causæ vel commissio-
nes dignæ sint iudicio plenæ Signaturæ, cui remittantur, concedendo interim ulque ad primam, vel respectivæ secundam Congre-
gationem, supersessōnem recurrentibus;
Non omnes enim commissiones in plena
Signatura proponuntur, sed solum illæ, su-
per quibus dubium cadat, an admitti, vel
rejici mereantur; potissimum verò in causis
de sui natura summiæ, vel exequitivis,
quæ non admittant appellationem suspen-
sivam, cui tamen locum esse debere per ap-
pellantem, ptændendatur, ratione nullitatis
vel Injustitiae, ob quarum unam vel alteram
recepit propoſitio est, quodq; intrat appellatio
suspensiva, etiam in causis de sui natura
exequitivis, seu alijs dictam appellationem
suspensivam non admittentibus; Ubi eter-
num agatur de causis, quæ sint de signatura
appellabiles, ad utrumque effectum, adeò
ut desit præfata disputatio occasio, tunc
signatur commissione nomine Papæ ab
ipso Præfecto in Camera; Atque ad hunc

effectum, habet quemdam libi assistentem
Officialem in his materiis valde peritum,
qui commissionum Revisor appellatur; Ipse
enim diligenter reviset commissiones, quæ
signandæ Præfecto portigantur, & quando
agnoscat eas esse in causis absque dubio ap-
pellabilibus ad utrumque, illas Præfecto
proponit, ut cum consueto rescripto sig-
nentur, commitendo causam in Rota, vel
Prælatio, aut alteri in patribus pro negotio-
rum qualitate; ubi verò agnoscat petitio-
nem non esse congruam, eam rejicit; Siye,
ubi agatur de causis de sui natura exequitivi-
vis, ordinat rescriptum cum clausula præser-
vativa exequionis, quæ propter ea non im-
pediat; ideoque peti solet per appellantem
iudicium plenæ Signaturæ, quod frequen-
tius immediatè ab initio peti solet, ad istum
circumst. evitandum.

Ob negotiorum verò multipliciter
Præfectus dietas ejus partes, & præsenter
circa concessionem recursus, vel regresus
ad plenam Signaturam, cum concessione
vel respectivæ denegatione supersessōris, ac
etiam super revocatione attentatorum, quæ
committentur in spretum supersessōris
concessis per Signaturam, vel in spretum re-
cursus ad eam, explicat per ejus Auditorem,
qui multa expedit negotia, præserrit circa
remissionem causatum ad partes in prima
instantia, sive circa Judicis competentiam,
& an tini vel alteri Judici, causa communi
vel remitti debeat, vel ad unum, seu ad alio-
rum Notarium pertineat, cum similibus in-
cidentibus, quæ ad istius Tribunalis deter-
minationem pertinent; Quando verò Par-
tes iudicio Auditoris non acquiescant, re-
currunt ad cumdemm' Præfectum, quo
decernente idem, quod decretiv Auditor,
tunc petitur iudicium plenæ Signaturæ,
quod negati non solet; Negando tanien pro
causa.

causarum qualitate supercessoriam, cuius concessio vel denegatio à Præfeti arbitrio pendet; Et nequando appellantes non indegant supercessoria, etiam directe siue hac licentia commissiones parti appellatae transmittunt in plena Signatura proponendas.

Priusquam verò dicta Congregatio, in consueta, vel in alia statuta die sequatur pro hujusmodi commissionum discussione, stylus est, à quibusdam decretis, vel provisionibus comprobatus, atque effectus necessarii, quod appellans tenetur, saltim per octo dies ante, transmittere appellato ꝑ copiam commissionis, eum citando ad dicendum causam, qua re in prima proxima Signatura proponi non debeat per Prælatum ibi descriptum, illaque commissio signari, juxta petita; Nec non cumulativè tenetur, saltim duabus diebus sequentibus, nempe in sabbatho, ei facere intimationem qualitercausa omnino proponetur à Prælato, qui in prima citatione enunciatus est, vel ab alio, quem mutare potest, dummodo in hac intimatione eum indicet; Et quatenus his non præcedētibus causa proponatur, absque eo quod altera Pars informet, neque se defendat, tunc habetur pro non proposita, neq; resolutio aliquod causare potest præjudicium; Si verò tam citatio, quam intimatione sequuntur, appellans autem non curret causam proponi, tunc tenetur ad expensas factas per appellatum, in informando, in scriptis, & oretinus. Nisi rē integrā, nempe die dominico vel saltim die lune diluculō aliam fecerit intimationem, qualitercausa non proponetur, istaque disintimatione appellatur.

Etiā in nostra ætate, usque ad tempora Alexandri VII., informatio Prælatorum, & Præfectorum, fiebat die martis, eademque die

de ferò distribuebantur informationes in scriptis, adeò ut (juxta stylum Rotz, & Camera,) una tantum superesset dies intermedia pro studio, eademque dies, juxta eundem stylum, superesset causa unū defensoribus respondendi hincinde; Per dicta verò decreta seu ordinationes, sub præfato Alexandro, cum ob causarum multiplicitudinem, una dies pro studio incongrua reputaretur, altera adiuncta est; Ideoq; informationes in voce fiunt die lunæ, eademque die de ferò distributuntur, illæ in scriptis, atque die martis fiunt responsiones, unde propterè Prælati majus habent spatiū studiendi; Id autem compensatum remanere videtur à majori cumulo scripturarum, dū ita una Pars curat videre responsiones das, per alteram, unde fiunt replicationes, etiam geminatæ.

Causarum proponendarum numerus præfinitus non est, eo modo quo in Signatura Gratia, sed est major, vel minor, juxta negotiorum contingentias, sive juxta majus, vel minus intervallum, inter unam Signaturam, & alteram, quando festa, vel alia impedimenta causent hanc protractationem; Omnesque Prælati non votantes, qui propereas (ad differentiam) Referendarij dicuntur, quotquot sint, atque causas habeant proponendas, eas proponere possunt; Cum hoc tamen ordine, quod quando Signatura non est interrupta, id est quod hebdomadapräcedenti tenta fuerit, propenebre non possunt nisi duas causas pro quolibet; Quando verò adest interruptio, proponere possunt quoque tertiam, istaq; dicuntur causæ intra ordinem; Ubiverò à Partibus requiratur pro aliariū causarum propositione, ut contingere solet in illis Prælatis, quorum bona opinio circa literaturam, & applicationem habeatur, sive genera-

RELATIO ROM. CURIAE FORENSIS

neraliter in omnibus, quando ob interme-
dias vacationes, negotiorum cumulus fa-
ctus esset , tunc id fieri non potest, nisi de
licentia Præfecti , qui concedit, vel ne-
gat, pro ejus arbitrio istaque dicuntur
causa extra numerum ; Atque ut sciant
Prælati Votantes causarum qualitatem,
qua scilicet sunt causa intra, & qua extra
numerum, ac etiam earundem ordinem,
qua scilicet proponendz sunt, in primo, &
qua in secundo, vel in tertio, sive ulteriori
turno, qui servatur inter ipsos Referenda-
rios, ut singuli unam tantum proponant
gradatim; Idcirco servatur, quod Ponens
id manu sua adnotet in dorso informatio-
nis inscriptis qua datu Præfecto, quod sci-
licet proponet causam in tali die , in tali
tumo, eademque adnotatio transcribitur
in dorso informationum, qua dantur Vo-
tantibus.

Itaque die Jovis de mane, omnes Præla-
ti, tam votantes, quam proponeentes, (qui
Ponentes dicuntur,) Congregantur in Pa-
lacio Præfetti, in quo etiam interveniunt;
Rota Decanus, vel Prodecanus; Regens
Cancellariæ; Duo Locutientes Civi-
les Auditoris Cameræ; Et Locutientis ci-
vili Vicarij, tanquam Judices illorum Tri-
bunalium, in quibus, (qua tenus pertinet
ad causas curiales) illa tractatæ sunt, seu
introducta, excepto Regente, qui non est
, 3, Judex, sed ejus interventus justam habet
causam, dum juxta superius insinuata , ag-
endo de Cardinali Vicecancellario, ad ip-
sum tanquam Vicecancellarij substitutum
pertinet distribuere Cardinalibus vel Præ-
lati, seu Rotæ Auditoribus, illas commissio-
nes, qua per unam vel per alteram Signa-
turam admittantur, ac lignentur.

Sedentibus itaque cum statuto ordine,
Præfecto scilicet in capite tabula ad id pa-

rata, & duodecim Prælati votantibus, di-
stisque alijs Prælati officialibus, in parti-
bus lateralibus , adebet singuli habeant
commoditatem scribendi ea, qua adnota-
re videatur, Ille Prælatus qui, extra nume-
rum Votantium causam proponit, atque
Ponens dicitur , sedendo in fine mensæ è
4 conspectu Præfetti, refert oratoris petitio-
nem, & causa statum, ac merita, siunque
votum omnium primus profert, quod post-
modum profert Votantes cum eo ordi-
ne, ut junior incipiat, atque Præfector vota
adnotat, ex eorum majori parte conclu-
dendo resolutionem , dum etiam votum
Ponentis est decisivum, atque sufficit ex-
cessus medicatis, etiam in medio voto ad
concludendam resolutionem, iuxta regu-
lam generalem electionis, aliorumque a-
ctuum collegialium; Vbi vero vota sunt pa-
ria, tunc vel proposito diffiri solet, qua-
tenus Præfector pro eius frequentiori stylo
votare nolit ; Vel ipse votando concludit
resolutionem.

Penè incredibilis autem videtur isto-
rum Prælatorum labor , eorum scilicet,
qui tam pro conscientia apud Deum,
quam pro existimatione apud homines,
siun munus bene peragere velint, quod
scilicet prius intra solum spatium unius di-
ei, hodie vero duorum, inficere, ac matu-
re examinare valeant tot causas, qua fre-
quenter numerum centesimum excedunt,
& inter quas multæ solent esse graves, qua
habent informationes plurium Advocato-
rum hincinde , pluresque Rotæ decisi-
ones; Ubi præsertim agatur an rescriben-
dum sit de appellatione etiam suspensa
adversus tres conformes, qua omnes vel
earum aliquæ sint Rotaes, adeò ut una i-
starum causarum censenda veniat suffici-
ens occupatio unius diei; Et tamen, partim
per

per se ipsos, & partim per benevolos, & cōfidentes Curiales, qui diligenter inspiciendo omnes informationes, & summaria, cum debita fidelitate in compendio eis referunt facti seriem, & motiva, quæ hincinde deducantur, & de omnibus benè discurrunt, benèque se informatos ostendunt, per inde ac si causam diū tractassent.

Atque præsertim hoc Tribunal me docuit, quām magna sit operatio plurium iudiciorum simul congregatorum, in idem, quoniam si consideretur idoneitas singulorum Prælatorum votantium pro consuetuta collegio, vel universitatuum conditio, adesse solent aliqui, non multum periiti. Et tamen ille catus, juxta axioma, quod plus videat oculi quam oculus, Sive quod id quod non percipit unus, percipit alter intellectus. Aut ex divino oraculo, quod ubi sint duo vel tres congregati in nomine meo ibi ego sum, frequenter, vidi excogitari motiva, ad quæ in diuturna cause disputatione, in Rota, vel in alio Tribunal, neque per Advocatos, & Procuratores, cogitatum fuit; Atque prudentissimas, ac ingeniosas prodire resolutiones, quæ in eorum singulis prorsus incongruae, ac penè impossibiliter videntur.

Tam istum, quām alterum Signatur, & Gratia laborem, adeo magnum, supstanti iusti Prælati votantes, gratis omnino, absque ulla, nē quidem minima mercede, vel stipendio, sive litigantium recognitione, suo sumptu in Curia, cum convenienti decoro, se substantiando, ipsique Curia inserviendo; Quinimò aliqui ex istis Prælatis, qui in Congregatione Consulte interve niunt in alijs diatribus ejusdem hebdomado diebus, cumulatively, alium magnum habent laborem supra enunciatum, vidēdi, & referendipressus criminales in dicta Congregatione

Consultæ; Et quandoque in eadem hebdomada cumulantur negotia aliarum Congregationum, in quibus interveniant, putatitudine, & Immunitatis ecclesiasticæ, vel Boni Regiminis, sive aliarum extraordinariarum, & particularium, adeò ut recte dici valeat, quod major sit labor iurius ex his Prælatis; qui ut supra, bene suum officium facere velit, quam cujuslibet primarij nimiumque occupati Advocati, vel Procuratoris; Et tamen est labor merè gratuitus, qui libenter præstatur, illumque præstandi occasio desideratur; Atque in hoc præseruit dignoscitur Papæ Romanæque Curie Majestas.

Præfecto hujus Signature, non autem alteri Gratia, ex antiquo stylo, Camera Apostolica, suo sumptu, præstat stipendium mensuorum scitorum centum auri, eodem modo quo præstat aliquibus Sacrarum Congregationum Præfectis ut supra; Benè verum quod istud emolumenntum penè absorptum remanere solet ab expensis, tam scilicet pro substantiatione Auditoris, quām pro illis recreationibus, quicq; ex quadā consuetudine in ejus domo sint in illis diebus feriariis, in quibus, extra consuetū ordinē, pro negotiis urgentia, teneatur Signatura, quicq; hoc tempore, cōgregatio appellatur.

Quoverò ad Prælatos, qui in hoc Tribunal interveniunt, illudque constituant discretivæ ab alijs, qui sunt Prælati, sed in ea non interveniunt; Pro mea capacitate, Romanam Curiam assimilare consuevi illis Ecclesiis Cathedralibus, quæ juxta aliquarum regionum plures alibi enunciatores mores, sint etiam non numeratae, ac reperitiz, quod scilicet ultrà Dignitates, & Canonicos, in numero præfixo, habeant etiam clericos, & ministros diversorum statuum & ordinum, nempe; Capellanos, Dia-

Conos; Subdiaconos; Et clericos; Atque
Ilorum aliqui sint constituti in aliquibus,
ordinibus minoribus alij vero prima con-
sula solum iniciati, ultra eos, qui in alijs
muneribus inferioribus, Ecclesie servitio
addicti int, quorum. Aliqui dicuntur ob-
lati, seu juxta aliquorum regionum mo-
rem, clerici salvatici; Aliqui vero puri se-
culares servientes.

Siquidem, assimilando Papam Episco-
po; Cardinales in numero praeinito, sunt
Dignates & Canonici; Patriarche vero;
Archiepiscopi; Episcopi; Prothonotarij, &
Auditores Rotæ; Clerici Cameræ; Presi-
dentes, & officiales Cancellariaz; Ac uti ius-
que Signatura Referendarij, sunt respecti-
ve de reliquo cœtu; Cappellanorum scilicet;
Diaconorum; Subdiaconorum; Et clericorum,
qui diversos minores ordines ha-
beant, pro qualitate scilicet ordinum vel
officio iuri; Unde propterea utriusque Sig-
natura Prælati, qui non fiat de dictis Colle-
gijs Rotæ & Cameræ, neque sint ordinis
Archiepiscopalium vel Episcopalium, dicendi
videntur clerici in minoribus; Cum hac
differentia, quod eorum aliqui habeant alios
ordines minores ut (ex gr.) sunt Pro-
thonotarij, & Abbreviatores, aliqui offici-
ales Cancellariaz, sive aliud habentes offi-
cium quod annexum habeat prælaturam;
Illi vero simplices Referendarij, assimilandi
veniunt clericis primæ tonsuræ, qui nullum
alium ordinem annexum habeant, cum
aliquo munere majori inter eos in eodem
servitio Signatura, quod scilicet; Aliqui
sunt Votantes, & alii simplices Ponentes,
sed intra idem genus; Ideoque in Signatu-
ra non proponunt, neque votant Prælati
constituti in ordine Archiepiscopalium, vel
Episcopalium, minusq; illi duorum majorum
tribunalium, Rota scilicet, & Cameræ, sed

solum illi qui dicuntur utriusque Signatu-
ra Referendarij, quamvis aliud munus an-
nexum habeant, ut sunt, Prothonotarij, &
Pralati de Parco, ac alijs habentes aliqua of-
ficia, quibus annexa est Prælatura,

Dupliciter autem persona quæ Curiam
sequuntur constituantur in ista Prælatura
Referendariorum utriusque Signaturæ; A-
liqui enim emunt illa officia, quibus ista
Prælatura utriusque Signaturæ annexa est;
Ut sunt; Auditoratus; Thesauraria genera-
lis; Clericatus Cameræ; Prothototarius do-
Collegio participantium; Abbreviatorie
de parco majori; Audientia confidentia-
rum, & Contradicitarum; Iuraque alia si-
milia officia, que venalia sunt; Non qui-
dem ratione Prælatura, vel administratio-
nis, sed ratione emolumenti, ut in Regali-
um sede latius, de eis agendo adverterit. A
tt. de Regal. dis. 2.

Aliqui vero, volentes se addicere servi-
tio Sedis Apostolicæ, hanc simplicem Præ-
laturam utriusque Signaturæ, sine alio offi-
cio assumunt ex mera gratia Papæ, qui eos
admittere solet, qui certas habeant qual-
itates ad normam moderna Constitutionis
Alexandri VII., examinandas, & appro-
bandas ab hoc eodem Tribunali Signatu-
ra Justitiae, ut exinde per gradus, ad majora
munia transeant, adeò ut recte verificetur
dicta assimilatio, quod scilicet ista Prælatu-
ra sit illa species adscriptionis celesti mili-
tiaz, seu vita clericali, qua fiat per assump-
tionem primæ tonsuræ, tanquam januz,
seu introductionis ad alios ordines majo-
res, ita à pari.

Istamque veritatem comprobavit mo-
derna reformatio capellæ pontificie sub
Alexandro VII., dum in ea locum non ha-
bet iste ordo Prælatorum, qui aliud officium
non habeant, eis vero, qui sunt Votantes;

attui-

attributus fuit locus & munus Acolytorū; Alij verò simplices Referendarij ad quas-dam functiones assūmi solent, puta defētendi hastas pallij seu baldacchini Papæ in processionibus, & similia, sine loco in capella.

Reliquis verò Curialibus togatis, nem-pe Advocatis, & Procuratoribus, ac aliis sub Curialium togatorum sede inferius recenti, qui Praelatura non polleant, congruit dicta assimilatio aliorum inferiorum servientium Ecclesiarum, quoniam isti sunt servi-tes Curia.

Quod autem dictum est, ut constituti 2 in ordine Episcopali, vel Clerici Cameræ non int̄c̄ veniant in Signatura, procedit in ista Justitia, non autem in altera Gratia, in qua antiqui Praelati qui non habent onus residentiæ, quamvis sint Episcopi titulares, 2 assūmunt hoc munus Votantium, non autem Ponentium, idemque faciunt Clerici Cameræ, cum quorum officio istud munus est compatibile, non autem cum illo Auditori Rotæ, ut praxis docet.

In isto autem Tribunalis, ut supra Un-gregatō, majores disputationes cadunt, super modo reſcribendi in illis commissionibus appellatiois, vel restitutionis in integrum, quæ porrigantur in causis, in quibus regulariter non int̄ret appellatio, saltim ad effectum suspensivum, dum, (ut præmissum est) commissiones in causis appellabili-bus, non proponuntur in plena Signatu-ra.

Stante siquidem superiori insinuata pro-2 positione, quæ theorice, & practicè vera est, & recepta, ut etiam in causis quæ sint de sui natura exequitiva, seu quod alijs 25 non admittant appellatiois suspensivā, ista int̄ret ratione iustitiae vel nullitatis, quamvis etiam agatur d̄re judicata, vel

de tribus conformibus, cum sententia iusta, vel nulla nūquam trans̄eat in judi-catum, atq; id quod dicitur de tribus con-formibus, intelligendum est de validis, & iustis, cum sententia nulla, vel iusta, ne-que sententiarum nomen mereantur. B. tit. de judic. disc. 37. & 38.

Hinc proinde, per succumbentes adiū-foleus signatura, atque deducendo formi-ter omnia ea, quæ respiciunt iustitiam, & merita negotij principalis, ita conantur probare quod commissio appellatiois est lignanda, etiam ad effectum suspensivum. vel cum clausula translativa exequitionis, super quo succumbentium partes versari solent.

Varius autem est modus reſcribendi, pro diversa causarum natura, seu qualita-te; Ubi etenim ratione iustitiae clara, vel nullitatis, credit signatura quod appellatio simpliciter int̄ret, ideoque ita simpliciter reſcribit, tunc notabilis resultat effectus appellato præjudiciale, non solum, quia si-penditur futura exequitio, quæ ab eo de-fideratur, sed etiam quia retractanda est tanquam attentata illa exequitio, quæ fa-ta sit, cum ista reſcripti species habeat o-culos retro seu vim retrotractivam, dum ita declaratur, causa de sui natura appellabilis. C. dido disc. 37.

Ubi verò è converso credatur quod ap-pellatio frivola sit, seu quod alijs nullatenus admittenda veniat, neque in devolutivo, ad tollendam occasionem indebito-7 desatigationis vistoris; Ut (ex gr.) contin-git in tribus conformibus, vel in re judica-ta, vel alia simili, adeò ut dignoscatur ap-pellatio etiam in devolutivo non in-trare; Tunc, si agatur de commissione, quæ proponatur ex parte appellantis, ea rei-ſciuntur, respondendo cum consueto verbo ni-

bil. Et si appellans curavit clandestinè, sive, ut vulgo dicitur, sub banca, causam appellationis committi sub tali palliata narrativa, quod Revitorem de quo supra deceperit, seu quod ista ad id non adverterit, tunc rescribi solet de laceratione, ut habeatur, perinde ac si signata non esset.

Quando vero creditur locum esse appellationi in solo devolutivo, adeo ut non impeditur exequitio, tunc duplex est re-
29 scribendi modus; Unus scilicet, per quem, preservata quidem remaneat jurisdictionis Iudicis a quo, exequendi ejus sententiam vel decretum, non tamen impeditur appellans prosequi causam appellationis, sive non impeditur Iudex ad quem in ea procedere: Et alter est modus per quem ita exequitio praeceps, atque pro conditione preferetur, ut alias impeditur appellans causam appellationis prosequi, atque Iudex ad quem carere dicatur jurisdictione: Ideoque notabilis differentia est inter unum scribendi modum & alterum.

Primus modus concipi solet cum clausula sine prejudicio legitima exequitionis: Vel sine prejudicio mandati de manutendo, &c. Aut sine prejudicio trium consensuum: Vel sine prejudicio missione, cum similibus: Et tunc praeservatur exequitio facienda, ac etiam canonizatur jam facta, ut ad ulteriorem consimulationem procedi valeat, sed id non impedit interim prosequitionem appellationis ut supra: Et hic est modus rescribendi in causis pecuniariis, aliisque indifferentibus, in quibus actum sit in virtute obligationis cameralis, vel alterius processus de sui natura exequitativi: Sive summarissimi possessorij retinenda: Aut quod agatur de decreto provisionali, cum similibus, de quibus in sua judiciorum sede.

Alter vero modus concipi solet in for-

ma ablative absoluti, vel in alia compolenti, qua redoleat conditionem suspendivam, sub cuius prævio implemento causa communis dicatur; Puta (ubi presentum agatur de pensionibus ecclesiasticis,) est clausula non retardata solutione: Aut (ubi agatur de re judicata) est clausula parvo indicato: Sive (ubi de exequitione literarum Apostolicarum) est clausula parvo literu vel parvo Brevi: Aut ubi agatur de attentatis, vel de spolio violento, est clausula purgata attentatus, vel purgata spolio &c. Sive ubi de subministracione alimentorum, vel de alia refectione, est clausula subministratio: Vel clausula refectis &c. cum similibus: Et tunc id importat conditionem, que prius admplenda est, adeo ut Iudex non habeat jurisdictionem, nisi id prius impleat, cum ista sit natura ablative absoluti puri. D. Bich. dec. 520. C. Greg. add. dec. 36. C. 492 dec. 322. par. 12. rec. & passim.

Quandoque vero, inter haec extrema datur medium, quod etiam disc. præcedentem insinuat, est quia nempe Signatura reputet causam turbidam, unde propterea in ambiguo sit: Ita enim reputando punctum maturiori discussione dignum, coram Iudicē ad quem, abstinet a rescripto de appellatione simpliciter, ne causam appellabilem declarat, ob gravia prejudicia exinde resultantia ut supra: Verum abstinet quoque ab alio rescripto præ servativo exequitionis: Ideoq; medianam viam tenet, per quam, consultum quidem remaneat appellanti; ne tunc patiatur exequitionem, sed consultum quoque sit appellato, ne futura exequitioni, quatenus illi de jure locus esse debeat, prejudicatum remaneat: Vnde propterea, quando agatur de causis pecuniariis, vel aliis indifferentibus, in quibus cessante turbiditate, rescribi solet de clausula sine

prejudicio, rescribitur cū Clauſula ſi quid ex-32 quendū; Ita ſcilicet rescribendo Judici ad quem, ut ſi quid exequendum de jure credat, exequatur; ſin minus appellationis cauſam cognoscat; Huiusque clauſule virtus est nimium conſiderabilis, quod ſcili-
cer, non ſolum præſervata remaneat facul-
tas, exequendi ſententiā, vel decretum à
quo appellatum ſit, ſed etiam præſervet
conipentiam proceſſus exequitivi in ge-
nere; Adeo ut iſi illa ſententia vel decretū
ratione aliquicū nullitatē, vel excessu, nō
meretur exequitionem, bene tamen ipſa
cauſa ſit exequitiva, per iſtam clauſulam
concedi potest mandatum exequitivum
ex integro, tanquam in prima, E. Bich. decif.
574. in fin. Cels. dec. 92. & paſim cum ſit rece-
ptum & quotidiam.

Sive ubi agatur de mandato de manu-33 tenendo reſcribi ſolet cum ſacultate manu-
tenendi quem de jure; Vel ubi de tribus confor-
mibus, reſcribitur cum clauſula conſito
de tribus, quae exequi mereantur; Et quando
vigeat Statutum, per quod duo confor-
mes habeant vim trium reſcribitur conſito
quod ſit locus Statuto de duobus; Aut ubi aga-
tur de interdictis poſſeiorijs adipiſcendā,
vel recuperandā, in quibus, ubi agatur de
cauſis Status ecclesiastici immediati, inter
laicos abſque mixtura perfonatum vel bo-
nonum eccllesiasticorum, in vim Constitu-
tionis juris civilis, ac removentis obſta-
culum juris canonici, ſublata eſt appellatio
ſuspensiva: Unde propter ea, ceſſante turbiditate, in vim huius Aegidianæ reſcribitur
de dicta clauſula fine prejudicio. Attamen,
quando turbiditas exigat, reſcribitur de
clauſula conſito, quod ſit locus Aegidianæ, cū
ſimilibus.

Et quando agatur de illis cauſis in quā-

bus ut ſupra, contra appellantem magis
rigorosè reſcribi ſolet, per ablativum ablo-
lutum, adeo ut exequitio vel implemen-
tum p̄cedere debeat, tunc reſcribitur
cum clauſula arbitrio nempe parito literis
arbitrio vel parito judicato arbitrio vel reſe-
atis arbitrio &c. Iſtaq; dicitur clauſula trāſ-
lativa exequitionis, donec Judex ad quem,
cognofcat, ac judicet an pro retardatione
intret, necne arbitrium, quod regulandum
eſt à jure, & ſic à iustitia vel iniuititia; Un-
de propter ea, tam in iſta, quam in alijs pre-
cedentibus clauſulis, quae ſint quidem trāſ-
lativa exequitionis, ſed ſint præſervativæ
proceſſus exequitivi, alſum ſolent ex in-
tegro diſputationes, etiam in meiitib.

Super hujusmodi mixtarum clauſula-
rum virtute vel operatione, contentio vi-
gere conſuevit inter Signataram & Ro-
tam, ac etiam ipſam et Rota variare ſolita
eſt, an ſcilicet operetur eamdem vim re-
trotrahit evam de qua ſupra, adeo ut non ſo-
lum impedit exequitionem faciendam,
ſed etiam retroferat jam factam, vel potius
operetur in futurum tantum, ita faciendo
punctum, ſeu impediendo in ſtatū, & ter-
minis; Rota enim ſequi conſuevit primam
magis rigorofam opinionem retrotrahio-
nis; Signatura vero posteriorem, atque ſu-
per hujus opinionis defenſione circumfer-
tur votum Magistrimi Andolfiae, Signa-
tura Decani, ac priu ingenioſiſimi ac pri-
marij Advocati; Iſtaque posterior opinio,
non ſolum mihi ſemper vifa eſt probabili-
or, ſed magis recepta eſt in Curia, quo-
niam haec materia pendet à iudicio Signa-
tura, quomodo ſcilicet cauſam commit-
tere voluerit, idcirco ejusdem Signatu-
ra ſenſibus deferendum eſt; Ac etiam
quia de attentorum vitio redargui non
debet appellatus, vel Judex à quo, dum ex
regu-

regulari natura causa justè credidit ad exequitionem devenire potuisse.

Quia verò aliquando, de tempore quo causa proponitur in Signatura, exequitio est cæpta, non tamen adhuc perfectè consumata; Tunc rescribi solet cum clausula alteri qui ad ulteriore exequitionem; Sive cum clausula alteri qui ad legitimam; Ista que clausula quoque adiici solet, quando etiam Judex ad quem opinatus fuerit, ac decreverit, locum esse exequitionis sententia vel decreti Judicis à quo, adhuc tamen Signatura dubitet, quod quandoque plures reiterari solet, quando præscriptum, inter Rotam, & Signaturam, oriatur opinionum dissensio, ut quodlibet Tribunalum suam opitionem substatere velit, adeo ut inter hæc Tribunalia quædam antiquæ & connaturalis (virtuosæ tamen & literaria) æmulatione dignoscivideatur,

In eadem quoque prima instantia, de modo rescribendi, seu de modo reformandi commissionem, in Signatura disputationi solet; Quia nempè ille, qui in substantia sit Reus, in ordine se faciat Actorēm in eo iudicio quod diffamatio vel iactationis dicitur, seu alias, curaverit coram commissione in Rota, vel coram alio Judice, super negotio principali, unde propterea ille, qui vere est actor, ita præventus, quoties lacerationi commissionis, ratione incompetentiæ Judicis, locus non sit, ut infra, si que illum Judicem recusat, adire solet Signaturam, cum alia commissione, quæ præinserta dicitur, petendo rescribi eidem, perinde ac si prima commissio signata esset, cum clausula præservativa exequitionis obligationis cameralis, seu literarum apostolicarum, vel alterius processus exequitivi, qui remanet ita præservatus.

Idemque in commissione appellatio-

nis, quam simpliciter obtinuerit quoniam ex parte appellati porrigi solet altera commissio, quæ præinserta dicitur, obtinendo rescribi super reformatione primæ commissionis, ut censeatur perinde ac si esset signata cum clausula sine prejudicio vel cum clausula parito; Velpurgatu; Scurefatu, & similii.

Procedunt hæc, quando agatur de causis Rotalibus, vel etiam prælatitiis, in quibus procedatur per viam delegationis seu commissionis; Ubi vero agatur de causis introductis coram Judice ordinario appellationis, qualis in Curia est Auditor Cameræ, in causis extra Curiam, ut infra in ejus Rubrica advertitur, adeo ut per ipsum datam fuerit consueta citatio cum inhibitione, per quam effectus suspensivus quosque resultet; Tunc eo renuente suam inhibitionem moderari, adiri solet Signatura, ut mandet Judici inhibenti, quod suam moderetur inhibitionem ad effectum suspensivum, firma remanente causa in devoluto.

Atque si casus præbeat, quo d' sententia, vel de returno Judicis à quo, contineat injuriam vel excessum in parte, sive quod in parte causa videatur clara, & in parte turbida; Tunc licet de stricta juris censura intrare debeat appellatio ipso totum, quoties sententia concepta non sit per capita separata, sed unica structura verborum, cum ratione individutatis, & ex regulâ, quod una & eadem res diverso jure censi non debet, appellabilitas in parte, influat in totum: G. sub tit. de judic. in Rubrica appellatio nis disc. 37. Adhuc tamen, ex commendatibili iugis Tribunalis stylo, neglectis hujusmodi leguleicis rigoribus, præservatur exequitio in parte debita vel clara, quoties subiecta materia patiatur hanc divisione.

nem, rescribitur autem de appellatione in parte turbida; Puta, pro frequentiori praxi, in Regni Neapolitani Curijs inferioribus, vigore solet stylus, revera erroneus, qui etiam praxi illius S. Consilij est contrarius, admittendi ex abrupto exequitionem patet rescriptorij in contractu censuali, ob non solutionem aliquorum terminorum fructuum, unde propterea relaxari solent mādata exequitiva pro forte & fructibus, quoniam licet de jure appellatio in totū intrare deberet, attamen rescribi solet de clausula sine prejudicio quad fructus; Sive; ubi mandatum sit pro aliqua summa, cuius pars videatur liquida, altera verò illiquida, vel turbida, tunc rescribi solet de clausula sine prejudicio in parte, & in alia parte, de clausula translativa.

Quinimum licet idem stylus prius procederet, solum re integra, priusquam scilicet ad exequitionem deventum esset, cum illo casu magis communiter recepta propositiones doceant, ut excessus quamvis modicus viciet totum; Adhuc tamen ab aliquo moderno tempore, (& quidem pro meo sensu commendabiliter,) sustineti confuevit exequitio pro summa debita & liquida, rescribendo pro ejus præservatio³⁹ ne, quoniam debemus, quo magis fieri potest, recedere à quibusdam rigoribus, & judicis rigoribus legalibus, atque adhaerere naturali veritati, ressecando calumnias, quorum somentum legales rigores esse solent.

In causis quoque de suā natura sine dubio appellabilibus, & quā signari solent à Praefecto in aula, sive ut elicetur sub banca ut supra; Adhuc disputati solet in plena Signatura, ad instantiam appellati, quando ageretur de sententia absolutoria debitoris, vel alterius Rei ob prejudicium vulne-

rationis via exequitiva, qua à tali sententia resultat, quoties debiti, vel actionis substantiam, non autem solum ordinem, vel incidentiam percutiat, ut in sua sede advertitur H. titul. de judic. in Rubrica judicij, vel processus exequitivi, disceptatione. 42. Quoniam, ut creditor evitet hoc præjudicium, recurrere solet ad plenam Signaturam, ut per explicitam, vel implicitem, ac virtualem dicta sententia circumscriptiōnem, causam judicii tanquam in prima committat ex integrō, adeo ut possit dictus iudex ad quem procedere in processu exequitivo, quatenus agnoscat quod absolutoria iustitia data sit; Verum id raro concedi solet, nisi de nullitate vel injuriantioria constet, quo casu, neque necessarium est Signaturā rescriptum, cum de jure ex hac specie sententia, vulneratio non sequatur proximē *supra*, & titul. de credito. disc. 117. Adhuc tamen desuper dari non potest regula certa, cum penē tota materia hujus Tribunalis arbitria videatur, pro singulorum casuum qualitate & circumstantijs.

Opinatur vulgus illorum Practicorum, qui nihil scientes à priori, totum sciunt per praxim, ac per traditiones, ideoque ut dicere soleo, sunt testes de auditu, non autem de visu, ut ad hunc effectum sufficiat communicatio facultatum Auditoris Camerarum, atque super hac petitione magnas vidi fieri, ac etiam feci disputationes; Verum istud est æquivocum clarum, quoniam communicatio hujusmodi facultatum, ideo fieri solet, eo quia in Curia, ubi præsentim agatur de exequitione obligationis cameralis, Auditor Camerarum procedit exequitivē cū privativa, dum in facultatibus habet quoque ita procedendi, juxta unam opinionem etiam cum privativa inter mercato-

res, & negotiantes, & in omnibus illis, casibus, in quibus in loco contractus, sive in foro debitoris, ex legibus vel stylis particularibus ita procedi potest, ut infra in ejus particulari rubrica advertitur, *infra disc.* 34. ideoq; præ seūrīm Tribunal Rotz quoties non accedat hujusmodi facultatum explicita communicatio, sive illa implicita, quæ resultat à supra enunciatis clausulis, *Si quid exequendum;* Vel *Qui ad legitimam,* non adhibet processum exequitivum; Et per consequens cum devoluta causa per appellationem à dict. sententia absolvitoria lata in dicto Tribunal Auditoris Cameræ, vel per alium ordinarium iudicem primæ Instantiæ, verificari soleat causus, quod talis sententia non producat effectum vulnerativum; Vel quia sit nulla, seu notorie iusta adeo ut habenda sit pro non extante: Vel quia non tangat substantiam contractus, vel debiti, sed potius ordinatoria, aliaque incidentia, unde propterea integrum sit creditor iuris debitum in iudicio exequitivo, quod ab hoc Tribunal iure suo non exercetur; Hinc proinde, congrua, immò necessaria est ista communicatio; Non tamen exinde inferri potest ad circumscriptionem sententia, quodq; sanaretur vulnus, quod de jure ab ea sententia illatum sit, sed intelliguntur communicatae facultates sub implicita conditione seu clausula quatenus de jure intrent, quod quandoq; in eodem rescripto exprimi solet, sed ubi non exprimatur, sub intelligendum est, ex generali propositione superiis insinuata, quod scilicet rescripta Signaturæ Iustitiae intelligenda sunt prout de jure, cum ipsa non habeat facultatem dispensandi vel derogandi legibus, idque reservatum sit Signaturæ Gratia. Coccin. decif. 78. dist. disc. 117. de credito, & situ de iudic. disc. 42, in quo a-

gitur de processu exequitivo.

Benè verum quod pro meo sensu defascili ad hunc effectum ista commissio ex integrō concedenda est, sive de facili Rota opinari debet, quod iustitia sit adeo malignantis naturæ, ut tollat hujusmodi sententijs absolvitorij hanc operationem, cum istæ sint subtilitates, & cabalæ legales, pro inanibus circuitibus atque pro defatigando creditores, & confovendo calumnias, ac subterfugia debitorum.

Ideoque mihi semper arrisit modernus stylus hujus Tribunalis, cuius auctor, & magister, revera fuit dictus magister Andolfilla, effugiendi quo magis fieri potest subjectionem hujusmodi superstitionum, ac formalitatum legalium.

Idemque fuit auctor alterius praxis, quæ 41 hodie habetur, me illam sibi suggestente, abbreviandi appellantibus fatalia, quæ in causis extra Curiam de jure canonico sunt biennij, saltim juxta antiquam praxim, ut scilicet elapo anno, procederetur ad præfixionem termini, ideoq; cum eadem proportione, cum in Curia sit unius anni tantum, ut de hac differentia habetur, *sub. tit.* de *judic.* in rubrica appellationum, abbreviari deberet per sex menses, ac etiam forte minus pro causarum qualitate, resecando quo magis fieri potest calumnias, & subterfugia. *sit. de judicis, disc. 37.*

Eodem modo quo hodie commendabiliter Romana Curia, (excepto verè damnabili stylo fori capitolini) negligit omnes nullitates, quæ ex rigoroso ordine iudiciorum resurgent, exceptis tribus substantialibus, jurisdictionis, citationis, & mandati, ut in eodem iurulo de iudic. in Rubrica nullatum adverterit.

Quandoque ubi recurritur ad Signaturam,

ram, aduersus mandata relaxata per decreta interloquatoria, à quibus integrum sit reponere, abstinere solet à rescribendo de appellatione, sed orententis injungit Iudicibus ibi præsentibus quod iterum Partes audiant, cùm ita Judices, auditio sensu Signaturæ, sive cum ea discussione melius dilucidata causa, soleant reponere, vel reformare, Idq; nimisimum commendabiliter quidem, ut resecentur, circuitus, ac sumptus, quos persequitio appellationis producit; Ex eodem quoque laudabili fine quandoque dando provisiones circa ordinaria vel alia incidentia, puta circa admissiones articulorum vel similia, abstinentia à commissione appellationis, qua de jure occasione gravaminis etiam in incidenti, totam causam traheret; Cum similibus incidentibus, & provisionibus circa ea, in quibus una Partium se gravatam credit à Judice, unde propterea recurrat ad hoc Tribunal, quod in hac parte vicarium munus Papæ gerit,

Ac etiam, quando videatur, quod causa turbiditas exigat; commissionem cum clausula suspensiva seu translativa exequitionis, dignoscatur tamen, quod hæc mora præjudicium irreparabile appellato causare valeat; Ita utriusque consulendo, demandare solet sequestrum provisionale de quo eodem sit. de judic. in ejus particulari rubrica sit. de judic. disc. 13. Sive alia capi solet oportuna provisio pro causa qualitate.

Quando autem dici mereatur causa turbida, adeo ut rescribendum sit de clausula suspensiva, vel translativa exequitionis; Impossibile est certam statuere regulam generalem, cuicunque causæ applicabilem; Tum quia totum pender à singularum causum particularibus circumstantijs; Tum etiam ob varium Tribunalis stylum, juxta

varietatem sensuum, vel intellectum eorum, qui pro tempore in eo sedent; Et ex qua ratione generaliter sequitur, quod hujus Tribunalis styli sint varij, atque in dies mutentur, ideoque regula certa statu non valeat; Quandoque siquidem procedi solet cum sensu, ut causæ turbiditas, vel aliorum indago prædere debeat adiutum commissione, cum clausula iuspenativa, vel translativa; Unde propterea captio appellantium defensores (quibus forensium Rabularum titulus recte congituit) studere solet artificiosè seriem involvere, multaque motiva, etiam non vera cumulare, vel ea, quæ 47 vera sunt, a literare, ut ita causa videatur involuta, & commissione digna, cùm impossibile sit, in tam brevi spatio, & cum tanta causarum multitudine, ut omnia maturè examinari valeant (adeo ut pro meo lens portentosum videatur id quod agitur;) Ait vero tempore, (atq; pro meo sensu probabilitiis) id retorqueri solet, quoniam quādo causa est de sui natura exequitativa, non admittens appellationem suspensivam, atque Judex, coram quo discussa fuit, rejecit exceptiones à debitore deductas, tunc presumptio potius assistere debet iudicato, ac propterea turbiditas debet esse causa, ut procedatur cum regula, non autem cum limitatione; Ideoq; prima opinio erronea potius videtur, potissimum vero ubi agatur de causis conceruentibus commercium ut (ex gr.) sunt illæ literarum cambij, veliliarum parvarum apodissarum, qua paghero vulgo dicuntur, sive assecurationis mercium, aut pro pretio mercium, quod mercantili more promptè solvendum est; cùm Reipublicæ nimum intersit atque proficiat celere ac summaria justitia, more solidi mercatorum pro libertate ac facilitate commercij.

De fori competentia, vel Judicis qualitate, frequenter quoque in hoc Tribunali di-
48 sputari solet; Ut puta super remissione cau-
sarum ad partes locorum Ordinarijs , at-
tentia prima instantia , & an suffragentur
privilegia, quæ despicer pro hujus regulæ
limitatione deduci solent ratione misera-
bilitatis personæ, aut ratione Eugenianæ,
sive ob illam fori electionem, q am tribuat
obligatio cameralis, vel alia conventione, cū
similibus, quæ fori competentiam in ipsa
prima instantia concernant: Aut quod cau-
49 fa ob ejus gratuitatem debeat esse curialis,
cum similibus; Sive in gradu appellatio-
nis, an causa committi debeat in Curia, vel
in partibus, quia exigua sit; Aut in eadem
Curia, an in Rota, vel Prælatio, quia nempe
valor causa non excedat summam scru-
tiorum suo. Ideoque non sit Rotalis, quando
de causis prophanis agitur; Aut quando de
beneficialibus , quod beneficij valor non
excedat ducatos 24., quoties non sit bene-
ficium qualificatum, quod propterea ratio-
ne qualitatis , non autem valoris sit causa
Rotalis, ut puto in primis dignitatibus; Si-
ve quod etiam in prophanis, dictum valo-
rem non habentibus , agatur de servituti-
bus, vel de præminentibus, aut alijs præju-
dicis perpetuis habentibus tractum suc-
cessivum, cum similibus , de quibus fre-
quenter disputare contingit, an ad unum
vel ad alium Judicem causa pertineat, tam
in secunda instantia, quam etiam in prima,
quando ita exigat plurimum causarum con-
nexio vel præjudicialitas; Puta super con-
cursibus creditorum, sive quod agatur de
hereditate habente bona in diversis locis,
aut quod plurius personarum diversi fori
mixtura contingat, juxta illas questiones,
de quibus habetur in sede rerum, jurisdi-
ctionalium, & competentiæ fori.

Vel ubi accedat questio præjudicialita-
tis sive mixtura utriusque judicij civilis, &
criminalis, unde propterea oriatur questio
præventionis, sive utrum unus Judex alterum
inhiberi debeat, ut expectet exitum cause,
qua coram eo pendeat; Et id summa omnia
ea quæ judiciorum cursum concernuntur
de his titulis, de judicis disc. 3. & tit. de juridicitate
plurimis.

Et quamvis ad hoc Tribunal quoque
pertineat decidere super iustitia vel injur-
ia recusationis Judicis, ex capite suspi-
cionis; Attamen ut alibi plures adverti-
tur, ex nimium commendabili Curia styllo,
nimium raro hujusmodi questiones audie-
untur, dum ipsi Judices, audiendo quod us-
na Partium, aliquam habeat dissidentiam,
libenter abstinent, etiam quando de juris
rigore non essent recusabiles: Idque prove-
nit à magna integritate, ac omnimoda ab-
sentiâ sordium, adeo ut judicia non conver-
tantur in mercaturas, & telonia. Et per
consequens libenter effugitur illa judicandi
occasio , quæ nullum prebeat emolumen-
tum, sed solum laborem, & incōmodum.

Ab aliquo mode mo tempore, sub pon-
tificatus scilicet Innocentij X., inolevit usus,
quod recursus à gravaminibus in causis
criminalibus , habentur ad solum Præse-
tum, qui per se ipsum, vel per ejus Auditorem
de illis cognoscit, ac providet, quasi
quod non congruat causis criminalibus
publicitas signaturæ plena: Cum aliis plus
ribus, de quibus in hoc Tribunalagi con-
tingit, quia penè impossibile est omnia re-
centere, ideoque lector his sit contentus,
dum alia apud practicantes perquirere pos-
terit.

Inter illas autem causas, ob quas rescribi
solet de clausula sufficiensiva, vel translati-
va, etiam ubi regulariter appellatio non in-
terit.

tret, reputari solet diuturnitas temporis: Ut præsertim in materia pensionum ecclesiasticarum praxis docere solet, quando non contra eundem, sed contra successores agatur, juxta distinctionem, de qua in particulari pensionum sede. *titul. de pension. disc. 67.*

Sive ubi de illo summario, & exequitivo judicio possessorio retinenda, vel reintegrandæ agatur, quod concilium sit aduersus factum Judicis⁵⁴, quod spoliavit ratione clarae injustitiae supponatur, iuxta ea quo in sede judiciorum in hujusmodi remediorum rubrica habentur, quoniam cum agatur de concursu judiciorum hinc inde, congruum reputari solet alterum judicium tertij: Quod tamen non semper est firmum pro causatum qualitate vel Tribunalis arbitrio, sed est sequentius. *titul. de judicis. disc. 44.*

Quamvis autem ista Prælatura, in ijs præsertim, qui sunt Votantes, adeo magnum præferat laborem, & Curia servitum: Attamen (ut præmissum est) iste labor, sive ipsa Prælatura nullum præbet emolumen-
tum bursale, sed potius notabilem sumptu in se sustentando cum convenienti decore: Et quod magis est, non magni haberit solet, pro assumptione ad primarias dignitates, quoties alterius muneris ratio non exigat: Res quidem aliqua admiratione

digna: Tales sunt Curiarum styl, unde propterea ista species adeo laboriosæ Prælatura æqualis penè videtur fortunæ alterius laboriosæ vitæ Advocatorum: Aliqua tamen istorum meliori conditione circa commodum bursale.

Quamplura Curiaæ Tribunalia, huic Tribiali Signaturæ non subjacent, ut sunt: Omnes Congregationes Cardinalium supercrescentia: Congregationes Baronum, & montium: Tribunal Cameræ: Camerarius: Thesaurarius: Præsidentes Annonæ, Graecie, Doharum, Riparum, Zecchæ Archivij & Viarum, ac similes, ut potest Cameræ subordinati: Ac etiam Curia Capitallij: Archipresbyteri Basilicarum Patriarchalium: Alique Protectores, & Judices particulares priorum locorum: Nec non Cardinales, quibus non diriguntur commissiones, nisi signatae manu Papæ: Omnesque alii Judices, quibus eadem commissio signata manu Papa directa sit: Reme tamen omnia hæc, & alia similia Tribunalia exempta ab ista Signatura Justitiae, subjacent alteri Signaturæ Gratiae.

Inter istos Referendarios, & Generales Religionum indecisæ pendet quæstio præcedentia, in qua favore Prælatorum aliquas facere adnotaciones occasio dedit, de quibus in supplemento forte in materia præminentiarum agendum erit.

DISCURSUS XXXII.

De Tribunali, seu Auditore Rotæ.

S V M M A R I V M.

- 1 De prima figura inter judices, quam in Curia facit Rota.
- 2 Quæc Sacra Congregationes sint de diversa specie vel sphera, & quare.

3 De origine, vel introductione hujus Tribunalis Rotæ.

4 Quare Auditores discuntur Capellani.

5 Singuli Auditores sunt delegati, sed ipsam Tribunal est ordinarium.

- 6 De cœnus quomodo distribuit causas Auditoribus, & subroget.
- 7 In Reta sufficit unies commissio, & quando alia plures dentur.
- 8 De communicatione facultatum Auditoris Camera, & ad quid.
- 9 De antiqua facultate necessaria praescitatione pereditum.
- 10 In Reta commissio est loce libelli.
- 11 Idem in S. Cencilio Neapolitano.
- 12 De antiquis Tribunalibus majoribus dicti Regni.
- 13 Quando dictum Cencilium eructum fuerit.
- 14 Quomodo ibi sequentur supplicationes.
- 15 De imitatione edendi decisiones dicti Consilii.
- 16 Ex quibus nationibus Auditores Reta eligantur, & de eorum numero antiquæ.
- 17 De eodem, & de statu moderno, & de antiquis nationalibus.
- 18 De loco Benouensi.
- 19 De loco Mediolanensi.
- 20 De loco Ferrarensi.
- 21 De loco Hetrusci.
- 22 De alijs tribus locis Romauorum.
- 23 Provincia Regni Neapolitanæ non habent locum in Reta.
- 24 De Populi fratribus, qui in hoc saeculo exierunt in Reta.
- 25 Quomodo assumatur Auditor noviter electus.
- 26 De ratione, ob quam sunt eti ceremonia, & solemnitas.
- 27 De disputatiensibus publicis, qua sustinuntur, & de secretis.
- 28 De admissione post explatae solemnitatis.
- 29 Non admittuntur illegitimi.
- 30 Quid importent emolumenta Auditori Reta.
- 31 An Auditor priusquam admittatur, gaudente privilegiū Auditorum, inter quae illud obseruenda expeditio[n]es bullarum gratu si promovantur.
- 32 Quos habeat adjutores.
- 33 In quibus diebus Reta habebatur.
- 34 Quomodo sedetur in Reta, & votentur causa.
- 35 Auditor non decidit causas etiam compromissas, non audite voto Reta.
- 36 De mede concedandi de dubio.
- 37 De disputatione dubij utraque parte informatione, vel alterna ratiōne.
- 38 Qualis sit hodiernus stylus circa dubia, & qualis esset antiquus.
- 39 Quomodo sicut informaciones per Advocatos, & Procuratores.
- 40 De distributione informationum, earumque communicatione hinc inde, & quomodo respondentur.
- 41 Quot causa propenantur per quamlibet Auditorum.
- 42 Commendatur stylus scribendi Advocateorum, & Procuratorum.
- 43 Indicis, & Advocati non vidant precessus, & de ratione, ad Curiarium integrasse, & quinam scribere possint in Reta.
- 44 Non habetur uisus contradictoriorum, & quomodo causa disputentur in Reta.
- 45 Quando Reta operariatur, & claudatur.
- 46 De solemnitate, qua adhibetur in apertura.
- 47 De Rotis memorialium.
- 48 De nominibus, seu vocabulis partitorum inter unam vaccinationem, & alteram.
- 49 Dedubij super incidentibus, qua pertinet inter ordinariam a iudicij.
- 50 Rota de style non de citid causas, vel punib[us] sine disputatione dubij, & extensione decisio[n]is, ad eius limites debet jentitari, quod declaratur.
- 51 Unde manet tanta copia decisionum Reta, & de eorum numeris.
- 52 Quid proprii consineant ista decisiones, & in que differant ab illis alterum tribunalium.
- 53 De censimili style Recaturum Flententino, & Senensis ubi motiva dicuntur.
- 54 De mede, patenti expeditione causa, vel respectiva novam audiencem.
- 55 Quando cedetur, vel deponetur nova audience.
- 56 De revocatione decisionum unde proveniant.
- 57 De eodem quodquo revocantur etiam sententia Rotales.
- 58 Causa Reta non mutant naturam, id est quos appellabiles remanent tales, & de commissione in alijs instantiis in eadem Reta.
- 59 Reta est iudex applicationis, quomodo, & a quibus, & quando cognoscatur etiam causas in prima instantia.
- 60 Cognoscit causas utriusque Principatus, vel fori, ecclesiastici, & temporalis, evulos, non autem criminalios.
- 61 Quoniam

- 61 Quis sit major copia causarum, an seilicet spiritualium, vel temporalium, & de ratione diminutionis causarum spiritualium.
- 62 De errore opinantium quod professores Romanorum Curia non sint periti in iure civili, & in materiis prophetie.
- 63 Quales decent esse Rota auditores ex dispositione Constitutionum Apostolicarum.
- 64 Quid stylus faciendi decisiones sit antiquissimum, & de ratione.
- 65 Quod etiam esset in usu in Roma antiqua, in qua antiqui Iuris consulti speciem hujus Rota efformaret.
- 66 Quae auctoritate faciant Rota decisiones.
- 67 Declarationibus S. Congregationis Rotare vorentur desert.
- 68 De decisionum Rota auctoritate apud extortos.
- 69 De stylis ut decisiones sint presupponenda, quodque non revocentur incidenter, & quomodo.
- 70 De improbabilibus hunc stylum adendi necessitate decisiones super omnibus resolutionibus, & de eorum motiuit.
- 71 De improbatione aliorum stylis deferendis auctorati decisionum.
- 72 Ex contra de commendantibus dictum primum stylum adendi decisiones, & de rationibus, cum responsibus ad objecta.
- 73 Et de commendansib; alium stylum deferendi decisionibus, & non rationibus.
- 74 De opinione modis, seu distinguente, & conciliante.
- 75 De abusibus, super extorsione decisionum.
- 76 Quod Advocati, & Procuratores cunctulenti motivis relevantia, & irrelevantia, & de ratione.
- 77 De eodem abuso de quo n. 75.
- 78 Quemodo formari debent decisiones, & in iure vestigia sequenda sint.
- 79 De inconvenientibus qui resultant a mala extensione decisionum.
- 80 Decisiones qua proprio dicantur, & in quibus partibus non sint propriæ decisiones.
- 81 Reputatur abusus quod ponens, vel Index causa non habens votum, nequissimis informatus de causa meritis.
- 82 De eodem de quo n. 78. quomodo seilicet debent extendi decisiones.
- 83 Domineuntur digressiones, atque decideremus-
- vita incidenter.
- 84 De alio abuso non declarandi meteva in aliqua de cessione deducta, qua videantur minus vera.
- 85 De abuso circa impressiones decisioenum in voluminibus.
- 86 De altero stylo de quo supra n. 71. & 73. deferendi decisionum auctoritati, & quomodo id intelligendum sit.
- 87 Generaliter quomodo doctrinæ, & auctoritatibus deferri debent.
- 88 In quo consistant hodie questiones forenses, & quod sint potius facti, quam juris.
- 89 De boni iudicii idea, & quales partes in eo concurrerent debent, & an desideretur petiri literatura, quam integritas, vel & contra.
- 90 Quid stylus subfinendori conclusiones non congruat iudicatura.
- 91 Quare Advocati oximij aliquando, non solent esse boni iudices.
- 92 Rota non exequitur res judicatas aliorum Tribunallium non gustato de iustitia.
- 93 Attendit potius rationes, quam numerum doctrinarum, & quod ab omni iudice fieri debent.
- 94 Non concedit revocationem exquisitoriaam poss decem annos sine nova disputatione.
- 95 Per contradictionem non decidit possessorum sine cognitione petitori.
- 96 Biam in potitorio, vel in revocatione attenuatorum solet gustare de bono iure.
- 97 Demandat concordiam, & an id de jure faciendum sit.
- 98 Quando concessit novam audienciam, nec concedit expeditionem sine nova expeditione.
- 99 In causa Rotali beneficii cessat omnes executores ipsaq; Rota instituit, vel consertit.
- 100 Quando procedat ad exequitionem obligacionis eameralis.
- 101 Quando procedat sine disputatione dubijs.
- 102 Quando Rota mutat opinionem, id non prajudicat iuri quasio.
- 103 De styllo condemnandi in expensis. & quomodo.
- 104 De opinionibus parum probabilibus quas retinent.
- 105 De styllo circumscriptionis proservato in ultima Rota.
- 106 De Decanatu Rota.

RELATIO ROM. CURIAE FORENSIS.

- 107 An Ponens possit nolle sequi yocum corre-
sponsalium.
- 108 De expensis quae siant per litigantes in hoc
Tribunali.
- 109 De loco quem Rota Auditores habent in
capella Pontificia, & de essentibus exinde
exortis.
- 110 Qua munera Rot. Auditoribus incubunt
vel demandari soleant extra Rotam, &
in alijs Congregationibus.
- 111 De scriptoribus in utroque jure, vel in alijs
facultatibus qui snerum Rota Auditores.
- 112 De alijs ad Rotam pertinentibus.
- CUM inter illos Romanæ Curia Judices,
qui in forma judiciali, causas contentio-
sas cognoscunt, ac decidunt, primam ac
majorem figuram faciat istud Tribunal,
cujus resolutiones, quibus decisionum no-
men tribuitur, alijs judicandi normam pre-
bent (dum Cardinalitijs Congregationi-
bus, atque ut iusque Signaturæ Tribunali-
bus istud Judicis vocabulum proprii non
congruit); Hinc, de ejus origine, statu, ac
stylis agendo, Judicis ideam generalem
quog; et formam congruum videtur, quo-
modo scilicet Judex, qui intra justitie com-
mutativæ, atque legum cancellos habeat
arbitrium restrictum, causas cognoscere, ac
decidere debeat, dum longe diversa cog-
noscendi ac decidendi ratio viget in Cardi-
nalitijs, alijsque Congregationibus, ac re-
spectivè Tribunali bus, de quibus supra a-
etum est, utpote vicarias Papæ vel supremis
Principis partes explicantibus, unde propter-
trea quandoque pro negotiorum qualita-
te, rigorosus juris cancellos egredi, atque
cum illis legibus vel regulis, quæ pruden-
tiales dicuntur, procedere, ut negotiis finis
vel temperamentum, magis opportunum
concedatur.
- Ex eadem itaque causa, vel principio,
cujus enarratio superius, in Consistorij Ru-
- brica habetur A, supra disc. 5. Tribunal istud
originem trahit; Cum etenim, sive in ratione
judicii, ac jurisdictionis potestatis; Si-
ve in ratione arbitramentali ex compro-
misso, Papa totius catholicæ Orbis causas,
& negotia, explicaret, huic verò muneri
per se ipsum solum vacare, humana imbe-
cillitas non concederet; Hinc pro quibus
dā primarijs, ac majoribus negotijs in ea-
dem Consistorij Rubr. enunciatis, adjuto-
res & consiliarios adhibere caput Cardina-
les, cum quorum consilio in Consistorio ea
explicaret; Alia verò explicare consuevit in
cappella, sive in camera, cum ope, & confi-
lio suorum Cappellanorum (quæs pro priè
Rotæ Auditores appellantur) Attribu-
to quoque antiquitus alio magis frequenti
nomine Auditorum S. Palatij Apostolici,
ex eo quod priusquam congregarentur in
conspictu Papæ, ipsumq; de causarum sta-
tu, ac meritis informarent, atq; votum seu
consilium præberent; Partes in eodem Pa-
latio Apostolico audiebant; Atque ad tol-
lendas confusiones, quoque quilibet sci-
ret quas causas relatus esset, consuevit i-
dem Papa supplicationes, quæ illi porrige-
bantur, singulis Cappellani vel Auditori-
bus distribuere, seu causas pro compilatio-
ne processus delegare; tanquam per spe-
ciem, ut dictum est, distributionem.
- Atq; hinc manar practica, & recepta pro-
positio, quod singuli Auditores dicuntur
Judices delegati, non autem Ordinarij, ut
pote ex sibi directis commissionibus; dele-
gatam jurisdictionem habentes, atque jure
delegati, non autem ordinarij Judicis me-
tiendi, ipsa verò Rota seu ipsum Tribunal,
in universum: utpote representativum
præstat Cappella seu Ante pontificia ordi-
narij; m habet jurisdictionem, atque Ju-
dicis ordinarij jure censemur, habituali juris-
dictio-

dictione & competencia penes omnes existente. Buratt. & add. decis. 818. Coccin. decis. 2088. Dunoz. et. decis. 709. & in Tizzen. jurisdictione 14. Decemb. 1663. coram Vicecomite edita in causa de quo subiit. de jure. disc. 22. Rous. super prax. in Rubr. de officio S. Consil.

Exinde quoque manat, quod ex sola re. delegatione seu commissione; ibidem Quoniam in Rota unica commissio sufficit in tota illa instantia; Coccin. dec. 1533. Unde propterea nova commissio in eadem causa, non nisi pro ulteriore instantia alteri dirigitur; illis exceptis commissionibus, quae incidenter eidem Judici delegato diriguntur, ut sunt illae, quae praefixa dicuntur, a se. praecedenti enunciatae, pro reformatione scilicet vel supplicatione commissionis, quae ad alterius partis preces signata fuisset; sive ubi alias communicari oporteat facultates, quas prima commissio non concederet; Ut (ex. gr.) sunt eodem dist. praecedenti enunciatae facultates Auditoris Cameræ, super processu exequitivo in causis pecuniariorum, & prophaniis; sive juxta antiquum stylum erant facultates procedendi cum citationibus per edictum, & per diligentias, usquequod ista facultas eidem Tribunalis generaliter communicata fuit, dum prius commissio specialis in qualibet cœla necessaria erat; Vestr. lib. 4. t. 2. & lib. 1. cap. 1. & in consil. 44. p. IV. Aut quando alias causas, quae connexionem cum jam delegata habeant,

unre Papæ, vel ejus Signaturæ Gratiae, seu Justitiae videatur, cum similibus, quæ (ut præmissum est) accidentia concernant, firma remanente regula, quod in tota ea instantia unica consensilio in Rota sufficit.

Ex eodem fonte quoque manat stylus, quod in hoc Tribunali non habetur usus bellorum, qui Judicibus, & Magistratibus ordinariis verè ac propriè concurrunt. sed loco libelli succedit commissio, utpote continens tenorem supplicationis Papæ porrectæ, in qua Actor, vel petitor, ad libelli instar, suam actionem, vel petitionem proponat, ac remedii sibi visa intentet, & clausulas salutares adjiciat. Dunoz. et. dec. 664; & passim.

Unde propterea (adinstar) idem servat factum Concilium Neapolitanum, quod Sanctæ Claræ, seu Capuanæ nuncupatur, cuius celebres decisiones habemus apud Afr. fil. Num., Grammatic. Capit. Minadorum, Franch. Gazz. stell. Capyc. Latr. Tappiam, & Sanfelici. ultra tot alias, quas in compendio refert elaboratus collector Thorus; cum etenim Curiam Regis repræsentarent antiquis tria suprema Tribunalia apud ipsum assidentia, quorum unum à magno Justitiario rectum, Magnæ Curiae dicebatur, & alterum Vicariæ, tanquam ab ipsius Regis Civitatis Gubernatoris seu Vicario derivatum, & quæ duo hodie simul unita unum constituant Tribunal, ex civilium, & criminalium Judicium collegiis rectum, quod Magnæ Curiae Vicariæ vulgo appellatur, cum revera tanquam duplex, sub duplo nomine, M. Curiae, & Vicariæ appellari deberet; Et tertium Cancellariæ ipsius Regis, qui in regebat & administrabat Magnus Cancellerius, cum consilio aliorum Jurisperitorum, qui Cancellariæ Regentes appellantur, illudque consilium in rebus civilibus, non autem mi-

litaribus vel status constituant, quod Collaterale dicitur.

¹³ Rex Alphonsus primus, Atagonensium Rex, qui ex Joannæ secundæ adoptione, cum Sedis Apostolicae Dominæ directæ placito, idem Regnum adeptus fuit, adeoque prudenter in eo residendo, ac moriendo, supra triginta annos illud rex; Inter alia, quæ commendabiliter ordinavit, fecit novam erectionem praefati majoris Tribunalis Consilii pro causis appellationum ab aliis inferioribus, ac præteritam à praefatis majoribus Magnæ Curie, & Vicarie, non aperte a dicto alio Cancellariae (quod revera Judicis partes non explicat, sed potius Principis).

Atque ad instar Consilii Regni Valentiae, à quo originalis ejus idea derivat, idem Consilii nomen seu vocabulum fortinum est, cum adjecto Sanctæ Clariæ, ratione loci, in quo congregabatur; Eodem modo quo de præsenti Capuanæ dicitur, ex eadem ratione loci, quod scilicet congregate in eo Palatio, quod propè Portam Capuanam Regis habitationi prius deserviebat, habita ratione ad tertiorem ac amoeniorem locum translata, ad arcem scilicet celeberrimi castri, quod novum dicitur, Tribunalum usui signatum est, ut in eo singulis diebus omnia pro majori litigantium commoditate unitentur.

Cumque haec & alia præfatus Rex explicaret, cum opere & consilio Alfonsi Borgiæ, ejus majoris Cappellani, ac intimi Consiliarii, qui deinde Archiepiscopus Valentinus, & Cardinalis creatus, Sedem quoque Perti, sub nomine Calisti III, occupavit, hæc que in romana Curia bene versatus esset; Hinc probabile est, quod hujus novi Tribunalis principalem ideam seu modulum efformando ex dicto Valentino Consilio, ex isto quoque Tribunalis Rotæ aliquem de-

sumperit ordinem, dum istud Rotæ vocabulum ejusdem Tribunalis distributivæ Aulæ sortiuntur; Ac patiter in eo Tribunali non habetur usus libellorum, ut habetur in præfatis aliis Magnæ Curie, & Vicarie, aliisque Audientiis, & Curis inferioribus Regni, sed adamassim adhibetur idem usus commissionum, quæ ibi supplications dicuntur, & quas ipsi Regi directas, eo modo, quo in Curis diriguntur Papæ, ad instar ejus, quod in Curia gerit Praefectus Signature Justice, signat ille ejusdem Consilii primus Officialis, qui ejus Praeses dicitur, ratione tamen, particularis Officii Vicarii seu Viceserentis Magni Prothonotarii, quod annexum quoque habet.

Istius autem Praefidis potestas in hac parte major esse videtur, quam sit illa Praefectus Signature Justice in Curia, quotiescumque Partium contradictione super modo rescribendi de appellatione, vel declarandi competentiam judicis super supplicationibus, vel commissionibus rescribendum sit; Ibi enim id agit solus Praefectus in ejus domo, exceptis causulis recusationis Judicis ex capite suspicio-
nis, quæ in ipsis Consilii Rota, seu Aula, in qua ipse Judge sedet, examinantur adeo frequenter, & cum tam magno disputationum apparatu, ac temporis factura, & frequentius ex calunnia foimento; In Curia vero, Praefectus legei tenetur consilium Prelatorum seu Afforum, qui dislocatum Tribunalum cum eo constituant, nisi præcedenti discursu relatum est.

Item patiter ad instar nimium probable est, quod circa ea primæ tempora Istius novi adeo magni ac celeberrimi Tribunalis, quod ipso initio adeo famosum effectum est, ut ejus maiestas aliquæ s priori non invinatur, Junicostulitos terret, in sancti Deciani, & atque Mathianus de afflitis, qui ejusdem Tribuna-

bunalis decisionum primus compilator fuit, istud commendabile opus suscipere, imitando hujus Tribunalis Rotæ stylum antiquissimum, aded ut etiam antiquiores, ac primi Interpretes, & Magistri, qui per saecula ante praefati Consilii erectionem scripsérunt, istas decisiones Rotæ allegent, in modo aliqui contra earum multitudinem, eodem modo, quo de praesenti, invehant. *Alexand.*, contra Romanum alligantem has decisiones in l. si cum dorem, §. eo autem tempore, nn. 4. ff. *seluso matr.*

Cum itaque (ut præmissum est) summus Pontifex, inspecta origine, seu antiquiori tempore, universæ Ecclesiæ Catholice causas, quas in Cardinalium Consistorio non peragebat, cum ope, & consilio tuorum Cappellanorum ageret, ac decideret; Hinc proinde prudenter eosdem Cappellanos seu Auditores, quorum numerus præ finitus non erat, sed varius pro Papa arbitrio, aded ut quandoque trigesimaliter ferè attigerit, sive ad eum approximaverit, ex omnibus nationibus, ac mundi partibus assumebat; Et meritò quidem, ac prudenter, ut ita in eo cetero adesse viri, qui in singulis respectivè provinciis vel nationibus versati essent, ut alios, ipsumque Papam de illarum moribus ac stylis informare possent; Et sic aderant Itali, Hispani, Galli, Angli, Poloni, & aliarum partium seu nationum, absque certa præfinitione numeri in singulis nationibus, sed pro Papa arbitrio, ex temporum, ac terum contingenti regulari consuevit, usque ad tempora Sixti IV. de quo tempore causa præbente, quoddin Rota sederent quatuordecim Cappellani, seu Auditores, quorum unus esset Germanus, alter Gallus, duo Hispani, ob Hispaniarum divisionem, quæ tunc aderat in duas coronas; unam scilicet constitutam ex regnis Castellæ, & Legionis

cum annexis, quæ Castelle dicebatur; Alteram verò Aragonie nuncupataim, constitutam ex Regnis Aragonie, Valencie, & Cathalonie, aliisque annexis; Reliqui verò omnes essent Itali, ex diversis nationibus, præterim verò unus Venerus, Pontifex prædictus Sixtus IV. per ejus Constit. 2. suppri mendo duos locos excrescentes numerum ab eo desideratum, pro quando eorum vaccinationis casus fieret, duodenariū invariabilē numerū, quem hodie habemus, statuit.

Sive autem id ut ex privilegio explicito, sive ex eo implicito, quod ex consuetudine resulstat, vel ex alio mihi incerto principio, casus præbuit, quodd intra hinc præfinitum numerum, unum locum fixum occupet Gallus ad nominationem illius Regis; Alterum Germanus, ad nominationem Imperatis; Et duos, duo Hispani; unus scilicet ex Regnis dictæ coronæ Castellæ & Legionis; Et alter cum turno, seu alternativa inter praefata tria dictæ coronæ Aragonie Regna, ad nominationem Regis Catholici; Reliqui verò omnes Itali, inter quos fixum locum semper haberet unus de dominio Veneto, ad illius etiam Republica nominationem de pluribus, quorum unus Papa eligit.

Tractu verò temporis postea lequutum est, quodd Julius II. præfati Sixti IV. nepos, ac mediatus successor, Bononiensi Civitati, quæ ad Sedis Apostolicæ obedientiam, ac fidelitatem, expulso Joanne Bentivolo, ty ranno, rediit, inter plura privilegia, concessit locum fixum in Rota, & alterum in Collegio Advocatorum Consistorialium, absque tamen aliqua nominandi facultate ad liberam Papæ electionem in duobus ejus civibus, quibus potius ex quadam jure postulacionis seu continuationis id concessionem videtur; Cum etenim in eo, pluribus que præcedentibus saeculis, ista Civitas in

litteris florentiſi na cſſer, adeo ut Docentis nomen ſorrita ſit, præſertim verò in utriusque Juris facultatibus; Unde propterea S 2 i Thomas in opuscul. tit. de vit. & virtut. cap. fin. Prat. diſcept. 42, num. 83, tom. 3. illam inter quatuor reliquatum Scientiarum matres, & magistras collocauerit; Parisiensem ſcilect in Scientiis; Salernitanam in medicina; Aurelianensem in Auctoribus; Et iam Bononiensem in legibus; Et quod magis eſt, GREGORIUS IX. facta de ejus mandato compilatione quinque librorum Decretalium, huic Universitatē eos dixit; Ac etiam docet tam copioſus numerus gravium ſcribentū, præſertim verò in Jure Canonico; Hinc proinde niſiūm probabile eſt, quod hujus Civitatis alumnī, etiam plures contempora nee, in hoc Tribunali, atque in diſto alio Collegio ſederent, ratione copiæ Profefſorum, quæ tunc in ea habebatur; Postmodum autem PIUS IV. ſolidionibus negotiis, favore partie magis vacando, quam fecerit prædeceſſor, Civitati Mediolanensi patria utrumque locum fixum, adinſtar Bononiensis, confeſſit, addita ulterius facultate illi qualificaro DD. Collegio, tres nominandi, quorum unum Papa eligeret, iuxta eam facultatem, quam habet Republica Veneta; Ac demum devoluta ad Sedeni Apostolię Ferraienti Civitate, Clemens VIII. qui perſonaliter ejus poſſeffionem adipisci voluit, inter quāmplura priuilegia, quæ prodigaliter illi confeſſit, iſtud quoque illi Bononiensis Civitatis omnino ſimile induſlit; Unde propreterea ſequitur, quod ex octo Italisin hoc Tribunali ſedentibus, iſta Italiz pars montibus proxima, quæ Lombardia vulgo ſalterm in lata ſignificatione dicitur, quatuor habeat Auditores.

Inter tel quos autem quatuor obſervantia docet, quod unus ſemper eſt Hetrucus,

cum aliqua ſpecie alternativa inter Civitatem Peruſinam, quæ dicitur de Hetruria Papæ ſubdita, in ejus lata ſignificatione; Et civitatem Senensem, vel Pisanam, aut aliam Hetruriae ſuperioris civitatem; Idque quod ſciam non ex aliquo ſcripto privilegio, ſed ex obſervantia, eamdem forte continuatio- nis rationem habente, quæ ſupra in Bononiensi Civitate aſſignata fuīt, dum præſertim Peruſina Civitas de utriusque Juris facultatibus adeo emerita eſt, ob tam copioſum numerum DD. & præſertim primorum magiſtrorum, & patentum; Idemque meri- tum habet altera Hetruria, in qua leges ci- viles poſt eum casualem intentionem cu- nabula habuerunt; Diſc. 1. de ſervit. abi de- 2 loco inventionis legum. Reliqui verò tres re- manent ad Papæ diſpositionem abſque ali- quo explicito privilegio; Pro frequentiori tamen continuata praxi, ſunt cives Ro- mani.

Neglectæ itaque in hoc numero rema- nent duodecim ampliſſimæ provinciæ con- ſtituentes Regnum S. cil. & ultra, (quod ho- die Neapolitanum vulgo dicitur, ob Curiæ Regiæ reſidentiam); Nulla ratione habita, quod illud dici potest inter legum, qua- tum Hetruria nūtrix ſuum tuit, eod. diſc. 1, de ſervit. Quodque totius Italiæ, ſalterm, in longitudine, quamvis non in latitudine, partem dimidiā ferè abſorbeat; Atque ſi de directo dominio Sedi Apostoliæ, quæ notabilem cenſum, ejuslatione ſingulis an- nis aſſequitur; Et quod magis eſt, maiores: huic Tribunali, rotique Curiæ mittit cauſas, quam faciant diſtæ regiones, quæ quatuor habent, longèque majora ſubidia, & emoluientia ratione benefiſiorum & penſio- num ac ſpoliorum ſuppediat; Unde pro- pere, ſi ſuperiū aſſignatae rationes perpen- dantur, ob quas congruit, ut diverſarum na- tionum,

tionum, ac partium yiri in hoc Tribunali sedere debent, manifestam ista provinciae pati videntur injuriam; Ea tamen ejus civibus & incolis referenda est, dum idealitatis, ac vanitatis potius vacans; sive enim 2, 3, negligenter, vel ineptræ id ut i. u. tui; sive illi vngari traditioni, quæ pro mea notitia fabellæ speciem habet, quod suum locum cferent præfatae corone Aragonensi jure permutationis cum quoddam majori numero Nationalium in superius enunciato noviter et dico Consilio, (cujus tradicionis originem seu fundamentum adhuc invenire concessum non est) semper id stultissimæ manifestæ speciem redoler, quoniam magis ex pedicere Civitati, totique regno, unum locum in isto Tribunalis, cum omnibus alterius præfati permute, ob magnas consequentias, majoremque Nationalium decorum & auctoritatem, quæ exinde resularent, dum praxis docer, quod si studiis Tribunal est Pontificium, & Cardinalium, magnorumque Prelatum seminarium.

Negligendo siquidem assumere antiquiorum temporum Chronicas, atque agendo volum de praxi nostris currentis decimi septimi seculi, intra ejus dimidium, ac parum plus, istud Tribunal produxit tres Summos Pontifices, nempe Clementem VIII, Gregorium XV. & Innocentium X, pluresque qualificatos Cardinales ejusdem alumnos in conclavebus eidem thiatæ proximos, atque intra idem spatium magnum quoque produxit numerum qualificatorum Cardinalium, ac Praefulorum, qui conspicuas, primariaisque Italiz, & Hispaniz, aliarumque regionum Ecclesiæ Metropolitanas, & Cathedrales adepti sunt, ultra tot alias Pontifices, Cardinales & Praefules, quos in decessis seculis produxit; Atque inter plures Summos Pontifices fuit ille, qui dici potest:

gloriosus, qui ex judicio Ecclesiae universalis in Concilio Constantiensi ad sedandum teterimum schisma electus fuit, Martinus V. appellatus.

Huic modi Auditotum admissio ad collegium, ex antiquo stylo, nimirum solemnis, ac laboriosa est; postquam etenim, sive ad nominationem, sive ex ipsius electione ut supra, Pontifex, cum ejus motu proprio, in locum illius Auditoris, qui per mortem, vel per promotionem defecit, alium subrogavit; iste assumendo togam doctoralem, (qua pruis omnibus Curialibus communis, hodie Advocatorum Consistorialium singularis est,.) Advocati munis suscipere profitetur, tam in scriptis, quam in ore tenus in causis in ipsa Rota vertentibus, cum obligatione visitandi singulos Auditores per multas vices, adeo ut in hujusmodi, aliisque ceremoniis plarum mensium spatium decurrat, illa sollem trajectamenta recipiendo, quæ aliis Consistorii Advocatis conceduntur, more superioris cum inferiori, ut neque proprijs domi dextera manus ei per Auditores tribuatur (nisi quando electus in Praelecta statu iam constitutus esset.)

Hujusmodi vero introductionem aliqui commendant; tanquam prudentem, atque ex eo laudabili fine derivatam, ut ita interim Ultramontani, ac alii, qui ex diversis partibus ut supra assumuntur, in hoc depresso, adeoque obsequioso statu, Curiae proxim, magnamque ejus urbanitatem adiscant.

*Istis ceremoniis expletis in parte, in sibi
statuta die tenetur aliquas conclusiones ad
materiam alicujus Canonis vel legis civilis
publicè sustinere in aula magni Palatii Can-
cellariae Apostolitæ, in conspectu totius
Collegii Cardinalium quoad hunc effectum
solempniter cum rocheatu, & cappa magna,*

ad formam Consistorii, vel capellarie, in isto loco congregatur, itaque occasione aula repleta est Praelatis, Advocatis, & Procuratoribus, aliisque Curialibus, nec non ipsorum Cardinalium aulicis curialibus, pluriusque Nobilibus Juris, qui pro consueto obsequio Cardinales comitentur, adeo ut reverasit nimis maiestatis solemnitas; Ista vero functione pro sola ratione venerationis, quae antiquitati debita est, atque pro Curia maiestate, ab aliquibus laudatur; Ab aliis vero, ob invertisimilem disputationis formam, improbatum, quasi quod ex lujuſmo diſcholastica functione, que adolescentibus potius congrua est, judicium effortrati non valeat idoneitas illorum, qui graviores totius catholicici Orbis causas spiritualēs, ac etiam prophanas temporalis ditionis Ecclesiæ, sive alias accidentaliter ad forum ecclesiasticum pertinentes, judicaturi sunt; ideoque congruant eadem, que circa Episcoporum examen superiorius insinuata sunt; *Supradicte.* 21. Itaque functione bene peracta, alteram idem electus sustinet magis rigorosam, sed secretam coram ipsius Rotæ Auditoribus tantum, in eadem scholastica forma arguitibus.

Ista quoque functione peracta, per duos Auditores presentatur conspectui Papæ, à quo obtinetur oraculum admissionis in Rotæ, prævia juramenti praæstatione, aliisque adimplitis, que ad Constitutionum Apostolicaliarum praescriptum adimplenda sunt; *sit.* de *præminent.* *disc.* 28. Inter quæ, priusquam præfati actus ceremoniales sequuntur, occasione presentationis motus propriae pontifici, est rigorosus processus super iustificatione legi uniuersitatem natalium, adeo ut hujus Tribunalis Chronicæ doceant, quod sub præfato Sixto IV, potius Papæ ita, cum

290nnium Auditorum exilio ab Urbe pati voluerint, quam recipere inter eos vitum aliquo in literatura insignem, qui pateretur defectum natalium, non obstante, quod illis per Papam amplissimè restitutus esset.

Item justificanda est ejus congrua provisio pro suppletione decentis sustentationis, quam judicaturæ emolumenta non superpetunt; siquidem computatis emolumента sportularum seu propinatum, quartum usus in hoc Tribunali habetur juxta ordinem recentium, *subit. de judicij, in earumdem propinatum, alatumque expensarum judicialium particulari rubrica; sit. de judicij, disc.* 39. Ac etiam computata illa participatione emolumenterum, que Notarii percipiunt ex actis ordinatoriis, ut infra in Notariorum rubrica insinuatur, illoq; centum scutorum auri munere pontificio, quod supra occasione agendi de Vicecancellario enunciatus est; computatoq; etiam valore illorum munuscilorum, que ex quadam antiqua consuetudine ipsis Auditorebus, ac etiam Advocatis, & Procuratoribus, bis in anno, nimirum tam parcer, ac moderatè, in uniformi, penique invariabili quantitate litigantes facere solent, in candolis cereis, & parvis panibus, vel formis zaccari, sive in pullis, in vigilia felicit Nativitatis Domini, & in Kalendis Augusti, vix omnia haec summa scutorum mille monetæ, & parum plus constituant, adeo ut pro ea decenti sustentatione, que muneri qualitati congruit, totidem proprio ære erogare oporteat, stante summa integritate exactissimè servata, rigorotè abhorendi quodcumq; aliud munus vel emolumentum; unde propterea illi Auditores, qui ex Pontificis benevolentia, de beneficiis, vel pensionibus ecclæsticis non provideantur, diu sedendo in Rotæ, uotabilem proprii actis

jactu-

jaeturam patientur; solumque hujus officiis notabile subsidium scotorum quingenitorum circiter obtinetur per eorum unum ab officio Regentis Penitentiariae, cuius mentio super usus habita est occasione agendi de Summo Penitentiario; Ideoque nonquam casus, vel praxis praebet, cernere illa adeo portentosam miracula, que in quibusdam regionibus cernuntur, ut consimiles Judices, vel Officiales forte minora obtinentes stipendia, ad decentem sustentationem insufficientia, intra breve tempus magnas parent divitias; Adhuc tamen valde luctuosi istud officium reputatur comparatione Praelatorum utriusque Signaturae, aliorumque officium, qui nullum obtinent emolummentum, nisi illud specie, ut disc. precedens instauratur.

Donec autem, his omnibus peractis, formalis admission ad sedendum in Rota non sequatur, Auditor Rotæ non dicitur, cum in confectione processus, vel in examine, regi valeat; ideoque aliquibus indultis, quæ Rotæ Auditoribus concessæ sunt, non potitur; Et inter quæ est illud obtinendi gratis expeditionem literarum, si ad Ecclesiæ Cathedrales, vel Metropolitanae promovetur, ut latius advertit occasione formalis disputationis defuper habeat in sede præminentiarum. *tit. de præminent. disc. 28-*

Admissus novus Auditor, in prima Rota 32 nullum profert votum, ut alios audiendo, votandi modum addiscat; Itaque studiorum adjutorem fiduciarium habere solet, cum eius opere causas videt, ac votum format, sibi concessa facultate alium quoque extra ordinarium adjutorem, ac fiduciarium affluminandi, cum facultate sibi communicandi secretum votorum, cum in aliquibus praestitum occupatis temporibus ob causarum multiplicarem, ac temporis nimiam brevem

tatem, unius adjutoris tantum opera insufficiens videatur. *Conf. 310. Vrb. VIII.* & de hac admissione, ejusque solemnitatibus Coccin. notab. 1. post primum volumen decisionum.

Habetur autem Rota bis in hebdomada, in secunda scilicet, & feria sexta de mane ab aliquo moderno tempore in Palatio Cardinali V. Cancellarii, quem habere in hoc Tribunali aliquam presidentiam, advertitur supra agendo de dicto Cardinali; Prius enim tenebatur in Palatio Vaticano, excepto tempore zelivo, in quo habebatur in caenobio Cartonicorum Regularium Lateranenum, (quod Pacis dicitur;) Atque ubi in dictis diebus festum contingit, quod Rotam impediatur, illa habetur in feria quarta, dum isti tres dies tantum juridice, pro actibus judicialibus conficiendis reputantur; Et quando etiam haec dies impedita sit, quandoque (sic est nimirum tardus casus id praebatur). Rota habetur in die Sabbathi, istaque Rota Martiniana appellari solet.

Omnies duodecim Auditores, in eadem circulati mensa accumbunt, ad formam Rotæ (unde istud vocabulum derivasse, probabile est); Confutus autem ac ordinarius stylus disputandi, ac decidendi causas, est, quod juxta antianitatis ordinem pertinunt, singulis sibi commissas causas propinentibus, quaravis omnibus volentibus, vortandi facultas competat; Attamen solum tamquam quatuor, qui juxta eum, qui causam proponit, sedent à latere sinistro, & qui illius Ponens correspondentes, ac de ejus turno dicuntur, alii audientibus, votum profertur, atque si in eamdem concorditer devenerint sententiam, capitur resolutio, quæ etiam sequi dicitur ex voto trium concordantium, neglecto quarto discordante; Ipse autem causæ Judex, qui Ponens dicitur, in causis

causis Rotalibus votum non habet, adeo ut gerere videatur speciem Judicis imperiti, seu idiotæ, qui dictos quatuor coadjutores habeat in accessores & consiliarios. quorum vota exquirat, eaque in scriptis ab eis recipit, exinde estiformatur decisionem, ut infra; Quandoque vero, causa gravitate, vel perplexitatē ita exigente, de mandato Decani, & quandoque etiam Papæ, omnes votum proferunt, excepto ponente, atque resolutio, nonnisi ex concordi sensu duarum ex tribus partibus manat; Ponens vero tunc quoque votum habet, quando de causis extra Rotam agatur, in quibus ipsius Rotæ votum exquiratur; vel quia in causa pendent in Tribunal A. C. vel in illo Cardinalis Vicarii, aut etiam in foro Capitolino, sive coram Praelato, & quandoque etiam in aliqua ex Sacris Congregationibus Cardinallium, de mandato Papæ, vel ex partium consensu, Rotæ votum exquiratur; vel quod causa commissa sit una ex Auditotibus, etiam tanquam Praelato, quoniam adhuc stylus tribunalis est, ut nonnisi facto verbo in plena Rota causam decidat; Quinimodo etiam, si ex compromisso tanquam Arbitrus, nisi expressa partium conventione, vel delegatio disponat, ut solus procedat. *Decis. 152. par. 2. divers. Bich. decis 564.*

Priusquam vero Auditores, ut supra, statutis diebus congregentur; quantum pertinet ad singularium causarum futuram disputationem; Stylos est, quod postquam causa commissa est in Rota, & commissio parte citata, effecta est de actis, atque ubi de causa secunda vel ulterioris instantiae agatur, transportata sunt acta instantiae praecedentes; Uia Pars, cui expedit causam quanto citoius disputati, ac terminari, alteram Partem citat, vel ejus procuratorem coram Judice, seu Ponente (quem alicubi causa Commiss-

fariū appellant,) ad concordandum de dubio disputando, sin minus ea non comparente videndum subscripti illud dubium; cuius copia sibi transmititur; Et quando citatus agnoscat, quod dubium sit congruum, tunc non solet se opponere, ideoque illud subscriptiatur, atque fit intimatio subscriptionis, futuræque propositionis statuta die; Bene verum, quod de stylo eadem intimationis plures repetit, ut ita concorderet Rota, in qua dubium proponi debeat; Et rationabiliter quidem, ut ab utraque parte informetur.

Ubi vero Pars plures provocata coram 37 Ponente comparete negligat, atque de certa die concordare, tunc proponitur dubium seu causa in ejus consumaciam, etiam una tantum parte informantem; Verum isto casu practicari solet titulus, us que defunctus adrocatus, index suppletus, dum ubi praesertim dubia consistant in puncto Juris, adeo ut Judices etiam altera Parte non informantem, fallacias informantis cum apertura libitorum agnoscere valeant, frequenter prodeunt resolutiones contra informantem; Pro eo tamen multoties responderi solet, quanvis non deberet, ob facti praesupposita alterata, quorum alteratio per alteram partem non convincatur.

Si vero, dubio transmisso, altera Pars non acquiescat, iunc illa comparete solet coram Pone, ite, coram quo oterenus, ac in forma extrajudiciali ut plurimum inter sollicitatores hinc inde alterantes illud concordari solet, etisque non concordantibus, una Partium ita potest, fit verbum in prima Rota, quae visis dubiis hinc inde formatis vel portrectis, statut illud, quod magis coniungum sibi videatur.

Ita dubia brevibus, ac significativis verbis concepti solent, ut ita super eis, patitur

titer cum brevibus verbis, & quandoque cum uno tantum, prodeat oraculum; **A-**
N- & si quis autem stylus erat dividendi cau-
 lam in plura dubia particularia , undè
 propterea breviores erant defensorum
 informationes, ac etiam breviores deci-
 siones ; Modernus vero stylus, magis
 commendabilis, ad breviorem causarum
 terminationem, est dandi dubium gene-
 rale, totius causa complexivum, undè
 propterea defensorum informationes
 sunt super tota caula , ac super omnibus
 ejus punctis vel atticulis . ut inferius in
 Curialium subiecta advertitur , ubi de
 modo scribendi; Utputa prætendit quis
 (ex.gr.) purificatum esse ad sui favorem
 fideicommissum, ideoque sibi deberi im-
 missiohem ad certa bona fideicommit-
 tentis, per alterum postella; Cum ad hunc
 effectum de pluribus doceri debeat; Pri-
 mò, si de existentia fideicommissi per in-
 strumentum authenticum testamenti, vel
 alterius dispositionis; Secundò de perti-
 nentia seu purificatione ad ejus favorem?
 Tertiò de legitimatione personæ; Quartò
 de identitate bonorum ; Et quinto de
 competentiâ vel non competentiâ detrac-
 tionum, in quarum causam bona aliena-
 tata sint, sive hæredi appropriata , aut
 quod retineri prætendatur; Super singu-
 lis istis aliisque punctis, inter Partes con-
 troversis, dati tolerant dubia distincta, ut
 uno firmato , alterum postea disputare-
 tur; **I**ste vero stylus omnino antiquatus
 est (quamvis errore adhuc habeatur in
 opinione aliquorum exteriorum loquen-
 tiuum ex antiquis traditionibus,) sed da-
 tur unicum dubium generale ; An scilicet
 danda si immisso, ad bona, de qui-
 bus agitur, atque sub hoc dubio de om-
 nibus dictis punctis vel requisitis dispu-

tatur; Quandoque vero super dubii ef-
 formatione, nulla cadit disceparatio , eo
 quia illud oriatur ex ventre rescripti con-
 tenti in commissione, quia nempe com-
 missa causa cum clauula si quid exequendū
 ex ipso rescripto oritur dubium, an
 mandatum exequendum sit ; Sive com-
 missa causa cum clauula parvo literis vel
 parvo judicato arbitrio, resultat dubium an
 intret arbitrium ; Et si commissa est cau-
 sa cum clausula constituto de tribus confor-
 mibus, resultat dubium an constet de tribus,
 cum similibus rescriptis in parte enun-
 ciatis, disc. precedenti.

Quando vero agit de ulteriori in-
 stantia per appellationem à sententia e-
 jusdem Tribunalis, tunc datur dubium,
 an sententia Rotalis sit confirmanda, vel
 infirmanda, sed si agatur de sententia al-
 terius judicis vel Tribunalis extra Ro-
 tam, datur dubium ex integro ut supra,
 idque laudabiliter ad evitandos inanes
 circuitus ob nullitates quibus, sententiaz
 præterim de partibus subjacere solent;
 Verum si appellans insitac super dicto
 dubio an sententia sit infirmanda, eo quia
 pretendat eam nullam , tunc datur di-
 ctim dubium. *Bich dec. 315.*

Postquam vero determinata fuerit
 dies, in qua dubium proponendum sit, in
 ejus antevigilia, nempe in die Sabathi, si
 in die Luna causa proponenda est, Ad-
 vocati , & Procuratores Partium colli-
 gitantium, informant Auditores in pro-
 priis domibus, in quibus tota die (excep-
 to modico spatio prandii) exposti sunt,
 nullatenus ad alia divertentes; Infotman-
 di autem ordo est , cum regula qui prior,
 &c ad instar concursus ceditorum, ut
 felicet qui prius domum Auditoris, in-
 ges sus est, prius informet, absque excep-

tione personarum, nullaque admissa præcedentia differentia inter Advocatos, & Procuratores, nullaque ratione habita, an Advocati sint seniores, ac primarii, vel Consistoriales, sed omnium æqualis est conditio, ut qui prior est in tempore, potius sit in iure.

Eadem die de sero per utramque Partem, distribuuntur singulis Auditoribus informationes in facto & in iure, Procuratoris, & Advocatorum; Atque sollicitatores, qui hanc distribuendi curam habent, Ponenti vel ejus studiorum adjutori, (pro verè nimium commendabili stylo) duplice relinquent positionem, seu 4. fasciculum informationum, tam facti quam juris, ac summarium scripturarum vel testium, ut una scilicet remaneat apud ipsum Ponente, altera verò tradatur sollicitatori alterius Partis, ita concorditer, ac fideliter, informationes hinc inde permutando, seu communicando, atque ut vulgo dicitur cambiando; Ideoque eodem sero sollicitator distribuit informationes Partis adversæ ejus defensoribus, illam scilicet facti cum summario scripturarum, causa Patrono, qui curam habet de iis, quæ facti sunt; Informationes vero juris, Advocatis, qui omnes eodem sero, vel sequenti die dominico de manæ respondent, adeò ut responsiones distribui valeant Auditoribus eadem die ante prandium vel paulo post, ob moras copistatum; Adeò ut portentosum id videatur, cum aliquando casus præbeat, ut unus Advocatus, vel Procurator in uno mane, in decem, duodecim, & quindecim causis præfertim in temporibus proximis vacationibus generalibus respondere debet, & tamen omnibus responderetur, & bene, ut etiam infra agendo de Curialibus advertitur,

Ipsa verò die dominico, Auditores domini detenti, in qua facultatem habent, celebrandi, vel audiendi missam in oratorio privato, ad alia non divertentes, ac neminem audientes, cum eorum adjutoribus, aliisque operariis, quorum fiducia habeatur, studiis vacant, atque vota in singulis causis efformant, eaque in scripturam redigunt, ut cuiusliber causa Ponenti respectivè illa tradant conservanda, ex quibus ipse deviationes est efformatus.

Quilibet Auditor proponere potest duas causas, seu duo dubia, unde proprie-
tate quilibet, juxta consuetum, ac regula-
rem cursum, ut soli quatuor proximi (ut
supra) respondeant, & qui propterea correpondales dicuntur, votare debet in
octo causis, ultra illas extraordinarias in
quibus ut supra omnes votare debent.
Non semper tamen Rota ita plena est, ut
singuli duas causas proponant, ob varia
accidentia resultantia ex Partium dilata-
tionibus, sive quod pro temporum con-
ditione, magis vel minus causarum dispu-
tationi incumbatur.

In ultimis vero dibus vel tribus Ro-
tis, de mente Junii, quando imminentibus
vacationibus generalibus æstivis, an-
tiquum est litigantium detestabile vi-
tium, insistendi super causarum propo-
sitionibus, quas tempore hyberno magis
opportuno negligunt, quilibet Auditor,
plutes causas quotquot habeat proim-
pas proponere potest, extra dictum pre-
finatum binum numerum, adeò ut quan-
doque calus præbeat, ut in eadem Rota,
in uno mane, proponantur quinqua, in-
ta causa & ultra, atque super omnibus,
vel super eorum majori parte capiuntur
resolutiones, quæ aliquando in toto anni
cursu

curriti differri solent; Vel quia una Partium non informando, petat dilationem; Vel quia vota non sint concordia; Aut quod aliquid emergens oriatut pro quo melior elucidario facti desideretur. Vnde propter ea dignoscitur illa species portenti, quæ insinuata est disc. precedenti, agendo de Signatura Justitiae, quod scilicet in una die, et cause videti possint, atque super eis vota in scriptis, rationibus & auctoritaribus munita efformati; Et tamen indies practicatur.

Nimis id facilitat multum commendabilis, vereque incomparabilis stylus, scribendi stricta super punctis precisis, in quibus cadae causæ difficultas, abhorrendo superfluos apparatus, vel superfluum cumulum regulatum generalium, quæ præsupponuntur; Quamvis (omni regula limitationem patiente) iste optimus stylus, ab aliquibus corrumptus, neque replendo chartas superfluitibus.

Potissimum vero super iis, quæ in facto consistunt, super quibus majores causatum moræ ubique esse solent, mirum est quod, neque Judices, neque Advocati 43 vident processus, vel instrumenta seu testes per extensum, dum hoc munus, quod de mecanico participat, Procuratoribus incumbit; Et tamen plena ac distincta, facti notitia veridica in tam brevi spacio habetur, quoniam pro frequentiori praxi seu pro regula, (taras limitationes pariente) in hoc praesertim Tribunalis Rota, facti series fideliter enarratur, atque scripturatum, vel testium particulae substantiales, à quibus decisio cause pendeat, fideliter dantur in summario, cum causarum Patroni, quibusid incumbit (dum Advocati se non ingerunt in iis quæ-

facti sunt,) in regritatem exad profiteri satagunt; Adcūr quando forte per solicitatores vel per Partes decipientur (ut quandoque contingit) dandi felicit summarij minus fidele, ipsimet, ubi id agnoscan, de hac infidelitate Judices admoneant; Istumque bonum effectum operarur dictus stylus communicandi seu permutandi informationes, ut ira occasione respondendi, ad facti alterationes vel æquivoca, alterius Partis procurator adverterat; Potissimum quia in hoc Tribunali non omnes habent facultatem scribendi in facto, sed si solum qui ab ipsa Rota fuerint ad id approbati, ut infra in Curiarium Rubrica advertitur; Idemque in iis quæ causas sunt, faciunt Advocati, elucidando fallacias, vel confutando doctrinas in contrarium adductas, sive illas declarando.

Ipsa vero die, in qua Auditores congregantur, non admittuntur in Rota Advocati, &c Procuratores, sed clausis jalousiis, causas inter se ipsos disputant, ob sufficientem informationem ut supra habitam, oretenus & in scriptis, & cum responsionibus, quibus medianibus, elucidantur alterata facti præsupposita, vel fallacie super propositionibus juris; Istaque stylus commendatione dignus videatur, ob maiorem causarum expeditiinem, ita effugiendo illam temporis inanem jacturam, quæ resultare solet ab Advocatorum contradictoriis, ac superfluis per orationibus, quæ frequenter calumniosè ad causarum protractionem fieri solent, notabilem temporis jacturam faciendo super concordaniam vel discordantiam eorum, quæ ut potest in facto conscientia, sunt certa; Ideoque etiam in illis Curis Tribunalibus, in quibus contradic-

dictiorum usus habet, ut praesertim
est in illo Auditoris Cameræ, & in illo
Congregationis Baronum, opprobrio
reputari solet negatio vel impugnatio eo-
rum, quæ in puro facto consistunt, arque
de facili certificari possunt ex processu,
inter classicos, & qualificatos Procurato-
res, ideoque fortè majores cause decidun-
tur per Rotam in uno menle, quam
in anno per alia Tribunalia, in quibus
iste stylus contradictiorum habeatur,

Incessanter Rota congregatur bis in hebdomada, ut supra, exceptis feris in honorem Dei Nativitatis, s. Domini, & Resurrectionis, & in ultima hebdomada carnis privi*ii*; Exceptisque vacationibus generalibus tempore*is* astiv*is*, initiantibus in prima vel secunda hebdomada Julii, ac terminantibus in ultima die mensis Septembris; Ideoque prima die juridica non impedita mensis Octobris, Rota aperitur.

Ita verò apertura fit cum magna pompa, quæ nimiam Tribunalis majestatem credolet; Siquidem, aliis antiquioribus Auitoribus privatim in curribus accedentibus ad Palatium Vaticanum, duo juniores, in habitu Prelatitio, nempe cum roccchetto, cappa magna, & pileo prelatitio equitando accedunt ad eundem locum, associati a duobus Advocatis consistorialibus, qui pariter æquitanit induti quodam solemniti bus violaceo, qui per eos in Capella Pontificia, & in publicis functionibus adhiberi solet, ac etiam à duobus Pr. curatoribus collegit, præcedente in copioso numero, qualificato ac solemnè equitatu plurium curialium, ac nobilium virorum, & aulicorum familiarium Cardinatum, cum magna quidem solemnitate ac pompa; Postquam

verò ad locum deuentum est , omnibus Auditoribus in eodem habitu prælatino cum rochetto scilicet , & cappa (cum quo semper in Rotaintervenient) sedentibus in quodam loco eminenti aula extetioris , ibique assentientibus omnibus Advocatis consistorialibus , ac ferè omnibus aliisque nobilibus viris , & prælettim ligantibus , & Cardinalium familiaribus , qui equitabant ; Leguntur prius aliquæ Apostolicæ Constitutiones disponentes de Tribunalis regimine , ac ditectione ; Deindeque unus ex Auditorebus per turnum (excepto Decano) frequentius verò junior , btevem , sed gravem , ac elegantem agit orationem super iis quæ concernunt ejusdem Tribunalis materiam , ac Judicium , & curialium salubres monitiones , super recta Justitiaz administratione , & causarum defensione ; Itaque functione expleta , iidem duo Auditores qui solemniter equitabant , cum eodem solemniter equitauit , domum redeunt , isteque antiquis stylus retinetur , pto Tribunalis maiestate , quæ ita revera magna videntur .

Non tamen in omnibus diebus, in quibus Rota congregatur, disputantur dubia causarum, quoniam aliqua sunt Rotar, quæ dicuntur memorialium, id est quod non proponuntur dubia, sed cum Partium memorialibus, emissis decisionibus agitur, an ad eatum normam demandanda sit expeditio causa, quæ petatur per victorem, vel potius concedenda sit nova audiencia quæ petatur per succumbentem; Sive super dubius dandis, aliisque incidentibus; Atque ad hos, ac similes esse etus, destinari solent primæ, & ultimæ dies, cuiuslibet vacationis; Ut puta prima, & ultima Rota à die aperturæ usque

que ad vacationes Nativitatis Domini, vel prima post dies cinerum, & ultima propè hebdomadam majorem, & sic successivè.

In vacationibus autem generalibus aestivis, habetur ultima Rota memoria-⁴lium, in prima, vel in secunda hebdomada Julii; Deindeque habetur circa finem ejusdem mensis Julii, vel initium mensis Augusti quedam Rota memorialium, quæ Congregatio generalis appellatur, pro expeditione scilicet illarum caularum, quæ disputatæ fuerunt in eo ultimo spacio nempè ab Octava Paschæ usque ad inductionem vacationum generalium, ad effectum, ut interim detur spatium extendendi decisiones.

Ita vero spatio inter unam vacationem, & alteram (quæ Tertiariæ dicuntur) quedam habent peculiaria vocabula, quibus Rota utitur quando nulla capta resolutione, causam differt in alio proximo spatio proponendam; Ideoque primum spatium, quod initinm habet die prima Octobris, ac terminat propè vacationes Nativitatis Domini, vocatur sub nomine Kalendarum, ita denotando initium anni novi Rotalis, ac proptereā quando de mense Junii causa differunt dicitur soler ad Kalendas; Alterum spatium, quod incipit post Epyphaniam, & definit in vacationibus carnis privii dicitur Regum, ideoque in casu dilationis in dicto primo spatio dicitur ad Reges; Atque in prima Rota post Epyphaniam sunt solemnies exequiæ in aliqua Ecclesia pro Auditoribus defunctis cum interventu Advocatorum, & Procuratorum; Tertium quod incipit à die cinerum ad hebdomadam majorem dicitur piscium, & sic dicitur ad pisces; Et quartum quod in-

cipit post octavam Paschæ; & terminat in vacationibus generalibus aestivis dicitur agnorum, ideoqne dicitur ad agnos.

Non omnia item dubia quæ proposuntur in Rotis caularum, seu dubiorum quæ sunt discreta à prædictis aliis memorialium, sunt super metris negotii principalis, in petitorio, vel postitorio, seu in processu exequitivo, qui respiciat substantiam cause, dum aliqua eorum respiciunt quedam incidentia, seu ordinatoria, quæ tamen de stylo Tribunalis exigunt disputationem formalem cum suo dubio particulari.

Ut puta, petit quis remissoram, vel compulsoriam specialem, quæ de sui natura retardat cursum causæ principalis profaciens probationibus, vel extrahendis scripturis; Huic autem petitioni tanquam calumniosæ, vel irrevelanti si opponit altera Pars, tunc datur defuper dubium, an sit danda remissoria, vel compulsoria; Idemque si opponatur de revocatione attentatorum, vel de purgatione spoliis, aut de appositione sequestri, sive de admissione tertii ad caufam, cum similibus.

Stylus enim Tribunalis est, qui per Apostolicas Constitutiones redditus est hodie necessarius, sub decreto irritanti seu annullativo in eis contento, nil determinandi, altera Partium reluctante, tam circa negotium principale, quam circa dicta incidentia, sine disputatione dubii, & cum editione decisionis, ad cuius normam ferri deber sententia, vel fieri decretum, atque si aliter fiat, actus dicitur nullus, tam si omittatur decisio, quam si aliquid decernatur ultra ea quæ disputata, & decisalunt; Bene verum quod non prohibetur sub disputatione unius dubii, alia incidentia, vel connexa, aut

consequitiva decidere, quæ sub eo dubio non comprehendantur qualitatem. *Conf.* 44. *Pii IV. Ror. dec. 385.*

Hinc proinde manat tam magna copia decisionum Rotalium, quarum aliquæ sunt magistrales, ac doctæ & plenæ. Aliæ vero leves, ac breves, quod exteris non informatis de sylo scandalum præbere solet; Siquidem cui liber Auditori super resolutionibus, quæ capiantur in dubiis ab eo ut supra propositis; Sive ea sint in causa principali; Sive in dictis, vel similibus incidentibus, incumbit necessitas extendendi desuper decisionem Partibus ædendam, priusquam super resolutione emanet sententia, vel decretum; Idque producit eatum copiam, adeò ut illæ, quæ usque ad præsens in variis voluminibus impressæ habentur, deducuntur duplicatis, numerum triginta millium excedant, totidemque, ac forte plures sunt illæ, quæ circumfertur manuscriptæ.

Non sunt itaque istæ decisiones Rotæ, sicuti sunt illæ quas aliqui Doctores, qui in tribunalibus majoribus federunt luci ediderunt, ut exempli gratia sunt decisiones; *Affludi, Franchi, Theſauri, Surdi, & similes;* Istæ liquidem continent privatos labores ex electione aliquorum, qui in eo Tribunalis sedentes, ex multis causis in eo discussi, aliquas notabiliores selegerunt, & inter quas multæ dignoscuntur, quæ à Tribunalis decisio non fuerunt, sed concordatae, seu aliæ sub silentio involuta fuit, tanquam per speciem illorum laborum, quos mihi in aliquarum causatum per tractatarum parte, ad formam scilicet, adere vixum est, adeò ut dici n valeant decisiones, quæ ex offici cœssitate, nomine Tribunalis, pandentur, partibus ejus motiva, editæ sint,

Id autem verè, & propriè continent decisiones Rotæ, dum, non ex unius, vel aliquorum magis ingeniosorum privato labore, ac studio, in aliquibus notabilioribus causis inter plures, post eas decitas, vel jam sotitas prodeant, ut generaliter sunt illæ aliotum Tribunalium decisiones, quas in tot voluminibus habemus, sed verè, & propriè sunt motiva, quæ causæ Iudex indicat; Partibus, ita pandendo vota suorum Assessorum seu consiliatorum per quamdam speciem benevoli officiū, monendo eam Partem, contra quam Tribunal prejudiciales sensus haberet, priusquam ipsum ad actum irrecte stabilem sententia procedat, ad efficiū, ut agnoscendo quod rationes dubitandi contra eum, in facto, vel in jure, non subsistant, possit denuò Tribunal melius informare, atque sinistram opinionem iam conceptam tollere; Perinde ac si Jūdex imperitus, qui cum voto Assessotis causas decidit ac sententias profert, priusquam ad sententias prolationem deveniat, ipsum votum Partibus aperiat, seu communiceat, ad hoc ut deducere valeant, quid habeant in contrarium, atqne melius Assessorem informent; Idque propriè continent Rotæ decisiones, quæ sunt actus merè extrajudiciales. *Ror. dec. 380. & pafim.* Seu verius motiva quæ panduntur, ut in magis propria loquitione appellantur per Roras, Florentinam, & Senensem, quæ eundem commendabilem habent stylum, ideoque non sunt, neque sententia, neque decreta, ut stultè opinatur quoddam exterum leguleum vulgus, quod terum veritatem ignorando (& quod pejus est) oculam curando adhibere diligentiam, ut eam

eam sciat, sed obloquitur ignorando quid dicat, ideoque error est istas decisiones cumpatare illis aliorum Tribunalium longè diversæ nature, ut supra vel eas credere sententias.

Aedita itaque decisione, quam causæ Judicis seu Ponens, efformat ex votis suorum Correspondalium, ut supra; illa Pars cuius favore prodiit, aliquando in proxima Rota dubiorum, frequentius verò in prima Rota memorialium, petit mandari Ponenti, ut procedat ad causæ expeditiōnem, mediante sententia, vel decreto, juxta causæ qualitatem, citando Partem succumbentem ad informandum Reclam super hujusmodi expeditione decernenda; Quare succumbens, impugnando decisionis fundamenta, petit iterum audiendi, informando Rotam eo modo quo sit in disputatione dubiorum ut supra; Atque ubi objeta talia sint, ut aliquam habeant probabilitatem, adeò ut causa reputetur nova disputationis trutina digna, tunc conceditur audientia, si minus, ea denegata, mandatur expeditio-

In novæ audientiæ, facilitori, vel diffiliori concessione, certa non habetur regula; Quamvis enim pro frequentiori stylo, unica audientia concedi solet, sequuta verò altera decisione confirmante, demandari expeditio; Non semper tamen id est firmum, cum nimium pendas à statu seu natura causæ; Vbi etenim agatur de processu exequutivo, sive de ultima instantia, aut de causa commissa appellatione remota, adeò ut si quod adest gravamen, illud non remaneat reparabile, tunc Rota nimium facilis esse solet, ad novam audientiam concedendam, & quandoque etiam secundam, & tertiam juxta causarum qualitatem; Econverso

autem, ubi agatur de causa appellabili, adeò ut victo superet remedium deducendi ejus iura in altera instantia, tunc facilis esse solet in demandando expeditionem.

Quando itaque concessa nova audiencia, reproponitur causa super dubic, an sit standum in decisis, vel porius ab eis recedendum; Tunc si recessus contingat, non est revocare sententias vel decreta, ut idem In praenunciatum vulgus stulte credit, atque imprudenter cibis quitur ex solo effectu ignorantia, sed & mutare consilium, ac moderari motiva, seniores dubitandi, in simplici forma extitaju-dicitali; Adeò ut si favore ejusdem partis duæ, vel tres decisiones in eadem instantia prædicti, priusquam deveniatur ad sententiam vel decretum, causa adhuc integra, & indecisæ esse dicitur; Neque decisiones prædictæ ponuntur in processu vel in actis, minusque transeunt per manus Notarii Actuarii, quoniam (ut præmissum est) sunt merè extrajudiciales insinuationes motivorum, quæ per causæ Ponentem seu Commissarium extrajudicialiter per organum ejus Adjutoris studiorum fiunt; Idcōque irritione digni sunt illi Judices de partibus, qui cupiunt hujusmodi decisionum sumptum authenticum, ut in actis producatur, ad effectum dignoscendi, quod ita in ea causa per Rotam sententiatum fuit.

Et quamvis expedita etiam causa, cum prolatione sententiae, casus quandoque præbeatur, ut in eadem Rota, unius, vel etiam plurium sententiarum infirmatio sequatur, ita pro eodem stylo ædendo decisiones, præcedentium revocaterias; Non tamen exinde sequitur id, quod idem vulgus opinatur, quod scilicet ea-

dem

dem Rota retractet ea, quæ gesllerat, quo-
niam in alia instantia mutatur *Judex*, at-
que mutantur *Correspondentes*, unde pro-
pterea est revocatio, quæ sequitur à di-
versis iudicibus diversitatem Aularum
eiusdem Tribunalis, pro diversitate in-
stantiarum, ac pro diversitate ingenio-
rum; Eodem modo quo indies ubique,
unum Tribunal in gradu appellationis,
revocat sententiam alterius Tribunalis
prioris instantie.

Istius etenim Tribunalis qualitas non
immuratur causatum naturam, circa earum
appellabilitatem, ac ordinarium cursum,
sive quoque, perinde, ac si de quolibet sim-
plici, & ordinario Iudice agatur, à sen-
tentia, quæ de jure non sint de sui natura
exequitativa, interponitur appellatio, quæ
per Signaturam Iustitiae, vel Gratia refre-
quentiè juxta stylos in duabus discursibus prece-
dentiibus enunciatos, causam appellationis
committit quidem in eadem Rota (à qua
causa nunquam exeunt, sed ibi finem ha-
bere debent), sed diverso Auditori ha-
benti diversos Correspondentes, perinde
ac si (ut dictum est) essent tot distincta
seu diversa Tribunalia; Idemque sequi-
tur in causis exequitativis juxta modum
releribendi de quo eodem dico precedentem, a-
deò ut non adsit aliud Tribunal superius
appellationis, vel recursus. Nisi quando
(clicet nimirum raro) Papæ; pro ejus su-
prema potestate videatur, causam à Rota
avocare, atque alicui particulari Congre-
gationi Cardinalium, vel Prælatorum re-
videndam demandare, prefertim in casu de
quo sub tit. de benef. dñe. 3.

Istud Tribunal, in illis causis, quæ in
prima instantia agantur in Urbe, in Tri-
bunali Auditoris Cameræ, & in illo Vi-
carii, aut coram aliis iudicibus ei subor-

dinatis, est Index appellationis; In causis
tamen gravibus; Prophanis scilicet, qua-
rum valor excedat summam scutorum
quingentorum; Beneficialibus autem,
quando beneficium excedat valorem vi-
ginti quatuor ducatorum; Sive ubi aga-
tur de prima Dignitate; Et quandoque
cognoscit etiam causas in prima instantia,
vel ex Partium consensu, vel ob com-
missiones, quæ obtineri solent ex reme-
dio diffamationis, quod in Curia facta
dicitur, vel quia sint causæ graves,
quæ ad sensum ejusdem Concilii Tridentini,
etiam in prima instantia, curiales esse
debeat,

Extra verò Cutiam in gradu appella-
tionis à sententiis Legatorum, & Nun-
tiatorum Apostolicorum, ac etiam Präsi-
dum & Gubernatorum, sive ab illis Or-
dinariis, & Metropolitanis, alio-
rumque Prælatorum; Et præsertim ab u-
troque Consilio, Ordinario, & Completo
Hierosolymitanæ Religionis, cognoscit
quoque in secunda instantia; Dummo-
do pariter agatur de causis gravibus, ut
supra, ad appellantis arbitrium; Pro fre-
quentiori autem stylo, cause appellationis
à sententiis de partibus introducuntur
in Tribunalis Auditoris, Cameræ, à
quo deinde gradatim transiunt ad Ro-
tam.

Cognoscit itaque istud Tribunal causas
utriusque fori; Ecclesiastici scilicet
oper universum Oïbem catholicum, tan-
quam Tribunal Papæ uti Papæ, & Episcopi
Ecclesiae universis; Et fori tem-
poralis tanquam Tribunal Principis tem-
poralis Status ecclesiastici immediati, qui
ex notabili Italiz parte constituitur; Ac
etiam ex Statu Avenionensi & ex Comi-
tatu Venafino in Gallia, quorum causas
graves

graves quoque, ex commissione eorum Legati, & quandoque etiam Papæ, cognotere solet; Civilestamen, non autem ⁶² criminales, in quibus se non ingerit *Const 4. P. IV & const 70. Pauli V. super reformatio-*

matione Tribunalum

Antiquiori autem tempore, major erat numerus causarum spiritualium seu ecclesiasticarum, quam prophanatum, ex ea ratione, quod illæ de prima specie pertinent ad universum Orbem; De altera verò ad hunc solum principatum temporalem Ecclesiæ; Moderno verò tempore, longè major est numerus causarum prophanatum, seu temporalium Urbis, & Status ecclesiastici, ac etiam eorum quas accidentaliter fons ecclesiasticus producit ratione clericorum, aliarumque personarum ecclesiasticarum, quamvis de sua natura prophanae sint; Spiritualium etenim causarum notabilem diminutionem, plura accidentia producerunt; Primum nempè plurim aliâs catholicarum regionum infestatio ab heresi, vel schismate; Secundum aliquorum Principum politicæ provisiones, ne extra eorum dictiōnē causæ trahantur; Tertiū quod beneficialis materia, antiquiori tempore obscura, hodie nimium explanata est; Et quartū fortius, erectiones tot Congregationum, praesertim Concilii Tridentini, & Rituum, ac etiam Episcoporum, & Regularium & ecclesiastica immunitatis, quæ summatiæ, & extrajudicialiter multas decidunt causas, prius in Rotain forma judiciali disputari solitas; Vnde propter ea, ut decisionum Rotalium, mearamque annotationum lectura doceret, omniusq; minor est pars causarum spiritualium, quæ forensi more tractentur.

Hinc evidenter quoque elucet, ejusdem ignati vulgi exteti, verè irrisione dig-

na ineptia, quæ stultitiae, vel futuritatis speciem redolent, opinandi scilicet, quod Rota, & Curia Romana solum, ecclesiastica, & spiritualia negotia tractet, non autem secularia, ideoque ejus Professores nullam, vel modicam habeant civilis facultatis peritiam; Dum non taliæ sunt ad negotia secularia ijs suis Romanæ Civitatis, que omnium fortè Civitatum Europæ est ditionis, ac alia quæ produxit adeò considerabilis Prin ipatus secularis, qui plures habet conspicuas Civitates, & dioceses magnarum, & gravium litium productivas; Inter quas præterim magnum occupat locum Civitas Bononiensis; Vtta alias causas seculares, quas universis Orbis catholicus transmittit, ratione fosi ecclesiastici; Atque (ut dictum est) ad hanc stultitiam convincendam sufficit videlicet Rota decisiones; necnon, metiendo ex ungu leonem, ponderare quot, feudales regales, fidei commissariatas, aliasque merè secularis materias, & causas egerim ego solus inter Curia Professores minimus, qui nimium tardè ad Cuiam accessi, cum tamen ea pars, quæ publicæ luci edita est, vix ad dimidiā ascendet; Adiò ut, qui calculos faciendi, & perquamdi curam assumeret utique inventaret, quod m̄jora tractet, ac expedit negotia Curia Romana, præstet in organum sacrarum Congregationum, in mense, quæ quodlibet magnum Tribunal in anno

Iste verò cuiuslibet negotiorum utriusque fosi ecclesiastici, & secularis in eodem Tribunal, ob utriusque principatus unionem, quod in Orbe Catholicō est singulare, magnam exigere videtur utriusque juris, aliarumque scientiarum peritiam, in iis qui in eo sedent; Ideoque me-

riùd Apostolice Constitutiones inculcabant, ut non nisi literati valde famosi, nimirumque experti, ad hoc munus assumi debent. *Constitutio 3. Martin. V.* Idque omnium melius obtinere potest Curia Romana, cuius magnum peculium in specie consistit, ideoque sine competenti stipendio de facilitate potest viros insignes, qui suo sumptu libenter illi interviant, quod aliorum Principum Curiis forre non ita facile redditur; An autem id pertinet, meum non est, nec agere, nec judicare.

Enunciatus stylus redendi decisiones de necessitate, super quacumque resolutione, antiquissimus est, ne dum quia (ut superius advertitur) etiam primi utriusque facultatis Professores, eas enunciant; Verum etiam, quia Decretalium tenor ostendit, quod exceptis aliquorum Conciliorum generalium decretis, quae in eis registrata sunt, reliqui Canones, ex Consistorii, & ex hujus Tribunalis (quod antiquitus Cappella dicebatur) decretis, ac determinationibus de promptis sunt.

Probabilitate ista introductione erigimata, non tam ex superius assignata ratione urbanitatis, certiorandi partes de rationibus dubitandi, antequam ad sententiam deveniat; Sed etiam ex ratione ita certiorandi in compendio Papam deiis, quae per istos ejus Cappellanos in causa discussione concludenda videantur pro ejusdem cause determinatione; Sed quidquid sit illud est certum, quod istius introductionis origo non habetur.

Quinimum probabile nimium (pro meo sensu) videtur, ut idem stylus antiquior, etiam in antiqua in prophaniis triumphatrici Cœma adeset; Quod. scilicet illa Jurisconsultorum responsa, ex quibus

leges Pandectarum extractæ sunt, sive compilationem iustiniani, essent idem ac istæ decisiones; Aded ut supra dictus Pontificum, & Canonum respective usus, importet solum quamdam transportationem de una specie ad alteram, de prophana. scilicet, ad spiritualem; Non solum etenim totius Orbis civilis, qui cum ratione vivar, sed etiam illius incivilis infidelium, & Turcarum notoria praxis docer, quod in qualibet Metropolitica Civitate, non solum ubi de totius principatus vel Imperii, sed etiam parvæ ac subordinatae provinciæ Metropoli agitur, Tribunalia suprema pro gravioribus causis peremptoriè terminandis erecta, collegiata sint, ex majori, vel minori numero constituta, prout provinciæ, vel principatus amplitudo exigat, cum judicium unius tantum congruat parvis locis, vel etiam Magnis, cum subordinatione tamen magistratu vel Tribunalis collegiato; Atque in ipso meto foro spiritali, quamvis de jure unus sit Judex, nempe Episcopus, vel ejus Vicarius generalis; Adhuc tamen, consultum est, ut supremus Iudex, qui peremptoriè decidat, non constitutatur ex una persona materiali sed ex pluribus, unam intellectualem seu collegiativam constituentibus, ut est Rota, & sunt Sacra Congregationes; Et nihilominus, ubi agitur de magnis diecebus, & praesertim magnarum, & metropolitarum Civitatum, in quibus causæ graviores contingant, adhuc innolevit commendabilis usus Congregationum, saltim consultivarum.

Cum itaque dicta Responsa Iuris consultorum seu prudentum, contineant superemtas, ac peremptorias judicaturas causarum graviorum antiquæ Romæ, adeò magna & ditissime totiusque ejus Imperij,

vii, quo nullum huc usque majus sit, adeò ut talia responsa registrarentur in publicis voluminibus, atque legum potestatem seu venerationem haberent, ex quibus voluminibus, q̄o numerum duorum milium excedebat, leges pandectarum compositæ sunt; Hinc prorsus improbabile est, ut unius tantum Jurisconsulti judicio, hac magna auctoritas, ac venetatio tribueretur, dum juxta antiquissimum dictum sapientis; Semper homines fuerunt idem; Atque juxta alterum dictum Apostoli, omnes homines sunt infirmi, vasa furea portantes; Potissimum vero dum antiquæ Romæ, magis, quam modernæ regimur collegiativum erat, ne dum in politicis, sed etiam in civilibus negotiis, ut antiquæ chronicæ docent, quod si, ultra Senatum, ad essent Tribunalia, quorum unum Centrumvitale; Alterum decennitale; Alterum triumvirale dicebantur; Ac etiam illud Tribunal quod Epolonum dicebatur, piarum dispositionum, juxta gentilium superstitiones, exequitione deputatum quod erat septem officialium, cum similibus; Ideoque omnino probabilius est, ut Valpiani, Pomponii, Scovolæ, & alii similes, sub quorum nomine Responsa prodierunt, essent Iudices seu Ponentes causatum, qui totius Tribunalis Responsa darent, ut hodie quoque sit per Rotam, dum decisiones cantant sub nomine unius, & tamen sunt totius Tribunalis vel ejus partis, ut supra.

Hujusmodi de decisionum, in Curia magna est auctoritas; *Scacc. de jud gl. 4. quest. 24. Niger, de Laudem tom. 1. quest 45.* Non quidem ut faciant auctoritatem necessariam, apud inferiores Magistratus tandem decisiones Papales; Ut (loquendo solum exemplificativè) opinantur Regni-

colæ quod faciant decisiones illius Sacri Consilii, utpote nomine Regio editæ; *Affl. decis. 96. & 190. Capyc Latr. consult. 5.* Adeò ut quandoque faciant decreta generalia per viam legis; Ut præfertim docet decretum quatuor aularum super beneficio inventarii, ad favorem hereditum, *tit. de dote, dist. 28.* cum similibus; Hæc etenim auctoritas, Rota non tribuitur, neque ipsa eam sibi assumit, dum solis declarationibus Sacrarum Congregacionum Cardinalitiarum ista prærogativa conceditur, quod eadem Rota, multo verò magis alia inferiora Tribunalia reverenter illas suscipiunt; *Bicch. decis. 459. Cels. decis. 5. Ottob. dec. 220 add. ad Buratt. dec. 479.* Benè vetum, quod istius utpote magni Tribunalis resolutiones per inferiores Iudices ac magistratus, quin immo etiam per ipsam et superiorum Sacras Congregationes, habentur in veneratione, magnamque faciunt auctoritatem, ut abique magnorum collegiatorum Tribunalium resolutiones facere debent, tanquam doctrinæ magistralis, plurium judiciorum in idem tendentium prævia causa cognitione; Vnde propterea, etiam aliatum regionum professores, gravisque scriptores agnoscunt hujus Tribunalis, ejusque decisionum magnam, ac venerabilem esse auctoritatem. *Franch. dec. 605. Gait de credit. c. 4. questio 7 num. 729. Fontanell. de past cl 7. gl 2. par 3. num. 46. Borell. in summa decis. par. 2. in prefat. num. 207. & 11 & aliis.*

Bene tamen faciunt auctoritatem necessariam, in eadem causa, & inter easdem Partes illæ decisiones, quæ editæ sint super uno dubio vel puncto, quo jam firmato, ad alterum transitus fiat; Quod scilicet, de recepto stylo Tribunalis, de-

cisiones sunt præsupponendæ, illæque nunquam circumstibuntur, seu revocantur incidenter; Bich dec. 303. 2. 2. par 12. rec. dec. 299 par. 11. & passim. ut puta; Prodierunt jam decisiones firmantes existentiam, ac pertinentiam fideicommissi; Postmodum verò agatur de diverso puncto detractionum, seu melioramento rum, aut separationis bonorum &c; Tunc in disputationibus super hoc diverso puncto, non licet amplius controv ertere ea quæ super ali puncto jam decisæ sunt, dum debent decisiones præsupponi; Arque si relevanta motiva in contrarium existentur, tunc ipsa Rota demandare solet decisionum revisionem; Aded ut earum revocatio non sequatur, nisi cum consueto dubio particulari, an ab eis recessendum sit; Verum iste stylus non inducit nec: illatrem præsupponendi, neque afficit tertios, in diversis causis; dec. 226 par 9. rec. num. 3. Adhuc tamen, quando agitur de decisionibus, quæ ex professo aliquem juris articulum determinaverint, quandoque earum revisio particulariter quoque demandari solet, sed est arbitrium, pro causarum seu decisionum qualitate.

Problematicæ vñ questiones, inter Iuris Professores, aliosque literatos, esse videntur istæ, nec pè circa hunc stylum 70 adendi decisiones super quibuscumque resolutionibus, quamvis essent super incidentibus, ac provisionalibus; Aut super concernentibus ordinatoris ut lupa; illum enim in probantes dicunt, ut id potius Tribunalis maiestatiæ existimationi præjudiciale videatur, dum; Vel ob dubium ex quam qualitatem; Vel quia non omnium in Tribunalis sedentium, idem sit talentum, vel idoneitas, seu scien-

bendi felicitas, ita casus præbeat, ut dividantur decisiones, quandoque debiles; Ac etiam quia, licet omnia Tribunalia eorum judicia varient, præsertim vero ubi de provisionalibus, aliosque incidentibus agatur; Non tamen reportant illam famam volubilitatis, quam istud Tribunal apud ignarum vulgus habet, et quia revocationes, quamvis forte frequentiores, non innoteantur; Adhibendo quoque illud vulgate juridicum axioma, quod fatuus est iudex, qui ejus determinationis rationem assignat.

Improbant quoque iidem censores pro ingeniorum varietate) alterum Curiae stylus, deferendi decisionibus, eorumque studio solum vacandi, aded ut plures dignoscantur professores, tam judices, quam defensores, qui forte libros, Pandectarum, Codicis, & Authenticorum, ac Decretalium, vel Conciliorum; Quinimum nec illos utriusque juris institutionum; Sive illos utriusque Juris antiquorum Repertentium nunquam videant, vel nec quidem aperuerint, aliquarum decisionum tantum scientiam, quasi per traditionem habentes, ignorando quare, in eis ita statutum sit.

E converso autem alii, utrumque stylum approbantes; Quatenus pertinet ad primum addendi decisions; Ultia motivum generale venerationis, quæ antiquitati apud humanum genus haberi debet, dum ex legum, & Canonum monitis, non de facilis immuranda sunt ea, quæ longam habuerunt durationem, ac observantiam; Considerant nimium commendabile, ac virtuosum videri, ut aded magnum Tribunal, ita Partibus succumbentibus, tuncque Orbi, publicè se constituant debitorem, reddendi rationes suarum determini-

determinationum, tanquam per speciem continui syndicatus, atque ut ita dergi, ac elucidari valeant illa, facti, vel juris & quivoca, cum quibus procedi poterit; Ac etiam quia (ut præmissum est) idem videatur antiquissimus stylus, etiam prudentissime ac maximæ antiquæ Recipib[us] Romanæ prophanæ, per alteram sapientissimam Remp[ublic]am Romanam Ecclesiasticam, tam diu continuatus; Ideoq[ue] dicunt, quod magna temeritas, atque iniusta petulantia est, aliquo. uim moderatorum, redarguendi id, quod tam diu, tot prudentes, ac sapientes viri servarunt.

Respondendo autem ad superius insinuata inconvenientia d[icitur] & benè) quod in rebus scientificis, rem literariam concorrentibus; Non ignaro vulgo, cuius vox, qualis sit, juxta *Seneca* diquit, semper crepitare speciem, ac fatorem habet; Sed satisfacit nund est viris prudentibus, ac literatis, apud quos iestefantes ad stylum, atque scientes quid nam istæ decisiones contineant, utique scandalum concipiendi occasio deerit, cum illud revera proveniat a pura ignorantia, ut supra animadversum est

Et quoad alterum Aylum deferendi decisionibus, quasi quod, cum solis textibus, & g[ra]m[at]icis, ac antiquorum auctoribus, procedendum sit; Respondent, quod iste quoque manifestæ ignorantie effectus esse, dignoscitur; Siquidem si decisiones ponderentur, in eis potissimum primis, cum quibus tanquam receperint, ac magistris, aliz pertransiunt, deducuntur, ac examinantur textus, & Glossæ & antiqui repentes; Sed quoniam, (pro ea ingeniorum varietate quæ omni tempore connaturalis fuit, & est,) etiam inter leges, contrarietates seu an-

tinomia habentur; Majores verò inter earum Glossatores, & Interpretates, unde propterea, divisis modernioribus in actiones, adeò involuta quæstiones exortæ sunt, quod plurimum scriptorum dieendi consuetudo est, ut cum gladio, vel cum Imperiali auctoritate, eas decidere oporteat; Hinc proinde, quando magna Tribunalia plures unam ex controversiis opinionibus, tanquam probabilem canonicatunt, congruum, ac rationabile est, ut cum hujusmodi plurimum sapientium concordi judicio procedatur, ne perpetua veritas incerto sit; Vnde propterea stylus judicandi, ab omnibus commendatur, atque speciem legis habet, infra dist. 3^e.

Pro hujusmodi autem problematum decisione; Alii credunt, ut congruere videantur eadem, quæ superius, agendo de Congregatione examinis Episcoporum, sive de illa Fabrica Sancti Petri, insinuata sunt; Ac prius in materia feudali, agendo de Bulla Baronum, *supra* dist. 20. & 21. & tit. de feud. dist. 73 cum plurib[us] seqq. cum similibus; Ut scilicet generaliter, ac in abstracto, verè ista posterior opinio, quæ utrumque stylum approbat, atque commendat, probabilior censeri debeat, ac sequenda sit; Inconvenientia verò considerata per sequaces primæ opinionis, proveniant potius ab ea utriusque styli corruptione, malaque praxi, quæ omnibus humanis rebus, est connaturalis, ac inevitabilis.

Quatenus enim pertinet ad primum, circa editionem decisionum; Ille habet quidem, rationabili motiva superius recensita, quæ sine dubio preponderant aliis in contrarium ponderari solitis; Vt etiam dicunt illi, qui conciliativam opini- 75um

tione personarum, nullaque admissa præcedentia differentia inter Advocatos, & Procuratores, nullaque ratione habita, an Advocati sint seniores, ac primatii, vel Consistoriales, sed omnium æqualis est conditio, ut qui prior est in tempore, poterit sit in iure.

Eadem die de sero per utramque Partem, distribuuntur singulis Auditoribus informationes in facto & in jure, Procuratoris, & Advocatorum; Atque sollicitatores, qui hanc distribuendi curam habent, Ponenti vel ejus studiorum adjutori, (pro verè nimium commendabili stylo) duplēcēt relinquunt positionem, seu fasciculum informationum, tam facti quam juris, ac summatum scripturatum vel testium, ut una scilicet remaneat apud ipsum Ponentem, altera verò tradatur sollicitatori alterius Partis, ita concorditer, ac fideliter, informationes hinc inde permutando, seu communicando, atque ut vulgo dicitur cambiando; Ideoque eodem sero sollicitator distribuit informationes Partis adverse ejus defensoribus, illam scilicet facti cum summatio scripturarum, cause Patrono, qui curam habet de iis, quæ facti sunt; Informationes verò juris, Advocatis, qui omnes eodem sero, vel sequenti die dominico de manu respondent, adeò ut responsiones distibui valeant Auditoribus eadem die ante prandium vel paulò post, ob moras copistatum; Adeò ut portentosum id videatur, cum aliquando casus præbeat, ut unus Advocatus, vel Procurator in uno mane, in decem, duodecim, & quindecim causis præsentim in temporibus proximis vacationibus generalibus respondere debat, & tamen omnibus responderetur, & bene, ut etiam infra agendo de Curialibus adyentetur,

Ipsa verò diè dominico, Auditores domi detenti, in qua facultatem habent, celebrandi, vel audiendi missam in oratorio privato, ad alia non divertentes, ac neminem audientes, cùm eorum adjutoribus, aliisque operariis, quorum fiducia habeatur, studiis vacant, atque vota in singulis causis efformant, eaque in scripturam redigunt, ut cujusliber cause Ponenti respectivè illa tradant conservanda, ex quibus ipse deviationes est efformatur.

Quilibet Auditor proponere potest duas causas, seu duo dubia, unde proprie-
tate quilibet, iuxta consuetum, ac regulare cursum, ursoli quatuor proximi (ut supra) respondent, & qui propter ea correspondentes dicuntur, votare debet in octo causis, ultra illas extraordinarias in quibus ut supra omnes votare debent. Non semper tamen Rota ita plena est, ut singuli duas causas proponant, ob varia accidentia resultrantia ex Partium dilatationibus, sive quod pro temporum conditione, magis vel minus causatum disputationi incumbatur.

In ultimis vero duabus vel tribus Rotis, de mente Junii, quando imminentibus vacationibus generalibus astivis, antiquum est litigantium detestabile vitium, insistendi super causarum propositionibus, quas tempore hyberno magis oportuno negligunt, quilibet Auditor, plures causas quotquot habeat promptas proponere potest, extra dictum præfinitorum binum numerum, adeò ut quandoque causa præbeat, ut in eadem Rota, in uno mane, proponantur quinque, in una causa & ultra, atque super omnibus, vel super eorum majori parte capiuntur resolutiones, quæ aliquando in toto anni cursu.

orsu disterti solent; Vel quia una Partium non informando, petat dilationem; Vel quia vota non sint concordia; Aut quod aliquid emergens oratur pro quo melior elucidario facti desideretur. Vnde propterea dignoscitur illa species potenti, quæ insinuara est disce, precedentis, agendo de Signatura Justitiae, quod scilicet in una die, tot causæ videri possint, atque super eis vota in scriptis, rationibus & auctoritatibus munira efformari; Et rāmen indies practicatur.

Nimium id facilitat multum commendabilis, vereque incomparabilis stylus, scribendi strictè super punctis praecisis, iu quibus cadat cauæ difficultas, abhorrendo superfluo apparatus, vel superfluum cumulum tegulatum generatum, quæ presupponuntur; Quamvis (omni regula limitationem patiente) iste oprimus stylus, ab aliquibus corrumptus soleat, inutiliter replendo chartas superfluitatibus.

Potissimum vero super iis, quæ in facto consistunt, super quibus majores causatum moræ ubique esse solent, mirum est quod, neque Judices, neque Advocati 43 vident processus, vel instrumenta se 44 testes per extensem, dum hoc munus, quod de mecanico participat, Procuratoribus incumbit; Et tamen plena ac distincta, facti nositia veridica in tam brevi spatio habetur, quoniam pro frequentiori praxi seu pro regula, (taras limitationes patiente) in hoc præsertim Tribunalis Rotæ, facti series fideliter enarratur, atque scriptrutarum, vel testimoniū particulæ substantiales, à quibus decisio cause pendat, fideliter dantur in summario, cum causarum Patroni, quibus id incumbit (dum Advocati se non ingerunt in iis quæ

facti sunt,) integratatem exactè profiteri satagunt; Adeò ut quando forte per solicitatores vel per Partes decipienti (ut quandoque contingit) dandi scilicet summarium minus fidele, ipsimet, ubi id agnoscant, de hac infidelitate Judices admoneant; Istumque bonum effectum operatur dictus stylus communicandi seu permutandi informationes, ut ita occasione respondendi, ad facti alterationes vel æquivoca, alterius Patis procurator advertat; Potissimum quia in hoc Tribunali non omnes habent facultatem scribendi in facto, sed si solum qui ab ipsa Rota fuerint ad id approbati, ut infra in Curiatium Robrica advertitur; Idemque in iis quæ iuris sunt, faciunt Advocati, elucidando fallacias, vel confurando doctrinas in contatium adductas, sive illas declarando.

Ipsa verò die, in qua Auditores congregantur, non admittuntur in Rota Advocati, & Procuratores, sed clausis jalousiis, easulas inter se ipsos disputant, ob sufficientem informationem ut supra habitam, oretenus & in scriptis, & cum responsivebus, quibus medianis, elucidantur alterata facti præsupposita, vel fallacie super propositionibus juris; Isteque stylus commendatione dignus videtur, ob maiorem causarum expeditiōnem, ita effugiendo illam temporis inanem jacturam, quæ resultare solet ab Advocatorum contradictoriis, ac superfluis perorationibus, quæ frequenter calamiosæ ad causarum protractionem fieri solent, notabilē temporis jacturam faciendo super concordantia vel discordantia eorum, quæ utpote in facto consistentia, sunt certa; Ideoque etiam in illis Curie Tribunalibus, in quibus contradic-

dicitorium usus habetur , ut præfertim est in illo Auditoris Cameræ , & in illo Congregationis Baronum , opprobriosa reputari solet negotio vel impugnatio eorum , quæ in puro facto consistunt , atque de facili certificari possunt ex processu , inter classicos , & qualificatos Procuratores , ideoque fortè majores cause deciduntur per Rotam in uno mense , quam in anno per alia Tribunalalia , in quibus iste stylus contradictiorum habeatur.

Incessanter Rota congregatur bis in hebdomada , ut supra , exceptis serijs in honorem Dei Nativitatis , s . Domini , & Resurrectionis , & in ultima hebdomada carnis privii ; Exceptisque vacationibus generalibus temporis aestivi , initiantibus in prima vel secunda hebdomada Julii , ac terminantibus in ultima die mensis Septembris ; Ideoque prima die juridica non impedita mensis Octobris , Rota aperitur.

Ista verò apertura fit cum magna pompa , quæ nimiam Tribunalis maiestatem ostendat ; Siquidem , aliis antiquioribus Aulitoribus privatim in curribus accessentibus ad Palatum Varicanum , duo juniores in habitu Prælatitio , nempe eum rochetteto , cappa magna , & pileo prælatitio equitando accedunt ad eundem locum , associati à duobus Advocatis consistorialibus , qui pariter eQUITANT induiti quodam solemni habitu violaceo , qui per eos in Capella Pontifícia , & in publicis functionibus adhiberi solet , ac etiam à duobus Præcursoribus collegit , præcedente in copioso numero , qualificato ac solemni eQUITATU P LURUM CURIALIUM , ac nobilium virorum , & Aulicorum familiarium Cardinalium , cum magna quidem solemnitate ac pompa ; Postquam

verò ad locum deuentum est , omnibus Auditoribus in eodem habitu prælatrio cum rochetteto scilicet , & cappa (cum quo semper in Rota intervenient) sedentibus in quadam loco eminenti aulæ exterioris , ibique assistentibus omnibus Advocatis consistorialibus , ac fœtè omnibus aliisque nobilibus viris , & præfertim litigantibus , & Cardinalium familiaribus , qui equitarunt ; Leguntur prius aliquæ Apostolicæ Constitutiones disponentes de Tribunalis regimine , ac direktione ; Deindeque unus ex Auditotibus per turnum (excepto Decano) frequentius verò junior , brevem , sed gravem , ac elegantem agit orationem superius quæ concernunt ejusdem Tribunalis materiam , ac Judicium , & curialium salubres monitiones , super recta Justitiae administratione , & causarum defensione ; Itaque funzione expleta , iudicem duo Auditores qui solemniter equitarunt , cum eodem solemniter equitatu , domum redeunt , isteque antiquus stylus retinetur , pro Tribunalis maiestate , quæ ita revera magna videatur.

Non tamen in omnibus diebus , in quibus Rota congregatur , disputantur dubia causarum , quoniam aliquæ sunt Rotæ , quæ dicuntur memorialia , id est quod non proponuntur dubia , sed cum Partium memorialibus , emissis decisionibus agitur , an ad earum normam demandanda sit expeditio causa , quæ petatur per vietorem , vel potius concedenda sit nova audiencia quæ petatur per succumbentem ; Sive super dubiis dandis , aliisque incidentibus ; Atque ad hos , ac similes effestus , destinari solent primæ , & ultimæ dies , cujuslibet vacationis ; Ut pura prima , & ultima Rota à die aperturæ usque

que ad vacationes Nativitatis Domini, vel prima post dies cinerum, & ultima prop̄ hebdomadam maiorem, & sic successivē.

In vacationibus autem generalibus festis, habetur ultima Rota memoria-
lium, in prima, vel in secunda hebdomada Julii; Deindeque habetur circa finem eiusdem mensis Julii, vel initium mensis Augusti quedam Rota memorialium, quae Congregatio generalis appellatur, pro expeditione scilicet illorum caularum, quae disputata fuerunt in eo ultimo spa-
tio nemp̄ ab octava Paschæ usque ad in-
dictionem vacationum generalium, ad ef-
fectum, ut interim detur ipsatum exten-
dendi decisiones.

Ita vero spatia inter unam vacatio-
nem, & alteram (quæ Tertiaria dicun-
48tur) quedam habent peculiaria vocabu-
la, quibus Rota utitur, quando nulla cap-
ta resolutione, causam differt in alio pro-
ximo spatio proponendam; Ideoque pri-
mum spatum, quod initium habet die
prima Octobris, a terminat prop̄ vaca-
tiones Nativitatis Domini, vocatur sub
 nomine Kalendarum, ita denotando ini-
tium anni novi Rotalis; ac propterea
quando de mense Junii causa differun-
tur dici solet ad Kalendas; Alterum spa-
tium, quod incipit post Epyphaniam, &
differt in vacationibus carnis privi dicitur Regum, ideoque in casu dilationis in
dicto primo spatio dicitur ad Reges; Atque
in prima Rota post Epyphaniam sunt so-
lemnies exequæ in aliqua Ecclesia pro
Auditoribus defunctis cum interventu
Advocatorum, & Procuratorum; Ter-
tium quod incipit à die cinerum ad heb-
domadam maiorem dicitur piscium, &
sic dicitur ad pisces; Et quartum quod in-

cipit post octavam Paschæ; & terminat in vacationibus generalibus festis dici-
tur agnorum, ideoque dicitur ad agnos.

Non omnia item dubia quæ propo-
nuntur in Rotis caularum, seu dubiorum
quæ sunt discreta à predictis aliis memo-
rialium, sunt super meritum negoti principali-
lis, in petitorio, vel postessorio, seu in
processu exequitivo, qui respiciat sub-
stantiam cause, dum aliqua eorum respi-
ciunt quedam incidentia, seu ordinato-
ria, quæ tamen de stylo Tribunalis exi-
gunt disputationem formalem cum suo
dubio particulari.

Ut puta, perit quis remissoriam, vel
compulsoriam specialem, quæ de sui na-
tura retardat cursum cause principalis pro
faciendi probationibus, vel extrahendis
scripturis; Huic autem petitioni tanquam
calumniis, vel irrevelanti si opponit al-
tera Pars, tunc datur desuper dubium, an
sit danda remissoria, vel compulsoria;
Idemque si opponatur de revocatione
attentatorum, vel de purgatione spolii,
aut de appositione sequestri, sive de ad-
missione tertii ad causam, cum similibus.

Stylus enim Tribunalis est, qui per A-
postolicas Constitutiones redditus est
hodie necessarius, sub decreto irritanti
seu annullativo in eis contento, nil de-
terminandi, altera Partium reluctante,
tam circa negotium principale, quam cir-
ca dicta incidentia, sine disputatione du-
bii, & cum editione decisionis, ad cuius
normam ferri debet sententia, vel fieri
decretum, atque si aliter fiat, actus dici-
tur nullus, tam si omittatur decisio, quam
si aliquid decernatur ultra ea quæ dispu-
tata, & decisalunt; Bene verum quod
non prohibetur sub disputatione unius
dubii, alia incidentia, vel connexa, aut

consequitiva decidere, quæ sub eo dubio non comprehendantur qualitatem. *Conf. 44. Pii IV. Rojas dec. 385.*

Hinc proinde manat tam magna copia decisionum Rotalium, quarum aliæ sunt magistrales, ac doctæ & plenæ. Aliæ verò leves, abbreviæ, quod exteris non informatis de ityo scandalum præbere solet; Siquidem cuilibet Auditori super resolutionibus, quæ capiantur in dubiis ab eo ut supra propositis; Sive ea sint in causa principali; Sive in dictis, vel similibus incidentibus, incumbit necessitas extendendi desuper decisionem Partibus ædendam, priusquam super resolutione emanet sententia, vel decretum; Idque producit eorum copiam, adeò ut illæ, quæ usq[ue] ad præsens in variis voluminibus impressæ habentur, deducuntur duplicatis, numerum triginta millium excedant, totidemque, ac forte plures sunt illæ, quæ circumfertur manuscriptæ.

Non sunt itaque istæ decisiones Rotæ, sicuti sunt illæ quas aliqui Doctores, qui in tribunalibus majoribus sedent, luci ediderint, ut exempli gratia sunt decisiones; *Affliti, Franchi, Thefauri, Surdi, & similes;* Itæ squidem continent privatos labores ex electione aliquotum, qui in eo Tribunalis sedentes, ex multis causis in eo discussi, aliquas notabiliores selegerunt, & inter quas multæ dignoscuntur, quæ à Tribunalis decisione non fuerunt, sed concordatae, seu aliæ sub silentio involuta sunt, tanquam per speciem illorum laborum, quos mihi in aliquarum causarum per tractatarum partem, ad formam discutuum, ædere vixum est, adeò ut dic non valeant decisiones. quæ ex officiis necessitate, nomine Tribunalis, pandendo partibus ejus motiva, editæ sint.

Id autem vetè, & propriè continent decisiones Rotæ, dum, non ex unius, vel aliorum magis ingeniorum privato labore, ac studio, in aliquibus notabilioribus causis inter plures, post eas decisas, vel jam soppitas prodeant, ut generaliter sunt illæ aliorum Tribunalium decisiones, quas in tot voluminibus habemus, sed verè, & propriè sunt motiva, quæ causæ Iudex indicat; Partibus, ita pandendo vota suorum Assessorum seu consiliatorum per quamdam speciem benevoli officiū, nonendo eam Partem, contra quam Tribunal præjudiciale sensus habet, priusquam ipsum ad actum irretractabilem sententia procedat, ad effectum, ut agnoscendo quod rationes dubitandi contra eum, in facto, vel in jure, non subsistant, possit denud Tribunal melius informare, atque sinistram opinionem jam conceptam tollere; Perinde ac si Judex imperitus, qui cum voto Assessotis causas decidit ac sententias profert, priusquam ad sententia prolationem deveniat, ipsum votum Partibus aperiat, seu communiceat, ad hoc ut deducere valeant, quid habeant in contrarium, atq[ue] melius Assessorem informent; Idque propriè continent Rotæ decisiones, quæ sunt actus merè extrajudiciales. *Rojas dec. 380. & p[ro]p[ri]am.* Seu verius motiva que panduntur, ut in magis propria loquutione appellantur per Rotas, Florentinam, & Senensem, quæ eundem commendabilem habent stylum, ideoque non sunt, neque sententia, neque de ceta, ut stulte opinatur quoddam exterum leeguleicum vulgus, quod rerum veritatem ignorando (& quod pejus est) nullam curando adhibere diligentiam, ut

cam

eam sciat, sed obloquitur ignorando quid dicat, ideoque error est istas decisiones comparare illis aliorum Tribunalium longè diversæ naturæ, ut supra vel eas credere sententias.

^{s+} Edita itaque decisione, quam cause Judicis seu Ponens, efformat ex votis suorum Correspondalium, ut supra; illa Pars cuius favore prodiit, aliquando in proxima Rota dubiorum, frequentius verò in prima Rota memorialium, petit mandati Ponenti, ut procedat ad causæ expeditiōnem, mediante sententia, vel decreto, juxta causæ qualitatem, citando Partem succumbentem ad informandum Rotam super hujusmodi expeditione decernenda; Quare succumbens, impugnando decisionis fundamenta, petit iterum audiendi, informando Rotam eo modo quo fit in disputatione dubiorum ut supra; Atque ubi objeta talia sint, ut aliquam habeant probabilitatem, adeò ut causa reperitur nova disputationis trutina digna, tunc conceditur audientia, si minus, ea denegata, mandatur expeditio

In novæ audientiæ, facilitori, vel diffiliori concessione, certa non habetur regula; Quamvis enim pro frequentiori ^{ss} stylo, unica audientia concedi solet, sequuta verò altera decisione confirmante, demandari expeditio; Non semper tam id est firmum, cum nimium pendeat à statu seu natura causæ; Vbi etenim agatur de processu exequutivo, sive de ultima instantiæ, aut de causa commissa appellatione remota, adeò ut si quod adest gravamen, illud non remaneat reparabile, tunc Rota nimium facilis esse solet, ad novam audientiam concedandam, & quandoque etiam secundam, & tertiam juxta causarum qualitatem; Econverso

autem, ubi agatur de causa appellabili, adeò ut vieto supersit remedium deducendi ejus jura in altera instantia, tunc facilis esse solet in demandando expeditiōnem.

Quando itaque concessa nova audientia, reponitur causa super dubium, an sit standum in decisio, vel potius ab eis recessendum; Tunc si recessus contingat, non est revocare sententias vel decretū, ut idem In praenunciatum vulgus stulte credit, atque impudenter cibis quiritur ex solo effectu ignorantia, sed & mutare consilium, ac moderari motiva, seu rationes dubitandi, in simplici forma extitaju-diciale; Adeò ut si favore ejusdem partis duæ, vel tres decisiones in eadem instantia prodiert, priusquam deveniat ad sententiam vel decretum, causa adhuc integra, & indecisa esse dicitur; Neque decisiones prædictæ ponuntur in processu vel in actis, minusque transeunt per manus Notarii Actuarii, quoniam (ut præmissum est) sunt merè extrajudiciales insinuationes motivorum, quæ per causæ Ponentem seu Commissarium extrajudicialiter per organum ejus Adjutoris studiorum fiunt; Ideoque irritione digni sunt illi Judges de partibus, qui cupiunt hujusmodi decisionum sumptum authenticum, ut in actis producatur, ad effectum dignoscendi, quod ita in ea causa per Rotam lenteñiarum fuerit.

Et quamvis expedita etiam causa, cum prolatione sententiæ, casus quandoque præbeat, ut in eadem Rota, unius, vel etiam plurium sententiarum infirmatio sequatur, ita pro eodem stylo ædendo decisiones, præcedentium revocare trias; Non tamen exinde sequitur id, quod idem vulgus opinatur, quod scilicet ea-

dem

dem Rota retractet ea, quæ gesserat, quo-
niam in alia instantia muratur *Judex*, at-
que mutantur *Correspondentes*, unde pro-
pterea est revocatio, quæ sequitur à di-
versis Iudicibus diversarum Aularum
ejusdem Tribunalis, pro diversitate in-
stantiarum, ac pro diversitate ingeniorum;
Eodem modo quo indies ubique,
unum Tribunal in gradu appellationis,
revocat sententiam alterius Tribunalis
prioris instantie.

Istius etenim Tribunalis qualitas non
immutat causarum naturam, circa eorum
appellabilitatem, ac ordinarium cursum,
sive quoque, perinde, ac si de quolibet sim-
plici, & ordinario Iudice agatur, à sen-
tentia, quæ de jure non sint de sui natura
exequitiva, interponitur appellatio, quæ
per Signaturam Iustitiae, vel Gratia & respe-
ctivè juxta stylos in duabus discursibus prae-
cedentibus enunciatos, causam appellationis
committit quidem in eadem Rota (à qua
causæ nunquam exeunt, sed ibi finem ha-
bere debent), sed diverso Auditori ha-
benti diversos Correspondentes, perinde
ac si (ut dictum est) essent tot distincta
seu diversa Tribunalia; Idemque sequi-
tur in causis exequitivis juxta modum
rescribendi de quo eodem style præcedenti, a-
dedo ut non adsit aliud Tribunal superius
appellationis, vel recursus. Nisi quando
(sicet nimiùm raro) Papæ; pro ejus su-
prema potestate videatur, causam à Rota
avocare, atque alicui particulari Congre-
gationi Cardinalium, vel Prælatorum re-
videndam demandare, præsertim in casu de
quo subtit de benef. disce.3.

Istud Tribunal, in illis causis, quæ in
prima instantia agantur in Urbe, in Tri-
bunali Auditoris Cameræ, & in illo Vi-
catii, aut coram aliis Iudicibus ei subor-

dinatis, est Index appellationis; In causis
tamen gravibus; Prophanis scilicet, qua-
rum valor excedat summam scutorum
quingentorum; Beneficialibus autem,
quando beneficium excedat valorem vi-
ginti quatuor ducatorum; Sive ubi aga-
tur de prima Dignitate; Et quandoque
cognoscit etiam causas in prima instan-
tia, vel ex Partium consensu, vel ob com-
missiones, quæ obtineri solent ex reme-
dio diffamacionis, quod in Curia ja-
tionum dicitur, vel quia sint causa graves,
qua ad sensum ejusdem Concilii Tridentini,
etiam in prima instantia, curiales esse
debeat.

Extra vero Cutiam in gradu appella-
tionis à sententiis Legatorum, & Nun-
tiorum Apostolicorum, ac etiam Präsi-
dum & Gubernatorum, sive ab illis Or-
dinariorum, & Metropolitanorum, alio-
rumque Prælatorum; Et præsertim ab u-
troque Consilio, Ordinario, & Completo
Hierolymitanæ Religionis, cognoscit
quoque in secunda instantia; Dummo-
do pariter agatur de causis gravibus, ut
supra, ad appellantis arbitrium; Pro fre-
quentiori autem stylo, causa appella-
tionis à sententiis de partibus introducun-
tur in Tribunalis Auditoris, Cameræ, à
quo deinde gradatim transeunt ad Ro-
tam.

Cognoscit itaque istud Tribunal cau-
sus utriusque fori; Ecclesiastici scilicet
opè universum Oibem catholicum, tan-
quam Tribunal Papæ uti Papæ, & Epis-
copi Ecclesie universalis; Et fori tem-
poralis tanquam Tribunal Principis tem-
poralis Status ecclesiastici immediati, qui
ex notabili Italia parte constituitur; Ac
etiam ex Statu Avenionensi & ex Comi-
tatu Venaison in Gallia, quorum causas
graves

graves quoque, ex commissione eorum Legati, & quandoque etiam Papæ, cognoscere solerunt; Civiles tamen, non antem ⁶ criminales, in quibus se non ingerit. *Const 4.4. PII IV. & const 70. Pauli V. super reformatione Tribunalum*

Antiquiori autem tempore, major erat numerus causarum spiritualium seu ecclesiasticarum, quam prophanarum, ex ratione, quod illa de prima specie pertinet ad universum Orbem; De altera verò ad hunc solum principatum temporalem Ecclesia; Moderno verò tempore, longè major est numerus causarum prophanarum, seu temporalium Vrbis, & Status ecclesiastici, ac etiam eorum quas accidentaliter foris ecclesiasticus prodicit ratione clericorum, aliarumque personarum ecclesiasticarum, quamvis de sua natura prophana sint; Spirituum etenim causarum notabilem diminutionem, plura accidentia produxerunt; Primum nempè plurium alijs catholicarum regionum infestatio ab heresi, vel schismate; Secundū aliquorum Principum politicarum provisiones, ne extra eorum distinctionem cause trahantur; Tertiū quod beneficialis materia, antiquiori tempore obscura, hodie nimium explanata est; Et quartū fortius, erectiones tor Congregationum, praesertim Concilii Tridentini, & Rurum, ac etiam Episcoporum, & Regularium & ecclesiasticarum immunitatis, quæ summi, & extrajudicialiter multas decidunt causas, prius in Rotain forma judiciali disputari solitas; Vnde propterea, ut decisionum Roratum, mecumque annotationum lectura docet, omnius minor est pars causarum spiritualium, quæ forensi more tractentur.

Hinc evidenter quoque eluet, ejusdem ignati vulgi exteri, verè iuris digne-

na inepta, quæ stultitia, vel futuratis specie redolent, opinandi scilicet, quod Rota, & Curia Romana solum, ecclesiastica, & spiritualia negotia tractet, non autem secularia, ideoque ejus Professores nullam, vel modicam habeant civilis facultatis peritiam; Dum non refutant ad negotia secularia ijs suis Romanæ Civitatis, quæ omnium foris Civitatum Europæ est diutior, ac alia quæ produceat adeò considerabilis Prin ipatus secularis, qui plures habet conspicuas Civitates, & dioceses magnarum, & gravium litium productivas; Inier quas præferim magnum occupat locum Civitas Bononiensis; Ultra alias causas seculares, quas universus Orbis catholicus transmitit ratione fori ecclesiastici; Atque (ut dictum est) ad hanc stultitiam convincendam sufficit videre Rotæ decisiones; necnon, metiendo ex ungu leonem, ponderare quorū, seu, lates regales, fideicommissariæ, aliasque merè secularis materias, & causas egerim ego solus inter Curia Professores minimus, qui nimium tardè ad Curiam accessi, cum tamen ea patet, quæ publicæ luci edita est, vix ad dimidiam ascendet; Ad dūi, qui calculos faciendi, & persequandi curam allumeret, utique invenerit, quod majora tractet, ac expedit negotia Curia Romana, præf. triū per organum sa:ratum Congregatiōnum, in mense, quam quodlibet magnum Tribunal in anno

Iste verò cumulus negotiorum utriusque fori ecclesiastici, & secularis in eodem Tribunal, ob triusque principatus unionem, quod in Orbe Catholicō est singulare, magnam exigere videtur utriusque juris, aliarumque scientiarum petitionem, in iis qui in eo sedent; Ideoque me-

rid Apostolicæ Constitutiones inculcانت، ut non nisi literati valde famosi، ni-
miumque experti، ad hoc munus assumi
dilecantur *Conf. 3 Martin. V.* Idque om-
nium melius obtinere potest Curia Ro-
mana، cuius magnum peculium in spe
consistit، ideoque sine competenti stipen-
dio de facilitate potest viros insignes،
qui suo sumptu libenter illi interviant،
quod aliorum Principum Cutis fortè
non ita facile redditur؛ An autem id pra-
dicetur، meum non est، nec agere، nec
judicare.

Enunciatus stylus ædendi decisiones
de necessitate، luper quacumque resolu-
tione، antiquissimus est، ne dum quia (ut
superius advertitur) etiam primi utriusque
facultatis Professores، eas enunciant؛
Verum etiam، quia Decretalium tenor
ostendit، quod exceptis aliquorum Con-
ciliorum generalium decretis، quæ in eis
registrata sunt، reliqui Canones، ex Con-
sistorio، & ex hujus Tribunalis (quod an-
tiquitus Cappella dicebatur) decretis، ac
derterminationibus de prompti sunt.

Probabiliter ista introductione erigita
natur، non tam ex superiori assignata ratio-
ne urbanitatis، certiorandi Partes de ra-
tionibus dubitandi، antequam ad lente-
tiā deveniatur؛ Sed etiam ex ratione
ira certiorandi in compendio Papam de
iis، quæ per istos ejus Cappellanos in cau-
te discussione concludenda videantur
pro ejusdem causæ determinatione؛ Sed
quidquid sit illud est certum، quod istius
introductionis origo non habetur.

Quinimum probabile nimium (pro
meo sensu) viderunt، ut idem stylus anti-
quior، etiam in antiquis in prophanis
et triumphatrice Coma adeset؛ Quod. s.
illa Iurisconsultorum responsa، ex quibus

leges Pandectarum extraæ sunt، juxta
compilationem justini، essent idem
ac istæ decisiones؛ Aded ut supra dictus
Pontificum، & Canonum respective ulius،
imponeret solum quamdam transportatio-
nem de una specie ad alteram، de propha-
na. s.، ad spiritualem؛ Non solum etenim
totius Orbis civilis، qui cum ratione vi-
var， sed etiam illius incivilis infidelium،
& Turcarum notoria praxis docet، quod
in qualibet Metropolitica Civitate، non
solum ubi de totius principatus vel Im-
perii، sed etiam parvæ ac subordinatae
provinciæ Metropoli agitur، Tribunalia
suprema pto graviorum causis perem-
tori terminandis erat، collegiata sunt،
ex majori، vel minori numero constituta،
prout provinciæ، vel principatis amplitu-
do exigat، cum judicium unius tantum
congruat parvis locis، vel etiam Magnis،
cum subordinatione tamen magistratu
vel Tribunali collegiato؛ Atque in ipso
met foro spirituali، quamvis de jure unus
sit Judex، nempe Episcopus، vel ejus Vi-
carius generalis؛ Adhuc tamen، consulti-
tum est، ut supremus Iudex، qui perem-
tori decidat، non constituantur ex una
persona materiali sed ex pluribus، unam
intellectualem seu collegiativam consti-
tuentibus، ut est Rota، & sunt Sacrae Con-
gregationes؛ Et nihilominus، ubi agitur
de magnis diecepsibus، & præsertim mag-
natum، & metropoliticarum Civitatum،
in quibus causæ graviores contingant، ad-
huc innolevit commendabilis usus Con-
gregationum， saltim consultativum.

Cum itaque dicta Responsa Iuris con-
sultorum seu prudentum， contineant su-
premas، ac peremptorias judicaturas cau-
satrum graviorum antiquæ Romæ، adeò
magnæ & diffissime totiusque ejus Imper-
ii.

tū, quo nullam huc usque majus fit, adeò ut talia responsa registrarentur in publicis voluminibus, atque legum potestatem seu venerationem haberent, ex quibus voluminibus, qui numerum duorum milium excedebat, leges pandectarum composita sunt; Hinc prorsus improbabile est, ut unius tantum Jurisconsulti iudicio, haec magna auctoritas, ac veneratio tribueretur, dum juxta antiquissimum dictum sapientis; Semper homines fuerunt⁶ iidem; Atque juxta alterum dictum Apostoli, omnes homines sunt infirmi, vasa lutea portantes; Potissimum verò dum antiquæ Romæ, magis, quam modernæ regimen collegiarum erat, ne dum in politicis, sed etiam in civilibus negotiis, ut antiquæ chronicæ docent, quod si ultra Senatum, ad essent Tribunalia, quorum unum Centumvirale; Alterum decemvirale; Alterum triumvirale dicebantur; Ac etiam illud Tribunal quod Epulonum dicebatur, pia cum dispositionum, juxta gentilium superstitiones, executioni deputatum quod erat septem officialium, cum similibus; Ideoque omnino probabilius est, ut Valpiani, Pomponii; Scovolz, & alii similes, sub quotum nomine Responsa prodierunt, essent Iudices seu Ponentes causarum, qui totius Tribunalis Responsa darent, ut hodie quoque fit per Rotam, dum decisiones cantant sub nomine unius, & tamen sunt totius Tribunalis vel ejus partis, ut supra.

Hujusmodi decisionum, in Curia magna est auctoritas; Seccæ de jud gl. 4, quest. 24. Niger, de Laudem tom. 1, quest 45. Non quidem ut faciant auctoritatem necessariam, apud inferiores Magistratus tanquam decisiones Papales; Ut (loquendo solum exemplificative) opinantur Regni-

colæ quod faciente decisiones illius Sancti Confilii, utpote nomine Regio editæ; Affl. decis. 96. & 190. Capyc Latr. consult. 5. Adeò ut quandoque fiant decreta generalia per viam legis; Ut praesertim docet decretum quatuor aulatum super beneficio inventarii, ad favorem hæredum, tit. de dose, disc 28. cum similibus; Hæc etenim auctoritas, Rota non tribuitur, neque ipsa eam sibi assumit, dum solis declarationibus Sacratum Congregacionum Cardinalitiam ista prærogativa conceditur, quod eadem Rota, multo verò magis alia inferiora Tribunalia reverenter illas suscipiunt; Bieb. decis. 459. Cels. decis. 5. Ottheb. dec. 220 add. ad Buratt. dec 479. Benè verum, quod istius utpote magni Tribunalis resolutiones per inferiores Iudices ac magistratus, quin immēteriam per ipsamnet superiores Sacras Congregationes, habentur in veneratione, magnamque faciunt auctoritatem, ut ubique magnorum collegiorum Tribunalium resolutiones facere debent, tanquam doctrinæ magistralis, plurium judiciorum in idem tendentium prævia causa cognitione; Vnde propterea, etiam aliarum regionum professores, gravisque scriptores agnoscant hujus Tribunalis, ejusque decisionum magnam, ac venerabilem esse auctoritatem. Franch. dec. 605. Gait de credit. e 4 questio 7. num. 729. Fontanell. de pali cl 7. gl 2. par 3. num. 46. Borell. in summa decis. par. 2. in prefat. num. 207. & 11. & alii.

Bene tamen faciunt auctoritatem necessariam, in eadem causa, & inter easdem Partes illæ decisiones, que editæ sint super uno dubio vel puncto, quo jam firmato, ad alterum transitus fiat; Quod scilicet, de recepto stylo Tribunalis, dec-

ciones sunt præsupponenda, illæque nunquam circumscribuntur, seu revocantur incidenter; Bich dec. 303, 242, par 12. rec. dec. 299 par. 11 & *passim*. ut puta; Prodiuerunt jam decisiones firmantes existentiam, ac pertinentiam fideicommissi; Postmodum verð agatur de diverso puncto detractionum, seu melioramento-rum, aut separationis bonorum &c; Tunc in disputationibus super hoc diverso puncto, non licet amplius controvertere ea quæ super alio puncto jam decisæ sunt, dum debent decisiones præsupponi; Atque si relevantis motiva in contrarium extentur, tunc ipsa Rota demandare solet decisionum revisionem; ⁷ Aded ut carum revocatio non sequatur, nisi cum consueto dubio particulari, an ab eis recedendum sit; Verum iste stylus non inducit necessitatem præsupponendi, neque afficit rectios, in diversis causis; dec. 226 par 9, rec. num 3. Adhuc tamen, quando agitur de decisionibus, quæ ex professo aliquem juris articulum determinaverint, quandoque eum revisio particulariter quoque demandari solet, sed est arbitriarum, pro causatum seu decisionum qualitate.

Problematice v. rō questiones, inter Iuris Prof. flores, alioisque literatos, esse videtur iste, nec pē circa hunc stylum, ⁷⁰ adendi decisiones super quibuscumque resolutionibus, quævis essent super incidentibus, ac provisionalibus; Aut super concernentibus ordinatoria ut lupa; illum enim improbantes dicunt, ut id potius Tribunalis maiestatis ac existimationi præjudiciale videatur, dum; Vel ob dubiorum ex quam qualitatem; Vel quia non omnium in Tribunalis sedentium, idem sit takentum, vel idoneitas, seu scri-

bendi felicitas, ita casus præbeat, ut pendantur decisiones, quandoque debiles; Ac etiam quia, licet omnia Tribunalia eorum judicia varient, præsertim verò ubi de provisionalibus, aliisque incidentibus agatur; Non tamen reportant illam famam volubilitatis, quam istud Tribunal apud ignoratum vulgus habet, eo quia revocationes, quamvis forte frequentiores, non innoteantur; Adhibendo quoque illud vulgate juridicum axioma, quod facius est Index, qui ejus determinationis rationem assignat.

Improbant quoque idem censores pro ingeniorum varietate) alterum Cutrix stylum, deferendi decisionibus, eamque studio solū vacanti, aded ut plures dignoscantur professores, tam judices, quam defensores, qui forte libros, Pandectarum, Codicis, & Authentico-rum, ac Decretalium, vel Conciliorum; Quinimmo nec illos utriusque iuriis institutionum; Sive illos utriusque Juris antiquorum Repertentium nunquani viderint, vel nec quidem aperuerint, aliquarum decisionum tantum scientiam, quasi per traditionem habentes, ignorando quare, in eis ita statutum sit.

E converso autem alii, utrumque stylum approbantes; Quatenus pertinet ad primum adendi decisiones; Vt ha motivum generale venerationis, quæ antiquitati apud humanum genus haber idebet, dum ex legum, & Canonum motu, non de facilis immutanda sunt ea, quæ longam habuerunt durationem, ac obseruantiam; Considerans nimium commendabile, ac virtuosum videri, ut aded magnum Tribunal, ita Partibus succumbentibus, totaque Orbi, publicè se constitut debitorem, reddendi rationes suarum determini-

determinationum, tanquam per speciem continuū syndicatus, atque ut ira detegi, ac elucidati valeant illa, facti, vel juris x- quivoca, cum quibus procedi poterit; Ac etiam quia (ut præmissum est) idem videatur antiquissimus stylus, etiam prudentissime ac maximæ antiquæ Reipublicæ Romanæ prophanz, per alteram sapientissimam Rempublicā Romanam Ecclesiasticam, tam diu continuatus; Ideoque dicunt, quod magna temeritas, atque inanis festa perulantia est, aliquo. um modernorum, redarguendi id, quod tam diu, tot prudentes, ac sapientes viri servarunt.

Respondendo autem ad superius insinuata inconvenientia dicunt (& bene) quod in rebus scientificis, rem literariam concernentibus; Non ignaro vulgo, cuius vox, qualis sit, juxta *Senecæ* dictum, semper crepitæ speciem, ac factorem habet; Sed satisfacit, quod est viris prudentibus, ac literatis, apud quos reflectentes ad stylum, atque scientes quid nam istæ decisiones contineant, utique scandalum concipiendi occasio deerit, cum illud revera proveniat a pura ignorantia, ut supra animadversum est

Et quoad alterum Rylum deferendi decisionibus, quasi quod, cum solis textibus, & glosis, ac antiquorum auctoritatibus, procedendum sit; Respondent, quod iste quoque manifeste ignorantiae effectus esse, dignoscitur; Siquidem si decisiones ponderentur, in eis potissimum primis, cum quibus tanquam recep-

⁷ tis, ac magistralibus, aliz pertinseunt, deducuntur, ac examinantur textus, & Glossæ & antiqui repetentes; Sed quoniam, (pro ea ingeniorum varietate quæ omni tempore connaturalis fuit, & est,) etiam inter leges, contradictes seu an-

tinomiae habentur; Majores verò inter earum Glossatores, & Interpretates, unde propterea, divisis modernioribus in factiones, adeò involuta quæstiones exortæ sunt, quod plurimum scriptorum dicendi consuetudo est, ut cum gladio, vel cum Imperiali auctoritate, eas decidere oporteat; Hinc proinde, quando magna Tribunalia plutes unam ex controversis opinionibus, tanquam probabilem canonicatum, congruum, ac rationabile est, ut cum hujusmodi plurimum sapientum conordi judicio procedatur, ne perpetua veritas incerto sit; Vnde propriea stylus judicandi, ab omnibus commendatur, atque speciem legis habet, infra dictæ 3°.

Pro hujusmodi autem problematum decisione; Alii credunt, ut confluere videantur eadem, quæ superius, agendo de Congregatione etaminis Episcoporum, sive de illa Fabrica Sancti Petri, insinuata sunt; Ac prius in materia feudali, agendo de Bulla Baronum, *supra* dictæ 20. & 21. & tit. de feud. dictæ 73 cum plurib seqq. cum similibus; Ut scilicet generaliter, ac in abstracto, verè ista posterior opinio, quæ utrumque stylum approbat, & que commendat, probabilior censeri debeat, ac sequenda sit; Inconvenientia verò considerata per sequaces primæ opinionis, proveniant potius ab ea utriusque stylus corruptione, malaque praxi, quæ omnibus humanis rebus est connaturalis, ac inevitabilis

Quatenus enim pertinet ad primum, circa editionem decisionum; Ille habet quidem, rationabilia motiva superius recensita, quæ sine dubio præponderant aliis in contrarium ponderari solitus; Veretiam dicunt illi, qui conciliativam op-

nionem sequuntur, quod inconvenientia resultare solent ex modo illas adendi; Potissimum vero ubi verificaretur id quod supponi solet (quod tamen ego affirmare non possum) quod sed certe, quandoque forte non extendantur decisiones ab illis, qui sedendo in Rota, & audiendo sensum Tribunalis, recte sciunt quae nam fuerint fundamenta, quibus innixa sit resolutio, & quae fuerint rejecta, seu non discussa, ut ita explicit, in quibus revera decisio consistat.

Advocatorum enim, & Procuratorum stylus, potius commendandus, quam damnandus est, cumulandi plura motiva, 76 ob ingeniorum diversitatem, atque ad instar dapiferi, qui plures cibos apponere debet in mensa, ut ob varietatem gustuum ac stomachorum omnibus satisfaciat; dum saepius illi cibi, qui sibi videntur meliores, non placent aliquibus, qui eos nauzeant, gustant autem cibos leves, vel ignobiles, aut perniciosos; Idem etenim in motuorum electione quotidiana praxis docet.

In extensione igitur decisionum ii, qui dehis non sint informati, reassumendo informationes Advocatorum, omnia cumulate, quandoque solent; Quin immo ex proprio ingenio vel sensu, ea magis exornate, ac alia superaddere, que in Rota discussa non sunt, immo forte rejecta; Ideoque istud reputant abulum, quoniam cum decisio adatur, ad effectum ut succumbens sciat causam, quare contra eum dubitet, ut ita determinare valeat, an debeat acquiescere, vel contendere? Hinc sequitur, ut ille effectus non resulteret, quoniam videntes defensores canonizari motiva insubstantia, non possunt captivate intellectum, & acquiescere.

Credunt proinde iidem conciliatores, quod verus decisionum modus videtur ille, qui adhibitus est per aliquos antiquiores; Et praesertim per Franch. (qui in magis communis sensu reputandus videtur decisionantum idea;) Ut scilicet in forma discursiva, examinando omnia motiva, que hinc inde in causa deducabantur, referat quae nam rejequa fuerint, & quanam complexa, cum in ipsis propriis decisionis consistat; Quod etiam plerique decisiones Rotæ, antiquæ, & modernæ benè servant, ut infra.

Id etenim, alia multa, & quidem notabilia, producit inconvenientia pro determinationibus aliarum causatum, apud Judices inferiores, qui frequentius, pro moderno incepto stylo pragmatico, absque alio discursu, vel ratiocinio, super diversitate casum, seu circumstantiarum, quidquid legunt in decisionibus, attendunt, ad literam (ut nostri dicunt) tanquam Evangelium, non reflecendo quae nam sint partes substanciales, & quae nam cumulata sint ad ornatum, sive incidenter, ac indigeste.

Et quamvis perpetuo Rota, antiquæ, media, & modernæ, protestari professæ sit, quod decisions, veteræ, & propriæ consisterent dicuntur in eo punto, qui principaliiter discutuntur, ac decisus fuit, atque in illis conclusionibus vel motivis, que fuerint causa resolutionis; Seraphin. decis. 299 deci. 17 par. 7. rec. Bibl. dec. 480. Attamen ista est medicina, que parum profest; Tum quia inexperti Judices, ad hanc distinctionem non reflectunt, idque reputant Advocatorum ratiocinium, seu acumen; Tum etiam quia, frequentius decisions id non distinguunt, unde propter cognoscere non potest, quanam fundamenta,

damenta, fuerint causa resolutionis, dum juxta stylum illorum Consulentium, qui ad causæ oportunitatem quandoque omnia motiva pariter cumulant, id sequi solet in decisionibus, non explicando, quale reputatum fuerit bonum, & quale malum.

Alterum observant abusum, qui coincidit in idem; Quod scilicet (ex quodam hujus Tribunalis stylo , qui est singularis , non solum comparativè ad alia magna Orbis Tribunalia, sed etiam ad illæ eisdem Curiæ) ille , qui causam proponit, tanquam Ponens, vel Commissarius, nullum habeat votum ; Exinde siquidem inolevit usus , ut iste sciat solam intitulationem eauscæ , nullam verò ejus informationem habeat , quasi quod superfluum sit studium in illa causa, in qua votum proferre non debeat ; Hinc enim sequitur, ut percipere, atque memoria retinere non valeat, quidnam propriè , ac præcisè tuerit causa resolutionis, quæ frequenter manat ex aliquibus motivis, quæ in ea discussione excitata fuerunt, vel matutius tunc examinata, non autem ex votis, quæ domi singulariter extensa sint; Igitur partes Ponentis esse deberent, ut præceteris, melius de cause meritis informati, tunc id diligenter adnotaret, atque super illis motivis, vel fundamentis, stricte tanquam rectè conscius sensus Tribunalis, decisionem extenderet, respondendo omnibus alii motivis hinc inde deducatis, ac solam deducendo illas auctoritates ac rationes quæ necessarie videantur, & super iis, in quibus cardo difficultatis resideat, non autem immorando in superfluo apparatu , atque in exornatione, vulgarium regularum, & conclusionum, super quibus nulla sit inter scribentes

hinc inde controversia, ut pote receptas, ac indubitatis.

Indecorum etenim à plerisque repudiat, ut adeò magnum Tribunal, protyronico stylo , immoretur super inani chartatum replete, exorando cum allegationibus eas nimium vulgares & receptas propositiones, ac regulas, quæ hodie sunt planæ & notoriæ; Ut puta, quod constito de possessione anteriori, ea debet esse manutenebilis; Sive quod literæ Apostolicæ justificatæ, debeant executioni demandari ; Aut quod accedente relevantia, atque non docto de calumnia, in prophanis, danda sit remissoria ; Vel quod constito de fideicommisso, ejusque purificatione, justificatisque aliis justificandis , nempe legitimatio personatum, identitatem honorum, & non competentiæ decadionum, fideicommissatio danda sit immissio ; Aut quod praesentato ab omnibus, vel à majori parte eorum, quos constet legitimos esse patronos, debita sit institutio, cum similibus, in quibus nulla penitus cadat quæstio quæ solum resideat in verificatione presuppositi, ex quo hujusmodi propositiones, vel consequiæ manant, cum etiam in ipsissimè Advocatis , vel Consulentibus indecorum videatur, ac damnable sit, ut infra agendo de Advocatis advertitur ; Igitur super eo infidendum est, atque hujusmodi propositiones vel consequiæ, tanquam jam notoriæ, & non controversæ, debent presupponi, scribendo more magistri, non autem more discipuli, vel tyronis.

Displicant etiam aliquibus (& non immerito,) nimiumque præjudiciales reputantur ille digressiones , quæ absque aliqua necessitate fiant in decisionibus, quæ

quæ super incidentibus , edantur circa merita negotii principalis, de quibus incidenter solùm, & pro gusto, non autem principaliter, & ex professo actum sit, ita aperiendo sensum Tribunalis , qui verè adhuc maturus non adsit, atque incidenter firmando ea, quæ revera formiter discussa non sunt ; Ut puta ; In disputatione remissoriz deducuntur aliqua tangentia merita negotii principalis, pro iolla notitia superficiali , ad effectum gustandi de relevantia vel irrevalentia, & ad quem effectum sufficit levis cognitio, dum sola dubietas vel possibilis relevantiaz pro concessione sufficit ; Et tamen (ut pleræque decisiones ostendunt) per viam plenaz, ac formalis tractationis, ex profel-8-
lo firmatur totum id quod, factis probationibus, supereft formiter disputandum ; Vnde propterea, mea semper fuit consuetudo consulendi, ut hujusmodi incidentium disputationes non affumantur, sed quod petitionibus darentur manus , ad evitandum dictum inconveniens , vel præjudicium , quod longè gravius est altero, quod resulteret ab aliqua dilatione, sive causæ protractione in longum. tit. de judec. 31.

Sive, ubi quæstio sit in solo possessorio adipiscendæ, vel tenendæ; Si ad ejus effectum, incidenter solum , & pro gusto deducantur ea, quæ respiciunt merita, ad colorandam scilicet possessionem , ut facilius censeri debeat manutenebilis, vel ad reddendam rem turbidam, ut oppositor dici non valcat legitimus contradictor, (& ad quem effectum sufficit talis qualis turbilitas;) Vtique erroneum est incidenter firmare ea, quæ respiciant peccatorum, perinde ac si de illo principaliter, & ex professo actum esset , dum postea in disputatione negotii principalis,

hujusmodi decisiones magnam faciunt impressionem, magna que parunt præjudicia ; Et de consequenti , dicunt idem, quod iste quoque sit abusus considerabilis, cum decisio strictè percutere debat punctum decilsum, insinuando solum superficialiter dubitandi rationes, quæ superesse possunt, & quod sufficit, ad effectum hujusmodi incidentium , nihil ramen de super firmando.

Contingit quoque aliquando, quod in decisionis revisione, Advocati, qui eam impugnant, aliquorum ejus fundatorum fallaciam clare convincunt, idque Rota agnoscit ; Verùm ex alis solidis motivis, (justè quidem) persistit in decisio, unde proprietate ipsa resolutione verè iusta, beneque fundata sit, sed in secunda decisione confirmatoria, deducendo solum ea solida fundamenta que fuerunt causa resolutionis, alia negliguntur; presentum in casu de quotit de testament. dif. 31. & in aliis. Id autem errorem redolere videtur, dum debet fieri mentio de eorum insubstantia, ad evitandum illud inconveniens, quod ita prima decisio firma remaneat, circa ea fundamenta, quæ verè fallacia sunt, ut potest non revocata, vel non declarata, pro aliorum caularum decisione apud Judices inferiores , & quandoque apud eamdem Rotam in diverso turno, seu tractu temporis, mutatis iis, qui tunc tenebant, ac informati erant, ut plures experti sum.

In idem quo que tendit, non invigilare, cum peculiari studio, summaque applicatione, ne per Collectoros , bene non informatos , urpotè forum non versantes redigantur in volumina decisiones revo-8-
catae, vel declaratae, saltim non adjectis ibi proximè aliis decisionibus revocanti- bus

bus vel declarantibus, dum cum auctoritate earum, quæ jam revocatae vel declaratae sunt, per hanc notitiam non habentes procedi solet; Atque in hoc reveta Cuius negligentiam inexcusabilem adhibet, ut etiam supra occasione agendi de impressione Bullarum Apostolicarum advertitur; *supra disc. 27.* Alioquin similes usus ad illæ priores tentati viri opinantur in hac decisionum impressione, idcōque cupiunt ut magis auctoritate ad id reflexandi debet; Ac propterea concludendo, laudant stylum in genere, sed quandoque non laudant ejus praxim, ex qua potius, quam ex ipso stilo, resultant inconvenientia, quæ per alterius opinionis sequaces ponderari solent.

Quo verò ad alium stylum deferendi decisionum auctoritatem; Pariter malum non consistit in substantia, sed in modo; *26* Certum etenim est, quod decisionibus supremotum collegiatum Tribunali, inter omnes doctrinas, ac auctoritates, dignior, ac primus, longeque major locus tribuendus est, ex iam in inuata ratio; *87* ne, quod est cumulus plurium judiciorum pro veritate, in idem prævio lumine quod à disputationis trutina, & ab Advocatorum acuminis recipitur; Vnde propter ea stultitia species est, privatum scribentium auctoritatē, huic auctoritatē & exæquate. Præfertim verò ubi agatur de eodem Tribunali, cuius commendabilis quidem stylus est, quando vehemens ratio non urgeat, non recedere, à receptis ejus opinionibus, antiquitati, ut decet, deferendo *Puratt. decis. 863. nū 13. & tit. de iudic. disc. 3. s.*

Verum abusus consistit, in ejusdem stylī mala praxi, attendendo scilicet decisiones, quæ in aliis causis prodierint, in sola

littera, sive in sola generalitate, non bene refleßendo ad circumstantias casuum, in quibus illa decisiones prodierint, ac ad illos casus, de quo sit controversia, faciendo illarum combinationem pro congrua applicatione; Præfertim verò ubi agatur de questionibus ambiguæ voluntatis, vel similibus, quæ, facti potius, quam iutis dicendæ sunt, quoniam, ut frequenter, in materia fidei communis, siveque in omni alia advertitur, stant bene simul, ut eadem conjecturæ & argumenta, in uno casu approbari, & in altero reprobati mereantur; Sive quod in uno sufficient & abundant; In altero verò, eadem ac alia longè majora in sufficientia, reputanda veniant, quia sic unius, ac respectivè alterius casus circumstantiae exigant, ob diversitatem personatum, locutum; & temporum, sive ob alia accidentia, quæ in uno casu considerabilia sint, in altero autem non,

Id autem generaliter in omnibus aliis doctrinis procedit, præfertim verò in illis *7* Consulentium, etiam ubi ipsa Consilia seu Responsa ad veritatem ædita sint, ad eò ut decisionum quamdam speciem seu imaginem habeant, quoniam possunt bene simul stare, quod in eo casu, ob ejus circumstantias, illæ conclusiones bene, adaptentur, quæ tamen non congruant casui controversio; Sive quod aliquæ propositions in eo Responso adoratum potius ac superabundantiam more exterritorum consulentium dedicantur, vis au tem Responsi consistat in aliis solidioribus fundamentis, cum quorum associatione, alia leviora bene procedant, quæ tamen sola, & de per se nihil valent; Ac propter ea manifestus error est capere seu attendere decisiones, vel Responsa, per partem *D* *req*

tes, cum attendi debeant unitim, ita combinando, (ut dictum est) omnes circumstantias pro congrua applicatione, in qua tota est vis judicantis.

Ut enim in omni ferè materia, frequens, ac forcè festidiosa (semper tamen 89 oportuna) mea est dicendi consuetudo; presertim *sub iuriis de fideicommissis*. Apud antiquiores quām plures pendebant controversiae quæstiones, habentes Doctorum classes hinc inde, unde propterea Iudicis labor, ac studium erant in perquirendo, quænam opinio, magis communis, vel magis probabilis esset, quam ipse sequi deberet; Hodie verò, nulli, vel nimium rari sunt isti casus, quoniam per magnorum Tribunalium decisiones, ac modernorum magis receptum sensum, omnes hujusmodi quæstiones, jam satis sunt, statuta una opinionem pro regula, & altera pro limitatione, unde propterea totum penderat applicatione, quæregulanda est, ex singulorum casuum qualitate, & circumstantiis, inspicio, an in casu regulæ, vel in altero limitationis versemur; Et consequenter erroneum est, cum generalitatibus procedere. de his agitur etiam infra agendo de Advocatis eorumque modo scribendi, disc. 46. & tit. de Iudiciis, disc. 35.

Hinc proinde, agendo (ut dictum est) occasione istius Tribunalis, generaliter de boni, ac sensati Iudicis idea; Concors 89 est Juristarum, ac Moralium sensus, ut copulativè in eo requirantur doctrina, & mormn integritas; Quæstione cadente quæ nam potius desideranda sit; Atque Jurista presertim, in magis communiter desiderata videntur doctrinam, ex eo quod minus malum sit Iudicem esse dictum cum malis moribus, quam bene morige-

ratum, sed indoctum; Rovit, pragm in Rubr. de sale vendendo. Verum hæc opinio sustentabilis est, quando mali mores sint privati, id est circa ejus vitam, seu propriam conscientiam tantum, non autem ubi sint publici, nempe circa corruptelam, seu aliam justitiae violationem, adeò ut mali mores influant in ipsam Iudicaturam, cum tunc agendo de illo qui solum partes Iudicis gerere debeat in causis de justitia decidendis, presertim in hujusmodi Tribunalibus, magis integritas, quam doctrina desideranda videatur, quoniam lex permittit Iudicem imperitum; tit. de Iudic. disc. 3. & 4. Et tamen non permittit Iudicem non integrum, & corruptibilem; Ex ea congrua ratione, quod imperitia bene suppleri potest per Assessores, & Consiliarios vel alios Adjutores peritos, ut frequens, & quotidiana praxis docet, sed alteri malo occurri non potest; Adeò ut Apostolus moneat, ut indicti & contemptibiles potius in Iudices eligantur; *Apostol. Epistol. 1, ad Corinti*, ideoque non mirum si quandoque id (tervari videmus); Licet enim id mysterium contineat, atque in sensu allegorico potius, quam literali intelligendum veniat, monendo scilicet viros religiosos, & ecclesiasticos, ut potius inter se ipsum, ab indictis, & contemptibilibus judicentur, quam quod judicium secularium forum strepitolum audeat; Sive quod judicium secularie patientur; Adhuc tamen dici potest, quod Apostolus non improbat Iudicem indoctum, non tamen scriptum reperitur, ut approbetur Iudex corruptibilis, & non integer.

Dictus autem magis communis sensus Juristarum, intelligendus venit de Iudice, in magis lata significatione, id est de Rego,

Rege, seu Preſide, aut Gubernatore, vel Reckore, Provinciæ vel Civitati, cui in- cumbar regimēn politicum, ac civile, pro quo expedit, ut Rektor sit potius sagax, & diligens cum malis moribus, quām timoratissimæ conscientiæ, magnæque probitatis, sed indoctus vel alijs parum aptus.

Verū posita utraque qualitate; Quatenus pertinet ad doctrinam, seu literaturam; Licet illa principaliter desideretur in utroque jure, sive in eorum uno, pro muneri, vel judicaturæ qualitate, quod scilicet Iudex iurcularis sit magis versatus in jure civili, ecclesiasticus autem in canonico; Quod ramen raro est practicable, ex communi dictorio, quod legista sine Canonibus parum valer, Canonista verò sine legibus nihil. lib. 14. in adnot ad Confil. Trid. dif. 3. 1.

Nontamen ista sola literatura sufficit scholastica seu rhetorica, niſi accedat etiam practica seu forensis, quin immò magis ista quām illa, melius tamen utraque simul juncta; Et tamen neque ista literatura sufficit, quin immò ubi magna nimiumque ingeniosità est, judicaturæ præjudiciale esse toler, præfertim verò, ubi sit judicatura talis quæ admixtum habeat regimen politicum seu civile; Vt ex gr.) est illa Episcopi, vel Gubernatoris; Vnde propterea in Curia circumfertur opinio, quod eximi, & ingeniosi Advocati, non solent esse boni iudices, vel boni Episcopi seu Gubernatores; Ex ea scilicet ratione, quod ii qui toti de diti sunt literarum studio, atque acuminis ingenii, non autem judicio principaliter vacant, in isto, atque in prudentia deficere solent, isteque partes cum ingenio magis piano ac moderato iudici congruere videntur, dummo-

do tamen adsit sufficiens literatura, dum præfertim in magnis Civitatibus, magnisque Tribunalibus, in quibus adest copia eximiorum Advocatorum, aliorumque literatorum, omnia, quæ in jure dispolita sint, promoventur, ac proponuntur, unde propterea requiritur quidem in Iudice talis literatura, ut utriusque juris terminos ac principia bene calleat, atque propositiones juridicas quæ hinc inde deducuntur percipiatis; Sed magis necessarium est bene ad æquatum judicium, ut distinguant, sive ut reflectat ad circumstantias facti, eatumque judicis oīam combinationem faciat pro congrua applicatione, ad quam hodie boni iudicis partes unicè restinguuntur, quamvis etiam magna literatura nimium proficia sit, ut Iudex supplice possit ea, quæ defunctus Advocatis, sive pro casibus, in quibus contra contumacem se non defendantem, una tantum parte informante procedatur; Ideoque meritò non dicitur juris scientia, sed juris prudencia, quæ propterea quoque nimium, ac principaliter necessaria est, eaque absque longa retum experientia non de facili obtinetur, vel ut partes ad concordiam inducat, ut Partibus suspectum non se reddat; Bovadill lib. 1. politic. cap. 6. Atque sicuti antiqui artis oratorie magistri; in Oratoribus, historiatur, ac politicè periti desiderant, ut in fratre agendo de Advocatis, aliisque causatum defensoribus advertitur; Ita magis in Iudice, cum ex his prudentia manet, ideoque in judice major, quām in Advocato idoneitas desideranda videtur, Bovadill ubi supra.

Hinc ad majores, ac primarias judicaturas in supremis præfertim Tribunalibus, commendabilis, nimiumque proficiens est transitus per gradus; Improbabilis

bilis verò est, ac damnata promotio per faltum, sine experientia, quamvis etiam adsit literatura; Multo verò magis ubi utraque desit; Quinimmo pro meo sensu (in magnis praesertim Tribunalibus), etiam peritia in rebus concernentibus mercaturam, & negotiationem, desideranda venit; Ideoque plurium partium cumulativus concursus desideratur; Atque ad istum concursum potius, quam ad ingenium, vel ad solam magnam literaturam est reflecendum; Ad instar eorum, quæ habemus in praelectione facienda per Episcopum in concursu ad Ecclesiæ parochiales ad formam Concilii Tridentini, ut in sua sede advertitur, in annot. ad Concil. Trid. dist. 32. & tit. de Parroch. dist. 37 & in aliis.

Et per consequens, Aliqui, commendantes quidem prætensionem antiqui stylis publicatum ac privatum disputationum faciendarum per eos, qui Auditorum Rotæ, vel Advocatorum Consistorii collegiis cooptandi sunt, (ut supra) profusa majestate Curia, non tamen id commendant pro fine, ad quem hujusmodi functiones peragi dicuntur, cum nil commune habeat ista scholastica, vel potius rytonica functio (congrua quidem iis, qui ad Cathedras assumendi sunt,) cum partibus Judicis vel etiam Advocati in Principis consistorio.

Quamvis antem aliquando in iis, qui eximi, ac magni Advocati fuerint, munus Judicis, vel Episcopi, aut Gubernatoris, parum felix esse praxis docere soleat; Vnde propterea contra genus Advocatorum ista traditio apud aliquos in Curia gnovitare soleat; Error tamen est manifestus, id ita generaliter, ac indefinite assertere, cum id sequi soleat, potius pro limi-

tatione regulæ, in uno ex duabus Advocatorum generibus; Vel scilicet in iis, qui cum solo ingenio acumine, atque cum merè leguleicis rigoribus, in omnibus casibus, omnibusque personarum generibus procedunt, non bene distinguendo, personas, loca, tempora, & negotia; Vel in iis pejoris conditionis viris, qui ob consuetudinem ab' eis contractam, indies manus habendi plenas muneribus, & pecuniis clientium, tales consuetudinem etiam in statu judicaturæ retinere satagant, utin aliquibus partibus praxis quandoque docet; Id autem in Mundo antiquum fuisse, docemur ex antiquis Graeci Poetæ versibus, quos in latinum traduxit eruditissimus Iuris professor Akias sus lib. 12. parergon. C ult.

Imperium qua serva fuit, ne sumat berile.

*Hoc vetus est, aliud nunc tibi dico novum.
Quisquis caſſidicuſ fuit, is ne judicet unquam.*

Rhetore ſit quamvis doctior Iſocrate.

*Venali vir lingua, & opes acquirere ſueat,
Iudicium haud unquam ſordibus abſque
feret.*

Istud verò secundum genus certè nondatur in Curia, quoniam cum Advocatorum honorarium sit jam taxatum in summa valde moderata, que ſolum à ſponte dantiibus recipitur, ab invitis autem non exiguntur, ut in ſta in Curialium ſede advertitur; Hinc ſequitur, ut ita mala conſuetudo exortiandi non verificetur; Solet autem aliquando verificari prima, led raro tanquam limitatio regulæ, quæ verè eft in contrarium, quoniam jam versatus Advocatus, longè magis alienus eft ab aqvivocis, atque à defenſorum fallaciis, longeque facilius negotia percipit, & expedit,

pediri, cum eius idoneitas sit absque dubio magis scientifica, & fundata.

Redendo autem ad Rotam, (à qua præmissa neque extranea sunt;) Ea quam plures habet stylos particulares quorum aliqui sunt commendabiles, alii verò commendatione digni per aliquos non reputantur, in hoc relatoris partes solum me explente.

Inter quamplures autem stylos, quos omnes reallumere nimis laboriosum ac forte radiosum esset, istisque verè fuitivis subcisi varum horarum adnotacionibus omnino incongruum; illi præsertim dignoscuntur, ultra eos, qui jam supra insinuati sunt circa dubiorum disputationes, ac decisionum æditiones, & novas audentias, ac alias.

Primò nempè (& quidem commen-
dabiliter) quod aliorum Tribunalium vel
92 Iudicium res judicatas non attendit, neque
exequitur, nisi de earum justitia gustet.
*Cavaler. decis. 62. & 270. decis. 132. par. 6.
res. Merlin decis. 38. & sapius.*

Secundò quod profitetur attendere
potius rationes, quam majorem cumu-
93 lum doctrinarum; *plura cumulant add. des.
460 par. 4 rec. tom 2. num. 18.* Ut revera
decet magna Tribunalia; Quamvis aliquando non bene servetur; Summam
etenim rationem iste stylus haberet, ideo-
que pro meo sensu, ab omnibus Iudici-
bus servandus esset, quoniam ubi non ag-
atur de lege expressa, & præcisa pcprii
Principis, quæ in ratione auctorativa,
præcisam, ac necessariam faciat auctorita-
tem, sed agitur de articulis in jure con-
troversis, habentibus auctoritates, ac opini-
ones hinc inde; Sive etiam de interpre-
tatione legum civilium, quas in ratione

voluntarii usus potius habemus, quam ex præcisa, & necessaria auctoritate jux-
ta legalem historiam alibi recentis, dicitur disc. 1. de servit. Hinc nimis impro-
prium ac indecorum est, ut magnum Tribunal, quod est præsupponendum, ut constituatur ex pluribus eximiis lu-
tisconsultis, se qui debeat, cum cæca fide, traditiones frequenter indigestas
eorum, qui potius ex otio, tanquam pro forensibus rebus inepti, volumina adiderunt; Potissimum, quia, ubi etiam super aliqua tradizione, magnus ha-
beatur scriptorum cumulus, adhuc ta-
men si diligenter advertatur ad segregati-
onem eorum, qui in diverso casu, vel
cum diverso præsupposito loquuntur, ac
eorum qui sine aliquo discursu, sunt pu-
ri collectores, vel transcriptores ita in-
venietur quod, ad valde exiguum nu-
merum reducantur illi, qui numerar-
mentur; Fortius verò si bene perqui-
ratur origo, seu principum, quia nem-
pe traditio desumpta sit ex dicto alicuius
antiqui gravis Auctoris, ejus nun-
quam in atimo fuit asserere id quod sup-
ponit; Ideoque plures ex eis dicen-
di sunt testes de auditu auditus; Et alii de
auditu ab iis, qui non dixerunt, ac prop-
terea congruentius est rationes, & prin-
cipia perquirere.

Tertio, ubi etiam agatur de propriis
exequitorialibus, & in vim propriæ rei
4 judicatz. Si exequitio per longum tem-
pus neglecta sit, illaq; petatur post decem
annos, concedi non solet, nisi Pater ite-
rum audita, cum disputatione dubii;
Commendabiliter quidem, quoniam,
tam diurna & invertisimilis negligen-
tia, aliquam redolat probabilem suspicio-
D d 3 nem.

ne. titul. de juris dict. disc. 2. & titul. de judic.
disc. 40. in quo agitur de exequitorialibus.

Quarto, ubi procedit per contradicções
contra absentes, & præsertim contra eos, qui
65 sunt in remotis regionibus, de com-
mendabili stylo. quamdam facere solet
cumulationem, saltem virtualem, posses-
sorii cum peritorio, quod scilicet non de-
terminat possessorium, non bene gustato
de bono jure in petitio, *Leodien. dominii
10. Ianuarii 1650. coram Cerro.* quamvis
regulae Juris sint in oppositum quod sci-
licet possessorium nil commune habeat
cum petitio, arque prius illud est ter-
minandum, ut in judiciorum sede adver-
tit agendo de possessoriis.

Quintò, quando agitur de judicio pos-
sessorio præfertim summariissimo reti-
nendæ, quod est exequitivum, & non
96 retardabile per appellationem, sive de
revocatione attentatorum, solet quando-
que demandare, ut videatur de bono ju-
re sine præjudicio dicti processus, ad eun-
dem effectum manutentionis vel revo-
cationis attentatorum; Idque commen-
dabile reputatur, cum bonos effectus
quandoque producere soleat. *Bich. decis.
605. & sapius.*

Sextò in causis dubiis, sive ubi alijs ti-
97 meri valeat, quod inconvenientia produ-
cenda sint, insinuare solet concordiam,
atque in ea nimiùm cooperari, & quan-
doque etiam illam præcipere. *Caputq.
decis. 214. par. 2. Cavaler. decis. 132. & sa-
pius.* quod de jure fieri posse immò debe-
re apud DD. est recepturn, licet quandoque id transite soleat in abusum, unde
propterea, Tribunalibus Regni Neapo-
litani per legem particularem id prohibe-
re oportuit. *Rovis. dec. 95. Ioan. Baptista de S.
Georg de translati quaest. 20.*

Septimò quando adversus resolutio-
nem concessit, novam audientiam, stylus
est, quod super jam ædita decisione expe-
ditionem non decevit, quamvis ea pars
succubens, quæ audientiam obtinuit,
informare negligat; Vnde propterea, vi-
tore lolum informante, disputatur du-
biu, an sit standum in decisio, *Bich. decis.
417. dec. 343 par. 10. rec.* Et quandoque (licet raro) pro recessu contrainfor-
mantem respondere solet.

Octavò, in causis præsertim beneficia-
libus, quando causa teperiatur jam intro-
ducta in Rota, non datur alter exequi-
tor vel institutor an collator sine vitio at-
tentatorum, sed ipsa Rota assumit has
partes, arque ei, cui beneficium debitum
sit, confert) vel instituit, ita subintrans
in locum collatoris. *tir de bensf. disc. 52.*

Nondò, licet in Curia exequitio obli-
gationis cameralis pertineat ad Auditio-
rem Camerae privativè ad alios; Vnde
propterea ut supra advertitur, ac etiam
disc. precedenti, necessaria est communica-
cio, hujusmodi facultatum; Attamen te-
ste procedit jure sua delegationis, ubi
agatur de obligatione dependente ab iis
que jam pendent in Tribunalis. *decis. 332.
par. 10. rec. Dunozett. decis. 849.*

Decimò licet non soleat aliquid de-
cernere non prævia disputatio dubii,
101 & æditione decisionis; Attamen in ex-
pensis, & fructibus, id agit sine hac for-
malitate. *Bich. dec. 468. Rov. dec. 385. & in aliis.*

Vndecimò, quando Rota mutat opi-
nionem, ut frequenter contingere solet,
102 non per hoc admittit retroactionem
præjudiciale rei judicatae, vel concor-
dia sequitur de tempore, quo altera opi-
nio tenebatur. *Martin. Andr. dec. 48. & in
aliis pluries.*

Duodecimè condemnar semper in expensis viëtum, non refleßendo ad distinctionem, quæ desuper per DD. traditur 103 intet justa, & injüstam causam litigandi. Isteque stylus videtur in Curia generalis. Verum non omnes expensæ reficiuntur nisi vivæ, præterquam in certis casibus, ut in sua materia judiciorum advertitur in particulari fede refectionis expensarum.

Illi autem videtur stylus particulatis Rotæ, quod non mandat refectionem propinarum, quæ ipsius Rotæ solvantur; Isteque stylus parum commendabilis reputatur, ideoque reformatione dignus.

Profliterut item tenaciter sequi opiniones antiquas; Idque regulariter commendabile quidem est, ut superius quot 104 que advertitur; Sed quandoque videatur modica commendatione dignum quando dignoscatur quod antiqua opinio non habeat probabile fundatum; Ut ex. gr. contingit in retentione 105 opinionis Alexandri contra illam Angeli, super denegatione viæ exequitivæ pro legatis, dum omnia alia Tribunalia sequantur opinionem contrariam ut injudiciorum lede advertitur, agendo de iudiciis exequitivis; *tit de iudicis. disc. 37. & 24.* ac etiam circa opinionem Bartoli ut juspatronatus non transeat in fidei-commissarium, ut patiter in sua sede substitut de jure patr. *disc. 36.*

Haber quoque quemdam stylum particularem, qui exorbitans, parumque 105 commendabilis videtur, quod scilicet ille terminus, qui de stylo generali Curiae habitus pro servato durat per decem dies, &c in Rotæ per quindecim ut in iudiciorum sede adyvertitur; Quando ha-

beatur pro servato in uicina Rota memorialium, in qua indicuntur generales vacationes æstivæ. durat usque ad primam Congregationem generalem, quæ ut supra, habeti solet circa finem mensis Julii vel principum mensis Augusti, cum tali exorbitanti retrotractione ad diem termini habiti pro servato, quod si viëtus non appellaverit infra decem dies, vel appellando non curaverit committi causam infra alios decem, intret res judicata; Id enim exorbitans videtur, ut transeat in judicatum sententia, quæ reverâ tunc non aderat in rerum natura; Immò quando neque prodierat decisio, ex cuius lectura viëtus determinare posset an deberet acquiescere, vel appellare; Ac etiam erat incertus, an demandanda esset expeditio; Vel potius concedenda nova audiencia, *tit de iudic. agendo de appellatione, & de res judicata. disc. 37 & 38.*

De Rotæ Decanatu quomodo ejus optioni locus sit latè differit ille, quin hoc munere diu vixit & obiit; Coccin. notabil. 261. *post primum vol. à decisionem.* Et an causæ Judex seu Ponens sequidebeat votum correspondalium, si resolutioni sibi parum justa videatur, esse solet in quæstione. *Coccin. disc. 399. num. 5.*

In causis in hoc Tribunali pendentibus, nullæ penitus fiunt expensæ pro iudicibus per litigantes, præsternit exteros, cum quedam exigua nimiumque moderata munuscula superius recensita in candelis cereis, & saccharo tradi solita in vigilia Nativitatis Domini vel in Kalendis Augusti, ut plurimum præstentur per Magnates, & nobiles præsentes in Urbe, non autem, vel nimium raro, per litigantes exteros, qui aliquando id agunt iohum in causis valde gravibus; Aliudque

que non adest emolumenntum pro iudicibus, nisi illud propinatum in expeditione sententiarum diffinitivatum nempe; In causis prophanis usque ad summam scutorum mille, scuta decem auri; A mille vero usque ad decem mille; scuta viginti quinque pariter auri; A decem milibus usque ad viginti milles scuta, quinquaginta; Ab inde vero supra, ad quamcumque summam ascendat centum, neque excessus hujus summae datur.

In causis autem beneficialibus; Si valior non excedat summam centum ducentorum, est decem, A centum vero usque ad mille, viginti quinque; A mille usque ad tria milia, quinquaginta; Et ab inde supra, centum, absque excessu.

Vbi vero agatur de causis iurisdictionibus, vel alius quæ valorem certum non habeant, tunc fieri solet taxa moderata, pro ipsarum causarum qualitate; Atque ad hunc effectum deputari solet unus ex senioribus, magisque peritis, ac probis Procuratoribus Collegii, pro hujusmodi sportulium cura, & taxa; Ultra quas solvuntur quædam emolumenta Notario pro registro actorum, quæ pariter suam habent taxam; Et de aliis expensis pro honorario Advocatorum, & Procuratorum, habetur infra in Rubrica Curialinum; Eisque accedunt stipendiia sollicitatorum, & copistarum; Nil autem ulterius extraordinarium expenditur, præter illud emolumenntum quod viator solvit Adiutori studiorum Ponentis, quando sibi communicat decisionem jam editam, quod de stylo importat id quod importet honorarium Advocati vel Procuratoris in qualibet informatione, quod ad summum est duorum scutorum auri, frequenter vero minus, & juxta valorem anti-

quum dictorum scutorum auri, ut in dicta Curialium sede habetur; Vnde præterea reliqui lumpus qui ponit solent in lictis eorum, qui negotiorum curam habent, minus veri sunt, cum principalium deceptione.

Ab antiquo tempore, Auditores Rotæ habuerunt locum in Cappella Pontificia, cum prærogativa, quod Decanus teneat Papæ mitram, seu tritregnum; Atque inter eos primum locum occupabat, post Decanum, Magister S. Palatii, ut de ipso agendo superius in plurim ejusdem Palati officiium Rubrica advertitur; *Supradic. 8.* Hodie vero, post ejusdem Cappelle reformationem sub Alexandro VII. sequutum, iidem Auditores tanquam effeti subdiconi, aliquem digniorem occupant locum, unde propriea sequutum est quod Magister S. Palatii, sedet post eorum ultimum; Atque eorum unus in majoribus solemnitatibus, defert crucem Papæ, duoque alii eidem inserviunt, elevando fimbrias vestium, quando Pontificaliter incedit; Decano continuante delationem missæ; Atque ita sopita fuit antiquæ præcedentie quæstio inter Auditores Rotæ, & Clericos Cameræ, favore Auditorum, qui tanquam subdiaconi, præcedunt Clericos; Idque causavit etiam in eis mutationem habitus, qui prius erat nigri coloris, eo modo quo est ille simpliciū Referendariorum Signaturæ, qui nullum aliud munus annexum habeant; Nunc vero est magis qualificati coloris violacei, attingant episcoporum, & Archiepiscoporum, ac Prothonotariorum, atque istorum prærogativam habent, deferendi in pileo signum, seu cordulam violacei coloris, quod non conceditur Clericis Cameræ, aliisque

aliisque Praelatis, qui ratione officiorum, vel munerum, vel familiaritatis Papæ, ejusdem violacei habitus usum habebant; ita verò prærogativa mutationis habitus, Rotæ potius displicuit, eò quia major prærogativa judicabatur, ut illi, qui violacei habitus usum jam habebant, ambirent, (eo derelicto) obtinere istum nigrum, tanquam longè majorem gradum, purpuræ proximum, ac etiam in ipso statu, longè majoris existimatio-

nis.
Quam plura quoque munera huic Auditioio fixa esse videntur; Illud præ tertium supta insinuatum in Rubrica magni Pœnitentiarii, Regentis Pœnitentiariae; *suprà dist. 12.* Ac alia pariter occasione aliquatum Congregationum jam ~~110~~ nunciata; Quod scilicet in illis Congregationibus Rituum, que sunt pro canonizatione vel beatificatione servorum Dei, interveniunt tres seniores Rotæ Auditores tanquam periti Canonistarum, & Consiliariorum; *suprà dist. 18.* Ac etiam eorum natus intervenit in Congregatione immuniraria Ecclesiasticae; *suprà dist. 17.* Et alter in Congregatione fabrice S. Petri; *suprà dist. 20.* Atque ubi Papæ placeat assumere Praelatum ad officium Datatii, pro frequentiori uolu, assunit unum ex Rotæ Auditorebus; *suprà dist. 3.* Quid etiam sequi solet in munere Datarii, apud Cardinales de latere ad Reges, magnolosincipes, aliaque officia eis committent pro Papa Arbitrio

Loc Tribunali, ultra tot supra enunciatos, Pontifices, Cardinales ~~111~~ Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos; Multi quoque prodierunt scriptores in utroque iure, aliisque facultatibus quorum labores ad postesti-

tatis instructionem habemus in voluminibus publica luci datis, præter tot volumina decisionum, quæ sub nominibus peculiaribus ipsorum Auditorum, vel in confuso collecte fuerunt per Prospurum Farmacium, & Paulum Rubeum, qui non fuerunt Auditores Rotæ, sed collectores aliquarum decisionum hujus Tribunalis, eas ad publicam utilitatem in volumina redigendo.

Ex isto etenim Tribunalis fuerunt, præ ceteris, Authores, in infra scripta serie re censiti. Videlicet.

Sandius Raymundus, qui ex commis sione Gregorii IX. fuit compilator quinque librorum Decretalium, quo um notabilis pars ex hujus Tribunalis decisionibus desumpta est, ut su pta.

S. Antonius Archiepskopos Flote tinus

Guilielmus Durandus, qui speculator nuncupatur.

Oldradus de Ponte.

Ludovicus Pontanus, seu Romanus.

Lapus.

Zabatella.

Tutrecemata.

Abbas Panormitanus.

Felinus.

Bellamera.

Jo. Antonius de S. Gorgio.

Decius.

Gammarius.

Antonius Augustinus.

Pavinus.

Gomesius.

Corsettus,

Bellincinus.

Jacobatus.

Simonetta.

Paleottus;

Mantica,

Penia,

Et alii, quorum notitia non habeatur, vel
quod memoria non suffpetat; Vnde li-
quer quale seminatum sit istud Tribunal.

De aliis autem circa sanationem termi-
norum, vel circa prorogationem fata-
lium, sive circa nullitates, quas attende-

re, vel rejicere debeat, ac similibus cen-
cernentibus ordinatoria judicij, habetur
sparsum insta in suis Rubricis, occasione
agendi de terminis substantialibus, ac
de nullitatibus, & de appellatione, a-
liisque concernentibus, istam materiam
processus, & auctorum; Aliaque studio-
sus perquirat, & addat, cum non uni
omnia.

DISCURSUS XXXIII.

De Tribunali Cameræ Apostolicæ.

S V M M A R I V M.

- 1 De origine, seu introductione hujus tribu-
nali.
- 2 De numero prefinito Clericorum, & quan-
do id sequutum sit.
- 3 De statu hodierno Tribunalis, & ex quibus
illud constitutasur.
- 4 De Cardinali Camerario, & de aliis Ca-
meralibus, qui sedent in Camera ultra
Clericos.
- 5 In quibus diebus Camera teneatur, & in
quo loco.
- 6 De Camera tributariorum in vigilia Aposto-
lorum.
- 7 Quale votum habeant Cameratales, & in
quo differant a Clericis.
- 8 De prorogativa Advocati, & procuratoris
fisci.
- 9 Habetur usus contradictioriorum.
- 10 Quomodo fiat communicatio informatio-
num, & de prorogativa fiscalium.
- 11 De modo votandi, & de quibusdam stylis
qui non laudantur.

- 12 Laudatur stylus, ut Ponens, vel Commissa-
rius causa votet, & habeat plenam, ac ex-
altam informationem processus.
- 13 Quomodo fiat distributio causarum inter
Clericos.
- 14 Hoc Tribunal habet Signaturam in ventre,
& Decanum gerit partes Praefecti.
- 15 Quarum causarum cognitionem habeat, &
in qua instantia.
- 16 Propositio qua sit in Camera est loco com-
missionis vellibelli.
- 17 Quomodo regulariter rescribi solet in cau-
sis exequitorivis praefitum à sententiis, vel
decretis Thesaurarii, & de cautela impe-
diendi exequitionem.
- 18 De modo firmandi dubium, & propoundi
resolutiones, ac etiam de stylo cuiuslibet
novas audiencent, & recedent, nisi
absque editione decisionis.
- 19 Appellatur etiam ab eis sententiis, & causa
committitur per Decanum in eadem Ca-
mera.
- 20 De propinu, aliisque expensis, & mune-
ribus.

- 21 De Auditoribus Clericorum.
- 22 De istorum officiorum penalitate, eorumque pretio.
- 23 Qualis sit hujus tribunalis iurisdictio, & in quibus generibus causarum.
- 24 Est tribunal secularis principaliter, sed habet etiam admixtam aliquam iurisdictionem Ecclesiasticam.
- 25 Agebat prius causas communitatuum quae nunc agunt Consulta, & Congregatio Boni regiminis.
- 26 Depotestate hujus Tribunalis, ejusque Clericoru[m] sede vacante, quando in aliis sileat.
- 27 Desolemnitatis circa admissionem Clerici noviter assumpti.
- 28 Quod hoc officium habeat annexam Prelaturam qualificatam.
- 29 Quod ex hoc Tribunali predeant Summi Pontifices, & Cardinales multi.
- 30 De venalitate, unde provenias remissione.
- 31 De pluribus officiis, & Presidatibus qua per Clericos exercentur singulariter.
- 32 Vnde proveniat major, vel minor copia causarum in hoc Tribunali.
- 33 Cognoscit etiam causas retrahitum, & servitum in Urbe.
- 34 De Congregationibus Baronum, & montium, & Consulte ac Boni Regiminis, que huic Tribunali perjudicant.
- 35 De Congregatione computorum, & alia Congregatione Camerali, quid agant.
- 36 In qua iustitia cognoscantur causa retrahitum, & servitum.
- 37 De exceptionibus, & franchitiis quibus potiuntur sedentes in Camera.
- 38 Quid in Camera Rationatoribus.
- 39 De loco in Capella.

Rerenta, seu praesupposita eadem serie superioris recensita in rubrica

Cardinalis Camerarii *supradicti*, 11. Quod si in antiquis primitivæ Ecclesiæ temporibus sub tyrannorum persequitionibus, Pontifex, ut potè divinis intentus, peculi, vel thesaurorum Ecclesiæ curam, & administrationem, commissari securius Archidiacono, ut acta martyrii SS. Laurentii, & Sixti dicent; Quodque postmodum restituta Ecclesiæ tranquillitate, opportuerit Archidiaconi officium, vel dignitatem supprimere; Hinc idem Pontifex, quemadmodum publicas, vel privatas causas, quæ gratiam, vel iustitiam concernent, cognoscebat, partim in Consistorio cum ope Cardinalium, & partim in Cappella cum ope ejus Cappellano rum, ut in ultiusque Rubricis superius advertitur, aliaque negotia per organum Refendatorum expediebat; Ita ea quæ concernebant ejus Cameræ seu fisci administrationem, quæ penes Archidiaconum prius existebat, cognoscebat cum adjutorio, & opera aliquotum ejus clericorum, quibus tractu temporis, tanquam ejus Vicarium, unum præfecit Cardinalem, cui Camerarii nomen triburum est, unde propterea irtepli hoc Tribunal, quod constitutum est ex Camerario, & Clericis, ac aliis ejusdem Camerarii officiabibus, in eadem ejus rubrica insinuat.

Cum autem Clericorum numerus in determinatus esset, illeque nimium crevisset, unde propterea confusiones, aliae inconvenientia resultabant, Hinc proinde Eugenius quartus, *Consilij Egeni quarti*, eorum numerum septenarium determinavit, & qui solum Clerici ordinarii, ac participantes, & causarum Cameræ Judices esse debent, praesupponendo existentiam aliorum Clericorum *supradicti*.

numerariorum, qui in Camera intervenirent, quando negotia discutiebantur, non tamen emolumenterum participationem haberent, neque remanerent in Camera post ejus clausuram, pro causarum, ac negotiorum determinatione; Idemque confirmarunt, Innocentius VIII, & Pius IV. *Constit. 1. Calisti 3. & constit. ss. 86 & 88 Pii IV.* alique successores Pontifices, qui ordinarunt reformatiōnem hujus Tribunalis, cuius Statuta ab ecclae ordinata, approbarunt; *Ista statuta sunt inserta in constit.* Atque auctus postea fuit eorum numerus ad duodecim, cum longe majorum emolumenterum ac praeminentiatum additione, juxta statutum praesentem.

Attento itaque hujus Tribunalis hodierni statuti illud constat, ex duodecim *3 Clericis*, qui sunt de genere Praelatorum utriusque Signaturae, ac de Sphera prælaturæ nimium conspicuer, quam ipsum officium habeat annexam. Eorumque Præsidens seu Præfector est præfatus Cardinalis Camerarius, qui volens potest, sed non solet, vel ratiō, ledere in Camera, in *4 qua* cum præfatis Clericis, in mensa circulari, sedent quoque plures alii officiales, quia differentiam Clericorum, Camerale appellaniunt; Nempe: Gubernator Vibus, tanquam Vicecamerarius; Auditor Cameræ; Thesaurarius Generalis; Et Præsidens Cameræ, qui omnes pariter in Praelaturæ statu constituti sunt; Ac etiam Advocatus fisci; Advocatus pauperum, & Procurator generalis fisci in cibilibus, qui Cameræ Commissarius appellatur.

Hoc autem Tribunal congregatur in Palatio studiorum, quod Sapientiae dicitur, bis in hebdomada, in eisdem die-

bus, in quibus congregatur Rota, in feria scilicet secunda, & sexta; Cum ea differentia, inter unum, & alterum Tribunal, circa hujusmodi dies ac tempora, quod de mente Martii, quamvis Rota habeatur in feria sexta; Attamen Camera habetur in feria quarta, dum feria sexta illius mensis habetur tanquam dies festivus. Atque in vacationibus generalibus astivis, semper quod Papa tenet Consistorium, convocatur, seu tenetur etiam Camera, quæ cuncte dies illa sit; Quod etiam in reliquis anni tempotibus contingit, in quibus tamen rari sunt calus hujusmodi convocationis Congregationis extraordinarie, ratione Consistorii, dum istud pro ejus ordinario, & consueto cursu, haberi solet in feria secunda, quæ est dies ordinaria Cameræ.

Alia item Camera insolita, seu extraordinaria habetur in palatio Vaticano, seu pro temporum contingentia, in Quininali in vigilia SS. Apostolorum Petri, & Pauli; Non quidem pro decisione causarum, sed ad effectum recipiendi tributa, vel census, aliasve responsiones, quæ Cameræ debentur ratione feudorum, aliquumque concessionum; Ideoque pro forma Tribunalis, summarie examinatur, an & quorum tributorum vel præstatuum solutiones, vel cibations recipiendæ sint, & quæ respundent, vel conditonaliter seu cum clausulis præservativis recipiendæ; Idque non solum pro iuribus ac respectivè præjudiciis ipsius Cameræ, conservandis, vel præservandis; Sed etiam inter partes, quæ de possessione, vel de pertinentia feudorum, vel aliorum bonorum contendant, unde propterea, earum, quælibet, tribunt, vel iesponsionem Cameræ, pro sui juris, vel posses-

possessionis conservatione præstare sat-
gat.

Ea vētō inter Clericos, dictosque alios
officiales, & Camerales dissentia digno-
scitur, quod eis in dicta mensa cœculari,
sedentibus à diversis laterebus Cardinalis
Cameratus, tanquam per distinctionem
duorum diversorum ordinum sugguli
Cletici votum habent decisivum; Came-
rales vētō, super causis, quæ proponiuntur,
discutere quidem posseunt, ac solent,
non auctem votum proferunt; Et quatenus
proferre velint, eotum omnium vo-
tum, pro unico decisivo numeratur, ita
supplendo votum Camerarii, cuius no-
mine, ac vice ibi intervenire dicuntur,
ad eo ut interventus Gubernatoris Urbis,
Auditoris Cameræ, Præsidentis, & Ad-
vocati pauperum, quodammodo certi-
monialis videatur; Ille vētō Thesaura-
rii, ac Advocati, & Commissarii Came-
rae, considerabiliter habet finem, pro ju-
ribus Cameræ tuendis; Ea etenim digno-
scitur dissentientia inter Advocatos, &
Procuratores partium, & illos fisci, quod
primi postquam Judices informatiunt,
exeunt à loco Tribunalis; Isti vētō re-
manent, atque assistunt, quando vota
proferuntur, cum facultate respondendi
difficultatibus ac motivis, quæ inter vota
tandum per Judices fiant; Benè vētum
quod, neque Advocati, & Procuratores
partium in hoc Tribunali, præsumt pri-
mum interventum informativum ha-
bent, dum pro eodem stylo Rotæ, acer-
giā Signaturæ, aliorumque Tribunalium
collegiatum, & Congregationum (ex-
ceptis illis, Montium, Baronum, & Com-
putorum, & Auditoris Cameræ) in Cu-
ria non habent usus contradictoriorum,
coram ipso Tribunali congrega-

to, sed singuli Clerici, aliquique officiales,
pro caularum qualitate, à partibus, ea-
rumque Advocatis & Procuratoribus,
retenus & in scriptis informantur cum
eodem ad amissum ordine, qui in rubrica
prædicti, agendo de Rota recentius
est, adeo ut nulla dignoscit videatur diffe-
rentia circa modum informantandi; Nisi
quoad aliquam inæqualitatem, ubi aga-
tur de causis fiscalibus, quod scilicet Ad-
vocatus, & Procurator fisci exigunt com-
municationem informationum partium
per aliquos dies, antequam ipsi adant
eorum informationes, qua tēpensionio-
num potius, quam informationum spe-
ciem habent, ideoque non est illa co-
qualis. & contemporanea communica-
tio, que inter partes in ipsa die informa-
tionis de fero fiat; Ac etiam ista commu-
nicatio inter partes in hoc Tribunali non
ita exacte servatur, sicut in Rota, dum
quandoque aliqui litigantes id agere re-
nuunt; Adhuc tamen licet cum aliquo
majori in cōmodo, idem resultat effe-
ctus, quoniam ipsi met Judices, libenter
informationes ei datas accommodant ut
sumptum exinde defumatur, ad effe-
ctum respondendi, pro eodem laudabi-
li fine, elucidandi veritatem, atque tol-
lendi & quivoca, seu fallacias informan-
tium.

Super modo auctem votandi, diversus
est hujus Tribunalis stylus, ab illo Rotæ,
cum in hoc non adsit ibi enunciata di-
visio turnorum, sed omnes, in singulis
causis, votum proferant; Cum duplicita-
men particulari stylo quorum uterque est
exorbitans; Primo nemp̄, quod ma-
jor pars votorum, non constituitur ab ex-
cessu supra medietatem, juxta regulam
electionum aliorumque actuum comi-
tialium,

trialium, seu collegiativorum, sed dicitur major ea, quæ sit talis comparatione alia rum; Vnde propterea si (ex gr.) ex duodecim Clericis; Duo in unam sententiam abeant; Duo in alteram; Tres in alteram; Et quatuor in alteram, tunc juxta istam ultimam tanquam pro majori parte, capiatur resolutio, quod a juris regulis exorbitar, ideoque non videretur commendatio-
ne dignum. ita sequendum est in casu de quo sub tit. de Regal disc 136.

Alter stylus est, paritet exorbitans, quod cum hujusmodi Clerici plures habeant inter se distributas praesidentias, ut infra, in quibus gerunt partes Iudicium primæ instantie, unde ab eorum sententiis appellatur ad Cameram; in disputacione quæ habeat, an illius Praesidentis sententia confirmanda, vel infirmanda sit, ipsem votum quoque habet decisivum, aliis Clericis coequaliter, quod a juris regulis etiam exorbitat, ideoque non videretur commendabile ibidem.

Ille vero est hujus Tribunalis stylus nimium commendabilis, quod Ponens
12 seu Commissarius causæ, habet votum in decisivum, quod eodem modo, quo in Sacris Congregationibus, ac generaliter in omnibus aliis Orbis Tribunalibus, pro frequentiori contingentia, omnium ponderosius esse solet; Non quidem, ut majoris roboris sit de jure, sed quia, melior rem, magisque distinctam habet informationem facti, ex quo jus oritur, atque major pars decisionum penderit; Ponenti etenim in hoc Tribunali, quædam stricta, & rigorosa incumbit obligatio, habendi distinctam notitiam facti, totiusque processus, quem secum asportare debet in plena Camera, ut in relatione causæ, quam ipse faciat, sive in discussione, ad

singulorum Vorantium, requisitionem promptè docere valeat de iutibus, quæ in eodem processu continetur, ad effectum inspicendi, an fideliter à Partibus data sint in summario, sive inspicendi ea, quæ ab ipsis Partibus neglecta fuerint.

Distributio vero causarum fit, eodem modo, quo de Rota dictum est, inter singulos Clericos, absque tamen aliqua aliorum officialium cameralium participatione; Cum ea tamen differentia, inter dictum Tribunal Rotæ, & istud Cameræ, quod in Rota causæ distribuuntur cum commissionibus utriusque Signaturæ, Gratia, vel Iustitia, ac propterea idem Tribunal subjacet præfato Tribunalis Signaturæ Iustitiae, circa modum committendi, & retribuendi ut jam de eo agendo, insinuatum est, adeò ut ejus Decanus, aliam non habeat potestatem, nisi illam subrogandi; Istud vero Tribunal habet (ut Practici dicunt) Signaturam in ventre, id est quod non subjacet Signaturæ Iustitiae, neque ejus jurisdictio pendet à commissionibus, earumque forma; Ex ea ratione, quod est Tribunal ordinarium ad certum genus causarum, unde propterea singulæ causæ, singulis Clericis potius distribuuntur, quam delegantur; istaque distributio fit per eorumdem Clericorum Decanum, id est antiquorem, adeò ut non sit officium particulare, sed sit præminentia antianitatis, atque habeat quamdam imaginem Præfecti Signaturæ Iustitiae, tam circa dictam distributionem seu commissionem causarum singulis Clericis, quam circa recursum, qui per appellantem ad eum habecatur, ut deminatur suspensio exequutionis, seu concedatur supercessoria usque ad primam Cameram,

meram, in qua commissio se qui debeat, cum reictipo suspensivo exequutionis, vel præservativo, eo modo quo de Signatura justitiae est dictum.

Est etenim istud tribunal, juxta ejus ordinariam, ac regularem naturam, ¹⁵ Jūdex appellationis, à sententiis & decretis Auditoris Camerarii, & Thesaurarii generalis, ac Præsidium, de quibus infra, adeò ut rari sint causas, in quibus, cognoscatur de causis in prima instantia ex consensu partium; Vel de mandato Papæ; Aut ex capitulis appaltuum; Vel quod ita exigat causæ qualitas, ut præfatum contingit in causis devolutionis vel cadiucitatis feudorum; Cumque Thesaurarius, ex Apostolicis Constitutionibus, illa præfertim Sixti V. Conf. 100. Sixti V. habeat in facultatibus procedendi exequutivè; Hinc proinde appellantes, ad impedientiam exequutionem, quæ appellatione non obstante, vel durante ejus termino, fieri potest, recurunt ad Decanum, pro supercessoria, eodem modo, quo ¹⁶ recurrunt in aliis casibus indifferentibus, ad Præfectum Signaturæ Iustitiae, ut ita exequatio impeditur, usque ad primam Cameram, in qua appellans faciat propositionem, quæ de stylo hujus Tribunalis, est idem, ac commissio in Rota; Et quoniam in causis exequutivis, & præfertim Tribunalis Thesaurarii, quando incontinenti non doceatur, de nullitate, vel in iustitia, describi solet cum clausula servata forma, id est admittendi appellationem ad devolurivum tantum, sine præjudicio exequutionis; Idcirco appellantes in prima Camera cutant docete de nullitate vel iustitia clara; Atque ubi Tribunal agnoscatur, quod appellantium quæcunque aliquam habent faciem proba-

bilitatis, tunc demandare solet supercessoriā, quodque disputetur in prima, vel alia oportuna Camera dubium. An, & quomodo sit inhibendum; Sive an mandatum si exequendum, quod quandoque appellantes prævenire solent, ut in ipsam prima Camera id disputetur; Et in summa istud Tribunal facit ea, quæ conjunctim faciunt, Signatura Iustitiae, & Rota, quando in causis de sui natura exequutivis rescribatur cum clausula translativa exequutionis, non tamen, præjudiciale processui exequutivo, juxta exemplificata in dicta rubrica Signaturæ.

Firmato igitur statu causæ, eaque distributa unius Clericis, qui pariet Ponens dicitur, firmatur etiam dubium, eodem modo quo de Rota dictum est; Cum ea differentia, quod in hoc Tribunal non proceditur cum solis intimationibus, quas una Pars alteri faciat super propositione dubii in certa designata die, sed causæ Ponens declarat, quando causam proponere intendat, subscribendo schedulam, quæ dignemini appellatur, per quam Ponens monet Collegas, quod ipse causam est propositurus tali die, ideoque dignentur Partes, ore tenus & in scriptis audite, idque notificatur etiam parti; Itaque stylus provenir ex alio suprainsuato, quod s. cum Ponens tentatur videtur processum, & acta, ideoque esse debet bene informatus de statu causæ, ac omnibus, quæ in facto consistunt; Idcirco non concedit dictam declaracionem, nisi postquam ipse hanc informationem obtinetur.

Quo ad modum informandi (ut præmissum est,) servatur ad amissum idem quod de Rota dictum fuit; Atque ubi quæcunque aliquam habent faciem proba-

vis ea publicetur, adhuc tamen, eodem modo quo in Rota, illa remanet in terminis actus extrajudicialis, seu cujusdam publicationis voti, donec Parte denudata per eamdem Cameram, collegialiter in forma tribunalis congregatam, demandetur expeditio, cum pariter peti, atque pro frequentiori stylo, concedi soleat nova audiencia, & sibi lequi soleat idem recessus à decisio[n]is, adamum s[ic] ut de Rotadictum est, adeò ut alia non dignoscatur differentia, nisi quod in Rota, Ponens tenetur præcise, super fundamentis resolutionis adete decisionem, quod non servatur in Camera; Licet quandoque in causis gravioribus, vel curiosis, Ponens, pro ejus arbitrio, vel genio, ad instar ejus quod facit Rota extendere quoque soleat decisionem, cui Votipotius vocabulum tribui solet.

Sequuta expeditione pet sententiam, intrat idem, in hoc Tribunali, quod dictum est de Rota, quod scilicet causa non murant suam naturam, ideoque eodem modo, ac si traharentur cotain quocumque alio Judice inferiori, quando illæ sint de sui natura appellabiles; Vnde propterea si de jure communi, vel statutario, exigunt tres, vel duas conformes, tunc habent suum cursum, cum eodem ordine Rotæ, quod scilicet committuntur denù in eadem Camera per Decanum alteri Cletico, adeò ut causæ non exeat ab ipso Tribunal, in quo finem habitura sunt, cum alter non ad sit Juxta appellationis, nisi quando aliter Papæ videatur, in Signatura Gratia, cuius lumen hoc Tribunal subest.

Et quoad litigantium expensas, tam circa propinas, quam alia, servatur adamum s[ic] idem, quod de Rotadictum est;

Eademque dignoscitur summa integritas; Atque munera, exigua in cera &c faccharo, seu pullis, in hoc Tribunali prudeunt potius ex obligatione Appaltatorum adjecta in capitulis appaltuum, quam ex urbanitate; Ea vero dignoscitur duplex differentia circa propinas; Primo nempè, quod in expensarum refectio[n]e, quam vietus victori facere tentur, propina veniunt in taxa, seu lista expensarum. Quod Rota non servat; Et secundò quod nou ponuntur in massa pro eorum distributione inter ipsos Judices facienda, ut Rota servat, sed distribuantur; Vel singulatiter in expeditione causarum; Vel ab aliquo moderno tempore, cum eodem ordine massa distribuenda inter ipsorum Clericorum Auditores, qui explicant easdem partes, quas in Auditoriis Rotæ, expletant Adjutores studiorum, adeò ut sola nominis differentia dignosci videatur; Ac etiam quia Auditores Clericorum, in pluribus officiis, que singulariter administrant, ex eorumdem Clericorum commissione tenent audienciam, & aliqua decernunt; Cumque in Adjutoribus studiorum Rotæ, stipendium, seu aliqua merx laboris, proveniat ab emolumenit decisionum, ultrà stipendium quod à Prelato prestetur pro congrua substantione; Idcirco in Camera subrogata sunt propinæ.

Hinc proinde, istis Prelatis recte congrue videntur ea que (agendo de Sacris Congregationibus, ac etiam de utraque Signatura) insinuata sunt de Cardinalibus, & Referendatis, quod scilicet valde labiosum præstant. Cutiæ servitum gratuitum, absque ulla mercede pecuniaria ratione hujus administratio[n]is, ac laboris.

Quam-

Quamvis etenim ista officia Clericorum Cameræ, sint valde lucrosa, ob quædam emolumenta eis assignata, in plurimum millium scutorum redditus siugnatis annis; Attamen iste est fructus pretii quod solvitur, eodem modo quo contingit in aliis officiis vacabilibus, ac venalibus, quæ nullum laborem studiotum, nullamque administrationem habent, dum sunt officia venalia, quorum valor prius erat scutorum triginta sex millium auri stamparum, nunc vero est scutorum 42. millium, pariter auri, dum omnium alioz run officiorum valor, ad instar cinnamini aliarum rerum, notabile augmentum recipit. *tit. de Regal. dist. 2.*

Iurisdictio autem hujus Tribunalis, restricta est ad certum genus causarum fiscalium, in quibus scilicet, uterque fiscus ecclesiasticus, & temporalis Papæ, im- mediarium, vel mediatum habeat interesse, adeo ut, quamvis in questione sit apud DD. quibus nam antiquis Romanæ Republicæ officialibus vel magistratibus isti Clerici exequandi sint; Nihilominus probabilitius videtur, ut verè, & propriè exequati mercantur antiquo officio Procuratoris Cæsaris, non autem Questori- bus, ut alii opinantur, cum istorum partes munus porius gerere videantur, Thesau- rarius Generalis, aliquie Collectores, & Thesaurariorum generales provinciarum; Alii enim sunt Praefecti æratii; Alii ejusdem æratii judices; Et alii sunt Questo- res; *de hoc agitur in Neapolitana præcedentia- tur. de præminentis supplemento.* Vnde pro- preterea principaliter est Tribunal potius fœculare, ratione scilicet fisci, & Cameræ principatus temporalis, quamvis admix- tam habeat aliquam iurisdictionem ec- clesiasticam, ratione spoliorum clerico-

rum, ac fructuum Ecclesiarum, & bene- ficiariorum vacantium, aliorumque iurium spectantium ad fiscum ecclesiasticum Papæ, quorum cognitionem habent in priori instantia Camerariorum, & Thesau- rarius, qui extra Curiam sint Iudices ap- pellationum, à Nuntiis, & a Collecto- ribus Apostolicis provinciarum, deinde que ab his appellatur ad Cameram.

Antiquiori tempore, agebat omnes illas caulas communitatum, quas nunc sagunt, pro diversa qualitate negotiorum, duæ Congregariones, Consultæ, & Boni Regiminis, per quarum erationem, istud Tribunal, notabilem negotiorum dimi- nutionem passum est; Adhuc tamen quandoque de causis communiarum cognoscit, dum in eis, præsertim ubi agitur de collectis, & gabellis, fiscus ali- quod interesse habere dicitur. *tit. Regal. plurius.*

Major est istius Tribunalis potestas, & jurisdictio, de tempore Sedis vacantis circa administrationem Palatii Aposto- luci, ac alia de quibus aetate est supra, agendo de conclave tempore Sedis vacan- tis, ac etiam agendo de Cardinali Came- rario, sed in cognitione causarum silet eodem modo quo faciunt eriam Rota, & Signatura, & Iudices commissarii, *supra dist. 4 & 11.*

Noviter eleæti, in locum deficientium, nullas servant solemnitates, nisi illam præstationem juramenti, quam generali- ter ex dispositione juris communis, atque ex omnium Christiani Orbis Tribuna- lium communius usu, facere debent novi- ter assumpiti ad magistratus & officia, qui- bus iurisdictio administratio incumbat, *tit. de præminentis dist. 28.*

- Ex hoc autem Tribunalis, pro frequentiori usu, (qui ratum habet violationis ex exemplum,) assumi solent duo primarii
 28 Curiae officiales in genere Praelaturae, nempe Auditor Cameræ, & Thesaurarius generalis; Isteque clericatus reputat minus valde qualificatum, cardinalitatem dignitat quoque proximum, quoniam in promotionibus, quas Pontifices faciunt, ex his duobus majoribus, & qualificatis Collegiis, seu Tribunalibus, Rotæ, & Cameræ, assumi solent personæ quæ Pontifici benemeritæ videantur, adeò ut, eodem modo, quo de Rota dictum est, istud quoque Tribunalis, magnum sit lemniatum Cardinalium, & Pontificum, dum
 29 (negligendo antiquas chronicas) atque loquendo solum de nostro decimo septimo saeculo currenti, intra minus spatium dimidii saeculi, ex hoc Tribunalis prodierunt, duo nimium qualificati Pontifices, nempe Paulus V, & Urbanus VIII, magnusque Cardinalium numerus.

Hujusmodi autem officiorum venalitas, ignaro, vel maligno vulgo, obloquendi occasionem præbet, quod scilicet ad majores Ecclesiæ dignitates in Curia, ex titulo emptionis perveniat; Verum ignorantia, vel malignitatis effectus est, ut distinctè agendo de hujusmodi officiorum natura seu qualitate, agitur in lede Regalium, ubi videndum est, ne eorumdem superflua repetitio fiat, *dicitur disce. 2. de Regal.*

Quampluta quoque officia inter istos Clericos distibut solent singulis annis, licet eorum aliqua pro Papa arbitrio immutari non solcant, ut sunt Praesidatus, Dohanarum; Ripatum; Annonæ; Gracia; Carcerum; Viarum; Zecchæ; Tulpharum, seu Aluminum; Terratum, quæ

dicuntur Arnolphæ; Et Castri novi, & de quorum Praesidatuum singulis distinctè infestis agitur.

Numerus causarum, quæ in hoc Tribunali disputari soleant, est varius, juxta rerum, ac temporum contingentias; Vbi etenim causa præbeat devolutiones feudorum, istæ multas, & quidem graves, producere solent questiones, quæ in hoc Tribunali disputantur, ut præfertim docuerunt devolutiones Ducatum Ferrarie, & Vrbini; *tit. de feud. disc. 1. & 3. cum plur. seqq.* Idemque ubi temporum accidentia, excitent in Appaloribus praetensiones defalchi, seu remissiones penitentias; Aut quod contingat bancherorum, aliorumque mercatorum decorationes, quæ producent concussum creditorum; His etenim casibus non contingit, cum istius Tribunalis jurisdictio limitata sit intrâ certum genus causarum, iste raro fuit, adeò ut frequentiores videantur illæ retractus coactivi, vel prælativi, vel ædificiorum, & servitutum inter vicinos ad præceptum Constitutionis Gregorianæ super ornato Vrbis; *tit. de servitut. ad banc materiam retractum & servitutum plures.* Et nihilominus etiam in hac materia non sunt hodie ita frequentes questiones, ut erant antea, cum ea clarior effecta sit, ac etiam per duas instantias coram diversis judicibus Camerarii & Praefidis viatum prius tractari debeat, inta quas frequentius hujusmodi controversias finem habete solent.

Arque illum effectum huic Tribunalis præjudiciale, quem in causis communis, præstatum produxerunt præfatæ noviter erectæ Congregationes Consultæ, & boni regiminis, produxerunt etiam aliae Congregationes montium, & Baronum circa con-

concursum creditorum, ac venditiones castrorum, & bonorum, vel pertinentiam, & vincula locorum montium, de quibus, ut potè juribus cum Cameta Apostolica, ad istud Tribunal alias agere pertinebat.

Idemque à moderno tempore, à sequuntur est in questionibus restauri vel remissionis pensionis inter Cameram, & Appaltatores vestigialium, & dohanarum, seu Thesauriarum ob duas alias ³⁵ Congregationes; Vnam scilicet quæ dicitur Computorum, constitui solitam ex Thesaurario Generali, Advocato, & Commissario Cameræ, & aliquibus Clericis pro Papæ arbitrio, una cum ejusdem Cameræ Rationatoribus; Et alteram quæ dicitur Cameralis, ex præfatis Thesaurario, Advocato, & Commissario, & Rati ³⁶ natoribus constitutam, quoniam, in istis congregationibus in forma extrajudiciali, ac more mercantili potius istæ quæstiones finem per viam concordia habe-re solent, adeò ut raro ad hoc Tribunal transeant decidendæ pro ut de jure.

Dictæ verò questiones rectætum, vel ædificiorum, & servitutum, primam habent instantiam in simul junctis Tribu-nalibus Cameratii, & Ædilium; Secundam coram Præside viarum; Et ab isto in tertia ad Cameram, ideoque intra dictas duas instantias cause frequentius finem obtinent.

Interalias autem prærogativas, & utilitates, quas obtinent omnes illi, qui sedent in Camera, ut supra, sive sint Clerici, sive alii officiales, qui sub nomine Cameralium appellantur, ea est notabilis, exemptionum, & franchitiatum à gabellis, & dohanis, aliisque publicis oneribus, quoties in istorum impositio-ne aliter non sit expresse cautum. Et quod magis est, præsertim Clerici, etiam post vacatum, per promotionem ad Cardinalatum, vel alias dimissum officium, easdem franchitias, & exemptiones retinent, quod est nimium considerabile.

Quæstione cadente in duobus Cameræ Rationatoribus, vel computistis principalibus, quoniam licet sint officiales ³⁸ camerales, non tamen sedent in Camera; Atque ex observantia pendere vide-tur decisio. *de hoc agitur tit. de Regal. dis-*
cis. 48.

Non habebant antiquiori tempore Clerici Cameræ locum in cappella Pontificia, quem nunc habent, post ejusdem cappellæ reformationem sub Alexandro VII, cum eotum tamen displicentia, dum ita decisa fuit quæstio, quæ prius indecisa pendebat super præcedentia cum Auditoribus Rotæ.

* *

DISCURSUS XXXIV.

De Auditore Cameræ, ejusque Locumentibus.

S V B M M A R I V M .

- 1 De origine seu introduktione hujus officiæ.
- 2 Est iudex omnium Prelatorum, ac etiam Cardinalium.
- 3 In Curia est iudex in prima instantia, & habet cumulativam cum quibusdam aliis Magistratibus.
- 4 Sed prædictivè est exequitor obligationis in forma camera, vel alterius pacis exequitari.
- 5 Extra Curiam est iudex appellationum generaliter in omnibus causis.
- 6 Sed non procedit in causis prima instantia.
- 7 Quas causas cognoscat etiam extra Curiam in prima instantia.
- 8 Est exequitor literarum Apostolicarum & quomodo.
- 9 Est etiam sententiarum exequitor, & quomodo.
- 10 Procedit executivè inter mercatores, & in omnibus casib[us] in quib[us] alter iudex ita procedere potest.
- 11 Recipie appellationes interpositas ad Pam, omiso medio
- 12 Quos recursus recipiat à Baronibus, & aliis etiam in prima instantia.
- 13 In quibuscausis in Curia Auditor Camera se non ingerit.
- 14 Praesertim in causis beneficialibus, & quid in matrimonialibus.
- 15 In quibus causis spiritualibus se non ingerat.

- 16 Et quid in causis Regularium.
- 17 Ex quibus Tribunal constituantur.
- 18 Locumentences cum ipso Auditore constituant unum Tribunal, & de effectibus.
- 19 Adhibet etiam uniuersitate inhibet alteri, vel ab eo reassumit.
- 20 Sed unus non revocat sententiam alterius.
- 21 Quid ubi recusat suspecti.
- 22 Distinguuntur Locumentences, ac etiam Auditor domesticus
- 23 De Congregatione criminali, quam tenet qualib[us] hebdomada
- 24 Habit Notarios, & Barisellum cum familia armata.
- 25 De expeditionibus que subscribuntur in albo.
- 26 De monitorio Auditori Camera quid continant.
- 27 De stylu, & facultatibus.
- 28 De stylu citandi in domo habitationis, & quando debeant esse citationes personales.
- 29 An, & quando adfit usus sponularum, seu propinuarum.
- 30 Est officium renale, & de ejus valore, & quando rater.
- 31 Ejus jurisdiction durat vacante sede papali.
- 32 De censoris qua ab hoc Tribunal relaxari solent
- 33 De fiduciis laboribus Locumententium, & Auditori domestici, ac de modo audiendi causas.

De

DE hujus Auditoris origine , sive introductione , jam habita est mentio supra , agendo de Cardinali Camerario , cuius iste officialis Auditor erat ; *supradicto* . i : Improptum enim alius esset , quod appelletur Auditor Cameræ , quodque in Camera sedeat , dum in causis & negotiis cameraibus , nullam habet iurisdictionem , vel participationem ; Antiquum , autem est officium , dum de eo anguli scriptores mentionem faciunt . *Geminian. consil. I* ; 9. *Egid. Bellamer. dec. 196. 210. 305. & 308*

Magna itaque est iuris officialis auctoritas , ac iurisdictionis , adeò ut primus Curia Prælator censeatur , omnisque etiam Patriarchas præcedat , præter illum Prælatum , qui est Gubetnator Virbis , ex ea prærogativa , quod ille est Vicecamerarius ; Siquidem hic Auditor est Iudex competens , & ordinatus omnium Prælatorum , etiam eorum qui Patriarchali , Archiepiscopali , & Episcopali dignitate præfulgeant , illis exceptis , qui ex privilegiis exemptionem habeant , atque particularibus sublînt Magistratibus vel Iudicibus ; Ut ex gr. sunt Prælati Camerales , & Palatini ; immò etiam est Iudex competens in causis Cardinalium , ut alibi in iurisdictionali materia advertitur . *sit de iurisdictione dicto 80*

In Curia itaque , atque in eius ambitu intra duas dietas , est Iudex primæ instantie in omnibus utriusque fori ecclesiasticis , & secularis causis , tam civilibus , quam criminalibus , exceptis aliquibus , de quibus infra , adeò ut cumulativam habeat cum Gubernatore , vel cum Vicario , aliusque Iudicibus ordinatis , inter quos propteretra locus est præventioni .

In causis autem super exequutione

obligationis Cameralis , ipse habet pri-
4mativam quoad omnes , ipsoque est in
Urbe unicus hujus obligationis exequu-
tor , quando partium consensus , vel a-
liquod particulae privilegium aliter non
suadeat ; *decis. 1. 56. & 75. post Zaccb.
de obl. cam. Buratt. dec 462. & 537.* Ut
etiam est Iudex præmativè ubi agatur de
exequutione pactotum exequiiorum
in eadem Urbe . *Buratt. ditta dec. 537.
& 537.*

Extra Curiam vero , est Index ordi-
natus appellationis in quibuscumque
causis ecclesiasticis , & prophânis , sine
utriusque principatus , pontificii , &
temporalis , à quibuscumque Iudicibus ,
& Magistratibus , pro regula generali ;
Aliquis casibus exceptis , in quibus
jurisdictionem non habet ; *dec. 36. in
princ. par. 10. rec.* Ideoque in causis ex-
tra Curiam , in prima instantia dicitur
Iudex incompetens , atque nulliter pro-
cedit , nisi partium consensus hunc de-
fectum sanet *decis. 49. & 54 apud Postb.
de subbastat. dec. 150. par. 4. rec. tom. 2. dec.
181. par. 10. & pluries.*

Et nihilominus , adhuc aliqui haben-
tur causas , in quibus , etiam in prima in-
stantia , extra Curiam procedit ; Puta in
illis causis civilibus , in quibus Ordinarii
locorum , vel non possunt esse iudices ,
vel sunt recusabiles , quia nempe agatur
de interesse proprio , vel de illo mensa
Episcopalis , vel prælatitiae , cum tunc pas-
sim causa agatur in prima instantia in
hoc Tribunali ; Sive etiam in causis cri-
minalibus ipsorummet Episcoporum , vel
Ordinatariorum .

Acetiam in causis exequutionis lite-
raturum Apostolicarum , quarum ipse est

8 exequitor generalis quamvis etiam in litteris alii certi, & speciales exequitores deputati essent, quoties nullus eorum manus apposuit; Et præsertim, juxta frequentiorem praxim, exequitor est illarum literatum in forma brevis, quæ dicuntur de capienda possessione nomine Cameræ; Aut illarum, quæ expediuntur super pensionibus ecclesiasticis.

Quamvis enim ubi non sit in ipsis literis deputatus exequitor, (ut pro frequenti stylo deputari solet) adeò ut in hoc se ingerat in ym suarum facultatum generalium, retroactis temporibus, de hoc dubitare tur, quasi quod ista exequitoria generalis, restricta esset intra duas dietas, extra vero requiretur commissio specialis; Attamen, ex facultatum ampliatione concessa per Gregor. XI V. & Clem. VIII, & declarazione Vrbani VIII. ista dubietas sublata videtur. Buratt. dec. 909. Coccin. dec. 169. Volaterana Canonicus 27. Aprili 1654 coram Albergato, Rojas dec. 315. licet varia sit opinio vel praxis signature.

Prout etiam est exequitor omnium sententiarum, & rerum judicatarum aliorum Iudicum, & Magistratum status ecclesiastici, non autem aliotum extra; 9 Coccin. dec. 776. in principio. Et generaliter est exequitor omnium illarum obligationum, vel conventionum, quæ ex statutis, vel stylis particularibus, in partim seu contrahentium locis processum exequitivum habeant, dum ipse procedit exequitivè in omnibus illis causibus in quibus alter Iudex procedere potest in Urbe non autem ex ea; Dunozett. decis. 795. add. ad Buratt. decis. 462. Prout exequitivè procedit in causis mercatorum Vibis, dummodo inter mercatores hinc

inde, adeo ut unus eorum non sufficiat si altera Pars sit diversi status Gratian. discept. 569. dec. 70 post Zaccib. de obli. cam. dec. 120. par. 5. rec. & sapius.

Appellatur quoque ad eum ab Ordinatis, omisso medio, eo modo quo ad ipsum Papam, qui per se ipsum, vel per organum Signaturæ Justitiae causas delegat. Rota vel singularis Praetatis, dum in hac parte dicitur ejusdem Papæ Index ordinarius appellationum, & recursuum; Vnde propterea derivavit aliquotum opinio, quod hic esset Auditor Papæ, qualis spectato effectu ita esse dicitur.

Quin immò respectu Iudicium ordinariorum temporalium, & præsertim Baronum, ac domicellorum, recipit recursus eorum, qui præsentim in criminalibus coram eo se præsentent; Atque ex inde inferri prætenditur quoque ad subditos Episcoporum, aliorumque Ordinariorum ecclesiasticorum, quod tamen non videtur probabilem subsistentiam habere. tit. de jurisdict. disc. 53.

Casus autem, in quibus hæc ampla, & generalis ejus jurisdictio coarctata est, plures sunt; Primo nempe, ubi agatur de causis cameralibus utriusque fisci, pontificii, & temporalis, quæ in prima instantia pertinent ad Thesaurarium, vel ad Camerarium, & in secunda ad Cameram, aut respectivè ad præfatos Thesaurarium, & Camerarium à sententiis Collectorum, deindeque in tertia ad Cameram.

Secundò in illis causis, quæ camerales, taliter impropriè dici possunt, ob demandatam earum cognitionem aliquibus Præsidibus, & Magistratibus, qui Cameræ subordinati sint, atque ad eam appellatur, ut sunt Præsides, annonæ, graciæ,

sciz, dohanarum, ripatum, viarum, & zec-
chæ; Ac etiam causæ retraætuum seu æ-
dificiorum; Vrbis ad præscriptum Con-
stitutionis Gregorii decimirettii, cum si-
milibus.

Tertio in illis causis, quæ habeant lu-
dices particulares, privativè ad omnes a-
lios; Ut (ex gr.) sunt in Curia tres Bas-
ilicæ patriarchales, & tot aliae Ecclesiæ, vel
loca pia, quæ habeant Protectores, cum
plena jurisdictione ut infra, Accetiam in
illis causis, in quibus Cardinalis Vicarius,
vel Gubernator Vrbis, aut Senator, ex
Constitutionibus, vel decretis Apostoliv-
cis, habeant privativam, tanquam per li-
mitationem regulæ generalis, per quam
intra Vrbem, & districtum datur inter
hæc Tribunalia cumulativa, cum eadem
præventione.

Quinto in causis beneficialibus, in
14 quibus reputatur omnino incompetens,
aque nulliter procedit; Quoties tamen
dici merentur verè cause beneficiales,
quales dicuntur illæ, in quibus questio
fit de titulo, ac pertinencia beneficii, inter
plures provisos; Secus autem si inter pa-
tronos de jure præsentandi, vel inter col-
latores de jure conferendi, quamvis illi,
qui ab eis præsentati, vel respettive pro-
visi tuerint, accessoriè pro eorum intereste
sint in causa. Coccin decis. 169. Gregor &
add. decis. 118. Bich decis. 312. repetit. decis. 99.
par. 10. rec. & sapient.

Sexto, juxta opinionem, cum qua per
Signaturam procedi videtur, ubi agatur
de causis matrimonialibus, quales pro-
priè dicuntur illæ, in quibus agatur de fœ-
dere matrimonii; Quinimò praxis do-
cet, quod ubi etiam agatur de separatio-
ne thorii, in Vibe istam cognitio nem pri-
vative habet Vicarius, extra verò, causas
committit solent in Rota,

Septimo illativè, ubi agitur de causis
spiritualibus & ecclesiasticis, in
quibus Vbi agatur de negotiis Vrbis vel
districtus, pariter privativam habet Vi-
carius, Vbi verò extrà, pertinent solum
ad aliquas Sacras Congregationes; Pura
in causis Fidei, sive in illis Rituum ecclie-
siasticorum, vel ecclesiastice Immutunitatis
localis, ad præscriptum Constitutionis
Gregorii decimiquarti, quoniam in his
causis se non ingerit Auditor Cameræ,
qui tamen in gradu appellationis extra
Cuiam cognoscere solet in causis Immut-
nitatis realis, vel personalis.

Et demù n. juxta modernas declara-
tiones, sub Innocentio X. non se ingerit
in illis causis privatis, vel singulatibus,
Regularium, quas non congruit tractari,
& audiri in Tribunalibus contentiosis,
sed agi debent infra ipsam Religionem in
forma summaria, ut inter Regulares de-
bet, atque non exeuunt Religionem, nisi
apud Protectorem, vel apud S. Congrega-
tionem Regularium. Fagnan in cap. de
priori à num. 15. de appell. & habetur substitu-
tul. de Regular. disc. 22.

Constitutum est illud Tribunal, ex ipso
Auditore, tanquam ejus capite, & ex
tribus Locunententibus, duobus scilicet
civilibus, & uno criminali, qui gerente vi-
dentur eam figuram, quam gerit Vicarius
Episcopi, dum constituant unum, & idem
Tribunal; Adeò ut inter eos detinut qui-
dem distributio causarum, quod scilicet
Judex criminalis non se ingerit in causis
civilibus, & è converso Judices civiles
non se ingerunt in criminalibus, unde
propterea unus alteri inhibet, de hac ini-
bitione judicium civilis, judici criminali in hoc eo-
dem Tribunalis tit. de juris disce. 79. seu unus
ab altero causas reassumit; In effectu
verò

verò est unum & idem Tribunal, unde propterea, unus non revocat, neque circumscrimit sententiam diffinitivam alterius, per quam in ea caula contumpta dicuntur jurisdictione totius Tribunalis.

Quando verò aliquis ex Locumtenentibus, vel ipsem Auditor Cameræ allegatur suspectus; Stante Curia styllo alibi insinuaro, sit de jure disc 3, ut etiam iudicces ordinarii sine allegatione, ac probatione causa allegentur suspecti, re integræ, & antequam legitime consensum sit in jurisdictione; Et tunc ipsem Auditor, alium iudicem particularem illius causæ deputare solet; Vnde propterea, multas hujus Tribunalis causas, in prima, vel respectivè in secunda, aut ultiori instantia, civiles tamen, tam ecclesiasticas, quam seculares agunt, & cognoscunt Prælati utriusque Signaturæ Referendarii, qui in his, & in aliquibus causis commissariis, se occupant, ultra functiones, quas agunt in utraque Signatura gratie, & justitiae, & eorum aliqui in aliquibus Congregationibus ut supra; Et quando Auditor Cameræ renuit admittere recusationem taliumque deputare, ut etiam in recusationibus Notariorum sequi solet, tunc habetur recusus ad Praefatum Signaturæ Iustitiae, vel ad ipsam plenam Signaturam, ut id decidar.

Ex prefatis autem tribus Locumtenentibus, (qui licet sint tanquam Vicarii Auditoris, non tamen ab ipso, sed à Papa directè, & immediate eliguntur) Duo sunt Prælati habentes cognitionem causarum civilium utriusque fori ecclesiastici & laicarum; Tertius autem est simplex togatus, atque habet cognitionem causarum criminalium, ideoque Locumtenens criminalis appellatur; Et ultra dictos duos

Locumtenentes pro causis civilibus, easdem causas cognoscit quoque per se ipsum; Verum ab aliquo tempore, ista cognitione haberi consuevit, per ejus privatum aulicum, seu domesticum Auditorem, coram quo causæ disputantur in contradictorio, ac etiam tenentur audentiz, & fiunt decreta interloquitoria nomine ipsius Auditoris Cameræ, qui sententias, ac etiam mandata, aliasque expeditiones per se ipsum subscriptis. Adde ut iste Auditor, quasdam partes auditoris, sive assessoris potius gerere videatur.

Pro cognitione causarum criminalium, in hoc Tribunali habetur idem stylus, qui supra insinuatus est in Tribunalii Cardinalis Vicarii, quod scilicet qualibet feria secunda, in ejus domo, (ipso praeside) habetur Congregatio, in qua interveniunt dictus Locumtenens criminalis, ac etiam aliqui ejus substituti, praetulique ejus Auditor domesticus (quod tamen non est uniforme) necnon Advocatus Cameræ, & fisci, ac etiam Procurator generalis ejusdem Fisci, qui fiscalis Vrbis per antonomasiam appellatur, dum isti duo sunt unici & generales in omnibus Tribunalibus Vrbis, excepto foro Capitolino.

Habet item decem Norarios, quorum officium est venale & vacabile, notabilis valoris, scutorum circiter quindecim milie magis, & minus, juxta cuiuslibet officii, majorem, vel minorem extimationem, seu auviamentum, & copiam scripularum, eorumque singuli item substitutis & juvenes, ut intra agedo de Notariis in genere advertitur; Ac etiam habet familiam atrinam cum suo Duce seu Barisello distinto ab illo Gubernatoriis.

Ex

Ex hujus autem Tribunalis stylo, magna fides in his Notariis corumque substitutis habetur, quod scilicet, tam ipse 25 Auditor, quam ejus Locumtenentes civiles, plures subscribunt chartas, seu papyros in albo, in quibus postmodum Notarii, juxta negotiorum coningentiam, in qua cumene hora, absque necessitate adeundi Judicem, concedunt inhibitiones, & monitoria, ac etiam mandata exequitativa, cum quandoque ita promptè occurrente oporteat.

Cumque inhibitiones, & monitoria extra Curiam, magis verò extra Statum ecclesiasticum, expediantur in charta de 26 coticio seu pergamena; Hinc apud ignarum vulgus, reputati solent Brevia Apostolica; Istamque simplicitatem confovere solent aliqui Tabulæ forenses, ita extorquendo à correspondalibus ignariss illas summas, quæ erogari debent in expeditionibus Brevium, cum tamen eorum impensa non importet nisi unum 27 secundum monetæ.

Ac ulterius, cum hujusmodi monitoria dirigi soleant omnibus Archiepiscopis, Episcopis, Legatis, Nunciis, alisque Prælatis, & officialibus sive perlornis in ecclesiastica dignitate constitutis; Hinc aliam simplicitatem, & quandoque malitiam praxis docet quod scilicet in partibus aliquæ personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ, vel aliquod ecclesiasticum officium habentes, ita se credendo Apostolicos Judices & delegatos, tanquam tales, pro obliterantia eorum, quæ in ipsis monitoriis contineantur, formaliter causarum cognitionem assuntur, argue ad personalem, ac realem exequitionem procedunt, quin immò etiam ad excommunicationem, aliaque censuras,

absque imaginabili fundamento, eam hujusmodi monitoria, aliud non continent, nisi simplicem citationem seu monitorium unde propterea adversus inobedientes seu contravenientes, aliter non procedit, nisi idem Judge, qui monitorium concessit, prævia ejus reproductione, alisque scrutatis de jure servandis, quatenus non comparentibus illis, qui moniti sint, procedendum sit in contumaciam; Isteque est unus de conflictis erroribus, qui committuntur in partibus, atque exinde frequenter gravia resultant inconvenientia, præter intentionem Tribunalis, dum in effectu ista monitoria, aliud non continent, nisi simplicem citationem. *Gregor. decis. 105. Buratt. decis. 109. Duran. decis. 146. & paßim.*

Plerisque stylos particulares habet hoc Tribunal, deviantes à rigorosis regulis juris, ob ejus amplas facultates concilias, rationabiliter quidem, pro magis summario, ac celeri processu, in caulis præsentim exequitivis, sive in concertibus commercium, ejusque facilitatem, nec non circa purgationem attentatorum ac alia, de quibus incidenter in toto progressu materiæ Judiciorum, ac etiam apud eos qui de hujus Tribunalis praxi, ac stylis particulariter agere proficiunt. *Salust. Tiber. & Ridolphin. in præc.*

Praefertim vero hujus Tribunalis stylus est admittendi citationes domi dimissa copia, præter quam ubi de illa prima citatione agatur, in qua fundetur totus processus contumacialis, qui in Curia, per contradicas dicitur, ut in sede Iudiciorum, in citationum rubrica advertitur; *tit. de Iudiciis, dist. 9.* Quæstio ne cadente an quando hic Auditor,

vel aliquis ex ejus Locumtenentibus procedat in vim alicujus commissionis Papæ, adhibere valeat eundem stylum, vel potius teneatur servare alterum, quem servant Rota, & omnes Judices commissarii non admittendi nisi citationes personales apud Peutinger, decis. 22. 6. iu. fin. & dec.

247 in principio.

In hoc Tribunali, non habetur usus, vel abusus sportularum, seu propinarum, 29 etiam ubi agatur de sententiis diffinitorivis; Adhuc tamen idem abusus, ab eo non omnino exulat, quoniam in plerisque casibus etiam practicatur, quando scilicet dici valeat, quod Iudex procedat tanquam commissarius seu delegatus Apostolicus, potius quam tanquam Ordinarius; Ut præterim contingit, quando procedat tanquam equator literarum Apostolicarum, & sic ubi agitur de exequendis Brevibus de capienda possessione nomine Cameræ, sive aliis Brevibus, vel literis Apostolicis, ut pro frequentiori præxi sequitur in illis pensionum ecclesiasticarum.

Idem etiam servatur in illis causis, in quibus Pontifex, per ejus commissionem mandet cognitionem ipsi Auditori, cum ejus duobus Locumtenentibus civilibus, adeò ut tres propinas eorum singulis solvere oporteat (quod etiam abutum redollet) ac propterea ad hunc effectum, etiam in causis singularibus, cadere solent quaestiones, an, & quando per rescriptum Papæ directum iudici ordinario, iste efficiatur delegatus. *tit. de judic. disc. 3.*

Istud officium est venale, quod magnum haber valorem scutorum quinquaginta sex mille aut i stamparum, ratione emolumenterum, ut alibi agendo de humboldti officii venalibus Curia adver-

titur; Illudque est vacabile per mortem naturalem, vel per promotionem ad Cardinalatum, cui nimirum proximus reputatur, atque ad illud assumi solet, unus ex Clericis Cameræ, ut in sede Regalium, magis distincte habetur. *tit. de Regal. disc. 2.*

Præfatis autem Locumtenentibus datur stipendum menstruorum scutorum quinquaginta, ex emolumentis Notariorum, ultra ea emolumenta, quæ proveniunt à propinis extraordinariis, ut supra,

Cum autem sit Judex ordinarius, id circè ejus jurisdictio, durat etiam sede papali vacante, in qua cessat jurisdictio omnium aliorum tribunalium, & præterim Rota & Iudicium commissariorum, ac etiam quiescunt Tribunalia Signaturæ Iustitiae, & Cameræ. *dec. 3. 6. post Zecch de obl. cam.*

Apud antiquiores liquet, quod majus istius officialis munus versaretur in prolatione censuratum adversos eos, qui Apostolicis mandatis non obedirent, seu debita non solverent, aliaque adimplenda non implerent; *Vestr. & add. lib. 2. cap. 4.* sed quoniam de hac materia censuratum, seu declaratoriарum, in judiciorum sede agitur; *tit. de judic. disc. 4.* Idcirca neidem plures repetatur, ibi de his videti poterit.

Penè autem incredibilis, peneque intolerabilis videtur continuus labor hujusmodi Locumtenentium civilium, ac etiam dicti Auditoris domestici, qui partes unius ex Locumtenentibus quoque explore videtur, dum singulis diebus non feriatis in honorem Dei, absque intermissione, atque sine præxi feriatum aestivatum, sive aliatum legalium, in contradic-

Gorio

Actio Advocatorum, & Procuratorum partium, cum bene regulato ordine listatum, ut quilibet sciat suum locum, tam de mane, quam de sera, audit causas duorum ex Notariis Tribunalis, iuxta statutas dies inter eos distributas, in magno numero, adeo ut casus quandoque præbeat, ut una die discutiantur quinquaginta, & ultra, causæ, inter quas plures graviores esse solent; Istaque informatione explata, ab eorum singulis, cum majori labore, majorilque applicationis necessitate; tenetur audientia citationum, omnium Notariorum Tribunalis cum contradictoriis Procuratorum, vel sollicitatorum, eorumque magno strepitu, unde quandoque casus præbeat, ut in una audientia, supra centum & quatuorcentum cita-

tiones legantur, super quibus est interloquendum, adeo ut videatur opus pernè impossibile humanis viisibus; Atque in feria quinta, in qua iste labor cessat, dum neque informationes, neque audiencia habentur, Locutentes majorem laborem, maiusque fastidium subire coguntur, dum interveniunt in plena Signatura justitiae, reddituri rationem, de eorum decretis, & provisionibus, a quibus succumbentes appellant, vel recurrant, ita patiendo quemdam continuum sindicatum; Atque ex his provenit recta, & celer justitiae administratio, & causarum expeditio, que ad proportionem magnorum Civitatum, magnorumque Tribunalium, est magna.

DISCURSUS XXXV.

De Thesaurario Generali, ejusque Tribunali.

SUMMARY.

9 Procedit regulariter cum processu exequitivo, & summario.

- 1 De origine, & munere ejus officiali.
- 2 De ejus facultatibus, & jurisdictione in Statu Ecclesiastico.
- 3 Habet curam, & administrationem locorum montium, & de Congregationibus, quibus praeficit.
- 4 De Auditu Thesauraris.
- 5 De jurisdictione, & facultatibus extra Statum.
- 6 De usu sportularum seu propinarum.
- 7 Est officium venale, & quibus honoribus potiatur.
- 8 De ejus vacatione, ac etiam de existimatis, & prærogatiis.

IN eodem discrictu, qui in precedentibus enunciatur, agendo de Cardinali Camerario, *supradisc. 21.* enunciatus est iste officialis, qui antiquiori tempore, facti potius, quam juris minister erat, id est custos extarri, *Vestr. in praxib. 2. cap. 3.* illam gerendo figuram, quam hodie facit in Urbe ille publicus, ac probatus campior, qui Cameræ Depositarius nuncupatur, utpote retinens in ejus banco pecunias Cameræ, seu fisci, depositas, & conservatas, ad Papæ, ejusque officialium dispositionem; Illeque depositarius, idein Thesauraril

saurii nomen quoque sortitus, cum ad-
jecto secreti, ad differentiam hujus The-
saurarii, qui generalis appellatur, ut potè
judex & superior omnium aliorum, qui
eamdem nuncupationem habent, etiam
per provincias, in quibus, & præfertim
in illis, Marchia, Emilia, Umbria, &
Patrimonii, & in aliis, illi qui, sive sub
titulo appaltus, sive sub altero admini-
strationis, redditus, ac proventus collig-
gunt, idem Thesauriorum vocabulum
sortiuntur, cum subordinatione tamen
huius officiali, qui propterea generalis di-
citur; Ejusque munus hodie potius ju-
ris & intellectus, quam facti est, cum sit
Iudex, ac director omnium reddituum,
ac proventuum, & emolumentorum
Papæ, ejusque utriusque fisci, Pontifi-
cii, & temporalis, vnde dicitur, ad instar
Auditoris Cameræ, mixtam, seu utram-
que habeat jurisdictionem, ecclesiasti-
cam, & laicalem, dum etiam Apostolici
collectores spoliorum, & fructuum, Ec-
clesiarum seu beneficiorum vacantium,
aliorumque iurium, pertinentium ad
fiscum mere ecclesiasticum seu pontifi-
cium in omnibus Catholicis Vtbris parti-
bus, in quibus Collectores adsum, eidem
in hac parte subordinati sunt, estque illo-
rum Iudex appellationis, vel recursuum,
in iis tamen causis, & negotiis, quæ inter-
esse Cameræ seu fisci percutiant; Ejus
autem facultates ac jurisdictionem nimiam
amplitudinem receperunt sub Sixto V.
Constit. 100. *Sixti V.* ideoque non mi-
tum, si antiquiores practici, eatum noti-
tiā non habuerunt.

In Statis itaque ecclesiastico immedia-
to, est collector generalis spoliorum, ac
fructuum ecclesiarum, & beneficiorum
vacantium, aliorumque proventuum, &

emolumentorum cameralium, unde pro-
pter ea ipse deputat subcollectores in fin-
gulis diœcessibus; Ac etiam est Iudex or-
dinarius primæ instantia omnium causa-
rum, in quibus Camera, sine uterque fis-
cius ecclesiasticus, & temporalis, interesse
habeat, tam inmediatum, ac directum,
quam etiam indirectum, ac mediaium,
dum ista præ ceteris est fisci prærogati-
va, ut sive sit actor sive reus, sive ejus in-
teresse sit directum, ac inmediatum, sive
mediatum, ac indirectum, omnia trahit
ad ejus forum, seu Iudicem, qualis est
iste officialis in prima instantia, in qua
cumulativam quoque habet jurisdictionem
Camerarius, qui eam exercet per
Auditorem, per quem aliquis parvæ re-
liquæ antiqui magni hujus Tribunalis
Camerarii exerceentur, cum præventione
inter eos, eo modo, quo generaliter con-
tingit inter eos Iudices, & Magistratus,
qui in eodem loco, cumulativam habeant
jurisdictionem; De facto tamen, major
est causarum cognitio, quæ fiat ab isto
officiiali, ejusque Tribunali, præfettum ubi
de directo, ac immediato interesse Ca-
meræ agatur.

Non solum autem hanc administra-
tionem forensem, seu judicariam ha-
bet, in qua dictam cumulativam ha-
bet quoque Auditor Camerarii, atque
utriusque est Iudex appellationis, & re-
cursuum Tribunal Cameræ, ut in ejus
rubrica superius advertitur; *Supra dist.*
33. Sed etiam economicam, ac om-
nimodam habet primariam administra-
tionem, & curam, quoniam ipse (ut
insinuatum est) deputat subcollecto-
res Apostolicos spoliorum, aliorumque
iurium fisci ecclesiastici in ditione
temporali Ecclesiarum; Ac etiam in eadem
deputat

deputat fori, Thesaurarios, aliosque ministros & officiales fisci temporalis, quando, nullo sequuto appaltu, nomine Cameræ administrationem contingat. si-
ve ipse ex commissione Papæ, ejusque vice, concedit appaltus, omniaque alia gerit, quæ Cameræ Apostolicae admini-
strationem concernant, etiam ubi de novis gabelliarum impositionibus sive de jam impositarum suppressionibus, vel extictionibus agatur sive de novis Moni-
tium erectionibus vel de illorum extin-
ctionibus, adeo ut in hoc principatu, Pro-
curatoris fisci, seu Quæstoris generalis,
figuram gerat

Eidem quoque commissa est, cura, & & prote^ctio, ac administratio Montium, unde propterea ubi agatur de novis et^ec^tionibus Montium cameralium, ac etiam Baronialium, vel Communitatum ; Sive de eorumdem, jam eretorum, commercio, & contractione, inter privatos, per resignationem, vel per attagationem, sive per translationem de una persona in aliam, *de his locis montium agitur ist. de Regal. à disc. 23. ad 42.* omnia sunt per ejus organum & cum ejus auctoritate, ipseque desuper concedit literas patentes ; Ac propterea dicitur caput illius Congregationis, quæ Montium appellatur ; Ac etiam alterius quæ dicitur Computorum, in qua redduntur ac discutiuntur computa, sevrationes Appaltariorum, aliorumque officialium, & administratorum Cameralium ; Et est etiam caput, & Index Congregationis Baronum, ut supra de siusmodi Congregationibus agendo habetur. *supra disc. 28.*

Et ultra præmissas Congregationes,
quibus præsidet; Aliam qualibet heb-

domada propterea domi habet, constituta
tam (ipso Presidente) ex Advocato, &
Commissario Cameræ, & ex duobus ma-
joribus Ratiocinatoribus, qui Computi-
stæ appellantur; Ac si etiam, pro negotio-
rum qualitate, cum interventu aliorum
inferiorum ministeriorum. Vt (ex gr.) sunt,
Sollicitator Cameræ; Et substitutus Com-
missarii, & quandoque etiam ipsius I he-
sauratii Auditor, tractando in ista Con-
gregatione negotia currentia, ad eum ne-
dicatur quædam Congregatio ordinaria,
seu preparatoria illius magis generalis
Congregationis, quæ Computorum dici-
tur, juxta illam proportionem seu distin-
ctionem duplicis Congregationis, quæ
habetur super agendo de Congregatio-
ne Fabricæ S. Petri.

In iis autem, quæ concernunt forum contentiosum ac determinationem causarum in forma judiciali, Regit hoc Tribunal, partim per se ipsum, sed pro majori parte per ejus Auditorem, qui speciem Vicarii generalis Episcopi habere videtur, sive Locumtenentis, eo modo quo disc. præcedens de Locumtenentibus civilibus Auditoris Cameræ dictum est; Cum majori tamen dependentiæ, dum ipsem Thesaurarius, pro ejus libito, atque ad ejus nutum, hunc deputat Auditorem, eo modo quo facit Auditor Cameræ de Auditore privato seu domestico.

Extra vero Statum ecclesiasticum immediatum, est Iudex secundæ instantiæ, appellationis, & recursuum, à Colle & ordinibus generalibus, aliquæ Apostolicis Commissariis spoliorum, aliorumque iurium filii pontificii, in iis tamen, quæ concernant jura fiscalia ut supra; Et sic est Iudex appellationis à Nunciis, Hispanis

niarum, Portugallie, Neapolis, Florentie, Taurini, & aliis, si qui sunt, in iis quæ ad collectoriam pertineant, unde propterea in hoc genere causarum, Tribunal Cameræ remanet. Judex tertiaz instantia, ab ipso scilicet Thesaurario, qui est judex secundæ.

Habetur in hoc Tribunali (fortè magis quam in quoquam alio) ille sportularum seu propinarum, usus, vel abusus, de quo in judiciorū sede magis actum est; *tit dejudic. dif. 39.* Ibique insinuatur quod nulla dignoscit videtur probabilis differentia ratio, cur Auditor Cameræ, qui ex eodem titulo oneroso, officium habet, majori causarum, ac negotiorum mole præssus, quatuor Locumentantes seu Auditores habeat, ab ipso stipendiarios, absque ullo usu sportularum, & non debeat idem practicari in hoc Tribunali, & in altero Camerarii, in quibus etiam magis damnabilis habetur usus participationis pœnarum seu incameracionum, ob ibidem insinuata inconvenientia.

Pari passu istud officium ambulat cum præmisso Auditoris Cameræ, quod scilicet est etiam venale ejusdem valotis scutorum quinquaginta sex millium auri stamparum, ista exequitione moderno tempore introducta sub Alexandro VII, dum prius pretium istius officii erat scutorum sexaginta millium monetæ; Atque pariter, pro frequentiori ptaxi, (quæ tamen in hoc sæculo, sub brevissimo pontificatu Leonis undecimi habetur interrupta) ut ad illud assumeretur unus ex Clericis Cameræ: Eisdemque honoribus ac prærogativis iste officialis potitur, sicuti Auditor, adeò ut in omnibus functionibus, secundum, seu mediatus occupet

locum, etiam supra Patriarchas, & Archiepiscopos; Istique officiales majores habent à Cardinalibus & ab Oratoribus Principum, aliisque Magnatibus honorificos tractatus, qui non conceduntur Patriarchis, & magnis Archiepiscopis actualibus; Ac etiam exempti sunt, ab illa dura, nimiumque incommoda servitute obsequii, vulgo *cortege* Cardinalium, Oratorum Principum, quibus generaliter alii Prælati subjacent, excepto Gubernatore Vrbis, qui majori potitur exemptione, dum isti duo, licet sint majores, ac primarii Curiae officiales attamen hoc obsequium præstari illi Cardinali, qui est primus, ac fiduciatus Papæ minister, cui Cardinalis nepotis nuncupatio congruit, de quo supèrus quoque actum est. *supra dif. 6.*

Est pariter officium vacabile, per mortem naturalem, vel per promotionem ad 8 Cardinalatum, cuius dignitati iste gradus nimium proximus reputari solet, eodem modo quo de dicto alio officio Auditoris Cameræ insinuatum est; Atque ob hanc majorem administrationem negotiorum cameralium, & ab eis dependentium, unde propreterea frequenter magisque fiducialiter tractat cum Papa, dictoque ejus primo ministro, defacto est officium majoris existimationis, quam alretum Auditoris; Ille siquidem habet audiendum Papæ, dictoque Cardinalis primi, ministri semel in hebdomada; Iste vero bis, statutis diebus, mercurii, & sabati, ac etiam frequenter extraordinariam, juxta negotiorum contingentiam.

Ex amplis facultatibus, quæ sibi per enunciatam Sixti V. Constitutionem attributæ sunt, *dicit a conf. 100. Sixti V.* procedit etiam cum processu summario, & ex-

exequitivo, adeò ut ejus sententiae & decretæ, suspensivam appellationem non admittant ac propterea quando ab eis appellatur ad Tribunal Cameræ, ab isto regulatiter committi solet appellatio ad

solum devolutivum cum clausula *seruata forma*. Quoties nullitatis, vel injustitiae ratio; aliter non suadeat, ut agendo de dicto Tribunal Cameræ advertitur.

DISCURSUS XXXVI.

De Gubernatore Vrbis, ejusque Tribunalis.

S V M M A R I V M.

- 1 De origine bujii officii remissione, & de ejus prærogativa.
- 2 Et Magistratus secularis, & quam jurisdictionem habeat cum Clericis, & ecclesiasticis.
- 3 De audiencia quam habet à Papa.
- 4 De modo cum quo incedit per Vrbem.
- 5 De ejus Locutientenice civilibꝫ.
- 6 In quo propriè perficit munus Gubernatoris.
- 7 Magis invigilandum est ne delicta committantur, quam ut commissa puniantur.
- 8 De Locutientibus criminalibus, & aliis ministribꝫ.
- 9 De Congregatione quam tenet, qui interveniant, & quid in ea agatur.
- 10 Quae partes soleat in his gerere Papa.
- 11 Laudatur rigor, & de rationibus.
- 12 Quare in Urbe & Statu Ecclesiastico justitia bene administretur presertim in criminalibus.
- 13 De eadem commendatione rigoris, & aliarum exorbitantiarum, que referuntur in ista materia criminali.
- 14 Quare de stylis, & de aliis ad hanc materiam spectantibus non agatur.

- 15 Quod pro majori parte procedatur cum bannimento.
- 16 De visitatione carcerum quam facit Gubernator.
- 17 De ejus jurisdictione intera distrituum, & que agat.
- 18 Commendatur usus exploratorum.

IN eadem insinuata Rubrica Cardinalis Camerarii, de isto quoque officiali, ejusque origine, mentio habita est; Inter omnes etenim Curia officiales, & Prælatoris, post Cardinales, ipse primum occupat locum, ob enunciatam sigutam Vicecamerarii, unde propterea in publicis, ac solemnibus functionibus Papæ, præcedit etiam Regum, & Principum Ora-toret, ac Pontificis nepotes, aliosque Magnates qui Solii prærogativa potiuntur.

Est autem istud officium manuale, ad Pontificis nutum amovibile, ejusque munus consistit in seculari gubernio Vrbis, unde propterea dicitur magistratus Secularis, qui jurisdictionem non habet cum clericis, aliusque personis ecclesiasticis, juxta ejus ordinaria facultates; Benè verum quod per breve speciale, iure cuius-dara

dam extraordinarię delegationis, aliquę facultates etiam cum clericis & ecclasticis ei communicari solent; Idque omnino incongruum non est, dum istud officium semper residet in qualificatioⁿ Pre^{lato}, qui propterea est persona ecclesiastica; Ac etiam quia, ubi de gravibus negotiis agatur, omnia operatur, cum scientia, & participatione Papæ, cuius audienciam ordinariam fixam super omnes alias officiales habet singulis diebus mercenarii, & sabbathi cuiuslibet hebdomadæ, ultra extraordinariam, juxta negotiorum contingentiam, pro qua, singulis diebus, ac horis, licentiam habet certiorandi Pontificem per literas familiarię.

Occasione autem accedendi ad Pontificis audienciam, sive ubi alias per Vrbem publicè incedat, ipsum præcedit armata familia quorumdam militum, qui bini ad formam processionis incedunt cum armis hastatis, tanquam per imaginem illius militiæ, quæ præcedit pro custodia Papæ, atque congrua est supremis Principibus, cum aliqua tamen differentia, tam in habitu, quam in forma armorum; Ut etiam habet Regens Magnæ Curie Vicariæ Neapolis, sed iste in longè majori numero majorique ornatu, Gubernator, ordine ac deinceps.

Quamvis autem iste officialis, in Urbe; ejusque distrikto, utramque habeat temporalem jurisdictionem, civilem scilicet, & criminalem; Nihilominus, causarum civilium modicam, peneque nullam habet cognitionem, parumque in isto causarum genere se ingerit, solumque habet unum Locumtenentem in civilibus, simplicem rogatum, cuius munus versatur in summaria cognitione causarum brevio-

rum, & præsettū carum, quæ contingant pro famulorum, aliorumque operarij mercede, unde propterea pedanei Judicis figuram facere videtur.

Præcipuum itaque, ac totale munus Gubernatoris Vrbis, ejusque Tribunalis, ac ministrorum, versatur, circa causas criminales, atque reorum & delinquentium punitionem; Magis autem ac principaliiter in vigilando, super publica quiete, & ne delicta committantur, cum Principis, atque Rectoris, maiores, & commendabiles partes consistere dicantur, potius occurrenti ne sequantur delicta, quam ut sequita puniantur; Ideoque commendatione dignus est ille Rector Civitatis, vel provinciæ, qui nullas, vel raras habuit occasiones puniendi delinquentes ob istorum penitentiam.

Pro isto autem munere exercendo, quam plures Gubernator, ultrà dictum Locumtenentem civilem, habet officiales, ac ministros subordinatos; Nempe, duos Locumtenentes criminales, quorum singuli habent aliquos subordinatos qui dicuntur substituti, ultra Notarios criminalem, & civilem, quorum singuli pariter habent plures substitutos, nec non copiosam familiam armatam, cum Barifello, qui per antonomasiam, ad differentiam illorum Auditoris Cameræ, Vicarii, & Senatoris dicitur Barifellus Romæ, atque est gradus primarius inter birruarios istius principatus.

Habet autem Congregationem Criminalem in ejus palatio in die mattis cuiuslibet hebdomadæ, in qua intervallunt, præfati duo Locumtenentes criminales, & aliqui ex dictis ministris inferioribus, qui Locumtenentes substituti dicuntur, pro causarum qualitate, id est illi, qui

qui aliquam habeant, vel habuerint participationem in causa, sive in fabricatione processus; Ac etiam interveniunt, Advocatus Cameræ & fisci, quando intervenire velit & Procurator fiscalis generalis, cui principaliter incumbunt partes instanti contra inquisitos, ejusque substituti, unus vel plures, pariter pro causarum qualitate, ac participatione respectivi; Nec non Advocatus pauperum, & duo Procuratores pariter pauperum superius insinuati, occasione agendi de Congregatione Visitationis carceratorum; Vnus nemp̄ deputatus ex officio juxta proxim omnium principatum, seu magnorum Tribunalium; Et alter per Confraternitatem Charitatis.

In ista vero Congregacione, audiuntur Advocati, & Procuratores defensores Inquisitorum, ac etiam Advocati, & Procuratores accusatorum, qui pro usu loquendi Curia, adhærentes fisci, seu instigatores nuncupantur in contradictorio, quod deficientibus Instigatoribus, seu adhærentibus, haberi solet, inter defensores, & fiscales, de quibus supra; Et quando desint quoque defensores extrinseci, ut contingit in pauperibus, qui non habent modum eos conducendi, habetur contradicitorium inter dictos, fiscalem, & defensores pauperum; Et quando inquisitus pauper cupiat, ut dictis Advocatis, & procuratoribus pauperum alias adjungatur defensor, quem nominet, eo quia illi magis confidat, tunc solet Gubernator, illum causidicum requirere, pro hujusmodi charitate exercenda, qua libentissime adhibetur; Ad eò ut quandoque (licet nimium raro) aliqui inquisiti, ac præsterrim exteri, non informati de stylo, curiæ, nomine, seu petere fo-

leant aliquem famosum, ac priuî nominis ad vocatum civilem, qui a criminalibus omnino abstinete profiteatur, iteque non defraudat v. cum inquisiti, quando tamen urgeat motivum chaitatis, & non ali's.

Expleto autem contradictorio, seu discussione causæ, ille Locumtenens, qui situs iudex, referendo more Ponentis, causæ merita, tam offensiva, quam defensiva, exquirit Votum Congregationis, tanquam perspiciem Assessoris (cum acta judicialia, ac tentias ipse solus conficiat); Et postquam concilium fuerit, circa condemnationem, vel absolutoriū, seu aliam notabilem provisionem; Gubernator, qui non solet proptium votum proficere, adnotando resolutionem, ejusque circumstantias, & an concordibus vel discordibus votis sequitur sit, in supra enunciata audiencia Papæ, istum de omnibus certiorē reddit, atque ab eo recipit oraculum, quod quandoque est resolutioni conforme, & quando difforme, minuendo scilicet pœnam; Ac etiam pro qualitate criminis, & circumstantiarum, mandando ut augeatur, sive quod alii adhibeantur diligentia; Aut dispensando alicui impedimento legali circa species probationum; Sive circa minorē etatem, quæ regulariter excusat solet à pena ordinaria, quoniam ubi agitur de criminibus atrocibus, sive mali exempli; Vel quod per extrajudiciales notitias habeatur illa certa probatio, quæ desit in processu; Tunc cum ejus anctuitate supplete solet aliquem defectum, juxta Pontificis regnantis genium, vel commendabilem zelum, & vigiliam, publicæ quieris, & tranquillitatis, rigorè agendo cum delinquentibus; Cum ex

magis veris, tam legalibus quam politi-
cis rationibus, rigor contra delinquentes,
ac facinorosos, potius adhiberi debeat,
illeque veram pietatem redoleat erga in-
nocentes universamque Rempublicam;
Vnde propterea, ex Sanctorum PP. testi-
monio, nulla major, magisque grata vi-
tia Deo offertur, quam macare cri-
minosum, cum via legis, & justitiae; Et è
converso, pietas, seu misericordia erga
criminosos, redolet impietatem, ac rigo-
rem contra innocentes, dum ita est indul-
gere serpentibus, aliisque venatis, ac dam-
nolis animalibus, ut ovibus, aliisque pa-
cificis, atque humano generi proficuis
animalibus officiant; Ac si propterea insi-
pidam, ineptamque dicere consuevit illam
pietatem, vel charitatem, quæ ostendat
justitiam, cuius charitas, comes, & pedis-
qua esse debet, & non alias.

Cumque iste supremus Princeps (fortè singulariter in toto Orbe) à merè pri-
vata, & quandoque etiam depressa fortuna,
ad istum apicem, per omnes penè gradus
ascendat, atque pro frequentiori contin-
gentia peritus in legibus esse soleat, vel
saltem, occasione tot munera, in quibus
versatus est, magnam habere soleat pra-
xim, atque negotiorum peritiam; Hinc
sequitur optimus effectus, pro publica
quiete, & tranquillitate, ut scilicet, iudi-
ces, ac Magistratus, non de facilis illud ha-
beant liberum arbitrium, quod cum ju-
stitiae detimento, & Reipublicæ pertur-
batione, habete solent in illis partibus, in
quibus Princeps, utpotè habens in eo
statu natalia, atque hujusmodi negotio-
rum peritia destitutus, libenter patitur ab
iniquis iudicibus, ac Magistratus inje-
ctionem pulveris in oculos; Id autem pro
frequentiori contingentia in isto Princi-

pe non contingit, ut etiam occasione z-
borum negotiorum universi Status ecclæ-
siastici, insinuatur supra, agendo de Con-
gregatione Consultæ.

Quamvis autem, (discurrendo in ab-
stracto) exorbitans videatur Curia usus,
præsertim verò ille hujus Tribunalis, in
causis criminalibus; Tum ex eo, quod
tam judicatura, quam curialitas, in hoc
genere habent non solet in ea majori exi-
stimatione, in qua ex dispositione juris,
habent debet, atque juxta frequentiorem
præsum alibi habetur; Adeò ut, qualifica-
ti, ac primarii viri, pro frequentiori con-
tingentia, in his causis se non ingeant;
Ac etiam ob rigorosa bannimenta à juris
dispositione exorbitantia, cum quibus
magis istud Tribunal regitur, quam cum
regulis juris, pluesque habeantur alia
exorbitantia; Et præsertim illa, que om-
nium major reputatur, que resultat ex
Motibus propriis utriusque Pii IV. & V.
super denegatione appellationis suspen-
sive, adeò ut, celeriter, sequuta sententia,
subsequatur exequatio, etiam irretraetabilis
& capitalis; Vnde propterea inti-
matur Reo, in ipso instanti in quo duci-
tur ad cappellam, seu confortariam; Ex
ea ratione, quod quamvis sententia pro-
feratur ab uno iudice, accedit tamen vo-
tum plenæ Congregationis ut supra, ac
etiam communicatio negotii cum ipso
met Papa.

Adhuc tamen, dicere consuevi, quod
in hoc præsentim practicari videtur limi-
tatio illius legalis, ac philosophici assump-
ti, quod effectus non potest esse diversus
à sua causa, cum ita, ex causa mala, re-
sulteret effectus bonus, quod scilicet, hu-
jusmodi exorbitantes rigores, qui (discur-
rando in abstracto, & per regulas juris)
damna-

damnabiles videntur in adeò gravi, ac irretractabili materia, vita, ac fama hominum, quæ secum trahit etiam bona, ob eorum publicationem, pro qualitate criminum; Attamen sunt commendatione digni quoniam effectus est optimus, dum ita omnes, etiam Magnates ac nobiles, à quorum correctione verè pendet publica quiete, hujusmodi exorbitanciarum timore correptilia criminibus; atque ab indebitis licentia, & à graviorum, ac facinororum hominum, turpibus, vereque infamib; abstinent protectionibus, quæ juridicè, ac etiam in legibus politicis, causare deberent ipsius nobilitatis amissionem.

Nimium quoque, eidem publicæ quieti, & tranquillitati, favere videtur ille stylus, promptæ, ac celeris punitionis, propè delictum, cuius memoria adhuc sit recentis, adeò ut, quando esset possibile ipsa met die, nimium oportunum esset, ut punitio sequeretur, dum ea quæ serò sequuntur, nullam facit in populo impressionem, illumque non operatur esse etum, ob quem, ea sequi solet, ac debet, ne crimina scilicet in futurum perpetuentur, dum jam pateatis, ita non confunditur.

Distinctè autem de hoc Tribunalis, mihi agere non conceditur, minusque ejus stylos, vel proxim referre, ex rationibus insinuatis in rubrica prohemiali iudicio; 14 ubi affig natura causa, ob quam in hoc universali Theatro, criminales materie negligantur; Neque eorum theotica tractatio defumpta ex regulis, seu propositionibus juris communis conferret, cum 15 nimium rati sint casus intoliti, in quibus provisum non sit per hujus Magistratus bannimenta, cum quibus, pro frequentiori praxi proceditur, ita cum eis tollendo

Juristarum subtilitates, & cabalas, cum quibus criminosi excusari facile possunt, ac solent, dum ita potius delinquendi licentia, nutritur & confovetur.

De munere autem hujus Magistratus, in visitatione carcerum, agitur supra a-gendo de Congregatione visitationis carceratorum; Ejusque jurisdictione, intra Verbis recinctum, vel agrum, restricta non est sed se protendit ad universum distri-ctum quadraginta milliarium, circum circa, eodem modo quo illa Vicatii, & Senatoris; Vnde propterea, (ut de Vicario supra insinuatum est) etiam in prima instantia concurrit cum quolibet Iudice ordinario seculari, & quandoque etiam ecclesiastico, quando enunciatae facultates specialiter communicatae id per-mittant, illi preveniendo; Quin immo bannitos & contumaces Curiarum inferiorum, etiam baronialium, qui coram eo se constituant, audit, ac recipit, atque cau-sarum cognitionem affunxit, quod Baronibus conquerentibus, suamque jurisdictionem tuentibus, variam proxim habere solet pro Papæ presentium arbitrio, ex causarum qualitate, aliisque facti circumstantiis regulati solito. *insinuatur in tit. de jurisdictione 88.*

Item nimium, ad praeditorum bonorum effectum productionem, confert 18 valde commendabilis hujus Tribunalis stylus, habendi multos exploratores, qui vulgo *spies* dicuntur, non solum publicos, & cognitos, quorum opera, pro vulgi, seu plebis negotiis & contingentibus potius prodest videtur, sed occultos, etiam nobiles, & qui qualificatos habeant natales, vel fortunæ gradus, aut bona, ignorabilissimum tamen, ac infamem habent animum, indignosque mores, dum, vel

ex genio, vel ob turpe lucrum, istud infame munus, nimium diligenter peragunt; Ita etenim crimini si facilius inquiruntur, adeò ut, juxta aliquorum curiosorum traditionem, in omni hominum statu ad sint de hoc genere exploratorum, nullaque penè adesse videatur domus, vel familia Cardinalium, vel Oratorum Principum, sive Magnatum, aliorumque nobilium virorum, in qua non ad sit Curiae

minister, atque occultus explorator, qui tamen frequentius ipsi Domino seu patri familias cognitus esse solet, sed toleratur, ut ita habeatur stimulus bene vivendi; Et utinam in nostra quoque professione, vel genere non ad essent, ut non adesse credendum, ac sperandum est; Ipse vero stylus habendi hos ministros, & operarios est commendabilis, & proficuus pro publica quiete.

DISCURSUS XXXVII.

De Senatore Urbis, aliisque officialibus fori Capitolini.

S V M M A R I V M.

- 1 De significatione hujus vocabuli Senatoriū.
- 2 De ejus introductione, ac potestate.
- 3 Quo tempore officium duret, & de qualitatibus ad illud necessariis.
- 4 Quod antiquitatis etiam Reges, & Principes haec munus exercabant.
- 5 De Capitolio Romano, ejusque duobus partibus, vel corporibus.
- 6 De conservatoribus Populi, ejusque Camera, & de Priore.
- 7 An, & quam participationem cum ijsbeat Senator.
- 8 De officiis vacabilibus Populi, seu Capitoli.
- 9 De Tribunalis seu foro contentioso Capitoline & ex quibus constituantur.
- 10 De Capitancio appellationis, & quod non detur ulterior appellatio.
- 11 Sed quod causa diuturnam habeant durationem & quare.
- 12 De consularibus assumi soliti.

- 13 Est formae competens civium & incolarum secularium, sed quare modicas tractat causas graves.
- 14 Improbatur praxis, ac etiam Statutum, ut in Urbe servari debeat jus civile, & de istius statuti ratione.
- 15 Quod deberet mutari praxis.
- 16 De cognitione causarum criminalium.
- 17 Quare ejus stylus non recensentur.
- 18 De statutis Urbis.
- 19 De districtis Urbis.
- 20 Habet Senator audientiam Papa.
- 21 De Prerogativa Populi Romani, seu ejus Conservatorum dandi libertatem servis qui Capitolum ascendant.

ILLUD SENATORIS NOMEN, seu vocabulum, quod in antiqua Republica Romana in usu erat, diversam habet significationem, diversamque redoler dignitatem, ab hodierno Senatori Urbis, de quo in praesenti agitur; Tunc etenim significabat unum ex illis senioribus, vel consiliariis,

liatis, qui illum constituebant prudenterum virorum cætum, penes quem Reipublicæ regimen residuebat, cui Senatus nomen tribuebatur. Et ejus, quamdam imaginem (cum debita proportione alibi insinuata) in hodierna Romana Republica ecclesiastica præferrit Collegium Cardinalium *supra dis. 4. & 5.*

Hodierni vero Senatoris diversa est origo; Postquam enim plurium sacerdorum spacio, antiquissime Senatus, omnino dissolutus erat, peneque in oblivionem obiisset; Non quidem pro publico seu politico regimine Reipublica constituents supremum principatum plurimum Civitatum ac provinciarum, sed pro ipsis Romanæ tantum Civitatis, ejusque particulatis territorii, vel districtus civili, seu ethico, vel privato regimine, à quatuor, vel quinque saeculis circiter (neglecta opinionum varietate super numero in ipsa primæva introductione) iste magistratus usu haberi cepit, cui antiqui Urbani Prætoris assimilatio, quæ ab aliis quibus datur, magis congenia videtur, ut scilicet denotet Civitatis, tantum, ejusque privati populi illum temporemagistratum, cui proteruentiori moderno usu Italiz, Gubernatoris nomen tribuitur, dum de sui natura, ad formam Statutorum Vtibis, officium est annale, sündicatui subiectum, atque civibus, vel incolis prohibitum, & non conferendum, nisi forensibus, quorum patria, adminis distet ultra ambitum quadraginta milliarium, dum intra illum contineri dicitur ejusdem Urbis districtum, qui idem significat, ac territorium, quod civicam tedelet qualitatem *tut. de Regal dis. 94.*

Bene verum, quod præfertim circa præfati annalis temporis præfinitionem,

Apostolicæ dispensationes diversam docent praxim, quod scilicet duratio hujus officii à Papæ arbitrio pendet, eodem modo quo deputatio, atque mutatio rara in eodem Pontifice esse solet; Et aliquando, ac præfertim juxta hodiernam observantiam (ita merito exigentibus qualitatibus ejus qui locum dignè occupat,) trium Pontificum continuationem præsis docet.

Antiquiori tempore, quando, orbem Italiæ motus, magnaique fissuras, Romanus populus, alias antiquæ libertatis, & Reipublicæ reliquias, vel scintillas reasumpserat; Ista lenatoria dignitas, longè majoris auctoritatis, ac existimationis erat, dum politicum seu publicum regimen quoque admixtum habebat, addit ut etiam Rege, magnique Principes, non dedignarentur hunc magistratum assumere, & exercere, ut præfertim in Carolo Siciliæ Reges aliquæ Principibus sequuntur esse, docent Historici, & plerique aia monumenta. *Fenzon. in poem. ad statut. Vrb.*

Hodie vero, cum omnimoda subjectione, ac dependentia Papæ, à cuius nutu deputatio, ac remotio penderit, est solum quidam major magistratus seu caput vel Præses, fori capitolini; Isteque forus, duo constituit diversa corpora, sive duas diuersas partes continet.

Vna siquidem, Romani Capitolii pars est illa, cui civilis, vel æconomica Civitatis & populi, ejusque Cameræ, seu terræ administratio incumbit, cum aliqua modica jurisdictione, quæ huic publicæ administrationi connaturalis esse ubique videtur, penes illum Magistratum, qui singulatum Civitatum, & locorum communitatem administrat; Istaque pars, seu

Hh 3 corpus,

corpus, constituitur ex tribus viris ut plurimum nobilibus, qui origine, vel domicilio sint cives Romani, & qui Conservatores Populi appellantur, modicam, pro sui regulati natura durationem habentes trium mensium tantum, juxta penne genericum usum temporalis ditionis, Ecclesiaz, quando Apostolica dispensatio, sive supervenientis impedimentum vacationis Sedis Papalis, majorem durationem non causet; Hisque tribus officialibus, adiunctus est, cum eadem praeminentia, citca habitum, & quosdam honorificos tractatus, alter officialis, cui Prioris nomen tribuitur, quia nemp̄ est primus inter quatuordecim Regionarios, seu Duces, vel Capita quatuordecim regionum, in quas Romana Civitas divisa est; Coequalem tamen non haber participationem in administratione, quæ solum, ac principaliter residet penes tres Conservatores, qui tribus cuiuslibet hebdomadæ diebus, collegialiter residentiam faciunt in ea palatii capitolini parte laterali propè tuarem tarpeyam, quæ ipsis assignata est, ut negotia populi seu communis pertractent, ac expediant; Motte Principis, cum magno decoro, prandium ibi habendo, ac habentes apud se, tanquam consiliarium, vel a sessorem, unum Juris consultum, cui Advocati populi nomen tribuitur; Et alterum practicum causidicum, qui Procurator fiscalis appellatur, Ac etiam Secretarium, seu Cancellerium, qui Scribae Senatus nomine obtinet ultra plures, mediis, ac infra ordinis familiares, servitio oportunos, juxta Principum, seu Magnatum motem.

Quamvis autem, in quibusdam publicis functionibus, quæ nomine Populi

fiant, ejus magistratum representando, Senator, cum eis interveniat, primum occupando locum, tanquam caput, sed cum magis honorifico, majorisque majestatis indumento, cum toga scilicet, ferico, & auro in texta, vulgo *brocato*, dum ipsi Conservatores ac Priores aliam adhibent diversam togam breviorem, ex setico tantum contextam, nigri coloris; Attamea in illis quæ concernunt, Communis, & Cameræ Populi administrationem, ille participationem aliquam non habet, neque in publicis inscriptionibus, vel editis, ejus nominis, seu dignitatis mixtuta habetur.

Huic autem Cameræ sub dicti Magistratus administratione, competent, seu ab eo dependentiam habent, quam plura officia venalia, de quibus, ad instar officiorum vacabilium Curia Romanæ, seu Cancellariæ, vel Cameræ Apostolice in Regalium sede actum habetur. *sit. de Reg. dis. 3. & 14.*

Altera vero Capitolii pars, est iurisdictional, super administratione scilicet iustitiae, ac judiciali contentio cognitio-ne causarum, civilium, & criminalium Populi secularis, seu civium, & incolarum secularium Urbis, ejusque districtus, juxta illud munus, quod singulatum Civitatum Gubernatores vel Correctores exercent, istudque dicitur Tribunal fori capitolini.

Constituitur autem hoc Tribunal, ex dicto Senatori tanquam eius Praefecto, seu capite, & ex pluribus aliis officialibus tanquam eius accessoriis, & auxiliariis; Duobus scilicet togatis Juris Professoribus pro cognitione causarum civilium, qui Collaterales nuncupantur, cum ordine inter eos, quod unus primus, & alter secundus

condus Collateralis dicuntur, & ex altero pariter togato, qui est Iudex maleficiorum, eodem modo quo dictum est de Auditore Cameræ, habente tres Locumtenentes, duos scilicet in civilibus, & unum in criminalibus.

Dictorum autem Collateralium sanguini, audientiam publicam, singulis diebus non feriatis, de mane, tenent in aula magna, quæ vulgo sala nuncupatur illius majoris ac nobilitoris partis palatii quæ est in capite fori, seu clivi capitolini, in qua Senator, ipsique Conservatores, ac Iudex, habitationem habent; Extra verò hanc publican audientiam, causas, quæ ad eos respectivè pertinent, juxta distributionem Notariorum ejusdem fori, privato more displicant, & cognoscunt, vel in ejusdem palati privatissimis aulis, quatenus ibi continuò habitare eligant, vel in alia propriæ habitationis domo privata.

Quando autem una partium id petat; Sive quod pro ejusdem Tribunalis praxi, & stylis, vel ex statutis Vrbis, ob causæ naturam, vel qualitatem, illius cognitionis, collegialiter à toto Tribunalis facienda sit; Tunc id lequitur in aula Senatoris, ipso presidente, cum prædictorum Collateralium, & iudicis maleficiorum, & fiscalis assistentia, in forma Tribunalis collegiati, audiendo partium Advocatos & Procuratores, etiam in contradictorio; Itaque Congregatio, sub nomine Aſſertamenti explicatur.

Alter quoque hujus Tribunalis officialis adeſt togatus (ut sunt præfati Collaterales, & Iudex criminalis) qui dicitur capitaneus appellantionum quod scilicet, à sententiis, vel decretis Senatoris, ac dictorum Collateralium tanquam iudicem primæ instantiæ, ad istum appellatur, tan-

quam ad Iudicem secundæ, à quo ultior appellatio non datur ob statutum Vrbis, per quod duabus conformibus illa tribuitur vis vel operatio quæ per jus commune tribus concessæ est.

Aduic tamen, vel ob diffinitem, vel ob ordinarium remedium nullitatis, sive ob extraordinarium restitutionis in integrum, quod pro istius praxis in extremitate labyrintho, dupliciter intentari solet (principaliter nempè, & incidenter) longam ac diuturnam durationem, nimiamque instantiarum pluralitatem causæ patiuntur, intra circulum tamen ipsorum officialium. Vel scilicet ipso Senatore cognitionem assumente; Vel ad aliquem ex Collateralibus, aut ad ipsummet Capitanum appellationis redundo; Quando tamen cognitionem assumat Senator, qui sive ex eo quod non soleat esse juris professor, sive pro officii decore ac maiestate, sibi assumere solet, aliquem Prælatum, vel Advocatum sive causarum Patronum in consularem, vel istum deputate solet alicui ex Collateralibus, vel Capitaneo appellantionum, quando agatur de illis causis, in quibus jam alias iudicaverint; Sive quod partium recusatio accedit, unde propterea, spectato effectu, iste consulter est in ea instantia, causa Iudex, dum iurta ejus votum est sententiandum.

Quamvis autem iste forus capitolinus, dicatur proprius, magisque competens, civium & incolarum sacerdotalium urbis, non autem Ecclesiarum, vel personarum ecclesiasticarum, cum sit magistratus mere sacerdotalis, adeo ut una partium judicium instituente in alio Tribunalis iudicis altera parte petente, ad istud, remissio fieri debeat; Attamen frequentior praxis

praxis de facto docet, magis vero ab aliquo moderno tempore, quod ad aliquas breviores causas, plebis, seu populi minuti, istius Tribunalis cognitione resticta videatur; Vel quia, ob clericorum, aliarumque personarum ecclesiasticarum, ac etiam curialium, & forensium, aliorumque privilegiatorum copiam, nimium rarae videantur cause, in quibus aliarum personarum diversi generis ut supra, non verisificetur mixtura; Vel quia obligatio in forma Camerae Apostolicae, aperiat locum privativis facultatibus Auditoris Cameræ, supra de ipso agendo insinuat, dum ea de stylo in omnibus conventionibus, etiam privatim adjicitur; Vel quia Pates concorditer aliud audeant Tribunal, & presertim illud mos enunciatum Auditoris Cameræ, quod majorem partem causarum civilium primæ instantiæ Vtbis revera peragit; Aut quod dubi contingat, ut aliqua gravis causa in isto Tribunalis introducatur, de facili soleat Pontifex, una Patrium instance, illam ab eo avocare, atque committere in Rota, sive istud Rotæ Tribunal ei tribuere in assessorem, & consilitem, ut scilicet de voto Rotæ procedatur, quod sonat in idem presertim in casu de quo substitutus de fidei. commiss. disc. 55. & in aliis.

Hujus autem inconvenientis origo seu causa est extravagantia praxis istius fori. Siquidem illius auctores, vel introductores ex eodem antiquitatum sensu, vel humore maienconico, ex quo, citra omnem rationem, in ea Civitate, quæ est residentia Papæ, ac Metropolis utriusque ejus Pontificii, & temporalis principatus, per eum statuta induxerunt, ut juris civilis potius, quam canonici dispositio attendi debeat quod sequutum est ob diversita-

tem temporum, & circumstantiarum, cum id originem traxerit, quando Romanus populus, ita illorum temporum conditione ex gente, cupiens primævum libertatis statum assumere, pontificiam dominationem abhorrebat, ipsius Ecclesiæ scissiis & schismatisbus hujusmodi sensus confoventibus;) Sed male hujus praxis auctores, & introductores ita curarent, antiquas juris civilis rigorosas, & superstitiosas judiciarias formules restituere, ob temporum diversitatem; Et quidem id revera importat calumniam fomentum, dum ob aliquas leves formalitates non bene servatas in causis, quæ apertam contineant justitiam, facilis tribuitur aditus Reis conventis, qui succumbentiam passi sunt, eorum calumnias, & connaturalia subterfugia confovere, totamque judicii, processus machinam, etiam per plures instantias, & cum pluribus tentiis, cum magna temporis ac sumptuum jactura constructam destruere, quandam nimium ineptam & judaicam practicando propositionem, ut qui cadit à syllaba, cadat à toto; Atque ex hac ratione, ego, qui circa suscepimus advectionis initia, consultor deputati frequenter cotulueram, id expertus, in quadam causam per tres vel plures sententias conformes justissimas determinata, ita ob quamdam levem & scrupulosam nullitatem ad primævum ini. ium redacta, tale munus acceptare perpetuò abhorrei.

Hinc itaque manat, quod clavigi, & qualificati causatum Patroni, à quibus judicum, seu Tribunalium electio, pro frequentiori uero penderit, istius Tribunalis proxim penè imperceptibilem uspore redolentem speciem inextricabilis labyrinthi,

tinthi, non callentes, neque addiscere curantes, ita istum forum abhorrent, atque in dicto Tribunalis Auditoris Cameræ, concorditer causas introducunt & agunt, ut inde ad Rotam aditus liber patet in ulteriori instantia. Ideoque etiam apud antiquos curiales, & praticos in sua esse iidem antiqui praxis Curia scriptores, testantur de se ipsis. *Vestr. lib. 2. cap. 15.*

Quare curialium, ac senatorum virorum majori, ac senioris parti, admiracionem praebet, hujus praxis tolerata continua; Commendatione siquidem digna est continuatio ipsius fori vel Tribunalis, pro maiestate Romani populi, ita antiqui Capitolii, adeò magna potest, & existimationis, memoriam, vel reliquias retinendo; Sed commendatione dignum non reputatur, istam exorbitantem, ac imperceptibilem proximam retinente, cum unica & eadem deberet esse praxis, valde bona, & commendabilis Auditoris Cameræ.

In criminalibus quoque licet istud Tribunal, tam in Urbe, quam in universo districtu, eodem modo, quo in civilibus, cum multativam habeat etiam in prima instantia cum Iudicibus ordinariis fori saecularis, cum jure preventionis, eodem modo quo supra agendo de Auditori Cameræ, ac de Vicario, & Gubernatore Urbis dictum est; Vnde propterea propriam habet familiam armatam, cum suo Bartello disticto, suosqne carceres; Attamen raram habet causarum gravium cognitionem; Tum ob supra enunciaram frequentiorem mixturam personarum ecclesiasticarum, vel aliarum, quæ ab hoc foro exemptæ sint; Tum etiam quia, ob majorem Tribunalis Gubernatoris vigi-

lantiam, longèque majorem copiam, ac peritiam iudicium, & Notariorum, magis verò exploratorum, ac ob majorem numerum familiarium armatæ, illas penè semper Gubernator prævenire solet; Ex eo potissimum, quod illi, qui in rixa, vel appendate vulnerati, vel percussi sunt, adire solent hospitalia, aliave loca inimunia, in quibus non datur aditus hujus Tribunalis officialibus & ministris, tanquam mente secularibus, adeò ut oportuerit, ac oporteat pro indemnitate ac iuribus insignis Archiconfraternitatis Annuntiationis ad quam pertinet officium Notarii criminalis hujus fori capitolini, obtinere Apostolicum indultum, per literas in forma brevis, ad tempus innovatis, litum, pro accessu ad ibi proximum hospitale Consolationis.

Atque hisstantibus, cum etiam classis caularum Patronis, multo verò magis Advocatis, penitus ignota sit hujus fori praxis. Hinc sequitur ut illa recensenter non valeat, saltim in aliqua forma compendiosa, sed ejus particulares tractatores aedundi sunt. *Lucas Petrus in præf. fori Capitolini.*

Regitur autem principaliter hoc Tribunal, cum Urbis statutis, que propriè continent leges municipales seu particulates Civitatis, ejusque districtus, contradistinctas à legibus generalibus principatus, quæ fiunt per Papam sub nomine Bullarum vel Constitutione.

Iste autem districtus, antiquiori tempore Roman triumphantis, se protendebat ad ambitum centum milliarium; Inter medio verò post dissolutionem Imperii Romani, certam non habebat regulam, cum solum de districtu ea loca dicterentur, in quibus Populus Romanus, quandam exigebat collectam, quæ foca-

Eadem differentia, quæ dicitur *precedenti*
in insinuata est, inter hodiernum Vrbis
 Senatorem, & Senatores antiquæ Rei-
 publicæ Romanæ, dignoscitur quoque
 in isto Magistratu, quoniam Ædiles cur-
 aules, seu viarum curatores dicitur anti-
 que Reipublicæ, curam habent om-
 nium viarum, & pontium, per universum
 Orbem, qui ipsius Reipublicæ Imperio
 subjectus erat, ita gerendo has partes, ju-
 re Principis potius, quam jure Civitatis;
 Moderni vero Ædiles, qui vulgo Magis-
 trati viarum appellantur, restrictam ha-
 bent jurisdictionem vel curam, intra Vr-
 bis territorium seu districtum, ideoque
 potius jure Civitatis; Postquam etenim
 Romanum Imperium dissolutum fuit, at-
 que cessavit illacura, que in hac materia
 viatum, & pontium, adeò diligenter ha-
 bebatur, ut non obstante adeò diuturni
 temporis edacitate, adhuc prebeat reli-
 quie, quas cernimus viarum, Appiaz, Fla-
 miniaz, & aliarum; Eodemque Imperio
 diviso in tot principatus, quilibet Prin-
 ceps in sua ditione, istam curam suscepit,
 cum ea distinctione, cum qua probabile
 est, ut etiam antiquorum Romanorum
 temporibus procederetur, quod scilicet
 cura publica Principis, eisque vice, ieiuniis
 magistratus, verlaretur circa illas vias
 magis publicas, que totius Orbis, vel re-
 spectivè principatus communicationem
 concerant; Et quæ, Basilice, seu Mili-
 tares, vel Consulates in jure appellantur,
 hodie vero vulgo via Regia, seu Magis-
 træ, aut Romanæ; Singulæ vero Civita-
 tes, & loca, curam haberent aliarum via-
 rum, & pontium in proprio territorio exi-
 stentium, atque ad civium & incolarum
 commoditatem principaliter deferieren-
 tiuum, unde propterea, ad differentiam

aliarum, quæ magis publicæ sunt, priva-
 te dicuntur, quamvis in effectu sint etiam
 publicæ, cum diversa sit species aliarum
 viarum, quæ verò & proprie dicitur meren-
 tur private, ut in regalium sede adverti-
 tur tit. de servitut. dis. 136.

Vtrumque autem munus, in ipsa Ur-
 be, & locis, ac provinciis, adjacentibus,
 neglegatum erat, atque in desuetudinem
 abierat; Tum propter absentiam Ponti-
 fices pro eo tempore quo Sedes Apostoli-
 ca residentiam habuit in Civitate Ave-
 nionensi, adeò ut Romana Civitas, om-
 nimodam penè desolationem experta
 sit; Tum etiam ob magnum ac diuturnum
 schisma, quod ad breve tempus,
 post ejusdem sedis regresum, initium
 habendu sub Urbano VI. finem habuit
 in Concilio Constantiensi, sive sub Mar-
 tinio V. qui in eo, iuxta modum alibi su-
 pra insinuatum, electus fuit.

Inter multa igitur, quæ vel iam penè
 collapsa, & abolita, seu validè corrupta,
 iste Pontifex in Urbe, aliisque partibus,
 vel restituit, vel reformativ, fuit præser-
 tim iste Magistratus Ædilium, seu Cura-
 torum Viarum intra Vrbis districtum, cu-
 jus successores Pontifices tractu tempo-
 ris facultates auxerunt, adeò ut effe-
 ctum sit unum ex formalibus Tribunalibus
 sed. tit. de Regal. dis. 144.

Magnum autem incrementum istud
 Tribunal habuit à Gregorii decimi tertii
 Constitutione, quæ ob Vrbis ornatum
 quamplura statuit, & præsertim circa ut-
 trumque retractum, prælativum, & co-
 stitutum, ejusdem Constitutionis obser-
 vantiam injungendo, conjunctim Cardi-
 nali Camerario, & huic Magistratui, qui
 propterea, in isto negotiorum genere
 proveniente à dicta Constitutione Gre-

goriana, constituit quoddam Tribunal mixtum, cum illo Camerarii; In aliis autem habet proprium Tribunal, absque hac mixtura. de his teneat, de servitutibus.

Constituitur autem hoc Tribunal à duobus viarum Magistris, qui nobiles Romani, vel incolæ, ad nutum Papæ amovibiles, ab eodem deputantur, habentes alios officiales, & ministros, qui ad Tribunalis efformationem, necessarii, vel opportuni videntur; Nempe unum togatum Juris professorem, qui est eorum Assessor, de cuius voto sententias profertur alias faciunt provisiones, istudque est officium venale ratione emolumenterum resultantium ab alias damnatio uero propinarum, qua in isto Tribunalis quoque habentur; Nec non habet proprium Notarium, ac etiam Procuratorem fiscalēm, qui ratione officii, invigilat, ac instat, pro coactione habentium casalia, & prædia adjacentia, vel domus in Urbe, ad contributiones, & collectas, pro viarum, ac pontium refectio, & conservatio, & quandoque nova constructione, ac etiam in Urbe, pro cloacis, sive pro demolitionibus ædificiorum, quæ vulgo geruntur, nuncupantur, pro majori ornato, & decoro, ut adeo frequenter nostra ætas practicari vidit; Ideoque frequentes audiuntur quæstiones forenses tam in isto Tribunalis, & aliis, ejus superioribus in gradu appellationis, Praesidis feliciter viarum, & Camera super retractibus, & servitibus, praesertim urbanis, occasione novorum ædificiorum, quam etiam incidenter in aliis ordinariis Tribunalibus super modo contributionis, aut super ejus onere, puta inter locatores & conductores, de his quæstionibus refectio viarum, &

contributionis, tit. de Regal. à disc. 135. ad 142.

Non audiuntur autem in hoc Tribunali illæ quæstiones, quæ in aliis Orbis Catholicæ partibus, audiri solent, occasione ecclesiastica immunitatis: ealis, an scilicet clericis, aliævè personæ ecclesiastica, & immunes, teneantur ad contributiones, & collectas, quæ indicuntur pro refectio pontium, & viarum, & de quibus in suis respectivè sedibus agitur, dicto tit. de Regal. disc. 58. 59 & 131. & tit. Miscellan. Eccles. lib. 14. disc. 3. & seqq. quoniam, ob existentiam triusque gladii in una manu; Vel nunquam; Vel nimis raro de his, in Urbe, & in reliquo statu ecclesiastico, disputari contingit, dum ex pontificis decretis, nulla dignoscitur differentia inter ecclesiasticos, & sæculares in hujusmodi taxis, & contributionibus; Adcò ut licet istud Tribunal sit in sui origine, ac natura sæculare, attamen, ut de aliquibus aliis supra advertitur, admixtam habet aliquam ecclesiasticam potestatem quæ exerceti videtur à Camerario sive à Praeside, qui sunt personæ ecclesiasticae.

Cum autem per hujus Magistratus refectio, suppletæ essent illæ partes, quæ privatæ Civitati potius, quam universo publico principatui incumbunt, juxta lupia enunciaram distinctionem; de dicta distinctione tit. de Regal. disc. 141. Hinc Sixtus V. ut partes Principis quoque in universa temporali ditione impleret, Congregationem defuper erexit eodem tempore quo plures alias jam recentissas, cum ejus Constitutione instituit; Raro autem illa habetur, dum pro refectiōnibus pontium, & viarum, etiam ultra districtum, ultra quem se non extendit poter-

potes^{tas} istorum Aedilium, adhuc eorum munus ad id defervit, ob communicatam potestatem latiorem Praesidis viatum, qui est unus ex Cameræ Apostolice Clericis, atque uti solet opera, & consilio hujusmodi officialium, tanquam petitorum, etiam in iis viis, & pontibus, qui in aliis provinciis, construi vel refici debent. *dicitur dñe. 141. de Regal.*

Iste autem Praes, ut alibi advertitur, *supra dñe. 33.* pro causis Urbis, & districtus que in prima instantia agantur in isto Tribunal, Nam super refectionibus, pontium & viatum, quam etiam super retractibus, & servitutibus, est Index appellationis, ipseque agit secundam instantiam. Tertia vero pertinet ad Ca-
meram. *ibidem*

Pro cura item viarum, intra districtum sed extra agrum Romanum, istius Magistratus partes versantur, super viis principaliter publicis seu consularibus, que Romanæ vulgo appellantur, ad publicum commercium principaliter destinatis, dum aliarum, que licet sint etiam publicæ, attamen comparativè, dici merentur, potius privatae, ut lupra, cum habent singulae Communitates in eorum respectivè territoriis; Sed intra agrum Romanum habent etiam curam viarum viarum, que respiciant privatam commoditatem habentium catalia, & tenutas, aliaque prædia, cum id quoque concernat publicam commoditatem Civitatis pro commodi^tioⁿ vectura seu asportatione frugum, aliorumque frumentum & victualium.

Et quoad vias urbanas, que juxta dilatationem juris refici debent per ipsorum domorum Dominos, ut scilicet qui libet reficiat viam ante ejus domum, ipsi

Domiⁿ ab hoc Tribunal, ejusque procuratore fiscalis, per acta proprii Notarii statutis anni temporibus, juxta illam regionum, & viarum distributionem, quam pro publica commoditate facere con-
gruit, monentur, statuto competenti termino, quo elapsi, eisque negligentibus, deputantur illi fabri muratio, quibus idem Magistratus, uti solet juxta regionum distributionem ex officio ad faciendam refectionem necessariam, cogendo postmodum ipsos Dominos ad solutionem mercedum, & expensarum, pro quarum taxa, habet architec^tos, & peritos.

Inter ipsos Aediles, vel eorum Procuratorem fiscalem, ac privatos domorum Dominos, questiones auditio solent super facultare vendendi viualia, & alia bona publicè exposita propè vias publicas, sub eisdem domorum stolidiis, an scilicet illud spatiū, juris privati censeatur, quamvis in publica via, vel platea respondet, vel potius sit juris publici, dum in iis partibus, que ad vias vel plateas publicas pertinere dicuntur, absque ipsis Magistrorum licentia id fieri non potest. *tit. de Regal dñe. 142.*

Aliæ quoque contingunt controversie super constructione manianorum, aliorumque edificiorum penitium que scilicet ultra murorum lineam se protendat supra viam, & plateam publicam, ita publicum aerem, ut ipsi dicunt, occupando, dum id sine eorum licentia, & concessione patiter fieri non potest.

Item quamvis publicorum locorum concessio sit de Principi reservatis, attamen ex quadam generica concessione, vel permissione, isti Magistri viarum non habent quidem facultatem concedendi privatis, publica loca in eorum solam

gratiam, & commoditatem absque justa causa concernente publicum ornatum, cum id Papæ cum chiographo concedi soleat eisdem Magistris, recognitione, & exequatione commissa. sed hujusmodi concessiones faciunt, quando ratio publici ornatus, vel utilitatis ita exigat; Puta ut claudantur vel tollantur quidam loci immundiciarum, sive qui deformitatem

causent; Vel ut vulgo dicitur *dando silium*, id est quod proœdutione ædificiorum, ad magis testas lineas, melioremque simetriam, deuri facultas ædificare voluntibus, ut juxta præfitorias lineas, aliquam partem viæ publicæ occupare possint, dum ita ab ea parte situs privati, qui dimittitur, compensatio resultare solet. *tit. de servitut. disc. 5.*

DISCURSUS XXXIX.

De Agriculturæ consulibus, & Tribunali.

S V M M A R I V M .

- 1 De introductione istius Tribunalis, ejusque statuto.
- 2 Ex quib[us] istud tribunal constituerit.
- 3 De Assessore ordinario, & extraordina-rio.
- 4 Non datur appellatio, sed remissio.
- 5 Per fluctu determinansur multi casu controversiarum.
- 6 De personis certis, & huic tribunalis sub-jectis.
- 7 De modo procedendi interd, & extra districtum.
- 8 De aliis officialibus tempore defensoribus, & Consiliariis.
- 9 De eodem de quod num. 6. & quando perso-na dicantur addicta.
- 10 Quod agricultura sit ars nobiliti que non derogat nobilitati
- 11 De pluresque alii parvū judicibus, & tri-bunalibus artium.
- 12 Quare hoc tribunal agricultura innofes-tat, etiam classici curialibus.

AD instar Ædilium Curulium, de quibus actum est disc. precedenti, antiqua Respublica Romanorum, alias habebat Ædiles Cerales auncupatos, qui pro publica annona, agriculturæ confo-vendæ, & ampliandæ, curam haberent; Isto autem Magistratu intermissio, ut de omnibus aliis ejusdem Reipublicæ cum Impetui dissolutione sequutum fuit, adeò ut in obliuionem abiisse; ex Pontificum, vel Romani Populi cura, iure privato Ci-vitatis potius, quam publico principatus, illæ innovatus fuit, pro Virbis scilicet ter-ritorio seu districtu, quibusdam tractu temporis desuper ordinatis statutis, pon-tificia auctoritate roboratis, que in volu-men redacta, etiam cum aliquibus glo-bris habentur, illaque vim legis habent in iis, que istam rem agrariam, omnia-que alia ad agriculturam pertinentia, re-spicunt.

Constituitur autem istud Tribunal, per quatuor Consules, qui ut plurimum sunt cives, vel incole Romani, nobiles, ten-

4, seu valde civiles, in hac arte periti; Vel quia rem, seu negotiationem agrariam agant; Vel quia casalia possideant, aded ut in hac te versati sint. Eorumque mutatione ad formam statutorum, cetera seu frequentes est, (quando alias Papa non mander,) quoniam singulo quoque trimestri duos mutantur, ut illi, qui de novo assumuntur, instruantur per duos ex antiquis qui remanent, intrâ novum trimestre, quo finito, isti novi remanent antiqui, & sic successivè, aded ut singulorum duratio, sit per sex intensæ.

Habent isti Consules, pro decidendis controversiis judicialibus cum sententiis, vel decretis, Assessorem, qui est togatus curialis, de cuius voto proceditur; Ac etiam proprium Notarium, cum officio particulari ad id deputato; Et quando Assessor recusat, assumitur alter Consulor, Advocatus, vel causarum Patronus, & quandoque etiam Praelatus pro libito Consulatum, & pro caularum qualitate, eo modo quo de foro capitolino est dictum:

A sententiis, vel inter loquutionibus non datur appellatio, sed quedam revisio intra certum terminum, juxta formam a statutis prefinitam, argue ad hunc effectum assumitur alter Assessor particularis ut supra.

Per eadem vetò statuta, penè omnes causas determinati sunt, circa modum estimandi damna data, super quibus frequentiores controversiae esse solent: Sive super modis, ac temporibus sumendi passus, seu colendi casalia, & tenutas conductas; Ac super obligatione Domini animalium, ex conventionibus factis per illum ministrum qui Vergamus dicitur; Vel super facultate tenendi animalia, pro

pretio paucorum; Aut super potionatae in eisdem animalibus, aut in aliis fratribus pro pensione fundi seu terreni; Nec non super mercedibus famulorum; Vel super temporibus, in quibus isti conducantur, vel conduci censeantur; Aut quod unus non possit conducere famulos alterius, sine eius consensu, cum aliis ad rem facientibus.

Designantur etiam in eisdem statutis genera personarum, que sint huic Tribunalis subiecta, dum non veniunt solum illæ personæ, qua vacant tei agratæ, seu circa animalia eorumque fructus, sed etiam carbonarii, & plures alii, qui circa rem rusticam versantur, quorum notitia facilis est ex eorumdem statutorum letitra.

Prout etiam præscribitur modus citandi & procependi, ac etiam exequendi, cum distinctione modi pro cedendi, intta districtum, & extra, respectivè.

Ultra Consules, adsunt plures alii, qui quoddam consilium constitueri videntur magis generale, adeò ut dignosci videantur a forma, que habet in regimine bene regularem Communitatum; quod scilicet adest Magistratus brevior, qui haber administrationem actualem; Et alter major seu magis numerofus, qui haber habitualem, ac populum repræsentat; Ita à pari dum ultra quatuor Consules, adjungi etiam alii quatuor officiales qui defensores appellantur, ac etiam alii tresdecim in hac arte periti, tanquam consiliarii

Quamvis autem describantur genera personarum, quæ agricultura addicti, seu vacare dicuntur ideoque huic Tribunalis subjecti; Attamen juxta regulas juris communis, quas habemus in omnium alia-

aliatum artium universitatibus, ac subjectionibus eorum Iudicibus vel Contulibus, sive pro taxis & collectis, vel ad alios effectus favorabiles privilegiorum, ac exemptionem, intelligitur quatenus formiter pro majori parte vitæ sint illi exercitio addicti, ut alibi advertitur, tit. de Regal disc.

98. & tit. de jurisdict. disc. 33.

Illud autem considerabile videtur, quod ex hujusmodi statutis, ab antiquo ordinatis resultat, quod scilicet ista vocatur ars nobilis, dum etiam juxta regulas juris (ut alibi in materia præminentiarum insinuat) tit. de præminent. disc. 32 & seqq. agricultura quando fiat in re propria, est compatibilis cum nobilitate, ei que non derogat; Quod tamen pro regionum seu locorum moribus intelligentia videtur, cum in hac materia nobilitatis, locorum consuetudo seu communis hominum opinio præcipitaliter attendenda veniat.

Ad instar hujus Tribunalis, sed omnes artes vel mechanicas professiones, & industria, habent suas universitates, cum aliquibus legibus, vel statutis, usque Consules, cum Iudice, seu Assessore, &

cum aliqua jurisdictione, seu facultate procedendi in aliquibus causis brevioribus, ad illam artem pertinentibus, adeò ut infinitus penè videatur numerus iuris nodi Iudicium & parvorum Tribunorum, quæ tamen pene ignota sunt, nullamque figuram faciunt, ideoque congrua non videntur huic relationi, quæ ad exterorum informationem principaliter ordinata est, nimiamque prolixitatem seu evagationem penè inutilem id redoleret; Potissimum quia classicis Crucibibus ista penitus ignota videntur; Benè tamen innoteat dictum Tribunal agriculturæ; Vel ex dicta ratione, quod ipsi frequenter deputati solent Assessores causarum particularium; Vel quia contingit aliquando agi de subtilibus, & altis questionibus juris; Puta in concursu creditorum, occasione prioritatis; Aut quando sata cedant solo; Sive an conductor potuerit aliquid agere, cum similibus, super quibus etiam classici, ac primi ordinis Advocati, & causarum Patroni, quandoque scribere solent, tit. de locato; & conducto, & tit. de credito, & debito.

DISCURSUS XL.

De Præfectis Annonæ, & Græciæ; Ac etiam de Præsidibus Dohanarum, Riparum, & Zecchæ.

S V M M A R I V M.

- 1 De præsidibus viarum, & carcerum remissive.
- 2 De Præfectura annona ut incumbat Civitati,

- 3 In Urbe seu quia incumbit uni ex Clericis Camera.
- 4 De Bulla Pistorum, & istorum privilegiis.
- 5 De Congregatione annona.
- 6 An annona gaudias privilegium fisci super exemptione gabellarum.

7 De

- 7 De Praefecto gracie
- 8 De Praefide dobanarum.
- 9 Camera est Index appellationis ab omnibus his Praefidibus, vel Praefectu.
- 10 De Praefide riparum.
- 11 De Camerario riparum.
- 12 De Praefide Zecche monitarum.
- 13 De Praefide Archivii.

A Gendo supra de Tribunalis Camera Apostolicae constituro ex duodecim Praelatis, qui Clerici nuncupantur, disc. 33. mentio habita est hujusmodi Praefecturatum, & Praesidatuum, qui singulis annis distribuuntur inter ipsos Clericos; De Praesidatu autem viarum aliquid insinuatrum est supra agendo de Tribunalis Aedilium seu Magistrorum viarum; disc. 38. Et de altero Praefide carcerum, patiter mentio habita est supra agendo de Congregatione Visitationis carceratorum; disc. 39. Quare de aliis in praesenti agendo.

Quatenus pertinet ad Praefectum Annonz, qui unus ex Camera Clericis esse solet, pro frequentiori autem praxi, non cadit sub annuali extractione aliorum officialium, sed per Papam ad libitum deputari solet, eo quia requiri videatur quedam personae industria, majorque aperiudo; De jure administratio Annonz Civitatis, ipsimet Civitati vel populo, ejusque magistratu ordinatio communitalis, vel particulari hujus rei annonariæ seu publica abundantia incumbeat; tit. de Regal. disc. 44. & 45. & 125. Taliisque erat etiam in Urbe antiqua praxis, quæ immutationem recepit sub regotio XIII qui eam comituit uni ex Clericis Camerae, sub Praefectu nomine seu vocabulo, & cuius jurisdictione in omnibus causis, quæ

hanc materiam concernant, tam pro conservatione, & augmento agriculturae, ex qua annone utilitas pendet, quam etiam, super cura & vigilancia, ne triticum aliæque fruges extrahantur, sive de loco ad locum, prater bannimenta, & ordinaciones aportentur, ac etiam super necessitate denunciandi quantitatem, & qualitatem frumenti, aliarumque frugum collectarum; Sive invigilando, ne fiant dardanaria, seu monopolia, aut illæ emptiones notabiles, ad mercatutam, quæ *incertæ* vulgo dicuntur, ex quibus monopolia resolutare solent.

Prout etiam super iurisdictione cum pistoribus Vrbis; eorumque substantio, & Cognitione causarum cum eorum creditoribus, ad normam Constitutionis Urbani VIII, æditæ, eorum favore, & quæ Bulla Pistorum vulgo appellatur, cuius non contemptibilia commentaria addidit quidam Curia Advocatus; Antin; ad Bullam Pistorum de qua tit. de credito disc. 37. & tit. de dote disc. 166. Et in summa super omnibus aliis, quæ istam rem annonariam concernant occasione provisionis frumentorum ab extra, dum pro ejusdem annona beneficio, atque ad evitandum mercatorum, & dardanariorum oppositiones juxta exemplum Joseph in Aegypto, ex publico ære, sub ejusdem Praefecti administratione, mediante opera multorum ministrotum, & officiarij in publicis horreis ad id destinatis, notabilis tritici quantitas haberi solet, & posita, Addebat ut iste videatur magistratus nimium considerabilis, qui speciem formati Tribunalis constitutus; Unde propterea frequenter habet audienciam Papz, quem super iis, quæ concernunt hanc materiam quæ adeo publicæ quieti, ac populi beneficio

& administrationi confert, consulit, ut ex ejus oraculo oportunas provisiones accipiatur; Et quando in annis penuriosis ita expedire judetur, convocari, & haberri solet illa Congregatio annonarum, quam inter plures ab eo erectas Sixtus V. instituit ut in praecedentibus insinuatum est. *supra disc. 27.*

Hujusmodi vero annonarie provisiones, vel respectivae distributiones, quae plitoribus, vel civibus siant, questiones patere solent cum gabellariis, & dohanetis, & an scilicet pro isto frumento solvi debent gabella, vel pedagia, aliayē onera, quae per privatos solvuntur pro introducione vel transitu, sive pro molitura vel alia contractatione; Dubitanditionem praebente juris dispositio[n]e seu regula eximente ipsum Principem, vel Civitatem ejusque fiscum gabella locatorem, ab ejusdem gabella onere; An scilicet ista dicenda sit res, vel administratio fiscalis, quae isto portatur privilegio; Atque licet pro generali consuetudine Justitiarum, non desit opinione connotaturis varietas, vel scissura; Et tamen probabilis ac recepta videtur distinctio, an scilicet ipse Princeps ejusque officiales, & ministri id agant in sola ratione prudentis, & aeconomicæ administrationis, erogando pecuniam fiscalem, quae pro hujusmodi provisionibus in magna quantitate requisita videtur, de illa tamen se reintegrando in ejusdem frumenti distributione seu explanatione, adeò ut onus vel respectivæ exemptione gabellatum, spectato effectu percutiat potius commodum dum vel respectivæ in eodem privatorum civium, & incolarum, qui sumentum, vel panem emant, & tunc fiscalis exemptionis non intrat; Se cùs autem ubi

Princeps, ejusque fiscus id agat, gerendo illas partes, quæ eidem, tanquam pati subditorum penuriosis, vel alias accidentibus temporibus incumbunt, ut scilicet gratuitus panis pauperibus, & indigentibus distribuatur, sive quod omnibus distributio fiat pro minori pretio, supplendo de proprio id quod major impensa importet; Et in summa spectato effectu, an scilicet id quod importat solutionem gabellatum, rendat in damnum ac jacturam ipsius fisci, vel è converso onus revera supportetur à populo, ipsiusque privatis, frumenti vel panis emporioribus in primo casu intret exemplo fiscalis, non autem in hoc posteriori, ut laetus ac particulatiter advertitur in Regalium sede. *titlo iii. de Regal disc. 44. & 45. 125.*

Praefatus Graciae, est pariter unus ex Clericis Cameræ, eodem modo quo ille Annona ad nutum Papæ deputari solitus, cuius cura est, ad instar Annona, super Civitatis ubertate, ac provisione omnium aliorum virtualium, occurrente danariorum oppressionibus, tam circa carnes ordinarias, ac silvestres, quadrupedum, & violaziliū, quam circa pisces, ac fructus & olera, omniaque alia, quæ hominum victum concernunt, ideoque invigilat ac personaliter assistit in nundinis vel mercato, quod qualibet hebdomada sic in campo boario, aliisque destinatis locis animalium macellandorum, ac que jurisdictionem habet cum macellariis, & plicium venditoribus, ac aliis tenentibus apothecas saltamentaria; Et in summa luperiis omnibus, quæ concernant virtualia, et cumque graciam, adeò ut speciem Tribunalis quoque constitutre videatur, eo modo de Annona Praefecto est dictum.

Doha-

Dohanarum Præses, qui pariter est unus ex clericis Cameræ, atque videtur officium quodammodo annexum Decano, habet cognitionem ciuitatum seu controveriarum que cadunt super modo solvendi dohanam rursum vel maritimam aliasque gabellias, ne cives vel mercatores à Dohaniis, & gabellariis graventur ultra debitum; Sive ubi questiones petitionis vel concusus oriuntur, ut in Regalium sede, ac alibi habetur *tit. de Regal disc. 65 cum legg & tit dejuristi de cursu. 83 ubi dejudice Regalium.* adēt ut dicatur in hac materia *Judex ordinarius prime instantia, atque ab eo appellatur ad ipsam Cameram;* Idque generaliter procedit in omnibus aliis hujusmodi *Præfectis seu Præsidibus.*

Præses Riparum curam habet eorum quæ per flumen vehuntur ad Vrbem à partibus mediterraneis vel montanis & propriè illarum mercium quæ exonerantur in loco qui nuncupatur Ripetta; Et præfictum, ac generaliter id redoler prætexturam provisionis, & abundantia Vribis in lignis combustilibus, & in carbonibus, ut pariter occuratur monopolis, & dardanarijs quæ in hoc genere cadere possunt, nimiumque resert, ut ista cura diligenter adhibeatur, unde propterea habetur jurisdictione cum mercatoribus lignorum & carbonum, ac etiam cum nauis, & ductoribus currum seu caretarium cum quibus ligna vehuntur, aliasque operatis circa idem ministerium.

Adest etiam alter Magistratus Riparum qui vocatur Camerarius qualis esse solet aliquis nobis is civis, vel incola quamquam per Magistratum Populi, cum suo Assessore, *de boc magistratu dicto disc. 83 de jurisid.*

Zecchæ Præses, præficiussoni monetarum, ne frades hant, apponendo majorem ligam, dum Principis cura esse debet, pro publico commercio, ac populum sibi subjectorum difficultate, ut moneta habeat suum justum valorem, ac propriece sit ubique expendib. lis, etiam extra principatum, ut in Regalium sede advertitur, *tit. de Rega. disc. 12 t & 126 cum seqq* ideoque jurisdictionem habet cum omnibus iis qui huic ministerio vacant; Nec non super qualitate moneta jam cussa, proprie, & externe impendatur tonsa, vel minoris ponderis, seu falsificata, atque super hoc nimium invigilatur, magnique rigores quando casus contingat, adhibentur & meriti.

Archivii Præses habet præsidentiam & curam eorum quæ concernunt instrumentorum, & scripturarum conservacionem, tam in Vrbe, quam in universo Statu ecclesiastico, ut scilicet archivia bene reteantur, & custodiuntur, atque in eis ad formam Apotholicarum Constitutionum, & bannimentorum, Notarii exhibeant sumptum instumentorum, aliarumque scripturarum, atque ad hunc effectum destinari solent visitatores, vel Commisarii; Id autem, licet bonum habeat finem, atque proveniat ex bona causa, producere tamen soler malos effectus, eo modo quo de commissariis spoliorum vel fabricæ luperius insinuatum est; Vrin Regno Neapolitano docet praxis illorum visitatorum vel commissariorum, quos depupat Prothonotarius, quod sonat in idem.

De aliis autem officiis, quæ inter istos Clericos distibuentur, mentio habita est supra, agendo de Tribunalis Cameræ, dum non ita redolent speciem Tribunalium in Vrbe ut præmissa.

DISCURSUS XLI.

De Cardinalibus Archipresbyteris trium Basilicarum Patriarchalium; Ac etiam de eorumdem Cardinalium jurisdictione in propriis titulis.

S V M M A R I V M.

- 1 De Archipresbyteris trium Basilicarum Patriarchalium.
- 2 De jurisdictione Basiliæ Lateranensis in omnibus Ecclesiis, & hospitalibus sitis in solo Lateranensi.
- 3 De Cardinalibus in eorum titulis.
- 4 De Cardinali Decano in Civitate Vaticana.
- 5 De aliis Cardinalibus Episcopis.
- 6 De Abate Farensi, & aliis similibus.
- 7 De styllo Baronum, & Magnatum existentium in Urbe.

IN singulis Basilicis Patriarchalibus, quibus Clerici seculares intervint, nempè S. Joannis in Laterano; S. Petri, & S. Mariae Majoris, adiunt Cardinales Archipresbyteri, qui, ut in materia jurisdictional habetur, *sic de jurisdictione, dis. 35.* sunt Praetati ordinarii, cum quasi Episcopali jurisdictione, cum Canonicis, Beneficiatis, & Clericis, alii que ministris, & servientibus, cum quibus privativam habent jurisdictionem, & cognitionem omnium caularum civilium, criminalium, & mixtarum, unde propterea eas avocant, à quibuscumque aliis Judicibus, atque ad hanc effectum tenent Vicarium qui est Praetatus frequentius constitutus in or-

dine Episcopali, tanquam per speciem illius Vicarii generalis, quem habet Episcopus, atque in ulterioribus instantiis, appellationis, vel recursuum, iudicem Archipresbyteri gerere videntur speciem Praefecti Signaturæ, deputando Judices, atque in commissione caularum appellationis cognoscendi, an retribui debeat de appellatione ad utrumque effectum, vel ad devolutivum tantum, adeò ut sint species Tribunalium, ex quibus latius patere videtur illud Archipresbyteri S. Joannis ex jurisdictione qua habetur in omnibus 2 Ecclesiis, vel hospitalibus sitis in solo Lateranensi, cum exemptione à locorum Ordinariis, ut in jurisdictionali sede advertitur; *tit. de jurisdictione, dis. 38 & 39.* Nec non quandam ordinariam jurisdictionem habere videntur in collatione aliquorum beneficiorum, ut in eorum sede haberur.

Ordinariorum speciem habent, seu figuram faciunt queque Cardinales in illis Ecclesiis Titulorum, quæ sint Collegiatæ, unde habeant Canonicos, Beneficiatos, Clericos, & servientes, ideoque pariter habent Vicarium generalem, qui Praetatus esse solet, cum eadem cognitione privativa; Cum illis tamen moderationibus respectu Vicarii Urbis, que in terum jurisdictionalium sede insinuantur,

par; tit. de jurista, dis^ec^t 34. Quamvis enim in omnibus titulis eadem sit potestas vel jurisdictione, non tamen idem est effectus ex defectu subjecti.

Tribunalis considerabilis figuram constituit illud, quod regit Cardinalis Decanus per se ipsum, vel per ejus Auditorem, ratione Episcopatus H^ostiensis, dum habet plenam jurisdictionem, tam in temporalibus, quam in spiritualibus in Veltinaria Civitate, occasione appellationum, & recursuum à Gubernatore seu Vicario generali, ita gerendo etiam munus Praefecti Signatur & super modo committendi; Aliorum etenim quinque Episcopatum cardinaliorum jurisdictione est in spiritualibus tantum; Vnde propterea non resultat eadem figura, quoniam licet Episcopus Portuensis, qui est Vicedecanus aliquam quoque habeat jurisdictionem in temporalibus, attamen de facto modica est ex defectu subjecti, ob exiguum numerum incolarum in loco.

Speciem autem Tribunalis, & ad instar constituite seu habere videtur illae Cardinalis, qui sit commendatarius Abbatia Farsenensis, non solum ob jurisdictionem ordinariam, cum clero, & populo multorum oppidorum existentium intra praefatae Abbatiae limites, sed etiam ob frequentes controversias, quae cadunt super illorum incolarum bonis, dum omnia sunt emphyteotica, & de directo dominio ejusdem Abbatir, atque ad ipsum Abbatem seu Commendatarium pertinet depurare Iudices in omnibus instantiis;

Et quando agitur de causis gravibus, deputare solet unum ex Rotæ Auditoribus, unde proprieate illæ cause, quas in Rota disputatas esse probant quamplures decisiones Farfenses, quas in ista emphyteotica materia habemus, ex istius Abbatis vel commendatarii deputatione cognoscuntur; tit. de fund. dis^ct. 52. & tit. de emphiteotico, dis^ct. 8. & in supplemento. Ut etiam proportionabiliter contingit in plurisque aliis Abbatiis, quæ sunt nullius, & in quibus Cardinales eamdem habent jurisdictionem & potestatem, ut præsertim sunt, Abbatia Pontiani, & S. Adicti, ac etiam Sublacis, & similes, quoniam ob resideniam, quam Abbates, vel Commendatarii habent in Urbe, ita tot Tribunalium figuram facere videntur.

Prout etiam de facto eamdem figuram facere videntur aliqui Barones & Magnates, qui castra, & loca jurisdictionalia habeant, dum, cum bene regulato ordine, teneant Auditores, aliquique ministros, atque statutis cuiuslibet mensis vel hebdomadæ diebus tenent Congregations, in quibus audiuntur vassalorum recursus, & querelæ, adversis gravamina, que à Gubernatoribus aliisque inferioribus Iudicibus inferantur, quod commendabilem introductio-

nem, & usum redo-

let.

* * *

DISCURSUS XLII.

De Cardinalibus Protectoribus plurium piorum locorum ; Et de Judicibus, qui per eos deputantur ; Ac etiam Protectoribus, & de Generalibus Religionum.

S V M M A R I F M.

- 1 Quod in Urbe ad sine multa pia loca cum tuncibus particularibus.
- 2 De iudice Montis pietatis.
- 3 De iudice Hospitalis Sancti Spiritus in Saxia.
- 4 De alio Hospitalibus habentibus judices particulares.
- 5 De iudice Societatis Annuntiate.
- 6 De illo Hospitali Sancti Sixti.
- 7 De illo Neophytorum.
- 8 De judicibus aliquorum Conservatoriorum, vel Monasteriorum.
- 9 De Protectore Almae Urbis Lauretanae.
- 10 De Protectoribus Capellarum Sixtina, & Paulina.
- 11 De Protectoribus Religionum.
- 12 De Generalibus Religionum.
- 13 De iudice Monasterii Convertitarum Urbis.

Quamplura pia loca, ex apostolicis indulsiis reguntur sub protectione Cardinallii, vel sub administratōne Praelatorum cum plena iurisdictione in iis, quae ad ipsa loca, eorumque personas, & bona, pertinent, adeò ut tot Tribunalium speciem seu figuram constituere videantur,

cum Judicibus ac Notariis, qui omnia difficultate et singillatim, ac distincte recensere; Tum ob deficientem notitiam Tunc etiam quia nimiam evagationem, ab aliquo rēdio non immunem, id patet;

Quare agendo de notabiliis.

Hujus naturæ est, præsertim Mons pietatis, qui circa æconomia regitur per nobilium secularium Congregationem, cum præsidentia unius Prælati, qui pro moderatione præsidiis, esse solet Thesaurarius generalis, atque habet Cardinalem protectorem, qui deputat Judicem aliquem Prelatum, & frequentius aliquem Rotæ Auditorum, cum cognitione causarum pertinentium ad eundem Montem; Et præsertim luper modo solvendi illas pecunias, quæ in ejus banco depositantur, sub aliquo vinculo, vel conditione; Sive ubi defunctis iis, qui deposita fecerint, contingat solvi debere hæredibus vel aliis, in quos dispositum fuerit; Vel an mautata Judicem ordinariorum super configuratione pecuniarum exequi debant. Idemque respectu pignorum & aliarum contingentiarum. Nec non respectu ministrorum & operatorum ejusdem Montis, tam circa administrationem banchi, quam etiam circa custodiā pignorum de hoc Monte pietatu Urbis ejusque regime & judicibus.

habetur sub tit. de tutor. & administrator. disc.
15. iii. de credito disc. 68. de testam. disc. 40. tit.
de Miscellan. Ecclesiast. disc. 36.

Hospitale Sancti Spiritus in Saxia,
quod administratur per aliquos Religio-
los illius ordinis, qui figuram faciunt ele-
tricorum facultatum, cum signo cupi-
dam crucis albæ in pectore, sub majori
præsidentia & administratione Prælati,
qui Perceptoris nomen seu titulum ha-
bet, quoniam suum habet judicem parti-
cularem, qui est Prælatus, & frequenter
Rota Auditor, cum jurisdictione in cau-
sis ministeriorum & servientium, allorum
que officium, ac etiam bonorum juxta
facultates contentas in Apostolicis indul-
tis, circa quas generaliter respectu om-
niu in aliorum locorum certa regula sta-
tui non potest cum diversas habent cir-
cumstantias pro indultorum diversis re-
noribus de questionibus disputatis coram isto
judice habetur tit. de locat. & conduct. disc. 50.
tit. de fideicommiss. & ahbi.

Idemque habetur in plerisque aliis
Hospitalibus, nempe: Sancti Jacobi In-
curabilium; Sanctissimæ Trinitatis pere-
grinorum & convalescentium; S. Ro-
echi; Salvatoris; Consolacionis, & alio-
rum in quibus, & præsertim in itibus priori-
bus, adiungunt Iudices, qui esse solent etiam
Prælati.

Particularē quoque Iudicem depu-
tatum à suo Cardinali Protecōre, cum
magna auctoritate, & figura Tribunalis, ha-
bet insignis Archiconfraternitas Annun-
ciata, ob continuas controversias que
contingunt, occasione dotium, quasi plā
in tam magno numero distribuit paupe-
ribus puellis, juxta ea quæ, super civilibus
questionibus, in detaili materia insinuan-
tur; iii. de doce disc. 7. & seg. Acetiam super

earumdem dotium conservatione, vel as-
securacione, adversus creditores ipsatum
puellatum, quod etiam contingit in ple-
risque aliis piis Societatis simili institu-
tum proficiens; Nempe (ex. gr.)
Confalonis; S. Hieronymi Charitatis;
Crucifixi, Beatae Marix de Planctu; Bea-
tae Marix de Monte Carmelo; Rosarii,
curo plerisque aliis in magno numero

Considerabilis videtur jurisdictione Car-
dinalis Protectoris Hospitalis Seuum, sub
invocatione S. Sixti, quod à Sexto Quin-
to ex. Annū fuit, dum duplice deputat
Iudicem, unum scil. eet civilem, & alterum
criminalem, cum jurisdictione in u-
niverso Statu ecclesiastico, singulisque
locis, in iis quæ concernant bullam ale-
ratum lusoriarum, quod ex Apostolica con-
cessione, ejusdem Pontificis Sixti obtinet,
quoniam ita huic foro privative, cum ex-
emptione ab aliis, subjacent, Appaltato-
res, ac sub appaltatores, Commissarii, &
ali ministri circa ministerium hujusmodi
alcarum, aliquibus provinciis, vel Civiti-
tibus exceptis, ut in Regalium sede plu-
ries insinuantur, ut de Regal. disc. 75. 20z. Ac
etiam in Urbe & locis adjacentibus ali-
quam habet jurisdictionem superius quæ
concernunt consimilem gabellam, quam
ex ejusdem Pontificis concessione possi-
deret, super lignis, ram combustibilibus,
quam fabrilibus, sive per Flumen, sive per
terram introducantur, & super quibus
dam aliis speciebus, quæ per ejusdem flu-
minis navigationem introducantur, ut in
eadem Regalium sede habetur mentio,
& sic est quædam jurisdictione, quæ latius
patet, dum re stricta non est ad solas per-
sonas loco pio addictas sive ad sola bona
diferentia quæ ab ipsis possideantur, ut
in aliis contingit, de isto hospitali distisque

appal-

appaltibus tit. de Regal. disc. 79. & duob. seqq.
& alibi.

Prout etiam alicujus latitudinis , & præsterrim cum populo Hebreorum, vi-
vente in Urbe , alisque partibus Status
Ecclesiastici , est jurisdictio Cardinalis
Protectoris Collegii Neophytorum,dum
ultrâ illarâ, quam habet cum personis in
eo collegio viventibus, ejusque levien-
tibus ac ministris , & in iis, quæ concer-
nunt bona, & jura ab eo possessa, jurisdi-
ctionem habet cum dictis Hebreis in il-
lis, quæ concernunt personas eorum, qui
ad Christianam fidem conversi sint , ac
circa bona & jura ad eos pertinentia, quæ
cum aliis Hebreis possideantur , sive ex
successione in eos obveniant ; Vel quod
eos neophytes à pio proposito aveire
fatagant.

Item multa similia adsunt loca pia , &
Monialium seu puellarum Monasteria,
& Conservatoria, quæ ex Apostolicò in-
dulcio suis habent Protectores, à quibus
Judices particulares deputantur, cum si-
mili cognitione, seu jurisdictione priva-
tiva ; Ut sunt (ex. gr.) Hosptiale amen-
tium ; Collegium orphanorum ; Con-
servatoria puellarum SS. Quatuor & S.
Euphemiaz ; Monasterium Sanctæ Sulan-
næ ; Acetiam Academia Piætorum com-
plexivæ plurium exercitiorum, quæ ten-
dant in idem vel approximatum, ut in Re-
galium sede advertitur ; tit. de Regal. disc.
99. Et pleraque alia, quæ forsitan rædio-
sum esset minutatim ræsumere.

Collegium Germanicum est sub pro-
tectione quatuor Cardinalium , arque
habet summi judicem particularem priva-
tivæ, cum amplis facultatibus , aliaque si-
milia adsunt.

Nimium ampla , & considerabilis ju-

risdictio, omnibus præmissis major, in
provincia tamen Marchiæ, alisque locis
adjacentibus, potius quam in Cœlia, est
illa Cardinalis Protectoris Almae Domus
Laurætanæ ; Et de qua particulariter agi-
tur in terum jurisdictionalium sede, ubi
videri poterit. tit de jurisdict. disc. 33.

Ibiique etiam agitur de jurisdictione
Cardinalium Protectorum duarum in-
signium cappellarum existentium in Ba-
silica Sanctæ Mariæ majoris, Sixtinæ scilicet,
& Paulinæ, adeò ut sub quæstione
sit, an constituant territorium separatum
ab ipsa Basilica ex ibi deducatis ; tit. de ju-
risdict. 35. & 19. cum plerisque similibus
protectiōibus quæ lunt in usu.

Quamvis enim regula sit, quod protec-
tio non tribuit jurisdictionem , velfonti
competentiam ; Attamen illa ex Aposto-
licis indultiis recipit limitationem , quæ
varia est, pro ipsorum indultorum ma-
joriorum, velfiniorum amplitudine, ideoque
certa regula de super statui non potest.

Adsunt quoque Cardinales Protectors
Religionum quibus quedam jurisdictio,
quævis non contentiosa, sed co-
more, qui inter Religiosos adhibendus
est, competit, atque ejus exercitium, solet
esse, majus, & minus, pro ipsorum Protec-
torum genio, velf stylo, super religiosorum
recursibus adversus superiores ; Ali-
qui etenim conluctudinem habere solent
se ingerendi in omnibus, etiam minutissi-
mè gerendo potius partes superiorum, ac
Prælatorum localium ; Alii verò (& com-
mendabilibus) gerunt partes Protecto-
ris, protegendo scilicet Religionem, ejus-
que jura, & privilegia tuendo, ac etiam in
gravibus occurrentiis invigilando, cum
regulis prudentialibus potius, quam cum
jurisdictionalibus , ne subditu à superio-
ribus

abus opprimantur; Ac etiam ut illis occuratur inconvenientibus, quæ Religioni in universum præjudicare possunt.

Quandam Tribunalium speciem constitutere seu figuram facere videntur, in forma ramen magis extrajudiciali, & non contentiola, superiores Generales Religionum, qui pro magna parte resident in Curia, apud Pontificem, cognoscendo, & decidendo controversias, quæ inter Religiosos occurrant, & quorum plerique à Provincialibus, vel localibus superioribus, se oppresos opinantes, ad Generalem recurrere solent, ejusque conspectui se præsentate, sive coram eo se constitutere, quandoque se constituendo formiter in carcere, ad eum ut transportato processu, adhibeatur formalis cognitio causæ.

Frequentiores autem disputationes, etiam forensi more, cum Advocatis, & Procuratoribus, ac Assessoriis respectivè, haberis solent occasione electionum, quæ in partibus sequantur, superiorum Praetoratum provincialium, & localium,

quæ ipsius Generalis confirmationem de necessitate exigunt, unde propterea elec^{tio} non sit pacifica, ideoque pro frequentiori praxi illa factionaria minor pars quæ succubuit eam, impugnare solet, ut intitulanda potius quam confirmanda sit, hujusmodi disputationes assumendo coram Generali, priusquam aedetur Sacra Congregatio Regularium, ut de ipso agendo superioris insinuatum est; Idque præstimum pro frequentiori praxi coniugere solet in Religionibus S. Dominicis, & Minorum Observantium, ut in termini regularium sede advertitur. *tit. de Regular. disc. 10 & seqq.*

Monasterium Mulierum Pcententium, quæ vulgo Conventæ nuncupantur, suum habet iudicem cum Notario, & fiscalis aliisque ministris super necessaria successione illarum mulierum quæ vitam in honestam ducunt juxta ea, quæ in sede testamentorum, & alibi insinuantur. *tit. de testament. disc. 37.*

DISCURSUS XLIII.

De foro militari, sive de jurisdictione Generalis Ducis S. Romanae Ecclesiæ; Ac etiam Ducis triremium; Et Custodis Arcis Adrianæ vel S. Angeli; Et Commissarii armorum.

S U M M A R I U M.

- 1 Quare Papa reginas Milites, & adhibeat arma.
- 2 De Capitaneo generali militiae terrestris.

- 3 De illo triremium.
- 4 De Castellano S. Angeli.
- 5 De Prelato commissario armorum.
- 6 De jurisdictione dictorum Duxum, & de foro militari.

- 7 Decodem Castellano S. Angelis.
- 8 De Curia Burgi.
- 9 De Curia Meresciali, vel Sabellorum.
- 10 In quo differant milites Papa ab aliis militibus.

QVAMVIS Summus Pontifex, sit Princeps ecclesiasticus, & pacificus, qui ab armorum usu, quò magis fieri potest, abstinet, qnoniam Ecclesia Dei non est gubernanda more castorum, atque armæ clericorum sunt, vel esse debent, orationes, lacrymæ, & jejunia, ideoque præcipuum Pontificis munus, in eo veretur, ut alios Princeps Christianos, in pace conservet atque bella inter eos componat; Attamen cum sit etiam Princeps temporalis ditionis Ecclesiae, quæ ex notabili Italia parte constituta est, ultra ditionem Status Avenionensis, & Comitatus Venafini; Hinc proinde cogitur (quamvis invitus) milites, eorumque Duces habere; Tum ad coercendos subditos inobedientes, & potentes; Tum etiam pro defensione, ab hostibus fidei Ecclesiae, & ab aliis, qui principatus quietem turbare vellent.

Habent itaque more aliorum principatum, Ducem Generalem universæ militiae terrestris; Tam scilicet illius, quæ in singulis locis ex illa populi parte, quæ huic ministerio, magis apta sit, & qui milites vulgo de militia dicuntur; Quam 2eorum qui in arcibus retineantur, qui dicuntur praesidiarii; Ac etiam eorum qui pro extraordinariis indigenis conductantur, ac retineantur, vulgo de leva, nec non milium pro custodia ipsius Papæ.

Alium quoque habet Ducem generalem classis maritimæ trecentiaw, cui, juxta varios Pontificum stylos, committi et-

iam solet custodia locorum marinorum, cum id tendere videatur ad eundem finem, ob quem ista classis tristrium retinetur, occurrenti scilicet in cusionibus infidelium & pyratarum; Aliumque habet qualificatum militatem ministrum seu officialem majorem, qui deputatur ad custodiam Arcis S. Angelis, sub nomine, seu titulo Castellani.

Prout etiam, deputati solet unus ex Cameræ Apostolicæ Clericis, qui Commissarius armorum dicitur, tanquam species Consiliorii seu Assessoris dicti Duci Generalis militiarum;

Habent itaque isti Duces utriusque terrestris, & maritimæ militiae, illam jurisdictionem, quam ubique con naturalem habere videntur, cum inferioribus Ducibus, ac militibus, iuxta regulas fori militaris, quæ tamen ubique non sunt uniformes, dum maiores, vel minores facultates, à singulorum principatuum legibus, & stylis pendent; Vnde desuper apud Doctores, questiones habent solent, & præsertim circa prædictas locales militias, quæ ex populo electo singulorum locorum constituantur, utque more reliqui populi, in eorum dominibus vivunt, an scilicet, & quando inre iste forus militaris privative ad iudices ordinarios locorum, à quibus exemptionem obtineant, quod aliqualiter in jurisdictionalium sede insinuat, tit. de jurisdict. disc. 73. & aliqd eod tit. disc. 33. Rorit. in rubric. pragm. de militibus.

Cultos autem dictæ Arcis S. Angelis, non solum habet jurisdictionem, cum 7 militibus praesidiariis, aliisque officiibus, & ministris, qui in ipsa arce vivunt, sed etiam cum plerisque artificiis, & aliis per Urbe sparsis, qui ea gerant mysteria

misteria hujus Arcis munitioni ac servitio
opportuna.

Item tora Civitas Leonina, quæ vulgo Burgus appellatur, ultra scilicet pontem dicitur Calvi S. Angeli; Et quæ pro custodia Palatii Vaticani constituit quandam speciem munitionis, contradistinctæ à reliqua Cœnitate, sub dicti prefati Ducis Generalis iurisdictione esse dicitur, unde propterea, ratione populi, qui in hac parte, Cœnitatis vivit, habebatur formalis curia quæ Burgi dicebatur, cum Judicibus, civili, & criminali, ac fiscali, & notario, & cum familia armata cum proprio Barisello, & carceribus; Verum à moderno tempore, sub Alexandro VII. fine prædictio*nis*, ac privilegi*orum*, ad collendum inconvenientia, quæ ex hujusmodi Curiarum, & Tribunalium multiplicitate oriti solebant, istius Cœniz, seu partis civitatis regimen, ex qua-

dans speciali delegatione, commissum est quoque Gubernatori Vrbis; Ducto exemplo ab Innocentio X. immediato prædecessore, qui omnino suppressit aliud Tribunal seu aliam curiam, quæ Marescalli seu Sabellorum appellabatur, & cuius frequens mentio habetur apud illos præsertim Præticos, qui de rebus criminalibus agant, & tamen hodie amplius non est in rerum natura; Talis est rerum mundi vicissitudo, atque morum, ac stylorum mutatio.

Ea tamen circa milites Papæ notabilis differentia dignosciri viderunt, ut non videat illa major incompatibilitas inter militem secularem aliorum Principum, & clericatum ad effectum vacationis beneficiorum, vel amissionis pensionum ecclesiasticarum ex rationibus, & fundamentis de quibus præsertim in pensionum fede*tit*. de pension. dis*c.* 4*b.*

DISCURSUS XLIV.

De aliquibus Collegiis, quæ speciem iurisdictionis, ac facultatis saltim voluntariae habent.

S V M M A R I V M.

- 1 De collegio publico Curie, quæ sint.
- 2 De illo Pro. honoriorum participantium.
- 3 Quando Prothonotarii præcedant Episcopos, & archiepiscopos.
- 4 De istius Collegio facultate doctorandi, & creandi Prothonotarios.
- 5 De Collegio Abbreviatorum de parco.
- 6 De Collegio secretariorum Apostolicorum, & aliorum officialium Cancelleriarum,
- 7 De Collegio scriptorum Archivij.
- 8 De illo Advocatorum Consistorialium, ejusque facultatibus.
- 9 De Collegio Thelogorum, & Medicorum.
- 10 De Collegio curtorum.
- 11 De pluribus Collegiis privatis.
- 12 Praesertim de Collegio Societatis Iesu quod redoleat universitatem studiorum.
- 13 De Collegiis artium, & professionum.
- 14 De consulari Elerentinorum.

L 1 2

Ultra

Ultra Collegia, quæ jam in præcedentibus insinuata sunt, nempe; Cardinalium; Auditorum Rotæ; Clericorum, Cameræ Et Prælatorum vorantium utriusque Signaturæ, quibus contentiofa jurisdicitione etiam competit; Alia quoque ad sunt Collegia publica, quæ licet non contentiosam, aliquam tamen voluntariam habent jurisdicitionem, seu aliquas facultates, & præminentias, nempe.

Collégium Prothonotariorum Apo-stolicorum participantium, istud etenim, si incidenter alibi insinuatum fuit. est 2. Collégium constitutum ex duodecim Prælatis, qui moderno tempore ad hunc majorem numerum redacti sunt, dum prius erant minoris numeri septenarii, illudque est antiquissimum, in ipsamet primitiva Ecclesia, etiam circa ejus initia, institutum per S. Clementem primum, ut scriberent acta Martyrum; Ideoque præcipuum eorum munus versatur in processibus, qui sunt super canonizationibus, seu beatificationibus servorum Dei, ob martyrium pro fide, sive ob virtutes, eoque Papa Notarios appellat, atque ipsis tantum, in literis, & Constitutionibus Apostolicis hoc attributum propriè antiquitus conveniebat; Verum quia per quandam extensionem factam per DD. in reservationibus Apostolicis beneficiorum, sub hoc nomine veniunt etiam illi Prothonotarii simplices absque Prælatura, qui creantur, non solum per Papam sed etiam ex ejus auctoritate, per istud meritorum collegium, ac etiam Cardinales, & Legatos, ac Nuntios, & Episcopos, assentes capilla Pontificis, in certo numero respectivè præfinito; Hinc propterea hodie istius est, quando Papa de istis Prothonotariis agit, quod coex-

plicat cum illo adjecto *de numero partipantium*, ut ita distinguantur ab aliis similibus.

Istud officium est venale, ratione emolumenterum, valoris scutorum duodecim mille circiter, magis, vel minus iuxta temporum contingencias, ex quibus emolumenta crescere solent, ideoque non habet præmium fixum, sicuti habent clericatus Cameræ Redolent tamen ratione antiquitas quandam prælaturam honorificam, & existimabilem, ideoque pro frequentiori concognitione, penes viros nobiles, & qualificatos esse solet; Arque præcedentiam in cappella, aliisque functionibus habet, supra omnes Prælatos, post illos ordinis Episcopalis etiam, supra Auditores Rotæ, & Clericos Cameræ, quamvis isti constituent collegia jurisdictionalia, longè majoris jurisdicitionis, & existimationis; Quin immòdum in aliquibus publicis fundiobus cernitur, quod præcedunt etiam Episcopos, & Archiepiscopos, in equitatibus scilicet sclemibus, quæ sunt in ingressu Regum, & magnorum Principum, sive eorum Oratorum obedientiz.

Siquidem primum locum occupant Episcopi assistentes cappella Pontificis, deindeque Prothonotarii, atque post eos, accedunt Archiepiscopi, & Episcopi, aliique Prælati, juxta eorum ordinem; Idque aliquibus parum informatis, exorbitans videret; Sed revera non est, ex duplice ratione: Primo nempe, quia isti incedunt in habitu solemni cum cappa magna supra rochetum, & cum pileo prælatico supra birretum, eodem modo quo Episcopi, & Archiepiscopi assistentes, ac etiam Cardinales in illi solemnis aquitationibus, in quibus ipsi interveniant;

Puta

Puta affociando Pontificem, sive occur-
rendo alicui Regi, vel magno Principi
Vrbem ingredienti; Aut etiam Cardi-
nali noviter creato, ultra montes. Er con-
sequenter intrat id, quod generaliter est
receptum, inter dignitates, & Canonici-
cos, & alios clericos Cathedralium, & col-
legiatarum, quod scilicet parati praeced-
dunt non paratos, ac etiam ipsum Vicar-
ium Generalem Episcopi, dum alii Epi-
scopi, & Archiepiscopi non assidentes,
incedunt in habitu domestico seu priva-
to, vestis, & mantellæ supra roquatum
non autem cum habitu solemnii.

Et secundum quia Episcopi assistentes &
Prothonotarii, in hujusmodi functioni-
bus interveniunt ex officio nomine Pa-
pæ, tanquam representantes ejus Curiam,
seu familiam, cuius caput seu primus est
Palatii Apostolici Praefectus; Alii vero
Archiepiscopi, Episcopi, & Prelati, non
mittuntur per Papam, sed voluntariè in-
terveniunt, in obsequium illius Princi-
pis, vel Oratoris, ideoque corpus familiae
Papæ, unum incedere deberet, non autem
pati inter se cationem ab aliis, qui non sine
de familia, atque diversum gestant habi-
tum, contra debitum ordinem hierarchi-
cum, vel symmetricum.

Habet autem istud Collegium, ultra
dictum jus confundi proceßus canoniza-
tionum, vel beatificationum, faculta-
tem creandi aliquos prothonotarios in-
feriores, ac etiam creandi Doctores in u-
troque jure; Benè verum quod ista fa-
cultate parce uti solet, idque forte pro-
venir ex eo quod non de facili hanc viam
tenent illi, qui istum gradum assumere
volunt ob minorem estimationem de
facto, vel ob difficultates, an hujus-
modi doctoratus suffragetur, pro illis of-

ficiis, vel dignitatibus pro quibus requisi-
tus est Doctoratus, in aliqua publica u-
niversitate, vel academia; Quamvis enim
agatur de Collegio, ideoque sit gradus
magis qualificatus, quam ille qui confer-
tur per singulos qui eamdem, ex Papali,
vel imperiali concessione habeant facul-
tatem; Attamen, cum non agatur de pu-
blica universitate, vel academia studio-
rum, idcirco aliqua dubitandi ratio sub-
esse videtur.

Aliud est pariter prælatum collegium
Abbreviatorum, qui de parco majori
nuncupantur, quorum mentio habita est
supra occasione agendi de Cardinali Vi-
ce cancellario, & de Cancellaria Aposto-
lica, quod ita aliquam iurisdictionem ex-
erceere videtur, atque speciem Tribunalis
redolere, circa illud munus expeditionis
literatum Apostolicarum, dum quam-
plures in Cancellaia oriri solent que-
stiones, super modo addendi alias clau-
sulas, quæ in supplicatione non conti-
neantur, sive contentas extendendi, aut
circa alia, quæ deciduntur per eos colle-
gialiter in forma Tribunalis; Atque super
isto collegio quamdam celebrem habe-
mus Rotæ decisionem, occasione agendi
de quæstione præcedentia cum illo offi-
ciali Cancellariæ, qui Correcor dicitur,
Seraphin decis. 716.

De Secretariorum Apostolicorum col-
legio actum pariter est lupa occasione
agendi de Secretario Brevium; Atque
inter multos officiales Cancellariæ, quo-
rum mentio pariter habita est, in dicta
tribuca, Cardinalis Vice cancellarii, ad-
sunt quamplura collegia, juxta ipsorum
officiorum genera, quoniam omnes illi
officiales, qui habeant officium ejusdem
generis vel qualitatis, collegium consti-
tuunt.

ruunt cum quodam ministro seu officiali, cui cappellani nomen tubuntur, unde propterea collegialiter quamplura negotia explicare solent ad eorum officium respectivè pertinentia.

Alicujus majoris, ac amplioris potestatis videtur Collegium scriptorum Archivii, tam circa ea, quæ supra agendo de Præside Archivii insinuata sunt quam etiam circa facultatem creandi Notarios publicos, dum in curia penes istud Collegium resideret; Ac etiam circa facultatem legitimandi bastardos, ad limites tam constitutionis Pii IV. nempe sine præjudicio venientium ab intestato ut prælettim in materia fideicommissaria frequenter agitur.

Collegium Advocatorum consistorialium, de quo agitur infra generaliter bagendo de Advocatis, & Procuratoribus aliquisque Curialibus, aliquam habere videtur jurisdictionem, ac tenebare speciem Tribunalis, ob facultatem doctandi in utroque luce canonico, & civili, quam nomine publice Romane Universitatis exercet; Acceriam ob regimen, & administrationem ejusdem Universitatis studiorum, quæ sub nomine Sapientiæ in Curia explicatur, dum coram eis collegialiter congregatis, præsidente illo Cardinali, qui per Papam deputatus solet, fit concursus Lectorum, & Professorum ad cathedras vacantes, sive ad optiones majorum.

In eadem Universitate vel Sapientia adiunt etiam Collegia Theologorum, & Medicorum scientificorum, qui physici appellantur, ad differentiam chytrium, & mechanicorum; Atque penes utrumque Collegium resideret quoque eadem potestas doctoran-

di in propria professione respectuæ.

De Collegiis Notariorum agitur infra in eorum particuliari Rubrica; Et ultro eos adest collegium Cursorum Papæ, iouorum officia sunt venalia in numero præsumito, juxta Urbis partes, vel regiones, quæ inter ipsos distributa sunt, pro exequendis citationibus Tribunalium, Rotæ, Cameræ & Auditotis Cameræ, ac etiam Iudicum commissariorum, & Sacratum Congregationum; Exceptis Tribunalibus, Vicarii, Capitolii, & Gubernatoris, ac etiam Adilium, & Consulum Agitacultura, quæ iunt Tribunalia privata Urbi potius quam Tribunalia Curia Papæ tanquam Papæ, cujus isti dicuntur Curores, id est quæ dicta alia tribunalia habent proprios mandatarios, qui istud munus gerant, exequendi et cum citationes; Istorumque Cursorum munus principaliiter versatur circa intimationem cappellarum, & Consistoriorum, aliarumque functionum pontificalium, Cardinalibus, & calis, ac etiam circa Apostolicarum Constitutionum publicationem in scie campi Flora, ubi in aula ad id destinata unus ex eis per turnum, qui Magister Cursorum dicitur, ad quoddam præsumitum tempus resideret, cum banco, in quo retinenter orationes commissiones jam ligatae, ad effectum illas incipianti, ut eam vigore procedi valeat; Vnde propterea Practici agendo de prosecutione appellationis, adhibent illum terminum obligationis redimendi commissionem à banco Cursorum; Atque in eodem loco expolita tenetur tabella indicativa diei, in qua, post ejus indictionem, teneri debet Consistorium, vel Signatura Gratiae, aut Iustitiae; Atque de isto officio agitur, præsentum in materia societatum officiis,

officiorum, que super his officiis frequentius sunt.

Ista sunt collegia publica; Quampluram vero alia adiungunt privata, scholatium, & aluminorum in magno numero, & praesertim exterarum nationum, ad eos instituendos in luctis literis, ac in aliis pertinentibus ad Fidem catholicam, nempe Germanorum; Graecorum; Angelorum; Scotorum; Hybernensium; Maronitarum, & aliorum; Ultra quamplura alia collegia, quae ex privatis, & piis dispositionibus instituta sunt, in quibus adlecti scientes reineruntur; Et ultra majora collegia, illud scilicet Propagandæ fidei; cuius mentio habita est, agendo de ipsa Sacra Congregatione, ac etiam alterum Societatis Iesu, quod ex eius facultatibus legum, & medicinæ, revera Romanam Universitatem studiorum, potius constituit, vel repræsentat, quoniam licet in Sapientia adiungit Professores seu Lectores.

Theologiz, Phylosophiz, & aliarum facultatum vel artium liberalium; Atamen videtur potius quoddam studium ceremoniale.

Habentur quoque plura collegia aliquatum artium, & professionum, & praesertim a moderno tempore, illa artium, scicri, & lance, cum propriis Consulibus, eorumque iudicibus, vel Assessoribus, cum jurisdictione, & causarum cognitione; Ultra illos consularius, qui sive ex inadultis, sive ex voluntaria conventione habentur, ut praesertim est consularius nationis Florentinorum, qui habet proprium Notarium, in cuius officio propter Ecclesiam propriam Sancti Joan. Baptiste hujus industris nationis, que in Curia, nimirum est super omnes alias copiosa negotia explicantur, de ista natione, enique Ecclesia & privilegiis tit. de Paroch. dico. 24, cum pluribus similibus.

DISCURSUS XLV.

De Oratoribus Regum & Principum, ac Republicarum, & Civitatum.

S V M M A R I V M.

- 1 De figura quam faciunt in Curia, Ora-tori-
ores
- 2 De differentia inter Ora-tores ordinarios
& extraordinarios.
- 3 De distinctione inter Ora-tores Principum,
& Civitatum subditaram.
- 4 Laudatur stylus, ut Civitates etiam subdi-ta retineant Ora-tores apud Principem
proprium.

5 Quale jus attendatur in exemptionibus or-
storum Principum.

6 De legibus loquentibus de Ora-toriis Prin-
cipum.

7 Quod erroneum sit procedere cum regulis
legalibus.

8 Ideoque ista materia incongrua est juris-
tis.

9 Exemptione personarum Ora-torum est certa.

10 De styllo, & domino antiqui Imperii Ro-

mansi.

11 Quid

- 11 Quid de eorum comitibus, & familiis.
- 12 De quibus exemptionibus, & franchisie loquuntur Doctores.
- 13 De eodem circa cognitionem causarum.
- 14 De eodem de quo num 7. & 8.
- 15 De prudenti responsione innocentis X super debitu contradicte per Oratores.
- 16 De eodem de quo num. 5 & sequ.

Infer illas, publicas, & conspicuas personas, quae in Curia, magnam faciunt figuram, atque Magistratum speciem redolere videntur, cum ipsius Curiae magno decore, ac maiestate; Merito censendi veniunt, Imperatoris & Regum, aliorumque Principum, & Republicarum, ac aliquarum Civitatum Oratores apud Pontificem; Itaque sunt duplices gentes. Alii enim extraordinarii dicuntur, qui mittuntur, ut Pontifici noviter creato, ipsorum Regum, & Principum, aut Republicarum nomine, obedientiam praetinent, illumque in Beati Petri successorum, & Christi Vicarium recognoscant; Alii vero ordinarii, qui apud ipsum Pontificem ejusque Curiam, pro luorum respective Regum vel Principum, aut Republicarum negotiis assistunt, ut generaliter in Imperatoris, ac Regum, & Principum, & Republicarum Curis, iste promiscuus Oratorum usus habetur.

Differunt autem, extraordinarii, ab ordinariis in aliquibus praeminentibus, vel honorificis tractatibus, quibus primi, non autem ali potiuntur; Tunc circa receptionis, vel audience magnam solemnitatem, in publico Consistorio, pravissimis duplici solemnis equitatione, una lehicer in ingressu Urbis, & altera pro admissione ad audiencem cum occulso, & associatione respectivae familie Papae aliorumque Prelaterum, & nobilium, juxta ea

que lupta agendo de collegio Prothonotariorum, ac etiam infra agendo de hujusmodi solemnibus equitationibus recensentur; Tunc etiam, quod ex ipsorum Principum diversa qualitate, vel praeminentia, in diversis Regiis, vel Ducalibus aulis recipiuntur, arque ad Pontificis mensam admittuntur, aliosque honorificos tractatus recipiunt, utpote Oratores magis solemnnes, ratione solemnis negotii, quod peragunt; Ac etiam quia, ubi de Republicarum, vel Civitatum Oratoribus agitur, ordinarii sunt singulares, nempe unus tantum, qui apud Ponificem assistit; Extraordinariorum verò numerus est major, dum ad universitatē denotandam, quatuor esse solent.

Ordinationum verò honorifica tractamenta varia sunt, pro ipsorum Principum diversa qualitate, ac majori, vel minori praeminentia; Tam circa modum familiariter alloquendi in aula Summum Pontificem, sedendo super scabello, & capite cooperito ad instar Cardinalium, vel respectivè stando capite discooperto; Quamcirca alia, quae ad ceremoniam Magistros potius pertinent, arque Curiam ceremoniale percutiunt; Ac etiam circa exemptiones & immunitates, quas de jure, vel de facto obtinent ex aliqua tolerantia, & quatum expressio solum, huic relationi congruit.

Ad hunc autem effectum, alia hujusmodi distinctione cadit, (sive sint ordinarii sive extraordinarii,) inter illos scilicet, Regum, & Principum, ac Republicarum, in quibus recognoscit, pro fola spirituali superioritate pontificia fiat, vel subiectio cadat, absque actuali subiectione in temporalibus, juxta distinctionem de qua

supra

Supra habeatur, agendo de Pontificis potestate; Et Oratores Civitatum subditarum Papae in temporalibus; Ut tunc tam Ordinarii, quam extraordinarii Oratores Civitatum, Nononie, & Ferrarie, quatum nobilis, & generosus stylus, perpetua quidem commendatione dignus est, ad aliquam confusionem (ex zelo, & benevolentia mortivo insinuatam) aliquarum magnarum, & metropoliticarum Civitatum subditarum, & praesertim Neapolitanarum; Siquidem licet praefatae Civitates nimium nobiles, & qualificatae sint, acque aliquam considerabilem habeant ditionem vel provinciam; Attraen comparativè, minores, vel parva dici possunt tam scilicet facta comparatione populi, ac Baronum, & Magnatum & nobilium; ipsorum Civitatum respectivè, quam etiam facta comparatione ditionis, vel provinciae, cuius respectu, vel de jure, vel de facto, ea sit metropolitica, & caput; Siquidem prædictarum Civitatum, provincia, vel ditione respectivè, longè minor est, quam sit omnium minor, magisque exigua provincia, ex duodecim, ex quibus illud Regnum constituitur; Et tamen iste Civitates, cum magno dècoro, quandam Principum, vel Republicarum figuram faciendo, quatuor Oratores obedientiæ novo Pontifici transmittrunt, atque ordinarii fixum Oratorem, apud eum retinenter, qui ad audienciam Papæ statutis diebus, ad instar Oratorum Principum cum decenti tractatu, admittuntur (cum ea tamen differentia quæ facienda est inter subditos, & non subdirostemporales;) Atque inde, tractando cum Cardinalibus, aliisque Curia officialibus, privilegiotorum, ac iuriuum propriis Civitatis conservationi vacantes, & querelas, vel recursus oportu-

ne porrigitur adversus gravamina quæ recipiantur à Legatis, aliique Officialibus, quibus non modicum fænum id intet; Commendatione verò dignus è converso non videtur ille stylus Neapolitanæ Civitatis, & similium, transmittendis solum ad proprium Principem, Oratorem extraordinarium, pro extraordinariis occasionibus, querelarum, & recursuum per quandam speciem odibilibus, ac non existimabilis accusatoris vel instigatoris, quam tedolere videtur, ideoque inconvenientibus non occurrerit, ut oportundoccurretur, si fixus & ordinarius Orator in Curia Regis teneretur, neque ita Protagos aliique Magistratus conquerendi occasionem haberent, eisque majus fænum inferretur.

Quatenus itaque pertinet ad hujusmodi Oratorum, Regum, & principum, & Republicarum non subditarum, exemptiones, & immunitates, ob quas (ut præmissum est,) quandoque de facto, juxta regnum, aetemporum contingentias, Tribunalium, vel Magistratum quandam imagininem præse ferre videntur; Juristarum stylum irrisione dignum perpetuè censui, atque inter maiores eorum inepias recensere consuevi eorum labores, quoque cum legalibus regulis, vel propositionibus, aut cum DD. trad. tonibus, hanc materiam agere satagant.

Quamvis etenim, in iure civili, aliqua, super Legatorum, & Oratorum, eccliam que comitum, & aulicorum exemptionibus ac privilegiis statuta habeantur, l. fin. ff. de legatione, l. lege Italiae, ff. de Republica cum concordie Decian tractat. trim. lib. 7. cap. 5. Caball resol. trim. 10. Farinac quest. 112. nro. 2. o. Villadiego de legat. Theat. a human. virtute Legatus vers. violatio legationis. Attra-

men, inspe^cto statu Reipublicz, vel Imperii Romani, de tempore quo hujusmodi leges prodierunt, seu conditae sunt, illæ non adaptantur Oratoribus Principiis, qui in temporalibus, & quæ supremi sunt, nullam patientes subjectionem; Adeò ut (ex aliis insinuatis) eorum quilibet dictatur Imperator in proprio principatu, qui Imperii speciem redoleat, cum magis & minus non variet speciem; Istorum etenim Principum copia, & diversitas hoc posteriori Imperii tempore, non dabatur, minusque Republicarum, aliarumque Civitatum usus, qui circa initia infantis, vel adolescentis Reipublicæ habebatur, dum effecta major, amicas, & socias, & quæ ac inimicas Civitates, vel provincias tractavit, suoque Imperio subjecit confœderationem, & amicitiam convertendo in subjectionem; *tit. de pœn. dist. 35.* (Quod etiam in aliquibus partibus Republicis Italiz, retro & mo-
dernis facultis, contigisse, per chronicas edocemur) adeo ut illi, qui Imperio subdit non essent, hostes reputarentur; Et consequenter ea quæ de Oratoribus, & Legatis disponuntur in dictis legibus, cum quarum dispositione, legalica sim-
plicitas, quamplurium scriptorum pro-
cedere videtur, illos perent Oratores seu legatos, quorum imaginem repræ-
sentant, vel speciem constituant præfati Oratores subditorum Civitatum, Bononiæ, & Ferrariae.

Respectu vero Oratorum Regum, & Principum independentium; Erroneum videtur cum hujusmodi legalibus propo-
sitionibus, vel Iuristatum traditionibus procedere, dum in iis potius intrant po-
liticæ rationes, ac propositiones illius ja-
ris, quod vulgo dicitur gentium; Cujus

unde propterea quilibet pro libito, illam effingit, seu constituit, ex quodam ipso-
rum Principum ulu, qui in hoc proposi-
to legem statuere videtur; Sive potius
hanc legem statuit, atque hujusmodi
quaestione decisor est, illud verbum,
quod efformatur ex illismet literis, ex qui-
bus efformatur ipsum jus, unius earum
ordine immutato, ut alibi advertitur; *tit.*
de dote disc. 146. nostra ætate plures pra-
xis docuit; Vnde propterea chronista-
rum frequenter mendaces, ac affectatas
traditiones exquirere non oportet, quo-
niā revera cum eisdem juxta temporum
contingentias, & oportunitates praxis
varia esse consuevit, & solet.

Quidquid itaque sit de prædictorum,
Oratorum seu Legatorum independen-
tium exemptionibus, immunitatibus, &
privilegiis, de quibus meum non est age-
re, cum revera Iuristis ista incongrua sint.

Quatenus pertinet ad legalia, quæ ad-
aptabilia sunt illis Oratoribus de quibus,
ut supra loquuntur leges civiles, cum
quarum dispositione Iuristæ procedunt;
Quoad exemptiones & immunitates per-
sonarum ipsorum Oratorum, concors est
Doctorum sententia, super earum com-
petentia, cum ipsæmet leges, tales perse-
nas venerabiles, & quod immodo sacro-
sanctas reputent, ideoque potius dimis-
tendæ quam offendendæ sint, quoties eas
benigne recipere, ac tractare non videa-
tur; *in dictis iuribus lit. A.* Idque etiam illis
temporibus praxis dare poterat, respectu
illorum Regum, aliorumque dominan-
tiuum, vel Civitatum, aut provinciarum,
quæ à fide, ac subjectione defecissent, ut
in gratiam reciperentur; Et sic semper,
objice subditorum potius, quam & qualcum,
dum Romanum Imperium, & aqualem re-
tamen dispe^ctatio, nullibi scripta habetur,

cog-

cognoscere designabatur, duasque solum constituebat species; Vel scilicet subditorum, & dependentium; saltum in ratio- nis tributi; Vel hostium, attento (ut prae- missum est) tempore, quo hujusmodi le- ges conditæ sunt, non autem primævo, infantilis, vel puerilis aetatis Reipublicæ; Et ex quorum temporum neglecta distin- ctione resultant aliquorum æquivoca, er- roresque manifesti.

Quare apud nostros, disputandi occa-
sio cadit, respectu familiarium, an scilicet
cum eis idem procedat, quod cum ipsi si-
lent Legatis & Oratoribus; Dubitati-
zationem præbentibus præmissis legibus,
ut poët loquentibus etiam, de ipsorum
Legatorum comitibus, quæ scilicet per-
sonæ sub hoc nomine seu vocabulo co-
mitum veniant; Ali qui enim putant, quod
soli ascessores, vel consiliarii, sive ipsius le-
gationis necessarii, & connaturales mini-
stri veniant, cum ipsi quoque ab eadem
Civitate, vel ab eo, cuius nomine legatio
habeatur, transmitti dicantur, ejusdem
que corporis membra censenda sint, cu-
jus ipse Legatus sit caput, ad idem opus
perficiendum desinatur vel apia; glos. in
dicta lege Iulia, & in l. sed addes in fin. ff. loca-
ti. Ali vero, ut inferiorum famulorum,
vel familiarium præfeci solùm veniant;
in Theatr. vita humana verbo Comitatus. Et
alii, ut indefinite veniant omnes famuli,
seu familiares, qui in ipsius Legati, vel
Oratoris obsequio, ac servitio sint, cum
omnes ipsum partiscamiter comitai di-
cantur; Itaque postea ior opinio majores
habet sequaces magisq; recepta videtur.
Bald inl. administrantes b. eorum ff. de excusat,
tutor. Bonacess de famul quest. 35. Bertacchin. de
gabell par. 7 quaf. 13. nu 35. Franch March.
dec. 425 Villadieg de Legat par. 3. quest. 5. n. 10.

Verum &c. in hoc dignosci videtur a-

liquod æquivocum præstitione apud mo-
dernos, cum istius opinionis auctor, qui
apud Juristas antesignani nomen seu vo-
cabulum sortiti soler, Bald ubi supra, percu-
tiai exemptionem, à repressione, ac etiam
ab aliquibus vectigalibus, & pedagiis, &
quibus, cum sint indicta privatis civibus,
& incolis, congruit ut hujusmodi Legati,
& Oratores, ommesque ejus comites &c.
familiares exempti sint, dum eorum accessus,
vel mora respectiva, est occasionalis.

Sive etiam quoad jurisdictionalia, tam
in civilibus, quam in criminalibus, ut pro
delictis, quæ in propria patria, seu alibi pa-
trata sint, vel pro debitis alibi contractis,
etiam in ipsa Urbe, sed prius, & in alio
tempore, aliè occasione, molestias pati
non debeant, de tempore quo, istam pub-
licam functionem peragunt; Et sic per
quandam speciem illius franchitæ, vel
immunitatis quæ concedi soler acceden-
tibus ad nundinas, aliaque publica em-
poria; sit de Regal disc. 131. & 132. Sive il-
lius exemptionis, quæ conceditur Epis-
copis, eorumque familiaribus, quando
accedant ad visitandum limina Aposto-
lorum ut eas recipere non valeant mole-
stias, quas in ipsa Urbe tanquam in com-
muni patria, vel residencia Principis, ideo-
que in foro competenti, seclusa ista occa-
sione, alias pati possent; sit de juris dis. 89. Istique sunt termini legales, qui Ju-
ristis congruant.

Manifestus autem eorum error est, te-
ingere in illis terminis politicis, vel con-
gruentiæ cum quibus procedi debet, vel
soler quando agatur de Oratoribus su-
prenorum Principum independentium,
eorumq; familiarium, vel domesticorum;
Quoniam in his, vel confuetudo, vel alie-
temporum contingentia totum faciunt,
juxta regulas prudentiales potius, quam

legales, etiam respectu criminum, que in ipsa Vrbe patrarentur, sive debitorum, quæ ibidem contraherentur, & super quibus integer locus veritati relinquitur, nihil desuper firmando, minusque proprium interponendo judicium.

Illiud autem in hoc proposito æris alieni, quod in ipsa Vrbe per Oratores, eorumque familiares contrahatur, cum mercatoribus, & aliis, ratione mercium, vel vienalium, quæ pecunia credita data sunt; Memoria dignum videtur, prudenter, magnique Pontificis Innocentii Decimæ oraculum; Quod scilicet, aliquibus mercatoribus, aliisque negotiantibus, ad ipsum recurrentibus pro administratione justitiae, & coactione cuiusdam Oratoris qui à Curia discedebat, saltim per sequestrum vel arrestum bonorum, eos interrogavit, an inviti, & coacti ea bona, & vienalia, vel pecunias credidissent, ob aliquam scilicet potentiam, quæ cum eis adhibita esset; Vel potius, quod ultronei, etiam cum favoribus & diligentiis, imò cum muneribus & corruptelis ministrorum tanquam per speciem concursus ad beneficium id egissent; Quoniam primo casu, libentes justitiam ministrari demandasset, cum sequestro bonorum, quinimò offerebat ejus interpositionem apud ejusdem, Oratoris Dominum, pot-

eius Nuncium pro coactione; Quinimò quod in omnem eventum, ne sub ejus regimine, ac publica fide elusi remaneant, ministris Cameralibus, ex ipsiusmet Camerae ære, illorum satisfactionem demandasset; In altero autem casu, sibi ipsis imputarent, cum ita, ob spem magni lucri, quod hujusmodi mercatores, & negotiantores facere saragunt, dando merces, & vienalia Mercatoribus, aliisque exteris Magnatis & nobilibus qui ad Curiam accedunt, pecunia credita, quandam speciem contractus, super incerta alea initæ videantur; Atque ita in hujusmodi recurrentibus sequutum fuit, id quod in Evangelio legitur de accusatoribus adulteræ, ex Christi Domini oraculo, ut qui sine peccato essent, in eam lapides injicerent. In reliquo autem, ut præmissum est, totum facere videntur principiatus stylis, qui etiam pro terum, ac temporum circumstantiis, & oportunitatibus, variis esse solent, atque à prudentialibus potius, quam à legalibus tegulis normam recipiunt ideoque prorsus incongruum, est Juristi de his agere.

**

DISCURSUS

DISCURSUS XLVI.

DE CURIALIBUS IN GENERE.

De Curialibus causidicis, nempe; De Advocatis, De Procuratoribus, vel causarum Patronis; De sollicitatoribus, & aliis causarum, vel negotiorum actoribus; Istaque occasione agitur de Collegiis Advocatorum; & Procuratorum Consistoriis; Et de Advocatis fisci; De Commissario Cameræ; Et Procuratoribus pauperum.

Ac etiam de modo scribendi, vel consulendi, tam in facto, quam
in jure; Et de modo orandi, sive informandi
in voce.

I.

De Curialibus, eorumque diversis spe-
ciebus, à num. 1. ad 14.

II.

De Advocatis Consistorialibus, & non
Consistorialibus, à numer. 15. ad num.
68.

III.

De Advocatis pauperum, & Cameræ, &
fisci, à num. 69. ad 96.

IV.

De Procuratoribus collegialibus, & non
collegialibus, à num. 97. ad 117.

V.

De Fisci Virbis, Commissario Cameræ,
& procuratoribus pauperum, à num. 118.
ad 126.

VI.

De Sollicitatoribus, & Agentibus, à num.
127. ad finem.

S V M M A R I P M.

- 1 Sub nomine Curialium qui veniant in generali significatione.
- 2 Et qui juxta loquendi Curie.
- 3 De eodem, & quis sint Iudices, qui dicuntur etiam curiales.
- 4 De distinctione plurium specierum curiarum.
- 5 De distinctione plurium specierum Advocatorum.
- 6 De eadem distinctione Procuratorum.
- 7 De examine Procuratorum, ut scribere possint in Rota.
- 8 Sub nomine Procuratorum in Curia, qui proprie veniant.
- 9 De antiqua distinctione inter Advocatos, & causarum Patronos.
- 10 Quales essent antiqui oratores & an differant, ab Advocatis.

M m 3.

21 Quid

- 11 Quid importet Advocatio, seu nomen Ad vocati.
- 12 De eadem distinctione de qua, supr. num. 4.
- 13 Oratorum nomen quibus hodie conveniat.
- 14 De erroribus scriptorum adhibendi nunc aliqua vocabula antiqua.
- 15 Qui sunt proprii Advocati Curia Romana, & in quibus versetur eorum munus, & à quibus se abstineant.
- 16 De Advocatorum mercede, & infra num.
- 17 Quod etiam Clerici in Sacris hoc munus in Curia exercant & de rationibus.
- 18 Quomodo se informant defacto, ejusque circumstantiis.
- 19 Quales partes, vel doles habere debeant Advocati, & defensores.
- 20 De majori peritia que necessaria est in Advocatu Curia Romana, & de ratione.
- 21 De errore opinantium quod Professores Curie non bene callente iuri civile, & materiali prophanae.
- 22 Quod in Urbe servetur potius iuri civile.
- 23 De integritate, que in Advocatu requiriatur, & quod adsit in Advocatu Curie.
- 24 Quod in Curia tota vni sic in bene scribendo non autem in loquendo, & quomodo loqui debeant Advocati, vel eretens informare.
- 25 In quo consistant strepitus, & clamores fori.
- 26 De diversa forma antiqua orandi, & de ratione diversitatis.
- 27 Quid hodie importet orare sive informare in voce.
- 28 De modo scribendi.
- 29 Quod non debent excitari objecta.
- 30 De ratione ob quam regule artis oratoria non debent practicari.
- 31 Quod sit studendum brevitat, & de ratione.
- 32 Damnatur opinio eorum qui stylis brevitatem refusunt distinctioni punctorum.
- 33 Damnatur item stylus prolixus replandi chartae superflui allegationibus.
- 34 A signatur ratio differencia, cur antiquiores erant copiosi in allegationibus, que hodie sunt damnabiles.
- 35 An attendi debeant potius auctoritatem, quam rationes, & contra.
- 36 Quod hodie cessent multa questiones antiquus involuta.
- 37 De pluribus questionibus prius involuta hodie planis, & de aliis, super quibus damnatur usus allegationum.
- 38 Quando congruat cumulus auctoritatum,
- 39 Et quomodo isto casu ut scribendum seu laborandum.
- 40 De antiquo vocabulo damnabili leguleiorum.
- 41 Quod sit principaliter studendum congrua applicationi.
- 42 An Advocati possint scribere contra propriam opinionem vel conscientiam.
- 43 In iuri quo consistunt in facto, non datur excusatio.
- 44 Quid in iuri quo consistant in punto iuris.
- 45 Quale sit munus, vel obligatio Advocatorum in causis dubiis.
- 46 An commendabiles dicendi sint restrictio plurium informationum Advocatorum.
- 47 De Advocatorum mercede, & de pacto quotidianis.
- 48 De Collegio Advocatorum consistorialium, ejusque origine.
- 49 De numero hujusmodi Advocatorum, & de participacionibus.
- 50 De prærogativis quibus potiuntur quinque supranumerarii.

- 51 De Decano Collegio, & qui sit habili ad decanatum.
- 52 An hoc officium sit compatibile cum Prelatura.
- 53 De solemnitate pro admissione novi Advocati, & requisitione necessaria.
- 54 De Cenitatis habentibus locum fixum, & quales ad illud collegium assumentur.
- 55 De injuria qua desuper fieri videatur Regno Neapolitano.
- 56 De majoribus iustis Collegii emolumentis, unde proveniant.
- 57 Habet facultatem doctorandi.
- 58 De loco in Capella. & de aliis hujusmodi Advocatorum praeminentiis.
- 59 De jure orandi in Consistorio, & in solennitate Canonizationis Sanctorum.
- 60 Intervenit in Concilio generalibus.
- 61 De habitu domestico, seu privato quo utuntur.
- 62 Habent praecedentiam supra alios Advocatos, & quales alias habeant prorogationes supra alios Curiales.
- 63 Habent regimen, & administrationem fluidorum Urbis.
- 64 De coadjutoria filiorum vel nepotum.
- 65 An Advocatus fisci, & Advocatus pauperum assumi debeant ex isto Collegio.
- 66 Quod sit munus nimis existimationis, & considerabilis utilitatis atque ex eo multis prodierint Pontifices, Cardinales, & Praefates.
- 67 Sunt familiares Papa, & habent partem palatii.
- 68 Administrant bibliothecam Sapientie.
- 69 De Advocato Pauperum, & quod in Curia libenter Advocati, & Procuratores suscipiant patrocinium pauperum.
- 70 Advocatus Consistorialibus id incembit ex officio.
- 71 Quod sint distincta professiones civilium, & Criminumbarum.
- 72 Quomodo in Curia tractentur causa criminales.
- 73 Quod laboriosum, & valde incommodum sit officium Advocati pauperum.
- 74 De bujus officii emolumentiis, & utilitate.
- 75 Interponit decreta voluntarie jurisdictionis.
- 76 Habet audienciam Pape.
- 77 Quare sit officium incommodum, & arsum.
- 78 Quare oportet officiales particulares depulare pro defensione pauperum.
- 79 Est munus compatibile cum advocacyone aliarum causarum civilium.
- 80 Quibus potiatur prorogatio, & quod seat esse perpetuum.
- 81 Sedit in Congregationibus, & precedit Advocatarum fisci.
- 82 De Advocato pauperum promoto ad Cardinalatum.
- 83 Prohibetur tueri causas criminales etiam ad defensam cum premio.
- 84 De Advocato fisci, & Camera, ejusque numerib.
- 85 Quare dicatur Advocatus fisci, & Camera, & de differentia inter Cameram, & fisca, seu inter plures fisci species.
- 86 In quibus causis fiscalibus se ingrat Tribunal Camera.
- 87 In quibus Congregationibus criminalibus interveniat.
- 88 Materia criminalis in quo consistat, & per quem tractetur in Curia.
- 89 Quinam assumantur ad officium Procuratoris Fiscalis.
- 90 Quod in materia criminali procedatur ut plurimum cum stylis, & bannimentis.
- 91 An illud officium Advocati fiscalis obireti posset per Clericos in Sacris compassibliter, vel potius redolat irregularitatem, & de iibzis materia.

- 92 Quales sunt partes advocati fiscalis in Congregationibus criminalibus, & an possit allegari suspectus.
- 93 De a quiprocō scriptorum in ista materia.
- 94 De exstimatione istius officii, & de ratione.
- 95 De officio promotoris Fidei.
- 96 Quod istud officium Advocati fiscalis occupari consuevit à viris primariis.
- 97 De procuratoribus Curia Romana, corumque munere, & qualitatibus.
- 98 Procuratorei Curia Romana exequantur Advocatus aliarum Curiarum, & de ratione.
- 99 Quomodo scribantur, seu quomodo debeant scribere.
- 100 De stipendio procuratorum seu honorario.
- 101 De Collegio procuratorum causarum S. Palatii Apostolici.
- 102 De eorum numero, & novis receptionibus ad Collegium.
- 103 De qualitatibus necessariis in iis, qui sunt recipiendi.
- 104 Quod viri nobiles esse soleant de isto Collegio.
- 105 Ex eo prodierunt Cardinales, & Praefules.
- 106 Item plures Autiores.
- 107 De jure patronatus, quod antiquitus habebat in Archipresbyteratu Romunde.
- 108 De festo S. Michaelis, quod celebratur, ejusque solemnitate.
- 109 De equitatione in apertura Rota, & de aliis sanitionibus.
- 110 Quod ad solos Collegiales restringendum non sit munus Procuratorum.
- 111 De examinatione Procuratorum, ut servare possint in Rota.
- 112 An Advocati, & procuratores cogi possint invitari consulere, & patrocinari.
- 113 De propositione quod plus merentur Advocati bene officium suum facientes, quam Chartubiani, & de ratione, & in quo consilium periculum Advocatorum.
- 114 De effectibus resultantibus ab integritate curialium.
- 115 De contractibus inter Advocatos, & procuratores, & clientes.
- 116 Quoad Advocati in Curia pendeant à Procuratoribus.
- 117 De aliis pertinentibus ad Advocatos, & procuratores, & praestim. circa penas de convictione, ac etiam an liceat deducere motiva irrelevantia.
- 118 De Procuratore fiscalis generali, & de Commissario Camera, aliisque procuratoribus in officium.
- 119 Sunt familiares Pape, & quibus prærogativis potiuntur.
- 120 Quod sit major istorum auctoritas, quam Advocatus fiscalis.
- 121 Fiscalis & Commissarius habent audiendum Pape.
- 122 Antiquius erat major auctoritas Commissarii.
- 123 Ex quibus ordinibus curialium isti officiales assumuntur.
- 124 De eorum substitutis.
- 125 De aliis fiscalibus aliorum Tribunalium.
- 126 De procuratoribus pauperum.
- 127 De Sollicitatoribus coramque diversis speciebus.
- 128 De munere sollicitatorum forensium seu causidicorum.
- 129 Unde provenias quod aliquando Procuratores incurvant notam non integratam.
- 130 Laudatur in in, qui advocati, vel Prelatis munus assumpturi sunt, ut sollicitationes racent.
- 131 De Expeditoribus Dataria, & Cancelleria.

- 132 De Sollicitatore Camerae.
 133 De Agentibus privatius, & in aliis in officium.
 134 De aliis speciebus curialium.
 135 De differentia inter Curiam Romanam,
   & alias curias circa promotionem Advo-
   catorum ad Magistratus.

I.

De Curialibus in genere.

QUAMVIS (ut aliás advertitur *supra* disc. 1.) Curialium nomen, seu vocabulum, in ejus genetica significatione, congruat omnibus, qui Curiam sequantur, cujuscumque sint gradus, & conditionis, majoris, vel minoris, ideoque etiam Cardinalibus, ac Prælatis, eorumque ac Papæ, & Oratorum Principum, vel Magnatum, aulicis, & familiaribus; Atque non solum causidicis, & negotiorum actoribus, sed etiam inferioribus operariis, earumdem causarum & negotiorum, vel aulæ servitio, addicitiis, vel operariis, & sicut etiam Notariis, Cuforibus, Copistis, & inferioribus famulis, ac ministris; Et in summa, pro regula generali, illis omnibus, quo occasione Curia, in Urbe morentur; Exceptis solùm illis civibus, & incolis, qui nullatenus in Curia le ingentant, sed solo iure vel ratione cívica naturali, vel domiciliaria, in ea versentur, dum etiam illi Romani cives, vel incolæ, qui aliquod curiale munus gerant, sub hoc nomine veniunt, atque Curiales dicuntur. *sub tit. de beneficis disc 20.*

Attamen, pro communi, seu vulgari usu loquendi, sub curialium nomine, illi solum designantur, qui togati, in capillis judicandis, aut in negotiis peragendis versantur, quoniam, Cardinales, & Prælati, ac etiam Notarii, Copisti, Cufori,

& alii inferiores ministri, sub eorum propriis, ac particularibus vocabulis explicantur; Curiales vero aulici, id est Papæ, & Cardinalium, vel Prælatorum, & Magnatum familiares, diversam habent nomenclationem, quoniam appellantur Cor- retiani; Ideoque nomine curialium, non quidem in legali, sed in vulgari, & com- muni significatione, veniunt solum cau- satum, & negotiorum Curiae actores, qui etiam in plures species distincti sunt, nem- pè; Advocati; Causarum Patroni, qui Procuratores vulgo dicuntur, Sollicita- tores negotiorum judicialium; Alii solli- citatores negotiorum Dataria & Cancel- laia, qui Expeditores appellantur; Ac il- li qui causarum, & negotiorum curam habent, vulgo agentes nuncupati; Quamvis enim nonnulli ad. int Iudices non Præ- lati, sed togati, qui causas non agunt, sed judicant, itisque Curialium nomen quo- que congruat; Ut (ex gr) sunt, duo Col- laterales, & Iudex maleficiorum, & Capi- taneus Appellationum Capitelli; Locum- tenentes criminales Gubernatoris, Vica- trii, & Auditoris Camerae, Assessores Ad- dendum, & Consulium Agriculturæ, & alii Assessores, vel, Iudices Collegitorum vel artium, aut priorum locorum; Ac etiam Cardinalium, vel Clericorum Cameræ Auditores, qui sub judicium sphaera veni- re videntur; Attamen, forte nulli, vel ni- mitum rari sunt casus, in quibus huiusmo- di togati, de præfatis speciebus, Advoca- torum, & Procuratorum, vel Agentium, non participant.

Præfata itaque Curialium species, plu- res habent distinctiones, quoniam; Alii suu respectivè munus in officium ha- bent; Vt, quoad Advocatos, sunt illi, Pau- perum, & Camere, seu Fisci; Et quoad

Nn

Procu-

Procuratores, sunt, Procurator fiscalis generalis Vrbis, & Commissarius Cameræ; Et quoad sollicitatores, est pariter Sollicitator Cameræ, ac etiam Substitutus Procuratoris fiscalis; Et quoad Agentes, sunt illi Communictatum; Iste etenim distinguuntur à reliquo genere curialium, qui sive privato suum munus agunt, dum isti, illud habent in officium, jure publico.

Prouer etiam, inter Advocatos, alia cadit distinctio, inter illos Consistorii, qui Collegium constituant numeratum, consistoriales proinde appellati, qui etiam quodam sive publico, atque in officium, id habere videntur, cum ad id assumentur ex provisione Papæ in titulum; Et alios simplices Advocatos, qui ex privata facultate, sola que ratione professionis, istud munus exteent,

Et quoad causarum Patronos, qui vulgo Procuratores, (ad differentiam Advocatorum) appellantur; Illi pariter distinguuntur, inter eos, qui sunt etiam Consistoriales, atque collegium etiam constituant, ab isto, non autem à Consistorio vulgarem denominationem defumentes, ideoque Procuratores de Collegio appellantur; Et alios omnes non collegiales.

Verum isti quoque Procuratores non collegiales, ab aliquo moderno tempore nostræ ætaris, in quo Roma introduxit stylum, non admittendi ad scribendum in facto, in causis, quæ agantur in eo Tribunali, nisi eos, qui prævio examine eorum Decano, per duos examinatores ex antiquioribus Procuratoribus Collegii ad id approbati fuerint, adest alia distinctio inter approbatos, qui Rotales dicuntur, & alios in genere non approbatos.

Quamvis enim, istud Procuratoris vocabulum, in ejus lata, & genericâ significacione, conveniat omnibus illis, qui alterius mandarati sint, atque cum mandato expresso, vel præsumpto, aliena negotia gerant, vel administrarent, Arque legaliter, illi distinguantur, intres Procuratores ad negotia extrajudicia, seu economicâ, & Procuratores ad judicia; sive præter de jure, dis. 6. & lib. 7. tit. de tueri, aliquis administratoribus. Attamen, pro communi usu loquendi Curie, istud vocabulum Procuratorum, usurpatur pro iis, qui sunt causarum Patroni, earumque defensores principaliter in iis, quæ facti sunt, quamvis nullum habeant procuratorum mandatum, neque acta judicialia tantum tales gerant, cum pro frequentiori praxi, istas partes veri procuratoris, qui gerat cum mandato procuræ acta judicialia, explicit Solllicitatores, vel illi negotiorum curam habentes, qui ut supra, Agentes appellantur;

Ista vero contra distinctio, quæ habentur inter Advocatos, & causarum Patronos (qui in aliquibus partibus, sed male pro synonimus reputantur) antiqua est, in ipsam antiqua prophana Curia Republicæ Romanæ, dum etiam apud illum temporum scriptores ista distinctio habetur. Quintilian, inst. orator. lib. 12. cap. 3.

Quiniusmodi, non quatuor tantum ordinis prædicti habebantur, sed quinque; Siquidem aderat alter ordo Oratorum contradistinctus ab Advocatis; Vnde propterea, male communis vulgi opinio, Oratores, & Advocatos, habet pro synonimis, dum erant diversæ professiones; Advocati enim erant cives illi, qui vive in forma judiciali, sive extrajudiciali,

Sive qui in scriptis ac orationibus cum legibus, vel rationibus in ratione protectionis, vel negotiatione, alicujus defensionis assiduebat; Oratores vero illi qui pro actorie, vel reo, publicè in Senatu, vel in alio congressu orabant, eos defendendo, vel accusando, dum inter boni oratoris partes, artis oratoriae instructores, & magistri, illam cupiunt, ac laudant, quæ constat in Scientia legum; Igitur diversum erat genus legistarum, & professorum, ab illo oratorum. *Quintilian. d. cap. 3. lib. 12.*

Adeoque istud Advocati vocabulum, potentiali, seu auctorativa defensioni, ac protectioni congruebat, ut apud ipsum Apostolum, aliasque illorum temporum Santos PP. Christo Domino illud attributum legatur; Apud alios verò pio scriptores, Beata Virgini Maria, & Sanctis intercessoribus; In prophanis autem, Regibus, & Principibus, vel etiam potentibus Magnatibus, seu nobilibus familiis, qui alicujus Ecclesie, vel Civitatis, aut familie Advocationem assurerent, id est defensionem, & protectionem.

Hinc proinde, clarus est modernorum error, ut nostrorum temporum Advocatis forensibus applicare velint ea, quæ apud antiquos scriptores, super advocationis, vel defensionis munere habentur non reflectendo ad distinctiones temporum, personatum, & negotiorum, seu occasionum.

Hodie itaque, pro Curiaz Romanæ stylo, in negotiis forensibus utriusque jurisdictionis, contentiose, & voluntarie, sive in contradictoriis, & gratiosis, dictæ quatuor species habentur; Advocatorum Causalium Patronorum, qui Procura-

totes dicuntur, Sollicitatorum; Et agentium, dum nōmen seu vocabulum oratorum in latino curiali sermone congre- res solum videtur illis Principum, & Republicatum vel Civitatum Legatis, & Nuntiis, qui vulgā Ambasciatores dicantur, vel sint; supra dictæ precedenti. Adeò ut illi, qui ab eisdem Principibus, vel Republicis, & Civitatibus mittuntur, vel deputantur, quamvis in effectu idem munus explicit, ubi tamen præfatus Ambasciaturum titulus eis non tribuatur, diversum, Interimuntiorum, vel Residentium, sive Agentium, non autem Oratorum sortiuntur vocabulum; Ac proprieza, longe diversus est loquendi usus antiquorum, ac modernorum.

Ideoque tam in his, quæ in aliis, manifeste erroneus, atque irrisione dignus est stylus illorum modernorum scriptorum, qui grammaticæ regulas rigorose affectantes, *Ciceronis*, aliorumque illorum temporum scriptorum vocabula, adhibere sat agunt, ita in equivoca frequenter incidendo, atque capiendo quid pro quo; Arque ad id per modernos scriptores est reflectendum, dum majorē rem doctrinam, ac peritiam ostentare volentes, ita se indoctos ostendunt, atque publicant; Idque etiam apud scriptores Italicci idiomatici, sive illius Italicæ politioris linguae, quæ hercula dicitur, frequens praxis, censura, & irrisione potius digna, comprobatur; Commendatione siquidem digna est, culra, & politior lingua, sed juxta communem, & currentem usum, non astenit explicando, sive ab antiquis sumulis relutando illa antiqua vocabula seu verba, quæ in defunctinam, ac oblivionem jam abierunt, hunc enim errorum, etiam antiqui Juriconsulti, si eo-

rum est illa lex) damnant. lib. 2. ff. de origine juris.

I L.

De Advocatis Curie, in genere, & de eorum modis scribendi, & orandi.

Advocati itaque, juxta Romanæ Curiæ stylum, sunt illi, utriusque Juris communis, Civilis, & Canonici (sub quo reliquum jus particulare venit) Professores, qui tam in scriptis, quam ore tenus, causas in puncto juris tantum tueruntur, iudicibus insinuantes, quid de jure verius statutum sit; Sive an juris, jam notæ, & receptæ propositiones, illi casui bene applicentur, & congruant, & quomodo; Ita solas, nobiles, ac scientias ingeniores explicando, juxta facti præsupposita quæ per causarum Patronos eis fiant, more antiquorum Jurisconsultorum, de jure tantum respondentes; Vnde propterea, processus, & acta, nullatenus, vident, neque in hoc mecanico naufragio labore versantur; Minusque in actionum judicialium compilatione, dum omnia hæc geruntur per causarum Patronos, qui ordinant libellos, vel commissiones, aut supplications, alias è petitiones, nec non articulos, & interrogatoria, aliaque omnia acta, quæ processus compilationem respiciunt; Atque ad summum in aliquibus causis gravioribus, in quibus major diligentia adhibenda sit, commissiones, vel petitiones, aliævè judiciales declaraciones, vel protestationes, postquam & causa Patrono compotata sunt, transmittuntur per manus Advocatorum, sive ab ipsis, illi in congressibus, consilium, vel normam Procuratores recipiunt, quomodo eas concipere debeant.

Prout etiam Advocati, se non ingerrunt in conficiendis minutis instrumentorum, aliarumque convenientiis, quoniam ob copiam peritissimorum Notariorum, ab ipsis id frequentius (& bene) explicatur; Sive in gravioribus negotiis, id committitur alicui perito caufarum Patrono; Transmittitur autem solum minuta revidenda per manus Advocatorum.

Acetiam Advocati, qui re, non autem solo nomine sint tales, unde propterea classici dici mereantur, nullatenus seingerunt in aliis actibus, vel rebus iudicibus; Puta, in curia hereditatis jacentis, vel patrimonii decodi existentis sub concernitu, aliisque similibus mecanicis munibus, quæ omnino abhorrentur.

In defuetudinem quoque hodie penè abiit in Advocatis ille usus, qui antiquitus erat frequens, annorum scilicet, vel menstruum stipendiotorum, quæ sub salarii nomine vulgo explicati solent; Et merito quidem, cum istud salarii vocabulum, quandam familiatus speciem redolere videatur, huic muneri omnino incongruum, ac indecentem, ideoque laborum præmium, sub honorarii vocabulo in jure merito explicatur, illudque pro communi inconcessio, qualificatorum, & classicorum Advocatorum stylo, merè voluntarium est, dum nonnisi à sponte dantibus recipitur, adeò ut, non solum judiciales petitiones abhorreantur, atque nunquam audiantur, sed neque extrajudiciales, iis exceptis, qui in sola nuncupatione Advocati, revera tales dicin non inerent, neque existimantur.

Hinc proinde sequitur ut sit probabili fundamento innixa Curiæ conuentudo à scriptoribus communiter probata, ut clementi,

17 Ici, etiam in sacris, istud munus licet per agant, quamvis ex factorum Canonum, & Conciliorum decretis, eis vetitum sit, atque illicitum reputetur, dum ita etiam laudalibus, & regularibus clericis congrueret posset ; Tum ex dicta ratione, quod laborum ingenii neccedem, non nisi a sponte dantibus recipiunt ; Tum fortius quia omnis occasio abest calumniandi, vel mendacis teatum inturandi, dum scribunt, & loquuntur juxta ea, que in facto per causae Patronos præsupponuntur, ita more antiquorum Juris Consultorum, respondentes juxta ea, que proponuntur ; Eo modo quo etiam religiosi moralis Theologiae professores, super casibus conscientia consulti respondent ; Adeò ut aliud vitæ forensis, ac seculatus vestigium adesse non videatur, nisi in casu quo in Tribunali Auditoris Cameræ, vel in aliis superius recentiis informaciones siant in contradictorio, dum in Rota, & in Camera, ac in Sacris Congregationibus, iste stylus non habetur, ut agendo de Tribunalibus supra advertitur ; Ac etiam quia ista est principaliter curia Papæ Principis ecclesiastici, ut etiam in inferioribus terminis miltum alibi advertitur. *s. de pension. disc. 46.*

Eorum autem que facti sunt, super tenore scilicet instrumentorum, aliorumque jurium, vel super depositionibus testium, ad effectum ut per tramites juris revelantiam, vel irrevelantiam dignoscere valeant, atque actiones, vel exceptiones comprobare, sive super congrua applicatione ad calum discurrere, illam habent, alibi insinuatam *supra disc. 32.* notitiam, seu informationem, quam habent quoque Iudices, qui patiuntur non vident processus, & acta, siquidem scripturarum,

& depositionum testium, partes substantiales per causæ Patronos, hinc inde dantur in summario ; Quandoque tamen, sed raro, (prudenter quidem, & commendabiliter, & quo frequentius eo melius,) tam Iudices, quam Advocati, mandant sibi dati copiam instrumenti, vel alterius documenti, aut depositiones testium per extensum, cum exinde aliqua, meliora desumere soleant motiva, seu relevantiam, vel irrelevantiam, melius dignoscere.

In omnibus causidicis, vel curialibus, specialiter autem in Advocatis, illæ parte desiderandæ veniunt, quas antiqui at 19 giosi oratricæ professores, & magistri desiderant in illorum temporum oratoribus ; Ut scilicet, non solum legum scientificam non autem merè practicam, & per traditiones, more plutarcorum peritiam habent ; Sed etiam, ut in historiis, alii que sientiis, quæ ad Reipublicæ regimen influunt, bene versati sint, ut cum exemplis consimilium casum, & quandoque cum prudentiis determinationibus, vel temperamenti alias exhibitis insinuare possint Iudicibus, & præteritum supremis Magistrisibus ea quæ magis congruant. *Quintilian. lib. 12. instit. orator. cap. 3. & 4.*

Iludque habent Romanæ Curiae Advocati majus onus, cui non subjacent aliquarum Curiarum Advocati, minusque subjacebant antiquæ Romanæ Reipublicæ Oratores, quod scilicet, non solum legum civilium, ac prophana rerum historiarum peritiæ, ut supra habere coguntur ; verum etiam illam Canonum, & Conciliorum, & Ecclesiasticae eruditiois ; Quinimodo etiam aliquam peritiam Theologæ dogmaticæ, & moralis ; Ex ea differentiæ ratione, alibi quoq; insinuata, *supra disc. 32.*

quod scilicet in aliis Curii, vel Tribunali bus respectivè , de aliquibus causarum generibus tantum ad illum forum pertinentibus agitur; Puta in foro Episcopali de causis spiritualibus, vel alias pertinentibus ad forum ecclesiasticum, rarae autem sunt causæ prophanz, quæ in eo agantur ratione personatum ecclesiasticum non exemplarum ; In foro autem seculari tractantur solum cause prophanz , quæ ad illum pertinent ; Quinimò pro moribus regionum, frequentius causa restrin- guntur ad tres, vel quatuor species, alia autem nimium rare sunt.

E converso autem, Curia Romana dici potest manus, quæ tres gladios eodem tempore tenet, & exercet, ratione scilicet pluries enunciata triplicis personæ formalis , quæ in eadem persona materiali Papæ consideratur ; Siquidem tanquam Episcopus Vrbis, cum considerabiliti di- cesi districtus ad quadraginta millaria, circum circa , cognoscit per ejus officiales, & Tribunalia, omnes causas quæ per- tinent ad forum Episcopalem; Tanquam Princeps secularis Vrbis, & Status Eccle- siastici Italici,in quo ultra Vrbem, quam plures nobiles, & considerabiles, ad sunt Civitates, multarum gravium litium pro- ductiva, ut sunt præsertim Civitates, Bo- niensis, Ferrarensis, Perusina, Firmana, cum ampla ejus diœcesi, Ravennatensis, & alia plures, agit causas prophanas, quæ pertinent, ad forum secularis, non mi- nores, cuiusliber secularis principatus, ob aliam quoque ditionem Gallicam Status Auvenionensis.

Et demum singulatiter ad quoscumque alios Principes , ratione pontificiaz dignitatis, cognitionem habet omnium causarum, tam ecclesiasticarum , quam

prophanarum, quæ pertinent ad utrumque clerum, secularis, & regularem, abs- que restrictione exemptorum ; Ac ulte- riùs, respectu secularium torius Orbis ca- tholici, cognitionem habet omnium cau- sarum spiritualium, seu ecclesiasticarum, ultrâ ea quæ concernunt materiam fidei, & canonizationes vel beatifications Sanctorum, ac ritus ecclesiasticos ; Ideo- que in his omnibus, Advocatos operae esse bene versatos, Potissimum quis ob Tri- bunalium stylum, & præsertim illum Ro- ta, in cuius subrica, id magis ex proposi- to advertitur, dicto disce. 32 semper oportet extemporaneè , brevissimo temporis Spatio, atque ut vulgo dicitur, properan- do, seu cursitando, de jure respondere su- per omnibus penè materiis utriusque ju- ris, ac etiam moralis, & quandoque dog- matice Theologie.

Atque hinc (ut pariter alias insinuatum est , non tamen inopportune repeti- tur,) nimium evidens , atque iurisfitione dignus est error aliquorum extitorum opinantium, quod professores Curia Romana, solum calleant ea quæ pertineant ad Jus Canonicum, vel ad materias ecclie- siasticas pertinentes ad forum ecclesiasti- cum ; Nescitur enim, cum quo imagina- biliter fundamento vel humano dilcurfu, id opinetur, non reflectendo, quod eadem Curia cognoscit in terminis Juris com- munis civilis vel feudalis, aut alterius mu- nicipalis, omnes causas fori secularis per- tinentes ad principatum temporalem, ut supra ultra illas, etiam prophanas, ac de sui natura fori secularis causas, quæ acci- dentaliter, ratione personarum, vel Ecclie- siarum, pertineant ad forum ecclesiasti- cum, per appellationem ab omnibus Orbis catholicci Ordinariis & Metropoli- na,

aliiisque Prelatis, ac Judicibus ecclesiasticis:

Quinimò in ipsa Romana Civitate, quæ adèd dives est, tantamque Magnitudinem & divitium copiam habet, unde propterea, gravium litium facillima est, 22 municipalij jure caveretur, ut cum civilibus perius, quācum' Canonicis legibus, cause cognosci debeant dicto dist. 32. Ideoque prorsus fabulosa est hæc opinatio; Eamdemque fabulam comprobant ad evidentiam tot decisionum Rotæ Romanae volumina, quæ indies prodeunt.

Débet quoque Advocatus, aliam animi dotoribus esse prædictus, & præsertim illa, summa integritate, & veritatis, abhorrendo calumnias, & mendacia, sive injussas litigantes confovendo, vel nutritendo, ob ejus turpe lucrum; Prout reverâ, nimirum commendabiliter pro regulâ frequentior est praxis, quoniam, ad instar eorum, quæ agendo de Rotæ auditorio de Judicibus dicta sunt; eod. dist. 32. Advocati quoque, integrimè in hoc se gerunt, non solum liberè insinuando clientibus veritatem, ac difficultates, quas habeant in causa, quod in dies practicatu pto. nimirum commendabili stylo frequentium congressuum seu congregationum, quæ provocatur directionibus, juxta earum contingentias & oportunitates habentur in domo antiquioris Advocati; Sed etiam, totis viribus, cum exactis diligencis, ac laboribus procurando concordias; Ut enim bene advertit unus ex artiis oratoriarum magistris, mendax vel dolosus, maleque morigeratus orator, non de facili veniatem; Judici suadere poterit. *Quincilion. dicto lib. 12. cap. 2.*

Major autem, peneque tota doctrina, seu excellentia Advocati in Curia, consi-

stit in bene scribendo; potius quām in 24 benē orando, ob plures insinuarum stylum, quæ penè generalis collegiaturum Tribunalium, & Sacratum Congregationum, non audiendi scilicet Partes in contradictorio, sed per privatas, & singulare informationes in Camera; Atque in illis Tribunalibus, in quibus contradictoriorum usus habetur, ut est præsertim illud Auditoris Cameræ, damnablem potius, & contemptibiles reputantur illi superflui, ac inutiles verbosus apparatus, qui ab aliquibus iti existimatione habentur, dum quod brevis, & strictius, eo melius, commendabilius; Postquam etenim inter causas Patronos firmatum est factum, super quo etiam inter classicos Procuratores, nimirum rara sunt disceptationes, vel discordantiae, quæ solum, prolimitatione regulæ, inter Curialium infirmam plebem, sive inter illos, quibus Rabularum forensium nomen meritò congruit, solentes esse frequentes; Advocati, strictè insistunt super conclusionibus juris, insinuando eas, quæ videantur probabiliores, opiniones; Sive distinguendo, aut declarando conclusiones, vel doctrinas, quæ obstat videantur, ita immorando super earum congrua applicatione; Idque frequentius fit, cum magna urbanitate, & benevolentia, adeo ut forf clamores, ac strepitus non audiantur, sed per speciem familiaris discursus, vel congregatus, id sequitur, dum illjudiciorum strepitus, & clamores, qui per antiquos ac modernos scriptores declamari solent, audiuntur (ut dictum est) in illis publicis audientiis, quas tenent Judices Tribunalis Auditoris Cameræ, & Vicarii, & Capitulii, super incidentibus, vel super causis brevioribus, occasione lectura citationum, super quibus

quibus tunc ex temporantे ipster loquendum est; In ista vero functione nunquam interveniunt Advocati, minusque classici & qualificati caularum Patrem; Sive isti nimium tardi, quando causa, vel incidentis qualitas ira exigat, dum id explicant, vel peragunt, medianie opera Sollicitatorum, quorum munus, in hoc principaliter verfatur, ut infra, sive illorum juvenum, qui gratia addiscendi proxim, atque se habilitandi ad peragendum munus Advocati, vel Procuratoris, apud eos versentur.

Hinc proinde, Advocatorum penè nulle vel nimium rarae videntur esse partes orandi, (comparativè ad causas, quas 26 in aliis Tribunalibus tuerentur;) Et nihilominus, quando de his agi conringat, longè diversus est modernus Romanæ Curiae stylus, ab eo, quem habebat eadem Curia antiqua, sub Republica, vel florentissimo, adeoque potenti Imperio prophano; Tunc etenim orandum erat Populo, vel Senatu quorum uterque saltim pro majori parte erat legum ignatus, neque merita caularum scientificè, & per regulas juris, prævio maturo studio, judicaturus erat, ideoque unum, vel alterum, sive utrumque cum arte oratoria, in genere suavissime, vel demonstrativo, capitate, atque in suam sententiam trahere oportebat; Ac propreterea verbosi apparatus, ac etiam replicate eorumdem motivorum exaggerationes, aliquaque oratorizatris regulæ, congruè adhibeantur, etiam circa motus, vel gestus corporis, & quandoque opportune, risus, vel planctus, ac lamentationes adhibendo, ad auditorum benevolentiam caprandam, sive ad promovendum in eis pierarem, vel respectivè tigorem, & indignationem, juxta oport-

tunitatem, vel finem oratoris, ac juxta illum stylum, quem hodie respectivè adhibent Concionatores, & Comici; Ac propterè etiam hodiè, quando cum impenitus peccoralibus ludicribus agatur, iste stylus adhibendus est, atque commendabilis, imò necessarius videtur.

Damnablem verò, imò contemptibilis, censendus est apud Iudices literatos, ac professores Iuris, qui per regulas juridicas, præcedente, vel subsequentे formaliter studio, causas decidere debent; Isto enim causa, Advocatus, omnino effugere debet superflua verbositates, atque stricte, & breviter insistere, super illis solidis moribus, ad quæ in substantia cause pondus, vel cardo difficultatis restinatur, ut ita ea, quæ deducuntur, aliquam faciant impressionem, utpote futuri studii, præparatoriam, dum alias verbosa superfluities, iudicis in intellectum potius offuscante solent, ut neque bene percipiat, vel retineat ea, quæ verè oportuna sint.

Adapiable ad id videtur practicum exemplum, vel simile, quod habemus circa merita, & virtutes, vel miracula alicius servi Dei; Quando etenim de his agendum est in pergamo, vel in academia, concionando, vel orando in laudem illius servi Dei, cum eo stylo qui panegyricus dicitur, ad incitandam populi devotionem, tunc cum regulis artis oratorie præviis apparatus, virtutes, & miracula, exornentur, magnificantur, ac repetuntur, & inculcantur, incipiendo à levioribus, ut oratio crescatur, atque orationem adjuvando cum corporis actibus, ac gestibus; Sed si hunc stylum teneret Advocatus informando Sacram Congregationem Rituum, ad effectum docendi quod ille servus Deicanizatione, vel cultus

cultus sit dignus, utique irridere meretur atque in ejus professione ignarus, reputari: dum stricte, beneque concludenter docere debet de sufficientibus probatio- nibus, ac de iis, quæ iudices ad id mo- vete debent rescendo superflui quæ po- tius nocent.

Informatio etenim in voce apud iudi- ces literatos, qui cum maturo studio per tramites juris judicaturi sunt, comestio- ni, seu dentium mastiovi, comparanda videatur, ut ita melius, ac facilius à stomacho fiat digestio, idcoque ille tolim modicus, beneque preparatus cibis, in ore apponidebet, quem stomachus digesturus est, pro corporis salubris alimoniarum fine, vel effectu; insinuando propreterea iudici breviter facti seriem, atque difficultates, ad quas causa restringatur; Deindeque probando sua intentionis fundamenta, arque reprobando illa contradictoris, fa- miliaritatem, ac urbano more; Atque hinc iuris digni censendi sunt illi ali- cojus politoris literatura professores, vel attincti qui antiquorum scriptorum tra- ditiones super lachrymis, suspiris, risibus, aliisque gestibus conductuuntis Advo- catorum, & oratorum, nunc applicare sa- tagant nostrorum temporum Advocatis, cum in Curia Romana id ab aula pe- nititus recesserit, ac propterea loquuntur extra propositum.

Quo vero ad aliud: manus scribendi, (in quo vere majores, peneque totales 28 Advocatorum Curiæ patres versantur) Paciter damnabilis & contemptibilis re- purantur lupuloi apparatus, vel piaxfationes, quoniam verus, & commendabilis scribendi modus est (præsupposita facti serie jam per cause Patronum in ejus in- formatione enarrata,) stricte, & cathego-

riæ, quo brevius, eo melius & commen- dabilius, fundare de jure intentionem clientis, atque occurrere difficultatibus, quas alretius Partis motiva inter se pos- sunt, quando certò sciatur, quod alterius Partis defensores illa promovere, seu de- 29 ducent debeant, dum alias error est, præ- ventive respondere formidagis objectis, cum ita sit excitare dormientem, atque sapientem, magis placent objecta quam re- sponsiones.

Diversisque esse debet forensis scri- bendi stylus ab eo, quem artis oratoris regulæ docent, vel à levioribus inchoan- dum sit adhuc ut crescat oratio, atque in fine sit melior, & claudatur cum solidioribus, magisque efficacibus motivis; Id enim congruum est oratori, qui in gene- re suisivo, vel demonstrativo, cum sola verborum, seu rationis efficacia, imperi- tos Auditores suadere, atque in uam sententiam trahere deberet, ut faciunt Con- cionatores, & Connici, seu militie Du- ces; Secùs autem, cum iudicibus peccatis, & iuris Professoribus, quibus iuriu informacionis, atque, ut vulgo dicitur, in frontispicio, magis solida, & stringentia motiva iussumuenda sunt, ut ita bonum cauæ iudicium, vel conceptum efformare incipiatur; Et ne alias, è convertito, ex debilibus, vel fallacibus motivis, finistram estorimando opinionem, negligant me- liora, & solidiora fundamenta, qua sub- jiciantur; Sive quod intellectus, à prævia leitura inutili fastiditus, vel defatigatus, non ita bene utilia percipiat; Atque ad istum quoque effectum, clarus qui- dem, sed quo magis fieri potest, brevis, & laconicus stylus est adhibendus.

Equiparant etenim aliqui (& bene quidem) oratorem, vel scriptorem, illi

ad libere stylam, ob temporum, ac ratio-
nis diversitatem.

Ex aliquibus etenim, *Glosa Bartoli, Bal-
di, Innocen. & Io Andrea*, aliorumque anti-
quorum scriptorum, (sive à calu, sive se-
riū illæ prodierint) multæ inter alios
scriptores posteriores, & præteritum retro-
acti seculi iter pierunt quæstiones, in quibus DD. in clasles factionato more, divi-
si fuerunt; Vnis unam; Aliis verò alte-
ram sequentibus opinionem, adeò ut in-
certum adhuc esset quæ nam opinio, ve-
rior censenda esset, atque in judicando,
vel consulendo tenenda; Tunc eteum
(rationabiliter quidem,) oportebat hunc
adhibere stylum, cumulandi diligenter,
& cum summo labore, auctoritates, quæ
hinc inde confluant, ad effectum inspien-
di quænam magis communis esset, ma-
jotisque sequacium calculo reborata,
dum quælibet factio, vel classis ejus op-
inionem esse communem, vel magis com-
munem autumare solebat; Ideoque au-
diabantur ineptiae de conumini, & magis
communi, vel communissima, sive de
conumini contra communem, ac prop-
terea irepsit axioma circa improbum le-
gistarum laborem.

Istoque rerum statu retento, illa præ-
teritum assumi solebat problematica qua-
stio, jam auctoritatibus potius, vel rationi-
bus esset deferendum, atque istam poste-
riorem patrem sequi profitebantur mag-
na Tribunalia, & præscritim Rota; *tit de
emphitis disc. 4 & alibi pluries, & supra dicto
disc. 32.* Hodie verò, hac omnia penè ab-
soluta sunt, quoniam (ut alibi pluries ad-
vertitur) omnes ille, quæ nodosæ, atque
involutæ quæstiones erant apud anti-
quiores, jam sunt lopitæ, dum una ex o-
pinionibus, per moderniores, vel per Tri-

bunalia, respectivè, firmiter constituta est;
pro regula altera verò, pro limitatione;
Et consequenter, contingente casu, nulla
suppetit necessitas assumendi disputatio-
nem in puncto juris, quænam opinio sit
terior, vel magis communis, seu magis
rationabilis, ut nostris majoribus dispu-
tandi onus incumbebat; Ideoque meri-
tò illi, numericas classes, ac litigias cete-
xere cogebantur; Id autem hodie super
eisdem penitus ineptum est & incon-
gruum, quoniam disputationes restrin-
guntur ad factum, sive ad applicationem,
an scilicet, ex illius casus circumstantiis,
locum portius habeat regula, vel respecti-
vè limitatio.

Vt puta; In successionibus individuis
Regnum vel principiarum, & feudo-
rum, sive primogenitorum, vel majora-
tum; Apud antiquiores ad eò involuta
erat quæstio, inter patrum secundogeni-
tum, & nepotem ex primogenito, adeò
ut aliqui crediderint, ut cum singulari
certamine, vel cum judicio fortis, ea de-
cidenda esset, multis involvendo defuper
simpliciter; Sive an filii in conditione
positi censeantur vocati; Aut an sub no-
mine filiorum veniant nepotes, & descen-
dentes; Vel an masculinum concipiatur
fæminum; Sive, an attendi debeat proxim-
itas gravantis, vel gravati; Aut an inter
patruelis, successio esse, debeat in stirpes,
vel in capita; Vel an Trebellianica possit
prohiberi filiis primi gradus, cum multis
similibus involutissimis quæstionibus;
Omnis autem istæ & similes hodie ex-
planata sunt, atque in abstracto, disputa-
tione indignæ reputantur, dum ea solum
cadit in concreto; Igitur, regulæ vel re-
spectivæ limitationes, quæ in ea regione,
vel in eo Tribunalis extra controversiam

hodie firmata sunt, atque recepta, præ-
supponendæ veniunt, manifestaque incep-
tia est, irrisio ne quidem digna, chartas al-
legationibus defuper implete, & præser-
tini in magnis Civitatibus, vel Tribuna-
libus respectivè; Sed eis præsuppositis,
strictè insistendum est, in exclusione, vel
inclusione limitatione, ob illius casus
particularès circumstantias.

Major quoque inceptia est, nimirumque
nauseativus stylus ille cumulandi allega-
tiones, atque cum eis inaniter chartas re-
plendi, super illis axiomatibus, vel prin-
cipiis, que sint notoria, nullamque reci-
piant alterius Partis contradictionem;
Puta quod possessor anteriori, compet-
tat manutentio; Vel quod fideicommissi-
ario, ducto de fideicommissi existentia,
& pertinentia, ac legitimatio ne personæ,
& identitate bonorum, & incompeten-
tia detractionis danda sit immissio; Sive
quod in prophanis, data revelantia, ne-
ganda non sit remissoria in prima instan-
tia; Aut quod praesentato ab omnibus
patronis, vel à majori parte, constito de
jure patronatus existentia, & pertinen-
tia, & capacitate praesentati, danda sit
institutio; Vel quod literæ Apostolicæ
justificatae, sint excquendæ, cum similibus;
Super his etenim, utique fatuitatib[us] tri-
buendum videtur, auctoritates conge-
re; Ad instat illius, qui sequuto aliquo
cati in meridie, cum magno labo-
re, ac sumptu, multos curat testes indu-
cere ad probandum quod tunc esset de
die, & non de nocte; Et per consequens
non videtur quænam sit excogitabilis ra-
tio, vel finis, ad quem ista inceptia exer-
ceatur.

Tunc itaque iste labor oportunus est,
nimirumque commendabilis, atque scri-
-39-

bentis etudiorinem probat, quando aga-
tur de articulo adhuc dubio, qui existat
in illis terminis, in quibus apud antiqui-
ores, erant superius enunciatae, ac similes
questiones.

Longe autem commendabilius, quan-
do scribens, agnoscendo quod illa opini-
o, que in loco vigeat, erronea, maleque
fundata sit, solunque recepta ex abusu
pragmaticorum procedendi more pecu-
dum, vel avium, assumerat opus, illam im-
pugnandi, ac ostendendi erroris, sive il-
lam declarandi; Tunc etenim si haberet
possunt multæ auctoritates graves, que
id comprobent, expedit eas perquirere,
& cumulare, non autem procedere cum
falsis ratiociniis, cum similibus, quibus cas-
dem congruat ratio; Sed ea cessante, non
videtur, ad quid id delerviat, & cui fun-
damento, vel rationi innixi sint illi, qui
hunc nauseativum stylum adhibent; Ni-
si dicatur, quod sint ex illis inepitis picto-
ribus, qui nescientes corpus, ejusque
membra bene delineare, & efformare
toti insistunt in magna colorum conge-
tie super vestibus, aliisque inuulibus or-
namentis, que tabulam potius detur-
pant, eamque apud peritos reddunt con-
temptibilem; Bene verum quod pulchra
videbitur pueris, & mulieribus plebeis,
vel reliquo penitus ignaro vulgo &c. Ita-
à pari iste ignorabilis modus scribendi, re-
ferendus est stylo plebis, seu vulgi lega-
leici; ideoque meritò plebi seu vulgo in-
fimo, & pedaneo placer, quia stylus forte
altrius adhuc altitris eorum intellectus
est incapax.

Et nihilominus, etiam in casibus, in
quibus hunc laborem adhibere congruat
ille adhibendus est, cum illa scriptorum
segregatione, vel ponderatione, de qua
habe-

habetur supra in Rubrica Rotz, *supra dicto disc. 32.* occasione agendi de idea Iudicis, cum eadem, quæ de Iudice ibidem cuncte, scriptoti, vel Consulenti con-₄ gruant, ibique videri poterunt.

In reliquis etenim, ubi scriptor, methodè, ac alèloquatur, plures presupponendo conclusiones, vel regulas, ex quibus ad aliquam inferat consequentiam, vel conclusionem, utique (circa manifestam ineptiam) opinandum non est, quod ille non habeat notitiam illatum auctoritatum, quæ desuper habeantur, ob tam magnam copiam Collectorum, quam hodie habemus, adeò ut etiam tyronibus, quivix principia calleant, nimirum facile redditum sit, magnas facere consuetationes; Idec que iste stylus est infirmi vulgi, seu inepta plebis legoleiorum, quantum nomen, etiam apud primos legum, ₄₀ vel artis oratoriarum patres, & magistros, in uero contempnibile semper fuisse habemus scriptum. *Ciceru Seneca, & alii quo-
resert Quinilianus dicit cap. 3. lib. 12.*

Dicere solent aliqui, quod hujusmodi cumulus allegationum, atque atticuli plena reassumpro, prodesse possunt pro im-₄₂ petuis judicibus, prælettim patvorum locorum, cum quibus presupposita fieri non possunt neq; ego improbo stylum quando ista necessitas cogar; Verum id in magna Civitatum, & Tribunalium Ju-
dicibus, non est supponendum; Alius enim dicendum esset quod orator debeat multas facere digressiones docendo etiā regulas grammaticæ, eo quia multi adesse possunt Auditores, qui linguam latinam non intelligant; Et tanien esset iste clarus error, ac inepta manifesta, quoniam supponendū est, quod oratio fiat iis, qui grammaticæ regulas calleant, ita à parti-

Stupendum itaque est principaliter congrua applicationi, pro illius individui casus particularibus circumstantiis, atque propiore decidendo; Ad instar medicorum, qui evocati ad infirmi curandum, vocare non debent disputationi scholasticarum questionum, sive longis inutilibus apparatus, vel discursibus academicis, super propositionibus generalibus; Sed eas, ut pote notorias, & certas presupponendo, incumbere debent congrua applicationi, ad effectum curandi illum infirmum bene perquirendo causam morbi, ac etiam ponderando illius praecisi corporis habitum, ac vires, ex quibus judicare debebunt, an congruant illa remedia, quæ doceant regulæ generales artis, atque alia erunt imperiti, & contemptibiles medici curationi infirmi non apti; Et hic est casus, etiam scriptorum seu Consulentium pro causatum opportunity.

Magnas item questiones disputant ali-
qui Canonista & Morales, super mune-
re Advocateorum, an scilicet, & quando
liceat illas causas tueri, quæ, pro eorum
opinione, injustæ videantur, adeò ut, si
ipsi essent Iudices, sententiant favore
alteius Partis; In hoc autem, ac simili-
bus, quæ internum forum concernunt,
nullæ sunt meæ partes agendi, quoniam
ex iis quæ pluries alibi insinuata sunt viro
forensi versato in iis, quæ exterum for-
um concernunt, incongruum est, hoc
minus assumendi questiones fori inter-
ni, ut pote extra propriam sphaeram, ut è
converso incongruum est professoribus
fori interne se ingerere in iis, quæ ad ex-
ternum pertinent, sub tit. de usur. disc. 1. &
2. & alibi pluries.

Relinquendo itaque integrum locum
Oo 3 veri-

veritati, discursivè tantum, sive ad quan-
dam propriam satisfactionem (quatenus
pertinet ad Advocatos Curia Romanæ
de quibus agitur) videatur quod manife-
sto æquivoco laborent Scriptores illi, qui
non distinguendo regiones, vel eatum di-
versos mores, &c. sive generaliter, ac in
definitè loquuntur de Advocatis, innixi
auctoritatibus eorum, qui juxta propria-
rum regionum mores, ac styllos, illos sup-
ponunt Advocatos, qui etiam acta, &
processus ordinant, atque eorum qua fa-
cti sunt, curam habent, habendo Procu-
ratorum tanquam subordinatum, & in-
fetiorem ministrum practicum, seu ex-
equitatem eorum, quæ ab Advocato de-
mandentur, justa eam proportionem,
qua in Curia habetur, inter Procurato-
res, & Sollicitatores, adeò ut Advocato
bene innotescant ea, quæ facti sint, atque
ad ipsum pertineat, exceptiones propo-
nere, ad subterfugia, & dilationes, quæ
calumniam redolere valeant.

In iis etenim, quæ consistunt in facto,
eius veritas est certa, & invariabilis, hu-
43 siusmodi Scriptores bene loquuntur, quo-
niā tueri causam injustam de facto, re-
dolet per necesse fomentum calumnia-
rum, ac etiam mendacium, quod est de
genere malorum, atque semper, & intin-
sece est malum, ideoque injustè defen-
ditur ille debitor, vel rei alienæ illicitus
detentor, qui verum credit ore, vel rei
dominiū de fatigare curet, cum calumniis,
& cum subterfugiis, vel cum falsis proba-
tionibus,

Id autem penitus incongruum est illis
Curia Romanæ Advocatis, qui (ut de-
44 ret) superius explicatum puri iuris Con-
suli munus gerant, respondendo de jure
tantum, super iis, quæ in facto, per cause

Patronum præsupponuntur, cum bona
fide, credendo, quod illa vera sint, adeò
ut, causa justitia, vel iniustitia, pendeat ab
articulo juris dubio, sive dubia applica-
tione regulatum juris, ad illam facti spe-
ciem; Atque tunc solum (pro meo ju-
lio) istis Advocatis, præmissæ dubitatio-
nes benè congruee videntur, quando
scilicet agatur de illis, (nummum tamen ra-
tis) calibus, in quibus agatur de re, in jure
clara, & certa, verumque judex adeò impe-
titus esset, ut decipi valeat, sive altera
Pars defatigari, cum propositiōnibus po-
litivè falsis, vel certè reprobatis, aut
cum aliis malitiosis fallaciis, quas Judex,
vel alterius Partis parum peritus defen-
sor non cognoscat, cum tunc pariter in-
teste videatur eadem ratio doli, ac men-
daciī, seu calumniae, ut in iis quæ facti
sunt, habetur.

Vbi vero cesseret ista circumstantia, quia
nemp̄ agatur de punto Juris ambiguo,
& disputabili, ut pro frequentiori con-
tingentia praxis doceret in classicis Cutiæ
Advocatis, dum isti assumi non solent in
causis planis, sed solum in ambiguis, &
quando causæ Patronus agnoscat quod
eius vires non sufficiant, adeò ut frequen-
tius Advocati evocati soleant, eo modo
quo medici extraordinarii alicujus ma-
joris nominis, & existimatioris, evocan-
tur per medicum ordinarium, quando
videat infirmum in aliquo periculo sta-
tu; Et tunc, non videtur quomodo ad
proxim reduci valeant ea, quæ per dictos
professores interni fortis deluperium con-
suctis metaphysicis, vel idealibus discusi-
bus in abstracto ponderati tolent, circa
propriam opinionem vel conscientiam;
Tum quia Advocati non judicant, neque
cogunt Iudicem ad ita judicandum, sed
solum

solum insinuant motiva comprobata cum auctoritatibus, & doctrinis, quae habentur in libris impressis, ideoque de facili videti possunt, earumque fallacia dignosci; Tum etiam quia, in magnis Civitatis, & Tribunalibus, adest copia Advocatorum, literatorum, qui è converso per alteram Partem assumpiti, id detegere possunt; Ac etiam ipsi Iudices supponendi sunt petitii, vel quod peritos habent Assessores, vel Adujtores.

Magis autem ex eo, quod quotidiana praxis docet, ut in ambiguis articulis juris, seu in ambiguis applicationibus, ob ingeniorum varietatem, id quo duni videatur album, alteri æqualis doctrinæ, ac integratæ, videatur nigrum; Quinimò ut in eodem Tribunal, ex eisdem, motivis, non immutato facto, pluries retractentur resolutiones, vel sententiae; in omnibus materia, & presertim ruit de fideicommiss. disc. 179. Vnde propterea frequens praxis docet, quod convocato congreſsu plurium insignium, & priuati nominis Advocatorum, pro lola veritate concludatur causam esse in tuto, & tamen diversus sit infelix eventus; Et è converso concludatur quod causa sit nimium periculosa, & tamen sit facilis, & felix victoria, ut præsertim in questionibus ambigua voluntatis, mortuorum, vel etiam viventium, quotidiana experientia probat; Adèd ut stulti, pio meo sensu, reputati mereantur illi Advocari, vel Professores, qui tutè, atque constanter, loquuntur de justitia, vel injusticia causarum, quarum resolutio, ab articulis juris controvertit, fortius vero, à dubia applicatione decisionem expectat.

Item quia magnum resularet præjudicium Partibus, ut Advocati postquam

assumpti sunt, atque de cause rueritis sunt instruti, ob eorum diversam opinionem, deberent causæ defensionem deftere, quoniam ita esset pandere secreta causæ, illamque declarare injustam, antequam Jūdex id agat; Et tamen potest ipse decipi, ut frequentissima praxis docet; Et in summa esset res omnino impracticabilis; Ideoque libenterab isti scriptoribus audiens, quis nam sit ille, qui credat istam veritatem ita cognoscere.

Illud autem onus, Advocatis, aliisque Professoribus, incumbere pro meo iudicio viderur, ut consulti pro veritate, illam sincerè, & candidè dicant, eo modo quo cani ex proprio tensu, vel opinione credant; Siue ut assumpiti ad causæ defensionem, proprios sensus, propriaque difficultates clienti aperiant, ut ita rebus suis consulat, omnino abhorrendo stylum illorum, qui turpis Incri graria, atque (ut vulgo dicitur) ne pipiones à columbaria expellantur, omnes asterrunt caulas bonas, & juitas, adhibendo illud nimium damnable dictum, ut nulla sit causa mala, quam bonus Advocatus, non possit facere bonam; Ac etiam mea fuit consuetudo in parvis locis, atque apud pedaneos Iudices, apud quos auctoritas scribentis impressionem facere possit, nunquam scribendi, nisi pro veritate; Quæramen ita obiter, & discursivè insinuata sint, nihil pro foro interno firmando, cum meum non sit assumere questiones opinionis probabilis, vel probabilioris de qua videant ii ad quos pertinet, de ista questione Pagnan. in cap. ne invitarii de constitutionibus ex num 381. de Beneoper. moral. de conscientia opinante dubitat. 4. B. oper. moral. tom. 1. ex num. 738.

Problematica item est quæstio, an pluri-

ribus Advocatis in eadem causa scribentibus, congruat necne, omnes eorum informationes, reducere in unum compendium, quod subrestrictus vocabulo, in Curia explicatur, cum omnium subscriptionibus, juxta usum, qui antiquitus magis ratus, hodie, verò, ab aliquo moderno tempore nimium frequens in Curia videatur; Aliqui siquidem id commendant, ne dum ob majorem ludicum commissitatem, & ne fastidianur lectura tot informationum, quae contineant idem, unde propterea remanere videtur superfluous labor; Tum etiam, ob causarum servitium, quod scilicet præ consueta ingeniorum diversitate, aliqui Advocati intollerare magis soleant in certis motibus quam in aliis; Et alii è converso magis in iis, quæ per alios negliguntur; Ita enim consuluntur huic inconvenienti, atque omnia in una scriptura proponantur; Idque expediens reputatur, ob eamdem rationem varietatis ingeniorum, quæ in Iudicibus quoque contingit, unde propterea, quod uni placet, alteri displaceat, & è contra.

Ab antiquis enim nosti, is magistri Advocati monumentur, omnia motiva deducere, etiam ea quæ ipsis levia videantur, cum sepius ex eis resolutiones favorabiles reportentur, iis neglectis, quæ ipsis solidata, ac meliora credant, juxta alias insinuarum exemplum dapiferi qui non illos cibostantum, qui sibi boni videantur, apponere debet in mensa convivii, in quo multi accumbant, sed debet apponere omnes illas ciborum species, quæ haberi possint, ob gustum, & stomachorum diversitatem, dum pluribus Advocatis in causa scribentibus, iudices ex genio, vel causa, unus informationis lectura contenti esse solent, supponendo quod alii ea-

dem dicant, & consequenter non videant alia motiva.

Alii vero è converso id non laudant, nisi in aliquibus casibus minimū ratiō coniungibilis, in quibus causa qualitas, ex necessitate, ob multipliciterē motivorum, quamvis laconicus adhibeat stylus, informationes prōlixas exigit; Vbi verò pro frequentiori contingentia, (ut decet) non corruptatur, optimus, & nunquam satis laudatus antiquus Cuius stylus, brevis, ac strictus ad punctum abhorrendo superfluitates ut supra, tunc damnable portus id reputant; Vnde propterea ab ipsiusmet primis temporibus, in quibus Curiam practicare cœpi, ac semper successivè, expertus sum quod iste fuit sensus magis communis Advocatorum, seniorum, & primi ordinis, ex tripli ratione; Primò nempe, quia frequentius, in causis praesertim gravibus, pro quarum directione, juxta superius insinuatum commendabilem stylum, haberi solent congressus, seu congregations, vel ob præviā ejusdem causæ disputationes in alia instantia coram Anditore Cameræ, vel alio iudece, omnia motiva seu merita, omnesque doctrinæ, seu auctoritates, omnibus pariformiter innotescunt; Et tamē, inter plures in dies experimur varios scribendi modos, quod scilicet alii sunt boni, & excellentes scriptores; Et è converso alii mali, & inepti, dum vis est in meliōti, vel pejori stylō; Ut in aliarum literaturam professoribus, & praesertim in historicis, vel chronistis, aut in scriptoribus epistolariis & familiarium, qui vulgo secretarii appellantur, quotidianā praxis docet, quoniam pluribus easdem facientibus erunt enarrationes, unus bene, & excellenter; Alter vero male, & insipide,

idem

idem explicat; Ad instar plurium coquatum, qui eadem ciborum species diversimodè condiunt; Sive plurium pictorum, qui eadem figuræ, super eodem individuo modulo, in diversis tabulis pingunt, cum similibus, quoniam vis est in stylo, seu in modo dicendi, cum in aperi vel unicoloris spicere, & elegantia, unde in aperi, vel minorem facient impressionem; Et per consequens improprium videatur, quod si plures pictores, diversas tabulas, super eadem figura consecerint, melius, vel deteriorius explicantes desideratam imaginem, ut committi debeat uni juniori, qui forte minorem proxim vel pertinaciam habeat, quod ex omnibus, unam efformet tabulam publicè exponendam, quoniam in substantia erit pictura unius juvenis, juxta ejus pingendi, seu delineandi modum, ita obscuratis tabulis pictorum excellentium.

Secundū quia, cum nemo sit qui ingenio cedere velit, omniq[ue] ævo, amor, ac extimatio sui ipius supra alios, magnam & ruper habuerint dominationem, juxta vulgate exemplum symiæ, cui propriis symioli cunctis animalibus pulchritores vindentur; Hinc sequitur quod quilibet ex pluribus scribentibus, ambit, atque inculcat, ut ejus motiva, eo modo, quo ab ipso deducta sunt, reportentur, ægræ ferendo quod aliter fiat, unde propriea compendiū extensor, ut omnibus satisfaciat, cogitat componere corpus informe contra ordinem symmetricum, atque ut vulgo in Curia dici solet, informatio continet quandap' male ordinatam consarcinacionem que vulgo saluus nuncupatur.

Et tertio fortius, quoniam in operibus ingenii, major stimulus est ille ambitionis, & emulationis, quod scilicet in con-

cuso plurium idem opus componentium, quilibet studeat, ita perfecte, ac bene illud agere, ut plusum majorem reportet; Idque præstissimum in Advocatis juvenibus commendabiliter cordi esse solet ac debet, unde propterea acutus ingenium, longeque major adhibetur applicatio; Atque id non solum infinit in privatam illius cause utilitatem, sed etiam in bonum publicum, quod scilicet ita ex continuatis actibus, sit habitus bonus, sicque plures efficiuntur excellentes profectores; E converso autem, ubi sciat, vel stante stylo, supponatur, quod faciendus sit restrictus, tunc languescit ingenium, atque cessat ista causa generosa excitationis, spirituum; Ex his itaque ista posterior opinio, melioribus reputari solet fundamentis innixa, quandoque pro regula teneri debeat negativa, quandoque pro causa qualitate limitanda, sed tarda.

Istam verò necessitatem, seu consuetudinem, produxit forte aliquorum modernorum scribentium abusus, corrumpendo adeo excellentem Cucia stylum, atque amplectendo stylum exterum ineptum, ac damnabilem, replendi chartas superfluitibus; Ac propterea, error, errores generat, atque multiplicat, quoniam si scriberetur (ut decet) juxta stylum Cucia, tunc ista necessitas non adesse.

Non desunt tamen, qui (forte non improbabiliter) huic abulum referunt moderniori diverso stylo Rotæ id decisionum editione, ob axiomam Regi ad exemplum &c. ut superius, quoque, agendo de eo Tribunal adverterit; supra disc. 32, Quoniam si in decisionibus adhibetur (ut adhibendus esset) ille stylus magistralis, qui adeo magno Tribunali

argentea. de hac specie moneta tit. de benef. disc. 89. tit. de pension. disc. 35. & tit. de credit. disc. 140.

Est quoque problematicum, an damabilis, vel commendabilis censerit debet Curia stylus, ut idem sit præmium, in casu victoriz, ac in altero (accumbentia, dum victoria, nullum aliud (pro frequentiori stylo) praesertim præmium.

Siquidem pro opinione damnante hunc stylum, urget motivum quod ita sub spe præmii, Advocatus fiat diligenter, magisque ingenium acuat; Et controlo autem pro altera opinione urget ratio, quod ita tollitur occasio Advocatis, ac defensoribus, turpiter agendi, atque curandi, per phas, & nephas, reportare victoriam, ex stimulo ejus majoris præmii, assumendo fortè aliquando potius partes mediatoris, vel negotiatoris sordium, & corruptelæ cum ludicribus, & Notariis, vel in obtinendo favores apud Iudices, quam Advocati in studiis, ac defensione causatum per tramites juris, & justitiae; Vnde propterea lex meritò ad eo Prohibuit in Advocatis, & procuratoribus, pacta quota litis; Ac etiam ob magna incommoda, quæ litigantibus exinde resultant, dum ob favoribiles sententias, vel resolutiones, antequam eorum esse, cum reportent, coguntur istud incommodum de proprio pati, atque frequenter casus probet, quod exequatio, vel effectus victoriz, nunquam obtineatur, ideoque potius iacturam, & damnum de proprio sentiunt, eisque magis expediti, illam non reportasse, sed passos esse succubentiam, istaque posterior pars est melior.

Quamvis item, super pactis, quæ licet à lege prohibitis, DD. plutes tribuant

hujus prohibitionis moderationes, & praesertim ubi participatio proportionata sit mercedi alias praestandæ, cujus loco succedat, adeò ut conventio bona fide potius inita dicatur, ad levamen, ac maiorem commoditatem clientis; Sive quod alias ex facti circumstantiis, cesseret ratio, cui haec legis prohibitus est innixa de isto pacto Farsinacq. quæst. 106. Duran. decis. 53. decis. 53; 8, in fin. Peutin. dei in principio. Adhuc tamen in Curia, pro frequentiori praxi, (cum nulla detur regula ab aliqua limitatione immunitis) hujusmodi conventiones non audiuntur, & praesertim in Advocatis, ac etiam in classicis, & qualificatis Procuratoribus; Tum quia, per bannimenta particularia, Juris prohibiti magis ampliata est, itatollendo illas licentias, quas de fin per tribuunt DD. subtilitates, vel declaraciones; Tum fortius ob communem existimationem, dum speciem infamie de facto id redoleret; Si enim damnable, atque existimatione præiudiciale reputatur petere, etiam extra judicium, fortius autem in iudicio, honorarium, ac mercedem alias licitam, & debitam, ut supra, multo magis quando hujusmodi conventiones fiant.

Iste autem Advocatorum ordo (ut supra insinuatum est) duplum habet speciem; Vnam scilicet eorum, qui consistoriales dicuntur, atque numeratum Collegium constituunt, cui cooptantur per Papam, cum provisione in titulum, tanquam per speciem officii vel dignitatis; Et alteram, generaliter complexivam omnium aliorum, qui de isto Collegio non sint.

III.

De Advocatiis Consistorialibus.

Super origine autem illorum Advocatorum consistorialium, variæ habentur opiniones; Vna enim opinio credit, id provenisse ex decreto seu provisione Benedicti X. de anno 1340. de tempore quo Sedes Apostolica in Avenionensi Civitate residentiam habebat; *Camill. Panuccius de operibus p[ro]p[ri]is Vrbis lib. 2. cap. 2. 3. & ex eo Loter. in typo collegii procuratorum.* Ex ea ratione quæ super jus assignata est, agendo de Papæ Consistorio, *supradic. 5.* quod scilicet, cum antiquitus Papa consuetudinem haberet, examinandi, ac decidendi per se ipsum, cum voto Cardinalem graviotem causam in Consistorio, quod propterea frequentius, bis in hebdomada tenebarit, cum interventu Advocatorum, & Procuratorum, etiam in contradicitorio; Incongruum verò, atque indecorum reputaretur, ut omne personarum genus, in eo ad eū qualificato confessu admittetur, ita fortè edocentibus inconvenientibus, quæ exinde, ob illos mores, à magis utbanis Romanæ Aulæ divertios, resultabant; Hinc proinde, ex pontificio decreto prudenter statutum fuit, ut ad orandum, sive ad informandum in Consistorio, admitti non deberent, nisi illi Advocati, & Procuratores, qui ad id expresse approbati, ac deputati essent; Adinstar illius provisionis, quam nostra aetate fecit Tribunal Rotæ, non admittendi ad scribendum in facto, nisi eos, qui prævio examine coram Decano, ut supra approbati essent, dum etiam in Procuratoribus, ut infra id statutum fuit,

Altera verò opinio, longè antiquior, rem expedit originem, ut scilicet, isti Advocati consistoriales (nuncupatione tractu temporis immutata) sint illi septem regionarii Vrbis defensores, qui à Divo Gregorio Magno, pro defensione pauperum, & aliatum personarum, quæ oppositionibus essent subiectæ, instituta fuerunt; Ex pluribus id arguendo; Tum subliger, ex vocabuli identitate, cum idem importet, defensor, ac Advocatus; Tum ex altera identitate numeri septenarii, Ac etiam ex identitate munoris, dum istis ex debito officii incumbit, pauperes, alias que misertabiles personas tueri; Plures quoque pondetando prærogativas, praefatis antiquis defensoribus competentes, quibus isti Advocati hodie potiuntur; Majores quoque antiquitatem attinendo ex eo, quod plures enunciare personæ, ita qualitate prædictæ, priusquam præfatus Benedictus X. sedem Petri occuparet; Et præterea Summus Pontifex Bonifacius Octavus, ac etiam insignes lutiis Consulti, *Lapic. Oldradus, & Raimundus, &c. alii.* Rubeus in opusculo Advocatorum Consistorialium cui redivivi defensori nomen tribuitur *cap. 1. Scannarol. de visit carceratorum lib. 1. cap 3. sect. 2.*

Quidquid autem sit, de unius, vel alterius opinionis veritate, atque integrum locum illi telinquentido, cum parum, vel nihil referat, an antiquior, vel recentior sit introduc[t]io; Sive de quo tempore, ad formam collegii numerati redacti sint; Certum est, quod numerus septenarius, notabilem habet antiquitatem, ut post primativa Ecclesiæ in u[er]o habitus, ut docet septenarius numerus Prothonotariorum, & Subdiaconorum Apostolicorum; Ac etiam, in moderniori Curia, idem septem-

septenarius est numerus Clericorum Cameræ, & Referendatorum; Cumque supernumerariorum usus invaluerit, eos modo, quo in Camera Apostolica Clericis invaluisse superioris advertitur; *supradic.* 33. Hinc sub Innocentio Octavo, idem in isto Collegio quoque statutum fuit, quod prius Callistus II. aliqui Pontifices in dicto altero Collegio Clericorum Camera decreverant, ut scilicet, ad solos septem numeratos, emolumenta, & munia spectarent, non autem ad alios supra numerum; Isti vero erant varii, dum ex testimonio Practicotum, qui scripserunt sub Paulo tertio, tres tunc erant, istud Collegium ex decem Advocatis constitutum esse referendo. *Vestr. in præxi lib. 2. cap. 18.*

Hodie vero (incertum est quo tempore id sequutum sit) ad instar fortè Collegiorum Rotæ, Cameræ, plurimumque aliorum & praesertim illius Prothonotariorum, ex duodecim constitutum est; Eadem tamen in praxi continuante differentia, inter septem antiquiores, & quinque juniores, quod scilicet, quamvis quoad honorificos tractatus, ac præminentias, in cappella pontificia, aliisque locis, ac etiam circa jus orandi in consistorio; Sive in facultate doctordandi; Vel in capacitate officii Rektoratus Studiorum, quod penes idem Collegium, ex Apostolica concessione, titulo oneroso, sub Sexto V. resideret, aliaque iura, vel prærogativas, & præminentias, equalis omnium sit conditio; Atamen quoad participationem emolumentorum, illa est inæqualis, cum ad solos septem antiquiores pertineat, cum aliqua majori prærogativa ejus, qui inter omnes majori polleat antiquitate officii, cui, ad instar omnium

aliorum collegiorum, Decani vocabulum tribuitur; Dummodo tamen, in eodem statu, vel sphaera Advocati perseveret; Ad deo, si diversum, quamvis majorem, Prælatura, aceriam Episcopalis, sive Archiepiscopalis, ac etiam Patriarchalis dignitatis gradum assumat, per quam, ubi non agatur de Episcopatu actuali, & residentiali, sed solum titulari in partibus infidelium, officium non vacat, sicut vacat per Episcopatum, cum actuali administratione, vel per assumptionem ad Cardinalatum, sive ad Auditoratum Rotæ, vel ad Clericatum Cameræ, cum tali calu, ad instar eorum quæ de Rotæ Auditoriæ dicta sunt, primus efficiatur secundus, atque decanatum occupet ille, qui inter simplices Advocatos sit antiquior; Ex ea congrua ratione, quod caput esse debet ex ipso corpore, ejusque natura seu qualitate, non autem ex diversa,

In cooptatione ejus, qui ad locum vacante per Papam assumatur, eadem observantur solemnitates adamissim, quæ supra in Rotæ Auditoribus insinuatæ sunt, *supradic.* 32. circa examen, cum duplice disputatione; Una scilicet publica, & solemnis in Aula magna Palati Cannulariæ, coram Collegio Cardinalium, totaque Curia, ut ibi dictum est, aliis Advocatis argumenta proponentibus; Et altera privata, quæ secreta dicitur, præviis quampluribus solemnitatibus, ad instar eorum, quæ in altero Rotæ Collegio adhiberi solet, prævioque consili processu, super vita, moribus, gradu doctoratus in utroque jure, legitimis natalibus, & aliis. Ea addita, per ejusdem Collegii statuta, quæ circa finem retroacti seculi, de anno 1582, ordinata fue-

runt, recensentur per Rabeum in dicto opusculo
Advocatorum Consistorialium cap. 1. num. 20.
ut natales, non solum legitimi, sed etiam
nobiles esse debeant; Ex ea tamen nobili-
tate, quæ legalis dicitur, apta distingue-
re nobilem ab ignobili in propria patria,
qualis qualis illa sit, adeò ut generosa de-
sideranda non veniat, ut quotidiana ob-
servantia docet de bù speciebus nobilitatis tit.
de preminent. disc 35.

Locum fixum, ex Apostolicis indultis,
eodem modo, quo de Rotæ Auditoribus
dictum est, tres obtinent Civitates, Bo-
^{§ 4}noniensis scilicet, Ferrarensis, & Medio-
lanensis; Alii verò novem, pro Papæ at-
bitrio eliguntur, atque pro frequentiori
contingentia, ex Vrbo, aliisque Civitati-
bus, & locis Italice ditionis temporalis
Ecclesie assumuntur, ac etiam ex He-
rritoria.

In hoc autem, major cernitur ea, quæ
agenda de Rotæ Auditorio supra insi-
nuata est, injuria, quam patiuntur illæ
duodecim adeò amplæ, & Romanæ Cu-
ritæ proficiæ provinciæ, ex quibus consti-
tuitur Regnum Sicilie citra pharum,
quod alias Apulie, hodie verò Neapoliti-
tanum dicitur, dum ab eo tempore, in
quo quidam Baldassinus, Neapolitanus
huic collegio cooptatus fuit, ratione co-
adjuutoriæ, habens alterum Baldassinum
successorem, illatum nationum fatum
tribuit, ut negligi merentur; Et forte
meritò, ita exigentibus rationibus, quæ
in eadem Rotæ rubrica insinuatæ sunt.

Longè verò major injustitia, in isto
Collegio elucere videatur, quam in altero
Rotæ, quoniam majora emolumenta,
quæ istud substineant, ex duabus potissi-
mum proveniunt causis; Prima nempe,
ex emolumentis, quæ obtinent pro

concessione gradus doctoratus in utro-
que jure, dum ista facultas, ab antiquo
tempore, penes istud Collegium, ex Apo-
stolicis indultis residet; ^{§ 7} dicto opusculo cap.
5. Et secundò, ex orationibus quæ sunt
in Consistorio, pro concessione palli, quæ
fiat Archiepiscopis; Siquidem major pars
eorum, qui doctoratus lauceam ab isto
Collegio luscipiunt, est ex illis qui ad id
ad Vibem accedunt ex dictis prævinciis,
ob quoddam matriculationis rigores, qui
circa omnem rationem adhibentur in
doctoratu conferendo per Collegium
Neapolitanum; Adeò ut forte unquam
detur casus, quo i Mediolanentes, Bononienses, & Ferrarenses, ab isto Collegio
dictum gradum suscipiant, quinimò ne-
que Herrufci vel alii subditi ipsiusmet
Status ecclesiastici, excepta Vrbe & locis
adjacentibus, ob frequentem Universita-
tum numerum nempe; Firmam; Peru-
sinam; Maceratensem; Vrbinatelem;
Ferratiensem; Bonatiensem; Pisanam;
Et Senensem; ultrà alias magis remotas;
Patavinam; Parmensem; Papiensem;
Taurinensem, &c.

Prout etiam, ex Bononiensi, & Medio-
lanensi Civitatis, unius tantum respe-
ctive pallii emolumentum obtinetur; Ex
Ferratiensi verò nullum; E converso au-
tem ex dicto Regno, ejusque provinciis,
obtinent emolumenta unius, & viginti
Archiepiscopatum ibi existentium, adeò
ut rectè dici valeat, quod pro majori
parte, Collegium ab eo Regno sustenre-
tur; Et tamen in eo locum non haber, ita,
(ut dictum est) meritò exigentibus, illa-
tum nationum, seu verius Metropoliticæ
Civitatis moribus, ac ventosis applica-
tionibus in levitatibus.

Locum habent hujusmodi Advocati
in

In Capella pontificia, ac etiam in pontificis equitationibus solemnibus, aliisque functionibus, more Collegiorum prælatitorum, cum quodam solemnni habitu coloris violacei, quem etiam adhibent, in dicta functione publicarum disputationum, aliisque publicis functionibus, illa præsertim exequiarum generalium, quæ longulissimis, post Kalendas, sunt pro Rotz Auditoribus, sive exequiarum particularium, singulorum Auditorum, vel Advocatorum Consistorialium; Aut in festo quod celebrat Collegium Procuratorum ut infra; Vclin apertura Rotz, ac similibus; Quinimò in quibusdam majoribus solemnitatibus, coronationis Papæ, & Imperatoris, & canonizationis Sanctorum, habent usum ejusdem vestis, quæ formam pluvialis habet; Atque in ista materia canonizationis Sanctorum, pluribns gaudent prærogativis. Tam quia, eis tantum conceditur, in publicis Consistoriis, desuper orare in illis spatiis, in quibus sequatur aliquod Papæ otium, ut supra in Consistorii rubrica advertitur, supra dñsc. 5. Tum etiam quia, in publica, & solemnni functione canonizationis, ad eos, vel eorum aliquos pertinet pariter orare apud Pontificem, atque petere adscriptionem illius servi Dei catalogo Sanctorum, quasdam alias prærogativas quoque obtinendo in ista functione, & in altera coronationis Papæ; Illam quoque valde estimabilem habentes prærogativam interveniendi in Conciliis generalibus.

Habitus vero domesticus, & quotidianus, antiquius, usque ad meam Curia praxim, erat communis, etiam aliis Advocatis non consistorialibus, vestis scilicet longe ad formam togæ, cum quadam

cappa perforata, cui mantelloni vocabulum tribuitur, pariter usque ad talos, ad differentiam illius cappe brevioris, vulgo mantelletæ, quam supra vestem, ad genuagurunt Episcopi, alioque Prælati, illi prælettini, qui sint simplices Referendariorum Signaturæ, abique alio adjuncto munere, dum, denegato eis usu coloris violacei, eundem adhibent colorem nigrum; Iste siquidem habitus erat communis omnibus Advocatis, tanquam toga doctoralis; Ab aliquo verò moderno tempore, per alios est intermissus; Et merito, cum indecorus vel respectivè incommodus, atque dispendiosus esset, praesertim juvenibus, vel iis, quibus natura, vel fortuna avara esset, circa professionis occupationes, & negotia, unde propterea, inolevit in Advocatis idem usus vestis, & pallii, pariter ad usum togæ, quam adhibent, Procuratores, & Sollicitatores, ac etiam Medici, alioque professores, & quorum habitus hodie communis est cum illo Clericorum secularium, qui ab aliquo tempore, ad instar, illum in usu habere cœperunt, de isto usu toga doctoralis ist. de juris dñsc. 33.

Hinc proinde lequatum est, ut iste usus cappe perforata, seu mantelloni remanserit singularis Advocatorum Consistorialium; Idque eorum estimacionis, apud populum & in aulicis functionibus nimium considerabile augmentum produxit, dum ita, quandam prælatitiam figuram quodammodo facere videntur; Et quamvis ex Alexandri VII. decreto, iste habitus eis privativè concessus fuerit; Attamen fuit concessio Solis de mense Augusti, dum jam communis usus id produxerat.

Inter Curiales autem, illam quoque ex

Sixto

Sixti V. modetna concesſione obtinent prærogativam præcedentia, ſupra alios Advocatos, adeo ut coiſtoriales junior, præcedat ſeniorum Advocatum non coniſtorialem *Conf. 62.* *Sixti V.* In infor-mando autem, ur in Rotæ rubrica adver-titur, ſupra dicto diſc. 32. nulla potiuntur prærogativa, circa commendabiliem ordinetum prioritatē temporis; Benē ta-men, circa aliquam magis honoriſcam associationem, quam Judices, juxta antiquos Curiae titus, faciunt omnium Cu-trialium, juxta eorum diverſas ſpheras, magis ſcilicet affiſciando coiſtoriales, quam non coiſtoriales, magisque Advocatos, quam Procuratores collegiales, & magis Procuratores collegiales, quam alios non collegiales, magisque iſtos, quam Sollicitatores.

Obtinet quoque iſtud Collegium, re-gimen, ac administrationem Vniverſita-tis ſtudiorum Vrbis, quæ ſub vocabulo Sapientiæ explicatur; Ac etiam nimium exiſtimabilis eſt uſus antiquus, de quo etiam antiqui Scriptores teſtantur, 2. Ve-64ſtr. diſc. cap. 18. lib. 2. diſc. opuſculo cap. 6 ob-tinendi à Pontifice aliiſus ex eorum fi-liis idonei, & capacis coadjutoriam cum futura ſucceſſione; Quod etiam quan-doque (litterarius,) in fratre, vel nepo-re, ex fratre praxis docer; In hiſ autem coadjutoribus, aliqua praxis, quæ à ju-ris regulis exorbiſtat, habetur patum commendabilis, quod ſcilicet, in eiſdem functioni-bus eodem tempore, cum eo-dem ſolemni habitu interveniunt, coadju-tus, & coadjutor; Ac etiam quod co-adju-tor, adhuc vi-vente coadjuto, locum antianitatis occupat, etiam ſupra eos, qui poſtea in ritulum provideantur, quod ni-mium refert, ut iure antianitatis occupe-

tur locus inter ſeptem antiquiores, qui ſolum de emolumen-tilis ut ſupra parti-cipant.

Relinquendo autem patiter locum ve-ritati (nullas Judicis, vel deciforis partes deluperi aſſumendo) an ex aliquo Apo-stolico induito, vel potius à caſu, & ex antiquo magis commendabili uſu, quod non niſi excellentes & priuarii Advocati huic Collegio cooptarentur, id provene-rit; illud tamen præbet plurimū ſacu-lorum continuata obſervantia, quod duo inſcripta Advocatorum officia, Cameræ ſcilicet vel fisci, & pauperum, pe-nes hujusmodi Advocatos Coiſtoriales eſſe conſueverunt, ut præſertim legitur de iſigni Jurisconsulſo Bonificio de Vitalini, circa eundem ſupra recenſitum annum 1340. Atque pte cæteris, mu-nus Advocati fiscaliſ, obrinuerunt iſig-nes Jurisconsulſi, quorum ſcripta apud posteritatem remanerunt, Silveſter Aldo-brandiuſ, Antoniuſ Gabrieſſiuſ, & Iо. Baptiſta Spada. Advocati Coiſtoriales, Rubeus in diſc. opuſculo cap. 7 & Chartarius in ſyllabo Advocatorum Coiſtorialium Scannarol diſc. lib. I. cap. 3. ſed. 2. Idque magna conſide-ratione eſt dignum, non quidem, ut Pa-pa præcise arctatus eſſe debeat ad præfa-ta munera, non niſi ex hoc perſonatum genere aſſumere; Id enim fabulosum eſt, atque ſtultitia ſpeciem redolat, dum ubi etiam explicitum addeſſet priuilegium, ad-huc tamen certum eſt Juris principium, ut illud non liget ipsum Papam conce-de-ntem, qui etiam officia collara, & priuilegia confeſſa tollere potest; ut de Re-galibus diſc. 148. Sed ut in pari cauſa, & quando in iſto Collegio adiunt viti di-erina, & integritate, aliisque animi con-ſtruis dotibus idonei, præligi de con-gruo

gruo mereantur, non autem, ut Principis vel Reipublice servitio, aliter exigent, id præciliam redoleat necessitatem.

Ex his autem liquet, istud esse munus nimia existimatione dignum, dum ipsæ causas prærogativas producit, ac etiam utilitatem bursalem considerabilem in septem participantibus mensuorum scutorum quinquaginta circiter, nullumque septuaginta exercitio Advocations impedimentum; Illudque etiam, ad instar Tribunalis Rotæ, Pontificum, Cardinalium, & insignium Præsum seminarii est, consuevit, dum ab eo, tanquam ab equo Trojano, multi Summi Pontifices, Cardinales, & Præfules prodierunt.

Reputantur item Papæ familiares, dum ad instar Prælatorum obtinent partem palatii Apostolici; Ipsique habentes in eorum Collegii protectorem Sanctam Ixonem Advocatum, ejus solemnitatem, cum interventu Collegii Cardinalium, & Rotæ Auditorii celebrant in Ecclæsia, quæ in adeo magnifico studiorum v. i Sapientiæ Palatio constructa est; Ac etiam curam, & administrationem habent per celebrißimam Bibliothecæ sub Alexandro VII. in eodem Sapientiæ palatio constructæ singularibus, ac excellentibus libris instructæ, multisque aliis portiuntur prærogativis; Isteque reputatur congruus gradus ad Rotæ Auditorium, aliaque majora munera.

IV.

De Advocato Pauperum.

QUAMVIS autem in Curia, magis quam alibi, consultum sit pauperum defensioni, & patrocinio, cō quia, omnes

Advocati, indistinctè statim charitatem libenter exercitant, ut etiam faciunt Procuratores, sive sint collegiales, sive non, cum adhuc quædam pia Congregatio Curialium, quibuidam festivis diebus haberi solita in Ecclesia Sancti Caroli ad cœnarios, pro receptione supplicum libellorum, perlonatum miserabilium, que gratuitum patrocinium implorent, ibique causa repartuntur; Ac etiam quia Advocatis Consistorialibus, ut potest illud munus obtinentibus in officium à Papa, istud onus incumbit; *Scannarol. de visit. ubi supra.* Adhuc tamen in causis criminalibus, ita consultum non remanet, ob stylum Curia alibi insinuatum, quod classici Advocati, & causum Patroni, nimil occupati in causis civilibus, tam spiritualibus, quam prophanis, abstinent a criminalibus, in quibus propterea patrum versati sunt, quasi quod istæ videantur professiones distinctæ, Civilistarum, & Criminalistarum, adeo ut earum quælibet totum occupet hominem; Ac etiam, ob alterum validè quidem commendabilem stylum, tractandi causas criminales cum nimia celeritate, adeo ut si pius, terminus defensionum restringi soleat ad horas; Et merito quoniam cum delinquentium, ac facinorosorum hominum punitio fieri potius pro medicina præservativa publica quietis, & tranquilitatis, ut homines à criminalibus arreantur, quam pro curativa criminis jam irretractabiliter parati; Hinc proinde, quo magis punitio est celer, cum recenti memoria criminis, eo magis est medicina proficia, & operativa, adeo ut frequenter contingat, ut pauperum Advocatus, & Procuratores, nedum omnibus aliis negotiis, sed ipsi metu cibo, & somno negleg-

Qq

Ais.

73. *Etis, cogantur hujusmodi defensionibus roti vacare; Ac propterea, quamvis istud munus Advocati pauperum, competenteribus emolumentis provisum sit, in annua summa scutorum aurum mille circiter, ultra alia emolumenta, & utilitates, quæ resulant à frenchitiis gabellatum quibus potitur, tanquam unus ex iis, qui sedent in Tribunali Cameræ, ut agendo de eodem Tribunali supra advertitur; Ac etiam facultatem, quam haber, perinde ac si esset unus ex Judicibus ordinariis, interponendi decreta, in actibus voluntatæ 75. jurisdictionis, puta in contractibus minorum, & mulierum ad formam Statutorum Vrbis; Nec non nimium existimabilis reputetur audientia Papæ, tam in diebus ordinariis, in quibusaliis officiis præstatur, quam etiam in diebus, & horis extraordinariis, quando res urgeat;*
76. Et quod magis est, videatur manus, quod magnam præbet occasionem meriti apud Deum, quando bene, & cum debita charitate exercetur, ut frequenter exerceti praxis docet, & præstet per hominem, nimia quidem probitatis, & charitatis Advocatum Eulebium amicum meum, virum candidissimum; Adhuc tamen, pro meo sensu, vel genio, his non obstantibus, videtur manus, nimium incommode, & erumnosum, utique non desiderabile; Tum ob prædicta incommoda, unde frequenter integras noctes 77. insomnes ducere oportet; Tum etiam quia, penè semper, standum est inter planetus, & sulpitia, ipsorum carceratorum, quos audire oportet, eorumque uxorum, & coniunctorum; Et quod magis est, cum agatur de gravibus causis, vita, & famæ hominum, cum damno irretractabili; Hinc prænde quando cau-

sa exitus, reddat defensionem non præficiam, illi semper remanere videretur quidam conscientia stimulus, pro omnimoda, & majori diligentia forte non adhibita; Sive animi angor, quod indebitè ad patibulum traductus fuerit ille, qui ab eo non reputaretur, illo opprobrioso sine dignus;

Ex his itaque sequitur, quod non defacili inventantur, neque sint frequentes Sancti Ivones, qui ex charitate, suoque ære vivendo, atque alia negotia deferendo, istud munus suscipiant, ideoque præcisè necessarii sunt illi, qui in officium, huic muneri, tori addicti sint, juxta omnium principatum, & magnorum Tribunalium stylum communem.

Præficitur itaque huic muneri per Papam unus ex ordine Advocatorum, atque juxta supra insinuatam præxim temporis considerabilis, ex illo consistorialium, qui non prohibetur continuare professionis exercitium, quod prius haberet in causis civilibus, prophanicis, vel spiritualibus, in Rota, aliisque Tribunalibus, cum id non sit incompatibile cum officio; De factotamen quædam species incompatibilitatis resultat, ob continuas occupationes ut supra;

Potitur iste Advocatus, jam recensisit prærogativis, habendi audientiam Papæ, & sedendi in Camera, more aliquotum, qui Camerales dicuntur, nec non exercendi voluntariam jurisdictionem, cum considerabilibus emolumentis pariter insinuat, atque est officium regulariter, & de sui natura perpetuum, quod per mortem, vel per promotionem ad majora munera incompatibilia cessat; Ac etiam jus habet interveniendi in omnibus Congregationibus criminalibus, quæ pro com- mendâ

pendibili stylo ; qualibet hebdomada habentur in superiori senatus Tribunalibus, Gubernatoris, Auditoris Camere, & Vicarii, ac etiam in foro Capitolino, sedendo etiam de tempore quo causa examinatur, ac vota proferuntur eodem modo quo Advocatus filii, quem precedit, dignorem locum occupando ; Prout etiam intervenit in visitationibus carcerum, ut supia insinuatum est in rubrica, in qua de hujus visitationis Congregatione agitur ; Atque nostraestate in ultima Cardinalium promotione facta per Innocentium decimum, pro consuetis Curie contingentis, rerumque circumstantiis, ab isto munere Advocati pauperum, cum sola aliquorum mensium praelatura utriusque Sigillaturae mixtura, vidimus (digne quidem) cœlum ad purpuram, magnum, in minoribus, & in majoribus, amicum meum, Carolum Gualeum Vrbevetanum, nuper immatutè defunctum.

Prohibetur autem iste Advocatus scribere ad defendam, divitum & idoneum, cum præmio ; Et merito quidem, ex dupli probabilitatione ita prouisum est ; Primo scilicet ne magis deditus hujusmodi causarum defensioni, quæ præmium habeant manuale, deserat causas pauperum, veleis (ut decet) non sit ita diligenter deditus ; Ideoque congruit, ut singulariter sit in eis occupatus, dum causæ civiles compatibilis dilationes, ac moras pati possint ; Secundo, ne detur anima, vel occasio turpiter agendi, ac etiam à minus idoneis præmium extorquendi, sub affectata credulitate vel opinione quod essent idonei ; Aliaque super hoc munere recententur per illos, quide præxi visitationis carceratorum volumen

componere laudabiliter proficiunt, Scannarol. de visitatione carceratorum.

V.

De Advocate Camere & Fisci ; accessum de Promotore Fidi.

Ex eodem Advocatorum ordine, ut supra, juxta stylum, omnibus principiis communem, per Papam assumitur unus, qui in officium tueretur causas 84 Camere, & filii tanquam Advocatus, a gendo solum de iis, quæ juris sunt, juxta supra insinuatum stylum Advocatorum Curie, eum de iisque consistunt in facto, circa compilationem, processus offensivi & defensivi ejusque visionem, aut lecturam, ac alia hujusmodi, pertinente ad duos Camere, & filii Procuratores, de quibus infra.

Dicitur autem Advocatus, Camere, & Filii, quoniam licet, in grammatical, ac etiam in legali significatione, ista vocabula Camere, & fisci, synonima sint, idemque sovent; Nihilominus pro stylo, seu loquendisu Curie, reputantur diversa; Ut enim alibi pluries advertitur, duplex fiscus habetur; Unus scilicet qui dicitur favorabilis, & privilegiatus, concernens publicum ætriarum Principis, vel dotem Reipublicæ, constitutam, ex iuribus regalibus, aliisque publicis emolumentis, non pœnalibus; Et alter odiosus, tam circa personalem delinquentium punitionem, pro qua fisci officiales, & defensores, ex officio instant, atque principaliter incumbunt, quam etiam pro interessu bursali, quod resultat a publicationibus bonorum, & pœnis pecuniaris, & ratatione criminis, vel contumacie fisco

fisco applicantur; Vnde proprieta privilegia tacita hypothecæ, & potioritatis in bonis postea quæsitis, adversus anteriores, ac alia, quæ per legem, fisco attributa sunt, primo fisco favorabili, non autem alteri odioso competitunt; Atque huic posteriori, non autem primo, congruit vulgare dictum *Plinii*, in epistola ad *Trajanum*, quod sub bono Principe, fisci causa semper mala erit; Ac propterea sub nomine Cameræ explicatur prima fisci favorabili species, cuius causa post consumptam primam instantiam, vel respectivè quandoque secundam coram Apostolicis Col-⁸⁷ lectoribus, & Thesaurario, vel Camerario, cognoscuntur in Tribunalis Cameræ, quod se non ingent in confiscationibus bonorum delinquentium, vel in aliis mul-⁸⁶ etiis & pœnis pecuniaris ratione delicti, cum solum de illis causis criminalibus seu pœnalibus, ipse cognitionem habeat in alteriori instantia, quæ dependeant à iuribus cameralibus; Puta in causis decupli, contra administratores, vel Appaltratores fiscales, qui computa minus fideliter tradant; *tit. de Regal. dist. 1:9. sum seqq.* Vel ubi agatur de pœnis, ob fraudatas gabellas, sive ob occupata bona, vel iura Cameræ; Aut ubi ageretur de illis confiscactionibus, quæ civili potius, quam criminali more fiant de illis bonis, quæ in isto principatu possideantur per illung^g qui in altero principatu, vel territorio sententiam capitalem, veram vel contumaciam, cum publicatione bonorum palliis fuerit, *ad tit. de Regal. dist. 160. & lat. in supplemento* dum in pœnis & confiscactionibus, quæ fiant in Tribunalis Gubernatoris, vel Auditoris Cameræ, & Vicarii, ac in aliis, tam Verbis, quæ reliqui Status ecclesiastici, ut potè pertinentibus

ad Tribunalia criminalia, Tribunalis Cameræ se non ingerit, ideoque inolevit ista vocabulorum discretio, quod scilicet, aliud sit Camera, & aliud sit fiscus, cum distinctis patronis, seu Procuratoribus, dum ille qui est Cameræ, dicitur Commissarius; Ille vero qui est fisci, appellatur Procurator fiscalis ut infra de eis a-gendo.

Cum itaque iste Advocatus, atque Procurator, in iis, quæ juris sunt, openi præstatore soleat, ac debeat; Hinc proinde dicitur Advocatus Cameræ & fisci, ad denotandum utrumque manus, dum iste Advocatus jus habet interveniendi in omnibus Congregationibus criminalibus, quæ ut supra sunt, qualibet hebdomada, in Tribunalibus. Gubernatoris, Auditoris Cameræ, & Vicarii, ac etiam in Congregatione Consultæ, quæ, ut supra, in eius particulari Rubrica, habetur bis in qualibet hebdomada, nec non in visita-
tione carcerum, & in aliis congressibus, in quibus de causis criminalibus agi con-tiogat.

Majus vero, ac principale ejus munus, versatur circa causas camerales alterius fisci favorabilis, quoniam cum materia criminalis, comparativè ad duas civiles, prophanam scilicet, & spiritualem, theo-ricè sit nimirum facilis, & finita, adeò ut ille ingeniosus professor, qui le illi addic-
cat, ad breve tempus, quoad partem theoricam, seu scientificam, valde peri-
tut, ac excellens reddi valeat, quod utique de præfata duplice materia civili, etiam si vivat centum annis, non de faciliter ser-
poteat; Major autem materia criminalis difficultas, vel peritia consistat in praxi,
pro qua exiguntur magis experientia, &
lagacitas, quam pars scientifica theorie-

Minc

Hinc proinde, nimirum ratiō sequi solet, ac debet necessitas recurrendi ad majorē peritiam Advocati, cum ad munus Procuratoris fiscalis, cui principaliter istae partēs incumbunt, assumi non soleat, nisi criminalista peritissimus, & qui diu, per omnes criminalitatis gradus transferit, ac 82 versatus sit, etiam gerendo munus Judicis, vel Locumtenentis, cum istud officium Procuratoris fiscalis generalis Urbis, reputetur primus, ac major criminalistarum gradus; Accedente peritissimum, quod in Curia, & præterim in Tribunalum Gubernatoris, & in Congregatione Consulte, in quibus majora, & graviora negotia criminalia peraguntur, pro frequentiori praxi, proceditur cum stylis, & cum bannimentis, ac etiam cum motibus propriis pontificiis, adeò ut nimirum rati sint casus, in quibus ita provisum non sit, unde propterea ad apices, vel regulas juris communis, convolare oporteat, atque majorem Advocati peritiam adhibere.

Hinc proinde, in quodam extra judiciali dubio, quod incidenter de recenti excitatum fuit, an scilicet, clericatus, præfertim in sacris, compatibilis esset cum hoc officio Advocati Cameræ & fisci; Illi, qui incompatibilitatem asseverabant præcipuum constituebat fundamentū, in decreto Concilii Lateranensis sub Innocentio III. registrato inter decretalē, in cap. sententiam 9 de Cler. vel Monach. per quod exprestè inhibetur Clericis ne languinis causas agant, atque in eis quoque modo le ingerant; Et ex cuius decreti, 92 aliorumque Canonum, vel Sanctorum Patrum auctoritate, Canonistæ, & Morales, in specie istorum munierum, Advocati, & Procuratoris fiscalis, firmant, ut

per illa, irregularitas incurritur, sicut illa que dicitur levitatis, quoniam non solum manibus, seu cum gladio materiali, homicidium committi, & sanguis fundi dicitur, sed etiam cum gladio lingua, & sic cum petitione, vel consilio, aut mandato, vel alia cooperatione, juxta sententiā Divi Augustini, agendo de passione Domini, quod licet per milites, non autem per Scibas & Pharisæos, aliosque Judeos, materialiter crucifixus fuerit, magis tamen occisus fuerit gladio lingua, & clamando ad Pilatum Crucifige, Crucifige. Ex his ita firmant alii relatio Majol. de irregularit. lib. 2. cap. 9. Giballin. de irregular. cap. 4. diff. 1. 6.

Diversa tamen erat mea opinio, quam audivi magis communiter in Curia apud bene veritatis haberi, ex ratione superius recentita, quod scilicet revera istae partes, instandi apud Judices in casibus particularibus, propœna ordinaria delinquentium in concreto, aliaque gerendi, quæ ad idem tendant, revera sunt Procuratoris fiscalis, qui totum agit; Interveutus autem Advocati in Congregationibus criminalibus, quamvis per Apostolicas constitutiones æditas super reformatioe Tribunalium injungatur; Scannarol. devisu. carcerat. lib. 1. cap. 4. num. 14. de Rubeis in dicto opusculo disce, 7. num. 35. & seqq. Atamen ille, istas partes, juxta frequentiorem antiquum stylum, non gerit, sed potius, tanquam insignis, ac primarius Jurisconsultus (qualis hucusque semper esse consuevit ille, qui hoc munus occupavit) habendo votum consultivum tantum, non autem decisivum, gerit partes Consiliarii pro veritate, super iis, quæ in punto juris ambigui consistant, ne in aliquem errorē, cum justitia detrimento incur-

incurritur, quod ex quæ se habere potest, ad inquisitorum coadmissionem, ac absolucionem, ita theoreticè, seu in abstacto, juxta ea, quæ proponuntur de jure respondendo, atque gerendo solas partes inlinuatoris, vel magistri, & principaliter consulendo pro servitio justitiae, ac Republicæ quiete, non autem se ingerendo in applicatione ad concretum, ut ille Reus tanquam sufficienter convictus de criminis tali, & tali pena puniatur, cum revera ista non sint partes Advocati, sed Procuratoris fiscalis ut supra; Contrarium autem pro frequentiori praxi est in aliis principatibus, eorumque Curis, & Tribunalibus, quod C. præciput; ac totales partes, quæ in Urbe geruntur per Procuratorem, explicentur per Advocatum, cuius Adjutor, vel Scilicitor est Procurator, eo modo quo infra, agendo de Procuratoribus, advertitur; Ac propterter alibi disputari solet quæstio, quæ tamen in Curia nunquam pro mea notitia auditur, an Advocatus fiscalis possit allegari suspectus. *Fontanell. decis. 30. Carenna resol.*

169 num. 31.

Et ultius, cum ista dicatur quædam irregularitas impropria, & remota, quæ non provenit à crimen, vel à peccato, sed ab actu lito, quinimodo meritorio. Hinc provenire potius dicitur à quadam majori Ecclesiæ pietate, quoniam Divinum oraculum Sacrae paginæ veteris testamenti, per quod vitæ sanguinum ab altari avelli præcipitur, tanquam mysticum potius quam morale, evanuisse videtur, ut post evanescat per Incarnationem, & passionem Christi; dum alias Papa non posset dispensare irregularitatem ex homicidio, præsertim voluntario, & crimino, cuius contrarium inconcussa praxis docet,

& revera logitur de homicida criminis; De ista vero specie magis levis, ac remotæ irregularitatis, in illis Tribunalibus, quæ Papalia sunt, & in quibus Judices, aliquique officiales, præficiuntur per ipsum Papam, qui rectè scier, quid acturi sint, id non procedit, per quandam virtutalem seu implicitam dispensationem, quæ ita inesse videtur; Ut docet praxis in Gubernatore, & in Vicario, ejusque Vicegerente, & in Auditore Camerae, quod interveniunt in hujusmodi Congregationibus, quatum ipsi sunt Præsidentes & Regulatores majores; Atque pro frequentiori praxi, & præsertim in Tribunalis Gubernatoris, ab istius sensibus, magis, vel minus rigorosis delinquentium, celer, & rigorosa punitio pender, ipseque calum referit Papæ, atque ab eo oraculum recipit; Idemque respectivè; In Cardinalibus Legatis, Præsidibus provinciarum; Et in Gubernatoribus Civitatum status ecclesiastici, qui omnes sunt Prælati, pro magna parte in ordine sacerdotali, & frequenter in Episcopali, & Patriarchali constituti; Magis vero, id comprobat praxis Congregationis Opisultæ, de qua superius in ejus partìculati Rubrica adsum est, quod in ea interveniunt multi Cardinales, & Prælati, ut plurimum in sacerdotali ordine constituti, ac etiam in Episcopali, qui quotidie missam celebrent, & tamen magis proximè, atque in longè maiori frequentia, causas sanguinis agunt, præcisè decernendo in concreto mortem inquisitorum.

Décretum vero Concilii Lateranensis in genere emanatum pro universo Oribe, prudenter adsum fuit, atque exactè observandum est, respectu Tribunalium tzularium, sive aliorum, quibus ista ratio non

non adaptetur; Adinstrar eorum quæ alibi insinuantur, circa militiam, vel notariatum criminalium, aliave officia secularia, quæ cum clericatu incom patibilia reputantur non tamen in servitio Papæ, tit. de pensione, disc. 47. & seqq;

In hoo autem versatur continuum, atque perpetuo damnabile pragmaticorum æquivo cum, attendendi scilicet doctrinas, vel leges, in sola litem, seu generalitate, non recte tendo ad congruam applicationem resulantem à debita distinctione casuum, & regionum, aliarumque circumstantiarum, & sine qua nunquam applicatio bene sequi potest; Atque exinde resultare solet frequens incutus æquivo corum, præsertim in Moribus, circa forensia, seu judicialia, quoniam nullam fori negotiorum practicam notitians habentes, procedunt cum propositionibus generalibus in abstracto, quæ foto interno bene congruere possunt, non autem adaptantur foro externo; Sive recte procedunt, in una regione, non autem in altera, ob diversos mores, vel styllos.

Nimis autem existimationis est in Curia istud officium, non solum ob interventionem in omnibus Tribunalibus, & Congregationibus criminalibus, in quibus ejus votum solet esse magni ponderis, magnæque auctoritatis, sed etiam ob altam majoris existimationis negotia cameralia pertinentia ad utrumque fiscum ecclesiasticum, & prophanicum, Papæ scilicet tanquam Papæ per universum Orbem catholicum, & ejusdem tanquam Principis ditionis temporalis; Ideoque iste Advocatus sedet quoque in Camera inter Camerales, atque intervenit in Congregationibus, quæ pro iuribus Camera figur co-

ram Thesaurario, quarum una Computorum, & altera Cameralis dicitur; Nec non in Congregationibus Montium & Baronum, ut supra de eis agendo advertitur; Et etiam in Congregatione Immuniciatis Ecclesiastica, & in altera Conffessoriali, omnibusque aliis, in quibus sedes vel Camera Apostolica, quoquo modo, directè, vel indirectè interesse habere potest.

Magis autem crescunt hujus Advocati existimatio, auctoritas, & occupaciones, quando (ut pro frequentiori præfixi sequi solet) ei injunctum quoque sit alterum officium seu munus, (quod tevera est diversum, ideoque à persona diversa occupari potest) Promotoris Fidei, id est Advocati fiscalis, vel oppositoris in causis beatificationis, vel cultus, aut canonizationis servorum Dei; ut ita melius Veritas inquiratur, atque per acrium oppositionum ignem perficiatur aut um, ne alias ex nimia pierate, vel devotione eorum, qui hujusmodi canonizationibus vel beatificationibus incumbunt, admittantur ea, quæ admittenda non sint; Ideoque intervenit quoque in Congregatione Rituum, aliisque congressibus, vel actibus, quæ istam materiam percutiant; Non intervenit autem in illis causis fidei, quæ aguntur in Congregatione vel Tribunalis Inquisitionis universalis, dum adest proprius, ac particularis fiscalis.

Emolumenta istius officii, sunt eadem, quæ superius insinuata sunt de Advocate pauperum & aliqua majora, dum illi volenti, interdictum non est, scribere in causis criminalibus contra reos, ad instantiam accusatorum, vel instigatorum, recepta mercede; Quod tamen, licet sit licitum, non tamquam honestum reputatur solet,

sulet, ideoque pro frequentiori praxi, possessores hujus officii ab hoc abstinere conseruerunt; Et quando admixtum quoque sit praedictum aliud munus Promotoris fidei, alia obtinentur considerabilia emolumenta, licita, & publica pro mercede magni laboris.

Occupati semper huc usque conseruerunt, ut etiam supra advertitur, istud munus per magnos, ac primarios Curiae viros, qui non solum essent insignes iurisconsulti, beneque verlati in utroque iure civili, & canonico, magis vero in feudali, cuius peritia principaliter necessaria reputatur, ob feuda, aliaque jura regalia Camerae; Sed etiam in exacta notitia Conciliorum, & ecclesiasticarum, ac prophanaarum historiarum pro iuribus, Sedi, & Camere Apostolicae bene tuendis, occasione controversiarum iurisdictionalium, vel praemotionalium, quae habentur cum Principibus secularibus; Ideoq; illud occupatunt supra enunciati insignes iurisconsulti primarii Advocati, Aldobrandinus; Gabriellius & Spada, ut docent eorum scripta, quae publice luci cedita sunt; Neque dissimiles fuerunt alii, quorum labores sub tenebris remanserunt; Ut praesertim nostra etas vidit, in insigni iurisconsulto, & primarii Advocato Antonio Cerro, patre Caroli, qui postquam, triginta circiter annorum spatio, in Rota, etiam tanquam Decanus, commendabiliter sedet, dignè ad purpuram eatus fui; Diuqne Certi successor fuit, idemque munus junctum cum altero Promotoris fidei, à praedecessore quoque tentum, spatio triginta annorum, & ultra, exercuit, & exercet Petrus Franciscus de Rubeis, alias primarius Advocatus, nunquam in patte-

Scientifica satis commendatus, dum non solum, eximius, ac profundus est iurisconsultus, vere scientifico more, per principia, non autem per traditiones, & repertoria, iuxta ineptum morem Pragmaticorum, quibus magis seculum modernum abundare videtur, & praetertim ob magnam peritiam in materia feudali; Sed etiam quia, dici potest animatum archivium universale historiarum, ac Iurium Sedis Apostolicae, adeò ut (sine aliorum praedictio) ob hujusmodi universalitatem, ac memorie promptitudinem, & ingenii acumen, similem virum iuristam, non sim expertus; Et tamen, jam octuagenario major, in hoc munere, ad sepulchrum fortan accedit, aliis majoribus, muneribus in parte occupatis ab iis, quorum aliquos Deus scit; Talis enim est, confusa fortunæ stultus, vel aularum confusudo.

VI.

De Procuratoribus seu causarum Patronis.

Eodem retento praesupposito, cum quo in Advocatis hucusque processum est, quod scilicet agatur de iis, qui non solo nomine, sed etiam re sint tales, non autem de iis qui vix ad sollicitatoris munus idonei, istudque revera excrescentes, Advocati, vel Procuratoris nomen usurpant; Ad instar eorum, quæ de Doctoribus eorumque privilegiis Scriptores tradunt; Nobile est in Curia Romana Procuratoris officium, cuicunque insigni iurisconsulto, etiam nobilium natalium congruum, ut quotidiana praxis

xis docet, dum plures munus Procuratoris excent, qui etiam Advocati primi ordinis esse possent; Ideoque eis non congrunt ea quae ab aliquibus de isto procuratoris officio dicuntur, cum intelligentia veniant, de illis procuratoribus necesse mecanicis, qui vacant solum actionibus mecanicis in compilatione processus. Siquidem Procuratores Curiae Romanæ sunt verè causatum Patroni, qui more Advocatorum, se non ingerunt in actionibus inferioribus, & mecanicis, quos explicant, per sollicitatores, vel per eorum juvenes, & adjutores, dum eorum partes sunt componendi commissiones, vel monitoria, seu libellos, nec non articulos, instructo que processu, illum videnti, atque exinde consciendi discutunt pro congressibus fieri solitis pro dictatione causarum, ita instruendo Advocatos de illarum statu, atque promovendo motiva etiam iuris; Efformando quoque informationem facti & juris, pro cuius majori comprobatione, superaddi solent informationes Advocatorum; Verum adhuc, tam motivis, quam auctoritatibus more iurisconsulti illa bene referta est, adic ut revera gerant ea quae in aliis Tribunalibus, & regionibus gerunt Advocati, ubi non habeatur ille iusus Advocatorum, qui habetur in Vrbe; Ideoque apud antiquos scriptores communis est traditio quod Procuratores Curiae Romanæ, exequari sunt Advocatis alias Curiarum, *Zacharias de Salazar*, quest. 82. n. 21. & 22.

Bene verum quod in abulum irrepsisse videtur, atque potius damnabile reputatur, ut Procuratores, in iis quae juris sunt, quinque se extendant sive immoren-
99 tur, dum ita quandoque, a partibus inge-

nii, quae magis gratae sunt, allecti, seu abstracti, ab inferioribus, minusque gratias partibus, diligentis, & acutatæ lectutæ processus, & indagationis facti distracti solent cum prejudicio causarum; Ideoque eorum præcipue partes esse debent, in diligenti studio processus, atque in indagatione facti, ejusque brevi, quidem, sed accurata, & diligentia narratione, excitando solum motiva, ut Advocati suppleant, cum doctrinis, & ratiociniis.

In Procuratoribus autem, magis frequens esse solet usus annuorum stipendiorum, seu provisionum, adhuc tamen in parte intermissus est, comparativè ad antiquum stylum quando ita stipendum annum statuum non sit, eorum honorarium pro mercede laboris, est in omnibus uniforme, cum illo Advocatotum, supra recensito; Cum aliqua tamen discreta moderatione, circa frequentiores functiones, quas ipsi facere solent in voice, vel in scriptis, per memorialia, super incidentibus; Merces autem studii processuum de partibus, solet esse major, vel minor, pro illorum qualitate, & pro Partium discreto arbitrio; Adhuc tamen quodam taxa moderata, ex antiquis traditionibus, in praxi apud eos habetur

In isto quoque ordine, dignoscitur eadem iuxta iuliuata discretio consistorialium, & non consistorialium, sive collegialium, & non collegialium, dum ad est Collegium, quod ab antiquo (juxta unam opinionem supra recensitam) per Benedictum XII. de anno 1340. in Averionensi Civitate creatum fuit, illorum Procuratorum, quibus tantum licet consistorium ingredi, atque causas con-

sistoriales petagere, ideoque illi qui sunt de Collegio, intitulantur Procuratores causarum Sancti Palati Apostolici; Non dicuntur enim consistoriales, quoniam hodie non habetur amplius ulius disputandi causas contentioas in Consistorio ideoque illud non ingrediuntur ut Advocati; Habent item facultatem scribendi etiam in jure, atque à Iudicibus, & Tribunalibus maiores obtinent honorificos tractatus, quam obtineant illi Procuratores, qui non sint de Collegio, & supra quos licet antiquiores habent præcedentiam, eo modo quo supra de Advocatis Consistorialibus est dictum. de isto Collegio Vestrus in prælia lib. 2. cap. 19.

Antiqui tempore, illud non erat numeratum; In hoc autem seculo sub Paulo V. effectum est tale, constitutum 102 in numero, determinato vingtiquatuor; Benè verum, quod vacante loco per mortem, vel per promotionem ad statum diversum incompatibilem, non sequitur illicò subrogatio, ut in Collegio Advocatorum practicatur, sed exspectari solent plurium locorum vacantes, & postquam aliquis considerabilis 103 numerus desit, tunc, tanquam per speciem promotionis, ab ipomet Collegio, absque alia auctoritate, fieri solent bene vita cooptatio aliorum, inter plures ex iis, qui desuper præces portigant, atque digniores, vel magis proiecti videantur:

Ista, verò admissio, vel cooptatio, fieri solet, prævio diligentí processu, non solum super idoneitatem in exercitio professionis, quæ minus aliis inquitur, quoniam ubi quis ad istud Collegium adscribi petat, jam esse quæ est notoriæ ido-

neitatis; Potissimum quia illa hodie probatur quoque per examen Rotale, quod ad annos præcedere solet, ut infra; Sed principaliter, super virtutem, ac morum probitate; Et potissimum, super illa probitate quæ percūtias ipsius professionis exercitium, magnam habendo rationem, bonæ, vel mala; famæ, super integritatē, vel calumnioso genio respectivæ; Ac etiam super natalib[us] nobilib[us], vel saltem in propria patria, civilibus, valde quæ honestis, nullo pacto admittendo eos, qui legitimorum natalium defectu laborent, minulque si eos habeant legitos, sed plebeos; Atque hinc sequuntur est, ut omni tempore viri nobiles, etiam de familiis antiquis, & illius nobilitatis, quæ generosa sit, istud munus exercere, atque ad Collegium admitti non dubitaverint; Ex præfata ratione, quod revera istud munus causarum Patroni in Curia, importat idem, quod illud Advocatorum extra, dum illa species Advocatorum, quam habet Curia, est singularis.

Item ex isto Collegio, ad instar eorum, quæ superius dicta sunt de altero Advocatorum, plures prodierunt Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi & Prelati; qui primaria Curia officia habuerunt, illa præfettum Datari, & Gubernatoris Virbis; Ut præsertim inter plures, circa finem retroacti seculi, & initium currentis, praxis docuit in Dominico Thuso, qui post alios gradus, fuit Virbis Gubernator, & præsertim de tempore quo Clemens VIII. Ferrarianum adiit, deindeque Cardinalis, pontificatus etiam valde proximus, ut conclave chronicæ docent; Atque nostra ætate vidimus insignem Canonistam Marcum.

Sureliam Maraldum, Datarium Pauli V. & secretarium Brevium Urbani V. II. & Innocentii X. & Hieronymum Bertracum Datarium Innocentii X. & alios; Benè verum, quod ex reliquo cœtu Procuratorum non collegialum plures quoque eisdem dignitates, & fortunas sortiti sunt.

Plures quoque prodierunt Auctores 106 operum, quibus ad publicam utilitatem potimus; Ut præsertim ex antiquioribus inter plures sunt, *Vestrus*; *Galleius seu Massa*; *Papazonus*. Et *Mandosius*; Et ex recentioribus; *Præfatus Cardinalis Thysius*; *Lotterius*; *Vbertus*; & alii.

Obtinebat Collegium antiquior tempore jus præalentandi vel nominandi, ad 107 pingue, & qualificatum beneficium, Archipræsbyteratum nuncupatum, Ecclesia S. Marie supra Rotundam, quod eidem Collegio magnam præbebat, nondum honorificentiam, sed etiam utilitatem, ita scilicet providendo aliquos ex collegialibus, qui nollent, vel non possent amplius Curialibus negotiis vacare; Verum ob revocationem hujusmodi patronatum, quia in Concilio Tridentino sequuta est, isto considerabili jure caruit;

Obtinet autem cappellam Sancti Michaelis Archangeli in Ecclesia Sancti Eustachii, argue in die Dedicationis de mense Septembri, dum missa solemnis in dicta cappella celebratur, interveniunt duo collegia, Auditorum Rotæ, & Advocatorum consistorialium, in habitu solemni; Auditores scilicet cum roqueto, & cappa magna; Et Advocati, cum illo habitu violaceo, quem, ut supra, adhibent in aliis solennitatibus, & isti sedent infra cappellam; Extra verò eam, intrat ambitum columnarum, à latere dextero,

post Auditores Rotæ, in banco elevato pannis cooperito, sedent iuxta ordinem antianitatis, alii Advocati non Consistoriales, jam cogniti, & probati; quos eidem Collegio invitare videatur; Et à lete rie sinistro, post Advocatos consistoriales, in consimili banco cooperito, ipsi Procuratores collegii, iuxta pariter ordinem antianitatis; Ipsi autem bini ex quatuor junioribus aliquibus diebus præcedentibus curā habent invitandi Auditores, & Advocatos, tam consistoriales, quam simplices; Atque in eadem functione, in obsequium Collegii, interveniunt quoque stantes in reliqua parte Ecclesiæ, Juvenes, & Sollicitatores, ac etiam aliqui Procuratores, ex illis qui aspirant ad cooptationem in Collegio; Ad eò ut, respectu Curiae torensis, videantur quidem solemnitas, alicujus majestatis, præparatoria quoque alterius, quæ de proximo in prima die juridica Octobris fieri solet in apertura Rotæ; In cuius equitatione, jam recentita occasione agendi de isto Tribunalis, *supradicti. 32.* cum interveniant duo Auditores juniores representantes Tribunalis, immediatè post eos interveniunt duo Advocati Consistoriales, & duo ex istis Procuratoribus eorum collegia representantes; Idemque ordo sedendis, quatenus in ista solemnitate, tenetur etiam in exequiis generalibus, quæ singulis annis in Kalendis anni novi sunt pro Auditoribus Rotæ, ac etiam in particularibus singulorum Auditorum, & Advocatorum consistorialium decedentium, ut supra.

Antiqui scriptores praxis Romanæ Curie, istius collegii alumni, superius recti censiti *Pestr. in prax. lib. 2. dicto cap. 19.* damnant, ut aliis, præterquam istis colle-

gialibus, qui ita prævio processu probati sunt, permittatur istud munus causarum Patroni exercere, vel quod saltim istud vocabulum, vel attributum aliis assumere licet, quasi quod libertas quæ desuper, cuicunque vulgati professori conceditur, aliquod nobilitati muneris præjudicium, causare videatur; Non tamen eorum sensum, Curia amplexa est; Et merito; Tum quia exiguae est corum numerus, ideoque insufficiens, dum ob negotiorum multiplicitudinem, magnus requiritur numerus Procuratorum qui foris in decuplo, & ultra est major, quam12 ille Advocatorum, de jure respondentium; Tum etiam quia inter illos, in quibus natura parum benevolia fuerit, eis absque demerito, tribuendo natales illegitimos, vel plebeos, excellentia & peregrina ingenia frequenter adesse solent, adeo ut efficiantur Curiales primarii, eximiae doctrinæ junctæ cum integritate, ac probitate morum; Ideoque justum non esset istis, qui hujusmodi defectus, absque demerito proprio patiuntur, aditum præcludere, ne talentum à Deo sibi concessum exercere valeant; Ac etiam quia, nonnulli ex iis, qui hujus muneris exercitio se addicunt, nobiles eram generose nobilitatis regionis vel patriæ, in qua munus Procuratoris, in modica existimatione sit; Quamvis rectè sciant, quod Curia mores sunt diversi; Adhuc tamen, ut satisfaciant opinioni vulgi in propria patria ab hujusmodi positiva adscriptione se abstinere solent; Ponderando quoque quod esset species monopolii, in iure damnati.

Inconvenientibus autem, quæ per di-
quos antiquos Practicos considerantur,
III. tempore nostræ statis, occurrere stu-

dii Rota, introducendo examen, quod cotam Decano fieri solet per duos antiquiores hujus collegii Procuratores, tam super idoneitatem ad munus exercendum, quam etiam ad super morum probitatem, & integratatem, neque aliis admittuntur ad scribendum in facto in ipso Rotæ Tribunalis Vnde propterea illi, qui approbatisint, dicuntur Procuratores Rotales, ideoque prodit quidam novus ordo, diversus à aliquo genere.

Stante autem hujusmodi collegiotum existentia, plures in facti contingentia, (oretenuis tamen, & in forma familiarium discursuum) dicere consuevi, quod in Curia, indefinitè non procedat propositio, quam DD. firmant, quod scilicet, Advocati, & Procuratores, necessitate, vel justa causa impellente, quamvis inviti, per Magistratus cogi valcent ad patrocinium præstandunt vel consulendum, quasi quod huic muneti se addicendo, quemdam quasi contractum cum Republica initre dicantur; Magistr. de Magistrat. lib. 1. cap. 10. num. 78. & seqq. Mutu ad consuet. Panormo cap. 68. num. 20. Ut agendo de medicis tam corporalibus, quam spiritualibus alibi advertitur; tit. de jurisdict. disc. 32. Siquidem cum adhuc illi Advocati, & Procuratores, qui munus lucipienti solemniter, & in officium, pluribus potiendo emolumentis, & prærogativis, quibus alii carent; Hinc proinde rationabile videtur, ut ex regula Secundum naturam &c, ut quem sequuntur commoda, sequantur incommoda, istorum prior debeat esse obligatio; Aliorum verò nisi subsidiaria; Benè verum quod nimium tard, & fortè nunquam formiter hujusmodi quæstiones disputari occasio praebet.

Hujus

Hujusmodi autem Curia Procuratoribus, magis quam Advocatis, congruere videtur traditio antiquorum Canonistarum, *Hofstion. in proem sum. numer. 8. Muta ad confut. Panormi cap. 68. & alii communiter.* ut plus mercantur Advocati bene suum officium facientes, quam religiosi Carthusiani; *Eo quia ista professio, de suis regulatnat natura, nimium periculosa sit;* Pejerandi etenim occasio, in calumniis, & mendaciis (ut supra adverteritur) propriè vigore videtur in iis defensoribus, qui causas dirigunt, ac processus ordinant, atque ex eorumdem processuum, aliorumque iurium visione, distinctam habent informationem facti, in cuius alteratione viget periculum animarum; Ac etiam quia, ut potè fiduciarii litigantium, tam in litibus, quam in aliis negotiis, beneque informari de omnibus secretis dormorum, ita illi, quibus latronum, & gressatorum potius, quam Curialium nomen congruit, eos suffocare, atque excoriare satagunt, sive cum prævaricationibus secreta pandere, ut ab alia parte pecunias obtineant; (*Et utinam in Mundo non adessent Curiales ex hujusmodi infamigenere;*) Et per conseqvens bene dicitur, quod magni meriti censendi sunt apud Deum, probi Curiales ianquam operarii Justitiae, Reipublicæ profici; Boni etenim, & integri causidici, non solum Reipublicæ proficiunt, pro causis, & negotiis, quæ ipsi peragunt, sed etiam quia, cum eorum exemplo, ecquisque malos mores, vel malum genium habeant, terrent, vel saltim in parte coercent, ne majora mala committant; Ac etiam quandoque cum ipsiusmet Judicibus, idem effectus resultare solet, dum probi, & integri Curiales, Judicibus, &

Magistratibus cujuscunque gradus sint, libre, & altè loqui possunt quando videant justitiam tribuantem quod non possunt facere illi qui malos habeant mores.

Procuratoribus item, magis quam Advocatis, pro Curia styllo, congruenter videant ea, quæ alibi agendo, de contrariabus, vel ultimis voluntatibus infirmi ad favorem medici, inserviunt, *tit. de testament. disc 51.* cum Advocati, & praeterrim classici, penè cum litigantibus non tractent, neque caularum, ac negotiorum curam habeant, adeò ut quandoque causa disputat, bonum, vel malum eventum, per hebdomadas, vel menses ignorant, totaque fiducia, & converratio litigantium, sit cum Procuratoribus, à quorum libito, ut plurimum pendat Advocatorum assumptio, ac mutatio; Quin immò etiam approbatio seu fama, quoniam litigantes, a Procuratoris oraculo pendere solent, arque judicium efformare, an bene vel male Advocati scripsissent; Vnde propterea in Curia res videatur in oppositum ejus quod alibi praxis docet, quod scilicet Advocati, & praeterrim juvenes, qui negotiorum occasions cupiunt; Vel etiam illi seniores qui (juxta meam dicendi consuetudinem) ex ordine mendicantium censendi sunt, Procuratoribus nimium obsequiosi esse coguntur.

Item istis classicis Procuratoribus, que ac Advocatis, congruunt omnia alia qua DD tradunt (loquendo generiter de Advocatis) quoniam isti propriè sunt illi Advocati, quorum usus in Urbe est frequentior; Tum circa punitionem, ob injurias, & convicia in scriptis, vegetenus *Sans felic. decis. 374.* Tum etiam

circa eam propositionem, quam antiqui Canonistæ tradunt, i. o. Andr. in cap. per tuas num. 7 qui filii sunt legumini Aponte de Protag. titi de assens. reg in Rubrica in foro. ut Advocate bonam caulam fovere iudeat opinanti, deducere quoque licet motiva irrelvantia, ub aliquorum Judicium impenititum unde bona, & solida motiva non agnoscant, amplectantur autem irrelvantia, & levia juxta aliis insinuatum exemplum illorum, qui salubres ac nobiles cibos nauseant, nionium autem eis cordi sunt, fabæ cæpæ & alia; Dummodo tamen abit mendacium positivum in quo est punctus.

VII.

De Procuratore fiscalis generali Vrbis; Aliisque fiscalibus, & de Procuratoribus pauperum; Ac etiam de Commissario Camerae.

Quemadmodum autem, in ordine Advocatorum, ut supra, sunt duo superius recensita officia, Advocati pauperum, & alterius Advocati Cameræ, & fisci; Ita in hoc ordine Procuratorum, 118 adsuhi officia, pariter pro pauperibus, ac pro fisco, & Camera, quales sunt; Procurator fiscalis generalis, de quo jam supra (licet incidenter) aësum est sufficienter, occasione agendi de Advocate fiscali; Ac etiam pluries mentio habita est agendo de singulis Tribunalibus Vrbis, quæ causas criminales quoque peragant; Istudque munus inter alia, supra recentia, primum locum occupat, dum Fiscalis præcedit Commissarium Cameræ, atque dicitur Papæ familiaris, non solum ob partem palatii, quam obtinet, sed et-

iam quia uritur vestibus violaceis, quibus utuntur Papæ familiares actuales, & aulici, qui illi in aula domestica inferunt, Camerari appellati, quorum aliqui sunt honoris tantum, alii vero actuallæ servitium præstant; Easdem prærogativas in omnibus habet quoque Commissarius Cameræ qui est Procurator Cameræ, & fisci in civilibus, sive in negotiis cameralibus, juxta distinctionem superiorius traditam, inter Cameram, & fiscum.

Ambo itaque isti duo Procuratores, Cameræ, & fisci in officium, sedent in Camera inter camerales, ac respectivè interveniunt in Congregationibus, aliisque congressibus criminalibus, vel cameralibus, pro qualitate negotiorum, quæ eorum cuiilibet incumbunt, ut agendo de Advocate fiscali supra advertitur.

Et nisi essent officia manualia ad numerum amovibilia, adeò ut non habeant illam perpetuitatem, quam de ejus regulari natura habent prædicta duo alia officia Advocati pauperum, & Advocati fiscalis, essent longè majoris existimationis; Tum ob majoria emolumenta; Tum etiam ob majorem occasionem beneficiorum, vel præjudiciorum, ex quibus in hoc Mondo existimatio major resultere videtur Fiscalis scilicet in causis criminalibus, & Commissarii in appalibus, & spoliis, aliisque jutibus cameralibus, dum isti officiales majorem habent in hujusmodi negotiis partem, quam Advocatus, qui juxta eandem Curia præxim, etiam cum privatis, reputatur remedium subsidiarium pro difficultatibus, quæ consistunt in punto juris, in reliquis autem totum pondus, totaque fiducia est Procuratorum;

sum; Idque ad rem potissimum cōprobat praxis audientia Papæ; Siquidem, ut alibi supra advertitur, post Cardinalem nepotem superintendētēm generalem, & Vatariūm ac Secretariūs Brevium, &c. Status, magis frequentem, & accuratam audientiam Papæ habent, Gubernator

121. Vrbis, & Thesaurarius statutis diebus mercurii, & sabathi, ultra illam extraordi-
nariam quam negotiorum urgētia exigeat; Iste verò officiales majores semper adiunctos habent praestatos officiales mi-
nores, Gubernator scilicet Fiscalem, &
Thesaurarius Commissarium, ut si oportunitas exigeret, Papæ audientiam quo-
que habeant; Quinimodo praxis quando-
que docet, quod maiorem fiduciā ha-
beat Papa eūm fiscale, quām cum Guber-
natore, sive maiorem cum Commissario,
quām cum Thesaurario; Et tamen id non
sequitur in Advocato, quem ratō, & in ali-
quibus extraordinariis gravibus negotiis
Papa solet audire.

Bene verum est, quod antiquioribus
temporibus, longè majus erat munus
122 Commissarii Cameræ, dum quamplu-
ra explicabat ex iis, quæ nunc explicit
Gubernator, & Thesaurarius, ut sēp̄is
recensit antiqui Romani Curiæ praxis
scriptorēs testantur. *Piffr. dicto lib. 2 c. 19.*

Non semper tamen isti officiales, ex
istō Procuratorum ordine assumuntur, &
præstertim Procurator fiscales, dum ut su-
123 perius insinuatū est, esse solet peritus
criminalista, qui in munere judicis, vel
Locumtenentis criminalis diu versatus
fuerit; Pro frequentiori autem praxi ex
hoc ordine procuratorum, & præstertim
ex illis collegi, assumi solet Commissa-
rius, sed quandoqueratius, etiam ex ordi-
ne Advocatorum,

Habent autem isti officiales adjuro-
rem, vel ministrum subordinatum, qui
substitutus fiscalis, vel substitutus Com-
missarii appellatur, istique ex ordine
124 sollicitatorum, & quandoque etiam
procuratorum, non tamen Collegii as-
sumti solet quantum praxis docet.

Ad sunt quoque in criminalibus, qui-
dam alii fiscales; Nempe ille supra nun-
ciatus, Tribunalis Sancti Officii, sive In-
quisitionis universalis; Alter fori Ca-
pitolini enunciatus in ejusdem fori par-
ticulati rubrica; Et alter in Tribunalī Æ-
dilium seu Magistrorum viarum, ut parti-
ter supra in hujus Tribunalis rubrica ha-
betur.

Procuratores pauperum, duo sunt, ut
occasione agendi de visitatione carcer-
atorum, pariter supra insinuatū est; *supra
dile. 29.* Vnus scilicet, quem juxta ge-
neralem morem omnium principiatum,
& magnorum Tribunalium respectivē,
deputat Papa, tanquam adjutorem, &
operariū Advocati pauperum, in iis
quæ facti sunt, sive iis, quæ processus or-
dinaria concernunt; Alter verò depu-
tatus per insignem Archiconfraternita-
tem, quæ Charitatis appellatur, caque
erecta est in Ecclesia S. Hieronymi pro-
pè palatium Farnesianum; Qualia verò
sunt istorum Procuratorum munera, vel
obligationes, plenē agunt moderni scrip-
tores de visitatione carcerum, qui in hoc
munere, nimium laudabiliter diu versati
sunt, ideoqne apud eos facilē etit inspi-
cere, *Scannarola de visitat. carce-*

torum lib. 1. §. 8 c. 6.
fol. 106.

VIII.

De Sollicitatoribus, & Agentibus, aliisque totius qui sub Curialium genere videntur.

In iuridica significatione, Sollicitatores sunt duplicitis speciei; Vna scilicet fortis et caudicorum qui in causis 127 contentiosis, sunt adjutores, & operarii Procuratorum, circa acta ordinatoria, & alia munus personalia magis mechanica, in quibus classici, & occupati Procuratores non solent se ingere per se ipsos, ut supra dictum est; Et altera eorum, qui vacant negotiis Datariae, & Cancellariae Apostolice, ac etiam Secretariae brevium, seu Penitentiariae, & sic circa gratiosa potius quam contentiola.

De communi vero loquendi usu, sub hoc vocabulo Sollicitatorum, veniunt solum illi de prima specie, cum alii de secunda, appellentur Expeditores, sive Expeditionerii.

Verificatur autem in forensibus, & contentiosis, ista tertua species, in causis Tribunalis Rotae, ac etiam in aliquibus gravibus aliorum Tribunalium, & praetertim utriusque Signaturae, Camerae, & Auditoris Camerae; In reliquis enim generaliter ista contradistinctio non datur, quoniam unus gerit omnia, solumque aliquando (sed raro) ubi gravis difficultas urgeat, ad opem Advocati, ut plurimi, post vulnus acceptum, recurrere solent; Istorumque est major, ac penitus infinitus humerus, utramque figuram facientium Procuratorum scilicet, & Sollicitatorum respectivè, pro caularum qualitate; Quinimodo etiam inter eos plures classes seu distinctiones dignosci videntur.

tur, pro diversitate Tribunalium, quibus aliqui omnino additi sint, in aliis non vertentur; Aliqui vero magis, & minus, aliis quoque vacant.

Istorum Sollicitatorum, qui sub Procuratoribus, eorumque subordinatione, causas sollicitant, munus est incumbere aliquibus auctibus ordinatoriis, tam judicialibus, quam extrajudicialibus, & praetertim in citationibus, & intimationibus, atque in subscriptionibus dubiorum, atque in distributione informationum in propositione cause, juxta ea que a gendo de Tribunalis Rotae insinuata sunt, *supra* *disce* 32, ac etiam in illis Camerae, & utriusque Signaturae; Ipsique ut plurimum interveniunt in contradictoriis, quæ habentur in publicis audiendis, in Tribunalibus praetertim Auditoris Camerae, & Vicarii, ac in aliis.

Et quoniam isti, pro majori parte esse solent juvenes studiosi, & diligentes, qui hoc munus suscipiunt, ut instruantur, atque habilitenier ad munus procuratoris, & quandoque etiam ad illud Advocati, cum etiam in puro Jurista, nimium conferat, habere aliquam notitiam prædictis, non solum istius sollicitaturæ, sed etiam alterius Datariae, & Cancellariae, praetertim pro matenis beneficialibus; Quinimodo magis id conferret, atque forte necessarium esset, in iis, qui viam Praelatura etiam assumpturi sunt; Hinc proinde, classici occupati Procuratores istorum operam adhibere solent, etiam in vilura, & spolio processus, & in compositione summarii, super magis instantialibus, juxta pluries enunciatum stylum; Quia vero non omnium hominum eadem est conditio, atque impossibile est, ut in aliquo genere personarum dentur solum viii probi & integri,

DISCURSUS XLVI.

Integri, sive mixta improborum; Hinc 32 citator Camerz, atque in hac sphera aliquando sequi solet, quod aliqui maligni Juvenes, concipere solent summum minus fidele, seu factum diversitatem de supponere, atque exinde apud non benè versatos, scandalum aduersus Curiales concipi solet; Verum Procuratores quando id agnoscant, seu per alterius Partis oppositiones, premoniti sint, cum¹³³ in memorialibus, in vigilia propositionis cause, Judices, de errore, vel alteratione, candide, atque cum debita integritate advertunt; Istorumque Sollicitatorum præmium pro frequentiori praxi confitit in anno vel mensu stipendio, tanquam per speciem salarii, atque ut plurimum ipsi sunt Procuratores judiciales id est quod in eorum personis conficiuntur mandata ad lites, ideoque juxta Procuratores defensores verè & propriè sunt Patroni causatum, sive Advocati juxta morem aliatum Curiatum, & regionum in quibus non habeatur ista tercia species Advocatorum Curiæ respondentium de jure tantum.

De altera verò specie Sollicitatorum Dataria, & Cancelleria, aliquid insinuatum est supra agendo de Vicecancellario & de Datario, *supra dñe. 9 & 10.* Istorum verò præmium licitum, & publicum suas 131 habet taxas à quadam consuerudine, tot scilicet ducatorum, pro qualibet expeditione, juxta earum diversam qualitatem; Reliquum verò quod à partibus ignariorum extorqueatur, quodque facilius in negotiis ultrâ montes sequi potest, & forsitan quandoque solet, est furtum, & rapina.

Item in hoc etiam primo genere Sollicitatorum forensium, adest unus qui habet hoc munus in officium, nempe Solli-

cator Camerz, atque in hac sphera reputatur munus considerabile; Tum ob emolumenta; Tum etiam ob peritiam, quam alluvie gravitorum negotiorum cameralium.

Agentes dicuntur illi, qui curam habent negotiorum, tam forensium, quam aulicorum, que in Curia habeant Legati, Nuntii, Episcopi, Gubernatores, & alii similis; Ac etiam, Principes, & Magistri, arque Communitates; Istorumque penè infinitus est numerus, atque ab eis peragitur major pars negotiorum, que in forma extrajudiciali, pro majori parte per viam supplicum libellorum seu memorialium peraguntur in Sacris Congregationibus Cardinatibus, de quibus distinctè supra est actum; Istaque Curialium species vel sphera, est foīan Curia fama, & existimationi magis præjudicialis, in negotiis prælettim gratiosis Palatii Apostolici vel Datariae, & Secretariæ breviuum, sive Sacrarum Congregationum, ac etiam quandoque in negotiis contentiosis Tribunalium, quod scilicet ad proprium turpe lucrum; Aliqui exorqueant a correspōsalibus pecunias, falsò fingendo munera & corruptelas officialium, seu mediatorum; Adiūt ramen inter eos quoque viri probi & integerrimi, omnique laude digni.

In hoc etiam genere, adiūt illi, qui hoc munus habeant in officium publicum; Ut lunt Agentes Communitatum, de quibus superiori agendo de Congregatione Boni Regiminis advertitur; *supra dñe. 26.* Ac etiam sunt aliqui nimirum qualificati Agentes, Imperatoris, & Regum, aliorumque magnorum Principum, qui peragi non congruit per eorum Oraatores, quatenus adiūt, sive etiam ea, que

DISCURSUS XLVII.

De Notariis ; Et remissione de aliis pertinentibus ad
Curiam Romanam.

. S V M M A R I V M.

- 1 De duplice specie Notariorum privatorum,
& illorum qui habeant in officium.
- 2 Quod Notariorum privatorum usus in Cu-
ria sit modicus.
- 3 De substituto, & adjutorib[us] Notariorum
habentium officium.
- 4 Quod isti substituti debent esse Notarii, &
quid si non sint tales.
- 5 An Sacre Congregationes adhibeant No-
tarium.
- 6 De Notariis Rota.
- 7 De Notariis Camera.
- 8 De illis Auditoriis Camere.
- 9 De Notariis Vicariis & Gubernatoriis &
prefertim de Notario criminali Gube-
natoris.
- 10 De Capitoliniis.
- 11 De Notario Archivii, & de aliis singulati-
bus aliquorum Tribunalium.
- 12 De recusationibus Notariorum, vel qua-
si omnis super pertinencia causarum.
- 13 An Procuratores, & Sollicitatores tenean-
tur de proprio ad solutionem emolumen-
torum pro aliis & expeditionibus.
- 14 Emolumenta Notariorum habent suos ta-
xas.
- 15 De fide que prestatur Notariis Curia pra-
fertim Auditoriis Camera.
- 16 De hujusmodi officiorum penalitate, valua-
tione, & pertinentia.
- 17 De materia criminalibus, & canoniza-

tionibus Sanctorum quare non agatur.

- 18 De aliis generalitatibus ad materiam Ca-
ria ceremoniali, vel aulica, seu po-
lytica

Ulta illos aedē qualificatos Curie
Notarios, qui in Praetoriatū statu con-
stituti sunt, Prothonotarii Apostolici de
numero participantium appellati, nume-
ratum Collegium constituent, usupra
in rubrica plurium Collegiorum habe-
tur; Magnus in Curia adest numerus No-
tariorum, qui sunt de duplice specie; Vna
siquidem esterorum, qui privato jure ob-
aliquam peritiam in conficiendis instru-
mentis, huic professioni se addicunt, ob-
tinentes privilegium, seu facultatem à
Collegio scriptorum Archivii, sive ab al-
tero Prothonotariorum, aut ab aliis, qui
bus talis facultas competat, nullum ha-
bentes officium publicum; Altera verò
est species illorum Notariorum, qui ha-
bent notariatum in officium publicum,
à Principe collatum, sive ab eo, ad quem
respectivè istud jus pertineat, cum utra-
que facultate, illa scilicet, quam habent
quoque superiorius recensiti Notarii priva-
ti, le rogandi de instrumentis su per acti-
bus voluntariis, inter vivos, vel per ult-
imam voluntatem; Et alteram acto-
rum judicialium in causis contentiosis,
que agantur coram illis Judicibus, & Tri-
bunalibus, quorum ipsi sint Notarii.

Quamvis autem de prima specie, mag-
nus in Curia numerus adsit, in habitu, seu
in potentia; Rarus tamen in actu, seu in
exercitio eorum ulla, adeo ut non dignos-
cantur illi privati Notarii, qui cetero-
rum peritiam, probatamque fidem, per
quandam speciem apothecæ, publicè ex-
positi sint, magna que conficiant protho-
colla, atque notabiles parent divitias, ex
sola ratione hujus privati exercitii, priva-
tæque peritiae, ut in aliis, præsertim Italiz
Civitatibus, praxis docet, quoniam ob
majorem diligentiam, & securitatem in
conseruatione scripturarum publicorum
officiorum venalium, Partes hujusmodi
Notariis publicis utuntur; Ideoque pri-
vatorum Notariorum exercitium versa-
tur, in munere substituti, vel adjutoris
Notariorum publicorum, habentium no-
tariatum in officium, juxta distributa mu-
nera, quod scilicet; Alii sunt substituti in
judicialibus actis singulorum Judicium
illius Tribunalis; Et alii sunt substituti,
qui instrumentantes appellantur, ut potest
a Notario in capite huic muneri particu-
lariter præpositi ad effectum se rogandi
de instrumentis publicis, que sicut super
actibus voluntariis, inter vivos, vel per
ultimam voluntatem.

Siquidem de juris censura, & ad præ-
scriptorum Constitutionum Apostolicatum
quamvis isti substituti, vel adjutores, qui
Juvenes quoque appellari solent, instru-
menta conficiant, sub nomine ipsius No-
tarii in capite eorum Domini, qui sub-
scribit instrumenta, que in publicam for-
man reassumantur Partibus tradenda;
Adhuc Notarii quoque esse debent,

Bene verum, quod quandoque casus
præbet, ut ipsi non sint tales, & tamen
adhuc ex quadam consuetudine substi-

nent actu per eos confecti seu rogati,
per ipsos principales Notarios, qui male
quidem agunt, atque panitione forsitan
digni sunt, non observando leges desu-
per prescriptas; Sed id præjudicare non
debet Partibus, qua bona fide, ad id affir-
mant illum, quem in publico, ac probato
officio, vident publicè expositum, sive
huic muneri præpositum; Durum eter-
num, atque impracticabile esset, ut quæ
contractus, vel testamenta ordinate ve-
lintr, in quolibet actu perquirere debeant
notariatum Juvenis substituti, dum non
istius sed publici Notarii principalis ha-
bentis officium à Principe, fidem sequuntur,
sub qua elusi remanerent; Tunc eten-
tim partibus imputandum est, cur non
bene inquisierint facultates illius, quem
elegerunt pro illo actu conficiendo,
quando elegissent personam privatam,
seu Notarium de prima specie, ut supra,
seus autem isto casu, in quo publicam
fidem sequi dicuntur, ut alibi particulariter
advertisitur, tit. de judicio dis. 27. &
tit. de testamentis dis. 33. & latias in supple-
mento.

Plures autem sunt hujusmodi publi-
corum Notariorum species, juxta diversas
species Tribunalium, & Magistratu-
m; Si quidem Sacra Congregatio-
nes Cardinalium, cum explicit negotia-
in forma extrajudiciali, certos non ha-
bent Notarios; Et quando contingat, ut
illum adhibere oporteat, quia si alicuius
negotii qualitas exigat, tunc assumi solet
aliquis ex publicis Notariis, pro libito;
Atque pro frequentiori praxi, assumi solet
ille Notarius Auditoris Camere, vel
alterius Tribunalis, quo tunc utatur Pa-
latium, Apostolicum pro libito Papa re-
gnantis, vel ejus palatii Praefeti, cum pa-
ter

titer non adsit officium fixum; Præceteris autem S. Congregatio Rituum habere solet Notarium, quem ita pariter pro libito assumit quoniam Tribunalia contentiosa rituum, habent fixa, & determinata officia Notariorum.

Tribunal itaque Rotæ, ex quadam antiqua consuetudine, ita forte in illis temporibus causarum multiplicitate exigente, magnum habebat numerum, quadragesima, & octo Notariorum, qui inter Auditores distibuti erant, quod scilicet quilibet Auditor quatuor Notarios sub se haberet, pro causis coram eo pendentiibus; Hodie verò, ob modernam reformationem sub Clemente X. regnante sequutam, sunt quatuor tantum, quorum singuli, pro numero, & qualitate causarum, necessarios, vel oportunos habent Adjutores, vel substitutos, cum distributa pertinencia provisionis hujusmodi quatuor officiorum; Quorum unum est ad provisionem Papæ; Alterum Vicecancelariae, Tertium Camerarii; Et quartum ipsius Rotæ, distributa participatione emolumenterum, juxta quemdam practicam stylum.

Alterum Tribunal Cameræ, habebat novem Notarios, ad quos pertinebat, non solum agere negotia, seu acta judicialia dicti Tribunalis, & Thesaurei, sed etiam regare instrumenta appaltuum, aliorumque negotiorum; Ac etiam super confessibus, quæ præsentur, vel super obligationibus, quæ sicut in Dataria, & Cancelleria Apostolica, super resignationibus, vel permutationibus, aut super pensionibus & aliis; Sed pariter ex eadem moderna reformatione, redacti sunt ad quatuor, quibus Secretariorum non tribuitur; Itaque explicant omnia,

quæ explicabant diæ novem, cum perceptione omnium emolumentorum, competentem patire numerum habentes substitutorum, seu adjutorum, & operariorum.

Continuat adhuc in antiquo solito statu, Collegium Notariorum Auditoris Cameræ, constitutum ex decem Notariis, quorum singuli, quoddam collegium substitutorum, & adjutorum, constituere videntur, habendo scilicet quatuor substitutos, pro actibus judicialibus, unum pro quilibet ex tribus Locutentibus, civilibus, & criminali respectively, & unum pro ipso met Auditori, necnon unum, vel plures pro rogatis actuum voluntariorum, inter vivos, vel per ultimam voluntatem; Ultra alios operarios, pro extractibus, vel registris citationum, aliisque inferioribus officiis, ita ad formam bene regulati Collegit, vel Conventus, vivendo in eadem domo, & in eadem mensa ipsius Notarii.

Vicarii Tribunal, cum eodem ordine, plurimum substitutorum, & instrumentantium ut supra, quatuor habet Notarios; Gubernator autem tres habet Notarios distinctos, duos scilicet in civilibus, pro illis causis, quas ejus Locutentens civilis cognoscit, & quandoque (sed nimium raro) per se ipsum, & unum criminalium, qui magnum habet substitutorum & adjutorum numerum; Prudensque consilium est, ut hæc negotia criminalia, per unius bene versati Notarii organum transfeant, cum ita pro publica quiete melius regantur; Atque in isto Notario potissimum, verificati videtur solitus dictorium, quod Notarius est oculus Iudicis, dum Gubernatores pro tempore, praefectum circa initia suscepit gubernii,

priusquam benè instruantur , magnum lumen , ac directionem ab isto Notario tanquam versato , ac btne experto pro frequentiori praxi recipere solent.

Forus Capitolinus magnum habet numerum Notariorum civium , qui per singulas Vrbis regiones distributi sunt , cum ratione distributione inter eisdem fori Judices , quoniam Alii sunt Notarii , primi ; Et alii secundi Collateralis ; Vnus particularis Capitanei appellationum ; Et alter maleficiorum , qui Notarius criminalis appellatur.

Plures item adiunt Notarii singulares , pro diversitate iudicium ; Ille scilicet qui depuratur per Collegium scriptorum Archivii , à quo nomen desumit . Ideoque Notarius Archivii appellatur , qui est Notarius generalis Iudicium Commissariorum , id est illarum causarum cuiuslibet , vel extra , quæ per commissiones directas singulis Praelatis aguntur.

Alter est Notarius Aëdilium , seu Magistrorum viarum ; Alter Consulum agri culturae ; Alter Ripettæ ; Alter Ripæ ; Et alter deputatus à Vicario , pro causis , & negotiis Hebreorum , propè ipsorum ghetrum , cum plerisque alii , pro aliquibus iudicibus , vel negotiis particularibus .

Inter istos Notarios respectivè , etiam inter illos ejusdem Tribunalis , & praesertim illius Auditoris Cameræ , quæstiones habentur , etiam in plena Sigoatura du- putati solite , super pertinentia causatum , iuratione præventionis , ac etiam super recusatione , quæ de Notario præveniente fiat per unam Partium , ex capite suspicio- nis , unde propter cæ pro singulorum causaum qualitatæ , & circumstantiis ; Quan- doque recusatio rejici solet ; Quandoque

que simpliciter admitti ; Et quandoque negotio remitti Menlatio , qui est ille Notarius , qui in eo mente per turnum faciat figuram Praefecti , seu Capitis Collegii Notariorum illius Tribunalis ; Ecce quandoque deputatur alter Notarius , qui conficiat acta , commodum autem emolumenterum sit illius Notarii recusari , qui causam legitimè prævenit , ne in liberto unius Partium sit , colludendo cum altero Notario , tollere jus illi , cui jam quæsum est .

Auditietiam solent quæstiones , inter Notarios , & Procuratores , vel sollicitatores , an scilicet , & quando isti teneantur pro principalibus , & praesertim pro absentibus ad solutionem emolumenterum , pro expeditionibus , magis verò pro regestris , vel extractibus , in quibus quæstiones cadere solent , cum pro causarum qualitate , notabiles summas importent ; Hujusmodi autem quæstionum decisio , non de facili ceteram habet regulam genera- lem , cum pendeat à singulorum causaum circumstantiis , & à stylo currenti , qui per reformationes , vel novas provi- siones variari solet .

Omnium verò emolumenterum taxa , distinctè præfinita habetur in Constitutionibus Pii IV . & Pauli V . emanatis super reformatione Tribunalium , aliisve decretis , & provisionibus , adeò ut desix occasio extorsionum .

Super hujusmodi autem Notariorum fide , aliqua insinuantur in sede judicio- rum , agendo de Notario in genere ; Ac etiam de fide instrumentorum , & de sententia ; sit de judic. disc. 5. 27 l*&* 36. Nec non supra agendo praesertim de Tribu- nali Auditoris Cameræ , supra disc. 34. in- sinuantur magna fides quæ de Notariis ha- betur

Seruit per Iudices, subscribendo multas paginas in albo; Et tantum praxis docet fidei observantiam; neque de facilis ejus violationes audiuntur.

Omnia ista officia sunt venalia; sed diversa naturæ, vel pertinentiæ; Quoniam, Alia sunt vacabilia seu vitalitia; ad dispositionem Papæ, unde propterea venduntur per organum Datariaz, eaque sunt personalia seu vacabilia; Alia pariter vacabilia, pertinentia ad alios magistratus, Et Capitolina pertinent ad aetarium seu Cameram populi, sed sub diversa natura, quod scilicet non sibi vacabilia, sed transitoria ad heredes; Et aliqua pertinent ad loca pia; ut praesertim est officium Notarii Criminalis Gubernatoris, quod pertinet ad pluries insinuatam Archiconfraternitatem Charitatis; Et alterum criminale Capitolii pertinet ad Archiconfraternitatem Annuntiarum; Atque aliqua officia hujusmodi emi solent per vios nobiles, pro sola ratione emolumenorum, cum jure illa transmittendi ad heredes vel respectivè ad vitam tantum, unde propterea, per officii Dominum conceduntur alicui Notario approbato, per Magistratum, ad quem pertinet, in appalatum, vel in administrationem ad annum, sive ad aliud præsinitum tempus; Ad instar eorum que extra Curiam, ferè ubique, praesertim promotoribus Italiæ, habentur de Cancellariis Gubernatorum, aliorumque officialium loculum; Atque de his occasione particularium controversiarum, agitur in sede regalium, ubi plura ad materiam hujusmodi Notariorum Vrbis habentur. *tit. de Regal. dis. 7. sum plur. seqq. dis. 17. & 21. in aliis.*

Curiam forensem, alia quoque negotiagere, quæ in hac relatione, sub si-

lentio remanent, ut potè extra propriam spheram, ideoque de iis agere non ceditur; Ut sunt, causæ criminales, eatumque processus, & condemnationes, tam veræ, quam contumaciales, cum distinctione processuum, unius scilicet informacivi, seu offensivi, & alterius defensivi; Ac etiam super condemnationis exequitione & praxi, tam in personis, quam in bonis occasione eorum publicationis, vel mulctarum:

Ac etiam sunt processus, qui sunt, super beatificationibus, & canonizationibus, vel cultu aliquorum servorum Dei, ob martyrum pro fide, vel ob virtutes; Sed quoniam (ut præmissum est,) vel genium, vel aliorum generum caularum, & negotiorum occupationes, non permisereunt hujusmodi negotiis vacare; Id circò aliis, qui in eis melius versati sunt, reservatur suppletio, nisi eam majus otium, vel occasio permitat perficere in supplemento.

Prout sub silentio remanent ea, quæ alias diversas, initio insinuatas Curiae species pereunt; Cerimoniale scilicet in cappellis, & in processionibus, & in equitationibus, alisque pontificis functionibus; Et praesertim in illis majoribus, magisque solemnibus Canonizationis Sanctorum, Coronationis Papæ, & Imperatoris; Receptionis Regum, & Principum, vel eorum magis solemnium Oratorum obedientiarum, cum similibus; Aceriam in iis, quæ concernunt Curiam aulicam, sicut ordine scilicet Aulicorum, in servitio Papæ, & Cardinalium, ac Oratorum, & Principum, seu Magnatum;

Aliaque Curiae species est politica, tam super negotiationibus, quæ concer-

nant

nant utrumque principatum, ecclesiasticum, & temporealem, sive modo tenendo cum Regibus, & Principibus, præfertim iis, qui sunt inter se inimici, vel æmuli pro conservatione illius neutralitatis, & æqualis benevolentia, quam decet, ut summus Pontifex, tanquam communis pater habeat, atque ita magis opotenum sit instrumentum ad pacem, ineundam, atque bellorum & inimicitarium compositionem; Quam etiam circa conservationem propriæ existimationis, ut opportunè incuti valeat ille timor, qui juxta nostrorum temporum magis corruptos mores, potius operativus esse solet, quam amor, seu stimulus religionis, ac pietatis.

Eamdemque Curiam politicam respiciunt, factionatæ divisiones Cardinalium; eorumque adhäsiones, & dependentiæ cum Regibus, & Principibus tam super electione Pontificis, quam super

aliis gravioribus negotiis; Sive super novis Cardinalium promotionibus, & præfertim ad commendationem Regum, & Principum; Aut sive deputationibus, Nuntiorum, & Legatorum ad ipsos Reges, & Princes cum similibus; Hæc etenim, politicam potius, quam forensem Curiam percutientia, extra sphaeram sunt viti forensis, qui in legibus, meteque judicialibus negotiis in Curia sit versatus; Et quando etiam facultas esset de his quoque forsitan non obscurè agere; Adhuc tamen prudentia leges prohibent; Ideoque alii, qui in his magis se versatos, atque peritos credunt, suppleant, cum hæc, pro aliqua notitia Curiae forensis, de qua solum agere munus assumptum est, insinuasse videatur
fatis.

**

INDEX

INDEX RERUM ET VERBORUM MEMORABILIUM.

A

Abbatiarum

Arfensis, S. Edisti, 3.
Pontiani, & Sublaci
Cardinales Comunen-
datani quam jurisdictionem habent, &
quas causas cognos-
cant, disc. 41.num.6.

Ablativi

Absoluti importani Conditionem prius imple-
dam, disc. 3 . num: 29.

Abbreviatores de Parco Majori

Correctorem Cancellariz, an præcedant, disc:
44, num: 5, officium quale habeant, & quas
causas determinent ibid.

Referendarij sunt utriusque Signaturæ , d. 31,
num: 11.

Abjens

Non potest dare votum in electione per Procu-
ratores, disc: 3, num: 20.

Alibi

Jurati non comprehenduntur sub Statutis laicibus etiam confirmatis per Papam tanquam Principem temporalem, disc. 2, num: 11.

Advocati

Allegationibus superfluis non debent replere chartas, disc. 46, num: 34.

Maxime cum in linea acut recepta principia, ib. d:
num: 37.

Et quare antiquitus erant prolixiores in al-
legationibus, quæ hodie sunt damnabiles, disc.
46.num: 14.

Applicacioni congrue doctrinatum studere de-
bet, disc. 46, num: 41.

De Relat.

In Audientiis non interveniant in Curia , disc
46,num:25.

Authoritates plutes quando debeant allegare,
ibid.num: 38.

Et q̄ omodo isto casu sit scribendum , seu
labotandum, disc 46,num:39.

Brevitatem studere constanter, in scribendo , & de-
tatione,ibidem num:31.

Student in Romana Curia , & quare , disc.
46,num: 32.

Cauſarum a Patrois distinguuntur, ibid.num: 9.

Civiles, & Criminales sunt distincti in Curia , &
data: one, disc. 46,num:71.

Criminalium causarum quandoque defen-
sionem suscipiunt, instanteco , & requireante
Gubernatore U. bis, d seūl.36,num:9.

Clerici etiam in Sacris in C uria esse possunt , &
de ratione, disc. 46,num:17.

Cogit an possint inviti ad scribendum in causis, disc.
46,num: 111.

Contractus inire cum Clericibus , vel ab his ex
ultra voluntate accipere an possint , ibid.
num: 115.

Convicia dicentes , an & quomodo sint punien-
di, disc. 46,num: 117.

Cumulant motiva relevantia , & i:relevancia , &
detatione, disc.32,num:76.

Declamationes , q̄ si antiquius sibiabant , hodie
non faciunt, & de ratione disc. 46, num: 25, &
sc. qq.

Dubitis in causis quomodo sedebant gerere, ibid.
num: 45.

Factum , aut processus compilationem in concer-
tentibus non seingerunt, disc. 46, num: 15.

Et quomodo de eo se informent, num: 18,
ibid.

I N D E X

- In Feste S. Michaelis, quod celebratur per Collegium Procuratorum quomodo interveniant, disc. 46, num: 108.**
- Honorarium, seu mercedem quamlibet exigant in Cura, ibid num: 27.**
- Integritate magistrorum predicatione debent, & de ratione, disc. 46, num: 24.**
- Judicis boni quare regulatior est non soleant, disc. 32, num: 98.**
- Jus civile, & materias propheticas bene callent in Curia, & de errore puritanum contrarium, disc. 46, num: 22.**
- A levioribus non debent incipere, sed à fortioribus, & de ratione, disc. 46, num: 30.**
- Loqui quomodo debent, vel orationis informatione, disc. 46, num: 24, 25, & 27.**
- Objecta non debent excitare, & quare, ibidem num: 29.**
- Officium beneficiorum plus merentur quam Chartularii, & de ratione, & in quibus constituta ipsorum pereulum, discut. 46, numer: 27.**
- Orandi formam diversam à moderna antiquitus habebant in Curia, & de ratione, ibid. num: 26.**
- Ab oratoribus antiquis in quo differant, disc. 46, numer: 10.**
- Et qui hodie dicantur Oratores, ibidem numer: 13.**
- Factum de quota litis ad facere possunt, disc. 46, numer: 47.**
- Pauperibus patrocinium libenter in Curia presentent, disc. 46, num: 69.**
- Plures in species distinguuntur in Curia, ibidem num: 4.**
- Processus in Curia non videant, & de ratione, disc. 12, num: 43.**
- A Procuratoribus in Curia pendent, & de ratione, disc. 46, num: 116.**
- Propriam contra opinionem, vel conscientiam an possint scribere, ibid. num: 42.**
- Distinguuntur circa ea quae conceruent factum, & quae constituant in puncto iuris, disc. 46, num: 44.**
- Proprietate Curiae Romanæ quinam sint, & in quibus versetur eorum munus, & à quibus se abstineant, ibid. num: 15.**
- Profectores causarum propriæ erant, discut. 49, numer: 10, & 11.**
- Quales partes, & dotes habere debeant præsentim in Curia, ibid. num: 19.**
- Restituti et plenum informacionum in jure editorum à pluribus ad partem debent, discut. 46, numer: 44.**
- Romanæ Curie debent habere majorem peritam 21-15, & de ratione, num: 20, ibid.**
- Saluum annum, vel mentrium in Curia non recipiunt, sed honoraria pro qualibet functione, disc. 46, num: 16.**
- Scribendi quammodum servare debeant, disc. 46, num: 28.**
- In scribendo bene hodie rotam vim faciunt, non autem in loquendo, ibid. 24.**
- Stylo brevi in scribendo pro Rota utuntur in Curia, qui commendatur, disc. 32, num: 42.**
- Vestibus quilibus antiquitus in Curia, uterbaud, disc. 46, num: 61.**
- Victoriz in eas ad plus exigere possunt, ibidem num: 47. Alia vid. Procuratores.**
- Advocati Consistoriales**
- Bibliothecum sapientie administrant, discut. 46, numer: 68.**
- Bononiensi, Ferratiensi, & Mediolanensi ex civitatibus tres fixe asservantur, ibid. num: 54.**
- Coadjutores quandoque habent filios, vel nepotes, & de horum antiquitate, disc. 46, num: 64.**
- Councilii in generalibus interveniant, ibidem numer: 60.**
- Concursus lectorum ad Caedetas vacantes figurantur, & Cardinali depurato à Papa, disc. 44, num: 8.**
- Decanus eorum quinam sit, & quis sit habilius ad Decanatum, disc. 46, num: 1.**
- Disputationes publicas habent in Palatio cancellaria, discut. 10, numer: 23, discut. 46, numer: 53.**
- Doctorandi in utroque jure potestatem habent, disc. 44, num: 8, disc. 46, num: 59.**
- Et cum quibus frequenter eam exercant, disc. 46, num: 57.**
- Emolumenta majora unde habeant, ibid. num: 6,**
- In Equitatione qua sit in apertura Rotæ quomodo interveniant, ibid. num: 109.**
- Familiares Papæ reputantur, & habent parrem panis, disc. 46, num: 67.**
- In Feste S. Michaelis, quod celebratur per Collegium Procuratorum interveniant, disc. 46, num: 208.**
- Fisci, & Pauperum Advocati ex eis assumuntur, & an de necessitate, ibidem numer: 65.**

R E R U M , E T V E R B O R U M .

De Habitio doméstico seu privato quo utantur, disc. 46, num. 61.

Introducti quando fuerint, disc. 4, num. 3, disc. 46, num. 48.

Lupus, Oldradus, & Raimundus fluctuat, disc. 46, num. 48.

Locum habent in Cappella, & in aliis functionibus, & que habitu tunc verantur, discurs. 46, num. 58.

Munus habent maximè existimationis, & utilitatis, disc. 46, num. 66.

Nec Capitulo ex Rego non assumuntur, quod in hoc injuriam patitur, num. 53, ibid.

Nobiles esse debent, & de aliis requisitis, disc. 46, num. 53.

Numerus eorum antiquus, & modernus refertur, & de Participaibz, ibid. num. 49.

Oculi in Consistorio jus habent, & solemnitate canonizationum Sanctorum, discurs. 46, num. 59.

Pallij pro concessione perontantur in Consistorio, disc. 46, num. 19, disc. 46, num. 59.

Pauperibus patrocinium praestare tenentur, disc. 46, num. 70.

Pontifices multi, Cardinales, & Praefulex eis fuere, disc. 46, num. 66.

Precedentibus habent supra alios Advocatos, & de aliis prærogativis super reliquos Curiales, ibid. num. 61.

Prelati in eis possunt, & in qua Prælatura, disc. 46, num. 51.

Publico in Consistorio quas functiones faciant, disc. 5, num. 4, disc. 46, num. 59.

Quinque suprannerari quibus prærogativis potiuntur, ibid. num. 50.

Solemnitates quasnam explicit cum admittuntur ad collegium, disc. 46, num. 53.

Studiorum Utbis reguntur, & administrationem habent, ibid. num. 63.

Sylvestris Aldobrandinus, Antonius Gabrielellus, & Ioannes Baptista Spada fure, disc. 46, numer. 65. Alia vid. Procuratores Consistoriales.

Advocatus Fisci, & Camera

A. C., Vicarij, & Capitolij in Congregatione criminali sedet, discus. 13, numer. 21, discus. 34, numer. 23, discus. 46, numer. 87.

Baronum in Congregatione intervenit, disc. 28, num. 2, disc. 46, num. 94.

In Camera interente etiam tempore determinationis causæ, discus. 33, numer. 8, discus. 46, numer. 94.

Catecum in generali visitatione assistit, disc. 29, num. 2, & 3, disc. 46, num. 87.

Clericus in Sæcis alicui possum, disc. 46, num. 91, & seqq.

Computorum in congregatione intervenit, disc. 18, num. 8, disc. 46, num. 94.

Conficiam ad congregationem accedit, disc. 27, numer. 7.

In Consulta intervenit, disc. 25, num. 1.

Criminalibus in causis scribere potest ad instantiationi instigatoris cum mercede, discus. 46, numer. 95.

Criminalibus in congregationsibus quas partes faciat, ibid. num. 92.

Emolumenta quænam habeat, disc. 46, num. 95. Existimationis magnæ officium habet, de ratione, disc. 46, num. 94.

Gubernatoris in congregatione criminali intervenit, disc. 36, num. 9, disc. 46, num. 87.

Immunitatis in S. C. intervenit, disc. 17, num. 2.

De insignibus Jurisconsultis, qui hominum obicitur, disc. 46, num. 65, & 96.

Manus ejus minus versat circa causis Camerales, disc. 46, num. 88.

Montium in congregatione intervenit, disc. 28, num. 2, disc. 46, num. 94.

Munera quænam habeat, ibid. num. 84.

Promotio fidei esse solet, disc. 18, num. 14, discus.

46, num. 95.

Sspectus allegari autem possit, disc. 46, num. 92.

Advocatus Pauperum

Advocatorum Consistorialium ex collegio assimilatur, & an de necessitate, disc. 46, num. 65.

Advocatus alias caularum civilium esse potest, disc. 46, num. 79.

Cameræ in tribunali sedet, ibid. num. 74.

Catecum in visitatione intervenit, discus. 46, numer. 81.

Criminales causas etiam ad defensam cum præmio tueti prohibetur, & de ratione, ibidem num. 83.

Criminalibus in congregationsibus Gubernatoris, A. C. Vicarii, & Capitolii intervenit, disc. 36, num. 9, disc. 46, num. 80.

Emolumenta quænam habent, & utilitates, disc. 46, num. 74.

I N D E X.

Fisci Advocatum precedit, ibid. num. 81.

Franchitius quibus gaudeat, disc. 46, num. 74.
Laboriosum valde, incommodum, ac arsum
sum officium habet, & deratione, disc. 46,
num. 73, & 77.

Pape audiencem habet, ibid. num. 76.

Particulariter quare destinatur, disc. 46, num. 78.
P. onus immediatè ad Cardinalem un secesse-
tur, ibid. num. 81.

Voluntatis jurisdictionis decreta interponit, dis-
cuss. 46, num. 75.

Alia, vid. Procuratores Pauperem.

Ætates

Ceteales quale officium oī m. habebant, discurs.
39, num. 11 vid. Agricultura.

Curules a tertiis quib. m. cutam habebant, &
qualem hodie, disc. 39, num. 12.

Vid. Magistrorum.

Ægidiana

Constitutio in posselliis iudicis tollit appellati-
onem, suspensivam, disc. 31, num. 33.

Affilia

Decisionum S. Concilii Neapolitani compilator
fuit, & quodimicavit decisiones Rot. x. disc.
32, num. 15.

Agentes

Communitatum Sturis ecclesiasticè quinam
sunt, & de eorum officio, disc. 26, num. 11, disc.
46, num. 15.

Principum adlitt in Curia, & de eorum munere,
disc. 46, num. 33.

Privati qui nam sunt, & de eorum officio, ibid.
num. 13, p.

Agricultura

Nobilis artes est, quæ nobilitati non derogat disc.
39, num. 10.

Agricultura Tribunal

Appellationem non admittit, sed sevitionem, &
quonodo, disc. 39, num. 4.

All. sicut in coadet ordinatus, & quandoque ex-
traordinarius, ibid. num. 3.

Consolidus ex quatuor constitutitur, & de eorum
duratione d. disc. 39, num. 3.

Curialibus etiam classis innotescit, & quare,
disc. 39, num. 12.

Defensiones habet, & Consiliarios, ibid. num. 8.
In roductum quando fuerit, & destitutus, ibid.
num. 1.

Modum habet procedendi diversum iusta, &
ex-
admodum, disc. 39, num. 7.

Personas quasdam habet subjectas, num. 6.
ibid.

Et an requiratur perpetua additio, disc. 39,
num. 9.

Statuta habet, quibus determinantur multe casus
controversiarum, ibid. num. 5.

Alcarum

Appalatores, & alii ministri subsunt Judicibus.
S. Sixti, disc. 42, num. 6.

In Akenatione

Bonorum Civitatis que soleuntur requisita-
tur, disc. 26, num. 6.

Alia, vid. Beneficium.

Almenta

Debitoribus carceratis quando sunt prestanda à
creditoribus, disc. 29, num. 9.

Et quid in Hebreis, ibid. num. 10.

Alphenus Rex

Quomodo regnum Neapolitanum habuerit, &
in eo S. Consilium creverit, d. 32, num. 3.

Amayden

De sylo Dataria cap. 1, & 2, impugnatur disc.
8, num. 4..

Annata

Condonaari possint per Collegium Cardina-
lium disc. 10, num. 18.

Introductio an & quando fuerint disc. 10, num. 1.

Annona

Cura regulariter incumbit Civitati discut. 40,
num. 2.

Fallit in Urbe num. 3, ibid.

Erumphantem angaudeat privilegiū fisci quoad ex-
emptionem gabellatum distinguunt disc. 40,
num. 6.

Annona Congregatio

De ejus creatione & potestate disc. 27, num. 12.
Et quando habebit soleat disc. 40, num. 5.

Annona Prefectus

Clericus Cameræ est qui à Papa deputatur, & de
ejus officio, & iurisdictione disc. 40, num. 3,
& 4.

In Pistoris jurisdictionem habet num. 4, ibid.

SS. Annuntiata Archiconfraternitas

Dotes distribuit pauperibus paellis discut. 42,
num. 5.

Judicem particularēm habet, & quas causa fac-
cascat ibid.

Anulus Piscatoris

Frangitur per Cardinalem Cameranum statim
mortuus Papa disc. 3, num. 14.

A qua

R E R Ú M , E T V E R B O R U M .

A quo custodiatur, & in quibus expeditionibus
Papa co ulatur disc. 7, num. 8.

Aperitio Oris

Adversus clausul. s. in licetis apostolicis contentas
an & quando concedatur disc. 30, num. 17.

Et de duplice modo eam concedendi, num.
18, ibid.

Appellatio

Admissa se fuerit simpliciter per Signaturam da-
tur retroactio, & gesta medio tempore sunt
attentata disc. 31, num. 26.

Agri cultura in Tribunalis non datur, sed revisio
disc. 39, num. 4.

Batoni in Congregatione non datur, sed recur-
sus ad Signaturam Gratiæ disc. 28, num. 9.

Cameræ Apollonicae à sententiis datur, & quo-
modo disc. 33, num. 19.

Capitolios in foio nre datur d. 37, num. 10.

Criminalibus in causis non datur suspensiva in
Tribunalis Gubernatoris Urbis disc. 36, num.
13.

Devolviturum ad effectum quando denegari so-
let per Signaturam d. 34, numer. 27, &
28.

Admissa tantum si fuerit, quomodo soleat
disc. 39, ibid. num. 29, & seqq.

Tribunalum tantum sublatu intelligitur per commis-
sionem causis appellatione remora discut. 30,
num. 24.

Et quando concedatur commissio cum tali
causalula disc. 30, num. 21.

Iota quod tempus sit prolequenda, & de illius
ab abbreviatione disc. 37, num. 41.

In Parte admittitur ad suspensivum, & in parte reju-
ei quomodo soleat disc. 31, num. 17.

In Possessoriis non datur ad effectum suspensi-
vum de jure civili, & in vim Egidiana ibid.
num. 31.

Religione in Hierosolymitana quomodo sit gra-
dum interponenda disc. 30, num. 26. V. Hiero-
solymitana.

Rem adversus judicaram, vel res conformes an
& quando derur disc. 31, num. 21.

Suspensiva datur etiam in causis executivis,
quando adest nullitas, vel iniustitia discut. 31,
num. 6, & 25.

Thebaianis à sententiis suspensiva non datur, &
quando fecis disc. 35, num. 9.

Tollit non potest nisi à Principe disc. 30, num. 12,

Et quando id fiat ibid. num. 13.

Appellationum

Omnium extra Curiani A. C. Judex est disc. 34,
num. 1.

Et eas recipit etiam omisso medio num. 11,
ibid.

Alia V. A. C. Signatura gratia, & iustitia
comissiones.

Aquarum Congregatio

Erecta quando fuerit, & ex quibus constituatus
disc. 17, num. 5.

Quasi nam causas cognoscat ibid.

Archidiaconus

Erat Vicarius natus Episcopi in temporalibus, &
quare eius iurisdictio cessaverit disc. 6, num. 1.
Alia V. Cardinalis Archidiaconus.

Archipresbyter

Erat Vicarius natus Episcopi in spiritualibus, &
quare eius iurisdictio cessavent disc. 6, num. 1.

Archivii Pres

De ejus officio, & iurisdictione d. 40, num. 15.

Archivii Scriptorum Collegium

Legitimationis concedit bastardis, & quomodo
disc. 44, num. 7.

Notarios creandi lieuxitem haber, ibid.

Arxium

Tribunalia plura adiunt in Urbe d. 39, num. 11.

Arxum Lata, & Serici

Collegia quam iurisdictionem, & facultatem ba-
beant in Urbe disc. 44, num. 25.

Attentata

Gesta sunt omnia durante superfessoria concessa
pro securitu ad Signaturam gratia disc. 30, n. 28.

Rejicit, vel in fine litis reservati concedere potest
Signatura Gratia tantum ibid. num. 16.

Reputantur omnia gesta medio tempore, si Signa-
tura rescribat de appellatione simplices
&c. 31, num. 26.

Et quid si committat cum clausulis transla-
tivis, vel suspensivis executionis ibid. num. 33.

Rota antequam revolet, soler quandoque gustate
de bono jure disc. 3, num. 96.

Alia V. Signatura gratia, & iustitia
Appellatio.

Auditor Camerarii

Camerales causas, vel in quibus Camera habet
interesse, ac causas appellatorum cognoscit in
prima instantia disc. 11, num. 11.

Causas habentes annexionem cum iuribus fiscal-
ibus, vel legibus auctoribus, & quandoque de
cunsum papalium cognoscit ibid. num. 17.

I N D E X

- Heberorum causas audit ibid. num. 14.
- Mercatorum, & Camporum cognoscit disc. 11, numer. 13.
- Monitiorum per viam procedit disc. 11, num. 15.
- Quomodo deputetur, & de jurisdictione ibidem num. 11, & 14.
- Rectitudinem viarum, & publici ornatus causas cognoscit disc. 11, num. 12.
- Signaturae gratiae in Congregatione intervenit disc. 30, num. 7.
- Situum quos Camerarius concedit Judex est disc. 11, num. 14.
- Spectacula exigit disc. 11, numer. 16.
- Alia V. Cardinalis Camerarius.
- Auditor Camera*
- Antiquum est ejus officium disc. 34, num. 1.
- Appellationum omnium extra Curiam Judex est disc. 34, num. 5.
- Et cas recipit omisso medio ibidem numer. 11.
- Auditorem domesticum habet, & quomodo his causas cognoscit ibid. num. 22.**
- Et de laboribus hujus Auditoris discut. 34, num. 34, num. 35.
- Audientiam à Papa quando habeat disc. 35, numer. 8.**
- Banculum habet cum familia armata discut. 34, numer. 24.
- Beneficiales causas non potest cognoscere, & quæ propriè dicitur tales disc. 34, num. 14.
- Camerarius in causis non se ingredit, ibid. numer. 13.
- Amplius* hoc procedere etiam in causis improprietate talibus disc. 34, num. 13.
- Camerarius auditor erat ibid. numer. 1.
- Et ab eo antiquitas deputabatur ibid. disc. 11, num. 2.
- Carcerum Gubernatoris in visitatione interveit disc. 19, num. 2.**
- Capitolii* ad visitationem non accedit, & quare ibid. num. 3.
- Cardinalium in causis Judex competens est disc. 34, num. 2.**
- Causas in quibus adsumt Judices particulares cognoscit ibid. num. 13.
- Causulas ad & quomodo relaxate sit solitus disc. 34, num. 32.
- Cirrandi in domo solita habitationis stylum habet, & quando debent esse citatio personalis ibid. num. 28.
- Criminalem Congregationem tenet in qualibet hebdomada, & quinam in ea interveniant disc. 34, num. 23.**
- Ex Curia Judex est in prima instantia, & habet cumulativam sum quibusdam aliis magistris ibid. num. 3.**
- Executive procedit inter Mercatores, & in omnibus aliis causis, in quibus ceteri Judices executive procedunt disc. 34, numer. 10.**
- Expeditiones subscriri in albo, & quare disc. 34, numer. 25.
- Facultates ejus quando soleat communicare Signatura, & quid operenur disc. 31, auctor. 39, disc. 32, num. 7.
- Jurispatronatus causas inter Patronos cognoscit, disc. 34, num. 14.
- Litteratum Apostolicarum est executor, & quomodo ibid. num. 8.
- Et quid si sint ultra duas dies disc. 34, numer. 9.
- Matrimoniales causas non cognoscit ibidem numer. 14.
- Monitoria sui Tribunalis quid contineant disc. 34, num. 26.
- Notarios duodecim habet ibidem numer. 24, V. Notarij.
- Obligationis Cameralis, & aliorum pactorum executivorum est privatus in Cura executor, & quando fecit disc. 34, numer. 4, disc. 35, num. 39, disc. 34, num. 100.
- Officium habet venale, & de eius pretio, ac quando varet disc. 34, num. 30.
- Originem, & introductionem quando habuerit ibid. num. 1.
- Papali sede vacante adhuc jurisdictionem exercet disc. 34, num. 34.
- Papa Auditor sit num. 11, ibid.
- Potest omnes Cunæ Prelatos discut. 34, numer. 2.
- Excepto* Gubernatore Uribis, & de ratione num. 3, ibid.
- Prelatos extra tribunal quando in causis deputer disc. 34, num. 20.
- Prelatorum omnium Judex est, exceptis cameralibus, & Palatinis num. 1, ibid.
- Prima instantia in causis extra Curiam non procedit disc. 34, num. 6.
- Fallit* in aliquibus causibus, quare reconsenserit num. 7, ibid.
- Propinas quando exigat disc. 34, num. 39.
- Recut-

R E R U M , E T V E R B O R U M .

Recusus à Baronibus recipit in prima instantia
in criminalibus disc. 34, num. 12.

Et an idem procedat eum Episcopis, & aliis
ordinariis ibid.

Recusationis causas contra se ipsum, vel Locum-
tenentes quomodo diffinas discurs. 34, nu-
mer. 10.

Referendarius est utriusque Signaturæ discr. 31,
numer. 11.

Regulatum causas an possit cognoscere discr. 34,
numer. 6.

Sedet in Camera cum voto consultivo, & quare
discr. 31, num. 5, discr. 33, num. 4, &c. 7.

Sententiarum aliorum Judicium est executor, &
quomodo discr. 34, num. 9.

Sententias a suis Locumentenibus latas non re-
vocat, neque circumstibit, & è contra ibid.
numer. 10.

Signaturæ Gratia in Congregatione intervenit
discr. 30, num. 7.

Spiritualibus in causa se non ingens discurs. 34,
numer. 15.

Stylos particulares, & facultates habet discr. 34,
numer. 27.

Tribunal unum constituit cum suis Locumte-
nentibus ibid. num. 8.

Ipsius ex quibus personis constet num. 17,
ibid. V. infra.

A. C. Locumententes Civiles

Causas quomodo audiant, discr. 34, num. 33.

Constituent cum A. C. unum, & idem tribunal,
num. 18, ibid.

Criminalibus non se ingenerunt in causa, quas re-
fusum Locumententes criminalis, discr. 34,
num. 19.

Expeditiones in albo subscrubunt, num. 25, ibid.

Inhibet unus alteri, & ab eo erulas recessum,

discr. 34, num. 19.

Labores affidit sustinet, num. 33, ibidem.

Prelati sunt, & depurant à Papa discr. 34, n. 21.

Proprias & quando exigant, num. 29, ibidem.

Sententias a se, vel ab A. C. latas ad vicem non
revocant, neque circumscribunt, discr. 34, n. 20.

Salarium quale habeant, ibidem numer. 30.

Signaturæ Gratia in Congregatione intervenit
aut, discr. 30, num. 7.

Et in Signatura Justitia, discr. 31, numer. 17,

discr. 34, num. 35.

Alia, vid. A. C.

A. C. Locumententes Criminales

Caretum Gubernatoris in visitatione generali
intervenit, discr. 39, num. 1.

Civilibus in causa non se ingens, discr. 34, nu-
mer. 19.

Cui initia causas à Locumentenibus civilibus
tealium, ibid.

Criminali in Congregatione A. C. intervenit, &
quomodo, d. sc. 34, num. 13.

Elegitur à Papa, discr. 34, num. 22.

Auditor Confidientiarum

Referendarius est utriusque Signaturæ, discr. 31,
numer. 21.

Auditor Contradictorum

Referendarius est utriusque Signaturæ, discr. 31,
numer. 21.

Auditor Legati

Quam jurisdictionem habeat, & quid in causis,
& personis ecclesiasticis, discr. 4, num. 13. vid.
Legatis.

Auditor Pape

Magister S. Palatij antiquus etat, discr. 8, nu-
mer. 6.

Officium quale habeat, & in quo hodie confitatur,
discr. 8, num. 10.

Propositorum ad regimenterum ecclesiarum de qualita-
tibus se informat, num. 11. ibidem.

Recursum ad Signatarum gratia concedit, vel
denegat, discr. 8, num. 11.

Et de superfessoria quam concedit, discr. 30,
numer. 18.

Signaturæ gratia in Congregatione assistit Pá-
pe, ibid. num. 7.

Auditores Rota

Vid. Rotz Auditores.

Avenionensis Congregatio

Erecta est pro tractandis negotiis illius Status,
discr. 6, num. 11.

Aula

Veterum Principum non appellabantur nomi-
ne Curia, quod est solius Romanorum, discr. 4,
num. 3.

Authoritates

Attendit ac potius debeant, quam rationes, vel è
contra, discr. 4, num. 35.

Scriptoribus ab antiquis square copiosius allega-
bantur, num. 34, ibid.

Superflua allegari non debent, discr. 46, num. 35.

Alia, vid. Advocati.

B

I N D E X.

B

Barones Statutus Ecclesiastici

Concussions vassallorum non presumuntur facere, disc. 25, num. 14.

Et quomodo super his invigilat S. Consulata, num. 13, ibid.

Recursus vassallorum ad A. C. in prima instantia non possunt impetrare, discurs. 34, numer. 12.

Et quid si fiant ad Urbis Gubernatorum, disc. 36, num. 71.

Vassallorum iecusus in Urbe quomodo audiant, disc. 41, num. 7, disc. 36, num. 17.

Baronum Congregatio

Appellationem non admittit, sed recursum ad *Signaturam gratiarum*, disc. 28, num. 9.

Et non seingerit Signatura iustitiae, disc. 31, num. 54.

Causas quomodo petractet, num. 6, ibid.

Causam quasquam cognoscat, & ubi tractetur de eius materia, disc. 28, num. 4.

Diversa est à Congregatione Montium, sed tractantur uniuersim, num. 1, ibidem.

Ex quibus constituantur, disc. 28, num. 1.

Procedit summarie, & de plano, ibid. num. 6.

Theſtuariorum Auditor an habeat in ea votum disc. 28, num. 3.

Vid. Bulla Baronum.

Basilice Urbi

Vid. Cardinales Archipresbyteri. Lateranensiſ.

Beatiſatio

Discussam post materiam quomodo fiat à Papa, disc. 18, num. 16.

Alia, vid. Canonizatio.

Beneficia

Affecta, & reservata fieri cooperant in Gallia, disc. 7, num. 10.

Et quomodo cōperant, disc. 9, nu. 11, & 11.
Ad commendationem Papæ quomodo solebant antiquitus provideri, & de effectu hujus Commendationis, num. 11, ibid.

Ordinarii ad collationem omnia de jure spectant, disc. 9, num. 11.

Prothonotariorum tam participantium, quam non participantium omnia sunt reservata, disc. 4, num. 1.

Reservata Papæ quoniam sint, disc. 2, num. 43.

Tellere potest Papa sine causa cognitione, disc. 2, num. 34.

Vateare quando dicantur in Curia, & quando apud sedem, disc. 13, num. 2.

Vicarius generalis absque speciali mandato conferre non potest, & quando fecerit, disc. 13, num. 12.
Urbis non conferuerat per Vicarium, d. 13, d. 11.

Papa confert, & ex qua persona, ibid. num. 12.

Reservationis sub qua cadant, ibid.

Beneficium

Principis requiritur in alienatione bonorum Civitatis, disc. 16, num. 6.

Beneficium Apostolicum

Antiquitus concedebatur per Proconsulariam. sed hodie conceditur per Secretariam Brevium, & respectivè è araniam, disc. 9, n. 9, disc. 1, n. 4.

Regularibus super alienationibus concedit S. C. Episcoporum, & S. C. Concilii, disc. 16, num. 12.

Et quandoque monilib s., ibid.

Bonis Regimini Congregatio

Causis de quibus cognoscatur, disc. 27, num. 7.

Communicatum super reconomia administrationis vigilat, & quomodo, disc. 16, num. 4.

Communicatibus cum quibus non se ingenerat, disc. 26, num. 50.

Distractiōnibus, que sunt per Communitates benoplacitum praeflat, disc. 26, num. 6.

Erecta an & quando fuerit, disc. 26, num. 2.

Filiialis est S. Consultarum, num. 3, ibid.

Gabellas, vel collectas imponendi imparitionis, licentiam Communictibus disc. 26, num. 4.

Laicale Tribunale est inspecta ejus auctorat sed habet etiam jurisdictionem cum ecclesiasticis, & quomodo, disc. 26, num. 3.

Personis ex quibus constituantur, ibidem num. 2.

Prefectum habet Cardinalem supremam dignitatem, disc. 26, num. 2.

Urbis, & locorum existentium sub jurisdictione

Legatorum in negotiis non se ingenerat, n. 10, ibid.

Bononia

Apostolica sedis ad obedientiam quando redierit, disc. 12, num. 18.

Florentissima semper fuit in legibus, ibid.

Ex ejus universitatib Gregorius dixit Decretales, disc. 32, num. 18.

Locum fixum habet in Rota, & in Collegio Advocatorum Gonfessorialium, ibid. & disc. 46, num. 4.

Brevia Apostolica

De capienda possessione nomine Camera, an & quando expediantur, & de illorum executio-

ne, discurs. 7, num. 13, discurs. 10, num. 17.

Com-

RERUM, ET VERBORUM.

Commissionum caufarum appellationum in partibus per quem subscibantur, disc. 7, num. 14.

Biholumenta quænam solvantur pro illorum expeditione, au. 17, ibid.

Expediuntur in Secretaria Brevium, & quomodo ligantur, disc. 7, num. 15.

Monitioria A. C., & nonnullæ aliz expeditiones tenetæ nuncupati solent in partibus, disc. 7, num. 17.

Propriez quam dicantur, & in quo differant à Bullis, ibid. num. 9.

Quomodo registrantur, & conserventur eorum statuta, disc. 7, num. 15.

Ex quibus negotiis non adhibeantur diligenter, num. 16, ibid.

Alia, vid. Bullæ, Literæ Apostolicæ, Secretarii Brevium.

Brevia Penitentiaria

Quomodo expediantur, disc. 7, num. 12, disc. 11, num. 10, vid. Penitentiaria.

Bulla seu Constitutiones

Baroni et exorbitantiam non contineat, discr. 10, num. 18.

Quid disponat, & de ejus materia remissiva, disc. 18, num. 4.

Alia, vid. Baronum Congregatio.

B. Pij V. de non infundendo recusetur, discr. 1, num. 16.

Ex de ratione quare juramentum vigore illius præstum auctius Papam obligat, ibid. num. 15.

Bulla

A Brevibus in quo differant, & quæ gratis per Bullas expediantur, disc. 7, num. 7.

Conserbentur eas stylus recusetur, & character, num. 9, ibid.

Enolumenta, sive annata pro illarum expeditione quando fuerint introductæ, discr. 19, num. 11.

Expediuntur per Cancelleriam in ejus palacio, disc. 10, num. 8.

Alia, vid. Brevia Apostolica, Literæ Apostolice.

Burgi

Corda quam jurisdictionem habeat, & à quo homine exerceatur, disc. 48, num. 8.

Judex intervenit in visitatione generali Castorum, disc. 29, num. 1.

Vid. Castellanus, S. Angeli.

De Relat.

C

Calixtus Tertius

Fuerat consiliarius Regis Alphonsi, discr. 34, num. 13.

Camera Apostolica

Appellationis Judge est a Clericis Cameræ, Prefectus, seu Præsidibus respectivè, discr. 40, num. 9.

Item à Thefaurario generali, disc. 35, num. 2. Appellationis suis secentiis admittit, & causa committitur per Decanum in eadem Cameræ, disc. 33, num. 19.

Camerales habet, qui in ipsa sedent ultra clericos, & quinam his sit, ibid. au. 4. vid. Camerales.

Cardinales Cameratum recognoscit in suum caput, qui potest in ea sedere, disc. 33, num. 4.

Caufarum quacunquam cognitionem habeat, & in qua instantia, discr. 33, num. 15.

Distributio quomodo far iacer clericos, ibid. num. 13.

Numerum qualcum habeat, & unde proveniat major, vel minor copia, disc. 33, num. 32.

Communitarum causas prius agebat, quas nunc tractant Consulta, & Congregatio Boni regimatis, ibid. num. 25.

A Congregationibus Baronum, montium boni regimini, & Consulte prejudicium, recepit, disc. 33, num. 34.

Contradictoriorum usum non admittit, ibid. num. 9.

Dubium quomodo in ea formetur, ac quomodo proponatur Cause, & capiantur resolutio-nes, ac de stylo concedendi novas audientias, & recessendi à decisio[n]is absque editione decisio-nis, disc. 33, num. 18.

Ex quatuor antiquo officio Procuratoris Casta-nis, non autem quæstoriis, disc. 33, num. 23.

Fiscales causas quasnam cognoscat, d. 46, au. 86.

Informationes quomodo in ea communicantur, & de prærogativa Fiscalium, disc. 33, num. 20.

Introducuntur an, & quando fuerint; & de ejus origi-ne, disc. 33, num. 1.

Jurisdictionem qualcum habeat, & in quibus ge-nibus causarum, num. 33, ibid.

Loco in quo teneatur, & quibus diebus, disc. 33, num. 5.

Ex de Camera tributorum in vigilia Apo-stolorum, & ad quid habeatur, num. 6, ibid.

Ordinatum Tribunal est ad eum genus cau-

farum, disc. 43, num. 14.

Peso.

I N D E X

- Personis ex quibus constituantur, de numero clericorum, num. 3, ibid.
- In Pœnis, & confusioneibus aliorum tribunorum sedes ingentis, & quando securus, disc. 46, num. 24.
- Propriatum usum habet, quæ reficiuntur per vicuum victori, disc. 33, num. 20.
- Ex distribuantur iuxta Auditores Clericorum, num. 20, & 21, ibid.
- Dilectoratio quæ in ea sit est loco Commissionis, vel libelli, disc. 33, num. 16.
- Rescribere regulatim quomodo soleat in causis executivis, praesertim à decretis Thesaurarii, & de cautela impedendi executionem, num. 17, ibid.
- Reputatum, & servitutum easias in Urbe cognoscit, disc. 33, num. 33.
- Et in qua instantia, num. 36, ibidem.
- Sede vacante quam potestatem habeant, & quod causas non tractent, disc. 32, num. 26.
- Signaturæ justitiae non subjacet una cum omnibus, officiis suis subordinatus, disc. 31, numer. 54.
- Signaturæ habet in vece, & vices Praefecti gerit Decanus, disc. 33, num. 14.
- Summi Pontifices, & Cardinales multi ex auctoribus, num. 19, ibid.
- Tribunal secularium principaliter est, sed haber admixtam aliquam jurisdictionem ecclesiasticam, disc. 33, num. 24.
- Votandi causa qualcum modum retineat, & quomodo numerotetur vox, & de aliquibus stylis, ibid. num. 11, & 12.
- Cameralis*
- A C. jurisdictione non subjacent, disc. 34, num. 2.
- Exemptionibus, & franchitis quibus gaudent, disc. 33, num. 37.
- Qui dicantur, & quale votum habeant in Camera, ibid. num. 3, & 7.
- Et in quo differant à Clericis, num. 7, ibid.
- Cameralis Congregatio*
- Ex quibus constituantur, & quæ negotia pertinet, disc. 33, num. 31.
- Camera Clericis*
- Advocati Coifitorialis simul esse non possunt, disc. 46, num. 52.
- Auditores habent, inter quos distribuantur propria, & de eorum officio, disc. 33, num. 10, & 21.
- Quoddecumque habet sunt, ibid. num. 2.
- Exemptionibus, & franchitis quibusdam gaudent, disc. 33, num. 37.
- Fabriez in Congregatione unus ex eis intervenit, disc. 20, num. 4.
- Immunitatis ad Congregationem unus ex eis accedit, disc. 17, num. 2.
- Locum in Cappella qualcum habeant, d. 33, nu. 39.
- Manuscula quædam recipiunt, numer. 20, ibid.
- Noviter assumpti quæ solennitates explicitent, disc. 33, num. 27.
- Numerus prefectorum quando & quomodo habuerint, num. 2, ibid.
- Officium quare emant, & de ejus pretio, disc. 33, num. 23, & 30.
- Plura officia, & Praesidatus singulariter exercant, disc. 33, num. 3.
- Ponens, seu Commissarius Causæ habent votum, & proinde plenam informationem processus, ibid. num. 12.
- Praesidatur qualificata annexam habent, disc. 33, num. 28.
- Referendari sunt, utriusque Signaturæ, discr. 33, num. 21.
- Sed non interveniunt in Signatura Justitiae, num. 20, ibid.
- Sed in illa Gratietantur, num. 14, ita id.
- Sede vacante quas prærogativas habent, disc. 33, num. 26.
- Thesaurarius, & Auditor Cameræ ex eis assumunt, num. 28, ibidem.
- Votum quomodo proferant, & de aliquibus stylis, disc. 33, num. 10.
- Camera Clericus Decanus*
- Dohaz semper est Praeses, disc. 40, num. 8.
- Praefecti vices gerit circa commissiones causarum, disc. 33, num. 14.
- Quinam sit, & de ejus prærogativa, num. 14, ibid.
- Signatura gratia in Congregatione intervenit ipse, vel Prodecanus, disc. 10, num. 7.
- Camera Commissarius*
- Authoritatem maiorem antiquitus habebat, disc. 46, num. 22.
- Advocato fiscalis nunc habet, num. 110, ibid.
- Baronum in Congregatione intervenit, disc. 28, num. 2.
- Competitorum in Congregatione intervenit, ibid. num. 8.
- Confessor in Congregatione intervenit, disc. 27, num. 7.
- Curia*

RERUM, ET VERBORUM.

Curiarium ex quo ordine assumarur, disc. 46,
numer. 12.

Familiaris est Papæ, & quo habitu utatur, ibid.
numer. 19.

Montium in Congregatione intervenit, disc. 28,
numer. 2.

Papæ audentiam habet, disc. 46, num. 12.

Sedet in Camera etiama cum cause determinan-
tur, disc. 33, num. 46, disc. 46, num. 119.

Subsistitur Camerale habet, disc. 46, num. 124.
Alia, vid. Advocatus fisci, Procurator fisca-
lis.

Camera Praesidens

De causa officio, intervenit, & voto in Camera,
disc. 33, num. 4, & 7.

Camera Patrocinatores

Exemptionibus, & franchitiis an gaudeant,
disc. 33, num. 38.

Intervenit in Congregatione Computorum,
& Camerali, disc. 13, num. 35.

Cancellaria Apostolica

Vid. Cardinals, vid. Cancellarius.

Magnum efformat Tribunal cum officiis, &
expeditionari congregantur, disc. 10, num. 12.

Orgaum Papæ est, & ex ejus stylo regularit
voluntas Papæ circa subceptionem, discr. 9,
num. 28.

Cancellaria

Bonumenta quædam pendent ab arbitrio Col-
legii Cardinalium, disc. 10, num. 18.

Nomina taxas habent fixas, ibid. num. 10.

Etalia varia, & arbitriatas, nu. 21, ibidem.

Officia omnia sunt penitentia, & deratione, disc.
10, num. 20.

In Palatio sunt disputationes publicæ ab Audi-
toribus Roræ, & Advocatis Consistorialibus,
ibid. num. 13.

Palatum infinge, & conspicuum est, discr. 10,
numer. 8.

Bulla in eo expedientur, numer. 6, ibidem.
vid. Bullæ Disputationes.

Cancellaria Officiale

Adjiciendi in literis præter supplicationem
quæ facultatem habent, disc. 10, num. 16.

Cardinali à V. Cancellario nonnulli creantur,
alii à Papa, disc. 10, num. 6.

Collegium nonduli constitutum, disc. 44, ou. 6.
Congregantur in Cancellaria, & quando, ac ad
quæ effectum, disc. 10, num. 13.

Expeditionis literatum terminum an protegat
possint, ibid. num. 17.

Cancellaria Officiale Diversæ

V. Abbreviatores.

Correktor an præcedat Abbreviatores de patro
majori disc. 39, num. 5.

De Equitibus, Cubiculariis, Scutiferis, Protho-
notariis, Summis, Scriptoribus, Subdiaco-
nis, & aliis disc. 10, num. 9.

Præsidentes de patro majori, & minori qui sine
& de eorum officio disc. 10, num. 9.

Regens quale manus habeat disc. 10, num. 9.

Intervenit in Signatura Gratiz discr. 10,
num. 7. Et Justitiz, & deratione discr. 10,
numer. 13.

Nomen Judicis apponit in singulis com-
missionibus disc. 10, num. 15, disc. 10, num.
13.

Canonici

Parati præcedunt non paratis, immo & Vice-
arium generalem disc. 44, num. 3.

Canonista

Papa potestatem ampliat magis quam Theo-
logi disc. 1, num. 25.

Canonizatio Sanctorum

Papa à solo fieri disc. 2, num. 43.

Plurimum si fieri quomodo sit servanda inter eos

præcedentia disc. 18, num. 19.

Tractatur per S. C. Rituum, & quipam in ea in-
terveniant numer. 14, ibid.

In Canonizatione Sanctorum

Advocati peculiares scribunt disc. 18, num. 17.

Consistoriales Advocati quid faciant discr. 46,
num. 19.

De Consistoriis qui antea habentur disc. 18, nu-
mer. 16.

Medici, alijque professores adhibentur ad effe-
ctum examinandi miracula ibid. numer. 15.

Proprianus stylus, & aliorum emolumento-
rum habetur disc. 18, num. 18.

Capitanus Generalis

Militia tertefinis à Papa depuratur, & de ejus
authoritate, & præminentiis disc. 43, num.
3, & 6.

Habent affectorem Prælatum qui dicitur
Commissarius armorum ibidem num. 5.

Tritemum à Papa depuratur, & de ejus ju-
risdictione, & præminentiis disc. 43, nu-
mer. 3, & 6.

I N D E X

Capitolij

Assertamentum quando habetur, & quæ personæ in eo interveniant disc. 37, num. 9.

Capitaneus appellationum quas causas cognoscet disc. 37, num. 10.

Carterum visitatio quomodo fiat discurs. 29, num. 3.

Collaterales primus, & secundus quam iurisditionem habeant, & quomodo causas determinent disc. 37, num. 9.

Dua sunt partes, seu corpora num. 5, ibid.

Forus ex quibus personis constitutatur discut. 37, num. 9.

Competens est omnium Civium, & Incolarum, sed quare modicas causas pertinet disc. 37, num. 3.

Durationem quare habeant in eo causæ ibid. num. 11.

Maleficiorum causas quas cognoscat disc. 37, num. 10.

Senatus est ipsius caput num. 9, ibid.

Vrbis cum statuis regitur disc. 27, num. 28,

Judex maleficiorum quas causas perseruet ibid, num. 9.

Officia plura sunt variabiliter disc. 37, num. 8.

Praxis judicaria est nimium involuta, & deca-

tione disc. 37, num. 14.

Debetis mutati num. 25, ibid.

Tribunal est meritis seculare disc. 37, num. 23.

Alia V. Conservatores. Senator.

Capitulum

Episcopum diligendi de jure facultatem habet disc. 3, num. 7.

Metropolitana sed vacante succedit in iurisdic-

tione in suffraganeos num. 30, ibid.

Representanti potest à paucis, & etiam ab uno disc. 3, num. 9.

Unum corpus efformat cum Episcopo, & de ejus

authoritate sede vacante disc. 3, num. 29.

Vocem in eo non habent existentes in factis disc.

3, num. 10.

Cappella

Sixtina, & Paulina quas praetagogativas habeant,

& de Cardinalibus Prosternibus, ac illorum

jurisdictione disc. 42, num. 10.

Carteri

Papa mortuo quomodo, & qui dimittantur disc.

3, num. 23;

Quomodo viscentur V. visitatio carcerum, &

autia.

Carcerum Praes

Generali in visitatione carcerorum intervenient disc. 29, num. 2, & 3, rem. d. 40, num. 1.

Item in particulari, quæ si qualibet hebdomada disc. 29, num. 6, V. Visitatio Carterum.

Cardinales

Absentes non convocantur sollemniter ad electionem Pontificis, & quare disc. 3, num. 17.

Ad Consistorium quomodo accedant discut. 3, num. 7.

E: Papaam quomodo alloquuntur num. 8, ibid.

Conclave quomodo ingrediantur disc. 3, num. 19.

Quæ personas secum defert ibid. num. 16.

Creatorum in Consistorio, & in eodem declarantur reservati inspectore disc. 5, num. 9.

Et de aliis functionibus post creationem num. 21, ibid.

Creati statim ac sunt, sicut veri Cardinales, nec sunt necessariae aliae ceremonie disc. 5, num. 17.

Ex habent votum in Conclavi ibid.

Daturi ministris exercentes dicuntur Prodatarii, & de ratione disc. 9, num. 19.

Diconi sunt quatuordecim disc. 5, num. 30.

In proprio titulo an possint impetrari sub throno Pontificalem benedictionem ibidem.

Episcopatus, ordines, & titulos quomodo optent disc. 5, num. 31.

Episcopi sunt sex ibid. num. 27.

Existentes ex ea Conclave non admittuntur ad votum per Procuratorem disc. 3, num. 28.

Galerum in publico Consistorio recipiunt, & quomodo disc. 5, num. 3, & 4.

Indulta quenam habeant conferendi reservata rem disc. 5, num. 46.

Informi existentes in Conclavi quomodo dent votum disc. 3, num. 19.

Novendialibus Pontificis mortui durantes quid agant disc. 3, num. 11.

Oratores Præcipuum genuflexos audirenum. 11, ibid.

Occulte an creaci possint disc. 5, num. 10.

Originem unde habuerint disc. 5, num. 5, disc. 4,

num. 1.

Papa à solo creantur disc. 2, num. 2, num. 14.

Patram eligunt, & de ratione disc. 3, num. 5, & 6.

Fallit in absencibus, qui jus non habent disc.

3, num. 8. V. Papæ electio.

Præcedentiam, & præminentiam habent super alios Praelatos disc. 5, num. 31.

Ex de aliis privilegiis num. 23, ibid.

RERUM, ET VERBORUM.

Presbyteri sunt quinquaginta disc. 5, num. 30.
Protectoris quam jurisdictionem habeant disc.
42, per totum.

Quæ personæ soleant ad dignitatem promoveti
disc. num. 11.

Regimini Ecclesiæ communicationem quando
habuerint, & de Consilio disc. 4, num. 3.

Regulates quare quandoque promoteantur disc.
5, num. 13.

Rochertum discepto perit defunti in Ecclesiis
eorum tituli, & sede vacante disc. 5, num. 11.

Rorulum, seu distributiones quomodo dividant
disc. 5, num. 34.

Et quomodo debent esse præsentes num.
33, ibid.

Sacerdos non initiati non habent votum in electione
Papæ, cessante ejus induito disc. 5, num. 10.

Soli an sint eligibles ad Papatum ibid. num. 21.

Et quare electio cadere semper soleat in
Cardinali disc. 3, num. 23.

Tulandi facultatem vigore induiti quam ha-
beant disc. 5, num. 26.

Titulus suis, quam jurisdictionem, & præemi-
nationem habeant rem. disc. 5, num. 26, disc. 41,
num. 3.

Vacante sede quam dignitatem, & præminen-
tiam habeant disc. 5, num. 12.

Cardinalium

Domus an sint exempti rem. disc. 5, num. 26.
Familiares an sint exempti rem. ibid.

Numerus quantus hodie sit disc. 5, num. 27.

Cardinalium Collegium

Condonare potest, & solet pariter, vel rotum
emolumentorum, seu annatarum in expedi-
tione Bullarum disc. 10, num. 18.

Confessurie debent aliquid a dibus, & quomo-
do Papa accelet eujus confessu discut. 5, num.
15.

Dependi Pontificem potestatem non habet
ibid. num. 17.

Episcopatum Urbis in concordientibus gerit vices
Capituli Categoricalis disc. 5, num. 29.

Patriarchalem potestatem Papæ in concordienti-
bus quam jurisdictionem habet sede vacante
num. 39, ibid.

Pontificem electum an cogere possit, ad accep-
tandam electionem disc. 5, num. 18.

Potestatem suam sede vacante quomodo expli-
cante & post ingressum Conclavis discut. 5,
num. 41.

Principatum temporalem Ecclesiæ in concor-
dientibus quam potestatem habeat sede vacan-
te num. 4, ibid.

Vacante sede quam jurisdictionem, & potesta-
tem habeat disc. 5, num. 18, & 39.

Unicum corpus cum Papa in quibus constituant
ibid. num. 30, & 31. Alia V. Papa. Consiliori-
um.

Cardinales Archipresbyteri trium Basili-
tarum

Jurisdictionem quamnam habeant in dictis Ec-
clesiis cum personis earundem Ecclesiastum
disc. 4, num. 1.

Lateranensis Basiliæ jurisdictionem ampliorem
habet, & de ratione num. 1, ibid.

Vicarii retinent in Episcopali ordine constitu-
tum disc. 41, num. 1.

Cardinali Archidiaconus

De ejus officio, & suppressione discut. 4, num. 4,
disc. 6, num. 4, disc. 13, num. 1.

S. Laureanus fuit disc. 6, num. 4, disc. 33, num. 1.

Cardinali Camerarius

Antiquitus quam potestatem habuit discut. 11,
num. 1.

Auditorem habet, & quas causas per eum cognoscat
ibid. num. 11. Alia V. Auditor Camerani.

Cameræ in Tribunali quam præsidentiam ha-
beat disc. 11, num. 7, disc. 33, num. 4,

Causis in quibus hodie se non ingerat discut. 11,
num. 4.

Clericos Cameræ quando ad prandendum invi-
tet num. 7, ibid.

Depurat A. C. Thesaurarium, & V. Camera-
rii, seu Gubernatorum disc. 11, num. 1.

Diminutionem sua autoritatis quando, &
quomodo passus fuerit num. 3, ibid.

Gymnasi Ubi sapientia dicit Praefectus est, &
de potestate doctorandi disc. 11, num. 8.

Deposse solet pro doctortatu Pzlatum,
qui ut plurimum est Rotæ Auditor ibid.

Magnæ exultationis apud Populum Urbis of-
ficium habet, & de ratione disc. 11, num. 10, & 18.

Motu Papa, vel morte imminentie quid faciat,
& defractione anni Pzlatotis disc. 5, n. 24,
disc. 1, num. 8.

Conclavis in constructione administratio-
nem habet, & de officialibus, quos deputat
disc. 5, num. 18.

Distribuit Clericis Cameræ officia Palatiū
Apostolicū ibid.

I N D E X

- Magnam auctoritatem haberet, & incedit
ante principis, & de aliis prærogatis dicit.
11, num. 18.*
- Officiale, & ministros quosdam habebat subor-
dinatos dicit. 11, num. 2.*
- Officium hoc quandoque soleret esse venale num.
19, ibid.*
- Et de ratione, & quare in aliis officiis pri-
maris Cardinalitatis hoc non practicetur disc.
11, num. 10.*
- Signaturæ Gratia in Congregatione intervenit
disc. 30, num. 6.*
- Situs plateæ agonis, & aliarum platearum Urbis
pro venditione virtualium concedit num. 9.
ibid*
- Temporale officium principaliter habet, & ac-
cessione administrationem hinc Ecclesiastici
dicit. 11, num. 10.*
- Alia V. Camera Apostolica.*
- Cardinalis Decanus*
- Est semper Episcopus, Hostiensis, & Venerabilis,
& quinam sit disc. 5, num. 29.*
- Venerabilis in Civitate haberet jurisdictionem tem-
poralem, & spiritualem, & quomodo eam ex-
erceat disc. 41, num. 1.*
- Cardinalis Penitentiarius*
- Absolutiones, & dispensationes ab occulis im-
pedientibus, irregularitatibus, & censuris hodie
concedat disc. 12, num. 15.*
- Apostolica beneficia super alienatione rerum
ecclesiasticarum concedebat disc. 12, num. 4.*
- Dispensationes matrimoniales concedebat, item
super natalibus, ætate, bigamia, vel irregulari-
tate disc. 12, num. 4, disc. 9, num. 9.*
- Et quas dispensationes matrimoniales ho-
die concedat disc. 11, num. 5, & 6.*
- Emolumenta quenam habeat, & unde proven-
iant disc. 12, num. 7.*
- Excommunicatis ex Cap. Si quis suadente etiam
publicis ad Urbem vententibus, ac à Peniten-
tiatis absolutis litteras concedit pro foro ex-
tembo disc. 12, num. 16.*
- Et quando cum eis dispenseat super accessu
ad Urbem num. 17, ibid.*
- Facultates quasdam hodie habeat disc. 12, num. 5,
& seqq.*
- Et quas antiquitus numer. 2, ibidem.*
- Integritatem super occultis quando, & quomo-
do dispenseat querit, disc. 12, ibidem.*
- Moderationem sive facultatis quando passus fue-
rit disc. 12, num. 3.
- Officiales quosnam deparet discurs. 12, num. 14.
- Originem quod habuerit, & de ejus antiquita-
te ibidem numer. 1.
- In Penitentiariis regulares existentes in Ballicis
Urbis, quam jurisdictionem habeat discr. 12,
numer. 8.*
- Et quid de Penitentiariis S. Domus Lau-
retana numer. 9, ibid.*
- Revalidationes provisionum beneficiorum sub
qua conditione concedat disc. 12, numer. 19.
- Alia V. Penitentiaria.*
- Cardinalis Portuensis Episcopus*
- Temporalem jurisdictionem in Episcopatu am
habeat disc. 41, num. 5.
- Cardinalis Primus Minister*
- Assimilari cuinam possit data proportione disc. 6,
numer. 2.
- Boni regiminis Congregationis est Praefectus,
disc. 2, 6, num. 2.
- Ecclesiastici respectu Principatus in quibus se in-
getas, disc. 6, num. 7.
- Fitmani principatus est Gubernator, numer. 12,
ibidem.
- Introductus quomodo fuerit, & de ejus munere,
disc. 6, num. 1.
- Et de causis hujus introductionis, num. 4,
ibidem.*
- Legatus est Status Avenionensis, & Comitatus
Venaissin, disc. 6, num. 11.
- Et quomodo causas cognoscat, ibidem.*
- Partes quasnam expleant, disc. 6, num. 4, & 5.
- Patronus vulgo dicitur, num. 5, ibidem.
- Principi oratoribus, & officialibus Cutie præ-
bentia diuina, disc. 6, num. 8.
- Quis assimi regulariter soleat, numer. 5, ibid.
- Subscribere quando possit nomine Papæ per con-
cessum, disc. 6, num. 10.
- Supintendentis est universi Status Ecclesiastici,
disc. 6, num. 6.
- Vicecancellarii munus, & de tempore vacet, obti-
nete solerit, disc. 10, num. 4.
- Vix vocis Papæ oraculum general habet, &
citea quæ, disc. 6, num. 9.
- Cardinalis Vicecancellarius*
- Acta consistorialia scribit, disc. 10, num. 5.
- Aniquissimum est hoc officium, & de ratione,
disc. 10, num. 1.

R E R U M , E T V E R B O R U M .

*Et quod aliquando fuerit exercitum person
Cardinales, num. 2, ibidem.*

*Cancellarius antiquitus appellabatur, discr. 10,
numer. 2.*

*Et quaro postea fuerit dictus V. Cancellar
ius, ibid.*

*Cathedralium, & Metropolitanarum provisio
num, vel reationum literas expedit, discr. 9,
num. 8.*

*Cedulas consistoriales substituit super provisio
ne Ecclesiastica, & Monasteriorum Consisto
rialium, & reparationib[us] pensionum eisdem,
discr. 10, num. 7.*

*Emolumenta notabilia habet, & quemam sit
magis confidir[eb]ilis, discr. 10, num. 6.*

*Litteras expediat Apostolicarum provisiorum in
eius palatio, discr. 9, num. 5, discr. 10, num. 5, &
10.*

*Moneta quemam exerceat, sive in quo ejus offi
cium veretur, discr. 10, num. 5.*

*Officia nonnulla Cancellarii etiam prælatitiae
confert, & quomodo, discr. 10, num. 6.*

*Officium haber magnæ existimationis, & au
thoritatis, & à quibus soleat obtinere, discr. 10,
num. 3.*

*Originem quando habuerit, & de ejus potestate,
discr. 4, num. 4, discr. 10, num. 1.*

*Rota in Auditorio quam præsidentiam habeat,
& de prandio, & dono quod Auditoribus facit,
discr. 10, num. 4.*

*Secretarius Status antiquitus parres explebat, discr.
7, num. 6.*

*Titulum fixum S. Laurentii in Damaso habet,
& ibi annexum insigne palatium, discr. 10, nu
mer. 3.*

Alia, vid: Cancellaria.

Cardinalis Vicarius

Vid: Vicarius Urbis.

Castellanus S. Angelis

*Deputatur à Papa, & de ejus præminentissimis, ac
jurisdictione, discr. 4, num. 7.*

*Leonna in Civitate, seu Burgo in iisdictionem
habet, & quomodo hodie illam exerceat, num.
8, ibid. vid: Burgo.*

Cathedrales Ecclesie

*A solo Papa trigi, discr. membranis, & uniti possunt,
discr. 2, num. 39.*

*Ex litera expeditiuntur per Cancellarium,
discr. 9, num. 8.*

Causa.

Vid: Criminales.

Census

*Impositi non servata forma Bullæ, & quomo
do per Signaturam Sanctissimi Ianatio conce
datut, & de ejus operatione, discr. 30, num. 19.*

Carimoniale Romanum

*Consuetudines contra illas dispositio[n]em an, &
quando impedit, discr. 2, num. 11.*

Carimoniale Congregatio

De ejus creatione, & potestate, discr. 23, num. 1.

Citatio

*A. C. in tribu[n]ali fit domi solita[re] habitationis, &
quando equitur personalis, discr. 43, num.
8.*

*Per editum à Rota demandari non potest sine
speciali facultate, discr. 24, num. 9.*

*Personalis requiritur a Rota, & aliis Judicibus
communis, discr. 34, num. 28.*

Citationis

*Defectus an & quando laneat per Signaturam
Sanctissimi, discr. 20, num. 21.*

Vid: Nullitates.

Classis Maritima

*Congregatio erecta an & quando fuerit, & de
ejus potestate, discr. 27, num. 1.*

Ab a vid: Capitulus Generalis.

Clau[si]ula

*Appellatione remota an & quando apponatur in
commissione, discr. 30, num. 13.*

*Tollit appellationem frivolam tantum ibid.
num. 14.*

*Arbitrio quando apponatur in rescriptis Si
gnaturæ Gratiæ, discr. 30, num. 33.*

Et quid importet, num. 34, ibid.

*Et de disfentia inter rescripta Signatura
Gratiæ, & Justitiæ, discr. 30, num. 35.*

*In Rescripto Parito ac simili apposta quæ
importet, discr. 32, num. 32.*

*Conflito quodvis locutus Aegidiana, vel statuto,
quid importet, ibid. num. 31.*

*Conflito de Tribus quid importet, discr. 31,
num. 31.*

*Cum facultate manu[m]endi quam de jure, quid
operetur, ibid.*

*Non retardata solutione pensioni quid importet,
discr. 31, num. 29.*

*Parito judicato, aut littera seu Breve quid im
portet, ibid. num. 2.*

Furgatio

I N D E X

Purgatio attentatio, vel spolio quid operetur,
ibid.

Quis ad legitimam, vel ulteriore executionem
procedat quid operetur, disc. 31, num. 34.

Quod non possit dici de subreptione, vel obreptione
nequid significet, & quando detur adversus
eam aperitus oris, disc. 30, num. 17, & 18.

Refusio expensis quid imponset, disc. 31, num. 29.

Sue prejudicio legitima executionis mandatis de
manutentio & limilium, quid operetur, ibid.

Si quid exequendum quando utatur Signatura, &
de ejus operatione, disc. 31, num. 30.

Sublata quid operetur, & quando detur adversus
eam aperito oris, disc. 30, num. 17, & 18.

Clausula

Suspensio, vel translativæ executionis an ha-
beant oculos retro, & inficiant executionem
jam factam, disc. 31, num. 13.

Alia vid. Signatura Gratiz, & Justitiz.

Clemens VIII.

Bonæ directiones edidit pro Stato Ecclesiastico,
disc. 26.

Rota Auditor fuit, disc. 32, num. 14.

Clericatus

An & quando sit incompatibilis cum militia ad
effectum vacationis beneficiorum, seu positi-
num, disc. 32, num. 10.

Clerici

Advocati fisci, & Capite urbis assumi an pos-
sint, cum sunt in sacris, disc. 46, num. 91, & 92.

Advocationis munus quare in curia Romana
peragere non prohibentur, ibidem num. 17.

Caulas languinis agere non possunt, & quid in
Urbe, disc. 46, num. 91.

Irregularitatem ex defecto lenitatis quando in-
curredi, ibid.

Legibus laris per Papam tamquam Principem
secularium non ligantur, disc. 2, num. 12.

Onera Cameralia in Stato Ecclesiastico quate
solvat, num. 24, ibid. disc. 16, num. 9.

Ponitum, & viatrum ad refectoriem contribuere
an teneantur. & quid in Stato Ecclesiastico,
disc. 38, num. 7.

Caece

Ad munera publica eligi possit, vel amittat
assequuta, disc. 3, num. 14.

In Papam an possit eligi, ibid.

Collectores Apostolici

De eorum officio, & ad quæ loca militantur, disc.
4, num. 16.

Collegia

Attium pluriū, & professionum in Urbe ad-
sunt, disc. 4, num. 13.

Plura privata, in quibus alumni diversarum na-
tionalium educantur sunt in Urbe, num. 11, ibid.

Collegia

Erigi non potest, nisi de licentia Papæ, discurs. 1,
num. 43.

Colonica Congregatio

De ejus etiā iure, & cessatione simul, discurs. 23,
num. 13.

Commissarius Armorum

Est Clericus Camera, atque est assessor Ducis
genitalis militiae, disc. 43, num. 5.

Commissiones Causarum

Appellatione remota hunc Signatura gra-
tia, disc. 30, num. 12.

Ex qua causa concedantur, num. 13, ibid.

Intelliguntur de appellatione frivola, disc.
30, num. 14.

Appellato quomodo transmittere teneatur ap-
pellans ante causę præpositionem in Signatu-
ra, disc. 31, num. 9.

Cardinalibus directe signantur manu Papæ
ibid. num. 54.

Cursorum in banco quomodo incapientur, disc.
44, num. 0.

Non dantur in Camera, sed eorum loco est pro-
positio, disc. 33, num. 16.

Gratia quomodo proponantur in Signatura
gratia, & quamnam hæc sint, disc. 30, num. 31.

Hierosolymitanæ religionis propounderunt in Si-
gnatura gratia, & deratione, disc. 30, n. 2, & 16.

Declaratio in quibus causis id procedat,
ibid. num. 27.

Lacerati quando Signatura demanderit, discr. 31,
num. 28.

Papa quasnam signet in Camera, & quas remit-
tat, ad Signaturam, disc. 30, num. 32.

Reformatoři, vel præmiserit quando propo-
nuntur in Signatura justitia, disc. 31, num. 35.

Regens Cancellarii in eis apponit nomen Judi-
cicis, disc. 10, num. 15.

Rejicere quando soleat Signatura etiam ad esse-
cum devolutivum, disc. 31, num. 17.

Restitutio in integrum adversus lapsum quin-
quenij, ad opponendam nullitatem professio-
nis non signantur nisi prævia consultatione S.

C. Concilij, & quandoque Episcoporum, disc.
15, num. 9.

Revisor

R E R U M , E T V E R B O R U M .

Revisor eorum quinam sit, & de ejus officio, disc. 31, num. 7.

Vid. Signatura gratiarum.

In Signatura justitiae quoque proponantur, disc. 31, num. 21.

Signaturae Praefectus qualiam remittat ad plebem Signaturam, num. 6, ibid.

Et quas signet in Camera, vel ut dicunt sub baucis, ibid. & num. 7.

Unica in Rota sufficit, & quando datur plures, disc. 31, num. 6, & seqq.

Alia Vid. Signatura.

Communantes

Agentes in Curia habent, & de eorum officio, disc. 26, num. 11.

Bonorum in alienatione quas solemnitates adhibere debent, num. 6, ibid.

Gabellas, vel collectas imponere non possunt in Statu Ecclesiastico sine licentia S. C. Bonitatem ministris, disc. 16, num. 5.

Negat facere alienationes numer. 6, ibidem. Nobiles, & literati solent vivere super eis, discurs. 16, num. 4.

Alia vid. Boni regimini Congregatio

Piazzam dispositionum an & quando Episcopo sit permitta discurs. 10, numer. 15, & derat lione num. 16, ibid.

Componendae quate solvantur pro dispensationibus matrimonialibus, & in qualcum usum convertantur, disc. 10, num. 21.

Alia vid. Datae officiales, Dispensationes. Comptatorum Congregatio

Appellatur ab eis ad Cameram, disc. 28, num. 9. Ex quibus constitutur, & quae negotia petraverit, disc. 28, num. 8, disc. 33, num. 35.

Concessum

Exerceetur per Cardinalem nepotem, vel alium qualificatum, & quando, discurs. 6, numer. 10, disc. 9, num. 36.

Quae gratiae in hac forma signentur, discurs. 9, num. 36.

Concilium Constantiense

De gelso in eo circa depositionem trium Pontificum, disc. 2, num. 31.

Concilium Generale

Convocari non potest absque auctoritate Papae, disc. 2, num. 29, & 41.

Corpus Ecclesiae universalis est, & ad quos effectus, disc. 3, num. 36.

Pontificem privativè ad Cardinales au^{tem} digat quando vacatio succedet et Congregatio. num. 37, ibid.

Concilii Generalibus

Papa derogare potest, uti superior, sed cum speciali nota, excepto Tridentino, disc. 2, num. 27.

Et quando requiritur hæc specialis mentio, & a sufficiens equipollens, num. 28, ibid.

Concilii Tridentini

Decretorum extenor in quo peccaverit, & quare orianus dubia super illorum interpretatione, disc. 25, num. 4,

Concilii Tridentini Congregatio

Beocialibus in causis unioinum, & concordum quam cognitio em habeat, discurs. 15, num. 13.

Beneplacitum Apostolicum Regularibus concedit super alienationibus, disc. 16, num. 22.

Contentiosas causas particulares non cognoscit, disc. 5, num. 11.

Dubiorum circa interpretationem propriè veritatut, disc. 15, num. 4.

Et in hoc est ejus facultas privativa quoad alias Congregationibus, num. 6, ibid.

Erecta fuit, per Pium IV, disc. 15, num. 2.

E ampliata per Sextum V. num. 2, ibid.

Executionem suis resolutionibus non prebet disc. 15, num. 17.

Esequendi decreta Concilii cumulariam facultatem habet cum alijs Congregationibus, disc. 15, num. 6.

Expeditiores dat gratis omnino, num. 15, ibid.

Interpretationem decretorum Tridentini non excedit, disc. 15, num. 3.

Irregularibus ob homicidium an sit Concedenda dispensatio cognoscit, & Papæ consulit, num. 10, ibid.

Limimum visitationes quas faciunt Episcopi, audir, & dat opportunas prov. siones, discurs. 15, num. 14.

Matrimonialibus in causis, seu dubijs quomodo se ingetar, num. 11, ibid.

Misalarum de reductione cognoscit, ac de suscep. tione novi oneri, disc. 15, num. 8.

Personis ex quibus constitutur, num. 16, ibid.

Praefectum habet, & de ejus mercede, num. 10, ibid.

Quæstiones jurisdictionales inter Episcopos, & Prelatos inferiores dirimit, disc. 15, num. 14.

I N D E X

Residentes Episcoporum, & aliorum beneficiorum, quas caulas agat, & quando licentiam concedat, num. 7, ibid.

Restitutio in integrum adversus lapsum quinquennij ad opponendam nullitatem professio- nis an si concedenda cognoscit, disc. 15, num. 9, Secretarium habet, & de ejus mercede, n. 16, ibid. De stylo dandi resolutiones jam editas in causis similibus, disc. 15, num. 17.

Consistorialis Congregatio

Dummissio Ecclesiarum caulas agit, disc. 5, n. 25, Negotia quaeam pertinet, disc. 5, num. 25.

Unionis dissimbrationes, vel novar erectiones **Cathedralium** an fint faciendo cognoscit, ibid.

Consistoriorum Papa

Cardinales quomodo aedant, disc. 5, num. 7,

Deplex est, publicum & secretum, num. 2, ibid.

Iatroductum quando, & quomodo fuerit, disc. 1, num. 3.

Publicum, & solemne quando fiat, disc. 5, num. 3.

Ex de functionibus quas tunc faciunt **Advo- cati Consistoriales**, num. 4, ibid.

Sanctorum in Canonizatione qualiter habeatur, disc. 18, num. 16.

Sectetum antiquites habebantur bis in hebdoma- da, & decasus quando hodie habeatur, disc. 5, num. 6.

Semipublicum, an & quando fiat, num. 5, ibid.

Supersuiso omnium tribunal est, disc. 4, num. 6.

Vocabulum ejus quid significet, disc. 5, num. 1.

In Consistorio

Cathedralium, vel **Metropolitanarum** novar erec- tiones, vel dissimbrationes tractantur, disc. 5, num. 22.

Caesae antiquitus quenam tractabantur, disc. 4, num. 3, disc. 4, 6, num. 48.

Dummissiones Ecclesiarum, & translationes sunt, disc. 5, num. 20.

Ecclesiarum Cathedrales, & **Metropolitanae** pro- videntur, & quomodo ibidem, num. 15, & 17.

Etiam titulares, disc. 5, num. 16.

Galerum tradit Papa Cardinalibus, & quomodo, disc. 5, num. 3, & 4.

Legatorum provisiones sunt, num. 21, ibid.

Monalitria Consistorialia providentur, discr. 5, num. 28.

Negotia gravia Christiana Reipublica tractad folent, disc. 5, num. 23.

Pallij tradicio fit, & quomodo, num. 19, ibid.

Promotio Cardinalium fit, & quomodo, & de **Cardinalibus** in pectore reservatis, disc. 5, nu- mer. 9, & 10.

Alia, vid. **Papa**, **Cardinales**.

Conclavi

Capitula an obligent Pontificem electum, & an ipsi possit sibi dispensare, disc. 2, num. 30.

Clausuram quid precedat, disc. 3, num. 11.

Constructionis administratione **Cardinalis Camerarius** habet, & quos officiales depuer, disc. 11, num. 18.

Custodes fixi, ac **principales**, & **alij minus principales** quibam sint, disc. 3, num. 14, & 15.

Gubernator quomodo eligatur, & de ejus offi- cio, num. 14, ibid.

Ingressu, & **clausura** quomodo fiat, disc. 3, num. 13, & 14.

Inventio cui tribuenda, num. 15, ibid.

Marescallus quisnam sit, & de ejus officio, & quare Sabello una familia habeat hanc pieto- gativam, disc. 13, num. 15.

In Conclavi

Advenientes Cardinales semper admittuntur, disc. 3, num. 17.

Electio Pontificis facienda est, disc. 3, num. 11.

Quor personae remaneant cum **Cardinalibus**, nu- mer. 16, ibid.

Ali, 2, vid. **Papa electio**.

Conclavista

Quinam sit, & qui seniente cum **Cardinali- bus** in **Conclavi** disc. 3, num. 16.

Concordia

Demandari solet aliquando per Rotam, & an id de jure procedat, & quid in **Tribunali- bus Neapolitanis Regni** disc. 12, num. 9, 7.

Confinium

Questiones cognoscuntur quandoque à **S. Con- sulta** disc. 2, 5, num. 12.

Confinium Congregatio

Ex quibus constitutatur, & quomodo causas per- traher, disc. 17, num. 7.

Confraternitas Charitatis, & **Pietatis** **Vrbie**

De charitate quam exerceant cum debitotibus carceratis, & de horum abuso discurs. 29, nu- mer. 5.

Procuratorem pauperum etiam **Confraternitas Charitatis** num. 2, ibid.

S. Cos.

R E R U M , E T V E R B O R U M .

S. Congregationes Cardinalium

Causas quam plures Rotæ abstulerunt, & quare
disc. 31. num. 61.

Juris cancellis non arctantur, sed possunt procedere cum regulis prudentialibus numer. 2. ibid.

Notarios an & quos adhibeant discurs. 46. au-
tem. 5.

Quænam sit, & à quo tempore introductæ disc.
4. num. 7.

Signature justitiae non subjacent disc. 31. num. 54.
Sed in Signatura Granæ tractantur avoca-

tiones causarum ab eis disc. 30. num. 13.

Temporalis Principatus regimen concernentia

contantur disc. 25. num. 1.

Alia V. suis locis.

Conseruatores Verbi.

Vid. Urbis Conservatores.

S. Consilium Neapolitanum

Authoritatem magnam haberet etiam apud exte-
ros disc. 32. num. 14.

S. Clare quare dicebatur, & nunc Capuanæ su-
mer. 13. ibid.

Erectum an & quando fuerit, & unde sumpta ei-
jus idea disc. 31. num. 13.

Libelli loco habet commissiōnem causæ, seu sup-
plicationem ibid. num. 11. & 13.

Reculacionum consiliariorum causas quemodo
percuteret disc. 32. num. 14.

S. Consilij Neapolitanij

Decisiones primus compilavit Affilius ad instar
decisionum Rotæ disc. 31. num. 15.

Legan an & quando faciant ibid. num. 66.

Decisionum Authores recentissim disc. 31. au-
tem. 11.

Præses quomodo signet supplications, & quas
causas cognoscet, & quod habeat majorem
authoritatem Præfecto Signaturæ discut. 32.
num. 14.

Ejus Vice Prothonotarius ibid.

Alia Vid. Neapolitanum Regnum.

Constantini Imperatoris

Donatio facta Ecclesiæ an fuerit vera discurs. 2.
num. 14.

Consuetudo

Præminentiarum in materia valde prævaleat
disc. 18. num. 11.

Et quid si repugnet ceremoniali Romano
num. 12. ibid.

Alia Vid. Observantia.

Consulatus Florentinorum

In Urbe quam facultatem habeat, & quæ no-
gotia hujus Nationis petraet disc. 44. num.

14.

S. Consulta

Bannorum capitalium ante executionem consul-
lenda est disc. 25. num. 7.

Civiles causas cognoscit concerneentes regimen
politicum Communiarum num. 10. ibid.

Confinium de questionibus quandoque cognos-
cit disc. 5. num. 12.

Constitutiones alias, & decreta edidit servan-
da in processibus criminalibus disc. 25. num. 8.

Criminalibus in causis certioratur à Gubernato-
ribus locorum, & in quibus, ac quomodo disc.
25. num. 6. &c. 7.

Diebus in quibus habeatur disc. 25. num. 4.

Brevia an & quando fuerit num. 2. ibid.

Gratis omnia explicat disc. 25. num. 18.

Loca ad quænam se extendat cum suis facultati-
bus num. 16. ibid.

Muons ipsius circa quæ versetur disc. 25. num. 6.

Papali sede vacante a quibus habeatur num. 5. ibid.

Petitiones ex quibus constituantur disc. 25. num. 2.

Præfectorum haber Cardinalium supræmæcada-
tem num. 17. ibid.

Prælati in ea intervenientes quale manus ha-
beant, & de distributione locorum inter eos
disc. 25. num. 3.

Publicæ quieti invigilat ibid. num. 11.

Quædas audit adversus officiales, & ministros
ecclesiastici Status, disc. 25. num. 6.

Temporalis Principatus regimen concernentia
petractat disc. 25. num. 1.

Tribunal seculare eis, & quomodo aliquando se
ingerat cum ecclesiasticis num. 15. ibidem.

Vallallorum recursus adversus Batones audit, &
quomodo provideat ne opprimantur disc. 25.
num. 13.

Urbis in negotijs non se ingeat discurs. 25. nu-
mer. 16.

Alia V. Boni Regiminis Congregatio.

Contrarium

Inter Advocatum, & Clientem, Medicum,
& infirmum an sit validus rem. dicens. 46.
num. 113.

Convertitarum

Monasterium suum Judicem, & Tribunal pe-
culeate habet disc. 42. num. 13.

I N D E X

Creditores

Fraudulentos expedit aliquando punire in corpore disc. 19. num. 8.

Criminales

Cause quomodo tractentur in Curia discuss. 36. num. 9. discut. 46. num. 72. V.A.C. Locumtenens criminalis, Gubernator Urbis, Vicarius Urbis.

Materias author quare non tangat disc. 47. num. 17.

Materiae in quo consistant, & per quem tractentur in Curia disc. 46. num. 85.

Proceditur in Curia cum stylis, & bannimento ut plenum num. 90. ibid.

Curia Romana

Antiqua ex duplice ordine constituebatur disc. 1. num. 1.

Affiliatus Cathedrali Ecclesie circa ordines Praetoriorum disc. 31. num. 19.

Ex exteroq. Curialium ibid. num. 13.

Dicitur etiam in concordientibus ditionem temporalem Ecclesie, vel Episcopatum Romanum disc. 1. num. 8.

Ecclesiastica, & prophana negotia petrificata, in quibus Professores sunt permissimi discuss. 32. num. 42. disc. 46. num. 20.

Locus ille dicitur, in quo Papa residet, licet non sit Romae disc. 1. num. 5. & de ratione num. 6. ibid.

Modena ecclesiastica est major antiqua temporali, & de ratione ibid. num. 4.

Negotia plura pertinacit, de quibus in praesenti agatur disc. 1. num. 14.

Majora habet cetera Oribis Tribunalibus, & quare ibid. num. 10. disc. 46. num. 20.

Papa a solo constituit, unde Tribunalia non sunt membra, sed ministri disc. 1. num. 12. & 13.

Peculiari hoc vocabulo aliis antiquorum Principum aulis non communis nuncupatur ibidem. num. 3.

Ex unde dicitur disc. 1. num. 2.

Curia

Aliquae efformantur ex Principe tamquam capite, & ex Magistratibus tanquam membris disc. 1. num. 12.

Curiales

Aulici vocantur Cortegiani disc. 46. num. 1.

Eugenianæ beneficio gaudent disc. 1. num. 2.

Integri producent bonos effectus disc. 6. Belli.

Officiales dicuntur Papa in concordienti usdictionem temporalem Ecclesie, vel Episcopatum Romanum disc. 1. num. 8.

Quinam dicuntur, referuntur plures personæ discuss. 1. num. 11. disc. 46. per totum.

Curialium

Appellatione quinam veniant in generali significacione disc. 46. num. 1.

Et qui juxta usum loquendi Cutiæ disc. 46. num. 2. & 3.

Judices quinam veniant ibid. num. 3.

Species plures distinguuntur, disc. 46. num. 4. & 12. & 13.

Curialium Congregatio

Quæ habetur in Ecclesia S. Caroli ad Catenaes quomodo Pauperibus de patrociniis provideat disc. 46. num. 69.

Cursores

Citationes exequuntur, & quorum Tribunalium disc. 44. num. 10.

Commissiones quomodo incipient, & de eorum banco, & Magistri ibid.

Consistoria, Cappellas, & alias functiones notificant disc. 44. num. 10.

Musera quam plura alia habent, quæ recensentur ibid.

D

Dataria

Controversias forenses, & contentiones quædo audit disc. 9. num. 31.

Dispensationes matrimoniales, irregularitatis, & beneplacita Apostolica expedite disc. 9. num. 9. disc. 44. num. 4.

Organum Papæ dicitur disc. 9. num. 28.

Dataria

Agentes de materia recensentur disc. 9. num. 1.

Negotia suarum modernaribz ibid. num. 4. 6. & 14.

Quanam sit disc. 9. num. 10.

Destituis remiss. ibid. num. 19.

Ex stylo regulariter voluntas Papæ circa subrationem disc. 9. num. 28.

Dataria Officiale Diversi

Componendarum officialis quisdam sit, & de ejus munere disc. 9. num. 1.

Concessum in forma de officiali qui signat, & quando disc. 9. num. 36.

Dispensationes matrimonialium de revisore num. 21. ibid.

Magistri Registrorum de officio ibid.

R E R U M , E T V E R B O R U M .

Missis de officio disc. 9. num. 21.

Parva date de officiali ibid. num. 24.

Per obitum quis sit, & in quo consistat ejus officium disc. 9. num. 20.

Registratorum inferiorum de officio, & quomodo supplications registrantur num. 21. ibid.

Revisores primus, & secundus quid faciant, & de autoritate corrigiendi, vel addendi in supplicationibus disc. 9. num. 24.

Subdatarius quis sit, & de ejus officio ibid. n. 10.

Affiliare solet cum Dataario Papa subscripti-
benti disc. 6. num. 22.

Dataario impedito ejus partes explicat ibid.

Dataarius

Catinalis non dicunt, sed Prodatarius, & de ratione disc. 9. num. 19.

Dataam supplicationibus quomodo apponat disc.
curf. 9. num. 17. & 23.

Datate à verbo dicitur ibid. num. 1. & 27.

Introduci quando exponit, & in quo propriè
consistat ejus officium disc. 9. num. 14. & 16.

Lacerare potest supplications ante registratio-
nem, vel recinetur disc. 9. num. 26.

Litteras non conficit, sed expediunt per Can-
cellariam disc. 9. num. 1.

Munus ejus in quo propriè consistat ibid. num. 5.
& 16.

Præparare negotia Papæ proponenda, & quomo-
do signentur supplications num. 21. ibid.

Quibus personis hoc officium committi solet,
& quod frequenter Rotæ Auditoribus num.
18. ibid.

Signatura Gratiae in Congregatione intervenit
disc. 30. num. 3.

Voluntatem Papæ declarat disc. 9. num. 32.

Ex contra ejus auctoritatem non admittuntur
probationes in contrarium num. 33. ibid.

Et an creditur eidem post dimissum offi-
cium num. 35. ibid.

Debitorum

Alendit ad, & quando sint in cacectibus à credito-
ribus disc. 29. num. 9.

Carcerari quomodo abutantur subfidis Congre-
gationum Pieris, & Charitatis num. 5. ibid.

Decòctos fraudulentes expediet punire in cor-
pore disc. 29. num. 8.

Declarationes SS. Congregationum.

In inferioribus à Tribunalibus attenduntur disci-
pulas num. 67.

In forma authentica esse debent ut fidem faciane
disc. 16. num. 2.

Decretales

Compilatae fuerunt de ordine Gregorij IX. à S.
Raimundo disc. 8. num. 5.

Desumptæ sunt in magna parte ex resolutioni-
bus factis in Consistorio disc. 5. num. 6.

Et ex Rotæ decisionibus disc. 31. num. 64.

Alia vid. leges.

Defensores

Septem Regionarios Urbis S. Gregorius Magnus
constituit, & de eorum officio, & an hodie sicut
Advocati Consistoriales disc. 46. num. 48.

Delicta

Necommittantur magis in vigilandum est, quam
ut consummata puniantur disc. 36. num. 7.

Depositarius Camera

De ejus officio, & iustificatione disc. 35. num. 1.

Dioceſes

S. Dionyſius Papa I. constituit, & divisit disc. 4.
num. 1.

Alia vid. Finibus.

Difinitores

Religionis in regimine qualē participationem
habeant disc. 9. num. 52.

Dispensaciones Matrimoniales

Conceduntur per Datariam disc. 9. num. 9.
Sed litteræ expeditantur per Cancellariam
disc. 10. num. 8.

In gradibus siumum proximis ratiō conceduntur,
& tunc taxa est arbitraria disc. 10. num. 21.

Et quare exigatur ista compendia, & qui-
bus uibus applicetur num. 22. ibid.

Minors gratia per quos expeditantur discussi, 12.
num. 6.

Dispositiones

Pia substantia in quo proprie consistat, disc. 20.
num. 16.

Districtus Urbe

Antiquus erat centum milliarium, disc. 2. num. 4.
disc. 3. num. 19.

Modis dicitur Provincia Papæ, disc. 2. num.
5. disc. 13. num. 7.

Millianus quot extendatur, disc. 1. num. 7.

Modernus est quadraginta milliarium, discurs. 2.
num. 6. discurs. 13. num. 7. discurs. 17. num.
19.

Vicarij Urbis pro jurisdictione quomodo mensu-
setur, disc. 2. num. 8. disc. 13. num. 7.

I N D E X

Ditio Ecclesiastica

Loca ad quæ extendatur, disc. i, num. 7.

Papa in pleno domino est, licet proveniret ex Principiū sc̄ularium concessione, & de ratione, disc. 2, num. 17.

Principium unde habuerit referuntur vatis opiniones, disc. 2, num. 4.

Et de veritate, num. 18, ibid.

Dodratus

In jure Consistorialium Advocatorum i Collēgio quomodo conferuntur, disc. 4, num. 8, disc. 4, 6, num. 59.

Et quibus frequenter, disc. 4, 6, num. 57.

Prosthonoriorum à Collēgio coeundatur, & ad quos actus suffragerat, disc. 4, 4, num. 4.

In Medicina, & Theologia confertur à Collēgio Physicorum, & Theologorum respectivē, ibid. num. 9.

Dodrinis

Deferendum quomodo sit, & quomodo veniant intelligendz, disc. 2, num. 87, & 93.

Alia, vid. Autoritates,

Dobanarum Praes

Es Decanus Camerz, & de ejus officio, disc. 40, num. 8.

S. Dominicus

Fuit primus Inquisitor contra hereticam pravitatem, disc. 1, 4, num. 3.

Dominium

Dictus Dominus plenum acquisit ex cessione feudi, vel emphyteusis facta per Dominum utiliē, disc. 2, num. 17.

Ecclēsiaz inferiores plenum ac habeant de feudis sibi concessis per Princeps laicos, remiss. ibid. num. 18.

Eiusdēm rei duorum in solidum esse potest diversis testib⁹, disc. 2, num. 33, vers. quo verd ad secundum, & vers. seq.

Plenus Papa habet etiam in concessis Ecclēsiaz per Princeps laeculare, disc. 2, num. 17.

S. Domus Lauretana

Cardinalē Protectorem habet, & de ejus iurisdictione remiss. disc. 41, num. 9.

De Procuratarijs, & cui sunt subditi, discurs. 1, num. 9.

Dubium

In Camera quomodo fitmetur, disc. 33, num. 18.

Ta Rota quomodo proponatur, & de stylo antiquo, & moderno, disc. 32, num. 38.

Et quomodo practicetur in causis appellationis, ibid.

Concordandi de eo modus qualis sit, & quid à partes non convenient, disc. 32, num. 34.

Et quando resulteret ex ventre commissionis, num. 38, ibid.

Disputari quomodo soleat utraque parte informant, vel una tantum, num. 37, ibid.

Expensarum in taxatione non disputatur, disc. 32, num. 10.

Ducati Auri,

Quantum importent tem, disc. 10, num. 19.

Dux

Militum quando eligatur disc. 1, num. 11.

Alia Vid. Capitaneus generalis.

E

Ecclesia Universalis

Cardinalium in Collēgium quam potestatem transfusetur disc. 3, num. 37 vid. Concilium generale Cardinalium Collēgium.

Ecclesia

Corpus est penes ecclēsiam universalem, & Concilium generale, & ad quos effectus discent. 3, num. 36.

Hereses ab antiquo vexationes attulerunt, & nunc afferunt, & quare Deus id suat, & prædixit disc. 14, num. 1.

Papa caput est sine mixtura alterius, disc. 3, num. 31.

Electio

Absentium cum voto per Procuratorem dato fieri non potest, disc. 3, num. 18.

Concluditur à majori parte, & quænam hæc dicatur, disc. 3, num. 20.

Convocationem electorum requirit, disc. 3, num. 17.

Episcopi de jure spectat ad Capitulum, num. 7, ibid. Generalium religionum quomodo fiat, discurs. 3, num. 4.

Hierosolymitanoi M. Magiltri quomodo peragunt, ibid.

Quot modis fieri possit, disc. 3, num. 21.

Alia, vid. Papa electio.

Electores Imperij

Quando, & quomodo fuerint a Papa creati, disc. 3, num. 36, vers. atque ad id.

Episcopatus

Cardinalitiz quales sint, disc. 3, num. 27.

Quomodo optentur, disc. 3, num. 29, & 31.

Et quod sint tanquam Coadjutores Papæ uti Episcopi Ubijs, disc. 13, num. 7.

Exempti

R E R U M , E T V E R B O R U M .

Exempti à Metropolitano omnes suntia Provincia Papæ, disc. 1. num. 5.

Providentur Confistorio, & quomodo, disc. 5. num. 1. & 17.

Et de præconizatione, & propositione numeri 17. ibid.

Provideri debent præviis eisdem diligentius, qua sunt in Cardinalium promotione, & de ratione, disc. 21. num. 9.

Regularibus quare quandoque conferantur, & de modo tenendo, disc. 5. num. 14.

Titulares providentur in Confistorio, & quod non causent vacationem aliorum beneficiorum utrūque Episcopatus actuales, disc. 5. num. 16.

Compatibilis sunt cum Advocatura Confistoriali, disc. 4. num. 51.

Episcopus

Beneficia omnia sua diœcesis conferendi de jure facultatem habet, disc. 9. num. 11.

Communata pias dispositiones in aliud opus pium, ac & quando possit, disc. 20. num. 15.

Elegendus est de jure à Capitulo, disc. 3. num. 7.

Inquisitor est cumulative cum Inquisitore existente in Diœcesi, disc. 14. num. 5.

Rehderi potest in qualibet parte diœcesis, & in ea tribunal habere, disc. 1. num. 6.

Roschettum diœsopertum defere potest in sua diœcesi, disc. 3. num. 12.

Territorium habet sub nomine diœcesis explicati solitum, disc. 2. num. 15. vers. manifestum.

Vicarios plures retinet, potest, unico tamen generali existente, disc. 13. num. 19.

Vicarium nullum habere potest, disc. 1. num. 8.

Visitandi diœcesem qualem obligationem habeat, disc. 2. 4. num. 2.

Episcopi

Affilientes Cappelle Pontificie quas prærogativas habent, disc. 3. num. 3.

Et de facultate creandi Prothonotarios, disc. 4. 4. num. 2.

Creatur, vel confirmantur à solo Papa, discurs. 1. num. 42.

Executores sunt piarum dispositionum, disc. 20. num. 8.

Lucina Apostolorum visitare tenentur, & quomodo, disc. 1. 5. num. 14.

Visitationes qua exemptione una cum familiâ in Usbergandant, disc. 4. 5. num. 13.

Officiales Papæ sunt, & de statione, disc. 4. 5. num. 13.

Quomodo inquiratur in S. C. Episcoporum, disc. 16. num. 10.

Alia vid. Examen Episcopus.

Episcoporum, & Regularium Congregatio

Beneplacatum Apoloticum Regularibus super alienationibus concedit, & quandoque Monasticis, disc. 16. num. 22.

Cardinalem Ponentem in deputando quem solum reineat, disc. 1. 6. num. 4.

Causas summatim cognoscit non se ingredendo in contentiosis, disc. 6. num. 7.

Quomodo decidat, ibid. num. 8.

Decretis ipsius non deferatur nisi sit in forma authenticâ, disc. 16. num. 2.

Diebus in quibus habeatur, ibid. num. 4.

Erecta an & quando fuerit, disc. 1. 6. num. 1.

Exemptionem à jurisdictione Ordinarii subditu gravato quando concedat, disc. 16. num. 11.

Gratis dat omnes expeditiones, num. 2. 6. ibid.

Imunitatis causas ante electionem S. C. Imunitatis tractabat, disc. 17. num. 8.

Et quando etiam i. odie cognoscatur, n. 2. 4. ibid.
Monasteriorum de suppressionibus cognoscit, & in quo differat à S. C. Reformationis Regularium, disc. 16. num. 2.

Monialium quamnam negotia petralet, disc. 1. 6. num. 15.

Dirigit negotia locorum Ordinariis etiam in monasteriis exemptis, num. 16. ibid.

Monasteriorum in fundatione beneplacatum concedit, disc. 16. num. 16.

Multipliciteram negotiorum habet, disc. 1. 6. num. 3. & 33.

Negotia quamnam petralet, num. 3. & 14. ibid.

Novis defundationibus Monasteriorum cognoscit, disc. 16. num. 20.

Personis ex quibus constituantur, disc. 1. 6. num. 1.

Præcedentiarum, & aliarum præminentiarum causas cognoscit, num. 2. 4. ibid.

Privationis Episcoporum de causis cognoscit, disc. 5. num. 25.

Procedere quomodo solcat contra Episcopos, disc. 1. 6. num. 20. & 11.

Prudentiales regulas superadhibet, nec est subiecta legalibus, disc. 6. num. 25.

Reculationes Cardinalis Ponentis, vel alias votare debentum non admittit, & si Cardinalis fecerit interclusus quomodo practicetur, ibid. 6. ibid.

Regu-

I N D E X

Regularium causas etiam contentiosas cognoscit. disc. 16. num. 17.

Et de ratione & quate expediat summati cognoscere. num. 18. ibid.

Pro informatione audit Generalem, vel Procuratorem generalem. disc. 16. num. 19.

Religionum, & regularium bonum regimen concernetaria petractat. disc. 16. num. 23.

Resolutions suas non oxequitur, sed exequuntur per inferiores. num. 9. ibid.

Scribere quomodo soleat pro informatione in partibus. disc. 16. num. 8. & 10.

Tridentini decretorum executionem demandat, disc. 16. num. 24.

Vicarios Apostolicos an & quando deputet, numer. 18. ibid.

Et quid sede Episcopali vacante, disc. 16. num. 12.

Vicario Capitulari dimissoriis ad ordines intra annum concedendi quando tribuat facultatem. disc. 16. num. 13.

Vicarius Capitularis ubi hoc de deputatis non sit quomodo providere soleat, num. 12. ibid.

Universalis quodammodo ab Urbano VIII. appellabatur, disc. 16. num. 24.

Examen Episcoporum
Introdutum ap. & quando fuerit, disc. 21. num. 1.

Et de ratione hujus introductionis, ibidem num. 5.

Et ait sit commendabilis, ibid. & num. 6.

Et quod essent inquirenda alia requisita, disc. 21. num. 8. & 12.

Professione in qua fiat, ibid. num. 3.

Qualificati Prelati quandoque evadunt, disc. 21. num. 15.

Quæstis tamen quibus fieri debeat, numer. 13. ibid.

Quomodo fiat, disc. 21. num. 4.

R. Et provisionis Ecclesiæ ad finem an perducat. num. 7. ibid.

Ultramontani Episcopi non subeunt, disc. 21. num. 6.

Examinis Episcoporum Congregatio
Erecta an & quando fuerit, disc. 21. num. 1. & 2.

Examinandorum qualiter numerum exigat. num. 16. ibid.

Modum qualiter teneat in examinando, disc. 21. num. 19.

Personis ex quibus constet, numer. 2. ibid.

Si reprobaverit aliquem, hic admittitur ad privatum examen, disc. 21. num. 14.

Stylum qualiter habeat cum personis ordinis primarij quæ ad Episcopatus promoventur, disc. 21. num. 17.

Excommunicatus

Ex can. si quis suadente tenetur accedere ad Urbe pro abolutione, & quomodo concedatur, disc. 1. z. num. 16.

Et quando talis accessus excusatetur, n. 17. ibid.

Executio

Litteris Apostolicis antequam detur, quare cognoscantur per Principes seculares discurs. z. num. 35. ver. tale quoque.

Executionem

Clausula si quid exequendum transfert ad Judicem ad quem, qui potest processum executum decernere etiam in prima, disc. 31. num. 30.

Et de aliis clausulis similibus ibid. num. 35.
Faciam an inficiant clausulæ translariæ, vel suspensivæ appositiæ in commissione, appellations per Signatariam, disc. 31. num. 34.

In his commissio appellationis simpliciter, num. 26. ibid.

Praeservate quomodo soleat Signatura Judici à quo, disc. 31. num. 29.

Pri summa debita, & liquidatione infirmat Signatura, sed tantum in exceſu, num. 37. ibid.

Alia, vid Appellatio, Signatura.

Executores

Apostolici dati in litteris cessant introducta causa in Rota, quæ instiguit, vel conferit, disc. 32. num. 99.

Piarum dispositionum de jure sunt Episcopi, disc. 20. num. 8.

Et de facultatibus Fabricæ, discurs. 20. per totum.

Plures esse expedit, disc. 20. num. 9.

Executive

Renovationem post decem annos non concedis Rota sine nova disputatione, disc. 32. num. 94.

Executive

Regiarum provisionum quare sit facienda, per regios magistratos, discurs. 2. num. 35. ver. quinquaginta.

Exemptio

Ab Ordinarij jurisdictione, an & quando concedatur per S. C. Episcoporum subdito gravato, disc. 16. num. 11.

Expt.

RERUM, ET VERBORUM.

Expeditiones

Decorum officio, & mercede, discurs. 46. num.
131.

Expensa

Ad & quomodo reficiantur per petentem novam
audientiam adversus rescripta Signaturæ, dilec.
31. num. 5.

Pec Rotam quomodo decernantur contra vi-
cium, & de Italo, disc. 32. num. 103.

Decernuntur sine disputatione dubijs, disc.
32. num. 101.

F

Fabrita Congregatio

Compositiones quomodo faciat super dispo-
sitionibus Fabricæ Ignotis, disc. 20. num. 35.
Duplex est generalis, & particularis, discurs. 20.
num. 5.

Quæ difference in origine numer. 36. in fine
ibidem.

Excellens & quando fuerit, & de personis quæ in
ea interveniunt, disc. 20. num. 4.

De Facultatibus Cardinalium antiquioris in ea in-
tervenientis, ibid. num. 25. & 26.

Generalis quas causas dispergit, & de compo-
sitionibus, disc. 20. num. 19.

Neapolitanæ Regi in causis contentiosis non se-
ingratis, ibid. num. 36.

Sed bene in compositionibus, ibid.

Negotia quænam pertractet, disc. 20. num. 14.

Contentiosa quomodo determinet, numer.
25. ib. d.

Roxæ causas & quando committat, num. 27.
ibid.

Fabrika Tribunal

Bona insufficientia operi demandato sibi appli-
cat, disc. 20. num. 12.

Et ad debet applicari operi æquipollenti
num. 20. ibid.

Atque ad præcedere debeat monitio discurs.
20. num. 14.

Causas ad te avocat privativè, quando adest mix-
tura ejus intercessit disc. 20. num. 28.

Etsi de his agitur in Signatura Gratia, ibid.
Commendatur ejus erector, & detatione disc. 20.
num. 7. & 8.

De Commisariis illius, & illorum exorbitantib.
disc. 20. num. 23.

Datus sententia de sui favore dat vim trium
num. 2. ibid.

Erectum ad & quando fuerit, & de deputatione
Judicis, ac de ejus facultatibus disc. 20. num. 2.
Facultates antiquæ recensentur, & præferuntur
ca invalidas alienationes bonorum Ecclesiæ
num. 3, ibid.

Hodiernæ ad quid sint restrixtæ discurs. 20.
num. 6.

Fiduciaris in dispositionibus, & occultis ad aures
Confessarii, vel alterius, quomodo practice
ibid. num. 33.

Incapacitas legatarij in casu bona sibi applicatæ
disc. 20. num. 13.

Et quando hæc adsit rem, ibid. num. 31.

Et quomodo intelligenda disc. 20. num. 24.
Incerta, an & quando sibi applicet ibid.

Et quando talia sint certa, num. 20. &
23. ibid.

Ingent se in pñs dispositionibus non obstante
prohibitione testarioris disc. 20. num. 30.

Neapolitanæ in Regno quomodo regatur ibid
num. 36.

Pauperibus in genere legatum factum ad vindic.
et ut incertum, disc. 20. num. 32.

Piatum l'positionum circa executionem, & ap-
plicationem fractuum quam facultatem ha-
beat, disc. 20. num. 10.

Viam executivam dat pñs legis disc. 20. nu. 24.

Familiares

Cardinalium an sint exempti rem, discurs. 2. num.
26.

Episcoporum visitantium limina, qua exemptione
gaudent disc. 4. num. 11. & seqq.

Oratorum qua exemptione potuerint discurs. 45.
num. 11. & seqq.

Etsi qui sint ibid. vid. Oratores.

Ferraria

Locum fixum habet in Rota, & in Collegio
Advocatorum Confessorialium disc. 32. num.
10. disc. 6. num. 54.

Oratorum ordinarium retinet apud S. Ponificem,
& quando distinet extraordinarium disc.
4. num. 4.

Fidei

Conservanda, vel propaganda quomodo anti-
quis materia agetur discurs. 23. numer. 1.
& 2.

Introductio, & propagatio in novo Orbe rece-
suntur disc. 23. num. 3.

Alia vid. Propaganda fidei.

d

Epi.

I N D E X

Finibus

A temporalibus non licet arguere ad spirituales,
& è contra disc. 2. num. 7.

Vid. Dioceses.

Fiscales Diversi

S. Inquisitionis, Capitoli, & Adilium recessentur, disc. 4. num. 10.

Alia, *vid. Advocatus fisci, Procurator fiscalis.*

Fiscus

*I*a favorablem, & odiosum distinguunt, & de differentia inter utrumque circa privilegia fiscalia, d. sc. 4. num. 8.

Florensi

Quantum importent, remittit, disc. 10. num. 19.

Florentini

Vid. Consulatus.

Francia Regnum

*P*ipino quando concessum fuerit prævia depositione lidetici, discurs. 1. num. 36. vers. 5, atque ad id.

Franchus

Laudatur, & quod deberet esse Decisionantium idea, disc. 3. num. 7.

Fundationes

*C*onventuum religiosorum an fieri possint controversias cognoscit S. C. Episcoporum, disc. 16. num. 20.

*M*onasteriorum monialium sunt cum beneplacito S. C. Episcoporum, discurs. 16. numer. 16.

G

Gabellia

*A*n solvatur de frumento Annonæ Civitatis, disc. 40. num. 6.

Gabellus

*C*ommunitates Status Ecclesiastici imponentes non possunt sine licentia S. C. Boni Regimenteris, disc. 16. num. 9.

Generales Religionum

*C*ausas quasdam cognoscant inter suos subditos, disc. 4. 2. num. 12.

*E*ligi quomodo soleant, disc. 3. 1. num. 9.

*Q*uando gubernement de per se, vel cum voto decido diffinitioui, num. 92. ibid.

*R*eferendarios Signaturæ an præcedant, d. sc. 31. num. 5.

Generalia Prædicatorum

*E*s istius consularis S. officij, disc. 14. num. 9.

Germanicum Collegium

*E*st sub protectione quatuor Cardinalium, & habet suum Judicem particularem, disc. 41. num. 8.

Græcia

*C*ongregatio ecclæ quando fuerit, & de ejus potestate, disc. 2. 7. num. 1.

*P*raefectus est Clericus Cameræ, & de ejus officio & iurisdictione, disc. 4. 0. num. 7.

Græcia

*L*itteras quando recuperaret, d. sc. 19. num. 7.

*E*t quando iterum amiserit, num. 8. ibid.

*L*itteratas antiquitas erat; Italia verò barbara, disc. 19. num. 3.

*R*omanis leges dedit, ibid. num. 5.

*S*ed poitea ab eis fuit spoliata literis, & opibus, disc. 19. num. 6.

Gregorius XV.

*F*uit Rotæ Auditor, disc. 32. num. 2. 4.

Gubernator Cenclavis

*Q*uomodo eligatur, & de ejus officio, discurs. 3. num. 14.

Gubernator Vrbis, &c. Camerariu

*A*udientiam à Papa an & quando habeat, disc. 36. num. 3.

*B*aunimenta haber cum quibus proceditur in criminalibus, ibid. num. 15.

*B*aticulum haber cum copiosa familia armata, d. sc. 36. num. 8.

*B*urgi Curiam ad præsens regit, disc. 41. num. 8.

*C*ivilem Locum tenetem retinet, & de causis, quæ coram eo tractantur, disc. 36. num. 5.

*C*ongregationem pro causis criminalibus habet, & quinam in ea interveniant, & quid agatur, num. 9. ibid.

*C*riminales Locum tenentes duos habet cum aliis substitutis, disc. 36. num. 8.

*D*eputabatur antiquitus à Cardinali Camerario, disc. 31. num. 3.

*E*xploratores multos habet, & de illorum qualitate, disc. 36. num. 18.

*F*amilia eum armata vulgo dicta Alabardieri incedit, disc. 11. num. 6. disc. 36. num. 4.

*G*enerali in visitatione suorum, & Capitolii certetur intervenient, disc. 2. 9. num. 2. & 3. disc. 36. num. 16.

*I*tem in particulari suorum carcerum, quæ sic qualibet hebdomada, disc. 29. num. 6.

*I*nvigilat ne delicta committantur, disc. 36. numer. 7.

Juris-

R E R U M , V E T V E R B O R U M .

Jurisdictionem habet in Urbe, & districtu, & recipiat tecum vassallorum à Baronibus, disc. 36. num. 17.

Magistratus est secularis, & quam jurisdictionem habeat cum clericis, & personis Ecclesiasticis, disc. 36. num. 3.

Manus ipsius quo propterea consistat, nu. 6. ibid. Notarius habet eivilem, & criminalem cum substitutis, disc. 36. num. 8.

Papam certiorat de resolutionibus Congregationis criminalis, & ab eo recipit oraculum, disc. 36. num. 10.

Præcedit omnes Praelatos, Principum Otatores, & alios assistentes in solio Papæ, disc. 35. nu. 6. disc. 36. num. 1.

Sedet in camera cum voto consultivo, & de ratione, disc. 1. num. 5. disc. 33. num. 4. & 7.

Suspiciens appellationem à cunctis criminalibus non admittit, disc. 36. num. 1.

Gubernatores in State Ecclesiastico

Magistratus sunt seculares, sed communicatus ei quandoque jurisdictione cum Ecclesiasticis, disc. 4. num. 1. disc. 25. num. 15.

Quomodo deputetur, & de eorum potestate, disc. 4. num. 17.

Gymnasium Vrbis

Bibliothecam habet sub regimine Advocatorum Consistorialium, disc. 4. 6. num. 68.

Consistorialum Advocatorum sub regimina, & administratione existit, num. 63. ibid.

Et proinde præsident concursus Cathedræ vacantrum, disc. 44. num. 8.

Doctotoratum in utroque jure confert mediante bus Advocatis Consistorialibus, ibid.

In Theologia, & medicina confert mediantem collegio Physicianorum, & Theologorum respectively, disc. 44. num. 9.

Praefectum habet Cardinalem Camerarium, disc. 11. num. 8.

Et de ejus subiliuto, & facultate doctoran- dis ibidem.

H

Hebrei

Clericati pro debitis an sint aledi à creditoribus Christianis, & de provisione Urbani VIII, disc. 29. num. 10.

Cardinali à Camerario, sive ejus Auditore eorum & cause cognoscuntur, discus. 13. numeri 11 & 14.

Neophytorum protectori in quibus subjacent, disc. 42. num. 7.

Notarium habent, disc. 47. num. 12.

Vicario Ubis sunt subjecti, disc. 13. num. 6.

Heresis

Ecclesiam Dei ab antiquo verarunt, & vexant, & quare Deus id peinittat, & prædixit, disc. 1. num. 1.

Hetruria

Locum habet in Rota, & in Collegio Advocateorum Consistorialium, disc. 12. num. 21.

Nunquam legum fuit, ibid. & num. 12.

Hierosolymitana Religionis

Appellationum ordinem statuta quonodo prescibant, disc. 30. num. 18.

Et an possit directè interponi ad Papam omni medio, num. 16. ibid.

A Concilio si appellatur, commissio proponitur in Signatura Saecularium, disc. 30. num. 25. & detatione, num. 26. ibid.

Declaratur in quibus casibus id procedat, disc. 30. num. 17.

Magnus Magister quonodo eligatur, dil. 3. nu. 4.

Proclus si reclamat velit post quinquecunum restitutio conceditur per Signaturam gratiae, disc. 30. num. 25.

Hierosolymitana Religionis Congregatio

De ejus electione, & quæ negotia pertinet, disc. 3. num. 14.

Hospitalia Diversa

S. Jacobi incurabilium S. Roelchi, Consolationis, Salvatoris, & Sanctissimæ Trinitatis Peregrinorum habent Judices particulares, d. 41. n. 4.

S. Sixti habet Cardinalem Protectorem, ibidem num. 6.

Gabellam habet super aleis, & lignis, & aliis, quæ per flumen vehuntur, discuti. 46. num. 6.

Indices habet civilem, & criminalem à Profectore deputatos, & quas causas cognoscant, ibid.

S. Spiritus administratur à Praelato, qui Perceptor istud habet, disc. 42. num. 3.

Judicem particularem habet, qui est frequenter Rota Auditor, ibid.

1

Illegitimus

Auditor Rota esse non potest discut. 12. numeri 29.

42

Legiti-

A U S O I N D E S X M U S I C

Legitimiari potest à Collvio scriptorum Archivij sine prajudicio venientium ab intestato disc. 44. num. 7.

Immunitas Ecclesiastica

Cognosci non potest à laicis disc. 17. num. 10.
Localis a o & quando suffigetur num. 4 ibid.

Rei de criminibus gravibus licet non exceptis quando non suffragetur, & de styllo S. C. disc. 17. num. 11.

Personalis, & realis a n & quando competant ibid. num. 9. & 7.

Recentius in gradu privari e cognoscitur à S. C.

Immunitatis, & de quibus causis intelligatur

disc. 17. num. 11.

Immunitatis Congregatio

Coaſtigentes reos de criminibus gravibus non exceptis, sicut quandoque traducti Curialiales sub lege, ut non condamnentur ad penam ordinariam disc. 17. num. 12.

Erecta a n & quando fuerit ibid. num. 1.

Ex a n fuent expediens ejus eti 10 num. 8.
ibidem.

Gratis dat expeditiones disc. 17. num. 17.

Praelati in ea interventientes sunt relatores cauſarum, & processuum num. 3. ibid.

Primitivè cognoscit de cauſis immunitatis, &
Metropolitamus non se ingenerit disc. 17. dual. 4.

Ex que cauſa proprietas ſunt, & quas remittat Judicibus competencibus disc. 17. numer. 15.

Procedit in forma extrajudiciali, & per litteras num. 3. ibid.

Proceſſu uolum quare habeat dif. 17. num. 4.

Quando teneatur, & de quibus negotiis tractet
ibid. num. 7.

Quinam in ea interveiant, & de Praelatis discut.
17. num. 1.

Rigorem quare quandoque adhibeat numer. 10.
ibidem.

Stylus est potius contra delinquentes, qui ad immanitatem recurrunt disc. 7. num. 9.

Imperior

Imperior non potest confundere, nec facere ſibi coequalēm dif. 2. num. 16.

Occidentalis quomodo eligatus ibid. num. 36.
vene arquead id.

Principi est electivus, cui non congruit titu-
lus Dogma dicur. 2. num. 16. dif. 3. num.

34.

Principibus ab aliis quomodo differunt dif. 2.
num. 34.

A Sedatu jurisdictionem quomodo paulatim
avocaverit, & quomodo antiquitus eligeretur
ibidem.

Imperium

Occidentale quando erectum fuerit cum diſ-
membratione pars Imperii orientalis dif. 2.
num. 36. ver. atque ad id. Vid. Electores
Imperi.

Indictio Congregatio.

Confultores habet, & de eorum officio dif. 2.
num. 9.

Erecta a n & quando fuerit num. 16. ibid.

Extrajudiciali in forma procedit dif. 19. num. 18.

Gratis omnia facit dif. 19. num. 10.

Libitorum circa prohibitionem nihil praedicta-
vit S. C. Inquisitionis dif. 19. num. 27.

Licentiam concedit legendi libros prohibitos
dif. 19. num. 19.

Personis ex quibus constituantur, & quidnam in
ca agatur num. 18. ibid.

Secretarium habet ex Dominicana Religione
dif. 19. num. 17. & 18.

Vid. Libri.

Indulta

Reservata beneficia conferendi Cardinalibus
concessa quando operentur rem. dif. 1. num. 26.

Tertandi Cardinalibus quomodo soleant con-
cedi rem. dif. 5. num. 26.

Indulgentiarum, & Reliquiarum Congregatio

De ejus erectione, & instituuo dif. 23. num. 14.

Infundationes

Papa hodie facere non potest ex Bulla B. Pij V.
dif. . num. 21.

Ex de iatione quare juramentum Bulla ma-
gis afficiat num. 23. ibid.

Et quomodo in hoc Papa acueretur num. 35.
ibidem.

Preventivæ, vel abusivæ an fieri possint per Pa-
pam dif. 2. num. 20.

Innocentius X.

Auditor Rotæ fuit dif. 32. num. 24.

Prudens responſum super debitis contractis per
Oratores dedidit. dif. 4. num. 15.

3. Inquisitionis Congregatio

Cardinalibus ex quibus, & officialibus conſer-
dif. 14. num. 7.

Causa³

RERUM, ET VERBORUM.

Causas in differentes ministeriorum, & colonorum cognoscere num. 13. ibid.
Brevitas quando fuerit disc. 14. num. 6.
Libitorum de prohibitione & cognoscere discurs. 14. num. 12. disc. 19. num. 8.
Et licet canam legendi concedi disc. 19. num. 19. Vid. libros.

Negotia hujus Congregationis non solent Advocari tractare disc. 14. num. 14.

Præparatoriæ primam Congregationem quændo, & ubi habent: num. 10. ibid.

Ex de secunda Congregatione in qua interveniunt Cardinales, & de tertia quæ sit coram Papa, & quid in eis tractetur disc. 14. num. 13.

De styllo ejusdem S. Congregationis nu. 15. ibid.

S. Inquisitionis Tribunal

Antiquitus quos officiales habuerit dicitur 14. num. 4.

Affiliorum habet, & de eis officiorum. 8. ibid.

De Committitio S. Officij, & ejus jurisdictione disc. 14. num. 8.

De Consuloribus S. Officij disc. 4. num. 9.

Consulentes fixi sunt Magister S. Palatii, & Generalis Prædicatorum ibid. num. 9.

Item Minor Conventualis ibid.

Introducunt an & quando fuerit, & de nomine hujus Tribunalis 5 disc. 14. num. 2.

Inquisitores

Dioecesis in singulis existentes quam jurisditionem habeant dicitur 4. num. 5.

Episcopi sunt cumulatively cum Inquisitoribus localibus ibid.

Primus Inquisitor fuit S. Dominicus, & post eum S. Petrus Martyr disc. 14. num. 3.

Instrumenta

De quibus se regnare substituti officiorum, qui non sunt Notarii, an valeant disc. 17. num. 4.

Irregularitas

Ex defectu lexitatis an & quando incurritur disc. 46. num. 9. & 91.

Ex quid in Tribunalibus Papæ nu. 19. ibid. Occulta an & quando dispensatur per Promulgationem disc. 1. num. 18.

Publica dispensatur per Datariam disc. 9. num. 9. Sed prævia coöfulatione S. C. Concilii disc. 19. num. 6.

Italia

Barbara antiquitas erat; Græcia vero literata disc. 19. num. 3.

Litterata quando evalescit disc. 19. num. 6.

Et quando eas amiserit ibid. num. 9.

Et iterum recuperaverit disc. 19. num. 8.

Litteræ in qua illius parte initium habuerint disc. 19. num. 4.

Vid. Græcia.

Index

Ordinarius quando efficiatur delegatus ob rescriptum Papæ ipsi directum disc. 14. num. 19.

Quales partes habere debent, & ad desideretur in eo potius litteratio quam integritas, vel è contra disc. 12. num. 89.

Ex quod non tantum debet habere juris scientiam, sed & iuris prudentiam ibid.

Rationes potius, quam numerum doctrinarum attendere debet disc. 32. num. 93.

Indices

Boni quare regulariter non evadant Advocati disc. 32. num. 91.

Particulares habent multa pia loca Urbis discut. 42. num. 1.

Ex monasteriis, & Conservatoria nu. 2. ibid.

Non Praetor in Curia venient sub nomine Curialium, & quinam hi sibi disc. 46. num. 3.

Instrumentum

Non comprehenduntur sub statutis Iacobibus, licet confirmatis per Papam tamquam Præceptum temporalem disc. 1. num. 12.

Iuris consulti

Pandectarum leges quomodo compotantur disc. 32. num. 63.

Inviscidio

Alieno in territorio exerceri non possit, etiam cum proprie subditis sine consensu Domini territorii disc. 2. num. 13.

Ordinario quænam competat in exemplis disc. 33. num. 2. & 4.

Inferiore à Praetorio in aliquibus prescribi potest in aliena diocesi disc. 2. num. 10.

Ex Protectione regulariter non ostentur sine speciali indulto disc. 42. num. 10.

Item

Civile servatur in Urbe ex statuto ejusdem disc. 46. num. 22.

Vid. leges.

Infractio

Ab venia in fideicomissio disc. 32. num. 10. 4.

Infractio

In Urbe, & Stato Ecclesiastico quare recte admittentur presentium in criminalibus d. 36. n. 120.

d. 3

I N D E X

I.

Lapus

Fuit Advocatus Confessorialis discurs. 46. num.
mer. 48

Lateranensis Basiliæ

Jurisdictionem habet in omnibus Ecclesiis , &
locis piis constructis in solo Lateranensi disc.
41. num. 2.

Vid. Cardinales Archipresbyteri.

S. Laurentius

Erat Cardinalis Archidiaconus disc. 6. num. 4.

Legata Pia

Exequitively peri possunt disc. 10. num. 26.

Idem procedit in legatis prophanicis disc. 32.
num. 104.

Incapace existente legatatio accipit Fabrica disc.
20. num. 33.

Et quomodo sint intelligendæ istæ dispo-
sitiones favore incapacum numer. 22. & 31.
Ibidem.

In certis personis paclæ , Fabrica sibi applicat disc.
20. num. 11.

Et quando talia dicantur disc. 20. num. 10.

Et quid de legato etrogando in septem ope-
ra misericordia ibid.

Operis ad implementum si non sufficient, Fabri-
ca sibi applicat disc. 20. num. 12.

*Et an sint applicanda potius operi æquipol-*lenti* num. 20. ibid.*

Pauperibus facta an dicantur incerta ut intent
facultates Fabricæ disc. 20. num. 32.

Legati

Extraordinarii , & à latere dicti , qui mituntur
ad Principes , solent esse Cardinales , & de
eorum potestate, ac præminentibus supra Præ-
latos etiam Cardinales , ac facultate , dispu-
fandi, disc. 4. num. 11.

Ordinarii provinciarum Status Ecclesiastici
quam potestatem habeant, disc. 4. num. 12. &
13.

Auditorum seu Locumtenentem habent, &
de ejus jurisdictione, num. 13. ibid. *Vid. Audit-*
or Legati.

Ecclesiasticas causas quando cognoscant,
disc. 4. num. 13.

Statuens an possint contra ius, num. 14. ibid.
Prothonotarios creandi facultates habent , disc.
4. num. 2.

Providentur in Consistorio, disc. 5. num. 11.

Leges

Civiles cunabula habuerunt in Hetruria , &
matrem in Regno Neapolitano , discurs. 32.
num. 33.

Factæ per Papam ut Principem secularem ha-
bentur ut leges laicales, disc. 2. num. 12.

Clericos non ligant, ibid.

Alius juratos non comprehendunt, disc. 2.
num. 21.

Obsecranda , & intelligendæ quomodo sint, disc.
10. num. 18. & 19.

Pandectum quomodo componebantur à Ju-
risconsultis, disc. 32. num. 65.

Papa quales facere possit, & declarare, & quibus
dispensare, disc. 2. num. 40.

Popales an & quando obligant, & an possint nos
recipi, disc. 2. num. 44.

Vid. Decretales.

Legitimitas

A Collegio Scipiorum Archivii conceditur ba-
stardis sine præjudicio venientium ab intesta-
to, disc. 4. num. 7.

Legulei

Fuerunt semper damnable, disc. 46. num. 40.

Levaminus Congregatio

De ejus creatione, & munere, disc. 2. num. 12.

Vid. Boni legimini Congregatio.

Libellus

In Camera non est in usu, sed ejus loco intrat pro-
positio, disc. 13. num. 16.

In Rora non est in usu, sed ejus loco intrat com-
missio, disc. 32. num. 10.

Idem in S. Consilio Neapolitano , num. 22.
ibidem.

Libri

Imprimuntur qui in Urbe , vel alibi impesti in ea
venduntur cum approbatione Magistrorum S. Pa-
latin, disc. 8. num. 8.

Et cum licentia V. Gerentis, disc. 13. num. 16.
Moderno tempore quod in magna copia cu-
rent non est vera proppositio, disc. 19. num. 1.

Sed quare id verificetur in facto, n. 2. ibid.

Libros

Circumspecte & parce in prohibendo procede-
dum est de ratione, disc. 19. num. 5.

Magister S. Palatii quæ officium , & curam ha-
beat circa eos in Urbe, disc. 19. num. 12.

Magistratus seculares an possint prohibere tem-
ibid. num. 22.

Prohi-

R E R U M , E T V E R B O R U M .

Prohibendi antiquus est Sedis Apostolicæ usus,
disc. 19. num. 10.

Et quomodo antiquitus id fieret, num. 11.
ibidem.

Ac quando cognosci de hoc cœperit, per
S. C. Inquisitionis. discr. 14. num. 11. disc. 19.
num. 1.

Ex postea per S. C. Indicis, ibid. num. 16.

Prohibiti legendi licentiam non possunt conee-
dere ordinarii, sed S. C. Inquisitionis, vel Indi-
cis, & in Urbe Magister S. Palatii, disc. 8. num.
1. disc. 19. num. 19.

Quales prohibite sit solitum, & expediens, &
quod de libris circa mores, & aliis extrâ fidem,
disc. 19. num. 14.

Licensia

Prohibitos libros legendi à quo coneedantur,
vid. proximè, verf. Prohibitos.

Littera

In Grecia prius sedem habebant, disc. 19. num. 13.
Sed postea illis cam spoliavit Italia ibidem.
num. 6.

Ab Graeciam quando sedierint cum privatione
Italiz, & regionum adjacentium, disc. 19. nu. 7.
Italiz in quibus partibus initium habuerint, ibid.
num. 4.

Regulis quando fuerint in Italiam cum priva-
tione Graeciz, disc. 19. num. 8.

Littera Apostolica

Adjectionem aliquam ab officiis Cancellaria-
ria præter supplicationem an admittant, disc.
10. num. 16.

Ab A. C. excusat, & quomodo, disc. 3. num. 8.
Principes per seculares quare ante executionem
cognoscantur, disc. 1. num. 15. verf. Tale
quoque.

Relevacionis pensionis voluntariz expediendæ
sunt inicia certum tempus, disc. 10. num. 17.

Terminus intra quod sunt expediendæ, an pos-
sunt protogare officiales Cancellariaz, ibidem.
num. 17.

Alia, vid. Bullæ.

Loca Montium.

Sunt de regalibus, disc. 18. num. 5.

De Translatione illorum, pertinencia, vis-
culis, & similibus cognoscit. Thesaurarius,
disc. 18. num. 5.

Alia, vid. Montium Congregatio Thesau-
riæ generalis.

Locutio[n]entes A. C.

Vid. A. C. Locutio[n]entes.

Locutio[n]en Vicarij

Vid. Vicarij Locutio[n]en.

Lotterius

Fuit Procurator Consistorialis, disc. 46 num. 106.

Lucensis Episcopus

Habet usum Pallij, disc. 5. num. 19.

M

Magister S. Palatij

A ntiquitus tanquam Canonista exercebat
etiam munus Auditoris, disc. 8. num. 6. ¶

Concoiator fixus est Palatij, seu familia Papæ,
disc. 8. num. 9.

Curam, & officium qualchabeat circa libros in
Urbe, disc. 9. num. 12. & 19.

Examinator est Episcoporum, disc. 12. num. 1.

Indicis Congregationis est fixus Confessor, disc.
19. num. 18.

Licentias legendi libros prohibites concedit in
Urbe, & districtu, disc. 8. num. 8. disc. 19. nu-
mer. 30.

Locum qualem habent, & sessionem in Cap-
pella, & qualem nunc habeat, disc. 8. num. 7.
disc. 31. num. 109.

Miliarium centrum extenditur ejus iurisdictionis,
disc. 8. num. 8.

Munus ipsius in quo propriè consistat, discr. 8.
num. 6.

5. Officij est fixus consultor, disc. 8. num. 8. disc.
14. num. 4. & 9.

Præminentias, & prærogativas nonnullas ha-
bet, disc. 8. num. 9.

5. Raymundus fuit, qui compilavit Decretalium
libros, num. 6. ibid.

Revidet libros imprimendos in Urbe vel alibi
impresso, & das facultatem publicandi, disc. 8.
num. 8. disc. 19. num. 19.

Rituum in S. C. intervenit, disc. 18. num. 2.

Magistri Viarum

Affectionem habent, cum enijs consilio causas
decident, & hic exigit propinas, disc. 38. nu-
mer. 5.

Duo sunt nobiles Romani, vel incolæ, ibid.

Jurisdictionem non habent extra districtu[m], sed
etiam cognoscunt has causas, & quomodo,
disc. 38. num. 8.

Meniana, & alia ædificia pensilia construendi
licentias concedunt, num. 12. ibid.

Præsq-

INDEX

Procuratorem fiscalern habent, & de ejus officio,
disc. 38. num. 5.

Quæstiones audiunt circa refectiones viarum, &
contributions, num. 6. ibid.

Restituti quando fuerint in Urbe, disc. 38. num. 3.
Retraictu[m], & servitum causas cognoscunt,
num. 4. ibid.

Rusticarum, & campestrium viarum quomodo
curam habent, disc. 38. num. 9.

Sæcularis magistratus sunt, sed quomodo cogant
ecclesiasticos ad taxam, num. 7. ibid.

Situs, & loci publica concedendi quam faculta-
tem habeant, disc. 38. num. 13.

Vendendi viætalia, & similia in viis publicis li-
cetias concedunt, num. 11. ibid.

Et an necessaria sit pro locis sitis subetus stil-
licidia domus, ibid.

Urbanarum viarum quomodo curam habeant,
disc. 38. num. 10. vid. *Ediles, Viz.*

Mandatissim

Fuit Procurator Consistorialis, disc. 46. num. 106.
Marechalum Conciliorum

Est de familia Sabellorum, & quære habeat hanc
prærogativam, disc. 3. num. 15.

Habebat Curiam nunc suppressam, disc. 43. num. 9.
Mariannus V.

Auditor Rotz fuit, disc. 32. num. 24.

Blectus fuit in Coacilio Coastaenensi, disc. 2. n. 35.
Medicue

Cum insimo an possit contrahete, velex ultima
vole: t. ac, disc. 46. num. 15.

Vid. Physicorum Collegium.

Mediolanii Civis sive

Locum fixum habet in Rota, & in Collegio Ad-
vocatorum Consistorialium, & de nominatio-
ne quæ sit per Collegium Doctorum, disc. 2.
num. 19. disc. 46. num. 54.

Meretrices

Vicario Urbis sunt subiectæ, disc. 12. num. 6.
Metropolitanus

Immunitatis in caulis inhabitationes non concedit,
& de quibus causis intelligatur, disc. 17. num. 15.

Nullus adest intra districtum centum milia-
cum, ab Urbe, & deratione, disc. 2. num. 4.

Milites

Foro in quonam conveccianur, disc. 43. num. 6.
Locales ac gaudcent foro militari, ibid.

Papa habet, & quære, disc. 41. num. 1.

Papa subiacent Duci generali militum, n. 6. ibid.

In quo differant ab aliis militibus circa in-
compatibilitatem cum Clericatu, d. 43. num. 6.

Quomodo elegantur, disc. 21. num. 11.

Missionarum

Nova oneris suscepio quomodo sit facienda, &
quando S. C. Conciliu dispensat formæ decre-
torum, disc. 15. num. 9.

Reductio sit per S. C. Conciliu, num. 8. ibid.

Missionary

Aluntur in Collegio Propagandæ, disc. 2. f. num. 5.
Controversias inter seiplos, vel cum Parochie
quaes habeant, num. 7. ibid.

Propaganda à Congregatione quomodo distri-
buantur, disc. 2. c. num. 6.

Monasteria

Consistorialis providentur in Consistorio disc. 5.
num. 18.

In quibus non morantur duodecim religiosi sub-
jacent Ordinario, disc. 22. num. 2.

Vid. Fundationes.

Monasteria Monialium

Exempta quamvis sint, nihilominus provisiones
S. Congregationis diriguntur Ordinationis le-
corum, & quando secus, disc. 46. num. 16.

Fuodatinos possunt absque beneplacito Apostoli-
co quid conceditur per S. Congregationem
Episcoporum, disc. 16. num. 16.

Moneta

Habere debet suum valorem, ut ubique expedi-
possit, disc. 40. num. 12.

Monitoria

A.C. quid continent, & de mala interpretatione
quam recipiunt in partibus, disc. 3. 4. num. 16.

Montis Pictoris

Administratio penes quos sit, disc. 4. num. 2.

Cardinalis adest Protector, qui de potestate Judi-
cium, & quas causas hic cognoscat, disc. 21. num. 1.

Montium Congregatio

Appellatio ab ea ad quem detinend. scilicet, num. 9.

Non recurrunt ad Signaturam iustitiae, disc.
31. num. 54.

Eatonum à Congregatione diversa est, sed una-
ta unitim, disc. 23. num. 1.

Causis de quibus cognoscat, & de materia etiæ
ibid. num. 1.

Personis ex quibus constitutur, disc. 28. num. 2.

Theſauri: ii Auditorum habet in ea rotum, nu-
meri. 1. ibid.

Moyus

R E R U M , E T V E R B O R U M .

Moyſis

Solus à Deo electus fuit Dux Populi , & quare
allumplete se prouaginta seniores, disc. 3. num. 34.
vers. Non sic.

Mundus

Semper fuit, & furvus erit idem, disc. 19. num. 9.
N

Navarre Regnum

A Joanne , & ejus uxore abdicatum quando
fuerit traditum Regi Catholico, disc. 1. n. 36.
vers. Atque ad id.

Napolitan Regni

Cauſarum cumulus adest in Curia, disc. 31. num.
13.

Directum dominium est Sedis Apostolice, ibid.
Et quam sit Sedes Apostolica de co-bene-
merita, disc. 31. num. 23.

Legum mater illud fuit, disc. 31. num. 23.

Provincie locum non habent in Rota, & quare,
ibidem.

Negue in Collegio Advocatorum Conſi-
ſorialium, disc. 46. num. 15.

Quod inde habet majora emolumenta , ibidem
num. 16.

Septem officia quae sint, & de eorum jurisdictio-
ne, disc. 6. num. 3.

Vid. Officia.

Tribunalia antiquitus quemam erant , & quz
hodie sint, disc. 31. num. 12.

Vid. S. Confiliū.

Nephitorum Collegium

Cardinales Plecedorem habet, & de ejus juris-
dictione etiam in Hebreos, disc. 42. num. 7.

Nobilitati

Agricultura an derogat, disc. 39. num. 10.

Procuratōris exercitium an detrahat, discus. 46.
num. 97.

Notarii Diversi

Archivii, Agriculture, Ripæ, Repertæ, & Hebreo-
rum receſſorū, disc. 47. num. 12.

A. C. sumi numero duodecim , & de valore illo-
rum officij, disc. 34. num. 24. disc. 47. num. 8.

Et de substitutis, disc. 47. num. 8.

Et illorum fide, num. 15, ibidem.

Camere prius erant novem , & de recenti refor-
matione ac eorum officio , & emolumenatis,
disc. 47. num. 7.

Capitolij quot sint , & de illorum distributione,
disc. 47. num. 10.

Es de pertinentia, & vacabilitate , num. 16.
ibidem.

Cauſarum de pertinentia contendentes à quibus
judicentur, disc. 47. num. 12.

Emolumenta pro actis, & expeditionibus an ex-
alte te possunt a Procuratorib⁹ de proprio, disc.
47. num. 13.

Emolumenterum taxam certam habent , num:
14. ibid.

Fidem magnam habent in Curia, discurs. 47.
num. 15.

Gubetatores sunt duo unus civilis , & alter cri-
minalis, disc. 34. num. 8. disc. 47. num. 9.

Magistrorum viarum unus est , & quas causas
actire, disc. 38. num. 5. disc. 47. num. 11.

Officia haberet venalia, & à quibus, ac de illorum
vacabilitate, vel proprietate, ibid. num. 16.

Palitij à Praefecto quinam adhibeantur, disc. 47.
num. 5.

Privati in Curia degentes multi adſiunt , ibidem
num. 1.

Sed eorum usus est modicus , & de ratione,
disc. 47. num. 2.

Publici sunt in Curia habentes notariatum in
officii, ibid. num. 1.

Subſtitutos plures habeant ad acta judicialia,
& instrumenta teſpicitive, disc. 47. num. 3.

Et quod illi ſubstituti debeant esse Notarij,
& si non ſint tales ad instrumenta valeant, nu-
mer. 4, ibidem.

Recufari an & quomodo poſſit, disc. 47. num.
12.

Rota quo primi fuerint , & de nova illorum re-
formatione, & à quibus provideantur, discus.
47. num. 6.

Sacris à Congregationibus quinam adhibeantur,
disc. 47. num. 1.

Scriptorum Archivij à Collegio creantur , disc.
44. num. 47.

Vicarii Urbis quoſ sint , & de eorum substitutis,
disc. 47. num. 9.

Nullates

Jurisdictionis, citationis , & mandati Romana
Curia tantum attendit, disc. 31. num. 43.

Nunci⁹ Apostolici

Decorum officio , & porcellate, ac facultate con-
ſerendi beneficia, disc. 4. num. 12.

Prothonotarios creandi quam facultatem ha-
beant, disc. 44. num. 8.

I N D E X

Ad regna in quibus Principes non resident non mitruntur, sed vel Internuntii, aut Collectore, disc. 4. num. 16.

Ad Nundinas

Accidentes quibus exemptionibus gaudent dis. 45. num. 15.

O

Obligationis Cameralis

Auditor Cameræ in Curia est privativus executor discurs. 31. numer. 39. discui. 34. numer. 4.

Et quando etiam exequatur Rota disc. 32. num. 100.

Observantia

Ambiguum est optima interpres discurs. 3. numer. 28.

Vid. Consuetudo.

Officia

Septem Regni Neapolitani quenam sint, & quomodo eorum iurisdictio cessaverit, & per quos hodie exercetur disc. 6. num. 3.

Olearium

Fuit Advocatus Confessorius disc. 46. num. 48.

Onera

Cameralia Ecclesiastico in statu quare etiam solvanur à personis Ecclesiasticis disc. 2. nu. 24. disc. 2. 6. num. 7. & 9.

Communirativa quenam sint, & quenam Cameralia disc. 2. 6. num. 7.

Opinionum

Varietas in jure est disc. 32. num. 71.

In Varietate sequenda est ea, quam Tribunalia majora amplexa sunt ibidem. numeri. 73. & 86.

1. Optio

Iuter Cardinales de ordinibus, ritulis, & Episcopatibus quando derit disc. 5. num. 31.

Oratores

Ita quo differabant ab Advocatis discurs. 46. numer. 10.

Oratores seu Ambasciatorum

Bononia, & Ferraria retinent apud Papam, & transmuntant etiam extraordianarios discurs. 45. num. 4.

Civitatum Iudiciorum retinerendi apud suos Principes stylus laudatur, & contrarius improbat ibid.

Empti sunt absque alia controversia disc. 45. num. 9.

Et quid decorum Comitiis, vel familiis iuriisnum. 11. ibid.

Et in quibus causis ibidem. num. 11. 13. & seqq.

Extraordinarii quare deparentur, & de eorum tractamentis, & prærogatiis disc. 45. num. 15. & 8.

Figuram quannam faciant in Curia ibid num. 1.

Genitici audientiam recipiunt a Cardinalium Collegio, sede vacante disc. 3. num. 18.

Innocentij X. prudens responsu super debitis contractis per Oratores recesserunt discurs. 45. num. 15.

Leges quanam loquuntur de Oratoribus Principiis disc. 45. num. 6. & 7.

Ordinarii quare deputantur, & de eorum tractamenibz ibid. num. 2.

Principum, & Republicarum in quo differant ab Oratoribus subiectarum Civitatum discut. 45. num. 3.

Nisi veniunt sub legibus loquenteribus de Oratoribus, & quare ibid. num. 6.

Proprieti quinam dicantur, & de residentibus, Internuntiis, vel Agentibus disc. 4. num. 15.

Alia Vid. Nuncus Apostolici.

Ordinary

Licentiam in legibus libitos prohibitos non possunt concedere disc. 19. num. 19.

Alia Vid. Episcopus, Prelatus infectionis.

P

Pallium

De quota sitis an & quando sit permittendum, disc. 45. num. 47.

Palatinatus Congregatio

De ejus creatione, & collatione disc. 23. num. 13.

Pallium

Metropolitani, & alii habentes illius ultro recipiunt in Coabitatorio, & quomodo discut. 5. num. 19.

Papienis, & Lucebas Episcopus differunt ibid.

Papa

An aliquipot solus suum iugauit complebat, & desatione disc. 4. num. 1.

Audiuntur Cardinalibus in Confessorio quomodo det disc. 5. num. 8.

Beatificia quenam ante reservationes confitebatur disc. 9. num. 11.

Et quenam libi selecavent discurs. 1. numer. 43.

Vetus

R E R U M , E T V E R B O R U M .

Vrbis ex qua persona confitat discurs. 13.
numer. 11.

Ecclesia solus est sine mixta alterius
disc. 3. num. 31.

Ecclesia tamen universalis est corpus , & ad
quos effectus ibid. num. 36.

Cardinalibus regimen Ecclesiae quando commu-
nicaverit disc. 4. num. 3.

Cathedrales Ecclesiae solus erigere, unire, divide-
re, & supprimere potest disc. 1. num. 39.

Caussa antiquis quomodo cognoscetar disc.
32. num. 4.

Colligiatarum erectiones solus permittit disc. 2.
num. 43.

Collegi i consensu quomodo arctetur in materia
infecundationum , vel extirpationis pecuniarum
ab eccl. S. Angelii disc. 3. num. 35.

Concilia generalibus an & quomodo detegit, &

quando requiratur specialis mentio ibid. nu-
mer. 27. & 28.

Conclavis capitulis an obligetur ita ut enim se-
ipso non dispuset disc. 2. num. 30.

Creari Episcopos, vel confirmat, nec non Cardi-
natales , & alia sacra quæ Episcopus facit in sua
diocesi num. 42. ibid.

Dispensationes matrimoniales , & alias concedit
disc. 2. num. 43.

Dominium plenum haberetiam in iis, quæ con-
cessa sunt per Principes seculares , & deratione
disc. 2. num. 17.

Tempore iuriis Orbis habitudiniter an ha-
bear num. 36. ibid. ver. illi etenim.

Ecclesiæ regimen in concordantibus à Deo po-
testatum nescitur disc. 1. num. 13. dis. 3. num. 31.

Et officiales suæ ejus remitti non autem
membra disc. 1. num. 11. & 13.

Electus an cogi possit à Cardinalibus ad accep-
tandam electionem disc. 3. num. 38.

Fidei consolacioni , & propagacioni quomodo
invigiles disc. 31. num. 1. & 2. Vid. Inquisitio-
nis Propaganda.

Gubernari. Ubis officium præbet circa causas
criminales disc. 36. num. 10.

Ignorantiam obviuam , quæ juris lunc habere non
permittitur, & quatedisc. 9. num. 30.

In diligentes concedit disc. 1. num. 43.

Infecundationes , & concessiones præventivas , seu
abutivas an facere possit disc. 2. num. 10.

Informations pro Signatura Gratiae quomodo
audiat disc. 30. num. 29.

Potititia administrationi praefectum in criminali-
bus valde invigilat in Urbe , & Statu Eccle-
siafico disc. 36. num. 12.

Leges quales facete possit , & qualibus derogare
d. sc. 2. num. 40.

Milites quæsire retinat, & arma adhibeat disc. 4.
num. 2.

Mortuo quid faciat Cardinalis Camerarius , &
Cameria disc. 3. num. 24.

Negotia quænam antiquitus explicabat disc. 9.
num. 7.

Officia , beneficia , & dignitates Papa sine
eause cognitione an tollere possit dicens. 7.
num. 34.

Officiales quoquam habeat in Curia , & extra
disc. 4. num. 4. & 5. & seqq.

Ordinariorum ordinarius est eosque prævenire
potest disc. 2. num. 37. disc. 9. num. 11.

Papali potestate non presumunt utri in iis, quæ
disponit Præceptus temporalis , vel uti Epis-
copus Urbis, nisi dicatur disc. 1. num. 8.

Patricia est Occidentis , & quare de hac potes-
te hodiæ forentes non agant disc. 2. num. 1.

Et quod effectus hodiæ hæc qualitas
fit considerabilis , sed papali vacante iuri. 3.
ibidem.

Personas plures representat formales , & deis
disc. 1. num. 7. disc. 2. num. 1.

Potestate sua uti voluisse quando præsumatur
disc. 2. num. 46.

Potestatem suam exercere quomodo debet ibid.
num. 47.

Principes quomodo deponat , & Principatus ad-
judicet cum pluribus exemplis disc. 2. num. 36.
ver. aut vero.

Principatus temporalis de redditibus an possit
disponere diverso modo , quam de illis spiri-
tualia disc. 2. num. 23.

Reuocare potest Papatui disc. 3. num. 26.

Rex etiam est in dictione Ecclesiastica disc. 2. nu-
mer. 19.

Rocchetum disceopterum defert per totum Or-
beum disc. 1. num. 12.

Sanctorum canonizar privative quoad Episcopes
disc. 2. num. 43.

Signaturam Gratiae quomodo habeat Vid. Sig-
natuta Gratia.

I N D E X

Successorem an sibi eligat firmatus negativa, disc. 3. num. 1.

Supplantare an possit num. 10. ibid.

Territoriale jus an habeat in toto Mundo tam in spiritualibus, quam in temporalibus latè discussus, disc. 2. num. 35. & 36.

Tertio prædicare non præsumetur ibid. num. 4.

Ultimis voluntaribus derogare, vel dispensare potest, disc. 20. num. 4. & 17.

In spiritualibus folius derogari, vel commutari, disc. 2. num. 48.

Urbis Episcopus est, & de ejus districtu, seu dicere, disc. 2. num. 4. *Vid. Districtus.*

Pri talis efformat caput, **Collegium vero Corpus**, disc. 3. num. 30.

Si concedat beneplacitum non inferratur ad beneplacitum apostolicum, disc. 2. numer. 10. *Vid. Vicarius Urbis.*

Papa.

Ad commendationem quomodo antiquitus beneficiaria providebantur per Ordinationes discr. 9. num. 21.

Concilium generale sine autoritate convocati non potest disc. 2. num. 19.

Declarationibus oterens facilis in Signatura defendunt venit disc. 30. num. 14.

In depositione quomodo apponat manus **Concilium** disc. 21. num. 32.

Leges uti Principis facultatis habentur tanquam leges laicæ disc. 2. num. 22.

Officiales sunt Episcopi, Archiepiscopi, & Patriarchæ & deratione disc. 4. num. 10.

Potestas magis ampliatur à Canonistis, quam à Theologis disc. 2. num. 25.

Provincia tunc omnes Episcopatus exempti au-
tem, i. ibidem.

Voluntas regulari soleret ex stylo Darazis, & Can-
cellaria in materia subscriptionis disc. 9. num. 18.

Alia Vid. Cardinorum Consistorium.

Prælatio.

Absentium Cardinalium convocationem non
exigit disc. 3. num. 17.

Cardinalium in Collegio hodie sit disc. 3. num. 6.
& de ratione num. 37. ibid.

Et spectat ad Cardinales collegialiter con-
gregatos disc. 3. num. 8.

Et extra conclave existentes non admittantur per procuratorem, ibidem. numer. 18.

Declara ut Cardinales non existentes in fa-
ctis sine induito non habeant votum discr. 3.
num. 10.

Habent tamen votum Cardinales quibus
non est apertum os, disc. 5. num. 1.

A Cleto. & Populo Romano olim siebat, & de' ratione disc. 3. num. 1.

Deinde à Cleto tantum, ex quo traxerunt originem Cardinales ad quos hodie spectat num. 5. ibid.

Concilio à generali facienda an sit quando vaca-
tio sequatur eo congregato, disc. 3. num. 37.

In Conclave est facienda num. 11. ibid.

Conclusa urdatur, requiri duas ex tribus par-
tibus non computato voto electi disc. 3. num.
20.

Fieri an possit de cæco, vel uxorato num. 22. ibid.

Formam quamnam hodie exigat disc. 3. num. 21.
Infirmi Cardinales in Conclavi existentes quo-
modo deuri in ea votum disc. 3. num. 19.

Per sonos de quibus facienda sit, & an soli Cardi-
nales sint eligibiles num. 22. ibid.

Et quare cadere soleat in Cardinali nu. 23.
ibidem.

A Prædecessore an fieri possit, & firmatus nega-
tiva disc. 3. num. 1.

Alia Vid. Conclavis.

Papientis Episcopus

Pallij usum habet, disc. 5. num. 9.

Parochialium

In provisione non est ascendenda sola litteratura,
disc. 21. num. 10.

S. Paulus

Quam potestatem à Divo Petro habuit, disc. 2.
num. 33.

Pensiones.

Cassastur per solam supplicationem, discr. 9.
num. 27.

Recenti tempore testari coepit, numer. 16.
ibid.

Perfisia.

Audiorem Rotz, & Advocatum Consistoria-
lem quando habeat, disc. 3. num. 21.

In legibus valde floruit, ibid.

S. Petrus

Designavit suum successorem Clementem
electum deinde ab Ecclesiæ post Linum
& Clotum, & de ratione, discr. 3.
numer. 1.

Prima-

RERUM, ET VERBORUM.

Primatum in Ecclesia haberet, & quod fuerit potestas S. Pauli, disc. 1. num. 33.

S. Petrus Martyr

Fuit Inquisitor contra hereticam pravitatem, & propterea necatus, disc. 1. & num. 5.

Physicorum Collegium;

Doctorandi in medicina facultatem habet, disc. 4. num. 9.

Pisorum

De Bulla, & privilegiis, disc. 40. num. 4.

Praefectus Annonae est superior, ibid.

Penitentiarum

Brevia quomodo expediaeantur, disc. 1. num. 10.

Expediciones dantur gratis omnino, ibid. num. 13. & 21.

Negotia quanam bode sint, disc. 12. num. 15.

Penitentiarum Officiale Diversi

Deputari a quo soleant, disc. 12. num. 4.

Griari provident, & quomodo, disc. 12. num. 4.

Lauretanæ domus Penitentiarii sunt religiose Societatis Jesu, & cui sunt subditi, disc. 12. numer. 9.

Penitentiarii audientes confessiones in tribus basilicis Urbis, quam facultatem habeant, ex quibus ordinibus assumuntur, quomodo vivant, & cui sunt subditi, num. 8. ibid.

Præcedentiam habent in processionibus, disc. 11. num. 8.

Procuratores sunt tres, qui providentur per concussum, & de illorum officio, disc. 12. num. 21. & 14.

De Procuratoribus expedientibus in Cancelleria dispensationes matrimoniales minoris gratiae, ibid. num. 6.

Regens solet esse Rotæ Auditor, & de ejus facultatibus, disc. 12. num. 11.

Salarium menstruum habent, & unde percipiatur, num. 13. ibid.

Scriptores quo sicut, & quod provideantur per concussum, disc. 12. num. 11. & 14.

De Sigillatore, Summatore, Doctorate in Decretis, & Theologis, ac de eorum auctoritate, ibidem num. 12.

Alia, vid. Cardinalis Penitentiarius.

Poffessorum

Consulati cum peccato petendum est à Signatura gratiae, & quando concedatur, disc. 1. o. 2. 15.

Rotæ per contradietas non decidit nisi gustato de Peccatoro, disc. 31. num. 9. g.

Et quod regulariter semper soleat gustare de bono jure, ibid. num. 96.

Preminentiarum

Cause tractantur in S. C. Rituum, disc. 18. num. 7. & 8.

Et quandoque committuntur in Rota vel de ejus voto, num. 3. ibid.

In materia confitudo valde praevaleat, disc. 18. num. 21.

Et quid si repugnet ceremoniali Romano, ibid. num. 12.

Praefitus Cubiculari Papa

De ejus munere, praeminentiis, ac proximitate ad purpuram, disc. 8. num. 12.

Praefitus Palati Apostolici

Episcopalia in ordine soleat esse constitutas, disc. 3. num. 1.

Familia Pontificia caput est, disc. 44. num. 1.

Gubernator est Tusculi, & Castrum Candulphi, & qualis sit ejus iurisdictio, & quomodo cam exercet, disc. 8. num. 4.

Et quod ab ejus Locumtenentibus detur ad ipsos appellatio, vel tecusus, & quomodo, ibidem.

Judex est omnia familiarium, & ministorum palati, disc. 8. num. 3.

Officium quale habeat, & quomodo antiquitus appellabatur, & quod nunc vocetur Magistodus, num. 1. & 2. ibid.

Personæ quanam ad hoc manus assumuntur, disc. 8. num. 2.

Prælatus Inferior

Junctiōnem in aliena dicet, si præscribere potest in aliquibus, disc. 2. num. 8.

Praefit Carcerum

Generali in visitatione carceratorum intervenit, discurs. 19. numer. 2. & tercius discurs. 40. num. 1.

Item in particulari quæ sit qualibet hebdomada, disc. 2. g. num. 6.

Praesides Provinciarum

Ecclesiastico in Statu quomodo, & ubi deputentur, disc. 4. num. 12.

Prævenire

Papa potest quoevercunque ordinarios collatores, disc. 1. num. 37.

Primatus

De primaru D. Petri, & qualis fuerit potestas S. Pauli, disc. 1. num. 33.

I N D E X

Principes

Coronam non potest scindere, & facere aliquem sibi aequalem, disc. 2. num. 15.

Et in hoc Imperator minorem potestatem habet quilibet alio, num. 16. ibid.

Reipublice maritus dicitur, qui eo mortuo regitur per Populum, vel Senatum, disc. 3. num. 40.

Ultimis voluntaribus derogate, vel dispensare potest, disc. 10. num. 14.

Principes Seculares

Deponi an possit per Papam cum adjudicatione Principatus alteri, discus. 2. num. 36. vers. illi enim.

Litteras Apostolicas quare recognoscant antequam executioni demandentur, num. 35. ibid. vers. Tale quoque.

Prior Papuli

De ejus officio, & praeminentia, disc. 37. num. 6. Habitum quem gerat, num. 7. ibid.

Processus

Leges mechanicum est, disc. 17. num. 6. Procuratores videtur in Curia, disc. 12. num. 48.

Procurator

Admittitur ad dandum votum in electione nomine absentis, quod fallit in electione Papæ, disc. 3. num. 18.

Procurator Caſariorum

De ejus officio, & quod hodie ipsi exequatur Camera Apostolica, disc. 33. num. 23. vid. Camera Apostolica.

Procurator Fiscalis Generalis

Amoribus est ad numerum, disc. 46. num. 19. A.C. in Congregatione criminali intervenit, disc. 34. num. 13.

Auctoritatem maiorem habet Advocato fisci, disc. 46. num. 120.

Caterum Gubernatoris, & Capitolii in visitatione intervenit, disc. 29. num. 1. & 1.

Criminalem materiam pertinat, disc. 46. num. 88.

Gubernatoris in Congregatione criminali intervenit, disc. 36. num. 9.

Papæ familiari est, & quibus restitus utatur, disc. 46. num. 119.

Audientiam habet, disc. 46. num. 121.

Præcedit Camera Commissarium, disc. 46. num. 118.

Quinam assumatur ad hoc officium, disc. 46. num. 89. & 123.

Sedet in Camera, disc. 46. num. 129.

Substitutum fiscalis habet, & ex quo ordine, num. 12. 4. ibid.

Alia, vid. Advocatus fisci. Fiscales.

Procuratores Pauperum

Deputatus alter a Papa, alter a Congregatione Charitatis, & intervenient in Carterorum visitatione, disc. 29. num. 1. & 3. disc. 36. num. 9. disc. 46. num. 126.

Gubernatoris in Congregatione criminali interveniunt, disc. 36. num. 9.

Munera quænam habeant, rem. discus. 46. num. 12. 6.

Vid. Advocatus Pauperum.

Procuratores

Advocatis aliarum curiarum exequantur in Curia, & de ratione, disc. 46. num. 98.

Cauſarum patroni dicuntur, ibid. num. 9.

Civiles, & criminales in Cuna sunt distincti, disc. 46. num. 71.

Cogit an possint invitari ad patrocinium cavarum, ibid. num. 212.

Contractus, vel ultimas voluntates an valentur. Clientibus exigere, disc. 46. num. 115.

Coercitio dicentes, an & quando fuerit puniriendi, num. 12. 7. ibid.

Emolumentorum pro actis, & expeditionibus ad solutionem Notaris, an teocantur de propria, disc. 47. num. 1.

Factum, & processus compilationem concernientia explicant, disc. 46. num. 15.

Monita iteleyantia an deducere valeant, disc. 46. num. 117.

Munus in Curia quale habent, & de eorum qualitatibus, ibid. num. 97.

Nobilitati prajudicent, disc. 46. num. 97.

Officium beneficentiae quantum mercantur, num. 113. ibid.

Pactum de quota litis an facere possint, disc. 46. num. 47.

Processus videtur, disc. 32. num. 43.

Proprietate in Curia qui dicantur, d. sc. 46. num. 8.

Quomodo scribant, seu quomodo debent scribere, ibid. num. 99.

Rotales ab aliis in quo distinguantur, discus. 46. num. 7.

Et quomodo tales dicantur, disc. 32. num.

43. & de eorum examini, discus. 46. num. 7.

& 11.

Quomodo.

RERUM, ET VERBORUM.

Quomodo scribant pro Rota, disc. 32. num. 42.
Stipendium quale exigant, seu honorarium, disc.
46. num. 190.

Vocabulum hoc in lata significacione, & in stricta
quibus conveniat, disc. 46. num. 2.

Alio, vid. Advocati.

Procuratores Consistoriales

Ab aliis in quo differt, disc. 46. num. 6.

Antibores plures ex eis fuerunt, ibid. num. 106.

Cardinales, & Praesules ex eis fuerunt, discr. 46.
num. 105.

All Collegium quomodo cooptentur, disc. 46.
num. 101. & 103.

Creatian & quando fuerint, & de eorum colle-
gio, & prærogativis, disc. 46. num. 101. disc. 4.
num. 30.

In equitatione qua sit in apertura Rotar quo-
modo interveniant, disc. 46. num. 09.

festum S. Michaelis celebrant, & de ejus solem-
nitate, & quinam in ea interveniant, ibidem.
num. 108.

Juspatronatus habebant super Archipresbyteratu-
Rotundæ, & quomodo illud amiserat, discr.

46. num. 107.

Nobiles vii esse solent, ibid. num. 104.

Qualitates qualiam habere debet, ut ad colle-
gium admittantur, disc. 46. num. 10.

Soli non debent exercere manus procuratoris, &
deratione, ibid. num. 110.

Viginti quatuor sunt, disc. 46. num. 102.

Promotor Fidei

Advocatus fiscalis regulariter resollet, disc. 18.
num. 4. disc. 46. num. 95.

Emolumenta quænam habeat, disc. 46. num. 69.

Propaganda Fidei Collegium

Eiectum an & quando fuerit, de ejus institu-
tione, ac dealumnis, & missionariis, quinque
aluntur, disc. 13. num. 5.

Propaganda Fidei Congregatio

Contentioas controversias qualianæ tractet, &
decidat inter missionarios, & alios, disc. 12. nu-
mer. 7.

Dicim qua habeatur, & quando autem, ibid.

Eiectum an & quando fuerit, disc. 2. num. 4.

Fit aliquando coram Papa, & quare numer. 10.
ibidem.

Missionarios quomodo distribuant, disc. 2. num. 6.

Muons ejus in quo propriæ veretur, ibid.

Personas ex quibus constituantur, disc. 23. num. 10.

Prophanas causas cognoscit pertinentes ad ipsius,
& collegi ministros, vel bona, disc. 2. j. nu-
mer. 6.

Typum retinet pro impressione librorum in om-
nibus linguis, ibid. num. 11.

Propina

Aedilium in tribunali solvuntur, disc. 38. num. 5.
A. C. in tribunali quando exigantur, discr. 34.
num. 29.

In Camera solvuntur, & cedunt in beneficium
Auditorum Clericorum, disc. 37. num. 20.
Sed tenuerunt per victimum victimon, num. 21.
ibidem.

Camerarii ab Auditori exigitur, discr. 11. nu-
mer. 16.

In Rota solvuntur, disc. 32. num. 30.

Et quomodo taxentur, qm. 108 ibid.

Non tenuerunt per victimum, disc. 32. num.

10.

Sanctorum in Canonizatione exigitur, & unde
procedat stylus, disc. 18. num. 18.

Theflaurarii in Tribunali exigitur, disc. 15. nu-
mer. 6.

Vicini in Tribunalis exigitur, disc. 13. num. 25.

Protectio

Jurisdictionem regulariter non tribuit, nisi ace-
dat indulgium, disc. 42. num. 6.

Protectores

Vid. Cardinales, ver. Protectores,

Prothonotarii Participantes

Beneficia illorum sunt reservata, disc. 44. num. 1.

Collegium constituant, ibidem.

Deputati quando fuerint ad scribendum acta
Martyrum, disc. 18. num. 14. disc. 44. num. 1.

Doctores creant, & de hotum prærogativis, disc.
44. num. 4.

Duodecim sunt, & de pecto officii, ac emolu-
mentris, ibid. num. 2.

Habitu quoque titulauit in equitationibus, disc.
44. num. 3.

Præcedunt in Cappella omnes Praelatos præter
Episcopos, ibid. num. 2.

In Equitationibus præcedunt etiam Epis-
copos, & Archiepiscopos, & deratione, disc.
44. num. 3.

Prothonotarios non participantes creant, num. 4.
ibidem.

Referenda sunt utriusque Signaturæ, disc. 31.
num. 21.

Sancto-

I N D E X

Sanctorum in Canonizatione unus ex eis inter-
venit disc. 18. num. 14.

~~P~~ro Prothonotarij non Participantes

Creaturæ à Papa , & a Collegio Prothonotarij-
rum, Legatis, Notariis, & Episcopis assistenti-
bus in certo numero, disc. 44. num. 1.

Eorum beneficia sunt reservata, ibid.

Provincia Papæ

Quænam sit , & quod sunt omnes Episcopatus
exempti, disc. 2. num. 5.

Quesitores

Antiquitus involvit hodie cassant , & de ra-
tione, disc. 46. num. 36.

Et recententur plures, num. 37, ibid.

Fotentis hodie constiutunt in facto potius quam
in iure, disc. 2. num. 88.

Quæstiones

De eorum officio , & quod si non assimilaretur
Camera Apostolica, disc. 33. num. 33.

Quindennia

As & quando solvantur rem, disc. 10. numer. 11.
vid. Annatæ.

R

S. Raymundus de Pegnafort

Compilatio Decretalium librum , discurs. 8.
numer. 6.

Consistorialis Advocatus fuit, disc. 46. num. 8.

Magister extitit S. Palatii, disc. 8. num. 6.

Rotæ Auditor fuit, disc. 2. num. 11.

Recursus

A. C. audit vassallorum à Baronibus in prima in-
stantia in criminalibus, disc. 34. num. 12.

*Et an idem procedat quod subditos Epis-
coporum, & aliorum Ordinariorum ibid.*

Gubernator Urbis an possit recipere in prima in-
stantia à Baronibus districtus, disc. 36. num. 17.

Recusationes Iadicum

A. C. in tribunali quomodo terminantur , disc.
34. num. 20.

Disputationes quare frequentes non habeantur in
tribunalibus Urbis, discurs. 16. num. 6. disc. 1.
num. 49.

Episcoporum in S. C. contra Cardinalem po-
nentem, vel alios votare debentes non admit-
tantur , & de styllo tenendo in contingentia,
disc. 16. num. 6.

Elisci , & Camera contra Advocatum an proposi-
possint, disc. 46. num. 92.

Neapolitanæ in Consilio quomodo tractentur,
disc. 31. num. 14.

Notariorum quomodo proponantur, discurs. 47.
num. 12.

Signatura justitiae cognoscit , & quomodo, disc.
31. num. 49.

Redditus

Principatus temporalis Papæ diversam an ha-
beant rationem ab illis Pontificatus, discurs. 2.
num. 23.

Referendary Signatura

Vid. Signaturæ Referendarij.

Reformationis Regularium Congregatio

Erecta an & quando fuerit, & de ejus auctoritate
disc. 46. num. 11.

*Et de ratione hujus electionis discurs. 22.
num. 15.*

Negotia quænam pertractet , & quare adhuc
continuet disc. 22. num. 4.

Parvorum Convictuum suppeditio ex ejus con-
sultatione prodit ibid. num. 1.

*Et de quibus tunc disputare contigit disc.
22. num. 6.*

Reformationis Tribunalium Congregatio

De ejus creatione, & munere disc. 27. num. 4.

Regens Cancelleria. *Vid. Cancellaria offici-
cialeas ver. Regcs.*

Regulares

Canonum studio antiquitus etiam vacabant dis.
8. num. 6.

Cardinalatu quare quandoque insigniantur disc.
5. num. 13.

Contentiones quare frequentes habent disc. 16.
num. 13.

Episcoporum ambientes dici possunt Apostolice
mentales disc. 5. num. 14.

*Ad illum quare quandoque promoveantur
& quando promovensi debeant discurs. 5.
num. 14.*

Expedit adesse in oppidis, & locis discurs. 22. num.
mer. 5.

Ordinatio in quibus casibus sim subiecta disc. 13.
num. 2. & 4.

Prælati antiquitus facultatem habebant super
alienatione honorum Monasterii hodie revo-
catam disc. 16. num. 21.

Regularium

Cause quomodo cognoscantur à S. C. Episco-
pum disc. 16. num. 17.

TERUM, ET VERBORUM.

Ab A. C. an possint cognoscendi disc. 34. numer. 16.

Summarid sunt cognoscendae, & de ratione disc. 16. num. 18.

Alia Vid. Episcoporum Congregatio Generalis.

Religionum

Cardinales Protectores quam iurisdictionem habeant, & causas cognoscant disc. 42. num. 15.

Reliquia Sanctorum

Cure, & custodie **Vicegerentis** incumbunt disc. 13. num. 15.

De erectione S. C. Reliquiarum, ac de eis. insti-
tuto disc. 13. num. 14.

Remedia

Ordinaria ubi adiutio non est tecum utendum ad ex-
traordinaria disc. 30. num. 39.

Reservaciones Apostolicae

Introduci cœperunt in Gall. ad discurs. 7. num. 10.

Et quomodo disc. 9. num. 11. & 12. Et quan-
do ibid. num. 13.

Ordinationum potestatem in collatione benefi-
ciorum pœnè annihilant disc. 9. num. 12.

Ubi in beneficiis que, & quando locum ha-
beant disc. 13. num. 12.

Alia Vid. Beneficia.

Residencia

Causa quemam tractatur in S. C. Concilij, &
quando hæc à residentia dispenset disc. 15. nu-
mer. 7.

Respublica

Motu Præsidi, qui ejus maritus dicitur regi-
tur per Populum, vel Senatum disc. 3. num. 40.

Restitutio in Integrum

Capitolino in Tribunal quoniam peti solet ad
protectandas causas, disc. 17. num. 11.

Quinquenali aduersus lapsum ad dicendum de
nullitate professionis an & quomodo conce-
datur disc. 15. num. 9.

Et quid in Religione Hierosolymitana disc.
30. num. 25.

Ram aduersus judicatam an & quomodo con-
cedatur per Signaturam Sanctissimi disc. 30.
num. 21.

Retraffum Causa

In Camera cognoscuntur disc. 33. num. 33.

Et in qua instant. a num. 16. ibid.

Camerarij ab Auditore cognoscuntur discurs. 11.
num. 12.

Viarum à Magistris cognoscuntur in prima in-
stantia disc. 31. num. 4.

Retraffalis

Datur cum Signatura committit ea sum appellati-
onis simpliciter, & gesta medio tempore
reputantur accentata disc. 31. num. 26.

Et quid si committit cum clausulis suspen-
sivis vel translatis executionis numer. 33.
ibidem.

Juris quæstuti in pœnjudicium non datur, cum
Rota mutat opinionem n. d. sc. 12. num. 104.

Revalidations

Provisionum beneficiorum simonis, vel salterii
infidatum quomodo concedantur per tenta-
mentum disc. 12. num. 19.

Revisor Commissionum

De ejus officio circa commissiones signandas
disc. 31. num. 7. **Vid.** Commissiones.

Rigor

Laudatur magis quam pœnas erga delinquentes,
& deraties de d. sc. 96. num. 11.

In Urbe adhibitus bonos effectus producentum.
13. ibid.

Riparum Camerarius

Decius officio, & iurisdictionem, discurs. 40.
num. 11.

Riparum Praes

Est Clericus Cameræ, & de cœsius iurisdictione, &
officio disc. 40. num. 10.

Rituum Congregatio

Efecta an & quando fuerit, & de duplice ejus
specie, disc. 18. num. 1.

Expeditiones dat gratis non in d. num. 9. ibid.
Notarium qualem adhibeat, disc. 46. num. 5.

Personis ex quibus constituantur, discurs. 18. nu-
mer. 9.

Præcedentiarum, vel præminentiarum inter Ec-
clesiasticos controversias pertractat, discurs. 18.
num. 7.

Cum secularibus, & ecclesiasticis, vel inter
ipsosmet seculares causas determinat, disc. 18.
num. 8.

Et quandoque de voto Rotæ, in qua ali-
quando cognoscuntur, num. 13. ibid.

Processus quandoque format, & adhibet quam-
dam formam judicialem, discurs. 18. nu-
mer. 10.

In Protectorem aliquem Sanctum recipiendi dat
licentiam ibid. num. 5.

f

Et

I N D E X

- Et determinat controversias otiori solitas in
materei protectionis de praecedentia, vel recep-
tione, disc. t.8. num. 6.
- Ritus factos negotia concermentia agit, cetera offi-
ciu[m], vel missam, disc. t.8. num. 4.
- Et in hoc singularis est, disc. t.6. num. 24.
- Sanctorum canonizationem, vel beatificationem
privative pertractat, ibid.
- Et ex quibus tunc formetur discurs. t.8. num.
mer. 14.
- Ac de stylo exigendi propinas, & alia emo-
lumenta disc. t.8. num. 18.
- Rochetum*
- Discovertum Papa defert per totum Or-
bem; Cardinales lede vacante, ac in eorum
titulus; Et Episcopus in sua diocesi, discur. 3.
num. 11.
- Roma.*
- Antiquitus quæ Tribunalia habebat, discurs. 32.
num. 61.
- Pontificis ob absentiam penè desolata erat, disc.
t.8. num. 3.
- Romani*
- Fœdus niterunt cum Ducibus Machabæis, disc. t.
num. 3.
- Leges à Græcia habuerunt, disc. t.9. num. 5.
- Romanum Imperium*
- De ejus dominio, & stylo omnes habendi subdi-
tos, vel hostes, disc. t.4. num. 6. & 10.
- Alia vñ. Capitulum. Senatoriis, Us-
bis Conservatores.
- Romulus*
- Regnum quomodo occupaverit, & Patres sibi
asciverint disc. t.3. num. 34. vers. Non sic.
- Rota Florentina*
- Motiva edit antequam ad sententiam deveniat
ad instar Rota Romanae, discurs. 32. num.
53.
- Rota Romana*
- Appellationis Index est, & quomodo, à quibus,
& quando disc. 32. num. 59.
- Aperiit quando solcat, & claudi num. 45, ibid.
- Et de solemnitatibus in aperiitione disc. 32.
num. 46.
- A. C. facultatum communicationem in com-
missione ad quid & quando habeat discurs. 32.
num. 2.
- Beneficiale causas quas cognoscat, ibidem num.
59.
- Beneficialebus in causis facit ressat: omnes ex-
cutores ipsaque Rota instituit, vel confert,
disc. 32. num. 99.
- Cappella antiquitus dicebatur, ibid. num. 64.
- Caustrum qualitate non immutat, sed tem-
pore appellabiles, & respectivè executivæ disc.
t.2. num. 58.
- Caustrum, vel punctorum ad definitiōnem non
venit sine disputatione dubij, & extensione de-
cisiōnis, ad cuius limiter debet sententiae
quod declaratur, ibid. num. 58.
- Causas virtusque Principatus, vel fori Ecclesia-
stici, & temporalis cognoscit disc. 32. num. 60.
- Et quemam sit in majori numero, disc. 32.
num. 61.
- Ac quare spirituales sint diminutæ, ibid.
- Citare per dictum antiquitus non poterat, sine
speciali facultate in commissione discurs. 32.
num. 9.
- Commissione in alijs instantijs quomodo sequatur
in eadem Rota disc. 32. num. 58.
- Commissione unica contenta est, & quando plu-
res decantib[us] disc. 32. num. 7. & seqq.
- Et est loco libelli disc. 32. num. 10.
- Concordiam quandoque demandate solet, num.
97. ibid.
- Contradictorium usum non admittit, & quo-
modo disputatur in ea causa, disc. 32. num. 44.
- Criminalibus in causis non scingent, num. 60.
ibidem.
- Decisiōnes quare quandoque revocet, discurs. 32.
num. 56.
- Diebus in quibus habeatur, disc. 32. num. 3. & 45.
- Dubij disputationem quomodo faciat utraque
parte, vel altera tantum informant, num. 37.
ibid.
- Dubium in ea, quomodo proponatur, & de stylo
antiquo, & moderno, disc. 32. num. 58.
- Et quomodo in eis suis appellationis, ibid.
- De modo concordandi de eo, & quid
si partes non convenient discurs. 32. numer.
36.
- Et quando resulteret ex ventre commissionis
num. 48. ibid.
- Non disputat in taxatione expensarum &
structuum disc. 32. num. 101.
- Exequitorialium renovationem non concedit
post decem annos sine nova disputatione dñe,
32. num. 94.

Expe-

RERUM, ET VERBORUM.

Expeditionem causæ. vel potius novam audienciam edita decisione quando concedat, *ibid.* num. 54. & 55.

Expensis. quænam fiat per litigantes in ea, *disc.* 32. num. 108.

In expensis quomodo condeinet, & de stylo *ibid.* num. 203.

Memorialium quoties, & quando habeatur, & ad quid *disc.* 32. num. 47.

Mutatio opinionem non præjudicat juri quæstito ex opinione, quam prius retinebat, *num.* 102. *ibid.*

Novam audienciam quando concescit non decernit expeditionem sine nova disputatione, *disc.* 32. num. 98.

Obligationis generalis ad executionem quando procedat, *disc.* 32. num. 100.

Opiniones nonnullas parum probabiles terinet, & quare *num.* 10. *ibid.*

Ab opinionibus semel receptis non defasili recedit, *disc.* 32. num. 86.

Ordinatum Tribunal est, *ibid.* num. 5.

Ordinatio super incidentibus concordantia dubia disputat, *disc.* 32. num. 49.

Quæsius, & introductionem an & quando habuerit, *quæna;* *ibid.*

Ponitum, Cardinalem, & qualificatorum, *Prælatorum Seminarij eti,* *disc.* 32. num. 24.

In Possessorio summatio, vel in revocatione attestatorum soli gulfate de bono jure, *num.* 96. *ibid.*

Possessorum non decidit per contradictas nisi gulfato petitorio, *disc.* 32. num. 95.

Primaria figura facit inter Judices Romanæ Curie, *ibid.* num. 1.

Primæ instantia causas an & quando cognoscat, *disc.* 32. num. 59.

Procuratores particulates, Rotales dictos, ad scribendum admittit, *num.* 43. *ibid.*

Propinias exigit, *disc.* 32. num. 30.

Et quomodo taxentur num. 107, *ibid.*

Sed non reficiuntur per vicuum, *discursi.* 32. num. 103.

Quingentorum scutorum summatam causas exce- dentes cognoscit, *disc.* 32. num. 59.

Quot cause proponuntur in ea per singulos Auditores, *num.* 41. *ibid.*

Ratiocines potius quam summum doctrinatum attendit, *disc.* 32. num. 93.

Res judicatas aliorum Tribunalium non excutunt nisi gulfato de justitia, *discr.* 32. num. 92.

Sacrarum Congregationum declarationibus te- verenter defert, *num.* 67. *ibid.*

Seuentias Rorales quando infirmæ, & quod hoc fiat mutatis Judicibus, *disc.* 32. num. 57.

Spatia inter unam vacationem, & alteram quo- modo appellat, *num.* 48. *ibid.*

Terminus pro securitate in ultima Rota quomo- do sit stylas habendi, *disc.* 32. num. 105.

Votare quomodo soleat causas, *num.* 33. *ibid.*

Votum ejus quando exquiratur in causis extra- eam peudentibus, *disc.* 32. num. 34. & 35.

Adjutores quot habeant, *disc.* 32. num. 32.

Advocati Consistoriales simul esse non possunt, *disc.* 46. *num.* 52.

Antiquitus quor, & ex quibus nationibus fue- tent, & de reductione ad numerum duodenarium, *disc.* 32. num. 16. & 17.

Bullarum expeditiones, cum promoventur, gra- tis obtinent, *disc.* 32. num. 31.

Et quid si promoto securitate admis- sionibz.

Cappellani Papæ quare dicantur, & quomo- do antiquitus tractabant causas, *discursi.* 32. num. 4.

Citatu fierunt Subdiaconi ab Alexandro VII. & de eorum loco, ac p[ri]xcedentia cum Clericis Cameræ, *disc.* 8. *num.* 7. *disc.* 32. *num.* 109.

Datianus Papæ munus frequenter exerceat, *disc.* 9. *num.* 18. *disc.* 32. *num.* 110.

Item Cardinalem de latere Legatorum ad Reges, *disc.* 32. *num.* 110.

Delegati sunt singuli, sed ipsum Tribunal est cor- dinarium, *disc.* 32. *num.* 5.

Disputationes publicas habent in palatio Ca- celliarium, *disc.* 10. *num.* 3.

Doctorandi in manu eis unus ex eis soli deputati à Cardinali Camerario, *disc.* 10. *num.* 8.

Emolumenta quænam habent, *disc.* 32. *num.* 39.

Ezequias pro Auditoribus defunctis quomodo celebrent, *ibid.* *num.* 48.

Fabrics in Congregatione unos ex eis intervenient, *disc.* 30. *num.* 4. *disc.* 31. *num.* 109.

Et quando ipsi committantur causæ, *disc.* 30. *num.* 27.

Habutum qualcum nunc defertant, *discursi.* 32. *num.* 109.

I N D E X

Hospitalis S. Spiritus Judge unus ex eis frequenter depatur, disc. 42. num. 9.

Illegitimi esse non possunt, disc. 32. num. 29.

Immunis in Congregatione unus ex eis intervenit, disc. 17. num. 3. disc. 32. num. 110.

Informations Advocatorum, & Procuratorum quo modo audient, disc. 5. num. 19.

In scriptis quando habeant, & de communicatione, hinc inde, & quando responderetur, num. 40. ibid.

Junior defert crucem, alij verò duo elevant simbolas vestrum Papæ, disc. 32. num. 109.

Morris pectoris Judge unus ex eis frequenter deputatur a Cardinali Profectore, discut. 41. au-
mer. 1.

Munera quænam demandata habere soleant ex-
tra Rotam & in Sæcis Congregationibus, dñ.
32. num. 110.

Munulicula quænam habeant, num. 30. ibid.

Nationibus ex quibus eligerantur, disc. 32. num. 16.
& 17.

De loco Bononiensis, num. 18. ibid.

De loco Ferratico, disc. 32. num. 10.

De loco Mediolanensi, ibid. num. 19.

De loco Metulensi, disc. 32. num. 21.

De loco Veneti, disc. 32. num. 16.

Vid. infra vers. Romani Ultramontani.

Neapolitan Regni provincie non habent locum
in Rota, & quæ, disc. 32. num. 2.

Noviter electi quomodo affluminantur, ibid. nu-
mer. 25.

Et de ratione hujusmodi ceremoniarum, disc.
32. num. 26.

Et de processu super natalibus numer. 28.
ibidem.

Disputationes publicas in Cancelleria sub-
stant, num. 27. ibid.

Et lecteris coram Auditoribus, ibid.

Et quid inde resultet, disc. 22. u. 90.

Explere solemnitatibus quomodo admittantur, num. 28. ibid.

Et quod in prima Rota non dent votum,
disc. 32. num. 32.

Omnes quando dant votum duce extribus parti-
bus concluduntur, disc. 32. num. 34.

Ponens in causa votum non habet, & quando se-
cūs, ibid. num. 34.

Et de inconvenienti exinde resultante
in extensione decisionum, discut. 32. nu-
mer. 21.

Pontifices in hoc seculo tres fuerunt, & quos
Cardinales, num. 24. ibid.

Etim præterit s seculis Martinus V. ibid.
Privilegiis non gaudent antequam admittantur,
disc. 32. num. 31.

Quales esse debent ad præscriptum Apostolica-
rum constitutionum, ibid. num. 63.

Quomodo sedent, & votum proferant in causis,
disc. 32. num. 34.

*Q*ui causas singuli proponant in Rota, num.
41. ibid.

Regens Procuratio etiam assumitur ex eis, disc. 32.
num. 12. disc. 32. num. 110.

Rochero, & Cappa induiti in Rota interveniunt,
d. ic. 32. num. 46.

Romanii tres semper sunt, num. 12. ibid.

Sanctorum in canonizatione, seu beatificatione
tres ex eis interveniunt, disc. 18. num. 14. disc.
32. num. 1. o.

Descriptores bus in utroque jure, vel in aliis facul-
tibus, qui fuerant Rota Auditores, disc. 32.
num. 111.

Singulariter deputati etiam in causis non rotali-
bus exquirunt votum rotæ, disc. 20. num. 27.
disc. 32. num. 35.

Etiam quod sint sibi comptomissi, &
quando secus, disc. 32. num. 33.

Ultima Rota in die præsentat cum Cardinali,
Vice-Cancellario, & de recognitione quam ab
eo recipiat, disc. 10. num. 14. disc. 32. num. 30.

Ultramontani quo sint, num. 17. ibid.
Rota Decanus

Causa Auditoribus quomodo distribuat, & sub-
toger, disc. 32. num. 6.

Epileoporum in examine interveniunt ipse, vel Vi-
cedecanus, disc. 32. num. 2.

Mitram Papam tenet in Capella, discut. 32. num.
109.

Officium qualis habeat, & de præminentia rem.
disc. 2. num. 106.

Procuratores ad scribendum in Rota quomodo
approbat, disc. 46. num. 7. & 111.

In Signatura gratia interveniunt, disc. 30. num. 7.
Et in Signatura justitiae, disc. 32. num. 12.

Rota Decisiones

Antiquissimo à tempore sancti in usu, disc. 32. nu-
mer. 15. & 64.

Auctoritate quam faciant, & quod sit magna
apud exterios, disc. 32. num. 66. & seqq.

Copia

RERUM, ET VERBORUM.

Copia in tanta quare sint, & de earum numero,
ibid. num. 11.

Decretalium in libro nonnulla sunt registrata, &
disc. 32. num. 64.

Deferendum eis an omnium sit, ibid. num. 71. &
73.

*Et de modo in hoc tenendo, disc. 32. num.
66. & seqq.*

Digressiones continere non debent, neque deci-
dere meita incidenter, ibid. num. 83.

Exendi debent in quolibet dubio, & ad earum
notam sicut decetum, vel sententia, disc. 32.
num. 50.

*Et de motivis bonorum improbantium
hunc stylum, num. 70. ibid.*

*Et de aliis laudandibus, & respondentibus
ad objecta, disc. 32. num. 74.*

Ac de opinione media ibid.

Exendi quomodo debent, & cujas vestigia se-
qui, disc. 32. num. 78. & 82.

*Et de aliquibus abusibus in extendendo,
disc. 32. num. 75. & 77.*

Exensioni illatum validè præjudicat quod Po-
nens non habeat vorum, & non sit informatus
de meritis causæ, num. 81. ibid.

Extra judicialles actus sicut, disc. 32. num. 52.

In primis quo nō debent in voluminibus, disc.
32. num. 85.

Male extensis nonnulla producunt inconvenien-
tia, num. 79. ibid.

Motiva declarare debent in aliqua decisione de-
ducta, quæ videantur minus vera, discurs. 32.
num. 84.

Propriæ que dicantur, & in quibus partibus non
sint tales, num. 80. ibid.

Quid propriæ contineant, & in quo differant à
decisionibus aliorum tribunalium, discurs. 32.
num. 52.

Revocatur quandoque, & quare, ibidem. num.
57.

Revocati non solent incidenter, sed præsuppo-
nuntur, disc. 32. num. 69.

Rota Senensis

Motiva edit antequam ad sententiam deve-
nit ad instar Rotæ Romanae, discurs. 32.
num. 53.

Rotulum

Cardinales quomodo dividant, & quando de-
bent esse praesentes, disc. 5. num. 34. & 35.

S

Sabellorum

DE Curia dicta *Sabellorum*, & de ejus sup-
pressione, disc. 44. num. 9.

Matechallatus Conclavis prærogativa quare
familia gaudens, disc. 3. num. 15.

Sacrificia Papæ

Assumitur ex ordine S. Augustini, & intervenit,
in S. C. Rituum, disc. 18. num. 2.

Sanatio

Censum minus legitimæ creatorum an & quando
concedatur per Signaturn Sanctissimi, &
de eff. &c. in iugis sanacionis, disc. 30. num. 9.

Instrumentorum, & apochiarum an & quando
concedatur, ibid. num. 20.

Et quid si nullitas proveniat ex defecitu per-
sonæ, quæ contraxit sine solemnitatibus, disc.
30. num. 20.

Judicialium defectuum, & præsertim citationis
an & quando concedatur, disc. 30. num. 21.

Sancti Protectoris

Neapolitana in Civitate inluti habentur, & de
controversijs super hoc natus circa præceden-
tiam, vel iuriis in delatione statuarum, vel ima-
ginum, disc. 28. num. 6.

Recipi non possunt sine licentia S. C. Rituum,
num. 5. ibidem.

Recipiebant quando sit potius unus, quam alter
Sanctus, disc. 18. num. 6.

Sapientia

Vid. Gymnasium Urbis.

Sapientia Congregatio

De ejus creatione, & quare hodie non extet, disc.
27. num. 1.

Scannarola

Author tractatus de visitatione Catægoriæ
in hac semper ex charitate intefuit discurs. 29.
num. 2.

Scribendi

Modum qualiter sevare debeant Advocati, disc.
46. num. 28. vid. Advocati.

Scriptores

Vocabula antiquæ adhibentes non benefaciunt,
disc. 46. num. 14.

Scriptorum

Copiam modernæ temporis crevisse verum non
esse ostenditur, disc. 19. num. 1.

Et quare id verisimilius in falso, numer. 2.
ibidem.

I N D E X

- Scriptorum Archivij Collegium*
 Legimationes concedit Bastardis, & quomodo,
 disc. 4. num. 7.
- Notarios creandi facultatem habet, ibid.
- Senatus Auri*
- Larga, & brevia in quo differant, & de illorum
 usu, disc. 48. num. 47.
- Secretariorum Apostolicorum*
- Collegium quare fuerit institutum, & de eorum
 officio, ac boiderno statu, disc. 7. num. 6. rem.
 disc. 44. num. 6.
- Consistit officium Secretarij Brevium*
 & participat de emolumentis, & cui ho-
 die hoc munus demandari soleat, discurs. 7.
 num. 6.
- Secretarium Brevium*
- Brevia quaznam signat ex generali commissione,
 disc. 7. num. 16.
- Minutas originales, & registra Brevium quomo-
 do servet, ibid.
- Erit in quibus negotijs dictas diligencias non*
 adhibeat, disc. 7. num. 16.
- Negotia quaznam, & gratias per literas in forma
 Brevis expediatur, disc. 7. num. 8.
- Officium ipsius in quo consistat, & cui commis-
 ti soleat, ibid. num. 7.
- Alia, vid. Brevia Apostolica.*
- Secretarium Cifra*
- Principalis minister est Secretarij Status, disc. 7.
 num. 5.
- Secretarium Litterarum ad Principes*
- De ejus officio, ac stylo in scribendo, discurs. 7.
 num. 18.
- Secretarium Memorialium*
- De ejus officio, ac stylo, disc. 7. num. 19.
- Rescripta pet cum notata non tribuunt juris-
 dictionem, sed operantur tantum circa acci-
 dentalia jurisdictionis jam competentes, ibid.
 num. 20.
- Secretarij Status*
- Adjutores, & ministri quinam sint, & praesertim
 de Secretario cifra, disc. 7. num. 5.
- Cardinalis Vice-Cancellarius antiquitus offi-
 cium exercebat, num. 6. ibid.
- Ab*, officio de facili se transitus ad Purpuram, ac
 etiam ad supremam thiasam, & dancr exempla
 Alexander VII., & Clementis IX., disc. 7.
 num. 5. & de ratione, num. 4.
- Officium in quo consistat, disc. 7. num. 1.
- Et quare non sit in ordine hierarchico Ca-
 rix officialium, num. 6. ibid.
- Quibus personis conferit, seu committit se-
 lear, disc. 7. num. 2.
- Senator Vrbis*
- Audiecatiam à Papa quando habeat, disc. 37. nu-
 mer. 10.
- Capitolini foti caput est, seu Praeset, ibid. num. 5.
 & 9.
- Congregatiōnē dictam *Affidamentum qua-*
do, & cum quibus habeat, disc. 37. num. 10.
- Consulsores illumere solet pro causis decidendis,
 & quas personas, num. 12. ibid.
- Habitor qualem gestet, ibid. 37. num. 7.
- Introductus quando fuerit, & quam potestatem
 habeat, num. 2. ibid.
- Officium ipsum quanto tempore daret, disc. 37.
 num. 3.
- Populi in concernentibus quam participationem
 habeat, num. 7. ibid.
- Reges, & Princeps antiquitus hoc munus exce-
 bant, disc. 37. num. 4.
- Romani cives, vel districtuales eligi non possunt,
 sed Forenses tantum, disc. 37. num. 3.
- De significacione antiqua hujus vocabuli*, ibid.
 num. 1.
- Alia, vid. Capitolij. Usibus conservatores.*
- Sententia*
- Absolutoria vulnerat, viam executivam, & quan-
 do secus, disc. 31. num. 18.
- Ez* quomodo hanc vulnerationem remitte-
 re soleat Signatura, ibid. num. 38. & seqq.
- Sententia*
- Aliorum tribunalium non mandantur execu-
 tio per Rotam, nisi gultato de Justitia, disc. 32.
 num. 9.
- Exequuntur per A.C. & quomodo*, disc. 34.
 num. 9.
- Dux favore Fabricz habent vim trium, disc. 10.
 num. 1.
- Servi*
- Libertatem quomodo consequntur à Populo
 Romano, sive ejus Conservatoribus, disc. 37.
 num. 11.
- Signatura Gratia*
- Aperitionem ovis an & quando concedat, disc. 30.
 num. 17.
- Ez* de duplice modo eam concedeadi, num.
 18. ibid.
- Appellaz.*

RERUM, ET VERBORUM.

Appellations remotae commissions an & quando signet, disc. 30. num. 12. & 13.

Et appellations à causis sic commissis quando admittat, ibid. num. 14.

Attentatorum rejectionis, vel remissionis in fine litis commissionem, quando signet, discr. 30. num. 12.

De Avocationibus caularum à Sacris Congregationibus ad Judices ordinarios cognoscit, numer. 21. bid.

Cardinales quinam in ea interveniant, & quomodo, disc. 30. num. 6.

Et an & quando, & quomodo in ealiquantur, ibid. & num. 10.

Causis de quibus generaliter cognoscit, disc. 30. num. 23.

Censu[m] minus legitimè constitutorum, an & quando sanctionem concedat, discr. 30. num. 19.

Cognoscit omnia, de quibus non potest agi in Signatura Justitiae, num. 12. ibid.

Commissiones quomodo in ea proponantur, disc. 30. num. 7.

Et quot, & quales, num. 11. ibid.

Cum clausula Arbitrio quando rescribat Judicis, disc. 30. num. 13.

Et quid hæc clausula importet, num. 14. & 31. ibid.

Defectuum instrumentorum, vel apocharum quando sanctionem concedat, discr. 30. num. 20.

Et quid de defectibus provenientibus ex omissione solemnitatum, ibid.

Forsi competentiae questiones quando traheret, disc. 30. num. 23.

Frequenter eam haberi opportunum est, & deratione, num. 6. ibid.

Gratis commissions quomodo in ea proponantur, disc. 30. num. 11.

Haberi quando solet, & quomodo, discr. 30. num. 6.

Hierosolymitanæ religiosis à Consilio appellationibus commissions signat, numer. 25. ibid.

Et deratione disc. 30. num. 26.

Declaratur in quibus causis id procedat, disc. 30. num. 27.

Informandi eam modus narratur, disc. 30. num. 29.

Judicialium defectuum quando sanctionem concedat, & quid de defectu citationis, disc. 30. num. 21.

A judicibus vigore commissionis manu Papæ signatae rectius audit, ibid. num. 13; disc. 31. num. 14.

Justitia ad signaturam, vel ad alios Judices ordinarios in causis spectantibus, non se ingebeit, disc. 30. num. 18.

Novam audienciam non solet dare adversus resolutiones, & quando fecerit, ibid. num. 30.

Papa quis commissions ad eam remittat, & quis signet in Caiena, disc. 30. num. 52.

Papæ declarationibus oreterquisit ea factis defendum venit, disc. 30. num. 4.

Potestori cùm petitio cumulationem quando concedat, num. 6. ibid.

Prælati quinam & officiales in ea interveniant, & de modo, disc. 30. num. 7.

Quid continet, ibid. num. 5.

Recursus ad eam quomodo detur, ibid. num. 28.

Referendari simplices quo in ea interveniant, disc. 30. num. 7.

Rescripta eius in quo diffirant à rescriptis Signaturæ Justitiae, ibid. num. 33.

Restitutionem in integrum aduersus tem judicatarum an & quando concedat, disc. 30. num. 23.

Substanti bona in quibus creditor estimatus in Salviaco, vel allocatus, commissions signat, num. 23. ibid.

Ultra votantes quinam loquuntur, & quomodo, disc. 30. num. 10.

Votum quomodo protestant in ea Prælati, & quando num. 9. ibid.

Signatura Gratia
De Cardinali Praefecto, & ejus officio, disc. 30. num. 37.

Votantes sunt Prælati seniori, disc. 30. num. 7.

Et possunt esse constituti in ordine, Episcopali, vel Clerici Camere non autem Rotæ Auditori, disc. 31. num. 24.

Votum protestant, quicunque Papæ placet illud exquirere, vel sequi, disc. 3. num. 32. verf.

Atque, disc. 30. num. 7. disc. 31. num. 3.

Signatura Injustitia
Appellationis causa si communiat simpliciter sit retroactio, & iurant artefacta, discr. 31. num. 16.

I N D E X

- Archipresbyteros Basiliacum, Protectores, & Judices particulares locorum piorum non haber subjectos, *ibid*. num. 54.
- A. C. facultates quando communicare soleat, & de operatione hujus communicationis, *disc.* 4. *num.* 39.
- Baronum, & Monrium Congregationes non habet subiectas, *disc.* 31. *num.* 54.
- Cameram, & omnes alios eidem subordioatos non habet subjectos *ibid.*
- Capiroliana Curiam oon habet subiectam, *disc.* 31. *num.* 54.
- Causa antequam io ea proponatur quid facere debat appellans, & de transmissiooe comissionis, *num.* 9. *ibid.*
- Causarum, seu commissionum numerus, qui in ea proponitur quantum sit, *disc.* 3. *num.* 11.
- Circumscriptionem quando solcat facere, vel aliam provisionem, ut sententia absolutoria oon cauet vulnerationem via executiva, *disc.* 31. *num.* 38.
- Et quod de facili tollere debet haec vulnerationem, *ibid.*
- Commissionis Judicis vigore commissionis signata manu Sanctissimi nou habet subordiatores, *ibid.* num. 54.
- Commissionem quando omaino rejeicat etiam ad effectum devolutivum, *disc.* 31. *num.* 17.
- Congregaciones Cardinalium non subiacent huic Tr. bun*ili*, *ibid.* num. 54.
- Cum clausula si quis exegendum quando re scribat, & de ejus operatione, *disc.* 31. *num.* 30.
- Cum clausula cum facultate manutenerendi quem de jure quando rescribat, & de ejus virtute, *ibid.* num. 31.
- Cum clausula Confiso de tribus, vel quod sit locutus statuto, vel Regiana quando rescribat, & de ejus operatione, *disc.* 31. *num.* 31.
- Cum clausula Qui ad legitimam, vel ulteriorrem quando solcat, rescribere, *disc.* 31. *num.* 34.
- In Dubio an debet rescribere cum clausula translativa, vel praeservativa executionis, au m. r. 47. *ibid.*
- Epilcopali in ordine constituti, vel Praelati Rotze, & Camere in ea non interveniunt, *disc.* 31. *num.* 20.
- Erecta ad quid fuerit, *ibid.* *num.* 2.
- Executionem subfinis pro summa debita, & liquida, *disc.* 31. *num.* 37.
- Foti, & Judicis de Competentia cognoscit, & quomodo, *disc.* 31. *num.* 48.
- Formalitates legales spernit, quod laudatur numer. 41. *ibid.*
- Judici à quo uriterum audiat quando soleat, rescribere, *disc.* 31. *num.* 44.
- Laceran commissionem quando mandet, *num.* 2. *ibid.*
- Mixtum quando edat rescriptum admittendo appellationem in parte, & in parte rescribendo cum clausula praeservativa, *disc.* 31. *num.* 37.
- Moderationem inhibitionis, quando præcepse soleat Judicibus, *num.* 16. *ibid.*
- Modum in propoundendis, & votandis causis qualcum adhibeat, & quando resolutioe conclusa dicarur, *disc.* 31. *num.* 4.
- Novam audiariam adversus sua rescripta quando admittat, & de deposito in hoc faciendo, *num.* 5. *ibid.*
- Orientus judicibus mandata quomodo det, *disc.* 31. *num.* 44.
- Praelati quinam in ea interveniant ultra Vorantes, & Referendarios, *disc.* 31. *num.* 22.
- Qua die tecatur, *disc.* 31. *num.* 2.
- Quomodo in ea informetur, *num.* 10. *ibid.*
- Recusatius Judicis questiones eogo scit, sed tard, & de ratione, *disc.* 31. *num.* 49.
- Reformatoias commissiones, vel praesertim quando signet, *num.* 35. *ibid.*
- Reges Cancellariam quare in ea interveniat, *disc.* 31. *num.* 13.
- Reserbere quomodo soleat, quando admittit appellationem in devolutivo tantum, duo modi recensentur, *num.* 29 *ibid.*
- Et quoad addat clausulam Arbitrio, *num.* 32. *ibid.*
- Rescripta ejus sicut strictius interpretanda, refecti pris Signaturae gracie, *disc.* 30. *num.* 35.
- Resolutionis illius laudan-ur, & de operatione plurium judiciorum, *disc.* 31. *num.* 16.
- Sequestrum quando apponere soleat, vel alias provisioes facere, *ibid.* *num.* 45.
- Stylum qualcum resireat in rescribendo cum clausula preservativa, vel translativa execu tionis, *disc.* 31. *num.* 46.
- Et quod arrendat temporis antiquitatem maximè in pensionibus, *disc.* 31. *num.* f. 4.

RERUM , ET VERBORUM.

Et quid ubi concurrat factum plurium Judicium hinc inde, num. 52. ibid.

Terminus ad prosequendam appellationem quomodo abbreviavent , discurs. 31. numer. 42.

Vetus quomodo in ea preferatur , & de differentia cum Signatura Gratiae , num. 3. ibidem.

Signature Iustitia Prefectus

Causas extra numerum proponeodi in Signatura licentiam concedit , discurs. 31. num. 51.

Commissiones quasnam remittat ad Signaturam num. 4. ibid.

Et quas signet in Camera dilectis. 31. numer. 5.

Criminalibus in causis recusus audit , num. 50. ibidem.

Novarae audientiam . an & quando concedat & de deposito expensarum , discurs. 31. numer. 4.

In Signatura Gratiae intervenit , discurs. 30. numer. 6.

Stipendium quale habeat. & de expensis, disc. 31. num. 18.

Vera Praelatorum sequi tenetur, disc. 3. num. 32. verbi, atque, disc. 31. num. 3.

Vocum an & quando profette soleat, disc. 31. numer. 3. & 4.

Signature Prefetti Auditio

Criminalibus in causis recusus audit , discurs. 31. num. 50.

Officium ejus versatur in concedendis recurribus , & supercessorijs , vel super competentiacioni, aut officij, & super intentatis , & similiibus, disc. 31. num. 8.

Recurrent ab eo ad Praefectum , numer. 8. ibidem..

Stipendium quale à Praefecto habeat, discurs. 30. numer. 18.

Signature Iustitia Votantes

Locum , & munus Acolytorum in Cappella habent, d. sc. 31. num. 22.

Magnus substituent laborem absque stipendio, num. 15. ibid.

Et frequenter absque præmio, num. 53. ibid.

Quisam fint , & votum quomodo proferant , & quod Praefectus teneatur sequi illud, discurs. 31. num. 3.

Et quando dicatur conclusa resolutio, num. 14. ibid.

Signatura utrinque Referendarij Generales religionum ac præcedant , discur. 31. num. 55.

Gratiae in Signatura quomodo proponant commissiones, disc. 30. num. 8.

Justitiae in Signatura quomodo proponant causas, disc. 31. num. 11. & seqq.

Locum in Cappella non habent, discur. 31. num. 11.

Officia nonnulla Romane Curie habent annexam hanc Praelaturam , quæ recententur, num. 21. ibid.

Quomodo crecentur , & de requisitis, discurs. 31. num. 21.

Quo, & quales erant antiquitus, discur. 30. numer. 2.

Et quas prærogativas habebant , num. 3. ibidem

Et quæ lucra, num. 4; ibidem.

A Votantibus antiquitus non distinguebantur, disc. 30. num. 1.

Sextus V.

Bonas directiones edidit p[ro] Stato Ecclesiastico, disc. 26. num. 1.

Congregations Cardinalium quamplures croxit, disc. 4. num. 7.

Pecunias in arce S. Angelii reposuit , discur. 3. num. 5.

Societas Iesu

Collegium Urbis redolit Universitatem studiorum, disc. 44 num. 12.

Solicitor Camera

Deejus officio , & emolumentis , disc. 46. numer. 132.

Solicitorum

Diverse species recententur , discur. 46. num. 127.

Forcium , causidicorum manus in quo consistant, recententur, num. 128. ibid.

Et quod quaque processus videant , & de inconvenientibus , discur. 46. num. 129.

Munus exercere deberent illi, qui se ad vocacionem, vel Praelaturam addicte volunt , & detatione, num. 30. ibid.

Souranitas

Non impedit exercitium plenariae jurisdictionis,

I N D E X

nis , & supremi Principatus independenter à
superiore, discurs. 2. num. 35. *vers.* super primo
in fine.

Sed potest Souranus caducitatem de-
clare , & alteri Principatum concedere ,
discurs. 2. numer. 36. *vers.* illi etenim in
fine.

Statuta Congregatio

Quæ negotia pertracte , & quod soleat de-
putati juxta occurrentias , dicuntur. 5. numer.
24.

Statuta

Agriculturæ referuntur , discurs. 39. num. 1.
& 5.

Laicalia confirmata per Papam tamquam
Principem secularium nos comprehendunt
actus iutatos , neque Clericos , discurs. 2.
numer. 22.

Mibz continent jus municipale Civitatis , &
districtus, disc. 37. num. 18.

De duabus conformibus recessetur, disc. 37.
num. 10.

Quod attendatur jus civile unde processerie,
& improbat, disc. 37. num. 14. disc. 4. 6. num.
22.

Supplications

Concessum in forma , quamnam signentur, disc. 9.
num. 36.

Registratz priusquam fuerint , lacerari , vel
retinet possunt per Datarium , num. 27.
ibidem.

Non suffragant fine litteris , licet fuerint regi-
stratz, disc. 9. num. 27.

Fallit in aliquibus gratiis ibid.

Alia vid. Dataria.

Supples

Monasteriorum cognoscitur à S. C. Regularium,
disc. 16. num. 21.

Parvorum Conventuum quando secuta fuerit
cum voto S. C. Reformationis Regularium,
disc. 22. num. 2.

Et de applicatione bonorum Conventuum.
Supples, ibid. num. 3.

Es ea redante ad fundatores, discurs. 22. nu-
mer. 6.

Alia Vid. Reformationes Regularium Con-
gregatio.

T

Taxa

E Molumentorum Cancellarix regulariter est
fixa, disc. 10. num. 10.

Adjunct tamen nonnulla arbitratio , & varia
ibid. num. 21. *Vid.* Cancellaria.

Terminus

Pro servato quanto tempore durer , & quid in
Rota, disc. 31. num. 10.

Territorium

De eorum esse potest eodem tempore diversis re-
spectibus, disc. 2. num. 35. *vers.* quo usq; ad se-
cundum , & *vers.* sequensi.

Episcopi habent , & alij Praelati, disc. 2. num. 35.
vers. manifestum,

Papa an habeat in toto Mundo tam in spiri-
tualibus , quam temporalibus , ibidem. num.
35.

Testamenta

Proveniunt à jure positivo . ideoque Princeps:
potest derogare , vel dispensare , disc. 10. nu-
mer. 15.

Et de differentia inter dispensationes Pa-
pæ , & Principum secularium , numer. 17.
ibidem.

Theaurariorum Generalia

Etiam custos antiquitus erat , discurs. 35. nu-
mer. 1.

Appellationis Judex est in causis concernentibus
interfelic Cameræ extra Statum Ecclesiasti-
cum, disc. 35. num. 1. & 5.

Auditorem deputat , per quem ut plurimum cau-
sus cognoscit ibid. num. 4. *Vid.* infra *Thefa-
rary Auditor.*

Camera recipit appellations ab illo , vel recus-
sus, disc. 35. num. 2.

Sed in eacum voto consultivo, disc. 18. nu-
mer. 5. disc. 35. num. 4. & 7.

Clavis maritima curam haber , discurs. 27.
num. 1.

Computorum Congregationis caput est , &
Judex, discurs. 38. numer. 8. & 9. discurs. 35. nu-
mer. 3.

Et de alia congregatio preparatoria, disc.
37. num. 3.

Continuum Congregatione preparatoria, disc.
35. num. 2.

Con-

R E R Ú M , E T V E R B O R U M .

- Confinium in Congregatione intervenit, discut. 35. num. 7.
- Congregationis Baronum, & montium Praefectus est, discut. 18. numeri 2. discut. 35. numeri 3.
- Depositorium Camerar. & Thesaurarios particulares Ptovinciarum habet subordinatos, disc. 35. num. 1.
- Deputabatur antiquitus à Cardinali Camerario, disc. 12. num. 2.
- Ecclesiastico in Statu quas facultates, & jurisdictionem habeat, disc. 35. num. 2.
- Subcollegiorum* deputat in singulis diocesis, ibid.
- Executive procedendi in facultatibus habet, disc. 33. num. 15.
- Facultates quas habeat extra Statum Ecclesiasticum, disc. 35. num. 5.
- Judex est in prima instantia omnium causarum Ecclesiarum Status Ecclesiastici, num. 2. ibidem.
- Locorum montium de translationibus, pertinencia, electione, supplicatione, & similibus cognoscit, discut. 18. num. 5. disc. 35. numeri 3.
- Montis piatatis Congregationi praesidet, disc. 43. num. 2.
- Origenem quando habuerit, & de ejus munere, disc. 31. num. 1.
- Papa audientiam quando habeat, discut. 35. num. 8.
- Praeedit omnes Cuius Prelatos excepto Gubernatore, & A.C. ibid.
- Praerogativas quales habear, discut. 35. num. 7. & 8.
- Praevenientem habet cum Auditore Camerarij, num. 2. ibid.
- Praeedit regulariter cum processu executivo, & summando, & an derur appellatio suspensiva, disc. 35. num. 9.
- Referendarius est utriusque Signaturz, disc. 31. num. 21.
- Signaturz Gratia in Congregatione intervenit, disc. 30. num. 7.
- Sportularum uolum habet, disc. 11. num. 16. dif. 35. num. 6.
- Thesaurarios, & alios ministros fiscales deputat in Statu Ecclesiastico, disc. 35. num. 2.
- Vacabile officium haber, & quomodo, disc. 35. num. 2.
- Venale est ejus officium, & de illius pretio, numeri 7. ibid.
- Theaurarij Auditor*
- Depurat à Thesaurario, & quas causas cognoscet, disc. 35. num. 4.
- Votum decimuum an habeat in Congregationibus Montium, & Baronum, disc. 28. num. 3.
- Theologii*
- Papa potestatem restringunt, non sicut autem Canonizat, disc. 2. num. 2.
- Theologorum Collegium*
- Facultatem habet docti oratione in hac scientia, disc. 44. num. 9.
- In Titulu Cardinalium*
- Titulares quam jurisdictionem, & praeminentiam habeant remissi, disc. 5. num. 26. disc. 41. num. 3.
- Urbis Vicarius quam jurisdictionem habeat, disc. 13. num. 3. & 4.
- Transumpta*
- Litteratum Apostolicatum quam formam habet, reuirant, disc. 9. num. 35.
- Tribunalia*
- Antiqua in Romana Curia quam erant, disc. 32. num. 6.
- Collegiatum in omnibus Civitatibus Metropolitinis, ibid.
- Rationibus magis deferunt, quam authoritatibus, disc. 46. num. 35.
- Vid. S. Concilium Rota.*
- Turrecremata*
- Fuit Ordinis Praedicatorum Professor, discut. 8. num. 6.
- Tusculum*
- Fuit Procurator Confessorialis, Gubernator Urbis, & demum Cardinalis, disc. 46. num. 105. & 106.
- Typi Congregatis*
- De ejus electione, & quare hodie non vigeat, dif. 27. num. 3.

V

Vacatio Sedis Papalis

Hæres ob crimen, vel Papæ captivitatem, an sequatur, disc. 3. num. 17.

Morte Papæ contingit, & quid fiat ista secura, num. 14. ibidem.

I N D E X

- Resignatione Papæ sequi potest**, discut. 3. numer. 26.
- Vobis*
- Fuit Procurator Confessorialis, discut. 46. num. 106.
- Vestrum*
- Confessorialis Procurator fuit, discut. 46. num. 104.
- Via Executiva*
- Legatorum pro consecutione adiutor, disc. 32. num. 104.
- Mercatorum in causa quando detur in tribunalii A. C. disc. 34. num. 0.
- Vulneratus per sententiam absolutoriam, disc. 32. num. 18. *Vid. sententia.*
- Viarum & Pontium Congregatio*
- De ejus creatione, & potestate extra Urbem, ac distinctione, disc. 27. num. 4.
- Et quartarum in ea causa habeantur, disc. 38. num. 8.
- Viam Magistri, *vid. Magistri.*
- Viarum Praes*
- Cognoscit viarum, & retraictuum causas in secunda instantia, disc. 38. num. 8. rem. disc. 40. num. 1.
- Via*
- Antiquitus erant, sicut hodie sub curia Adilium, & de differentia, disc. 38. num. 1.
- Private aliae fuerat, aliae publicæ, & de difficien-
tia, ibid. & num. 2.
- Publicæ concedi non possunt ab Adilibus abs-
que chirographo Papæ, discut. 38. numer.
13.
- Publicæ an reputentur loca sub stillicidij domo-
rum, & an eis possint vendi victualia, & similia, num. 11. ibid.
- Rusticæ, seu campesires quomodo carentur ab
Adilibus, disc. 38. num. 9.
- Urbanæ quomodo carentur ab Adilibus, ibid.
num. 10.
- Alia *Pid. Magistri* viarum.
- Vicarium Apostolicum*
- Deputari quando soleat à S. C. Episcoporum, disc. 16. num. 18.
- Et praefettum sede vacante, num. 22. ibid.
- Vicarium Capitularium*
- Capituli de gremio cuius debet si adiut idoneas disc. 3. num. 23.
- Deputandus quomodo sit à Capitulo, & de provi-
sionibus S. C. Episcoporum in similibus ca-
sibus, disc. 16. num. 24.
- Deputari non potest ad tempus, neque cum re-
strictioribus, ibid.
- Dimissoriales non potest concedere intra an-
num sine facultate S. C. discut. 26. num.
13.
- Vicarium Generalem*
- Beneficia conferte non potest absque Episcopi
mandato, & quod fecerit, discut. 13. nu-
mer. 11.
- Enumeratus non reperitur in antiquis Ca-
nonibus, & de ratione, discut. 6. nu-
mer. 2.
- Introductus quare, & quando fuerit, disc. 6. nu-
mer. 2.
- Nullus ab Episcopo retineri potest, disc. 2. nu-
mer. 8.
- Unicus est, sed possunt adesse alij ad universita-
tem caulfatum, disc. 13. num. 19.
- Vicarius Monialium*
- Episcopatibus in magnis ut in Neapolitanis,
& Mediolanensis deputari soleat, discut. 13. nu-
mer. 20.
- In Urbe deputatur à Cardinali Vicario, & de ejus
officio, ibid. num. 18.
- Vicarius Urbis*
- Apostolicis constitutionibus ligatur, disc. 2. au-
mer. 11.
- Beneficia Urbis non confert, discut. 13. nu-
mer. 11.
- Congregationem quomodo habeat cum alijs of-
ficialibus, num. 21. ibid.
- Decretus Sacrarum Congregationum, excepta
illa visitationis Apostolicæ non ligatur, disc. 13.
num. 11.
- Domi floriales pro prima sonora forentibus exi-
lit, atibi sicut Urbe an possit concedere, disc. 19.
num. 24.
- Edicta publicat de mandato Papæ contra non
residentes, num. 8. ibid.
- Examen coactum ad beneficia extra
Urbem, v. l appellantium ab irrationabili
judicio Ordinarij habet, discut. 13. nu-
mer. 9.
- In exemptionis quam jurisdictionem habeat, disc.
13. apud 2. & 4.
- Vicaria*

R E R U M , E T V E R B O R U M .

Festalem Promotorem proprium non habet , & deratione,disc. 13. num. 20.

Cenit omnia ut quilibet ordinarius in sua dictio-
ni,disc. 13. num. 5.

Hebrorum Iudex est,num. 6. ibid.

In honeste viventium est Iudex,ibid.

Intervenit in S. C. visitationis Apostolicæ , & est excusus illius de eorum , discurs. 13.
num. 10.

Jurisdictio ipsius in quo consistat , numer. 2.
ibidem.

Litteras Apostolicas quæ Ordinariis diriguntur
dicas habet,disc. 13. num. 5.

In locis p[ro]fessionis existentibus sub jurisdictione Cardi-
nalis Protectoris , non habet jurisdictionem,
disc. 13. num. 20.

Matrimoniales causas Urbis privativè cognos-
cit,disc. 14. num. 14.

Negocia petractat pertinentia ad Papam uti
Episcopum Urbis,discurs. 4. num. 8. disc. 13.
num. 4.

Officiales qualiam habeat , discurs. 13. num.
14.

Officij ipsius qualitas recensetur , numer. 4.
ibidem.

Preeligit in concursu ad Parochiales , seu Vice-
aria Urbis,disc. 13. num. 13.

Propinas exigit , & idem faciunt sui officiales,
num. 13. ibid.

Quadiaginta intra millaria jurisdictionem ha-
bet , & quatuor,disc. 1. num. 8. & 9. disc. 13. nu-
mer. 7.

Et inter eum , & E[cclesiastice] op[er]os datur præven-
tio,& deratione,disc. 13. num. 6.

Secretarium habet , & Baro cellulum,disc. 13. nu-
mer. 10.

Signaturæ gratia in Congregatione interventi,
disc. 13. num. 6.

Spirituales causas Urbis qualiam cognoget,
disc. 14. num. 15.

Titulus in Cardinaliis an & quantum jurisdictione
nim habeat,disc. 13. num. 1. & deratione, num.
4. ibid.

Visitator generalis Civitatis , & dictatus non est,
disc. 13. num. 10.

VISITATI LOCUM TENENTE

De Locumentente Civili , & ejus jurisdictione,
disc. 13. num. 18.

Intervenit in Signatura Gratia , disc. 13. ~~2~~
num. 7. Et Justitia,disc. 13. num. 12.

De Locumentente criminali , & ejus jurisdictione,
disc. 13. num. 18.

Intervenit in vibratione generali carcera-
torum,disc. 13. num. 1.

VICELEGENS

Examinator Episcoporum est fixus,disc. 13. nu-
mer. 2.

Es examinandum introducit,num. 4. ibid.
Executor est , & Judge decretorum S. C. vi-
brationis Apostolicæ , discurs. 23. nu-
mer. 4.

Librorum in immissione , & prohibitione
quam jurisdictionem habeat,discurs. 13. numer.
16.

Munus ipsius in quo consistat , & de ejus juris-
dictione,num. 14. ibid.

Ponificalia in Urbe exercet , discurs. 13. numer.
14.

Praelatus est in ordine Episcopali , numer. 17.
ibidem.

Reliquarium Sanctorum habet curam , & custo-
diam,disc. 13. num. 15.

Signaturæ gratia in Congregatione interventi,
disc. 13. num. 7.

VICELEGATUS

Quam potestatem habeat præsente , vel absente
legato , & in specie de V. Legato Avenionen.
disc. 4. num. 15.

VISITATIO CARCERATORUM

Capitolij carcere cum quorum interventu fiat,
disc. 19. num. 3.

Carcerum Gubernatoris quomodo , & à quibus
fiat,ibid. num. 2.

Debitores erga carceratos charitas exerceantur , &
de illorum abusu,disc. 19. num. 5.

Generalis , & gratiosa quando fiat,num. 1. ibid.

Et quid in ea agatur circa carceratos criminali-
nes,disc. 19. num. 4. & 5.

Ordinaria quando habeatur , & quid in ea aga-
tur cum carceratis criminalibus , discurs. 19.
num. 6.

Et de alijs ad materiam , remitt. ibidem.
num. 17.

VISITATIO LIMINUM

Ab Episcopis an & quomodo facienda sit,disc. 15.
num. 14.

INDEX RERUM, ET VERBORUM.

Visitationem

Piscopos quomodo teneatur sacerere in sua dicēcī, disc. 24. num. 1.

A pluribus expedit fieri, disc. 20. num. 9.

In Urbe, & ejus districtu quomodo faciat S. C. visitationis Apostolica, discurs. 24. numer. 5.

Visitationis Apostolica Congregatio

Decreta quæ facit, exequitur V. Gerens, disc. 24. num. 4.

Brecta an & quando fuerit, & ex quibus consti-tuatur, num. 3, ibid.

Negotia petractat pertinentia ad Papam uti Utbis Episcopum, discurs. 4. num. 8. discurs. 24. num. 1.

Temporalis est, sed confirmatur per quicumque Pontificem, disc. 24. num. 6.

Urbis ac ejus distritus Ecclesiastum circa visita-tionem ejus munus versatur, discurs. 24. num. 3.

Et quomodo hæc visitatio fiat, numer. 5, ibidem.

Vtima Voluntates

Advocati, vel medici ad favorem ordinatae à cliente, vel infirmo an valeant, temissi, disc. 46. num. 125.

Positivo à jure proveniunt, ideoque Princeps potest eis detegare, vel dispensare, disc. 20. num. 15.

Et de differentia inter Papam, & Principes seculares, num. 17, ibid.

Quod impleatur, commendabile est etiam apud Geniles, disc. 20. num. 21.

Vnionum

Cause quando agentur in S. C. Concilij, vel fiant cum ejus autoritate, disc. 15. nu-mer. 12.

Vocabula

Antiqua non sunt adhibenda à scriptoribus, & de ratione, disc. 46. num. 14.

Vocem

Absentes Cardinales non possunt dare per Pro-curatorem, secus in alijs electionibus, disc. 5. num. 18.

Canonici non existentes in Sacris non habent in Capitulo, disc. 1, num. 10.

Idem procedit in Cardinalibus diligentibus Papam, nisi accedat in dictum, ibidem, nu-mer. 10.

Alia vid. Electio Papæ electio.

Vrbis Conservatores

Afflorem habent, qui dicitur Advocatus Popu-li Romani, disc. 37. num. 6.

Decorum officio, ac qualitatibus, duratio-ne, & administratione civili Urbis, ibi-dem.

Habijum qualem gerant, disc. 17. num. 7.

Libertatem servis quomodo concedant, disc. 37. num. 21.

Papa mortuo, & sede vacante quam jurisdictio-nem habeant, & de aperiitione Carcerum, disc. 3. num. 25.

Procuratorem Fiscalem, Secretarium, & alios fa-miliares retinete, disc. 37. num. 6.

Cum Senatore quando interverant, ibidem, num. 7.

Alia, Vid. Capitolij. Senator.

Z

Zecche

Praeses est Clericus Cameræ, & decius offi-cio, disc. 40. num. 12.

F I N I S.

AN 121654